

Kommunfullmäktige

Kallelse

Nämnd	Kommunfullmäktige
Datum och tid	Tisdagen 26 april kl. 18.00
Plats	Biosalongen Storbrunn, Klockstapelsgatan 2, Östhammar
Sekreterare	Anna Lidvall Gräll
Ordförande	Roger Lamell (S)

Ärendelista

1. Val av justerare	3	
2. Fastställande av föredragningslistan	3	
3. Allmänhetens frågestund	4	
4. Information	5	
5. Godkännande av årsredovisning för Östhammars kommun 2021		6
6. Revisionsberättelse 2021 för Östhammars kommun samt beviljande av ansvarsfrihet för kommunstyrelsen	7	
7. Revisionsberättelse 2021 för Östhammars kommun samt beviljande av ansvarsfrihet för socialnämnden	8	
8. Revisionsberättelse 2021 för Östhammars kommun samt beviljande av ansvarsfrihet för krisledningsnämnden	9	
9. Revisionsberättelse 2021 för Östhammars kommun samt beviljande av ansvarsfrihet för barn- och utbildningsnämnden	10	
10. Revisionsberättelse 2021 för Östhammars kommun samt beviljande av ansvarsfrihet för bygg- och miljönämnden	11	
11. Revisionsberättelse 2021 för Östhammars kommun samt beviljande av ansvarsfrihet för kultur- och fritidsnämnden	12	
12. Revisionsberättelse 2021 för Östhammars kommun samt beviljande av ansvarsfrihet för valnämnden	13	
13. Godkännande av årsredovisning för gemensam räddningsnämnd 2021		14
14. Revisionsberättelse 2021 för Östhammars kommun samt beviljande av ansvarsfrihet för gemensam räddningsnämnd	15	
15. Godkännande av årsbokslut, analys och verksamhetsuppföljning för gemensam överförmyndarnämnd 2021	16	

Kommunfullmäktige

16. Revisionsberättelse 2021 för Östhammars kommun samt beviljande av ansvarsfrihet för gemensam överförmyndarnämnd	17	
17. Godkännande av årsredovisning för gemensam IT-nämnd 2021		18
18. Revisionsberättelse 2021 för Östhammars kommun samt beviljande av ansvarsfrihet för gemensam IT-nämnd	19	
19. Antagande av marktaxor för upplåtelse av offentlig plats		20
20. Hamntaxa Öregrunds gästhamn	21	
21. Beslut om arvode under folkomröstning gällande val till riksdag, region, kommun samt till europaparlamentet	22	
22. Valärende, val av revisor	25	
23. Valärende, ledamot i referensgruppen/ barn- och utbildningsnämnden/ överförmyndarnämnden	26	
24. Slutrapport från kommunfullmäktigeberedningen för översyn av den politiska organisationen. överlämnar härmed sin slutrapport till kommunfullmäktige.		27
25. Svar på motion från Fabian Sjöberg (M) om företagsnabben		28
26. Svar på motion från Allan Kruukka (M) och Pär-Olov Olsson (M) om Översyn av företagandet i Östhammars kommun	30	
27. Svar på motion från Irmeli Bellander (L) angående inrättande av tjänst som äldre och brukarombud	31	
28. Interpellation till kommunstyrelsens ordförande Jacob Spangenberg (C) från Lars O Holmgren (BoA) om varför kommunen väljer dyra baracklösningar till skolan istället för att satsa de årliga miljonerna på lärare.	33	
29. Interpellation till socialnämndens ordförande Lisa Norén (S) från Irmeli Bellander (L) om smittspridningen av coronaviruset samt vaccination	34	
30. Interpellation från Irmeli Bellander (L) ställd till Josefine Nilsson (C) ordförande i Barn och utbildningsnämnden om skolresultatet, sjukfrånvaro och kränkningar		36
31. Interpellation från Ylva Lundin (SD) ställd till Jacob Spangenberg (C) ordförande i Kommunstyrelsen om Kommunens inställning till vindkraft på Finngrundet		38
32. Interpellation från Per-Olof Olsson (M) ställd till Jacob Spangenberg (C) ordförande i Kommunstyrelsen om vindkraft.	40	
33. Statistikrapport av ej verkställda gynnande beslut fjärde kvartalet 2021		42
34. Anmälningssärende, Aktuellt i slutförvarsfrågan	43	
35. Anmälningssärende, Redovisning av obesvarade motioner		44

Kommunfullmäktige

1. Val av justerare

2. Fastställande av föredragningslistan

Kommunfullmäktige

Dnr KS-2022-91

3. Allmänhetens frågestund

Förslag till beslut

Allmänhetens frågestund förklaras avslutad.

Ärendebeskrivning

Frågor ska lämnas till kommunfullmäktiges sekretariat senast sex dagar innan sammanträdet. Fråga ska vara kortfattad och får inte gälla myndighetsutövning mot enskild. Ordförande läser upp frågan på sammanträdet. Frågeställaren ska vara närvarande och har möjlighet att yttra sig.

Följande frågor har lämnats till dagens sammanträde:

Kommunfullmäktige

Dnr KS-2022-4

4. Information

Förslag till beslut

Kommunfullmäktige tar del av informationen.

Ärendebeskrivning

Information i aktuella frågor. Information till fullmäktige kan enligt arbetsordningen lämnas från kommunalråden, nämnder, styrelser, förvaltningar, fullmäktigeberedningar, och kommunala bolag samt de förtroendevalda revisorerna. Yttranderätt gäller enligt kommunallagen och arbetsordningen.

Kommunfullmäktige

Dnr KS-2022-233

5. Godkännande av årsredovisning för Östhammars kommun 2021

Förslag till beslut

Kommunfullmäktige godkänner årsredovisningen för Östhammars kommun 2021.

Ärendebeskrivning

Bifogat återfinns kommunstyrelsens årsredovisning för Östhammars kommun 2021. I årsredovisningen redogörs för kommunens verksamhet under budgetåret 2021, hur och om de av fullmäktige beslutade målsättningarna har uppnåtts eller ej, samt redogörelse över budgetutfallet för året.

Årsredovisningen ska lämnas över till fullmäktige och revisorerna snarast möjligt och senast den 15 april året efter det år som redovisningen avser (KL 11 kap. 20 §).

Målarbete

I årsredovisningen rapporterar, följer vi upp och analyserar kommunfullmäktiges målsättningar. Detta görs genom uppföljning av samtliga 4 strategiska inriktningsområden och de 12 styrtal som finns kopplade till dessa fyra områden.

För tre styrtal nås måltalet, för sex av dem nås det inte och för övriga saknas måltal, då mätmetoden är ny. Inte för något av de fyra strategiska inriktningsområdena uppnås samtliga styrtals måltal, vilket är en förutsättning för att inriktningsområdet skall anses uppnått i sin helhet.

Sammantaget har det gjorts en god prestation under året, som varit starkt präglad av pandemin, men utan att nå den ambitionsnivå som kommunfullmäktige satt upp inom var och ett av de strategiska inriktningsområdena.

God ekonomisk hushållning

Det ekonomiska resultatet för 2021 är ett överskott 69,3 mnkr vilket är 53,5 mnkr bättre än budgeterat resultat. Samtliga nämnder redovisar ett resultat i nivå med budget +/- 1 % avvikelse. Orsaken till det stora överskottet förklaras till största delen av betydligt högre skatteintäkter än budget men även de finansiella posterna visar ett överskott.

Beslutsunderlag

Årsredovisning 2021 (skickas även ut på papper till fullmäktige).

Beslutet skickas till

Revisionen, förtroendevalda samt administrativt stöd KPMG

Samtliga nämnder

Webbredaktör för publicering av beslut och bilaga på kommunens webbplats

Sektor Verksamhetsstöd

Verksamhet ekonomi: Fredrik Borgelin

Kommunfullmäktige

Dnr KS-2022-

6. Revisionsberättelse 2021 för Östhammars kommun samt beviljande av ansvarsfrihet för kommunstyrelsen

Förslag till beslut

Kommunfullmäktige tar del av revisionsberättelse 2021.

Förtroendevalda i kommunstyrelsen beviljas ansvarsfrihet för 2021 års verksamhet.

Jäv

Ärendebeskrivning

Enligt kommunallagen 11 kap. 21 § ska årsredovisningen godkännas innan fullmäktige beslutar om ansvarsfrihet för styrelse och nämnder. Fullmäktige bör inte ta ställning till årsredovisningen annat än i samband med behandlingen av frågan om ansvarsfrihet. Fullmäktiges beslut om att bevilja eller vägra ansvarsfrihet ska fattas innan utgången av juni 2022.

Beslutsunderlag

Revisionsberättelse för år 2021 med tillhörande handlingar:

- Revisorernas redogörelse för år 2021
- Förteckning över de sakkunnigas rapporter (Rapporterna laddas upp i fullmäktiges arbetsrum när de lämnats till kansliet.)
- Granskningsrapport för de kommunala bolagen och stiftelse (Dannemora Gruvfastighets AB, Hargs Hamn AB, Stiftelsen Östhammarshem).

Granskning av bokslut och årsredovisning per 2021-12-31

Beslutet skickas till

Revisionen

Kommunfullmäktige

Dnr KS-2022-

7. Revisionsberättelse 2021 för Östhammars kommun samt beviljande av ansvarsfrihet för socialnämnden

Förslag till beslut

Kommunfullmäktige tar del av revisionsberättelse 2021.

Förtroendevalda i socialnämnden beviljas ansvarsfrihet för 2021 års verksamhet.

Jäv

Ärendebeskrivning

Enligt kommunallagen 11 kap. 21 § ska årsredovisningen godkännas innan fullmäktige beslutar om ansvarsfrihet för styrelse och nämnder. Fullmäktige bör inte ta ställning till årsredovisningen annat än i samband med behandlingen av frågan om ansvarsfrihet. Fullmäktiges beslut om att bevilja eller vägra ansvarsfrihet ska fattas innan utgången av juni 2022.

Beslutsunderlag

Samma beslutsunderlag som för ärende 6.

Revisionsberättelse för år 2021 med tillhörande handlingar:

- Revisorernas redogörelse för år 2021
- Förteckning över de sakkunnigas rapporter (Rapporterna laddas upp i fullmäktiges arbetsrum när de lämnats till kansliet.)
- Granskningsrapport för de kommunala bolagen och stiftelse (Dannemora Gruvfastighets AB, Hargs Hamn AB, Stiftelsen Östhammarshem).

Granskning av bokslut och årsredovisning per 2021-12-31

Beslutet skickas till

Revisionen

Kommunfullmäktige

Dnr KS-2022-

8. Revisionsberättelse 2021 för Östhammars kommun samt beviljande av ansvarsfrihet för krisledningsnämnden

Förslag till beslut

Kommunfullmäktige tar del av revisionsberättelse 2021.

Förtroendevalda i krisledningsnämnden beviljas ansvarsfrihet för 2021 års verksamhet.

Jäv

Ärendebeskrivning

Enligt kommunallagen 11 kap. 21 § ska årsredovisningen godkännas innan fullmäktige beslutar om ansvarsfrihet för styrelse och nämnder. Fullmäktige bör inte ta ställning till årsredovisningen annat än i samband med behandlingen av frågan om ansvarsfrihet. Fullmäktiges beslut om att bevilja eller vägra ansvarsfrihet ska fattas innan utgången av juni 2022.

Beslutsunderlag

Samma beslutsunderlag som för ärende 6.

Revisionsberättelse för år 2021 med tillhörande handlingar:

- Revisorernas redogörelse för år 2021
- Förteckning över de sakkunnigas rapporter (Rapporterna laddas upp i fullmäktiges arbetsrum när de lämnats till kansliet.)
- Granskningsrapport för de kommunala bolagen och stiftelse (Dannemora Gruvfastighets AB, Hargs Hamn AB, Stiftelsen Östhammarshem).

Granskning av bokslut och årsredovisning per 2021-12-31

Beslutet skickas till

Revisionen

Kommunfullmäktige

Dnr KS-2022-

9. Revisionsberättelse 2021 för Östhammars kommun samt beviljande av ansvarsfrihet för barn- och utbildningsnämnden

Förslag till beslut

Kommunfullmäktige tar del av revisionsberättelse 2021.

Förtroendevalda i barn- och utbildningsnämnden beviljas ansvarsfrihet för 2021 års verksamhet.

Jäv

Ärendebeskrivning

Enligt kommunallagen 11 kap. 21 § ska årsredovisningen godkännas innan fullmäktige beslutar om ansvarsfrihet för styrelse och nämnder. Fullmäktige bör inte ta ställning till årsredovisningen annat än i samband med behandlingen av frågan om ansvarsfrihet. Fullmäktiges beslut om att bevilja eller vägra ansvarsfrihet ska fattas innan utgången av juni 2022.

Beslutsunderlag

Samma beslutsunderlag som för ärende 6.

Revisionsberättelse för år 2021 med tillhörande handlingar:

- Revisorernas redogörelse för år 2021
- Förteckning över de sakkunnigas rapporter (Rapporterna laddas upp i fullmäktiges arbetsrum när de lämnats till kansliet.)
- Granskningsrapport för de kommunala bolagen och stiftelse (Dannemora Gruvfastighets AB, Hargs Hamn AB, Stiftelsen Östhammarshem).

Granskning av bokslut och årsredovisning per 2021-12-31

Beslutet skickas till

Revisionen

Kommunfullmäktige

Dnr KS-2022-

**10. Revisionsberättelse 2021 för Östhammars kommun samt
beviljande av ansvarsfrihet för bygg- och miljönämnden**

Förslag till beslut

Kommunfullmäktige tar del av revisionsberättelse 2021.

Förtroendevalda i bygg- och miljönämnden beviljas ansvarsfrihet för 2021 års verksamhet.

Jäv

Ärendebeskrivning

Enligt kommunallagen 11 kap. 21 § ska årsredovisningen godkännas innan fullmäktige beslutar om ansvarsfrihet för styrelse och nämnder. Fullmäktige bör inte ta ställning till årsredovisningen annat än i samband med behandlingen av frågan om ansvarsfrihet. Fullmäktiges beslut om att bevilja eller vägra ansvarsfrihet ska fattas innan utgången av juni 2022.

Beslutsunderlag

Samma beslutsunderlag som för ärende 6.

Revisionsberättelse för år 2021 med tillhörande handlingar:

- Revisorernas redogörelse för år 2021
- Förteckning över de sakkunnigas rapporter (Rapporterna laddas upp i fullmäktiges arbetsrum när de lämnats till kansliet.)
- Granskningsrapport för de kommunala bolagen och stiftelse (Dannemora Gruvfastighets AB, Hargs Hamn AB, Stiftelsen Östhammarshem).

Granskning av bokslut och årsredovisning per 2021-12-31

Beslutet skickas till

Revisionen

Kommunfullmäktige

Dnr KS-2022-

11. Revisionsberättelse 2021 för Östhammars kommun samt beviljande av ansvarsfrihet för kultur- och fritidsnämnden

Förslag till beslut

Kommunfullmäktige tar del av revisionsberättelse 2021.

Förtroendevalda i kultur- och fritidsnämnden beviljas ansvarsfrihet för 2021 års verksamhet.

Jäv

Ärendebeskrivning

Enligt kommunallagen 11 kap. 21 § ska årsredovisningen godkännas innan fullmäktige beslutar om ansvarsfrihet för styrelse och nämnder. Fullmäktige bör inte ta ställning till årsredovisningen annat än i samband med behandlingen av frågan om ansvarsfrihet. Fullmäktiges beslut om att bevilja eller vägra ansvarsfrihet ska fattas innan utgången av juni 2022.

Beslutsunderlag

Samma beslutsunderlag som för ärende 6.

Revisionsberättelse för år 2021 med tillhörande handlingar:

- Revisorernas redogörelse för år 2021
- Förteckning över de sakkunnigas rapporter (Rapporterna laddas upp i fullmäktiges arbetsrum när de lämnats till kansliet.)
- Granskningsrapport för de kommunala bolagen och stiftelse (Dannemora Gruvfastighets AB, Hargs Hamn AB, Stiftelsen Östhammarshem).

Granskning av bokslut och årsredovisning per 2021-12-31

Beslutet skickas till

Revisionen

Kommunfullmäktige

Dnr KS-2022-

12. Revisionsberättelse 2021 för Östhammars kommun samt beviljande av ansvarsfrihet för valnämnden

Förslag till beslut

Kommunfullmäktige tar del av revisionsberättelse 2021.

Förtroendevalda i valnämnden beviljas ansvarsfrihet för 2021 års verksamhet.

Jäv

Ärendebeskrivning

Enligt kommunallagen 11 kap. 21 § ska årsredovisningen godkännas innan fullmäktige beslutar om ansvarsfrihet för styrelse och nämnder. Fullmäktige bör inte ta ställning till årsredovisningen annat än i samband med behandlingen av frågan om ansvarsfrihet. Fullmäktiges beslut om att bevilja eller vägra ansvarsfrihet ska fattas innan utgången av juni 2022.

Beslutsunderlag

Samma beslutsunderlag som för ärende 6.

Revisionsberättelse för år 2021 med tillhörande handlingar:

- Revisorernas redogörelse för år 2021
- Förteckning över de sakkunnigas rapporter (Rapporterna laddas upp i fullmäktiges arbetsrum när de lämnats till kansliet.)
- Granskningsrapport för de kommunala bolagen och stiftelse (Dannemora Gruvfastighets AB, Hargs Hamn AB, Stiftelsen Östhammarshem).

Granskning av bokslut och årsredovisning per 2021-12-31

Beslutet skickas till

Revisionen

Kommunfullmäktige

Dnr KS-2022-

13. Godkännande av årsredovisning för gemensam räddningsnämnd 2021

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige godkänner årsredovisningen för den gemensamma räddningsnämnden 2021.

Ärendebeskrivning

Årsredovisningen är den gemensamma räddningsnämndens avrapportering till kommunstyrelserna/kommunfullmäktige i Tierp, Uppsala och Östhammars kommuner.

Ansvarsfrihet behandlas i ett separat ärende.

Beslutsunderlag

Underlagen laddas upp i arbetsrummet när de inkommer till kansliet.

Tjänsteskrivelse med Räddningsnämndens sammanställda analys inför årsredovisningen samt Årsredovisning 2021

Grundläggande granskning

Ärendets behandling

Räddningsnämnden har fastställt årsredovisningen och sammanställd analys inför årsredovisningen 2022-02-23, § 5.

Beslutet skickas till

Revisionen, förtroendevalda samt administrativt stöd KPMG

Räddningsnämnden

Kommunfullmäktige

Dnr KS-2022-

**14. Revisionsberättelse 2021 för Östhammars kommun samt
beviljande av ansvarsfrihet för gemensam räddningsnämnd**

Förslag till beslut

Kommunfullmäktige tar del av revisionsberättelse 2021.

Förtroendevalda i gemensam räddningsnämnd beviljas ansvarsfrihet för 2021 års verksamhet.

Jäv

Ärendebeskrivning

Enligt kommunallagen 11 kap. 21 § ska årsredovisningen godkännas innan fullmäktige beslutar om ansvarsfrihet för styrelse och nämnder. Fullmäktige bör inte ta ställning till årsredovisningen annat än i samband med behandlingen av frågan om ansvarsfrihet. Fullmäktiges beslut om att bevilja eller vägra ansvarsfrihet ska fattas innan utgången av juni 2022.

Beslutsunderlag

Samma beslutsunderlag som för ärende 6.

Revisionsberättelse för år 2021 med tillhörande handlingar:

- Revisorernas redogörelse för år 2021
- Förteckning över de sakkunnigas rapporter (Rapporterna laddas upp i fullmäktiges arbetsrum när de lämnats till kansliet.)
- Granskningsrapport för de kommunala bolagen och stiftelse (Dannemora Gruvfastighets AB, Hargs Hamn AB, Stiftelsen Östhammarshem).

Granskning av bokslut och årsredovisning per 2021-12-31

Beslutet skickas till

Revisionen

Kommunfullmäktige

Dnr KS-2022-

15. Godkännande av årsbokslut, analys och verksamhetsuppföljning för gemensam överförmyndarnämnd 2021

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige godkänner årsbokslut, analys och verksamhetsuppföljning för gemensam överförmyndarnämnd 2021.

Ärendebeskrivning

Årsbokslut och analys har upprättats av överförmyndarnämnden inför årsredovisningen. Verksamhetsuppföljningen lämnas i samband med årsbokslutet och följer upp nämndspecifika mål samt kommunövergripande inriktningsmål och uppdrag som följer värdkommunen Uppsala.

Ansvarsfrihet behandlas i ett separat ärende.

Beslutsunderlag

Årsbokslut 2021

Överförmyndarnämndens sammanställda analys inför årsredovisningen

Uppföljning verksamhetsplan 2021

Ärendets behandling

Överförmyndarnämnden har behandlat ärendena och godkänt årsbokslutet och har godkänt verksamhetsuppföljningen.

Beslutet skickas till

Revisionen, förtroendevalda samt administrativt stöd KPMG

Överförmyndarnämnden

Kommunfullmäktige

Dnr KS-2022-

**16. Revisionsberättelse 2021 för Östhammars kommun samt
beviljande av ansvarsfrihet för gemensam överförmyndarnämnd**

Förslag till beslut

Kommunfullmäktige tar del av revisionsberättelse 2021.

Förtroendevalda i gemensam överförmyndarnämnd beviljas ansvarsfrihet för 2021 års verksamhet.

Jäv

Ärendebeskrivning

Enligt kommunallagen 11 kap. 21 § ska årsredovisningen godkännas innan fullmäktige beslutar om ansvarsfrihet för styrelse och nämnder. Fullmäktige bör inte ta ställning till årsredovisningen annat än i samband med behandlingen av frågan om ansvarsfrihet. Fullmäktiges beslut om att bevilja eller vägra ansvarsfrihet ska fattas innan utgången av juni 2022.

Beslutsunderlag

Samma beslutsunderlag som för ärende 6.

Revisionsberättelse för år 2021 med tillhörande handlingar:

- Revisorernas redogörelse för år 2021
- Förteckning över de sakkunnigas rapporter (Rapporterna laddas upp i fullmäktiges arbetsrum när de lämnats till kansliet.)
- Granskningsrapport för de kommunala bolagen och stiftelse (Dannemora Gruvfastighets AB, Hargs Hamn AB, Stiftelsen Östhammarshem).

Granskning av bokslut och årsredovisning per 2021-12-31

Beslutet skickas till

Revisionen

Kommunfullmäktige

Dnr KS-2022-

**17. Godkännande av årsredovisning för gemensam IT-nämnd
2021**

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige godkänner årsredovisningen för den gemensamma IT-nämnden 2021.

Ärendebeskrivning

IT-nämnden redovisar sitt resultat.

Ansvarsfrihet behandlas i ett separat ärende.

Beslutsunderlag

Protokollsutdrag IT-nämnden

Årsredovisning 2021 IT-nämnden

KA-rapport för Östhammars Kommun

Ärendets behandling

IT-nämnden har behandlat ärendet 2022-03-18, § 5, och har godkänt och överlämnat årsredovisning samt KA-rapporter för kommunerna samt årsrapport för DSG.

Beslutet skickas till

Revisionen, förtroendevalda samt administrativt stöd KPMG

IT-nämnden

Kommunfullmäktige

Dnr KS-2022-

**18. Revisionsberättelse 2021 för Östhammars kommun samt
beviljande av ansvarsfrihet för gemensam IT-nämnd**

Förslag till beslut

Kommunfullmäktige tar del av revisionsberättelse 2021.

Förtroendevalda i gemensam IT-nämnd beviljas ansvarsfrihet för 2021 års verksamhet.

Jäv

Ärendebeskrivning

Enligt kommunallagen 11 kap. 21 § ska årsredovisningen godkännas innan fullmäktige beslutar om ansvarsfrihet för styrelse och nämnder. Fullmäktige bör inte ta ställning till årsredovisningen annat än i samband med behandlingen av frågan om ansvarsfrihet. Fullmäktiges beslut om att bevilja eller vägra ansvarsfrihet ska fattas innan utgången av juni 2022.

Beslutsunderlag

Samma beslutsunderlag som för ärende 6.

Revisionsberättelse för år 2021 med tillhörande handlingar:

- Revisorernas redogörelse för år 2021
- Förteckning över de sakkunnigas rapporter (Rapporterna laddas upp i fullmäktiges arbetsrum när de lämnats till kansliet.)
- Granskningsrapport för de kommunala bolagen och stiftelse (Dannemora Gruvfastighets AB, Hargs Hamn AB, Stiftelsen Östhammarshem).

Granskning av bokslut och årsredovisning per 2021-12-31

Beslutet skickas till

Revisionen

Kommunfullmäktige

Dnr KS-2022-101

19. Antagande av marktaxor för upplåtelse av offentlig plats

Förslag till beslut

Kommunfullmäktige antar marktaxor för upplåtelse av offentlig plats enligt bilaga *Avgifter för upplåtelse av offentlig plats*.

Ärendebeskrivning

Genom lag (1957:259) om rätt för kommun att ta ut avgift för vissa upplåtelser av offentlig plats, m.m. (avgiftslagen) har kommunfullmäktig befogenhet att etablera en avgift för upplåtelse av offentlig plats. Relevant lagstiftning använder ”offentlig plats”, begreppet kan som regel jämföras med begreppet ”allmän plats”, *offentlig plats* är dock något bredare och inkluderar, förutom *allmän plats*, även viss typ av kvartermark, *ordningslag (1993:1617) 1 kap. 2§*.

Avgiftslagen ställer vissa krav på avgiften i fråga, avgiften ska vara skälig för det ändamål som upplåtelsen ämnar till, nyttjarens fördel med upplåtelsen, kommunens kostnader med anledning av upplåtelsen, samt övriga omständigheter, *avgiftslagen 1§ st. 2*. Mot denna bakgrund och efter en omvärldspaning har förvaltningen kommit fram till bifogat förslag.

Förslagets effekter kan angående uteserveringar exemplifieras enligt följande:

Restaurangverksamhet A ansöker och beviljas tillstånd för uteservering på offentlig plats om 10x10 meter, i Öregrund, mellan första april och sista september. Verksamheten belastas då med kostnaden av sommarsäsong för orten Öregrund plus två tilläggs månader, Sommarsäsong för orten Öregrund 300 kr/kvm X 100 kvm = 30 000 kr.
Tilläggs månader, 2 X 50 kr/kvm X 100 kvm = 10 000 kr.

Restaurangverksamhet B ansöker och beviljas tillstånd för uteservering på offentlig plats om 10x10 meter, i Öregrund, från första januari till sista december. Verksamheten belastas då med kostnaden av sommarsäsong för orten Öregrund plus kostnaden för övrig säsong för orten Öregrund.

Sommarsäsong för orten Öregrund 300 kr/kvm X 100 kvm = 30 000 kr.
Övrig säsong 250 kr/kvm X 100 kvm = 25 000kr.

Beslutsunderlag

Avgifter för upplåtelse av offentlig plats

Beslutet skickas till

Krister Carlsson
Verksamhetsstöd Ekonomi

Kommunfullmäktige

Dnr KS-2022-235

20. Hamntaxa Öregrunds gästhamn

Förslag till beslut

Kommunfullmäktige antar revidering av hamntaxa för Öregrunds gästhamn. (Bilaga)

Ärendebeskrivning

Öregrunds gästhamnstaxa behöver justeras att överensstämma med liknande gästhamnar i Stockholms samt Gävleborgsområdet utifrån likartad servicenivå och generella förutsättningar.

Taxorna föreslås gälla från och med 1/6 2022.

Beslutsunderlag

Bilaga Hamntaxa för Öregrunds gästhamn

Jämförelse tidigare antagen taxa, Öregrunds gästhamn

Beslutet skickas till

Ulf Andersson

Marie Berggren

Elin Dahm

Daniel Andersson

Lasse Karlsson

Kommunfullmäktige

Dnr KS-2022-**21. Beslut om arvode under folkomröstning gällande val till riksdag, region, kommun samt till europaparlamentet****Förslag till beslut**

Kommunfullmäktige antar ersättningsnivåer under folkomröstning enligt följande:

Ordförande, fast arvode	Vallokal	3 500 kr
Vice ordförande, fast arvode	Vallokal	3 000 kr
Röstmottagare, fast arvode	Vallokal	2 400 kr
Kontaktpersoner i jour, fast arvode	Vallokal	1 200 kr
Kontaktpersoner i tjänst, timersättning	Vallokal	250 kr
Utbildning, fast arvode	Vallokal	400 kr
	Förtidsröstning	
Reserver i beredskap, ej tjänstgörande	Vallokal	600 kr
	Förtidsröstning	
Arbetsledare (per tillfälle), fast arvode	Förtidsröstning	300 kr
Arbetsledare, röstmottagare, vårdpersonal, timersättning	Förtidsröstning	250 kr
Vårdpersonal i beredskap, per tillfälle	Förtidsröstning	250 kr

Ersättningen omfattar all tid som läggs ned för uppdraget och utgör beskattningsbar inkomst. I ersättningen ingår även de merkostnader som uppkommer vid användande av sin privata kommunikations- och teknikutrustning. Även tillhandahållande av egen förtäring samt tid för att iordningställa lokalen efter genomförd rösträkning samt att ordförande och vice ordförande kör valsedlar till valnämndens mottagning på valnatten räknas in i ersättningen.

Reseersättning utgår till kontaktpersoner vid uttryckning till vallokal med egen bil, ambulerande vårdpersonal för förflyttning med egen bil till samlingsplats vid inkallning samt till ordförande och vice ordförande för transport av valsedlar till valnämndens mottagning på valnatten. I övrigt utgår reseersättning om avståndet från röstmottagarens bostad till röstningslokal är minst 6 km i enlighet med gällande riktlinjer.

Valnämndens röstmottagare, ambulerande röstmottagare, arbetsledare, supportrar veckodagar, kvällstid, röstmottagare i förtidsröstningslokal erhåller arvode i enlighet med Östhammars kommuns riktlinjer för ersättningar till förtroendevalda. Samma gäller för utbildning.

Kommunfullmäktige

Ärendebeskrivning

Valnämndens huvudsakliga uppgift är att se till att val genomförs korrekt, säkert och på ett förtroendegivande sätt. Röstmottagarna är valnämndens representanter i röstningslokalen. Som röstmottagare ska man medverka till att valet genomförs korrekt, tryggt och säkert. Inför valet ska ersättning till valorganisationens bemanning fastställas av Östhammars kommun. Valnämnden ska föreslå kommunfullmäktige ersättningsnivåer för röstmottagare och övrig bemanning inför framtida val.

Valkansliet har gjort en översyn för att se hur Östhammars kommuns ersättningsnivåer är i jämförelse med övriga kommuner i Uppsala län. Ersättningen i länet är i huvudsak kopplat till valorganisationens funktioner, snarare än till individer som upptar en visstidsanställning. Kommunerna har likartade upplägg.

Valkansliet anser att Östhammars kommuns ersättningsnivåer behöver vara i paritet med grannkommunernas nivåer och vill föreslå att ersättningen ligger i linje med dessa.

I Östhammars kommun bemannas en vallokal med ordförande, vice ordförande samt minst 6 röstmottagare på valdagen. En förtidsröstningslokal bemannas med en arbetsledare och minst 3 röstmottagare vid varje öppethållandetillfälle.

I tätorterna har en arbetsledare upp till fem ansvarstillfällen och på glesbygden förekommer ett ansvarstillfälle. Här anser valkansliet att den fasta ersättningen ska göra skillnad.

För att få tjänstgöra som röstmottagare måste röstmottagaren ha genomgått en utbildning.

Valkansliet föreslår att ersättningen blir oförändrad per utbildningstillfälle.

I likhet med andra kommuner förslås att reserver erhåller ersättning. För utsedda reserver (förtidsröstning/valdag) utgår en ersättning eftersom de ska finnas tillgängliga i det fall någon av de ordinarie röstmottagarna insjuknar. Om en reserv kallas in för att tjänstgöra kommer hen att få ersättning motsvarande en röstmottagare.

Till vallokaler måste det finnas kontaktpersoner som ansvarar för oförutsedda händelser (elförsörjning, fel på belysning, fel på ventilation etc.) i vallokalen. Kontaktpersonerna påbörjar sin jourtjänstgöring fr.o.m. kl. 10:00 dagen innan valdag och ska finnas tillgängliga ända fram tills att rösträkningen är avslutad i vallokalen på valdagen. Valkansliet anser att dessa personer bör ha rätt till en fast jourersättning, ersättning vid utryckning samt reseersättning.

Lås och larm ombesörjs inom ramen för upphandlad tjänst.

I samband med förtidsröstningen ingår även support till förtidsröstningslokaler och allmänhet. Östhammar Direkt ombesörjer support veckodagar, dagtid och valkansliet på helger.

Valnämnden har inom den egna nämnden utsett supportpersonal för veckodagar, kvällstid.

I samband med förtidsröstningen kan en väljare som på grund av sjukdom, funktionsnedsättning eller ålder inte själva kan ta sig till ett röstmottagningsställe begära att lämna sina röster i bostaden till särskilt förordnande röstmottagare, *ambulerande röstmottagare*.

Valnämnden har utsett ambulerande röstmottagaren inom den egna nämnden och har sen tidigare beslutat att utöka bemanningen med två personer som har professionell kompetens för kommunikering med äldre med sjukdomstillstånd.

Kommunfullmäktige

Valkansliet föreslår att utsedd vårdpersonal erhåller en beredskapsersättning motsvarande en timmes tjänstgöring per ambuleringstillfälle enligt timersättning för röstmottagare. Om vårdpersonal kallas in för att tjänstgöra kommer denna erhålla en timersättning motsvarande antal tjänstgöringstimmar.

Valkansliet föreslår att valnämndens röstmottagare, ambuleraande röstmottagare, arbetsledare, supportrar veckodagar, kvällstid, röstmottagare i förtidsröstningslokal erhåller arvode i enlighet med Östhammars kommuns riktlinjer för ersättningar till förtroendevalda. Samma gäller för utbildning.

Beslutsunderlag

Kommunfullmäktiges beslut 2018-12-18, § 137 inkl. bilaga 1, riktlinjer för ersättningar till förtroendevalda samt bilaga 3, arvode under folkomröstning, val till riksdag, kommun och region samt val till europaparlamentet

Ärendets behandling

Kommunfullmäktige har 2018-12-18, § 137 beslutat om arvode under folkomröstning, val till riksdag, kommun och region samt val till europaparlamentet och var gällande under valet 2019.

Beslutet skickas till

Valnämnden för vidarebefordran till:
Sektor verksamhetsstöd (HR)
Utbildningsansvarig, Anna Lidvall Gräll
Röstmottagare
Vårdpersonal för ambuleraande röstmottagning
Kontaktpersoner
Tierps kommun

Kommunfullmäktige

Dnr KS-2021-695

22. Valärende, val av revisor

Beslut

Kommunfullmäktige väljer xx (X) till Revisor.

Ärendebeskrivning

Adam Bexell (SD) har begärt entledigande från sitt uppdrag som revisor. Entledigandet behandlas på fullmäktigesammanträde 2021-11-09. Då fullmäktige beslutat att entlediga Adam Bexell behöver en ny ersättare väljas.

Det framgår av reglemente för kommunrevisionen § 3 att *Om en revisor avgår eller uppdraget på något sätt upphör under mandatperioden förrättarfullmäktige fyllnadsval så snart som möjligt.*

Mandattiden är till och med då revisionen har lämnat berättelse över 2022 års verksamhet.

Ärendets behandling

KF 2021-11-09, § 163, KF 2021-12-14, § 201, KF 2022-03-01, § 18

Beslutet skickas till

Vald revisor

Revisionen, förtroendevalda samt administrativt stöd KPMG

Administratör Troman: Hanna Hornej

Verksamhet HR, [REDACTED]

Kommunfullmäktige

23. Valärende, ledamot i referensgruppen/ barn- och utbildningsnämnden/ överförmyndarnämnden

Förslag till beslut

Kommunfullmäktige väljer NN (-) till ledamot i referensgruppen/ barn- och utbildningsnämnden/ överförmyndarnämnden.

Ärendebeskrivning

Christer Lindström (M) har begärt entledigande från sitt uppdrag som ledamot i kommunfullmäktige, ledamot och 2:e vice ordförande i barn- och utbildningsnämnden, referensgruppen, samt överförmyndarnämnden. Entledigandet behandlas på dagens fullmäktigesammanträde. Om fullmäktige beslutar att entlediga Christer Lindström (M) behöver en ny ledamot i barn- och utbildningsnämnden och överförmyndarnämnden väljas samt ny andre vice ordförande i barn- och utbildningsnämnden.

Beslutet skickas till

Vald person
Referensgruppen
barn- och utbildningsnämnden
överförmyndarnämnden.
Administratör Troman: Hanna Horneij

Kommunfullmäktige

Dnr KS-

24. Slutrapport från kommunfullmäktigeberedningen för översyn av den politiska organisationen. överlämnar härmed sin slutrapport till kommunfullmäktige.

Förslag till beslut

Kommunfullmäktigeberedningen för översyn av den politiska organisationen överlämnar sin slutrapport och kommunfullmäktige har tagit del av informationen.

Ärendebeskrivning

Beredningen sammanfattar sitt arbete enligt följande:

Beredningen konstaterar att olika politiska organisationsmodeller har olika för- och nackdelar, ingen entydigt bästa finns. Vi har studerat kommuner såväl med endast KS-utskott som med traditionella nämndorganisationer. Beredningen har landat i att kommunen även i fortsättningen bör behålla vissa nämnder, men en del ledamöter anser att en vidgad utskottsmodell kan vara bra. Vidare att beredningen inte kan komma fram till ett gemensamt förslag som behandlar alla frågeställningar, utan väljer att redovisa arbetet i denna rapport, som läggs fram till KF 26/4-21. Vissa frågor är enklare att ta ställning till och där finns en samsyn, andra är mer beroende av valresultat och den majoritet respektive opposition som kommer att formeras efter valet 2022. Det gäller speciellt arvoderingsfrågor, antal kommunalråd och därmed sammanhängande områden.

Det är beredningens förhoppning att rapporten ska kunna ge god vägledning och grund för utformande av en effektiv och bra politisk organisation kommande mandatperiod

Beslutsunderlag

Beloppsbilaga för ersättningar för förtroendevalda 2021

Parti- och mandatstöd rev 2021-01-28

SKR Alternativa politiska organisationer

SCB Förtroendevalda i kommuner och regioner 2019

SKR Politisk organisation i kommuner och regioner

Presentation Arvika 2021-11-05 pptx

Lycksele kommun organisation 2021-11-15 pdf

Riktlinjer för ersättningar till förtroendevalda Östhammars kommun 2018

Bestämmelser om omställningsstöd och pension för förtroendevalda (OPF-KL)2014

Kommunfullmäktige

Dnr KS-2021-577

25. Svar på motion från Fabian Sjöberg (M) om företagssnabben

Förslag till beslut

Kommunfullmäktige beslutar att avslå motion från Fabian Sjöberg (M) i enlighet med svar från kommunstyrelsens ordförande Jacob Spangenberg (C) (Bilaga).

Ärendebeskrivning

Fabian Sjöberg (M) har inkommit med en motion angående företagssnabben.

För att förbättra servicen till kommunens företag vill moderaterna införa ”Företagsnabben”, en servicen liknande Östhammars direkt men för företag.

1. Det ska vara ett eget nummer som kommunens företag ringer till. Detta gör att man slipper köa i en växel som inte har med företagsfrågor att göra.
2. Det ska inte vara ett växelnummer. När du som företagare ringer till Företags-snabben så ska du direkt komma till en handläggare på kommunen. Alltså slippa flervalsalternativen och annat som tar upp tid som hade kunnat läggas på den egna verksamheten.
3. Tjänstemannen som tar emot ärendet ska kunna sammanställa samtliga frågor från företaget. Eftersom att verksamheters frågor kan omfatta flera olika förvaltningar så är det viktigt att en helhetsbild tas. Genom denna tjänst ska företagarens samlade ärende sedan delas ut på respektive ansvarig tjänsteman, utan att företagaren ser till att detta sker.
4. Återkoppling till företaget. När företaget beskrivit sin fråga eller sitt problem och tjänstemannen delat ut ärendet på berörda tjänstemän, ska företagaren meddelas vilken tjänsteman som tilldelats vilken del av ärendet.
5. Lösning av ärendet. Efter att ärendet sammanställts, tjänstemän blivit tilldelade sina ansvarsområden, så ska svaren sammanställas i sin helhet och meddelas företaget vid tidigast möjliga tillfälle.

För att finansiera denna satsning ska budgetmedlen ”näringsbefrämjandeåtgärder” som idag används för att finansiera biljetter, middagar och galor istället användas för att faktiskt hjälpa företagarna. Detta motsvarar ungefär 2,1 miljoner kronor.

Motionären yrkar att:

- Företags-snabben införs som en separat service för kommunens företagare, i enlighet med motionens beskrivning.
- Budgetposten, för middagar, fika och galor, ”näringsbefrämjandeåtgärder” istället används till att finansiera Företags-snabben.

Beslutsunderlag

Motion

Svar från Jacob Spangenberg (C) (publiceras separat i arbetsrummet).

Kommunfullmäktige

Underlag till svar

Ärendets behandling

Motionen väcktes på kommunfullmäktiges sammanträde 2021-09-14 § 140, och överlämnades till kommunstyrelsen för beredning.

Beslutet skickas till

Motionären

Webbredaktör för publicering på och uppdatering av webbsida motioner

Kommunfullmäktige

Dnr KS 2021-88

26. Svar på motion från Allan Kruukka (M) och Pär-Olov Olsson (M) om Översyn av företagandet i Östhammars kommun

Förslag till beslut

Kommunfullmäktige avslår motion från Allan Kruukka (M) och Pär-Olov Olsson (M) i enlighet med svar från Kommunstyrelsens ordförande Jacob Spangenberg (C) (Bilaga).

Ärendebeskrivning

Allan Kruukka och Pär- Olov Olsson (M) yrkar i motion daterad 2 mars 2021:

- Att utfästelser vid företagskontakter förankras med politiska beslut, förtydliggörande av förvaltningens uppdrag.
- Att tillväxtkontoret får i uppdrag upprätta ett enhetligt uppföljningssystem där prioritering genomförande status och uppnådda effekter kan följas och rapporteras kontinuerligt. Detta är av största vikt vid ärenden som bedöms utifrån olika lagrum.

Beslutsunderlag

Bilaga 1 Motion

Bilaga 2 Svar från Jacob Spangenberg (C) (publiceras separat i arbetsrummet).

Ärendets behandling

Motionen väcktes på fullmäktiges sammanträde 2 mars 2021, § 15 och överlämnades till kommunstyrelsen för beredning.

Beslutet skickas till

Motionär

Webbredaktör för publicering på webbsida motioner

Kommunfullmäktige

Dnr KS-2020-442

27. Svar på motion från Irmeli Bellander (L) angående inrättande av tjänst som äldre och brukarombud

Förslag till beslut

Kommunfullmäktige avslår motionen och antar socialnämndens yttrande daterat 2020-09-02, § 97. (Bilaga).

Ärendebeskrivning

Irmeli Bellander (L) yrkar i motion daterad 2020-06-03 om att inrätta en tjänst som äldre/brukarombud enligt ovan beskrivna inriktning. (Beskrivs i motionen.) Medel till tjänsten ska skapas inom kommunstyrelsens budget.

Kommunstyrelsens arbetsutskott beslutade 2020-11-07 § 349 att remittera motionen och svaret till; barn- och utbildningsnämnden, kultur- och fritidsnämnden, bygg- och miljönämnden samt de brukarorganisationer som ingår i samverkansforumen KPR/KRF. Socialnämnden fick även möjlighet att komplettera sitt yttrande. Yttranden har inkommit och sammanställts.

Beslutsunderlag

- Motion
- Svar på motion, inklusive yttrande från socialnämnden 2020-09-02, § 97 och 2021-09-01 § 128
- Yttrande barn- och utbildningsnämnden 2021-01-20 DELB
- Yttrade kultur- och fritidsnämnden 2021-06-03 § 39
- Yttrande bygg- och miljönämnden 2021-09-20 DELB
- Brukarombudsrapport 2020
- Yttrande Zelwi Vogeler, KPR 2021-08-09
- Protokollsutdrag KS 2020-09-29 § 217

Ärendets behandling

Motionen väcktes på fullmäktiges sammanträde 2020-06-09, § 86 och överlämnades till kommunstyrelsen för beredning.

Socialnämnden har lämnat yttrande 2020-09-02, § 97. Kommunstyrelsens ordförandes förslag till svar var att kommunstyrelsen ställer sig bakom socialnämndens svar.

Kommunfullmäktige 2020-11-10, § 136, beslutade efter yrkande från Margareta Widén Berggren (S) att återremittera ärendet till övriga nämnder och till brukarorganisationer för yttrande. Beslutet skickades till kommunstyrelsen för hantering och fördelning.

Beslutet skickas till

Kommunfullmäktige

Motionär,
Webbredaktör för publicering på webbsida motioner

Kommunfullmäktige

Dnr KS-2022-268

28. Interpellation till kommunstyrelsens ordförande Jacob Spangenberg (C) från Lars O Holmgren (BoA) om varför kommunen väljer dyra baracklösningar till skolan istället för att satsa de årliga miljonerna på lärare.

Förslag till beslut

Interpellationen får ställas.

Interpellationen anses härmed besvarad.

Ärendebeskrivning

Talarordningen vid interpellationsdebatt är fastställd i arbetsordningen. Den som ställt interpellationen redogör för den följt av att den som besvarar interpellationen redogör för svaret. Därefter sker repliker och fortsatt överläggning.

Interpellation till kommunstyrelsens ordförande daterad 2021-02-22

Varje kvadratmeter verksamhet i hyrda baracklokaler kostar i storleks-ordningen det dubbla mot ordinarie och stationära barnomsorgs- och skollokaler. I Östhammars kommun stänger man verksamheter med ena handen och hyr nya baracker med den andra. Vi har sedan länge hundratals med skolbaracker i vår kommun, som inte bara är sämre som skolmiljö utan även mycket dyrare.

En god planering borde minska och inte öka behovet av tillfälliga lokaler så varför väljer den nuvarande majoriteten att förlägga alltmer förskole- och skolverksamhet i "tillfälliga" baracker istället för att använda de extra årliga "hyresmiljonerna" till lärare och annat värdeskapande?

Svar

Publiceras i arbetsrummet när det lämnats till kansliet.

Beslutet skickas till

Interpellant

Kommunfullmäktige

Dnr KS-2021-785

29. Interpellation till socialnämndens ordförande Lisa Norén (S) från Irmeli Bellander (L) om smittspridningen av coronaviruset samt vaccination

Förslag till beslut

Interpellationen anses härmed besvarad.

Ärendebeskrivning

Talarordningen vid interpellationsdebatt är fastställd i arbetsordningen. Den som ställt interpellationen redogör för den följt av att den som besvarar interpellationen redogör för svaret. Därefter sker repliker och fortsatt överläggning.

Interpellation till socialnämndens ordförande daterad 2021-12-14

Smittspridningen av Coronaviruset ökar igen i landet och kryper närmare oss i Östhammars kommun också. Tack och lov har forskarna snabbt fått fram vaccin som minskar smittspridning och förhindrar svår sjukdom.

Dock nås vi av rapporter om personer som av olika anledningar inte vill/kan vaccinera sig. Detta kan också gälla personal inom hemtjänsten och särskilt boende.

Jag läser i Dagens Samhälle att Västerås kommun ska testa alla anställda inom hemtjänst och särskilt boende tre gånger per vecka i syfte att få fler att vaccinera sig. De som vägrar testa sig eller vägrar vaccin får inte jobba med dessa grupper. I många sociala sammanhang ska vi nu använda Covidpass för att undvika spridning av viruset. Kan Covidpass tillämpas för personal inom vård och omsorg?

Vilka åtgärder vidtar/ kan vår kommun vidta för att skydda våra sköraste medborgare från smitta från ovaccinerad personal inom hemtjänst och äldreboende?

Är det överhuvudtaget ett problem i vår kommun? Om ja- Är du trygg med de åtgärder som vidtas eller skulle mer kunna/behöva göras?

Frågor till socialnämndens ordförande Lisa Norén

Kan Covidpass tillämpas för personal inom vård och omsorg?

Vilka åtgärder vidtar/ kan vår kommun vidta för att skydda våra sköraste medborgare från smitta från ovaccinerad personal inom hemtjänst och äldreboende?

Är det överhuvudtaget ett problem i vår kommun? Om ja- Är du trygg med de åtgärder som vidtas eller skulle mer kunna/behöva göras?

Kommunfullmäktige

Svar

Svaret publiceras i arbetsrummet inför sammanträdet.

Ärendets behandling

Interpellationen väcktes på fullmäktiges sammanträde 2021-12-14 § 206. Fullmäktige beslutade att interpellationen får ställas och att den besvaras på kommunfullmäktiges sammanträde 2022-03-01. På fullmäktiges sammanträde 2022-03-01 § 15 beslutades att interpellationen besvaras på kommunfullmäktiges sammanträde 2022-04-26.

Beslutet skickas till

Interpellant

Kommunfullmäktige

Dnr KS 2021-786

30. Interpellation från Irmeli Bellander (L) ställd till Josefine Nilsson (C) ordförande i Barn och utbildningsnämnden om skolresultatet, sjukfrånvaro och kränkningar

Förslag till beslut

Interpellationen anses härmed besvarad.

Ärendebeskrivning

Talarordningen vid interpellationsdebatt är fastställd i arbetsordningen. Den som ställt interpellationen redogör för den följt av att den som besvarar interpellationen redogör för svaret. Därefter sker repliker och fortsatt överläggning.

Interpellation

Vid information till Kommunstyrelsen 30 november fick vi höra att den positiva trenden för skolresultaten i kommunen har brutits. Flickornas resultat sjunker mer än pojkarnas. Vi hörde också om den stora ökningen av skolfrånvaro vid våra skolor. Detta är allvarligt och jag är övertygad om att vi är överens om det. Att resultaten fluktuerar mellan åren i en liten kommun med ganska få elever är kanske inte så alarmerande men hög frånvaro är tecken på att något inte står rätt till. Lägg till detta att vi också fick oss till del hur klimatet vid våra skolor har hårdnat. Av 74 anmälda kränkningsfall handlade över 40 om hot och våld mot lärare. Mer än 40, över 50%!

Vi har tidigare debatterat frågan i denna församling med hänsyn till att antalet anmälda fall av kränkningar ökat. En orsak som då angavs var bl.a att de nya enklare digitala anmälningssystemen gjort det lättare för personal att anmäla. I våra kontakter med föräldrar och elever får vi också berättelse om stor förstörelse vid några av våra grundskolor. Några positiva faktorer redovisades dock också ex. projektet "lyckas tillsammans" som strukturerar undervisningen vid skolorna och leder till ökad studiero i klassrummet. Frågan till dig som en av de högst ansvariga för våra skolor- Hur ser du på tillståndet vid våra skolor? Planeras det några åtgärder på politisk nivå för att förbättra situationen och har det redan vidtagits några sådana åtgärder? Vilka i så fall?

Det hårdnande klimatet har säkert många förklaringar som ligger utanför skolan men icke förty måste det vara ett ansvar för huvudmannen att ta tag i problemen och möjliggöra för skolorna att jobba både proaktivt men även ingripa resolut i varje enskilt fall. Att över 40 lärare utsatts för våld och hot i vår lilla kommun är helt oacceptabelt. Lärarna den viktigaste resursen för våra elever och vår framtid ska inte behöva utstå hot och våld i sin arbetsmiljö och naturligtvis inte heller någon annan yrkesgrupp som jobbar i skolan

Svar

Svaret publiceras i arbetsrummet inför sammanträdet.

Kommunfullmäktige

Ärendets behandling

Interpellationen väcktes på fullmäktiges sammanträde 2022-12-14 § 207. Fullmäktige beslutade att interpellationen får ställas och att den besvaras på kommunfullmäktiges sammanträde 2022-03-01. På fullmäktiges sammanträde 2022-03-01 § 15 beslutades att interpellationen besvaras på kommunfullmäktiges sammanträde 2022-04-26.

Beslutet skickas till

Interpellant

Kommunfullmäktige

Dnr KS-2022-226

31. Interpellation från Ylva Lundin (SD) ställd till Jacob Spangenberg (C) ordförande i Kommunstyrelsen om Kommunens inställning till vindkraft på Finngrundet

Förslag till beslut

Interpellationen anses härmed besvarad.

Ärendebeskrivning

Talarordningen vid interpellationsdebatt är fastställd i arbetsordningen. Den som ställt interpellationen redogör för den följt av att den som besvarar interpellationen redogör för svaret. Därefter sker repliker och fortsatt överläggning.

Interpellation

Kommunens inställning till vindkraft på Finngrundet

Fyrskippet Offshore har bjudit in Östhammars kommun till ett avgränsningssamråd avseende planerna på en vindkraftpark vid Finngrundet utanför Upplandskusten. Det planerade området rymmer upp till 215 vindkraftverk med en höjd av 350 meter och antas medföra stor miljöpåverkan.

I det utkast till remissvar som presenterades på KSAU 8 mars gjorde miljöenhetens tjänstemän en gedigen genomgång av de miljörisker som projektet innebär för djurlivet, för yrkesfiskarna samt Natura 2000-området Finngrundet-Östra Banken som är en av få utsjöbankar i Södra Bottenhavet.

Beslut om remissvaret hänsköts till Kommunstyrelsen kommande vecka med ett medskick från mig om att kommunens roll i den framtida tillståndsprocessen skulle förtydligas. Då ärendet kom upp på KS hade tjänstemännens genomgång av miljöriskerna försvunnit och majoriteten klubbade igenom att remissvar i avgränsningssamrådet *inte* skulle lämnas in. Motiveringen löd:

”Vi ser nödvändigheten av ökad fossilfri och förnyelsebar elproduktion för hela Sveriges utveckling. Då Östhammars kommun ligger långt från den föreslagna etableringen kommer vi inte att vara sakägare i kommande MKB-process och avstår därför från att framföra några detaljerade synpunkter.”

Från oppositionen anser vi att kommunens inställning till en stor vindkraftpark utanför Roslagskusten är en fråga av principiell vikt som bör behandlas av fullmäktige, det enda kommunalpolitiska organ som är öppet för medborgarna. I samband med att 19 ledamöter begärde att frågan skulle behandlas av fullmäktige blev jag uppringd av fullmäktiges ordförande, Roger Lamell. Han meddelade då bl a att **kommunen visst kommer att vara en part i den kommande miljökonsekvensbeskrivningen** och att det alltså skulle komma många fler chanser att framföra synpunkter på ex miljöriskerna. Roger Lamell lovade att ge mig detta skriftligt, men levererade aldrig.

Kommunfullmäktige

Förvirringen verkar alltså vara total om huruvida kommunen kommer att vara en part i miljökonsekvensbeskrivningen för den kommande vindkraftparken vid Finngrundet. Oavsett vilket, anser jag dock att kommunens högsta beslutande och offentliga organ, dvs. fullmäktige, är rätt forum för att formulera kommunens inställning till den planerade vindkraftparken.

Med anledning av ovanstående frågar jag kommunstyrelsens ordförande, Jakob Spangenberg (C)

1. Kommer Östhammars kommun att vara part i den kommande Miljökonsekvensbeskrivningen?
2. Vilka källor underbygger svaret på fråga 1?
3. Om svaret på fråga 1 är att kommunen *inte* är part i den kommande Miljökonsekvensbeskrivningen, och alltså *inte* har fler möjligheter att lämna synpunkter på miljöriskerna, vad är logiken i att helt avstå från att lämna ett remissvar i avgränsningssamrådet? Hade det inte tvärtom varit extra viktigt att se till att de miljörisiker kommunens tjänstemän identifierat blev registrerade i samrådet?

Ylva Lundin (SD) Alunda 20220406

Beslutet skickas till

Interpellant

Kommunfullmäktige

Dnr KS-2022-

32. Interpellation från Per-Olof Olsson (M) ställd till Jacob Spangenberg (C) ordförande i Kommunstyrelsen om vindkraft.

Förslag till beslut

Interpellationen anses härmed besvarad.

Ärendebeskrivning

Talarordningen vid interpellationsdebatt är fastställd i arbetsordningen. Den som ställt interpellationen redogör för den följt av att den som besvarar interpellationen redogör för svaret. Därefter sker repliker och fortsatt överläggning.

Interpellation

Vid KS sammanträde den 15/3 beslutade majoriteten att avstå från att yttra sig över, *Remissvar över havsbaserad vindbrukspark – Fyrskippet Offshore AB.*

Ställningstagandet är förvånande och motsägelsefullt. Centerpartiet har i klimat och miljödebatten haft mycket hög svansföring. När kommunen ges möjlighet att yttra sig över en stor vindkraftsetablering på Finngrundet ca 50 km från norra spetsen på Gräsö och direkt i anslutning till där det kommunala vetot upphör väljer majoriteten att avstå.

Östhammars kommun yttrar sig ofta i frågor rörande vattenkvalitén i våra fjärdar, runt vår kust och om miljöpåverkan för hela Östersjön. Vid behandling av remisen väljer majoriteten att inte yttra sig över påverkan av storskalig etablering av vindkraft.

Kommunen antog 2012 STRATEGI FÖR VINDBRUK. I strategin står bland annat

”Havsbaserad vindkraft är inte lämplig med hänsyn till känslig landskapsbild. Öregrundsgrepen och Gräsö ytterskärgård ska särskilt värnas gällande påverkan på landskapsbild.”

Återigen visar sittande majoritet på bristande förmåga att ta obekväma beslut, detta trots att den fastställda strategin tydligt pekar mot ett ställningstagande mot en storskalig vindkraftspark på Finngrundet.

När plakatpolitik inte är möjlig då väljer majoriteten att avstå.

Frågor till kommunstyrelsens ordförande, Jakob Spangenberg (C)

1. Anser kommunstyrelsens ordförande att Östersjöns vattenkvalité och biologiska mångfald är viktig?
2. Tänker kommunstyrelsens ordförande prioritera Östersjön framtida välmående före storskaliga vindkraftsetableringen på Finngrundet?

Kommunfullmäktige

3. Anser kommunstyrelsens ordförande att kommunen skall följa antagen vindbruksstrategi?

Beslutet skickas till

Interpellant

Kommunfullmäktige

Dnr KS-2021-356

33. Statistikrapport av ej verkställda gynnande beslut fjärde kvartalet 2021

Förslag till beslut

Kommunfullmäktige tar del av statistikrapporten.

Ärendebeskrivning

Enligt 16 kap § 6 h Socialtjänstlagen (SoL) ska socialnämnden kvartalsvis lämna en statistikrapport till fullmäktige över hur många av nämndens gynnande beslut enligt 4 kap 1 § SoL som inte har verkställts inom tre månader från dagen för respektive beslut. Nämnden ska vidare ange vilka typer av bistånd dessa beslut gäller och hur lång tid som har förflutit från dagen för respektive beslut. Samma rapporteringsskyldighet gäller för beslut som inte verkställs på nytt efter avbrott i verkställigheten. Det ska också framgå hur stor del av de ej verkställda besluten som gäller bistånd till kvinnor respektive män. Enligt Lag om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) § 28h gäller en motsvarande rapporteringsskyldighet för beslut om insatser enligt 9 § LSS.

Beslutsunderlag

Statistikrapport ej verkställda gynnande beslut fjärde kvartalet 2021.(SN-2021-18)
Socialnämndens protokoll 2022-02-09 § 11.

Beslut skickas till

Sektorchef Lina Edlund

Kommunfullmäktige

34. Anmälningssärende, Aktuellt i slutförvarsfrågan

Förslag till beslut

Kommunfullmäktige tar del av informationen.

Beslutsunderlag

Aktuellt i slutförvarsfrågan 2022-04-26. Rapport från Slutförvarsenheten till KF perioden 2022-03-01– 2022-04-26.

Kommunfullmäktige

Dnr KS-2022-14**35. Anmälningssärende, Redovisning av obesvarade motioner****Förslag till beslut**

Kommunfullmäktige tar del av informationen.

Ärendebeskrivning

Motioner som inte är färdigberedda ska redovisas vid kommunfullmäktiges andra sammanträde under våren och det andra sammanträdet under hösten.

Obesvarade motioner

KS-2020-442	Motion angående inrättande av tjänst som äldre och brukarombud
KS-2020-794	Motion från Richard Halvarsson (SD) och Martin Wahlsten (SD) om övergångsställe vid Börstils handelsområde
KS-2021-577	Motion från Fabian Sjöberg (M) om företags-snabben
KS-2021-696	Motion från Kerstin Dreborg (MP) om skolbuskort
KS-2021-714	Motion från Lars O Holmgren (BOA) om att skapa stimulanser för byggande av åretruntboende på landsbygden.
KS-2021-724	Motion från Bo Persson (SD) om återvandring
KS-2021-789	Motion från Lars O Holmgren (BOA) om att nollställa budgetförutsättningarna utifrån hur det ser ut i Östhammars kommun idag genom en s k ”nollbudgetering”.
KS-2021-796	Motion från Julia Carlström (L) att skapas en kommungemensam handlingsplan kring hedersrelaterat våld och förtryck som skapar trygghet för de eller dem som är utsatta, d.v.s. barn, ungdomar och vuxna.
KS-2021-88	Motion: Översyn av företagandet i Östhammars kommun
KS-2022-84	Motion från Pär-Olov Olsson (M) om VA försörjningen Östhammars kommun
KS-2022-93	Motion från Sabina Stål (KD) om ökad tillgänglighet på återvinningscentraler

Motioner som besvaras på samma fullmäktigesammanträde som denna redovisning finns inte med i sammanställningen ovan. Motioner som väcks vid sammanträdet redovisas inte heller i sammanställningen.

Missiv angående ändringar och tillägg i handlingen årsredovisning 2021

från utskick till KSAU 5 april 2022
till utskick KS 12 april 2022

Sid	Ändring	Kommentar
	Inga ändringar	

från utskick till KS 12 april 2022
till utskick KF 26 april 2022

Sid	Ändring	Kommentar
5	Ordförande har ordet	Text har tillkommit
91	BR Not Kassa och bank	Not har bytt nummer från 20 till 21
92	BR Ansvarsförbindelser	Borgensåtagande har bytt Notnr från 29 till 27. Not 29 har fått ny lydelse. Not 27 ändrade belopp. Not 30 har tillkommit, föll bort i tidigare version.
93	Kassaflödesanalys	Rättat beloppen på raden ”Kassaflöde från investeringsverksamheten”
96	Not 3a och 4a	Ändrad fördelning intäkter och kostnader
98	Not Finansiella kostnader	Har rättat nummer på Not till 9.
98	Not 8 och 9	Ändrat till en decimal på alla belopp
99	Not 12	Ny rad ”Utgående redovisat värde”
103	Not 27	Rättat belopp i noten

Årsredovisning 2021

Innehållsförteckning

Organisation och övergripande kommentarer	
Ordförande har ordet	4
Organisation	6
Nämnder och förtreondevalda.....	7
Översikt verksamheten	9
Förvaltningsberättelse	
Den kommunala koncernen.....	12
Översikt över verksamheten.....	13
Händelser av väsentlig betydelse.....	13
Styrmodell och uppföljning av den kommunala verksamheten.....	13
Viktiga förhållanden för resultat och ekonomisk ställning.....	27
God ekonomisk hushållning.....	29
Balanskravsresultat	30
Förväntad utveckling	30
Personal.....	31
Driftredovining.....	39
Investeringsredovisning... ..	40
Hållbarhet	41
Kommunens verksamhet	
Kommunstyrelsen.....	52
Barn- och utbildningsnämnd.....	62
Socialnämnd	70
Bygg- och miljönämnd	78
Kultur- och fritidsnämnd	82
Resultaträkning.....	90
Balansräkning.....	91
Kassaflödesanalys.....	93
Noter.....	94

An aerial photograph of a city grid, overlaid with a semi-transparent red filter. The image shows a dense network of streets and buildings, with a prominent road curving through the center. The text is centered in the upper half of the image.

Organisation och övergripande kommentar

Ordförande har ordet

Ännu ett år är till ända i Östhammars kommuns historia. Ur ett makroperspektiv har det varit utmanande på många sätt. Den internationella konjunkturen har starkt påverkat Sverige och Östhammars kommun som så många år tidigare. Den världsomspännande pandemin har också den påverkat vårt land och kommunens egen verksamhet. Vårt land är mycket känsligt för internationella svängningar i ekonomin, då den största delen av varor och tjänster som produceras förr eller senare säljs på en internationell marknad genom i många fall framgångsrika exportföretag. De för Sverige gemensamma kommunala skatteintäkterna är baserade på de deklarerade inkomsterna från hela Sveriges befolkning. Vi är alltså en helt integrerad del i den stora ”sammhällskroppen”.

Resultatet för år 2021 är mycket bra. Vi har tillsammans lyckats generera goda tjänster och investeringar för kommuninvånarna. Dessutom presenteras i årsredovisningen ett överskott om ca 70 mnkr, vilket är 53,5 mnkr bättre än budgeterat resultat. Samtliga nämnder redovisar ett resultat i nivå med budget +/- 1 % avvikelser. Orsaken till det stora överskottet förklaras till största delen av betydligt högre skatteintäkter än budget men även de finansiella posterna visar ett överskott. ”Vän av ordning” frågar ofta om det ska vara nödvändigt med överskott i den kommunala verksamheten? Svaret är obetingat ja på den frågan! Överskottet behövs för att kunna möta plötsliga förändringar i verksamheten och ekonomin. Överskottet behövs också för att finansiera investeringar. Detta bör ske i så stor omfattning som möjligt med egna resurser. Kommunens soliditet har också ökat, vilket ger ett ökat utrymme för att planera för nya investeringar. En ökande befolkning ger också förbättrade skatteintäkter, något som behövs för att möta inte minst de stora investeringsbehoven.

Pandemin har som tidigare nämnts påverkat kom-

munens egna verksamheter. Detta gäller framför allt våra medarbetare, som tvingats till olika typer av anpassningar av sin verksamhet. Inom vård- och omsorg dvs. kontaktyrken har ständigt nya regler om sjukdomskarens, skyddsutrustningar mm utmanat de viktiga välfärdsleveranserna. I huvudsak har vi trots detta lyckats väl med vårt gemensamma uppdrag.

Det är viktigt att förstå att de två senaste åren har varit helt annorlunda, jämfört med ett ”normalår”. Därför är det glädjande att vi trots detta lyckats så väl med att delvis också förbättra leveransen av de välfärdstjänster som vi finns till för. Än är det dock en bit kvar till att vi levererar tjänster med god kvalitet i allt vi gör. Vi har nu hittat bättre styrtalet och den nya budgetprocessen som nu tillämpas, har gett oss bättre förutsättningar för ständiga förbättringar. Detta kommer att ytterligare utvecklas i årets budgetarbete, vilket kommer att avslutas med budgetbeslutet i juni i år.

Under 2021 har arbetet fortsatt med att skapa ett väl underbyggt beslutsunderlag för de kommande VA investeringar som behövs. Detta underlag gäller framför allt Östhammars- och Öregrundsområdet som nu har nått kapacitetstaket. Jag vill understryka att vi måste ta höjd för mycket stora investeringar i såväl resultat- som balansräkning framöver. Gör vi inte det, kommer all tillväxt att behöva stoppas i denna del av kommunen.

Det finns mycket att vara stolt över i Östhammars kommuns verksamhet. Inte minst kommunens alla medarbetare och förtroendevalda är värda en eloge för allt nedlagt arbete. Utan Era kvalificerade insatser vore Östhammars kommun en betydligt sämre plats att bo och leva i.

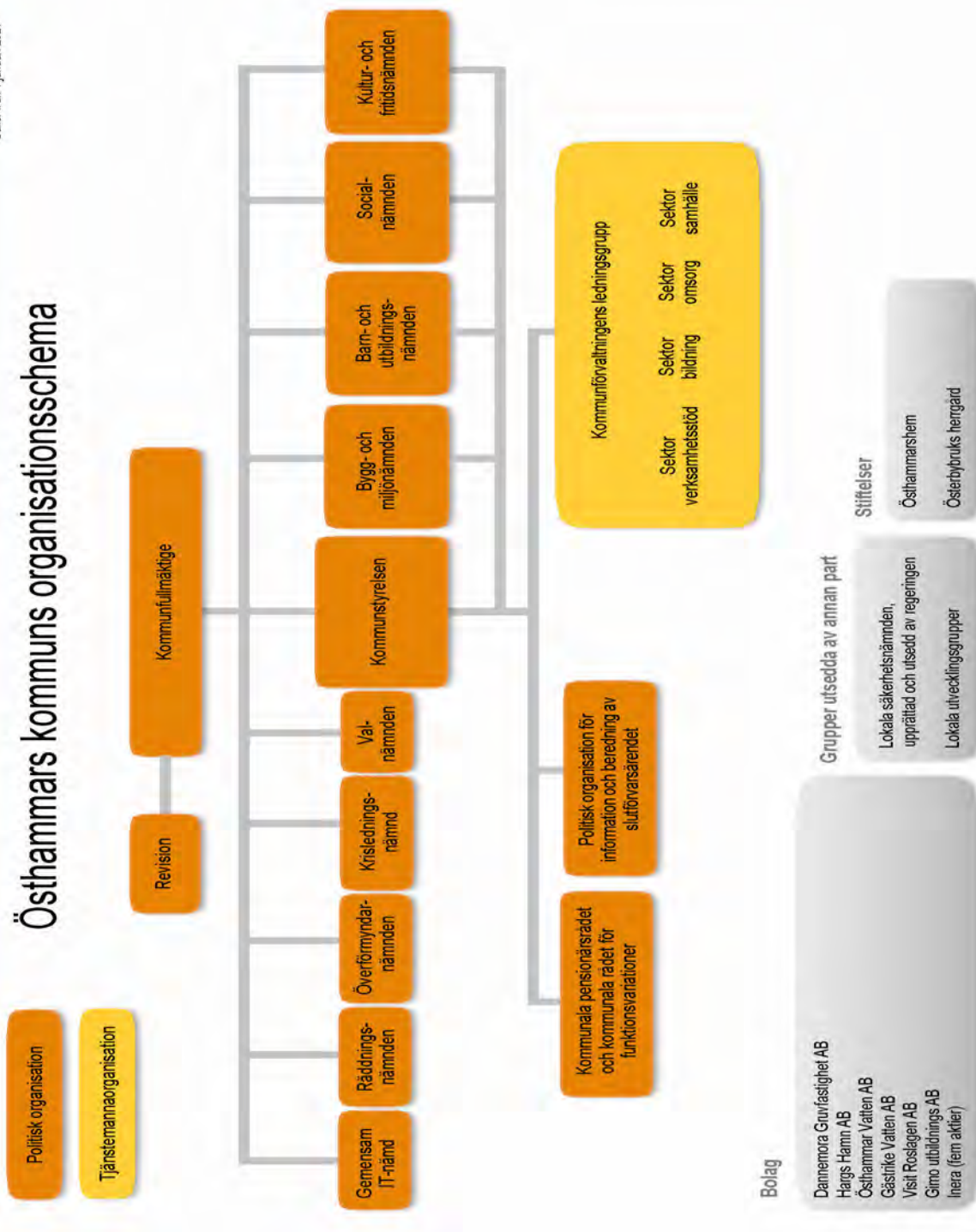
Jacob Spangenberg (C)
Ordförande i kommunstyrelsen

Organisation

Gäller från 1 januari 2021

Östhammars kommuns organisationsschema

Nämnder och förtroendevalda

Kommunfullmäktige			Lena Hagman	Ledamot	KD
Roger Lamell	Ordförande	S	Madelene Alpsjö	Ledamot	KD
Lisa Landberg	1:e vice ordf.	C	Lars O. Holmgren	Ledamot	BOA
Lennart Owenius	2:e vice ordf.	M	Jan-Olof Ahlinder	Ledamot	BOA
Margareta Widén-Berggren	Ledamot	S	Fredrik Jansson	Ledamot	BOA
Tomas Bendiksen	Ledamot	S	Ingeborg Sevastik	Ledamot	V
Sanne Lennström	Ledamot	S	Mohammad Sabur	Ledamot	V
Lisa Norén	Ledamot	S	Julia Carlström	Ledamot	L
Jonas Lennström	Ledamot	S	Irmeli Bellander	Ledamot	L
Anna Frisk	Ledamot	S	Kerstin Dreborg	Ledamot	MP
Kristina Woxdal-Pihl	Ledamot	S	Mats Olsson	Ledamot	-
Matts Eriksson	Ledamot	S	Martin Wahlsten	Ledamot	-
Mika Muhonen	Ledamot	S			
Suzan Vidén	Ledamot	S	Kommunstyrelse		
Örjan Mattsson	Ledamot	S	Jacob Spangenberg	Ordförande	C
Ann-Charlotte Grehn	Ledamot	S	Margareta Widén-Berggren	1:e vice ordf.	S
Tomas Näslund	Ledamot	S	Pär-Olof Olsson	2:e vice ordf.	M
Désirée Mattsson	Ledamot	S	Tomas Bendiksen	Ledamot	S
Olle Olsson	Ledamot	S	Roger Lamell	Ledamot	S
Ylva Lundin	Ledamot	SD	Lisa Norén	Ledamot	S
Bo Persson	Ledamot	SD	Bertil Alm	Ledamot	C
Håkan Sjöblom	Ledamot	SD	Lennart Owenius	Ledamot	M
Sirlis Persson	Ledamot	SD	Lars O. Holmgren	Ledamot	BOA
Ywonne Lindgren	Ledamot	SD	Martin Wahlsten	Ledamot	-
Stefan Larsson	Ledamot	SD	Ylva Lundin	Ledamot	SD
Anna-Lena Söderblom	Ledamot	M			
Pär-Olof Olsson	Ledamot	M	Nämndernas ordförande och vice ordförande		
Jan Holmberg	Ledamot	M	Barn- och utbildningsnämnden		
Fabian Sjöberg	Ledamot	M	Josefine Nilsson	Ordförande	C
Christer Lindström	Ledamot	M	Matts Eriksson	1:e vice ordf.	S
Allan Kruukka	Ledamot	M	Christer Lindström	2:e vice ordf.	M
Jacob Spangenberg	Ledamot	C	Bygg- och miljönämnden		
Bertil Alm	Ledamot	C	Tomas Bendiksen	Ordförande	S
Inger Abrahamsson	Ledamot	C	Inger Abrahamsson	1:e vice ordf.	C
Håkan Dannberg	Ledamot	C	Lars O Holmgren	2:e vice ordf.	BOA
Cecilia Bernsten	Ledamot	C	Kultur- och fritidsnämnden		
Josefine Nilsson	Ledamot	C	Jonas Lennström	Ordförande	S
Sabina Stål	Ledamot	KD	Lisa Landberg	1:e vice ordf.	C
			Maria Nyström	2:e vice ordf.	KD

			Kommunfullmäktigeval 2018			
			Antal röster	Procent	Mandat	
Socialnämnden						
Lisa Norén	Ordförande	S	Moderaterna	2167	14,69	7
Cecilia Bernsten	1:e vice ordf.	C	Centerpartiet	2166	14,68	7
Anna-Lena Söderblom	2:e vice ordf.	M	Liberalerna	514	3,48	2
Valnämnden			Kristdemokraterna	902	6,11	3
Camilla Strandman	Ordförande	C	Arbetarepartiet-			
Mika Muhonen	1:e vice ordf.	S	Socialdemokraterna	4596	31,15	16
Lennart Owenius	2:e vice ordf.	M	Vänsterpartiet	589	3,99	2
Lokala säkerhetsnämnden			Miljöpartiet de gröna	354	2,40	1
Margareta Widén-Berggren	Ordförande	S	Sverigedemokraterna	2218	15,03	8
Lennart Owenius	Vice ordf.	M	Lokalpartiet BoA	841	5,70	3
Gemensam nämnd för Räddningstjänsten i Tierp, Uppsala och Östhammars kommuner			Landsbygdspartiet			
Margareta Widén-Berggren	Ledamot	S	Oberoende	263	1,78	0
Lennart Owenius	Ledamot	M	Feministiskt initiativ	42	0,28	0
Överförmyndarnämnd för Heby, Knivsta, Tierp, Uppsala, Älvkarleby och Östhammars kommuner			Övriga partier	101	0,68	0
Christer Lindström	Ledamot	M	Totalt	14 753	100,00	49
Gemensam nämnd för IT i Heby, Knivsta, Tierp, Älvkarleby och Östhammars kommuner			Östhammars kommuns ledningsgrupp			
Anders Beckman	Ledamot	C	Peter Nyberg	kommundirektör		
			Helen Åsbrink	chef verksamhetstöd		
			Elin Dahm	chef attraktivitet		
			Lisbeth Bodén	chef bildning		
			Lina Edlund	chef omsorg		
			Ulf Andersson	chef samhälle		
			Pauliina Lundberg	hr-chef		
			Sara Ersund	ekonomichef		

Översikt verksamheten 5år

RESULTATRÄKNING KOMMUN MNKR	2017	2018	2019	2020	2021
Intäkter	350,1	317,7	315,6	337,2	313,0
Kostnader	-1 465,2	-1 489,9	-1 514,9	-1 558,5	-1575,0
Avskrivningar	-59,8	-62,2	-63,8	-80,2	-73,8
Verksamhetens nettokostnader	-1 175,0	-1 234,3	-1 263,0	-1 301,4	-1 335,8
Skatteintäkter och generella statsbidrag	1 197,8	1 234,2	1 271,7	1 333,1	1 404,6
Verksamhetens resultat	22,9	-0,1	8,6	31,7	68,8
Årets resultat	23,5	1,1	11,2	32,6	69,3
NETTOINVESTERINGAR MNKR	122,3	136,4	122,8	132,2	117,2
BALANSRÄKNING KOMMUN MNKR					
Tillgångar	1 506,3	1 486,6	1 498,9	1 616,7	1 734,8
Eget kapital	734,7	735,8	747,0	779,6	848,9
Skulder och avsättningar	771,6	750,9	751,9	837,2	886,0
NYCKELTAL					
Resultatets andel av skatteintäkter kommunen	2,0%	0,1%	0,9%	2,4%	4,9%
Soliditet kommunen	49%	49%	50 %	48%	49%
Soliditet inkl. pensionsförpliktelser kommunen	18%	19%	20%	22%	25%
Utdebitering kommunalskatt (kr)	21,69	21,69	21,69	21,69	21,69
Tillgångar kommunen (kr/inv.)	68 697	67 428	67 365	72 659	77 573
Eget kapital kommunen (kr/inv.)	33 506	33 371	33 572	35 035	37 958
Antal tillsvidareanställda kommunen	1 770	1 772	1 765	1 744	1 767
Soliditet inkl. pensionförpliktelser koncernen	64%	64%	63%	63%	62%
Tillgångar koncern (kr/inv.)	115 171	115 444	114 822	124 526	132 052
Eget kapital koncernen (kr/inv.)	40 936	41 845	42 748	46 070	50 219
Resultat koncernen mnkr	44,8	21,9	28,3	71,7	98,2
Antal invånare 12-31	21 927	22 048	22 250	22 251	22 364

Förvaltningsberättelse

A photograph of a forest with tall, thin trees and a path, overlaid with a semi-transparent teal filter. The text "Förvaltningsberättelse" is centered in the upper half of the image.

I årsredovisningen redogörs för hur Östhammars kommuns verksamhet har utvecklats under året och hur de mål fullmäktige satt upp för verksamheten har uppfyllts. Årsredovisningens delar ska upprättas som en helhet och ge en rättvisande bild av kommunens resultat och dess ekonomiska ställning. En redogörelse för kommunens finansiella utveckling görs. Det är kommunstyrelsen som är ansvarig för årsredovisningen.

Ett grundläggande syfte med årsredovisningen är att utgöra grund för kommunfullmäktiges ansvarsprövning av kommunstyrelsen. Årsredovisningen ska lämnas till fullmäktige senast den 15 april året efter det år som redovisningen avser.

Årsredovisningen består av

- En förvaltningsberättelse
- En driftredovisning
- En investeringsredovisning
- En resultaträkning
- En balansräkning
- En kassaflödesanalys

Förvaltningsberättelsen innehåller en översikt över utvecklingen av kommunens verksamhet. En utvärdering av om målen och riktlinjerna i kommunfullmäktiges beslutade budget har uppnåtts och följts. I förvaltningsberättelsen lämnas information om kommunens ekonomi utöver det som framgår av resultat och balansräkning, händelser som är av väsentlig betydelse för kommunen och som inträffat under året, en redogörelse för kommunens framtida utveckling, en redogörelse av kommunens anställda samt annan information som är väsentlig för fullmäktiges styrning och uppföljning av verksamheten.

DEN KOMMUNALA KONCERNEN

Koncernen Östhammars kommun består, förutom av kommunen, av bolagen Östhammar vatten AB, Dannemora gruvfastighet AB och Hargs hamn AB. Östhammarshem är en stiftelse och ägs formellt inte av kommunen men då kommunen borgar för stiftelsen lån har kommunen ett avgörande inflytande. Kommunen har under året deltagit i en nyemission i Hargs hamn och i samband med denna minskat sin ägarandel i bolaget till 79 procent.

Omsättningen för bolagen i koncernen, exkl kommunen, uppgick under året till 276 (278) mnkr. Årets resultat för bolagen, exkl kommunen, uppgår till 29 mnkr. Bland bolagen utmärker sig Hargs hamn AB med en omsättningsökning på 25 procent. Men eftersom kommunens ägarandel i bolaget minskat under året blir påverkan på kommunkoncernen oförändrad. Övriga bolag har en omsättning på samma nivå som 2020.

Under perioden har Östhammarshem tvingats senarelägga planerat underhåll för att undvika smitta. Man har också påbörjat ett samarbete med kommu-

nen för att bättre fånga upp verksamhetens önskemål vid ombyggnation av äldreboenden. Ett nytt driftsystem för hantering av sina fastigheter har tagits i drift. Huvudkontoret har flyttat. Detta skapar möjligheter för nya bostäder i det gamla kontoret. Ombyggnad av bostäder på Albrektsgatan i Östhammar har påbörjats under året.

Hargs Hamn AB hade 195 (169) anlöpande fartyg under året. Man hanterade 640 000 ton gods mot 506 000 ton 2020. Ökningen beror på att mer bränsle och vägsalt hanterades i hamnen. Farledsfördjupningen är slutförd. Bolaget har också slutfört upphandlingen av entreprenaden för en ny 200 meter lång kaj. En ny differentierad hamntaxa har införts som ger fartyg som drivs med miljövänlig diesel lägre avgift.

För Östhammar vatten har arbetet med vattenledning till Österbybruk och Alunda slutförts under året, men inkopplingen till ledningsnätet sker under 2022. Bolaget har deltagit i forskningsstudien Crush covid inom Uppsala län.

KONCERNEN ÖSTHAMMARS KOMMUN MNGR	2017	2018	2019	2020	2021
Bruttoomsättning	1 574	1 622	1 681	1 679	1 721
Balansomslutning	2 525	2 545	2 555	2 771	2 953
Resultat					
Östhammars kommun	23,5	1,1	11,2	32,6	69,3
Östhammarshem	13,4	15,5	7,4	24,5	16,6
Hargs hamn AB	0,0	0,0	0,0	6,2	7,3
Dannemora gruvfastighet AB	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Östhammar vatten AB	-2,0	0,0	-1,7	1,9	0,0
Elimineringar	2,1	4,9	11,4	-10,4	5,1
SUMMA	36,9	21,5	28,3	71,7	98,3

ÖVERSIKT ÖVER VERKSAMHETENS UTVECKLING

Under 2021 fick Östhammar 113 nya kommuninvånare. Antalet elever i grundskolan är 2 401 vilket är oförändrat mot 2020. Inom vård och omsorg har andelen beviljade hemtjänsttimmar ökat med drygt 20 procent till 196 000 timmar under året. Samtidigt gjorde Östhammars kommun 2021 sitt största överskott någonsin både för kommunen och koncernen. De senaste åren har kommunen och koncernen genomfört relativt stora investeringar som till stor del kunnat genomföras med egna medel. Både för kommunen och för koncernen har soliditeten legat still eller bara rört sig någon enstaka procentenhet. Årets lönervidering gav en löneökning på i genomsnitt 2,3 procent för kommunens anställda. Övriga väsentliga nyckeltal framgår av tabellen ”översikt verksamheten 5 år på sidan nio.

HÄNDELSER AV VÄSENTLIG BETYDELSE

Beslut är fattat om att bygga en ny förskola i Alunda. I Österbybruk påbörjades byggandet av den nya förskolan Mineralen under slutet av året. Frösåkersskolan har blivit en 4-9 skola då elever flyttats dit från andra skolor. Vuxenutbildningen har startat en ny yrkesutbildning, Installationselektriker. Pandemin till trots har antalet behöriga elever till gymnasiet yrkesprogram ökat. Däremot har vissa elever på gymnasiet inte nått kunskapsmålet och kommer behöva längre tid för att ta gymnasieexamen.

Socialnämnden har under året beslutat om ”Trygg och hållbar äldreomsorg i Östhammar”. Detta innebär en omställning och förändrad tillämpning av de intentioner som finns i kommunens äldreplan. Målet med omställningen är en äldreomsorg med fokus på kvalitet för den äldre med rätt insatser, i rätt tid och i rätt omfattning. Under året har de särskilda boendena på Edsvägen och Parkvägen ställts om till enbart demensboenden. På Albrektsgratan har lägenheter för

personer med LSS- beslut inrättats.

Bygg- och miljönämnden påverkan av pandemin är en betydande ökning av antalet ärenden för bygglovsverksamheten och kartverksamheten. Miljöenheten har givits nya nya uppdrag kopplat till bl a trängsel-tillsyn.

Kultur och fritidsnämnden har fortsatt tvingats att hålla en stor del av fritidslokalerna stängda, såsom simhallar och gym. Få evenemang har kunnat genomföras som planerat.

Kommunen har under året deltagit i den nyemission som genomförts i Hargs hamn AB. Nyemissionen har inneburit att fler ägare har tillkommit och kommunens ägarandel har minskat till 79 %. Vattenledningen som byggts för att trygga färskvattenförsörjningen i Österbybruk och Alunda är färdigbyggd men inkopplingen har blivit försenad och kommer göras under våren 2022.

Regeringen fattade i december månad beslut om tillåtlighet för utbyggnaden av SFR, vilket innebär att prövningen kan gå vidare och arbetet med utbyggnaden starta inom en 3-års-period om beslut inte överklagas. I januari beslutade regeringen att en anläggning för slutförvar av använt kärnbränsle ska byggas vid Forsmarks kraftverk.

STYRMODELL OCH UPPFÖLJNING AV DEN KOMMUNALA VERKSAMHETEN

Styrmodell

Kommunfullmäktige har antagit en gemensam styrmodell för Östhammars kommun. Modellen finns beskriven i dokumentet ”Styrmodell för Östhammars kommun”. Här beskrivs övergripande hur kommunen leds och styrs, hur arbetet planeras och följs upp samt hur insatser och ansvar fördelas mellan förtroendevalda politiker och förvaltningsorganisationen.

Utveckling av verksamheten

Kommunfullmäktige har med utgångspunkt i Vision 2020 beslutat om fyra strategiska inriktningsområden som ska vara vägledande för all verksamhet i kommunen.

STRATEGISKA INRIKTNINGSOMRÅDEN

1. En attraktiv och växande kommun
2. En hållbar kommun
3. En lärande kommun
4. En öppen kommun

Vi följer årligen utvecklingen genom tolv styrtaal, benämnda S1-S12, som är relevanta för vad vi vill uppnå, jämförbara med andra kommuner och som huvudsakligen mäts av andra. Till varje styrtaal finns ett diagram som visar styrtalets historiska utveckling, årets måltal och utfall samt en färgad

cirkel med en riktningsspil. Pilens riktning anger om utfallet är bättre, på samma nivå eller sämre än föregående år och cirkelns färg visar utfall i relation till måltal där grönt indikerar uppnått, gult indikerar delvis uppnått och rött indikerar ej uppnått.

SAMMANFATTNING MÅLUPPFYLLSELSE

I rapporten rapporterar, följer vi upp och analyserar. Detta görs för samtliga styrtaal och för samtliga strategiska inriktningsområden. Verksamhetsåret 2021 har präglats av coronapandemin både avseende ekonomi och verksamhet.

Östhammars kommun har flyttat fram sina positioner på flera områden, men även försämrat resultatet på något område. Sammantaget har det gjorts en god prestation utan att nå den ambitionsnivå som kommunfullmäktige satt upp. Den sammanvägda analysen är således flera goda prestationer och resultat men att ambitionen som helhet inte uppnås.

EN ATTRAKTIV OCH VÄXANDE KOMMUN

- Där människor vill bo och stanna kvar, dit besökare vill och där företagandet växer
- Där bostadsbyggandet och befolkningen ökar
- Vi skapar intryck och avtryck i konkurrens, vi upplever utveckling och satsning på arbetsmarknad, kommunikation, kultur- och fritidsutbud

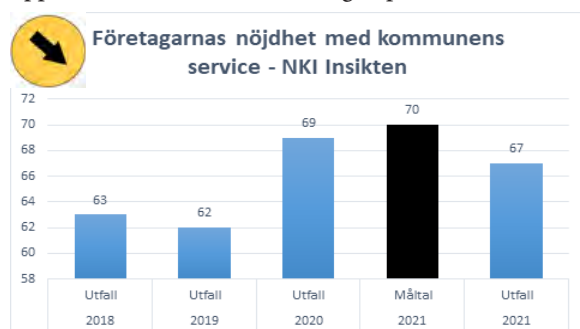
S1 Företagarnas nöjdhet med kommunens service

Måltalet är ej uppnått. Det är ännu (24/1 22) för

tidigt att säkert säga vad årsresultatet för det aggregerade NKI-värdet blir. Men det står iallafall helt klart att våra företagskunder är mindre nöjda på en övergripande nivå än de var 2020. Just nu pekar resultatet på ett NKI (företagskunder) på 67, vilket är två enheter lägre än motsvarande värde föregående år. Även antalet svar har minskat kraftigt i förhållande till föregående år, vilket i sin tur lett till att flera myndighetsområden inte fått något statistiskt säkerställt NKI-värde överhuvudtaget.

Men det finns glädjeämnen också:

NKI-värdet för vår bygglovsverksamhet fortsätter uppåt. Detta trots att belastningen på verksamheten

Värdet består av ett index där ett högre värde är bättre. Utfallet för 2021 baserar sig på tillgänglig data för januari – november.

varit kraftigare än någonsin, till följd av pandemin. Företagskunderna gav bygglovsverksamheten ett NKI på 75 under 2021, vilket är en historiskt hög nivå och fjärde året i rad som bygglovsenheten höjer sitt NKI.

Det är också positivt att konstatera att NKI för helheten (dvs både privat- och företagskunder) ligger kvar på 72, vilket ändå är ett hyggligt högt värde. Här påverkar den - av kunderna uppskattade - bygglovshandläggningen resultatet påtagligt eftersom dessa ärenden dominerar till antalet och därför får ett stort genomslag.

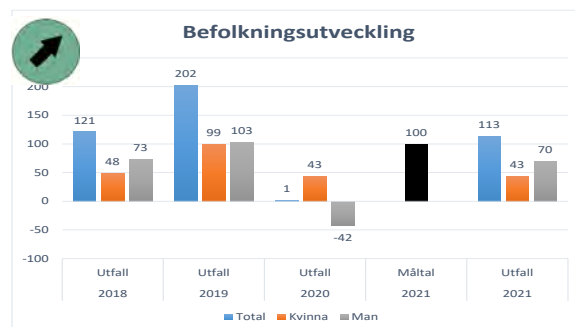
Avslutningsvis ska tilläggas att NKI-värdena som kommenterats ovan avseende 2021 är preliminära. Den officiella statistiken för 2021 presenteras i april 2022.

S2 Befolkningsutveckling, nettoökning av befolkningen.

Måtalet är uppnått. Folkmängden och nettoökningen av befolkningen är effekten av nettot av hur många som föds respektive dör i den befintliga befolkningen, samt nettot av inflyttning respektive utflyttning

Sedan inledningen av 2010-talet har antalet inflyttningar överstigit antalet utflyttningar. Det har varit avgörande för en positiv befolkningsutveckling sedan dess.

Under 2020 steg antalet utflyttningar utan att inflyttningarna ökade. Samtidigt steg även antalet personer som avled. Sammantaget bidrog detta till att nettot på totalen under 2020 blev noll (eg + 1).

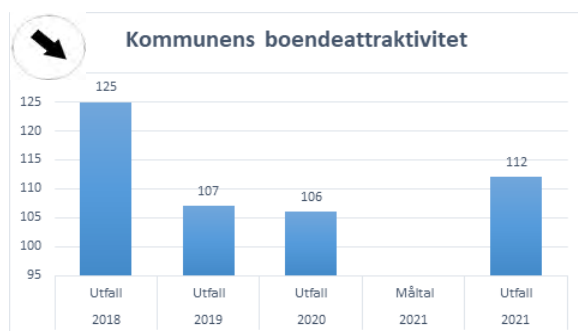
Befolkningsökning under tidsperioden 2018 – 2021.

Vi kommer behöva vänja oss vid stigande dödstal, eftersom vi har en demografisk struktur i kommunen som naturligen ger den effekten. Vårt bästa sätt att möta detta är genom ökad attraktivitet, ökad bostadsproduktion och därmed

en starkt inflyttning till kommunen. Måлтаlet är att befolkningen ska öka med 100 netto/år och utfallet för 2021 stannade på 113. Denna utveckling ska ses mot bakgrund av att - även om trycket på nya bygglov varit stort - så är känslan ändå att det inte färdigställts så många nya bostäder som tidigare år. Vi har också skäl att anta att vi under kommande femårsperiod kommer kunna vänja oss vid en tydligt högre bostadsproduktion, vilket talar för att förutsättningar finns att nettobefolkningsökningen kommer vara fortsatt positiv och till och med stigande.

S3 Kommunens boendeattraktivitet

Måлтаlet är ej uppnått. 2020 nådde kommunen plats 105 och 2021 föll man i ranking till plats 112 (av sammanlagt 290 kommuner. Poängsystemet har ändrats under året varför det tidigare satta poängmålet (måлтаlet), 140, blir irrelevant och måluppfyllelse inte går att utvärdera utifrån utfall i relation till måltal. Framgent kommer rankingposition istället att målsättas.

Ranking bland totalt 290 kommuner där en lägre placering är bättre.

Inom områdena socialt och hälsa rankas Östhammar högt. Detta gäller även inom områden som agenda 2030, arbetsmarknad och trygghet,

medan kommunal ekonomi och äldreomsorg hamnar lite lägre.

I den sammanställning av statistik på trygghetsområdet, som gjorts av SKR och MSB, rankas vi fortsatt i topp i regionen, trots att vi har tappat 11 placeringar sedan föregående mätning och nu är på plats 57 av landets 290 kommuner.

EN ATTRAKTIV OCH VÄXANDE KOMMUN

Det strategiska inriktningsområdet mäts utifrån företagarnas nöjdhet, befolkningsutvecklingen samt boendeattraktivitet. Kommunstyrelsen konstaterar att vi inte riktigt når måлтаlet. Vi sjunker från ranking 105 till ranking 112, för boendeattraktivitet. När det gäller befolkningsökningen så har den varit större än föregående år och vi når måлтаlet. Avseende företagarnas nöjdhet med kommunens service konstaterar kommunstyrelsen att resultatet är något sämre än föregående år. Dock konstateras att bygglovsverksamheten får bättre siffror för tredje året i rad.

Kommunstyrelsen konstaterar att trots förbättringar i resultatet, så kommer det strategiska inriktningsområdet ej att uppnås.

EN HÅLLBAR KOMMUN

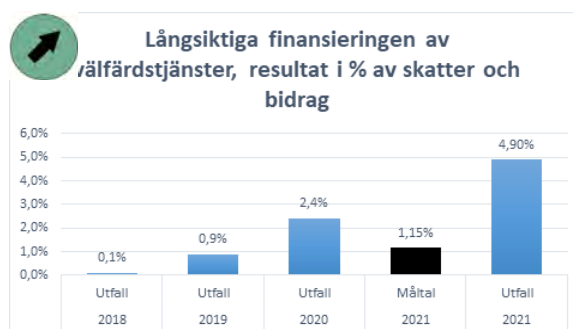
Där vi finner lösningar för tillväxt, där exploatera och bevara växer tillsammans.

- Där människor är sedda, inkluderande och engagerade, hälsa och välmående, balanserad demografi, mångfald och alla människors lika värde
- Där äldre och funktionsvarierade ges trygghet, service och värdighet för ett gott liv
- Där vi har ett effektivt resursutnyttjande, ej skadar miljön, är långsiktiga och tar ansvar för kommande generationer

S4 Långsiktig finansiering av välfärdstjänster

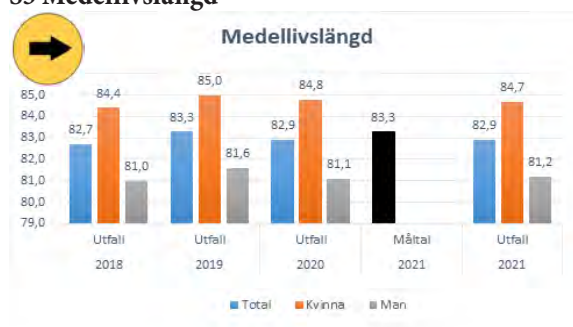
Måtalet är uppnått.

Kommunens långsiktiga resultatmål, enligt policyn för god ekonomisk hushållning, är att resultatet ska uppgå till minst 2 % av skatter och generella bidrag, för att över tid kunna finansiera större delen av en normal investeringsnivå. Det bidrar till kommunens kort- och långsiktiga finansiella handlingsutrymme, i form av bibehållen likviditet och soliditet. För helåret redovisar kommunen ett resultat om 69,3 mkr, vilket motsvarar 4,9%. Målet om resultatöverskott om minst 2 % uppfylls med god marginal 2021. Överskottet, som delvis varit känt under året, beror huvudsakligen på ökade skatteintäkter och generella bidrag samt en positiv förflyttning vad gäller ekonomi hos alla nämnder. De nämnder som tidigare under året har rapporterat preliminärt underskott har landat detta till mindre underskott eller budget i balans och de nämnder som prognostiserat budget i balans visar visst överskott.

Ekonomiskt resultat som en procentsats av skatteintäkter och generella statsbidrag.

S5 Medellivslängd

Värdet är ett genomsnitt av medellivslängd kvinna och medellivslängd man.

Måtalet är ej uppnått.

Medellivslängden har under lång tid stadigt ökat i Sverige, för både kvinnor och män. Naturligtvis har pandemin gett negativa effekter på medellivslängden under 2019 respektive 2020 om man tittar på hela rikets population. Men nedgången har inte varit så stor att de två pandemiåren slagit igenom markant i Östhammars kommun, för det femårsnitt som utfallssiffran avser (2017-2021). Skillnaden i medellivslängd mellan män, 81,2 (81,1) och kvinnor, 84,7 (84,8) kvarstår. Utfallssiffran inom parentes avser medellivslängs-

snitt 2016-2020.

Flertalet av kommunens nämnder arbetar inom områden som, antingen mer direkt, eller långsiktigt och indirekt, syftar till att höja invånarnas medellivslängd. Det kan handla om insatser i syfte att förebygga olyckor eller andra hälsovådliga händelser, till exempel suicidprevention, miljö- och hälsoskyddsmyndighetsutövning, serveringstillstånd, skötsel och underhåll av vägar, gång- och cykelvägar samt tillhörande belysning. Men naturligtvis också mer individnära insatser som utförs inom sektor Omsorgs verksamhetsområde genom hemtjänst, särskilda boenden, träffpunkter, boendestöd och mycket annat.

Inom individ och familjeomsorgs verksamhetsområde har man genomfört ett arbete med suicidprevention för unga. Insatser görs också för att barn inte ska behöva bevittna våld och hamna i psykisk ohälsa och insatsen Trappan erbjuds inom öppenvården för att låta barn och unga bearbeta upplevelser av våld. Öppenvården erbjuder även missbruksvård i egen regi och utreder och beviljar vård externt där detta bedöms vara en lämplig insats. Beslut om tvångsvård enligt LVM (Lagen om vård av missbrukare) kan fattas för att rädda liv. Beslut kan även fattas enligt LVU (Lagen om vård av unga) för att häva ett destruktivt beteende eller för att bryta en dålig omsorg.

En viktig parameter, som kraftigt korrelerar med livslängd, är utbildningsnivå. Här har Barn- och utbildningsnämnden ett särskilt ansvar. Faktum är att skillnader i utbildningsnivå har större påverkan på medellivslängd än skillnaden mellan män och kvinnor.

Under de gångna åren har kommunens nämnder, genom förvaltningen, arbetat med en del speci-

fika insatser för att upprätthålla goda levnadsvillkor. Pandemin har tvingat verksamheter att ställa om och arbeta under starkt förändrade förutsättningar.

Bland de arbetsinsatser som utförts kan nämnas:

- Ett särskilt utrustningsbidrag avsattes till äldreföreningar, 100 tkr från Folkhälsoforum. Bidrag har lämnats för bland annat inköp av gångstavar och mobilt tält för att möjliggöra uteaktiviteter.
- Föreläsningen ”Hälsogåtan” av och med Anders Wallensten har hållits, med frågor som ”Hur lever de med högst medellivslängd i Sverige och världen?”
- Ett avtal har tecknats med Actimate, i syfte att genomföra Ortskampen en gång per år. Här tävlar invånarna ortsvis genom att samla poäng utifrån genomförd fysisk aktivitet.
- Pensionärer har erbjudits genomgång av kommunens utegym för att kunna börja- eller upprätthålla träning, med låg smittorisk.

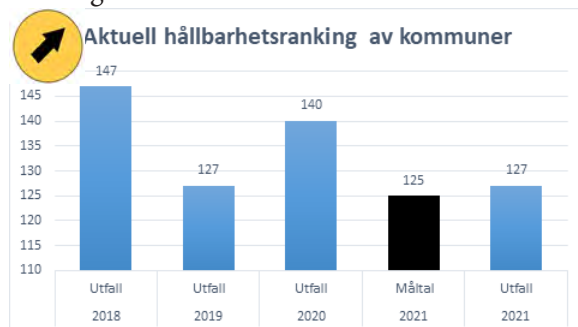
S6 Aktuell hållbarhets ranking

Måtalet är ej uppnått. Årets resultat i Aktuell Hållbarhet visar en tydlig förbättring för Östhammars kommun. Vi går från plats 140 till 127 i rankingen men målet på 125 nås inte riktigt. Rankningen baseras på två delar; a) Aktuell Hållbarhets egen kommunenkät där flera verksamheter i kommunen beskriver hur de arbetar med utvalda hållbarhetsfrågor, samt b) data från 11 källor dit kommunerna rapporterar in årligen eller som samlas in på annat sätt från statlig nivå. Detta innefattar bland annat statistik från Naturvårdsverket, Vattenmyndigheten, SCB, Kolada och Avfall Sverige.

Inom fem områden är det särskilt tydligt att Östhammars kommun kan ha möjlighet att utveckla sitt arbete för att stiga i rankingen till nästa år:

1. Avfallshantering - i kommunala verksamheter samt förbättrad service för våra invånare.
2. Dagvatten - strategier, planer och förebyggande arbete kopplat till vattenkvalitet, översvämningar och torka.
3. Cirkulär ekonomi - i de kommunala verksamheterna t.ex. vid byggprojekt samt underlätta för våra företagare att arbeta med cirkulära system när det gäller resurser och avfall.
4. Kemikaliehantering - inventering och handlingsplan för de kommunala verksamheterna.
5. Hållbarhetskrav på ekonomiska placeringar.

Ovanstående områden finns representerade i den enkät kommunen svarar på men också i den statistik som samlas in från externa datakällor. Genom större eller mindre insatser inom dessa fem områden under 2022 och framåt, kan Östhammars kommun utveckla sitt hållbarhetsarbete och möjlighet att påverka resultatet i rankingen kommande år.

Ranking bland totalt 290 kommuner där en lägre placering är bättre.

Det finns ett par områden där Östhammars kommun kan ha svårare att stärka arbetet och där det krävs stora insatser för en mindre kommun att utveckla sitt hållbarhetsarbete. Ett sådant område är koldioxidbudget, som kräver en hel del analys och implementering för att fungera. Här bedöms Östhammars kommun ha svårare att göra en snabb förbättring.

Östhammars kommun ligger på samma nivå eller har förbättrat sig inom några områden som omfattas av rankingen. Ett fortsatt aktivt arbete inom dessa områden behövs av kommunen för att hålla kursen mot styrtalet och inte tappa. Det gäller samverkansprojekt inom klimat och energi, minskade koldioxidutsläpp från samhällsbetalda transporter och kommunens fordonsflotta, livsmedelsstrategi, naturvård och friluftsliv samt medborgarnas bedömning av kommunens miljöarbete.

Det genomförda arbetet tillsammans med Gästrikens vatten AB med att ta fram en kommunal vattenförsörjningsplan och det pågående arbetet med att ta fram en VA-plan bedöms ha påverkat rankingen i positiv riktning. Detsamma gäller kommunens övriga arbete med dricksvatten samt förbättrad vattenkvalitet i våra sjöar, vattendrag och kust. Att fortsätta prioriteringen av vattenfrågor i ett brett perspektiv är viktigt för styrtalets uppfyllnad.

EN HÅLLBAR KOMMUN

Det strategiska inriktningsområdet mäts utifrån ekonomiskt resultat, medellivslängd samt Aktuell hållbarhetsranking av kommuner. Såväl 2020 som 2021 har varit ekonomiskt svårprognosticerade år. Dels för att vi har en pågående pandemi, dels för att staten genomfört ett stort antal ändringsbudgetar och dels att det varit svårt att överblicka pandemins konsekvenser på vår egen organisation samt den totala ekonomins utveckling.

Kommunstyrelsen konstaterar att det ekonomiska målet uppfylls även 2021, dock finns det i resultatet orostecken, att verksamhetens kostnader ökar snabbare än våra intäkter av skatter och bidrag. Dessutom finns i dag stora osäkerheter avseende inflationsutveckling och ränteläge, ett osäkert säkerhetspolitiskt läge samt att vi inom en 10-årsperiod troligen behöver göra stora investeringar i infrastruktur, investeringar som påverkar våra kommande driftsbudgetar. Rationaliseringar, prioriteringar och effektiviseringar kommer även fortsättningsvis att behövas.

I den senaste hållbarhetsrankingen når vi nästan ända fram och gör ett bättre resultat än föregående år. I rapporten finns utpekade områden där vi kan flytta fram våra positioner avsevärt, avfallshantering, dagvattenhantering, cirkulär ekonomi etc. Avseende social hållbarhet där vi mäter medellivslängden konstaterar kommunstyrelsen att många bra aktiviteter görs inom såväl folkhälsoområdet som våra stödjande funktioner inom samtliga nämndsområden.

Kommunstyrelsen bedömer att det strategiska inriktningsområdet inte helt uppnås.

EN LÄRANDE KOMMUN

- Där alla ges förutsättningar för framtiden
- Där skola, akademi och näringsliv möts i nätverk
- Där den kommunala organisationen, förtroendevalda och medarbetare utvecklas med samtidens krav, behov och utmaningar genom anpassningsbarhet och förändring

S7 Andel elever som tagit gymnasieexamen inom fyra år.

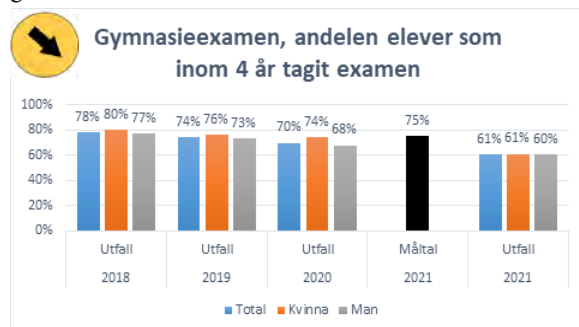
Måtalet är ej uppnått. Andelen elever som började på gymnasium i kommunal regi i kommunen för 4 år sedan med examen inom 4 år, inklusive elever på introduktionsprogrammen, har minskat till 60,6% (riket 69,7%). Genomströmningen inom 4 år för elever på nationella program var totalt 88% (riket 82,6%), på yrkesprogrammen 89,3% (riket 79%) och på de högskoleförberedande programmen 89,7% (riket 84,8%).

Resultatet kan bero på flera olika faktorer men främst beror det på att den distansundervisning som gymnasieskolan fått anpassa sig till under pandemin har varit utmanande för både skolan och eleverna. De senaste ett och ett halvt årets fjärr- och distansstudier har inte skapat bra förutsättningar för en del av eleverna på skolan. En utmaning har varit att hålla kvar motivation hos elever och anpassa undervisningen efter elevernas förutsättningar och behov på distans.

Grundskolans resultat har förbättrats de senaste åren men resultatet av de tidigare åren ser vi nu i gymnasieskolan. De elever som slutade åk 9 för fyra år hade helt andra resultat än i dag, vilket naturligtvis påverkar genomströmningen.

Effekten av att fler klarar grundskolan nu kommer vi förhoppningsvis se när det är dags för dessa elever att ta examen.

Socioekonomiska faktorer har stor betydelse för elevers skolresultat. Elever vars föräldrar har eftergymnasial utbildning var läsåret 2020/21 totalt 37% (riket 55%) och andelen elever med utländsk bakgrund var 20% (riket 28%). Det kompensatoriska uppdraget har utmanats när undervisningen har bedrivits delvis via fjärr- och distans och vi ser en risk att genomströmningen tar längre tid då elever med svag studiebakgrund inte lyckats fullfölja sin utbildning eller behöver längre tid för att genomföra den. Om fler studenter som har svag studiebakgrund i familjen tar sig igenom en utbildning, kan den sociala rörligheten mellan generationer öka.

AGymnasieelever med examen inom 4 år, kommunala skolor, andel (%).

Elever som byter utbildning, gör studieuppehåll eller börjar på ett introduktionsprogram kan behöva ett fjärde eller femte studieår för att slutföra ett nationellt program i gymnasieskolan. Därutöver finns det elever som behöver längre tid på sig att slutföra gymnasieutbildningen av andra orsaker samt elever som avbryter sina

studier. En orsak till en lägre genomströmning i kommunen är att gymnasieskolan har en hög andel elever som påbörjar gymnasiet på ett av IM-programmen.

Genomströmningen påverkas även av program- och skolbyten. Andelen elever som startat och slutfört utbildningen inom samma program var 46,7% (riket 65,2%). Det har blivit vanligare att programbyte eller avbrott sker sent under läsåret vilket innebär att elever har behov av att börja om i årskurs 1 efter ett programbyte, vilket i sin tur påverkar genomströmningen i gymnasieskolan. Andra orsaker till programbyte kan vara att förväntningarna på programmet och skolan inte uppfylls eller att resan till den valda skolan är för lång. En sak för att eventuellt minska programbyte skulle vara en tydligare vägledning och information.

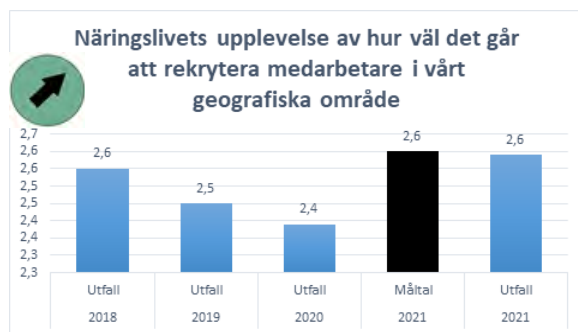
Med tanke på utbildningsskulden har gymnasieskolan vidtagit en hel del åtgärder (utöver rullande schema vid fjärr- och distansundervisning) under året. Bland annat har elevhälsan fått ett förstärkt operativt uppdrag, elever med behov av stöd har haft undervisning på plats, likaså elever på IM-programmen och elever som behöver utföra praktiska moment, examinationer m.m. Gymnasieskolan erbjöd även eleverna sommarskola (frivillig lovskola på gymnasiet).

S8 Näringslivets upplevelse av hur väl det går att rekrytera medarbetare i vårt geografiska område

Måtalet är uppnått. Årets utfall landade på 2,6, på en 6-gradig skala, där 4 anses vara bra medan 6 är utmärkt.

Företagarna i Östhammars kommun skattar

förutsättningarna att få tag i arbetskraft med relevant kompetens lägre än genomsnittet i Sverige. Detta säger i alla fall Svenskt Näringslivs företagsklimatenkät som besvarats av 50-60 företag i Östhammars kommun.

Näringslivets bedömning på en skala 1 – 6 där ett högre värde är bättre.

Utvecklingen är visserligen positiv i relation till föregående år men gapet mellan vad företagen i Östhammars kommun svarar och vad företagen generellt i Sverige svarar är fortfarande stort. Detsamma gäller gapet till politikernas uppfattning i samma fråga.

Rekryteringsbehovet har inom vissa branscher gått ner när pandemin slagit till. På andra områden har branscher gynnats och där kan rekryteringsbehovet ha ökat.

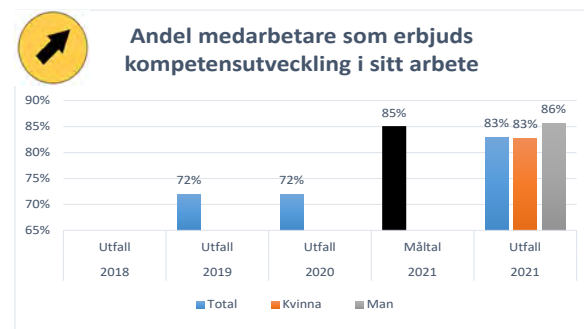
Ett regionalt kompetensförsörjningsnätverk finns som utöver att arbeta på bred front även arbetar med enskilda frågor såsom kommande gruvdrift i Dannemora och slutförvaret i Forsmark. Båda dessa har framgent behov av god kompetensförsörjning.

Närmsta högre utbildningssäte finns i Uppsala, Stockholm och Gävle varför förbindelserna

behöver stärkas för att underlätta pendling. Utöver det bör vi satsa på att synas tillsammans med det lokala näringslivet, för att marknadsföra Östhammars kommun som en plats att bo, leva och verka i. Det är ett långsiktigt arbete som inte ger några effekter på kort sikt.

S9 Andel medarbetare som erbjuds kompetensutveckling i sitt arbete

Måltalet är ej uppnått. Den egna organisationens lärande mäts genom en enkät med frågeställningar om lärande och kompetensutveckling till medarbetare. Årets mätning har visat att 83 % av medarbetarna anger att de lärt sig nya saker i sitt arbete under gångna året. Skillnaden mellan kvinnor och män är relativt liten.

Andelen anställda som upplever att de utvecklats i jobbet under det senaste året

Förändringen i jämförelse med föregående år (72 %) är stor och kan till viss del antas bero på att upplevelsen av att kompetensutveckla sig genom digitala utbildningar förbättrats i förhållande i föregående år. Men upplevelsen kan också bero på att många, delvis på grund av pandemin och dess begränsningar, faktiskt lärt sig både nya arbetssätt och tagit än mer vara på chansen att lära sig av kollegor. Från och med 2021 mäter vi kollegialt lärande med en egen fråga för att ännu bättre följa den utvecklingen.

Måtalet är dock inte uppnått och vi behöver fortsätta arbeta med att synliggöra och förstärka lärande i vardagen samt stärka kollegiala utbytningsmöjligheter som källa till kompetensutveckling. Under 2021 har kommunens chefsdialog använts som arena för chefers kollegiala lärande. Under 2022 behöver vi fortsätta utveckla kollegialt lärande med både chefer och medarbetare.

EN LÄRANDE KOMMUN

Kommunstyrelsen konstaterar att det varit ett komplext år för lärandet. Året har innehållit såväl stora omställningar som ett explosionsartat lärande om digitalisering. Resultaten i gymnasieskolan går ner något och ligger något över eller i paritet med riket. Särskilt svårt har det varit för nyanlända med bristande språk och/eller förkunskaper. Fler än tidigare behöver längre tid för att klara sina gymnasiestudier. För näringslivet fortsätter den svåra rekryteringssituationen. De större företagen behöver högutbildad arbetskraft medan de små och medelstora företagen behöver yrkesutbildad personal med spetskompetens. Kommunorganisationens eget lärande ligger på samma nivå som föregående år. Att vi inte förbättrat oss kan förklaras av att många utbildningar ställdes in under perioden mars-september, innan omställningar till digitala utbildningar kom igång. Kommunstyrelsen konstaterar att målet inte nåtts för innevarande år.

EN ÖPPEN KOMMUN

- Där vi uppfattas som transparenta, inkluderande, inbjudande, lyssnande och tillgängliga
- Där medborgare och företagare känner delaktighet samt möjlighet till påverkan och inflytande. En kommun och organisation som är demokratisk, inbjudande, lyssnande och nyfiken
- Vi omfamnar olikheter och tar tillvara olika perspektiv

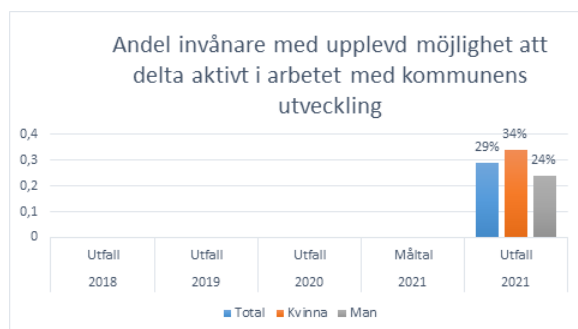
S10 Invånare som upplever att de har inflytande

Ny mätmetod. Saknar därför måltal. I kommunen uppger 29 % av medborgarna att de är nöjda med möjligheten att delta aktivt i arbetet med kommunens utveckling. Siffran för riket är 32 % och för Uppsala län är siffran 34 %.

60 % av de tillfrågade i Medborgarundersökningen svarade positivt på frågan ”Hur tycker du att det fungerar att få svar på dina frågor om kommunen och dess verksamheter?” Då frågeställningarna förändrats i medborgarundersökningen så finns inte möjlighet att jämföra med tidigare års utfall. Siffrorna visar att kvinnor är mer nöjda än män. Snittresultatet för de kommuner som deltar i Medborgarundersökningen är 68 %, så ställt i förhållande till det är resultatet lågt.

Nyttjandegraden av inflytandeverktygen Allmänhetens frågestund, Medborgarmotion och Fråga politiken, ligger på en bra nivå och når över måtalet för året. Fördelningen mellan de tre områden vi följer upp är: nio initiativ inom Allmänhetens frågestund (fyra kvinnor och fem män), tio stycken Fråga politiken (samtliga från kvinnliga frågeställare) samt

fjorton medborgarmotioner (7 från män, 7 från kvinnor), En svaghet i arbetet är att de frågor som kommer in via tjänsten Fråga politiken, inte alltid besvaras av de politiska partierna, så utfallet med många inkomna frågor bör ses i ljuset av hur många av dem som är besvarade av fler än ett eller ett fåtal parter. Att vi bemöter invånare som tar sig tiden att använda sig av våra delaktighetstjänster är av vikt för tjänsternas legitimitet och kan påverka det samlade förtroendet.

Andelen invånare som i medborgarundersökningen svarat positivt (svarsalternativen "Ganska bra" och "Mycket bra") på frågeställningen -Vad tycker du om möjligheterna som kommunens invånare har att delta aktivt i arbetet med utveckling av kommunen? (t.ex. medborgardialoger, samråd)

Kommunstyrelsen har givit förvaltningen ett särskilt uppdrag att stärka upplevelsen av delaktighet i kommunen. Som ett led i det arbetet har flera aktiviteter genomförts under året. Ett pilotprojekt har genomförts i Öregrund i samband med byggplanerna för ett nytt bryggdäck. Föreningar med intresse i hamnen har bjudits in för aktivt deltagande i utformningen. Arbetet har varit intensivt och spånt över flera sektorer och verksamheter. I arbetet har en professionell samtalsledare involverats. I arbetet med hur de styrande dokumenten ska vara formulerade

har grupperna involverats och kommit fram till egna överenskommelser, vilket är en stor framgång. Ett av målen med arbetet har varit att skapa en känsla av att utvecklingen är en gemensam fråga som vi ska arbeta med tillsammans.

För styrtalet vi följer kan vi konstatera att vi för året inte når våra ambitioner, utan ligger kvar på samma betygsnivå som föregående år. Kommunstyrelsen har därför under året fattat beslut att arbeta enligt en reviderad form av SKR:s delaktighetstrappa, med målsättning att tidigare involvera medborgare i kommunens utveckling och tydligare klargöra möjligheter och förutsättningar om delaktighet. Det har funnits en budgetpost där de medarbetare som genomfört delaktighetsinsatser har kunnat rekvirera medel. Arbetet med delaktighetstrappan kommer att konkretiseras i utbyggnaden av Alunda, där verktyget kommer att vara viktigt.

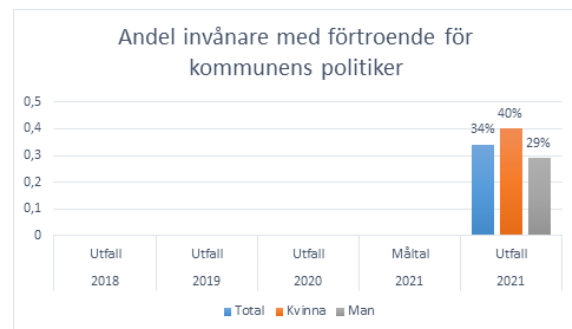
Första steget i delaktighetstrappan är information - rätten att få veta. För att bättre kommunicera och nå ut med vad som sker i kommunen har webbsändningar genomförts. Kommunen deltar också i SKRs medborgardialogsnätverk för att stärka kompetensen inom området.

Våra informationskanaler och informationsforum var redan innan pandemin viktiga delar i den infrastruktur som ska underlätta för kontakter, tillgänglighet och inflytande. Under pandemin har kommunen arbetat för att överbrygga distanseringen genom tillgängliggörandet av en stor mängd information och kommunikation i våra

kanaler men också med olika tekniska lösningar (utomhusmöten, besök via ipads, olika mötesplattformar, web-sändningar med chattfunktioner mm) för att inte tappa möjligheten till dialog. Den ökande tekniska användningen i samhället ställer också krav på kommunen att möta upp de behov som våra medborgare fått tillgodosedda under pandemin och sannolikt önskar bibehålla till stor del. Det som till förstone kan ses som tillfälliga lösningar behöver bli en del i vår verktygslåda för inflytande och dialog. Några av våra forum (allmänhetens frågestund och fysiska besök) har påverkats negativt av coronapandemin medan andra kanaler (web, Facebook och e-post) varit en del av vår anpassning till social- och fysisk distansering. Totalt har vi ökat våra kontakter med över 14% och i de digitala kontakterna med 20-25%.

S11 Andel invånare med förtroende för kommunens politiker

Ny mätmetod. Saknar därför måltal. I resultat ser vi skillnader mellan män och kvinnor och mellan yngre och äldre. Vi kan konstatera att kvinnor och äldre har större förtroende än män och de yngre ålderskategorierna. Östhammars kommun placerar sig i den nedre delen av mittenskiktet där Sverigesnittet var 40%. En av de viktigaste aktiviteterna i arbetet med att öka förtroendet hos kommuninvånarna har varit att öka dialogen, fler möten med olika intressegrupper, utvecklingsgrupper etc. Under pandemin har detta begränsats även om kunnandet och användningen av digitala medier ökat. Under 2021 tog kommunstyrelsen beslut om att systematiskt arbeta med medborgardialog. Syftet är att på detta sätt öka såväl transparens som inflytande.

Andelen invånare som i medborgarundersökningen svarat positivt (svarsalternativen "Ganska bra" och "Mycket bra") på frågeställningen - Allmänt sett, hur stort förtroende har du för kommunens politiker?

S12 Andel invånare som känner sig trygga i sitt bostadsområde när det är mörkt ute

Ny mätmetod. Saknar därför måltal. Från 2021 mäts inte trygghet med ett index utan styrtalet och utfallet baseras på en specifik frågeställning i medborgarundersökningen (Hur trygg känner du dig utomhus i området där du bor när det är mörkt ute?) Detta gör att jämförelser med tidigare års utfall inte kan göras. Utfallet i årets medborgarundersökning ger ett utfall på totalt 86% som känner sig trygga, 91% för män och 80% för kvinnor.

Trenden i landet har under flera år varit att den upplevda tryggheten går neråt. Östhammars kommun ligger fortfarande på en relativt hög nivå av upplevd trygghet. 2020 var index-utfallet i medborgarundersökningen 62, vilket det varit sedan 2019. Östhammars kommun ligger därmed en bit över index i Sverige. Prognosen att pandemin skulle speglas i föregående års medborgarundersökning stämde inte.

2021 har fortsatt varit annorlunda. Hela

samhället har varit påverkat av den pandemi som fortfarande råder. På krisberedskapssidan har vi under våren haft vår ISF (inriktnings- och samordningsfunktion) igång för att hantera läget. Under hösten har ISF varit en stående punkt på kommunenförvaltningens ledningsgrupps ordinarie möten istället för enskilda ISF möten.

Andelen invånare som i medborgarundersökningen svarat positivt (svarsalternativen "Ganska trygg" och "Mycket trygg") på frågeställningen - Hur trygg känner du dig utomhus i området där du bor när det är mörkt ute?

Sektor Omsorg har inom sina verksamheter satt upp mål för sina trygghetsskapande tjänster. Sektor Omsorg och framförallt äldreomsorgen har varit en av kommunens verksamheter som har varit hårt drabbad av pandemin fortsatt under 2021. Trots de påfrestningar som verksamheten har utsatts för har vi klarat av våra åtaganden på ett bra sätt.

Kommunen har tillsammans med polisen ett tecknat samverkansavtal samt ett årligt medborgarlöfte där 2021 års medborgarlöfte är ett ökat arbete kring den upplevda tryggheten i hemmet. Syftet är att stärka den upplevda tryggheten i hemmet. Kommunen och polisen skall gemensamt jobba för att öka tryggheten i

kommunen avseende brott i nära relation, hot och våld samt stöldbrott/inbrott.

EN ÖPPEN KOMMUN

Det strategiska inriktningsområdet mäts utifrån styrtalen upplevd möjlighet att delta aktivt i arbetet med kommunens utveckling, förtroendet för kommunens politiker samt upplevd trygghet. Trenden för området har varit vikande de senaste fem åren, vilket även är en nationell trend. För att motverka detta, och främja öppenheten, finns idag ett särskilt uppdrag från kommunstyrelsen avseende utvecklingen av medborgardialoger. Under året har flera arbetssätt och aktiviteter utvecklats. Detta arbete fortsätter under nästkommande år. Kommunfullmäktige har dessutom avsatt resurser för detta utvecklingsarbete. Kommunstyrelsen konstaterar att detta utvecklingsarbete inte är ett quickfix utan kräver kontinuitet, systematik och tillit.

Kommunstyrelsen bedömer att det strategiska inriktningsområdet inte kommer att uppnås. Måltal saknas för samtliga styrtal kopplade till det strategiska inriktningsområdet. Det beror på att vi saknat referensmått att förhålla oss till vid måltals-sättning, till följd av ändrad utformning av SCB:s medborgarundersökning. Det vi kan se är att vi ligger bra till i förhållande till rikssnittet för två av tre styrtal inom det strategiska inriktningsområdet.

VIKTIGA FÖRHÅLLANDEN FÖR RESULTAT OCH EKONOMISK STÄLLNING

Östhammars kommun redovisar 2021 ett resultat på 69 mnkr vilket är överskott mot budget på 53 mnkr. Budgeterat resultat var ett överskott på 16 mnkr. Den prognos som lämnades i vid delårsbokslutet i augusti visade på ett överskott på 30 mnkr. Det anmärkningsvärt stora överskottet har flera orsaker, men framförallt beror det på betydligt högre skatteintäkter än budgeterat. Både avseende 2021 års skatteintäkter men även skatteintäkter avseende 2020.

Koncernen Östhammars kommun redovisar ett resultat på 98 mnkr, vilket är det största överskottet som koncernen nånsin uppvisat.

Kommunen utgår i budgetarbetet över förväntade skatteintäkter från SKR:s skatte-intäktsprognoser. Redan tidigt under 2021 framkom att de prognoser som gällde för skatteintäkter 2021 var i underkant jämfört med den SKR-prognos som 2021 års budget byggde på. Dessutom reviderade SKR redan i februari sin prognos som gäller slutavräkning för skatteintäkter både för 2020 och 2021. Varje lämnad prognos har under året visat på högre skatteintäkter för både 2020 och 2021 än föregående lämnad prognos från SKR.

Under 2020 gjorde SKR bedömningenv att kommunen skulle få mindre än de preliminärt erhållna skatteintäkterna för 2020 och därmed bli återbetalningsskyldig. Men istället visade det sig under 2021 att kommunen hade betydligt större skatteintäkter 2020 än vad prognoserna visat. Detta kunde då kommunen tillgodoräkna sig under 2021. På samma sätt är det med prognosen för skatteintäkter 2021. Sammantaget medför detta att kommunen fått drygt 40 mnkr i högre skatteintäkt 2020 och 2021 än vad

tidigare preliminära utbetalningar visa vilket påverkar resultatet för 2021 lika mycket. Jämfört med lämnad prognos i delårsrapporten är skatteintäkterna ca 8 mnkr högre.

Att skatteintäkterna blivit så mycket högre är inget unikt för Östhammar utan detsamma gäller för alla kommuner i landet. Sammanlagt gör svenska kommuner sitt största överskott någonsin 2021.

NÄMNDERNAS DRIFTRREDOVISNING
Nämndernas verksamhetskostnad framgår av Driftredovisningen. Verksamhetens nettokostnad visar också ett betydligt bättre resultat än vad prognosen i augusti gav vid handen. Alla nämnder redovisar ett bättre resultat. Verksamhetens nettokostnader ökade 2021 med 2,6 procent jämfört med föregående år. Nettokostnader definieras som kostnader inkl avskrivningar minskat med verksamhetsintäkter. Den största delen av nettokostnaderna utgörs av kostnader för personal som ökade med 4 procent under året. De avtalade löneökningarna låg på 2,3 procent. Detta tyder på att det finns en löneglidning och att ersättningsrekryteringar görs på en högre lönenivå. Även högre kostnader för pensioner förklarar en del av kostnadsökningen.

För kommunstyrelsen är det pensionskostnaderna som visar underskott, om än inte lika stort som prognosen pekade på i augusti, vilket beror på en förändrad prognos från pensionsbolaget vid deras årsuppdatering för 2021.

Barn och utbildningsnämnden visar ett överskott på 7 mnkr jämfört med ett nollresultat som prognostiserades i delårsrapporten. Överskottet förklaras till största delen av lägre hyreskostnader för tillfälliga paviljonger och erhållen ersättning från Försäkringskassan för sjuklön.

Ser man till de olika skolformerna visar grundskolan ett mindre underskott medan förskola, gymnasieskola och vuxenutbildning redovisar ett resultat i nivå med budget.

Socialnämnden visar ett marginellt underskott jämfört med ett förväntat underskott på 7 mnkr i delårsrapporten. Däremot finns obalanser inom nämndens verksamheter. Nämndövergripande kostnader visar ett överskott beroende på ökade statsbidrag och lägre hyreskostnader. Beviljade och utförda hemtjänststimmar har ökat vilket gör att vård och omsorg om äldre visar underskott. Underkottet har dock minskat sedan 2020 beroende på effektiviseringar i verksamheten. LSS- verksamheten visar däremot ett överskott vilket framförallt beror på att ett planerat LSS-boende inte startats under året.

Både Bygg- och miljönämnden samt Kultur- och fritidsnämnden visar ett resultat som är i nivå med budget.

Tack vare den positiva slutavräkningen för 2020 och för 2021 ökade skatteintäkter och generella statsbidrag med 5,4 %. Det slutliga utfallet av 2021 års skatteintäkter blir klart först i januari 2023. Diagrammet på sidan visar förändringen av kommunens nettokostnad jämfört med skatter och generella statsbidrag. 2021 var utvecklingen den önskade, att skatteintäkter ökar mer än nettokostnaderna

INVESTERINGAR

Det stora överskottet gjorde att årets investeringar kunde finansieras med egna medel. Självfinansieringsgraden uppgick till 97 %.

SOLIDITET

Soliditet är ett mått som visar hur stor del av kommunens tillgångar som finansierats med

eget kapital. Soliditeten var vid årsskiftet 49 % vilket är en förbättring med en procentenhet sedan 2020. Inklusivt samtliga pensionsförpliktelser uppgick soliditeten till 25 % vilket är en förbättring. Detta placerar Östhammar under medelvärdet, 26 %, för svenska kommuner men vi är bättre än genomsnittet för lågpendlingskommuner, den kommunkategori som Östhammar tillhör.

Soliditeten inkl pensionsförpliktelser visar kommunens långsiktiga finansiella handlingsutrymme, ju högre tal desto bättre.

LÅN OCH SKULDER

Under året har Östhammars kommun inte ökat sina långsiktiga lån, dom ligger kvar på 470 mnkr. Däremot har kommunen börjat redovisa finansiell leasing, vilket medför kommunens låneskuld ökat med 42 mnkr. Kommunens totala låneskuld är 525 mnkr. Inom koncernen har Östhammar vatten ökat sina lån med 70 mnkr. Den totala låneskulden för kommunkoncernen är 1 356 mnkr.

PENSIONER

Kommunens totala pensionskostnader inklusive sociala avgifter uppgick till 90 (79) mnkr 2021. Löpande pensionsutbetalningar avseende pensioner intjänade före 1998 är konstanta och förväntas inte öka framöver. Däremot kommer

kostnaden för övriga pensioner att öka i takt med att den relativa andelen av de anställda som omfattas av dessa regler ökar. Det gäller särskilt anställda med en förmånsbestämd tjänstepension. Den förmånsbestämda delen är svårberäknad då enstaka individer kan resultera i kostnader på flera hundratusen för ett enstaka år. Ett nytt pensionsavtal som är helt premiebestämt börjar gälla från och med 2023. Fördelen är att kostnaderna för pension blir lättare att prognosticera.

Kommunens totala pensionsskuld vid utgången av 2021 var 480 (494) mnkr. Av dessa redovisas 145 mnkr i balansräkningen och övriga 334 mnkr som ansvarsförbindelse utanför balansräkningen, dvs den syns inte i kommunens bokföring. Pensionsskulden beräknas minska till 435 mnkr år 2024. Kommunen har inte fonderat och förvaltar inga pensionsmedel. Den förmånsbestämda delen av pensionsåtagandet är försäkrad och premien betalas löpande.

SKATTEKRAFTEN

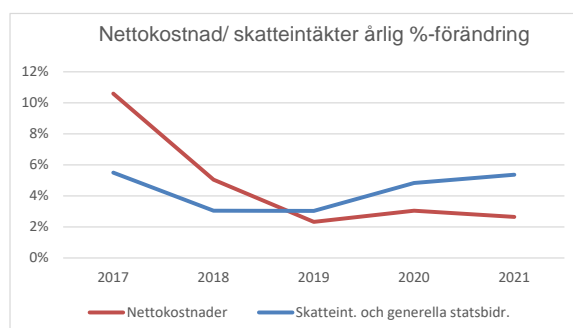
Begreppet skattekraft är den genomsnittliga beskattningsbara förvärvsinkomsten per kommuninvånare. Kommunens skattekraft var 216 398 kr 2021, vilket är 96 % av riksgenomsnittet, en nivå som vi legat på under ett flertal år. Skattekraften är trögrörlig och för att nå upp till rikssnittet behöver kommunens skattekraft öka snabbare än landet i övrigt. Skillnaden i skattekraft mellan kommuner utjämnas till stor del genom det kommunala utjämnningssystemet.

Kommunens skattesats var 21,69 kr och den genomsnittliga för riket är 20,70 kr. Skattesatsen har legat på samma nivå under flera år.

GOD EKONOMISK HUSHÅLLNING

Kommunallagen föreskriver att kommuner ska ha en god ekonomisk hushållning i sin verksamhet. För att uppnå detta ska fullmäktige ange en målsättning för kommunens finansiella utveckling och ställning. I kommunallagen står också att kommunen ska ha en ekonomi i balans vilket innebär att en kommun inte får lägga en budget där kostnaderna är högre än intäkterna. I budget för 2021 beslutade kommunfullmäktige om tre mål för god ekonomisk hushållning.

1 Östhammars resultat ska på lång sikt uppgå till minst 2 % av skatteintäkter och generella statsbidrag. För 2021 är beslutet att resultatet ska uppgå till 1,15 % av skatteintäkter och generella statsbidrag. Målet uppnås då årets resultat 4,9 %

Ökningen av skatter och statsbidrag ska vara högre än ökningen av nettokostnader. Den blå linjen ska ligga över den röda linjen

2 Verksamhetens nettokostnad får inte öka snabbare än ökningen av skatteintäkter och generella statsbidrag. Målet uppnås då verksamhetens nettokostnader ökat med 2,6 procent samtidigt som skatteintäkter och generella statsbidrag ökat med 5,4 procent. Förhållandet framgår av figuren på denna sida.

3 Samtliga nämnder följer budget. Om en nämnd prognostiserar ett underskott/överskott på 1 procent eller mer från budget ska Kommunstyrelsen

underrättas. Tre av fem nämnder redovisar ett resultat som inte avviker mer än 1 procent från tilldelad budget. Kultur- och fritidsnämnden samt Bygg- och miljönämnden avviker mer än en procent.

Den sammantagna bedömningen är att god ekonomisk hushållning uppnås trots att punkt tre inte uppfylls. Bedömningen görs utifrån det faktum att de nämnder som avviker från sin budget med mer än en procent utgör mindre än 4 procent av verksamhetens nettokostnader. Därtill har flera av de styrtalet som mäter de strategiska inriktningsområdena förbättrats jämfört med föregående år vilket också pekar på god ekonomisk hushållning.

BALANSKRAVSRESULTAT

I begreppet God ekonomisk hushållning ingår också att en balanskravsutredning görs av kommunens resultat. Balanskrav är ett lagkrav som kommunen enligt kommunallagen måste uppfylla. Detta görs i syfte att få ett resultat som är jämförbart mellan olika år och andra kommuner. Balanskravet säger att en kommun måste besluta om en budget där intäkterna överstiger kostnaderna. Kommuner ska i sin årsredovisning lämna uppgifter om årets resultat efter balanskravsjusteringar. Årets balanskravsresultat är 67,9 mnkr och framgår av tabellen nedan.

FÖRVÄNTAD UTVECKLING

Kommunen hade den sista december 22 364 invånare. I budgeten för 2022 och fram till 2024 räknar vi med en ökning till 22 750 personer 2024. Andelen personer över 65 år och under 18 år väntas under samma tid öka sin relativa andel av befolkningen. Dessa grupper medför generellt högre kostnader för kommunen än personer i arbetsför ålder.

De tre senaste åren har kommunens resultat legat på i snitt 2,8 % av skatter och generella statsbidrag. Verksamhetens nettokostnader har samma period ökat med i genomsnitt 2,7 % medan skatteintäkter och generella statsbidrag ökat med 4,4 %. Kommunen måste ligga kvar på dessa nivåer för att klara de kommunala åtagandena. Den budget som lagts för 2022 fram till 2024 ligger på denna nivå, vilket indikerar att kommunen kommer att klara sina åtaganden och samtidigt stärka sin soliditet. Detta är ett betydligt bättre scenario än det som prognosticerades i förra årets bokslut. En stor osäkerhet är hur kriget i Ukraina kommer påverka Sveriges ekonomi, vilket ännu inte beaktats i några prognoser.

BALANSKRAVSUTREDNING MNKR	UTFALL 2020	UTFALL 2021-08	PROGNOS HELÅR 21-08	UFALL 2021
Periodens resultat från resultaträkningen	32,6	47,2	30,2	69,3
Reducering av samtliga realisationvinster	0,0	0,0	0,0	-1,4
Periodens resultat efter balanskravsjusteringar	32,6	47,2	30,2	67,9
Reservering av medel till resultatutjämningsreserv	0,0	0,0	0,0	0,0
Användning av medel från resultatutjämningsreserv	0,0	0,0	0,0	0,0
Periodens balanskravsresultat	32,6	47,2	30,2	67,9
Återställande av negativt resultat från tidigare år	0,0	0,0	0,0	0,0
BALANSKRAVSRESULTAT	32,6	47,2	30,2	67,9

VÄSENTLIGA PERSONALFÖRHÅLLANDEN

Det väsentligaste vad gäller personalförhållanden i Östhammars kommun 2021 kan sammanfattas i följande:

- Vi har fortsatta utmaningar i kompetensförsörjningen.
- Fokus på att förbättra förutsättningar för stabil kompetensförsörjning har legat på att förbättra arbetsmiljö, ge ledare mer kunskap och bättre förutsättningar och utveckla digitala arbetssätt för att både arbeta effektivt och bredda rekryteringsbasen.
- Sjukfrånvaron har sjunkit men vårt aktiva arbete behöver fortsätta för att nå en lägre och stabil sjukfrånvaro och en lägre personalomsättning.

Östhammars kommun är beroende av engagerade medarbetare för att kunna leverera välfärd – nu och i framtiden. De flesta av våra medarbetare arbetar inom förskola, skola, vård och omsorg. Vi har också många medarbetare inom måltid, städ, socialtjänst, administration och ledningsfunktioner. Ett stort

antal av våra yrkesgrupper är traditionellt kvinnodominerade, så även hos oss. Anställda i Östhammars kommun omfattas av förmånliga kollektivavtal som reglerar bland annat löner, ersättningar och förmåner.

Under 2021 kostade löner, arvoden och övriga ersättningar 1028 (988) mnkr. Av dessa var 712 (687) mnkr löner, 238 (231) mnkr arbetsgivaravgifter och 78 (70) mnkr pensioner). Summorna inom parentes avser motsvarande kostnader för 2020.

Vid årsskiftet 2021/2022 hade vi 1767 tillsvidareanställda (fast anställda) medarbetare. Vi sysselsätter också ett stort antal personer i olika former av tidsbegränsade anställningar. Utöver det som framgår av tabellen nedan utfördes arbete motsvarande ungefär 197 årsarbete inom ramen för så kallade timanställningar. Nästan hälften av detta utfördes av vårdbiträden (många som semestervikarier). Relativt många timmarna har också utförts av undersköterskor, barnskötare, boendeassistenter, personliga assistenter, kock/ekonomibiträden och sjuksköterskor (ca 26, 17, 9, 8, 6 respektive 5 årsarbetare). Till det kommer

	ANSTÄLLNINGAR PER NÄMND 2021					ANSTÄLLNINGAR TOTALT				
	KS	BMN	KFN	BUN	SN	2021	2020	2019	2018	2017
Tillvidareanställningar	288	29	42	667	741	1767	1744	1765	1772	1770
- varav kvinnor	209	11	27	571	660	1478	1479	1508	1511	1518
- varav män	79	18	15	96	81	289	265	257	261	252
Omräknat till årsarbeten	273	29	32	635	648	1617	1589	1611	1606	1590
Visstid omräknat till årsarbeten	19	4	0	78	57	158	184	105	144	130
Vikariat omräknat till årsarbete	15	1	2	13	34	66	56	55	52	75

övertid och fyllnadstid (beordrad arbetstid som utförs utöver ordinarie tjänstgöringsgrad eller inbokade arbetspass). Den inarbetade tiden kan tas ut i tid eller i pengar. Under 2021 betalade kommunen ut totalt 13,6 mnkr i ekonomisk ersättning för över- och fyllnadstid (ungefär 48 500 arbetade timmar eller 27 årsarbetare).

Årsarbetare är ett sätt att summera arbetstid. Till exempel blir två anställda som är anställda på halvtid under hela året tillsammans en (1) årsarbetare.

Rätt antal medarbetare med rätt kompetens

Östhammars kommun har en av Sveriges lägsta arbetslöshetsnivåer. Det är vi glada för, även om det är en av förklaringarna till varför vi har svårt att kompetensförsörja oss. Personalens kompetens motsvarar nätt och jämnt våra behov och när vi rekryterar har vi relativt ofta svårt att hitta rätt kompetens och väljer till exempel att anställa mindre erfaren personal än vad vi egentligen önskat. Bristen gör att vi ligger på gränsen för att klara verksamhetens normalproduktion vilket leder till en ansträngd personalsituation i flera verksamheter.

Sektorerna Bildning och Omsorg påverkas mest av kompetensbristen idag. Det är också de som har störst utmaningar framför sig med hänsyn till vår demografi, som visar på en ökande andel barn och äldre i relation till övriga befolkningen.

Fortfarande hög personalomsättning men vissa ljusglimtar

Under 2021 lämnade totalt 192 tillsvidareanställda medarbetare sin anställning på Östhammars kommun, 43 av dem gick i pension. Det kan översättas till en relativt hög personalomsättning på 11% (8% exklusive pensionsavgångar). På totalen är det samma nivå som för 2020, men då var antalet pensionsavgångar bara 32.

Sektor Omsorg hade en personalomsättning på 13% (11 % exklusive pensionsavgångar). Det är totalt 94 personer som har slutat inom sektorn under året. Ett fåtal av dem har bytt till någon av våra andra sektorer, övriga har lämnat kommunen. Trots att sektorn inte nådde sitt mål (10 %) är detta en sänkning av personalomsättningen jämfört med 2020. Den kan ha sin förklaring i ett bättre och mer verksamhetsnära stöd i systematiskt arbetsmiljöarbete.

Sektor Bildnings personalomsättning under året var 10 % (7,2 % exklusive pensionsavgångar). Totalt lämnade 66 personer sektorn, alla utom någon enstaka lämnade kommunen helt. Bildnings mål (7 % exklusive pensioner) var alltså bara precis utom räckhåll och trenden är en fortsatt minskad personalomsättning. En bidragande orsak kan vara att pandemin verkar ha fört med sig en generellt minskad rörlighet på arbetsmarknaden, något som kan påverkat personalomsättningen även på de andra sektorerna.

27 personer lämnade sektor Verksamhetsstöd, ett fåtal till våra andra sektorer. Det gav en personalomsättning på 12 % (7 % exklusive pensioner) som i sig är relativt hög men svår att jämföra med föregående år eftersom kommunen då var organiserad på ett annat sätt. Detsamma gäller vår minsta sektor, sektor Samhälle. Där slutade 5 personer under året vilket gav en personalomsättning på 5 % (4 % exklusive pensioner). Med så liten grupp får vi för övrigt vara beredda på ganska stora svängningar i själva procentsatsen från år till år.

Det pågår ett ständigt arbete för att ersätta den kompetens som av olika anledningar lämnar kommunen. Under 2021 genomförde kommunen cirka 160 rekryteringar med ungefär 2 900 sökande som resulterade i drygt 210 nya anställningar. I detta ingår inte rekrytering till sommarvikariat/jobbsom i sig lockade nästan 600 sökande.

Kompetensförsörjningsstrategi med fokus på arbetsmiljö

Vi har begränsade möjligheter att påverka antalet sökande till våra lediga jobb. Därför behöver vi fokusera på våra interna faktorer och förutsättningar, de som vi faktiskt kan påverka. Detta tar vi fasta på i vår kompetensförsörjningsstrategi där fyra strategiskt viktiga fokusområden lyfts fram för att motverka kompetensbristen i framtiden. Det handlar om att:

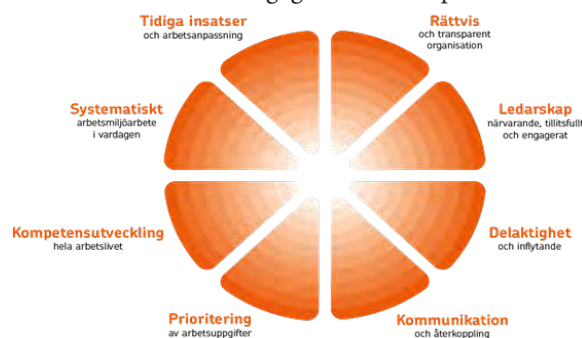
- Behålla och maximera nyttan av kompetensen vi redan har hos oss
- Trygga chefsförsörjningen och stärka ett närvarande, tillitsfullt och engagerat ledarskap
- Bredda rekryteringsbasen
- Marknadsföra kommunen rätt

Under 2021 har vi haft fokus på framförallt område ett och två. Detta i form av arbete med friskfaktorer, att sänka sjukfrånvaron samt främja heltidsarbete. Det omfattande arbetet inleddes redan under 2020 med målet att sänka och stabilisera sjukfrånvaron i Östhammars kommun.

Aktivt arbete resulterade i sänkt sjukfrånvaro (redovisning av uppdrag från KF)

Under 2020 inleddes ett omfattande arbete för att sänka och stabilisera sjukfrånvaron i Östhammars kommun och detta har fortsatt under 2021. Målet är att få tillbaka dem som är sjukskrivna, minska antalet nya sjukskrivna och att förkorta sjukskrivningstiderna. Detta gör vi genom att jobba förebyggande och främjande med att förbättra arbetsmiljöarbetet och arbetsmiljön, med fokus på så kallade organisatoriska friskfaktorer. Friskfaktorer är faktorer som enligt forskning leder till arbetsplatser med låg sjukfrånvaro. I det ingår att ha goda ledare med rätt

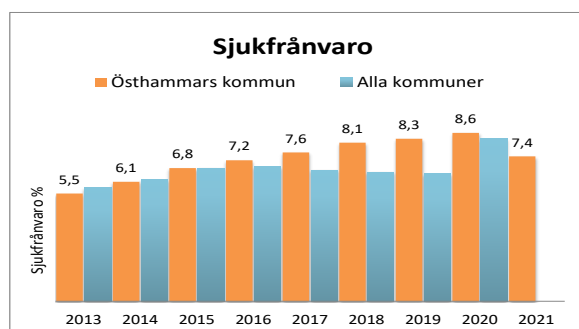
organisatoriska förutsättningar. Dessutom förbättrar vi vår arbetslivsinriktade rehabilitering/arbetsanpassning. Samtliga insatser redovisas djupare i egna avsnitt; Arbetsmiljöarbete med fokus på friskfaktorer, Tidiga insatser och arbetsanpassning och Närvarande, tillitsfullt och engagerat ledarskap.

Åtta organisatoriska friskfaktorer för en bättre arbetsmiljö.

För första gången på många år har kommunens sjukfrånvaro gått ner jämfört med föregående år. Totalen för 2021 landade på 7,4 %, att jämföra med 8,6 % 2020. Detta är en markant förbättring, även med hänsyn tagen till pandemin. En minskning i sjukfrånvaron innebär fler arbetade timmar och underlättar därmed kompetensförsörjningen. 29 % av den totala sjukfrånvaron inträffade dag 60 eller senare i sjukperioden (30 % för 2020). Även detta är en förbättring jämfört med tidigare. Under flera år var andel långtidssjuka runt 50 %.

På grund av pandemin har sjukfrånvarostatistiken under 2020 och 2021 varit svårtolkad. Data från SKR (Sveriges kommuner och regioner) visar att snittet för kommuner steg kraftigt 2020. Östhammars kommun hade då bara en mindre ökning på 0,3 %. Hur det har gått för övriga kommuner under 2021 får vi veta en bit in på 2022 men det är rimligt att anta att vårt eget förbättrade resultat är kopplat till vårt aktiva förbättringsarbete inom framförallt sektorerna Omsorg och Bildning (mer om detta nedan).

Östhammars kommuns sjukfrånvaro jämfört med andadra kommuner 2013-2021.

Nedbruten på nämndnivå har Socialnämnden och Barn- och utbildningsnämnden sänkt sjukfrånvaron med 1,4 respektive 1,8 procentenheter till 8,3 respektive 6,7 %. Detta får räknas som en framgång, trots att Socialnämnden missade sitt mål. Socialnämndens måltal på 8% hade inte höjd för den långdragna pandemin med rekommendationer under hela 2021 om att stanna hemma vid Covid-liknande symptom. Inom Barn- och utbildningsnämnden kan en delförklaring till sänkningen finnas i att barn/ungdomar med anledning av pandemin hållits hemma vid minsta symptom samt att verksamheterna har bättre hygienrutiner, vilket minskat spridningen av influensor och förkylningar. Gymnasieskolan har delvis bedrivit distansundervisning vilket även det begränsat smittspridningen och bidragit till att hålla nere sjukfrånvaron överlag, inte bara den relaterad till Covid-19.

Kommunstyrelsens mål (6,5 %) för sjukfrånvaro inom den egna verksamheten nåddes. Verksamheterna måltid och städ kräver närvaro på plats vilket också inneburit att medarbetare blivit sjukskrivna direkt vid symptom. Kommunstyrelsens område i övrigt består i huvudsak av verksamheter där medarbetare har möjlighet att arbeta på distans. Under pandemin har det visat sig tydligt att sjukfrånvarosiffrorna sjunkit i dessa verksamheter.

SJUKFRÅNVARO 2021 I RELATION TILL ORDINARIE ARBETSTID (%)

	2021	2020
Totalt kommun	7,4	8,6
Kommunstyrelsen	5,4	-
Bygg- och miljönämnden	2,1	3,5
Kultur- och fritidsnämnden	5,1	9,6
Barn- och utbildningsnämnden	6,7	8,5
Socialnämnden	8,3	9,7
Åldern 1-29 år	6,6	6,4
Åldern 30-49 år	7,0	8,5
Åldern 50-99 år	7,9	9,4
Kvinnor	8,1	9,2
Män	4,2	5,8

Lärande och utveckling

Varje år genomför Östhammars kommun en intern enkät för att mäta organisationens utveckling och lärande. Enkäten undersöker om våra medarbetare anser sig ha lärt sig nya saker i sitt jobb, om de upplever att de har lärt sig saker av sina kollegor, om arbetssätten på arbetsplatsen har/behöver utvecklas och om de har haft samtal med sin chef om sin egen utveckling.

Årets mätning visade att 83% av medarbetare anger att de lärt sig nya saker i sitt arbete under det gångna året (2021). Skillnaden mellan kvinnor (83%) och män (86%) är relativt liten.

Förändringen i jämförelse med föregående år (72%) är stor och kan till viss del antas bero på att upplevelsen av att kompetensutveckla sig genom digitala utbildningar ökat i förhållande i föregående år. Men upplevelsen kan också bero på att många, delvis på grund av pandemin och dess begränsningar, faktiskt lärt sig både nya arbetssätt och tagit än mer vara på chansen att lära sig av kollegor. Från och med 2021 mäter vi kollegialt lärande med en egen fråga för att ännu bättre följa den utvecklingen.

Kommunens mål är att 85% av medarbetarna har lärt sig nya saker i sitt arbete under året. Dit nådde vi inte riktigt. Vi behöver fortsätta arbeta med att synliggöra och förstärka lärande i vardagen samt stärka det kollegiala lärandets möjligheter som källa till kompetensutveckling. Under 2021 har bland annat kommunens chefsdialog använts som arena för chefers kollegiala lärande.

Systematiskt arbetsmiljöarbete i vardagen och prioritering av arbetsuppgifter

En god arbetsmiljö skapar attraktiva arbetsplatser som ger bättre trivsel och lägre personalomsättning. Risken för arbetsrelaterade olyckor minskar. En god arbetsmiljö bidrar också positivt till medarbetarnas hälsa vilket leder till låg och stabil sjukfrånvaro, god kvalitet och resultat och att vi når våra mål. Dessutom håller en låg sjukfrånvaro nere kommunens kostnader. Vi vet att en välfungerande organisation bidrar till friska arbetsplatser och medarbetare med en god arbetsmiljö.

Under 2021 inledde kommunen ett samarbete med Suntarbetslivs resursteam* för att stärka våra organisatoriska friskfaktorer. Arbetet med friskfaktorerna handlar inte om att åtgärda specifika problem eller risker, utan det är ett främjande och till viss del förebyggande arbetssätt. En pilot genomfördes på sektor Bildning.

Med ett lyckat resultat av piloten tog kommunledningen under sommaren 2021 beslut om att arbeta med friskfaktorer i hela kommunen. Arbetet med att stärka våra friskfaktorer införs nu stegvis för hela organisationen, samma upplägg som för sektor Bildning men i egen regi. Under hösten startade sektor Omsorg och sektorer Verksamhetsstöd och Samhälle kör igång våren 2022. Sektor Omsorg arbetar med att stärka friskfaktorerna Närvarande, tillitsfullt och engagerat ledarskap samt Kommunikation och återkoppling.

**Suntarbetsliv är en ideell förening som ägs och drivs i samverkan mellan kommun- och regionsektorns fackliga organisationer och arbetsgivare. Suntarbetsliv finns för att främja samarbete mellan chefer, medarbetare och skyddsombud i arbetet för friska arbetsplatser. Verksamheten erbjuder stöd, verktyg och metoder baserad på forskning och beprövad erfarenhet för ett väl fungerande arbetsmiljöarbete.*

Bättre systematiskt arbetsmiljöarbete

Under våren 2021 gjorde Arbetsmiljöverket en planerad inspektion av kommunens arbetsmiljöarbete. Arbetsmiljöverket identifierade vissa brister, delvis samma som vi själva fångade upp i vår årliga uppföljning under samma period. En rad åtgärder har genomförts under året för att åtgärda bristerna, bland annat att inleda en revidering av kommunens arbetsmiljöpolicy, att färdigställa ett kommungemensamt årshjul för arbetsmiljöarbetet med mer verksamhetsanpassat chefsstöd och att undersöka chefers arbetsmiljö (pilot inom sektor Omsorg, verksamheten produktion). Fler åtgärder planeras för 2022. Bland annat att förbättra processen för just vår egen årliga granskning av arbetsmiljöarbetet.

Eftersom ett gott systematiskt arbetsmiljöarbete är en friskfaktor i sig är detta förbättringsarbete i praktiken också ett friskfaktorarbete. Uppföljning från Arbetsmiljöverkets sida kommer att ske under våren 2022.

Tidiga insatser och arbetsanpassning

Utifrån en kartläggning av kommunens sjukfrånvaro har kommunen valt att göra en särskild satsning på att förbättra den arbetslivsinriktade rehabiliteringen och stärka det närvarande, tillitsfulla ledarskapet inom sektor Omsorg, särskilt verksamheten Produktion omsorg. Under hösten 2020 inleddes arbetet genom en nulägeskartläggning i fyra steg: individuella samtal med samtliga enhetschefer inom

Produktion omsorg, en OSA-enkät (medarbetarenkät med fokus på organisatorisk och social arbetsmiljö), workshop med fackliga representanter och skyddsombud samt analys av sjukfrånvarostatistik. Därefter prioriterades ett antal åtgärder som genomfördes under våren och hösten 2021.

De gemensamma insatserna för alla chefer inom Produktion omsorg var rehabpulsar samt kunskapsfördjupning och erfarenhetsutbyte på 10 temaområden kopplat till sjukfrånvaro och rehabilitering/arbetsanpassning. Ett tema handlade om hur chefernas arbete med rehabilitering/arbetsanpassning blir enklare med hjälp av det digitala systemstödet Adato. Detta mynnade ut i ett antal förbättringar av själva systemet, något som kommit alla chefer inom kommunen till nytta. Rehabpulsarna är ett regelbundet avstämningsforum och stöd för enhetschef tillsammans med verksamhetschef och HR. Syftet är att skapa samsyn, dela kunskaper och att samordna insatser och åtgärder på bästa sätt kring sjukskrivningar, rehabilitering/arbetsanpassning och komplexa medarbetarsituationer.

Utöver de gemensamma insatserna har prioriterade chefer och arbetsplatser fått särskilt stöd av HR. Exempelvis har en mindre pilot med förstärkta individuella omtankesamtal för medarbetare med mycket hög korttidsfrånvaro har också påbörjats. Samtalen följer en särskild mall med fokus på att hitta rot-orsaker och se vem som kan göra vad för att öka medarbetarens närvaro på jobbet.

Närvarande, tillitsfullt och engagerat ledarskap
I Östhammars kommun jobbar 76 chefer som har personal-, ekonomi- och verksamhetsansvar. Cirka 80% av cheferna är kvinnor. Vi har också 39 personer anställda med en arbetsledande funktion som stöttar verksamheterna och leder det dagliga driftarbetet. Cirka 70% av arbetsledarna är kvinnor.

Majoriteten av våra chefer finns inom de största sektorerna Bildning och Omsorg.

Vi har under 2021 anställt 13 nya chefer och 6 arbetsledare. 21 av våra befintliga chefer och arbetsledare är i åldersspannet 61 – 67 år och kan förväntas gå i pension inom de närmsta åren.

Kommunen arbetar kontinuerligt med att utveckla våra chefer och ledare och stärka dem i det närvarande, tillitsfulla och engagerade ledarskapet. Gott ledarskap det andra fokusområdet i kommunens kompetensförsörjningsstrategi. Aktiviteter som vi har genomfört under 2021 är:

Ledarforum

Under 2021 har verksamhetsstödet byggt upp en gemensam lärandeplattform, vårt Ledarforum för kommunens chefer. Ledarforum skapar möjlighet för kommunens chefer att utveckla sina kunskaper, förmågor och beteenden.

Ny som chef och Nätverk för nya chefer

Under året har också ”Ny som chef” och Nätverk för nya chefer erbjudits. Ny som chef är en del i chefsintroduktionen och syftar till att underlätta för nya chefer att hitta kontaktvägar och få en introduktion till Östhammars kommun. Nätverk för nya chefer syftar till att stötta nya chefer att hitta sin roll som ny chef i organisationen och träffa andra nya chefer.

Ledarskap och medarbetarskap

Ett arbete med att stärka medarbetarskapet i Östhammars kommun har inletts under året och detta börjar med att stärka ledarskapet. Samtliga sektorchefer och verksamhetschefer har tillsammans med Hej Engagemang lärt sig mer om möjligheterna att skapa goda förutsättningar för att må bra och prestera bra i och på arbetet. Som utgångspunkt i det fortsatta arbetet har sektorchefer och verksamhetschefer identifierat ett antal medarbetarbeteenden att stärka

ytterligare i Östhammars kommun. Under 2022 fortsätter arbetet med att stärka samtliga chefer och medarbetare i kraften i ett starkt medarbetarskap.

Stärka chefers förutsättningar

Under året har en pilot genomförts för chefer inom Produktion Omsorg för att undersöka chefers arbetsmiljö och stärka chefers förutsättningar. Piloten har genomförts i form av en enkät med efterföljande fokusgrupper där prioriterade områden har diskuterats och förbättringsförslag har tagits fram. Ett område som har lyfts fram för att förbättra chefers förutsättningar är att minska antalet medarbetare per chef. I tabellen nedan framgår hur stora grupper (direktrapporterande medarbetare) som personalsvariga chefer i Östhammars kommun har. Några av dessa chefer är biträdande chefer med personalsvar men utan ekonomi- eller verksamhetsansvar.

Arbetet med chefers förutsättningar kommer att fortsätta år 2022.

CHEFSANSVAR/GRUPP-STORLEK ANTAL MEDARBETARE	ANTAL GRUPPER, ENDAST TILLSVIDAREANSTÄLLDA	ANTAL GRUPPER, BÅDE TILLSVIDAREANSTÄLLDA OCH TIDSBEGRÄNSAT ANSTÄLLDA
1-20	49	46
21-40	23	22
41-60	8	10
61-	3	5

Ledararenan

Tillsammans med Heby och Knivsta kommun har Östhammars kommun tagit fram ett koncept för att identifiera och utveckla framtida ledare, Ledararenan. Ledararenan syftar till att skapa en nyfikenhet kring ledarskap, ge möjlighet för deltagarna att ”känna på det”, träna på praktiska moment samt ges möjlighet att testa dem i en säker miljö. Ledararenan

kommer att starta under våren 2022 och genomföras i samarbete med Knivsta, Heby, Håbo och Älvkarleby kommun.

Förändringsledning

Vi lever i en värld som präglas av rörlighet, osäkerhet, komplexitet och oklarhet. Vår snabbförändliga omvärld leder till en ovisshet som präglar chefer och ledares verklighet radikalt och även deras arbete präglas i stor utsträckning av osäkerhet, ovisshet och därmed också en ökad press. Tidigare har ledarskapet till stor del handlat om att planera, strukturera och strategiskt tänkande. I den snabbväxande, osäkra och komplexa verklighet vi lever i nu, kommer detta att bli svårare och svårare. En av de viktigaste förmågorna som våra chefer och ledare behöver ha i denna föränderliga värld är att kunna leda förändring. En särskild ledarutvecklingsinsats har påbörjats under året för att stärka rektorerna inom förskolan att ”leda i förändring”.

RÄTTVIS OCH TRANSPARENT ORGANISATION

Heltid som norm

I oktober 2020 beslutade Kommunstyrelsen ett genomföra nämnds- och sektorsövergripande pilotprojekt ”heltid som norm” i Gimo. Syftet var att bättre kompetensförsörja verksamheterna genom att vi blir en mer attraktiv och jämlik arbetsgivare. Samtidigt skapar vi förutsättningar för en god arbetsmiljö och högre kvalitet i verksamheten.

De verksamheter som omfattades var hemtjänst, särskilt boende, förskola, fritids, städ, måltid, sim- och sporthall. Totalt berördes 162 tillsvidareanställda varav 91 redan hade en sysselsättningsgrad på 100 procent. 51 tillsvidareanställda hade en sysselsättningsgrad på 75 procent eller mer medan 20 tillsvidareanställda hade en sysselsättningsgrad på mindre än 75 procent.

Alla medarbetare tillfrågades om de ville gå upp på heltid. Det var inte tvingande att gå upp i tid.

Totalt var det 18 tillsvidareanställda som önskade utökning av sin sysselsättningsgrad. Verksamheterna kunde tillgodose önskemålen för 9 av dessa inledningsvis. Under 2022 utvärderas projektet för att se hur mycket den totala sysselsättningsgraden har ökat inom verksamheterna i Gimo.

Lönekartläggning

Kommunen har genomfört lönekartläggning 2021. På så sätt har vi kunnat upptäcka och åtgärda ett antal osakliga löneskillnader mellan män och kvinnor. Vissa osakliga löneskillnader, framförallt mellan yrkesgrupper, tar dock flera år att komma till rätta med. 2021 års lönekartläggning visade att flera tidigare löneskillnader nu jämnats ut. När andelen kvinnor respektive män i en grupp är 40/60 procent eller jämnare kan vi kalla den för jämställd. Av kommunens 65 yrkesgrupper var 7 jämställda. Kommunens ledningsgrupp består av kommundirektör, sektorchef och verksamhetschefer. Under 2021 innebar det 8 personer, varav 6 kvinnor och 2 män.

Löneöversyn

Löneöversynens genomsnittliga löneökning var 2,29% (2,32% för kvinnor och 2,17% för män) för tillsvidareanställda. Den genomsnittliga löneökningen var 693 kr (695 kr för kvinnor och 691 kr för män). Medianlönen, omräknat till heltid, var efter löneöversynen 28 649 kr (28 505 kr för kvinnor och 31 005 kr för män). Till lärarnas avtalsområde betalades det även ut ett engångsbelopp på 833 500 kr.

Friskvårdsförmån

Personer som har en tillsvidareanställning eller längre tidsbegränsad anställning i Östhammars kommun kan välja att utnyttja ett friskvårdsbidrag på 1 000 kr per år. 1 346 av våra anställda valde att utnyttja bidraget under 2021, ungefär 90 fler än föregående

år. Totalt användes friskvårdsbidrag till ett värde av 1,3 miljoner kronor, vilket motsvarar en nyttjandegrad på 64%. Drygt hälften gick till massage och andra behandlingar såsom fotvård och en fjärdedel till styrke- och konditionsträning.

Delaktighet, inflytande, kommunikation och återkoppling

Chefsnytt

För att förenkla och underlätta informationsflödet från verksamhetsstödet till chefer har ett samlat digitalt nyhetsbrev, Chefsnytt, tagits fram. Chefsnytt samlar viktig och aktuell information och skickas digitalt till alla chefer en gång i månaden.

Chefsdialoger

Under 2021 har vi utvecklat och genomfört sex chefsdialoger. Våra chefsdialoger är ett forum för alla chefer i kommunen. Dialogerna stärker samtalen mellan chefer tvärs över våra olika verksamheter, men också mellan kommunförvaltningsledningsgruppen och hela kommunens samlade chefsstyrka. Dialogerna har utgångspunkt i viktiga ämnen som berör alla i Östhammars kommun. Ämnet för dialogen kan vara att skapa något nytt tillsammans, ibland att hitta en väg framåt, andra gånger att förankra eller till och med felsöka ett beslut som behöver tas. Teman för chefsdialogerna under 2021 har varit: Framtidens ledarskap och lärande, Kommunikativt ledarskap, Vad har vi lärt oss av pandemin, Principer för digitalt arbete och nya arbetssätt, Varumärket Östhammars kommun och Fira framgångar.

Driftredovisning

DRIFTREDOVISNING PER NÄMND MNKR	INTÄKTER BUDGET	UTFALL	KOST- NADER BUDGET	UTFALL	NETTO UTFALL	FÖREGÅ. ÅR UTFALL	BUDGET	AVVIKELSE
Kommunstyrelse	368,2	367,2	-566,1	-566,9	-199,7	-185,6	-198,0	-1,7
varav pensioner och finanser	2,4	0,0	-34,0	-34,0	-34,0	-29,4	-31,6	-2,4
varav politik/stab	2,5	2,2	-59,2	-58,4	-56,2	-55,6	-56,7	0,5
varav sektor verksamhetstöd	72,0	77,7	-133,2	-138,5	-60,9	-36,0	-61,2	0,3
varav sektor samhälle	268,9	268,2	-309,9	-307,8	-39,7	-54,2	-41,0	1,3
varav sektor bildning	22,4	19,2	-29,8	-28,1	-8,9	-10,4	-7,4	-1,5
Säkerhetsnämnd	0,4	0,4	-0,4	-0,4	0,0	0,0	0,0	0,0
Bygg- och miljönämnd	16,9	17,9	-22,4	-22,8	-4,9	-6,9	-5,5	0,6
Kultur- och fritidsnämnd	12,3	12,7	-53,1	-52,6	-39,9	-39,6	-40,8	0,9
Barn- och utbildningsnämnd	53,6	78,4	-635,5	-652,8	-574,4	-562,8	-582,0	7,6
Socialnämnd	367,1	396,7	-881,9	-913,6	-516,9	-506,4	-514,8	-2,1
VERKSAMHETENS NETTO-KOSTNADER	818,4	873,3	-2 159,4	-2 209,1	-1 335,8	-1 301,4	-1 341,0	5,2
Justering interna poster	-560,3	-560,3	560,3	560,3	0,0	0,0	0,0	0,0
VERKSAMHETENS NETTO-KOSTNADER EFTER INTERNA POSTER	258,0	313,0	-1 599,1	-1 648,8	-1 335,8	-1 301,4	-1 341,0	5,2
Skatteintäkter	1 080,6	1 117,7			1 117,7	1 066,9	1 080,6	37,1
Utjämnings- och generella statsbidrag	318,2	318,5	-32,1	-31,6	286,9	266,2	286,0	0,9
VERKSAMHETENS RESULTAT	1 656,8	1 749,2	-1 631,2	-1 680,4	68,8	31,7	25,6	43,2
Finansilella intäkter	18,3	24,4			24,4	23,8	18,3	6,0
Finansilella kostnader			-28,2	-23,9	-23,9	-23,0	-28,2	4,3
ÅRETS RESULTAT	1 675,2	1 773,6	-1 659,4	-1 704,3	69,3	32,6	15,8	53,5

Investeringsredovisning

INVESTERINGAR PER NÄMND MNKR	UTFALL 2019	UTFALL 2020	UTFALL 2021	BUDGET 20211	AVVIKELSE 2021
Kommunstyrelse	116,7	120,6	112,0	332,4	220,4
varav kommunledningskontor	3,9	0,5	0,6	3,5	2,9
varav teknisk förvaltning exploatering	8,7	0,6	0,8	37,7	37,0
varav teknisk förvaltning G/C -vägar	6,0	0,4	0,3	9,4	9,0
varav teknisk förvaltning verksamhetslokaler	79,5	106,1	98,2	234,8	136,6
varav teknisk förvaltning övrigt	17,1	10,9	2,0	40,4	38,4
varav teknisk förvaltning renhållning	1,6	2,1	10,2	6,7	-3,5
Bygg- och miljönämnd	0,1	0,0	0,2	0,2	0,0
Kultur- och fritidsnämnd	0,3	0,7	0,4	2,8	2,4
Barn- och utbildningsnämnd	2,2	8,9	3,5	16,3	12,8
Socialnämnd	3,4	2,0	1,1	2,3	1,2
NETTOINVESTERING KOMMUNEN	122,7	132,244	117,167	354,0	236,8
Finansiell leasing			57,9	0,0	-57,9
NETTOINVESTERING INKL. FINANSIELL LEASING KOMMUNEN	122,7	132,2	175,1	354,0	178,9

STÖRRE INVESTERINGSPROJEKT MNKR	UTGIFTER 2020		TOTALA UTGIFTER	
	BUDGET	UTFALL	BUDGET	UTFALL
Nya skolan Östhammar	64,5	46,9	206,0	225,7
Inventarier nya skolan Östhammar	7,9	1,7	8,0	5,9
Utbyggnad Österbyskolan	24,2	17,3	31,0	29,1
Ny förskola Österbybruk	50,6	26,8		27,9
Ny förskola Östhammar	47,5	0,1		1,0
Utbyggnad Olandsskolan	5,0	4,4		4,4
Ny sporthall Östhammar		0,0	28,0	0,9

Hållbarhetsredovisning

FN:s definition av hållbar utveckling är ”en utveckling som tillfredsställer dagens behov utan att äventyra kommande generationers möjligheter att tillfredsställa sina behov”. I begreppet ingår att tillgodose grundläggande mänskliga rättigheter, möjlighet till utveckling och att upprätthålla de naturliga systemens förmåga att förse samhällen och människor med naturresurser och ekosystemtjänster. Sammantaget omfattar en hållbar utveckling många av de delar som ingår i en kommuns verksamhet och ansvarsområden. Begreppet omfattas av tre odelbara områden; social, ekologisk och ekonomisk hållbarhet.

Hållbarhetsredovisningen omfattar en samlad uppföljning av genomfört arbete utifrån kommunfullmäktiges strategiska inriktningsområde En hållbar kommun, beslutade hållbarhetsnyckeltal samt antagna hållbarhetslöften.

STRATEGISKT INRIKTNINGSOMRÅDE EN HÅLLBAR KOMMUN

Det strategiska inriktningsområdet, En hållbar kommun, följs upp och analyseras i årsredovisningen under avsnittet för målanalys, där även detaljer kring de tre styrtalen finns. Analysen visar i korthet att Östhammars kommun är på god väg eller till och med har uppnått delar av målet. Inom flera områden behövs dock ett fortsatt aktivt arbete, eller förstärkning, för att kommunen ska hålla kursen och fortsätta en positiv trend. Det handlar bland annat om att hantera kommande ekonomiska investeringsbehov, att hålla fast vid och stärka arbetet inom miljöområdet samt att arbeta mer med området god hälsa.

Medellivslängden är ett av kommunens tre styrtal inom området. Det är ett beräknat mått på antal återstående levnadsår vid födseln och sammanfattar på ett övergripande sätt befolkningens hälsolä-

ge. Värdet mäts en gång per år, data för 2021 blir tillgängliga först i mars 2022 och ingår därför inte i analysen. Föregående uppföljning (år 2020) visade att medellivslängden för Östhammars kommun sjönk något, vilket till viss del kan bero på pandemin. Trenden över tid är att medellivslängden ökar i hela riket, både för kvinnor och för män, samtidigt som skillnaderna ökar mellan grupper med olika utbildningsbakgrund.

HÅLLBARHETSLÖFTEN

Östhammars kommun har via beslut i Kommunfullmäktige tecknat hållbarhetslöften som ett sätt att styra fokus för kommunens strategiska arbete inom miljöområdet. Hållbarhetslöftena är en avsiktsförklaring och ingår i Färdplan för ett hållbart län, som är ett sätt för många aktörer i länet att tillsammans arbeta för att nå de nationella miljö kvalitetsmålen och de Agenda 2030-mål som kopplar till dessa.

Kommunen har antagit löften inom tre delprogram; Minskad klimatpåverkan (2019-2022), Ekosystem och biologisk mångfald (2020-2023) samt Vatten (2021-2024). Aktiviteter som ska genomföras enligt löftena hanteras av förvaltningen och sektorerna i den ordinarie verksamhetsplaneringen.

Hållbarhetslöften inom delprogram Minskad klimatpåverkan ska genomföras december 2019 - december 2022. Kommunens löften handlar om att anlägga gång- och cykelvägar, ställa iordning pendlarparkeeringar, ge kommunanställda möjlighet till digitala lösningar, minska klimatpåverkan från kommunens tjänstefordon, installera solceller på kommunala byggnader, ställa höga energikrav på kommunala byggprojekt och minska matsvinn i kommunala verksamheter.

Kommunen har antagit 25 löften. För 15 av dessa

löper arbetet på, för 10 av dem har arbete påbörjats men det kvarstår en del för att löftet ska nås.

Hållbarhetslöften inom delprogram Ekosystem och biologisk mångfald ska genomföras december 2020 - december 2023. De antagna löfterna handlar bland annat om att stödja arbetet med vandringsvägar för fisk, anlägga dagvattendammar med biologiska värden, öka insatser för naturvårdande skötsel av kommunalägd skog, naturmark och öppen mark, motverka och bekämpa invasiva arter, arbeta med grönstruktur i samhällsplaneringen, stödja insatser som gynnar pollinerare och informationsinsatser om kommunens naturmiljöer riktade till invånare och besökare.

Kommunen har antagit 45 löften inom programmet. För 33 av dem löper arbetet på, för 12 av dem har arbete påbörjats men det kvarstår en del för att löftet ska nås.

Hållbarhetslöften inom delprogram Vatten ska genomföras december 2021 - december 2024. De antagna löfterna handlar bland annat om att minska vattenanvändning i kommunala verksamheter, delta i vattenbesparande kampanjer, stödja införandet av ny teknik gällande vatten- och avloppslösningar, upprätta plan för dricksvatten, spillvatten och dagvatten, uppmärksamma vattenfrågorna i planarbetet, fördjupa miljötillsynen kopplad till vattenkvalitet och minska utsläpp av kemikalier och mikroplaster från kommunala verksamheter.

HÅLLBARHETSNYCKELTAL

Vid en sammanfattande bild av kommunens hållbarhetsnyckeltal framkommer att utbildning, jämställdhet och trygghetsfrågor är fortsatt viktiga områden för hållbarhetsarbetet. Områdena rymmer inom den sociala dimensionen och knyter särskilt an till

Agenda 2030-målen God utbildning för alla (mål 4), Jämställdhet (mål 5) samt Fredliga och inkluderande samhällen (mål 16).

Nyckeltalen visar både styrkor och utmaningar inom det sociala och ekonomiska området. Kommunen har en hög sysselsättningsgrad, en låg ungdomsarbetslöshet och en låg andel invånare (0–19 år) i ekonomiskt utsatta hushåll. Dessa områden rymmer inom Agenda 2030-målen Ingen fattigdom (mål 1) samt Anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt (mål 8), och kan ses som styrkor. Den demografiska utvecklingen kan ses som en utmaning, då trenden indikerar att allt fler kommer behöva välfärdstjänster samtidigt som den arbetsföra befolkningen minskar. Det medför att en central del av kommunens hållbarhetsarbete bör vara att främja hälsa i alla åldrar och särskilt ett hälsosamt åldrade.

God hälsa är både en förutsättning och ett mål för hållbarhetsarbetet. Kommunen har ansvar för alla invånare men särskilt för de grupper som har störst behov av kommunens insatser. Agenda 2030-målen Hälsa och välbefinnande (mål 3) och Minskad ojämlikhet (mål 10) följs inte upp med nyckeltalen men har kopplingar till kommunens utvecklingsområden. Forskning visar på större skillnader i hälsa mellan personer med olika utbildningsnivå än mellan kvinnor och män. Samband finns mellan utbildning, lön och medellivslängd, där gruppen med eftergymnasial utbildning har högst medellivslängd. För att kunna rikta hållbarhetsarbetet så att skillnader i hälsa minskar, blir det fortsatt viktigt att analysera skillnader mellan kön men även att vara uppmärksam på skillnader mellan grupper.

Nyckeltal	2021	2020
Demografisk försörjningskvot	0,97	0,95

Den demografiska utveckling är en viktig fråga i världen, Sverige och i vår kommun. Allt fler lever längre och andelen äldre av den totala befolkningen ökar. I vissa kommuner, delvis också i vår, ökar även antalet barn och unga vilket sätter ytterligare press på den arbetsföra delen av befolkningen, framöver kommer allt färre att behöva försörja allt fler. Utfall för vår kommun per tertial 3 2020, helåret 2020, visar att Östhammar har en högre försörjningskvot än länet och riket, i Östhammar försörjer en person i arbetsför ålder sig själv och ytterligare 0,95 personer att jämföra med rikets 0,89. Både Östhammar och riket har försämrat sina siffror inom området mellan 2019 och 2020 dvs det demografiska trycket är fortsatt högt och ökar i vår kommun.

Ekologiska livsmedel i kommunens verksamhet, andel (%)	24	25
---	----	----

Läget runt om i världen påverkar även tillgången på vissa livsmedel och produkter. Bland annat har tillgången på, eller möjligheten för oss att köpa, ekologiska livsmedel varit mindre bra under hösten 2021. Vi har därför inte riktigt haft möjlighet att uppnå vårt mål på 25% ekologisk mat, vilket är det mål som beslutats för måltidsenheten i Östhammar.

Kvinnors mediannettoinkomst som andel av mäns mediannettoinkomst, andel (%)	74
--	----

Kvinnors inkomster har ökat mer än mäns under 2000-talet. Men fortfarande har män betydligt högre inkomst än kvinnor. År 2018 var medianinkomsten i åldersgruppen 20–64 år 362 000 kronor för män och 299 000 kronor för kvinnor. År 2000 låg kvinnors inkomst på 76,6 procent av mäns inkomst. År 2010, tio år senare, låg den på 79,5 procent. Men de senaste två åren har förändringarna varit små, från 82,3 procent 2016 till 82,6 procent 2018 (källa: SCB). I likhet med riket har kvinnor i Östhammar lägre inkomst än män, Östhammar visar också något sämre siffror än riket och länet vilket kan indikera en något mer ojämnställd arbetsmarknad och/eller en arbetsmarknad där kvinnor har svårare att hitta de mer välbetalda yrkena.

Tillgång till bredband om minst 100 Mbit/s, andel (%)	68	68
--	----	----

Bredbandsutbyggnaden är starkt beroende av de geografiska spridningen på fastigheterna i kommunen. När utbyggnaden i tätorterna är klar blir kostnadsförtyngningarna avsevärda med stora avstånd till resterande fastigheter. Statistiken är hämtad från PTS och avser 1 oktober 2020. Nästa rapportering av statistik kommer att ske mars 2022. Årets utdelning av PTS-stöd för bredbandsutbyggnad var på motsvarande 1,6 miljarder, dvs ett avsevärt större stöd än tidigare och av det så har Östhammars kommuns aktörer fått tilldelning motsvarande 28,6 miljoner. Det är efter Tierps kommun mest utdelning i länet. Det kan förväntas att täckningsgraden med detta kommer att öka avsevärt under de närmaste åren.

Anmälda våldsbrott, antal/100 000 inv

Utfall för 2021 finns ännu inte. Trenden är att antal anmälda våldsbrott minskar efter en lägre topp under 2019 där Östhammars kommun hade ungefär samma utfall som länet i stort men lägre än riket. Östhammars kommun tenderar dock att över tid lägga lägre än både riket och länet med undantag på den stora toppen under år 2011. Pandemin torde innebära att antalet anmälda brott borde minska ytterligare med tanke på de restriktioner som funnits för de miljöer där de typiska våldsbrotten sker i samband med alkoholintag. Det finns en risk att våldsbrott istället ökar i hemmiljön vilket kanske inte varit lika vanligt tidigare då distansarbete mer eller mindre blivit norm för de som har haft den möjligheten. För att förebygga våld i hemmiljö krävs andra insatser och mer fokus på socialtjänstområdet snarare än fysisk utemiljö och dylika åtgärder.

Nyckeltal	2021	2020
-----------	------	------

Invånare 0-19 år i ekonomiskt utsatta hushåll, andel (%)

Utfall för 2021 finns ännu inte. Trenden är att det ekonomiska biståndet i kommunen ligger på en fortsatt jämn nivå. Vi ser dock en viss ökning utifrån pandemin. Troligtvis ligger vi fortsatt på en låg nivå jämfört med länet och riket. Underlaget idag är inte fler invånare med försörjningsstöd utan trenden är att vi har större familjer med fler barn. Vi har också svårare att få ut de vuxna i olika insatser via Arbetsförmedlingen då deras närvaro i länet är ytterst liten och mycket av de insatser de ansvarar för faller på kommunen. Detta påverkar både långsiktigt och kortsiktigt barnen att föräldrar inte kommer ut i egen försörjning.

Invånare 16-84 år som avstår från att gå ut ensam, andel (%)

Utifrån svaren som inkommit i medborgarundersökningen ser utfallet oväntat högt ut. På frågan om man känner sig otrygg för att gå ut i sitt bostadsområde när det är mörkt ute så är utfallet i medborgarundersökningen 14% som inte känner sig trygga. Detta nyckeltal specificerar dock inte bostadsområdet utan tar sikte på att gå ut i allmänhet vilket gör att fler av de frågor som tas upp i medborgarundersökningen behöver vägas in så som, Hur orolig är du för att utsättas för sexuella trakasserier eller liknande och Hur orolig är du för att bli utsatt för våldsbrott eller hot om våld där svaren på första frågan 8% och den senare frågan 13%. De tre resultaten tillsammans tyder på att utfallet torde vara lägre än det i nyckeltalet angivna värdet. Sett till riket ligger Östhammars kommun klart högre med ett medelvärde på 31,5% och något över länets utfall. Utfallet skulle även kunna bero på en ökad äldre befolkning där det kan vara otryggt att gå ut ensam beroende på fysiska åkommor. Om så är fallet kan ytterligare åtgärder behöva vidtagas inom äldreomsorgen i syfte att förebygga otryggheten.

Långtidsarbetslöshet 25-64 år, andel (%) av befolkningen

Långtidsarbetslösheten är fortsatt låg i kommunen och har dessutom sjunkit något under pandemin. Förändringen under den senaste 10 årsperioden är marginell, dock var arbetslösheten lägre under 00-talets början fram till finanskrisen 2008. Långtidsarbetslösheten speglar den totala arbetslösheten som även den är på en låg nivå.

Vuxna biståndsmottagare med långvarigt ekonomiskt bistånd, andel (%) av befolkningen

Utfall för 2021 finns ännu inte. Vi har inte sett något som tyder på att vi har betydligt fler vuxna med långvarigt försörjningsstöd och förhoppningsvis har vi fortfarande ett bra resultat jämfört med länet och riket. Vuxna med långvarigt försörjningsstöd tenderar dock att bli kvar i detta. Det finns inga insatser via Arbetsförmedlingen och pandemin påverkar viljan att ta emot praktikanter för att prova arbete. De insatser som finns att tillgå är begränsade. Det största ansvaret kommer här att vila på kommunen.

Nyckeltal 2021 2020

Invånare 25-64 år med eftergymnasial utbildning, andel (%)

För att undersöka utbildningsnivån tittar vi på den del av befolkningen som är 25–64 år. I den gruppen har 26 procent läst vidare efter gymnasiet. Det klan jämföras med riket där 34 procent läst vidare efter gymnasiet. Kvinnor har i högre andel eftergymnasial utbildning än män. I Östhammar skiljer det 18 procentandelar mellan kvinnor och män. Det följer rikets mönster. Vi kan också se att 15 procent är högutbildade, vilket innebär att de har en utbildning på tre år eller mer efter gymnasiet. I de flesta län är andelen högutbildade betydligt högre i residensstäderna och i storstadsområdena än i övriga kommuner i länet, vilket även stämmer för Uppsala län. Källa SCB

Flickor har redan från grundskolan generellt sett bättre studieresultat än pojkar. Det är en nationell trend som varat under många decennier. Flickor kommer i högre grad in på högskoleförberedande program på gymnasiet än pojkar. Här finns det många olika faktorer enligt den forskning som finns, som visar på skillnader mellan pojkars och flickors måluppfyllelse. Bland annat säger en del forskare att pojkar är mer omogna, har inte samma litteracitet som flickor. Skolkulturens negativa påverkan på skolresultat är en faktor bland pojkar som tillskriver sig negativa maskulina attribut. De uppfattar i högre grad skolan som feminin, vilket påverkar deras ambition att uppnå goda skolresultat negativt.

Skillnader i medellivslängd mellan grupper med olika utbildningsnivå har ökat under senare år och är nu större än skillnaden i medellivslängd mellan kvinnor och män. Gruppen med eftergymnasial utbildning har högst medellivslängd och ökar sin andel av befolkningen samtidigt som de behåller eller utökar sitt försprång i livslängd jämfört med de grupper som har lägre utbildningsnivå. Detta har bidragit till att hela befolkningens medellivslängd har ökat under de senaste åren. Den långsiktiga trenden är att männens livslängd ökar mer än kvinnornas. Uppsala län är en av de län som har den högsta medellivslängden för män. Det är inte bara livslängden som påverkas vid kort utbildning, det gör även fler faktorer såsom hälsa och lön. Källa SCB

Om ökningen från 2019 håller i sig till kommande år så finns en försiktigt ökande trend. Vi ser dock att trenden består mest av ett ökande andel kvinnor som har eftergymnasial utbildning. I Östhammars kommun har pojkar vårterminen 2021 ökat sina resultat när det gäller behörighet till yrkesprogram på gymnasiet samt att klara kunskapskraven i alla ämnen. Kan denna trend hålla i sig kommer vi kanske kunna se en minskad skillnad mellan könen för de som har en eftergymnasial utbildning. Men vi ska också komma ihåg att pojkar i allt högre grad än flickor i vår kommun väljer yrkesprogram, för att kunna arbeta i något familjeföretag eller något annat av de alla småföretag vi har i Östhammars kommun.

Utifrån svaren som inkommit i medborgarundersökningen ser utfallet oväntat högt ut. På frågan om man känner sig otrygg för att gå ut i sitt bostadsområde när det är mörkt ute så är utfallet i medborgarundersökningen 14% som inte känner sig trygga. Detta nyckeltal specificerar dock inte bostadsområdet utan tar sikte på att gå ut i allmänhet vilket gör att fler av de frågor som tas upp i medborgarundersökningen behöver vägas in så som, Hur orolig är du för att utsättas för sexuella trakasserier eller liknande och Hur orolig är du för att bli utsatt för våldsbrott eller hot om våld där svaren på första frågan 8% och den senare frågan 13%. De tre resultaten tillsammans tyder på att utfallet torde vara lägre än det i nyckeltalet angivna värdet. Sett till riket ligger Östhammars kommun klart högre med ett medelvärde på 31,5% och något över länets utfall. Utfallet skulle även kunna bero på en ökad äldre befolkning där det kan vara otryggt att gå ut ensam beroende på fysiska åkommor. Om så är fallet kan ytterligare åtgärder behöva vidtagas inom äldreomsorgen i syfte att förebygga otryggheten.

Förstagångsväljare som röstade i senaste kommunfullmäktigevalet, andel (%)

Detta nyckeltal redovisas och analyseras endast var fjärde år. Nästa gång detta redovisas är 2022.

Nyckeltal	2021	2020
Risk för undernäring på särskilda boenden	97%	
<p>Risk för undernäring är ett mått som påverkar en individs hälsostatus och på gruppnivå är det ett kvalitetsmått. Vid inskrivning vid ett särskilt boende görs bedömning av en rad parametrar, varav risk för undernäring är en. Bedömningarna genomförs alltid och dokumenteras i journal men ska även registreras i det nationella kvalitetsregistret Senior alert. Fördjupad information finns i den Patientsäkerhetsberättelse som upprättas årligen.</p> <p>97% (77 personer) av 79 inrapporterade bedömningar visade risk för undernäring. 99 % av dessa bedömningar har en registrerad åtgärdsplan. Jämfört med föregående år kan vi se att andelen med bedömd risk för undernäring är högre 2021. Och andelen av de som bedömts ha en risk, som fått en åtgärdsplan upprättad, har också ökat. Vad gäller genomförda åtgärder ser vi en svag minskning. Hur stor andel av åtgärderna som utförts kan bero på flera saker. Till exempel att åtgärden inte är genomförd eller att åtgärden är pågående och därför inte registrerad som genomförd.</p>		
Halt totalfosfor och totalkväve (µg/l) i kustvatten inom mätprogram Svealands Kustvattenvårdsförbund.	45µg/l	
<p>Via Svealands Kustvattenvårdsförbund görs årliga mätningar av bland annat totalfosfor och totalkväve på flera stationer längs Östhammars kommuns kustområde. Resultat från årets mätningar 2021 kommer presenteras under vår/sommar 2022, varför i nuläget enbart resultat från 2019 och 2020 kan redovisas. Denna miljöövervakning ger en överblick av vattenkvaliteten när det gäller näringsämnen. För att kunna dra fullständiga slutsatser av miljöövervakningen krävs fleråriga serier. Det finns mätningar sedan 2001 för flertalet av de stationer som mäts idag. För flertalet stationer har värdena av både kväve och fosfor minskat sedan 2001, även om de fortfarande överstiger värdena för god ekologisk status.</p> <p>En överblick över mätningarna år 2019 och 2020 visar något lägre medelvärden både avseende totalfosfor och totalkväve på flera stationer. Den valda stationen för att presentera nyckeltalet är Östhammarsfjärden, som utöver Granfjärden har högst halter näringsämnen av stationerna i Östhammars kommuns kustområde. Stationen visar samma medelvärde avseende totalfosfor (45 µg/l) för de båda åren och något ökade värden avseende totalkväve (från 703 till 732 µg/l). En överblick över resultat 2019 och 2020 finns i nedan bifogade bilder. För station Granfjärden inväntar vi värden som komplettering vid nästa analys av nyckeltalet (avsaknad av dessa mätvärden beror av en pågående omformning av Kustvattenvårdsförbundets hemsida där mätvärdena presenteras). I kommande presentationer av nyckeltalet bör en överblick av mätvärden från 2001 och framåt komplettera analysen i syfte att visa den långsiktiga trenden.</p>		
Allmänt sett, tycker du att man kan lita på människor?	67%	

Ca 2/3 av de tillfrågade upplever att man kan lita på människor. Då detta är ett för oss nytt nyckeltal så saknar vi siffror för att kunna göra en trendanalys. Vi kan konstatera att vårt resultat är något bättre än riket men att differensen ej är statistiskt säkerställd. Detta nyckeltal blir spännande att följa utifrån mätningar om förtroende för det offentliga systemet och den allmänna synen på tillit till varandra. Särskilt intressant är detta i kombination med nästa års val, valdeltagande och valdeltagande i olika åldersgrupper.

Nyckeltal	2021	2020
-----------	------	------

Ungdomar som är etablerade på arbetsmarknaden eller studerar 2 år efter fullföljd gymnasieutbildning, hemkommun, andel (%)

Trenden har varit uppåtående sedan 2011 för att plana ut mellan åren 2018 och 2019. Utfallet totalt ligger högre än både riket och länet i procentandelar. Män i Östhammars kommun är etablerade eller studerar i en hög grad jämfört med riket. Medan däremot kvinnor ligger strax under rikssnittet. Andelen ungdomar som är etablerade på arbetsmarknaden eller studerar 1 år efter fullföljd gymnasieutbildning är betydligt lägre än efter 2 år, dock över riket.

Vi kan se att det är betydligt fler ungdomar som är etablerade på arbetsmarknaden än som är i studier. Av de som är etablerade på arbetsmarknaden är det fler män än kvinnor och tvärtom när det gäller studier. Det följer det nationella mönstret. Östhammar har en hög etableringsgrad jämfört med länet, vilket skulle kunna förklaras av den låga ungdomsarbetslösheten vi har jämfört med länet.

Nationellt sätt 2019 var andelen män med en etablerad ställning på arbetsmarknaden högre än andelen kvinnor. Andelen män med en etablerad ställning var 71 procent jämfört med 53 procent för kvinnor. Andelen högskolestuderande var däremot högre för kvinnor jämfört med män, 14 procent respektive 4 procent. Könsfördelningen var generellt jämnare i de andra kategorierna. Det var dock en något högre andel kvinnor som var i övriga studier. Vid tolkningen av könsskillnader per program bör man ha i åtanke att könsfördelningen på många yrkesprogram är mycket skev. Det kan även finnas könsskillnader i fördelningen på inriktningar inom samma program. Vid låga antal kan underlaget vara mer osäkert och jämförelser bör därför göras med försiktighet. Det är lätt att tro att Östhammar följer det nationella mönstret även när det gäller högskolestudier och könsmönster.

Invånare 17-24 år som varken arbetar eller studerar, andel (%)

Gruppen unga vuxna identifierades särskilt under 90-talets början och socialstyrelsens/ungdomsstyrelsens rapport om unga utanför fick stort genomslag. Sedan tidigt 90-tal har därför lagstiftning och åtgärder förtydligats, både hos myndigheter (Arbetsförmedlingen) och i skollagen. Kommunens resultat är gott i förhållande till riket och länet och har så varit över längre tid. Resultatet kan ses mot följande;

- kommunen har en över tid mycket låg arbetslöshet
- Kommunen har en låg ungdomsarbetslöshet

Utöver detta görs en uppföljande arbete inom såväl socialtjänst som inom det kommunala aktivitetsansvaret.

Det finns dock goda skäl att följa siffrorna över tid, ett ökat utanförskap, utan gymnasieutbildning kan leda till såväl sämre hälsa, svårare att få ett arbete och därmed svårare att försörja sig själv, minskat oberoende etc. Givetvis med följder som ökad offentlig konsumtion, både inom socialtjänst och hälso- och sjukvård.

SAMLAD BEDÖMNING

Östhammars kommun arbetar på flera sätt med att bli en mer hållbar kommun. Som beskrivet ovan finns både utmaningar och framgångar i kommunens arbete under året. Det pågående uppdraget att beskriva, tydliggöra och ge förslag på utveckling av hållbarhetsarbetet kommer under 2022 ge både kommunens organisation och våra invånare en bättre kännedom om hållbarhetsarbetet.

God ekonomisk hushållning är ett grundläggande mål för kommunen och här kan vi konstatera att vi har en god position enligt årets resultatmål men att vi står inför stora ekonomiska investeringsbehov som kommer kräva kloka strategier och samarbeten, där flera av dessa pågår och kommer fortsätta under 2022.

Att förvalta befintliga naturresurser är ett viktigt mål för Östhammars kommun, inte minst när det

gäller vattentillgångar, vattenkvalitet, strategisk markanvändning, god samhällsplanering och hur vi hanterar inköp, upphandling, kemikalier och avfallshantering. Här visar hållbarhetsboks slutet att kommunen kommit en bit på väg men att det också kvarstår flera utmaningar att ta oss an under 2022 och framåt.

God hälsa är både en förutsättning och ett mål för hållbarhetsarbetet, som bör riktas så att skillnader i hälsa minskar. För att kunna rikta arbetet blir det fortsatt viktigt att både analysera skillnader mellan kön men även att vara uppmärksam på skillnader mellan grupper. För att bibehålla och öka hälsoläget är det fortsatt viktigt under år 2022 att skapa förutsättningar för goda och jämlika livsvillkor, levnadsförhållanden och att främja goda levnadsvanor bland invånarna.

Kommunens verksamhet

Nämndernas verksamhet

I nämndberättelserna som följer redogör nämnderna för sitt arbete utifrån respektive verksamhetsområden och Kommunfullmäktiges fyra strategiska inriktningsområden. Det senare sker via nämndernas mål och styrtal. Samtliga nämndmål utgår från något av de strategiska inriktningsområdena och måluppfyllelsen kontrolleras via styrstal, med kopplade måltal.

Ett nämndmål kan endast bedömas vara uppnått eller inte uppnått (grönt eller rött) och beror av uppfyllelse av de styrstal som hör till målet. Såväl måluppfyllelse som styrtalets utfall följs av en analyserande text.

I linje med kommunens strategi för jämställdhetsintegrering skall all individbaserad data redovisas könsuppdelad. Eventuella avsteg från detta skall kommenteras och motiveras.

Kommunstyrelsen

Kommunstyrelsen ansvarar bland annat för följande områden:

- Stödfunktion till förvaltningsorganisationen genom lön, HR, ekonomi, IT, kommunikation och upphandling samt stöd till den politiska organisationen genom att administrera och bereda de ärenden som kommunstyrelsen och kommunfullmäktige beslutar om
- Fastighet, gator, park, markfrågor, måltid och städ.
- Delar i detta omfattar markupplåtelse, exploatering och lokalförsörjning av verksamheter i kommunal regi
- Utveckling av den lokala demokratin
- Se till att en tillfredsställande markberedskap upprätthålls samt att bostadsförsörjningen och samhällsbyggandet främjas
- Den översiktliga planeringen av användning av mark och vatten
- Långsiktig energiplanering samt främjandet av god energihushållning
- Miljövårds- och naturvårdspolitiken, införandet av miljöledning i kommunens egna organisation samt att verka för en god miljö i kommunen
- Trafikpolitiken och verka för en tillfredsställande trafikförsörjning
- Näringslivsutveckling, turism samt besöksnäring (inklusive gästhamnar samt campingar)
- Utvecklingen av medborgar- och brukarinflytande, jämställdhet och jämlikhet samt integrationsarbete (inklusive utvecklingsgrupper)
- Krisberedskapsfrågor och säkerhetsskyddsfrågor (KSAU är krisledningsnämnd)
- Avfallshantering
- Arbetsmarknadspolitiska insatser och introduktion

Verksamheten inom kommunstyrelsens direktrapporterande verksamheter har under året präglats mycket av pandemi, sparbetning och ny tjänstemannaorganisation.

Händelser av väsentlig betydelse

Sektor verksamhetsstöd har arbetat för att etablera ny organisation och nya arbetssätt under året. Trots pandemi och personalomsättning har arbetet fungerat väl.

Sektor Bildning rapporterar viss utmaning kring nyanländas etablering och försörjning. Under etableringstiden är många i behov av ekonomiskt bistånd i det så kallade ”glappet” innan första utbetalning av etableringsersättning och socialförsäkringsförmåner.

Under året har kommunen valt att subventionera tillsynsavgifter till företagare med anledning av pandemin. Kommunen har tilldelats SYNAs pris för bästa tillväxtkommun.

Tillåtighetsbeslut gällande utbyggnad av slutförvar för låg och medelaktivt driftavfall (SFR) har fattats av regeringen i december 2021. Det kan förväntas att arbeten på plats är i full gång inom 3 år. Utbyggnaden kan påverka myndighetsfunktioner (ex bygglovshantering) på ett påtagligt sätt.

Gästrike Vatten bygger en vattenledning från Örbyhus i Tierps kommun via Österbybruk till Alunda för att lösa dagens och framtidens behov av dricks-vattenproduktion. Samverkan över kommungränsen kommer att gynna invånare i både Östhammars kommun och Tierps kommun på flera sätt. Vattenledningen tas i full drift under 2022.

Östhammar Vatten AB, som är en del av koncernen Gästrike Vatten AB, planerar en om- och utbyggnad av avloppsreningsverket i Alunda. Bakgrunden är att Alunda samhälle växer och fler hushåll kommer att behöva anslutas till verket i framtiden. Byggstart för det nya avloppsreningsverket är planerad till år 2024 med planerad driftsättning 2025.

Östhammars kommun har utöver de ovan nämnda åtgärderna inom VA antagit en VA-översikt, -policy samt handlingsplan för hur VA-försörjningen, kommunal och enskild, ska utvecklas för att uppfylla nuvarande och framtida behov och krav.

Väsentliga personalförhållanden

Kommunfullmäktige har gett nämnder och förvaltningen i uppdrag att arbeta aktivt för att sänka medarbetarnas sjuktal.

Målet är att Östhammars kommuns sjuktal för 2021 ska ligga max 1 %-enhet över medelvärdet för kommunernas sjukfrånvaro och att sjuktal för 2022 ska ligga i nivå med medelvärdet för kommunernas sjukfrånvaro. 2020 var medelvärdet för kommunernas sjukfrånvaro 8,3% (9,1% för kvinnor, 5,7% för män)

Målet för sjukfrånvaron inom kommunstyrelsens område år 2021 var 6,5% och uppnåddes. Siffror ifylls fredagen den 21 januari.

Sjukfrånvaron för kommunstyrelsens område var 5,4% för helåret 2021. Kvinnors sjukfrånvaro var 6,7% och mäns 2,5 %. Skillnaden mellan könen förklaras till en del av att verksamhetsområde Måltid och städ är en stor kvinnodominerat verksamhet och också har en högre sjukfrånvaro. Denna verksamhet kräver närvaro på plats vilket också innebär att medarbetare blir sjukskrivna direkt vid symtom. Kommunstyrelsens område i övrigt består i huvudsak av verksamheter där medarbetare har möjlighet att arbeta på distans. Under pandemin har det visat

sig tydligt att sjukfrånvarosiffrorna sjunkit i dessa verksamheter.

År 2021 har fortfarande präglats av pandemin, vilket inneburit arbete på distans på ena sidan i de verksamheter där det är möjligt och anpassningar och höga sjuktal i verksamhetsområden där arbete på plats krävs.

i januari 2021 gick vi in i ny organisation som särskilt berörde kommunstyrelsens område. Året har inneburit att se över arbetssätt och -processer och hitta nya effektiva vägar för kommunikation, men inte minst att bygga en organisation och gemenskap och det huvudsakligen på distans. Det har varit en försvårande faktor och utmaning och kan antas ha påverkat medarbetares trivsel. Även att det ligger ett krav på effektivisering har gjort läget än mer komplext. Personalomsättning har dock inte ökat märkbart.

Kvalité

Östhammars kommun skall vara en attraktiv och hållbar arbetsgivare

Måtalet på max 6,5 % sjukfrånvaro på kommunstyrelsens verksamhetsområde är uppnådd för 2021.

Målet är att kommunen upplevs som attraktiv och hållbar arbetsgivare där medarbetarna mår bra och trivs. För att åstadkomma och upprätthålla det krävs det aktivt arbete inom hela kommunen, på alla organisatoriska nivåer och inom flera områden. En del av attraktiviteten handlar om upplevt arbetsmiljö, villkor, ledarskap och likabehandling. En annan del om hur lätt det är att rekrytera nya medarbetare.

Kommunens verksamheter och enheter arbetar löpande med att förbättra arbetsmiljö, tex genom att undersöka och åtgärda risker och utveckla friskfaktorer som bidrar till god arbetsmiljö. Löpande undersökningar av organisatorisk och social arbetsmiljö görs i stora delar av kommunen.

Det kommungemensamma arbete som drivits under 2021 har bland annat haft fokus på att förstärka friskfaktorer dvs sådana förhållanden som enligt forskningen bidrar positivt till hälsa och arbetsmiljö. Arbetet påbörjades på sektor bildning och har under hösten startats på sektor omsorg och kommer att fortsätta inom resterande sektorer under 2022.

Ett annat fokusområde har varit att rikta och förstärka insatser för att sänka sjukfrånvaron med fokus på sektor omsorg. Det har handlat om både att arbeta med det efterhjälpande såsom effektiv rehabilitering och med det förebyggande såsom att stärka ledarskap och förutsättningar för god arbetsmiljö. Kommunens sjuktal följs upp och synliggörs löpande på enhetsnivå.

En oerhört viktig beståndsdel av medarbetares upplevelse av arbetsgivare är chefer. Därför har vi arbetat aktivt med att utveckla ledarskapet bland annat med att utveckla arenor för kollegialt lärande och utbyte för chefer, med att vidareutveckla chefsintroduktionen samt genom att rigga upp ett program för att ta fram framtida chefer.

Under året har också en pilotprojekt för heltid som norm drivits och genomförts på en ort, Gimo. Möjligheten till heltid är både en attraktivitets- och hälsofaktor och

därmed en viktig sak att arbeta med, inte minst ur jämställdhetsperspektiv då de flesta deltidstjänster i en kommun finns inom kvinnodominerade yrken.

Ett ytterligare område som påverkar kommunens anseende som arbetsgivare är hur vi ser att vi ska vara en framtidens arbetsplats. Kommunen har tagit fram principer för digitalt arbete och ett avtal och riktlinjer för distansarbete. I de yrkesgrupper där arbetet är av den karaktären bedöms detta alternativ att kunna underlätta både att attrahera och behålla personal som annars kanske inte skulle valt Östhammar som arbetsgivare.

Östhammars kommun ska redovisa ett gott ekonomiskt resultat

Verksamheterna som rapporterar till Kommunstyrelsen rapporterar budget i balans för helår, visst överskott finns inom posten finanser tillika skatteintäkter, som summa kan överskottet ses som relativt omfattande, men procentuellt motsvarar det 2-3 % av lagd budget.

STYRTAL	SENASTE UTFALL	MÅLTAL 2021
Resultatöverskott, budget i balans.		Uppfylld

Östhammars kommun ska minska sin negativa miljöpåverkan

Nämndmålet kommer ej att nås under året. Många aktiviteter pågår och fler är planerade i nämndmålet riktning. Men måluppfyllnaden bedöms på grundval av styrtalens utfall. Till målet hör två styrtal, varav det ena Insamlat hushållsavfalltotalt, kg/person är

problematiskt att styra emot. Å ena sidan är det positivt att så mycket som möjligt av det genererade hushållsavfallet samlas in, å andra sidan är det positivt att faktiskt minska det genererade hushållsavfallet. Mängden insamlat hushållsavfall behöver formuleras om för att skapa den hävstång för insamling och sortering som är önskvärd.

För det andra styrtalet Resor i tjänsten med egen bil - antal kilometer kommer måltalet att nås för helåret. Måltalet för helåret är max 200 000 kilometer och utfallet för 2021 är drygt 61 080 kilometer. Distansarbetet till följd av Corona har minskat andelen resor i tjänsten radikalt.

Ett sätt att styra mot att minska kommunens negativa miljöpåverkan är genom de hållbarhetslöften Kommunfullmäktige antagit inom Färdplan mot ett hållbart län. Östhammars kommun har sedan tidigare antagit löften inom de två första delprogrammen; Minskad klimatpåverkan (2019-2022) och Ekosystem och biologisk mångfald (2020-2023). I november antog Kommunfullmäktige ytterligare löften inom det tredje delprogrammet, då på tema Vatten (2021-2024).

Inom hållbarhetslöftena för minskad klimatpåverkan har kommunen under året arbetat vidare på att minska utsläpp från transporter, installerat solceller på kommunala fastigheter samt arbetar löpande med att minska matsvinn och erbjuda fler vegetariska alternativ i den kommunala måltidsserveringen. Ett antal löften kvarstår att arbeta med under 2022, programperiodens sista år. Det gäller bl.a. energikrav vid nybyggnation, etablera energirådgivning i nytt format samt minskad

användning av plast genom utbyte av produkter och upphandlingskrav.

Inom hållbarhetslöftena för ekosystem och biologisk mångfald har kommunen under året inlett arbetet med att göra om ett urval av gräsmattor till äng och arbeta med slätter som skötselmetod, arbetat vidare med våtmarken Lortfjärden utanför Öregrund för fiskrekrytering och som besöksmål samt tillsammans med Upplandsstiftelsen sökt och fått projektbidrag för att arbeta med biotopvård i Hargsån. Kommunen har också som del i löftena spridit information om månadens besöksmål – fina platser i naturen för våra invånare och besökare.

Under 2021 har kommunens verksamheter arbetat med-, och följt upp, de beslutade aktiviteterna inom dessa löften via ordinarie verksamhetsplanering och uppföljning i Stratsys.

Styrtal	Senaste utfall	Måltal 2021
Insamlat hushållsavfall totalt, kg/person		
Resor i tjänsten med egen bil - antal kilometer	61 080km	200 000km

Östhammars kommun ska vara tillgänglig och öppen för medskapande utifrån besökares-, invånares- och företagares behov.

Måluppfyllelse kan inte bődömas, då måltal saknas för ett av målets styrtal.

60% av de tillfrågade i Medborgarundersökningen svarade positivt på frågan ”Hur tycker du att det fungerar att få svar på dina frågor om kommunen och dess

verksamheter?” Då frågeställningarna förändrats i medborgarundersökningen så har vi inte någon möjlighet att jämföra med tidigare års utfall. Men siffrorna visar att kvinnor är mer nöjda än män. Snittresultatet för de kommuner som deltar i Medborgarundersökningen är 68, så ställt i förhållande till det snittet har vi ett lågt resultat.

Nyttjandegraden av inflytandeverktygen Allmänhetens frågestund, Medborgarmotion och Fråga politiken, ligger på en bra nivå och når över måltalet för året. Fördelningen mellan de tre områden vi följer upp är: nio initiativ inom Allmänhetens frågestund (fyra kvinnor och fem män), tio stycken Fråga politiken (samtliga från kvinnliga frågeställare) samt fjorton medborgarmotioner (7 från män, 7 från kvinnor). En svaghet i arbetet är att de frågor som kommer in, via tjänsten Fråga politiken, inte alltid besvaras av de politiska partierna. Så utfallet med många inkomna frågor bör ses i ljuset av hur många av dem som är besvarade av fler än ett eller ett fåtal parter. Att vi bemöter invånare som tar sig tiden att använda sig av våra delaktighetstjänster är av vikt för tjänsternas legitimitet och kan påverka förtroendet.

Kommunstyrelsen har gett förvaltningen ett särskilt uppdrag att stärka upplevelsen av delaktighet i kommunen. Som ett led i det arbetet har flera aktiviteter genomfört under året. Ett pilotprojekt har genomförts i Öregrund i samband med byggplanerna för ett nytt bryggdäck. Föreningar med intresse i hamnen har bjudits in för aktivt deltagande i utformningen. Kommunstyrelsen har också beslutat att arbeta enligt en reviderad form av SKR:s delaktighetstrappa, med målsättning att tidigare involvera medborgare i kommunens

utveckling och tydligare klargöra möjligheter och förutsättningar om delaktighet. Det har funnits en budgetpost där de medarbetare som genomfört delaktighetsinsatser har kunnat rekvirera medel.

STYRTAL	SENASTE UTFALL	MÅLTAL 2021
Antal initiativ inom ramen för befintliga inflytandeverktyg	33	30
Invånares nöjdhet med att få svar på sina frågor om kommunen och dess verksamhet	60	

Östhammars kommun har en hållbar och långsiktig fastighetsförvaltning

Måluppfyllelsen kan inte bedömas då målet har ett styrtal som är nytt för året, Fastighetsbestånd med underhållsplan, och som därför saknar måltal.

Arbetet med att organisera den löpande fastighetsförvaltningen har inletts och även om vissa strategiska funktioner fortfarande är obemannade så bedömer förvaltningen att arbetet fortskrider enligt plan. En kommungemensam lokalförsörjningsplan är under framtagande och beräknas vara klar under 2022. Beslut har fattats om miljöklassificering av byggnader vid nybyggnation.

STYRTAL	SENASTE UTFALL	MÅLTAL 2021
Fastighetsbeståndsvärde med underhållsplan	74,37%	

Samtliga medarbetare skall erbjudas kompetensutveckling i sitt arbete

Måtalet är inte uppnått för året.

Den egna organisationens lärande mäts genom en enkät med frågeställningar om lärande och kompetensutveckling till medarbetare. Årets mätning har visat att 83 % av medarbetare anger att de lärt sig nya saker i sitt arbete under gångna året. Skillnaden mellan kvinnor och män är relativt liten.

Förändringen i jämförelse med föregående året (72 %) är stor och kan till viss del antas bero på att upplevelsen av att kompetensutveckla sig genom digitala utbildningar förbättrats i förhållande i föregående år. Men upplevelsen kan också bero på att många, delvis på grund av pandemin och dess begränsningar, faktiskt lärt sig både nya arbetssätt och tagit än mer vara på chansen att lära sig av kollegor. Från och med 2021 mäter vi kollegialt lärande med en egen fråga för att ännu bättre följa den utvecklingen.

Måtalet är dock inte uppnått och vi behöver fortsätta arbeta med att synliggöra och förstärka lärande i vardagen samt stärka kollegiala utbytetens möjligheter som källa till kompetensutveckling. Under 2022 har kommunens chefsdialog använts som arena för chefers kollegiala lärande. Under 2023 behöver vi fortsätta utveckla kollegialt lärande med både chefer och medarbetare.

STYRTAL	SENASTE UTFALL	MÅLTAL 2021
Andel medarbetare som erbjuds kompetensutveckling i sitt arbete	83%	85%

Östhammars kommun ska vara en bra plats att leva och verka för såväl invånare som besökare och företagare.

En rad olika insatser genomförs för att stärka upplevelsen av kommunen som plats att leva och verka i för invånare, företagare och besökare. Nedan följer några exempel.

Företagarens perspektiv

Ett aktivt arbete, med att stärka upplevelsen av kommunen som en bra aktör att ha att göra med, har inletts under året. Företagen har fått information via vykort om vikten att ge kommunen feedback efter avslutade ärenden (NKI). Företagare har också erbjudits lotsmöten där de får träffa representanter från de kommunala verksamheter vederbörande har behov av. Lotsmöten erbjuds även på plats hos företagaren.

Ett av de styrtalet NKI Markupplåtelse) som tillämpats för att utvärdera kommunens insats har tyvärr fått för få respondenter. Detta har gjort att resultat inte erhållits och därför kan inte någon tydlig bild av företagarnas upplevelse av kommunens service heller redovisas.

Bibliotek

Biblioteken har under året sett över hur lokalerna fungerar, besöksfrekvens, utformning, inventering av olika önskemål etc. Gimo Bibliotek var först ut i satsningen ”Kreativa Rum” som startades förra hösten som ett projekt att se över de lokala biblioteken och deras förutsättningar. Biblioteken i Alunda och Österbybruk är båda kombinerade folk- och

skolbibliotek vilket begränsar tillgången under dagtid för andra besökare än skolans elever och medarbetare. Det behövs samverkan för att skapa bättre förutsättningar för vissa dag- och kvällstider utöver öppettiderna med personal. I Alunda har utmaningen med entré genom skolan lett till att en ytterdörr ska tas upp som ska leda direkt ut/in utan att besökaren behöver passera genom skolan.

Under våren 2022 kommer Öregrunds bibliotek vara pilot för att testa meröppet (besökare kan komma till biblioteket utanför öppettid och logga in med tagg/lånekort).

Platsens varumärke

En del i arbetet med kommunens platsvarumärke är arbete med regionen och samarbetskommunerna (Norrtälje och Österåker). Region Uppsalas besöksnäringstrategi togs fram under tertial 1 i år och under tertial 2 har arbetet med besöksnäringstrategi för Roslagen arbetats fram. Denna antogs under tertial 3, av alla tre kommuner.

Öregrund är kommunens främsta besöksmål och under året har en tät kontakt med Samarbete Öregrund (besöksnäringssanknutna företag inom handel, boende och restaurang) och andra viktiga intressegrupper hållits för att kontinuerligt uppdatera varandra om läge och behov.

Ett nytt samarbete med Nykommun.se har inletts Östhammar har nu en redigerad sida. Målsättningen är att för den som vill byta kommun ska det vara lätt att jämföra kommunen med andra. Detta blir också ett tillfälle att stärka platsvarumärket.

Delaktighet

Arbete med att få en bättre delaktighet i kommunen är inlett med målsättningen att fler ska vilja ta del i utvecklingen av kommunen och på så vis bidra till att skapa en mer attraktiv kommun. De största arbetsgivarna har uttryckt en vilja att arbeta tillsammans med kommunen i detta.

Ekonomiskt utfall

Sektor verksamhetsstöds enheter; Kansli/ Utveckling, HR, Ekonomi, Upphandling, Kommunikation/Kundtjänst, Måltid/städ och Fastighetsdrift, har under året arbetat med ett sparbetning om 5 mkr. Tidigare prognoser under året har pekat mot att sparbetning delvis bör kunna uppnås. Tack vare ett budgetöverskott inom enheten Måltid/Städ visar dock Sektor verksamhetsstöd en budget i balans per årsskiftet. Överskottet inom måltid/städ kommer av personalomsättningar under året.

Kommentar till underskott på Arbetsmarknadsenheten (AME): totalt sett visar AME ett underskott på 1,4 mnkr.

Uppdragsverksamheten

Verksamheten har sett ökade kostnader för viss typ av uppdragsverksamhet och fordonsrelaterade kostnader och transporter. Kommunens interna bilvätt har under året också haft merkostnader på grund av problem med lokalen. Totalt visar verksamheten ett underskott på 500 tkr.

Integrationsenheten

Nya och relativt stora kostnader för boendeplaceringar inom enheten. Återsökning av placeringskostnader på totalt 720 tkr fick avslag. Enheten har också ökade kostnader för försörjningsstöd då det tar längre tid för nyanlända att komma in i etableringsprogrammet, och kommunen då under en längre tid än tidigare får stå för kostnaden. Tidigare kunde ”glappet” vara någon månad men nu är tiden cirka sex månader. Kostnaden för försörjningsstöd 2021 uppgick till 1,9 mnkr vilket kan jämföras 650 tkr 2020. Enheten visar totalt sett ett underskott på 1,5 mnkr

Investeringsutfall

Öregrunds hamn - Till följd av omfattande medborgardialog har projektet försenats.

Gång och cykelbanor projekt avseende Kyrkogatan och Prästgårdsvägen har inte startats till följd av fastighetsrättsliga frågetecken som behöver utredas vidare.

Bytespunkt Gimo - Förseningar till följd av större utredningsarbeten på ytan som är föremål för detaljplaneläggning.

DRIFTREDOVISNING MNKR	FUNKTION	UTFALL 2020	UTFALL 2021	BUDGET 2021	AVVIKEL- SE
POLITIK/STAB	POLITIK	-8,0	-8,3	-8,4	0,1
	STAB	-4,0	-1,7	-1,9	0,1
	GEM NÄMNDER etc	-43,7	-46,2	-46,5	0,3
VERKSAMHETSSTÖD	VERKSAMHETSSTÖD, STAB	-	-1,3	3,8	-5,1
	KANSLI/UTVECKLING	-10,0	-19,9	-21,1	1,1
	HR	-6,2	-14,1	-14,1	0,0
	EKONOMI	-9,0	-18,3	-19,7	1,4
	UPPHANDLING	-4,0	-3,3	-3,9	0,6
	KOMMUNIKATION/KUNDTJ.	-5,5	-6,0	-6,1	0,2
	FASTIGHETSDRIFT	-	0,0	0,0	0,0
	MÅLTID OCH STÄD	-1,4	2,1	0,0	2,1
SAMHÄLLE	SAMHÄLLE CENTRALT	-8,2	0,0	0,0	0,0
	NÄRINGSLIV	-0,5	-4,7	-4,8	0,2
	PARK	-	-4,3	-4,0	-0,3
	VÄXANDE	0,0	-0,2	-0,9	0,8
	VÄXANDE, PLAN KS	0,7	-2,9	-3,3	0,4
	AVFALL	0,3	0,3	0,3	0,0
	GATA/FASTIGHET ANSVAR	-46,5	-28,0	-28,3	0,3
BILDNING	ARBETSMARKNADSENHET	-10,4	-8,9	-7,4	-1,5
FINANSER	FINANSER	-29,4	-34,0	-31,6	-2,4
NETTOKOSTNAD		-185,7	-199,7	-198,0	-1,7

RESULTATRÄKNING MNKR	UTFALL 2020	UTFALL 2021	BUDGET 2021	AVVIKEL- SE
Intäkter	401,8	367,6	368,6	-34,3
Kostnader	-516,2	-502,5	-505,2	13,7
Avkrivningar	-71,3	-64,8	-61,3	6,6
Verksamhetens nettokostnad	-185,7	-199,7	-198,0	-1,7
<i>varav personalkostnader</i>	<i>-170,1</i>	<i>-178,5</i>	<i>-177,8</i>	<i>-0,6</i>
<i>varav lokalkostn</i>	<i>-61,5</i>	<i>-59,9</i>	<i>-59,9</i>	<i>0,6</i>
Skatt- och bidragsposter	1 333,1	1 404,6	1 366,7	38,0
Verksamhetens resultat	1 147,5	1 204,9	1 168,7	36,2
Finansposter	1,7	1,4	-9,1	10,4
Årets resultat	1 149,2	1 206,3	1 159,6	46,7
Årsbudget	1 140,0	1 159,6	1 159,6	0,0
AVVIKELSE	9,1	46,7	0,0	46,7

INVESTERINGSREDOVIS- NING MNKR	PROJEKTKATEGORI	BUDGET 2021	UTFALL 2021
	Inv proj Tek expl bost.omr	-128,8	-0,8
	Inv proj Tek expl industri.omr	-25,0	0,0
	Inv proj Tek G/C vägar	-9,4	-0,3
	Inv proj Tek övr infrastruktur	-13,0	-2,0
	Inv proj Tek vhtlokaler	-233,3	-98,2
	Inv proj Tek energieffektiv	-13,5	-1,5
	Inv proj Tek övriga	-15,4	-6,3
	Inv proj Renhållning	-6,7	-2,4
	Inv Kommunledningen	-0,5	0,0
	Inv E-arkiv	-3,0	-,2
SUMMA		-332,4	-111,6

Barn- och utbildningsnämnden

I Barn- och utbildningsnämndens uppgifter ingår att leda och samordna verksamheten inom förskola och pedagogisk omsorg, fritidshem, fritidsklubb, grundskola, grundsärskola, kulturskola, gymnasieskola och vuxenutbildning. Nämnden ansvarar även för det kommunala aktivitetsansvaret samt korttidstillsyn för barn över 12 år.

Barn- och utbildningsnämnden ska verka för en helhetssyn på omsorg, utbildning och fritid för barn och ungdomar samt för den kommunala vuxenutbildningen. Nämnden ansvarar även för bidragsgivning, tillsyn och uppföljning av barnomsorg i alternativa driftsformer.

Händelser av väsentlig betydelse

Beslut är taget av kommunstyrelsen att en ny förskola ska byggas i Alunda. Processen med att bygga en ny förskola i Östhammar har startat. Byggnationen med den nya förskolan Mineralen i Österbybruk påbörjades under året. Vid Olandsskolan har en ny paviljong placerats för både skolelever och förskolebarn.

Frösåkersskolan har blivit en 4-9 skola, då elever i åk 4-6 från Kristinelund och Ed började där vid höstterminens start.

Vuxenutbildningen startade en yrkesutbildning för Installationselektriker i samarbete med Bruksgymnasiet. Vuxenutbildningen har fortsatt samarbete med Sektor Omsorg där vuxenutbildningen hjälper till att utbilda sommarvikarier inom vården. Validering samt uppdragsutbildningar.

Under våren har ett av sektorns fokus varit att upprätthålla god omsorg och utbildning i en tid med pandemi. Verksamheten har till största del kunnat upprätthållas även om det varit hög frånvaro bland såväl personal som barn och elever och därmed ansträngt.

Trots pandemin har elever med behörighet till yrkesprogram på gymnasiet ökat sedan föregående år. Däremot visar gymnasiet på en studieskuld för vissa elevgrupper, vilket gör att en del elever kommer att behöva längre tid på sig för att ta gymnasieexamen.

Trots underskott på vissa grundskolor samt grundsärskolan så visar nämnden en budget i balans vid årets slut. Det finns en utmaning i att anpassa bemanningen på en del grundskolor där man ser ett minskat antal elever och här behöver organisationen framöver öka flexibiliteten och samarbeta mellan skolenheter för att minska sårbarheten.

De riktade statsbidragen och ersättningarna till kommuner har ökat kraftigt till antalet de senaste åren. Detta medför en ökad detaljstyrning och administration och det kan till och med även påverka kommunens förutsättningar att planera och effektivisera sin verksamhet och ekonomi.

Väsentliga personalförhållanden

Kommunfullmäktige har gett nämnder och förvaltningen i uppdrag att arbeta aktivt för att sänka medarbetarnas sjuktal.

Målet är att Östhammars kommuns sjuktal för 2021 ska ligga max 1 %-enhet över medelvärdet för kommunernas sjukfrånvaro och att sjuktal för 2022 ska ligga i nivå med medelvärdet för kommunernas sjukfrånvaro. 2020 var medelvärdet för kommunernas sjukfrånvaro 8,3% (9,1% för kvinnor, 5,7% för män)

Sektor Bildning har, liksom resterande skolsverige, stora utmaningar gällande sin kompetensförsörjning. I Östhammars kommun ser vi också att vår demografi visar på en ökande andel barn relaterat till övriga befolkningen. Därför är sjukfrånvaro och personalomsättning viktiga nyckeltal att följa och att påverka nedåt.

När vi redovisar 2021 års resultat nedan presenterar vi även föregående års resultat, även om det inte går att jämföra de olika åren med varandra utan att ha i åtanke att organisationen har genomgått förändringar. Bland annat har Arbetsmarknadsenheten (AME) tillkommit till sektor Bildning. Även pandemin har haft en inverkan på sjuktalet, och möjligen även på personalomsättningen.

Sektor Bildnings totala sjukfrånvaro under 2021 uppgick till 6,9 %, vilket är en sänkning från 2020 års 8,5 %. Sänkningen kan förklaras av att barn/ungdomar med anledning av pandemin hålls hemma vid minsta symptom samt att vi har bättre hygienrutiner, vilket sammantaget ger att vi har mindre av säsongsinfluensa och förkylning i samhället i stort. Inom gymnasiet kan sänkningen även förklaras av distansundervisningen som bidrar till att smittspridning av alla slags sjukdomar hålls nere samt en lägre benägenhet att sjukskriva sig då man kan jobba hemifrån trots att man är litet sjuk. Vi kan se att förskolorna har högre sjukfrånvaro än övriga skolformer, vilket förklaras av att jobbet är mer kontaktnära i de lägre åldrarna och smitta överförs lättare. Detta bekräftas av det faktum att sjukfrånvaron är som lägst inom gymnasiet och Vuxenutbildningen.

Långtidssjukfrånvaron utgör 23 % av den totala sjukfrånvaron. Andelen långtidssjukfrånvaro har alltså minskat mot 2020 års dryga 24,5 %. Det är en så pass liten minskning att vi inte kan dra för stora slutsatser av den, men under det gångna året har rektorerna arbetat aktivt med rehabilitering och plan för återgång i arbete. Framgångsfaktorer har varit tät kontakt via telefon och sms, att hålla medarbetaren informerad om vad som händer inom verksamheten, social träning på arbetsplatsen samt att rektor deltagit i samtal med medarbetaren och dennes läkare och/eller företagshälsovården.

Beräkning av personalomsättning görs utifrån

tillsvidareanställd personal som väljer att avsluta sin anställning hos Barn- och utbildningsförvaltningen. Tidsbegränsade anställningar, personal som byter enheter inom sektorn eller pensioner räknas alltså inte med.

Måltalet för personalomsättningen inom sektor Bildning under 2021 är satt till 7 %. Resultatet för 2021 är 7,2 %. Personalomsättningen under 2020 uppgick till 7,6 % och under 2019 till 9 %. Minskningen av personalomsättningen håller därmed i sig från föregående år.

Antalet olycksfall har ökat något från 126 (2020) till 150 (2021), medan tillbud har ökat mer från 68 (2020) till 109 (2021). Merparten av ökningen härrör från hot och våld. Antalet rapporterade olycksfall och tillbud varierar från år till år och relaterat till 2019 är det inte någon anmärkningsvärd ökning. Hot och våld förekommer framförallt inom grundskolan, inom de övriga skolformerna är det enstaka fall.

Kvalitet

Alla elever ska ha en skolgång som präglas av trygghet och hälsa.

Bedömningen är att målet är uppnått på helår. Utfall för nämndmåtets styrtalet saknas, då ingen mätning genomförts eller för att svarsfrekvensen varit för låg

Bedömningen av måluppfyllelse utgår i stället från trenden de senaste åren och av andra enkät svar som belyser samma frågeställningar. Det finns en osäkerhet i detta och det är vad pandemin har haft för påverkan. Bland annat visar den senaste mätningen på enhetsnivå att 92 procentandelar känner sig trygga i skolan. Dock kan man se att högstadieskolornas elever inte upplever samma trygghet.

Ungdomsbarometern visar till exempel att en större

andel flickor upplever att mängden skolarbete har ökat mycket under Coronaepidemin och att flickor är generellt betydligt mer stressade än pojkar över sin utbildning eller arbete vilket även bekräftas av resultat från forskning både vid Lunds universitet och Högskolan i Väst. Coronapandemin ser ut att ha påverkat flickor och pojkar olika i skolan. Elever som har behov av särskilt stöd är vanligare bland pojkar och kan ha haft svårt att få det stöd de behöver. Flickor som är mer drabbade av psykisk ohälsa upplever att skolarbetet ökar, vilket riskerar leda till mer stress och psykisk ohälsa. Detta kan påverka känslan av att kunna påverka skolarbetet negativt.

Trygghet är en central förutsättning för att elever på bästa sätt ska kunna tillgodogöra sig undervisningen. Vi vet genom forskning att skolor som arbetar förebyggande med frågor knutna till den pedagogiska miljön såsom sociala relationer och en positiv skolmiljö ger sina elever bättre förutsättningar att nå goda skolresultat. Rädsla, otrygga elever har helt enkelt svårare att ta in ny kunskap, inte minst i de fall där rädsla och otrygghet leder till frånvaro i skolan. I enkäten Liv och Hälsa ung 2021 visas en hög känsla av trygghet i skolans olika miljöer. Enkäten visade även en högre upplevelse av trivsel för flickor.

I skolornas enkät när det gäller trygghet för åk 7-9 visar det att 80% av eleverna upplever att det finns vuxna på skolan som de känner sig trygga med. Pojkar har den upplevelsen i högre grad än flickor. Vidare visar undersökningen att pojkar känner sig mer trygga på skolgården än flickor.

Arbetet med trygghet sker med fortlöpande dialoger i klassrummet där frågor och skeenden fångas upp och synliggörs i samtal. Det sker även genom temadagar där innehåll valts utifrån verksamhetens behov. Ett aktivt och systematiskt värdegrundsarbete är inte enbart knutet till lektionerna utan ska genomsyra verksamheten i dess helhet där alla tar

ansvar för att upprätthålla och utveckla det goda klimatet på skolorna.

Vissa trygghetsskapande aktiviteter har inte kunna genomförts på grund av Covid-19, bland annat faddersystem.

Elevhälsans och rektorers gemensamma arbete med trygghet och hälsa behöver förstärkas.

Pojkar har i Östhammars kommun ökat måluppfyllelsen i hög grad och flickor minskat måluppfyllelsen, vilket gör att pojkar presterar bättre när det gäller kunskapskrav i alla ämnen och behörighet till yrkesprogram på gymnasiet. Det trendbrottet att pojkar ökat i hög grad beror delvis på att fokus har funnits på inkluderande lärmiljöer och arbetet med det kompensatoriska uppdraget. Bekymmersamt är förstås den vikande måluppfyllelsen för flickor, men den kan vara en del av påverkan av Coronapandemin. Dessutom uppger flickor att de i lägre grad än pojkar är trygga i skolan, vilket också påverkar lärandet. Även om tryggheten har ökat.

STYRTAL	SENASTE UTFALL	MÅLTAL 2021
	Elevers upplevelse av att kunna påverka skolarbetet i årskurs 9 ska öka.	
	Elevers trygghet i årskurs 9 ska öka	
	Elevers upplevelse av att kunna nå kunskapskraven i årskurs 9 ska öka.	

Alla elever ska ha en skolgång som präglas av studiero.

Målet bedöms uppnått på helår. Sifferutfall för nämndmålet styrtal är inte rapporterat, på grund av låg svarsfrekvens i senaste undersökningen.

Studiero i undervisningen är en viktig del för elevers

lärande och handlar både om elevernas arbetsmiljö i stort och om deras möjligheter att nå målen för utbildningen. Huvudmannen och rektorn ansvarar för att ge lärare goda förutsättningar att bedriva en undervisning som präglas av studiero. Skolinspektionens granskning har visat att elevers upplevelse av trygghet och studiero i skolan påverkas av flera faktorer. Undervisningens innehåll och lärares ledarskap har stor betydelse, men även processer som exempelvis berör elevers inflytande liksom arbetet med skolans värdegrund spelar roll. Det är av stor vikt att arbeta systematiskt både med trygghet och med studiero.

Generellt finns en högre korrelation mellan att elever får vara med och ta fram ordningsregler och upplevelsen av studiero än trygghet. Ytterligare kopplingar till studiero, kan ses i Skolinspektionens senaste elevenkät, är delaktighet och motivation. Med tanke på den ökande måluppfyllelsen som skett de senaste åren, kan det förväntas att upplevelsen av studiero har ökat. Alla skolor tar i dag fram ordningsregler tillsammans med elever påverkan i varierande grad. Den enkätundersökning för åk 7-9 visar att 81 % av eleverna upplever att de har studiero. Pojkar i högre grad än flickor, det skiljer 7 procentandelar.

Särskilt viktigt är det att läraren har kunskap om elevernas individuella förutsättningar och behov och anpassar undervisningen efter det. En annan del handlar om att göra eleverna delaktiga så att de får möjlighet att förstå undervisningsinnehållet utifrån egna erfarenheter. Det är många elever i skolorna som har individuella anpassningar på både gott och ont. Alltför många anpassningar kan leda till ett osjälvständigt lärande på sikt. Det gäller att succesivt få eleverna att bli självständiga i sitt lärande.

Studiero främjas också av en undervisning som är varierad. Det kan åstadkommas genom att exempelvis varva teoretiska inslag med praktiska eller genom

att variera individuella uppgifter med grupparbeten.

Att det är tydligt för eleverna vad de ska arbeta med under lektionen är också viktigt för att skapa ett gemensamt fokus på det som ska göras. Ytterligare en del handlar om att läraren tydligt förklarar arbetsuppgifterna för eleverna och försäkrar sig om att eleverna förstår dem. Arbetet med "Lyckas tillsammans" ger en bra struktur för elevers förståelse för arbetsuppgifter och undervisning.

Slutligen är det viktigt att läraren arbetar med att skapa goda relationer i klassen, mellan eleverna men också mellan läraren och eleverna. I relationsskapandet ingår också att ge eleverna stöd i de känslor av såväl framgång som bakslag som kan följa i lärandets spår. I kvalitativa intervjuer som gjorts i kommunen uttalar elever att det är oerhört viktigt för dem med lärare som skapar relationer, då respekterar de läraren och därmed blir studieron bättre.

STYRTAL	SENASTE UTFALL	MÅLTAL 2021
Elevers studiero i årskurs 9 ska öka.		75%

Alla elever ska mötas av en inkluderande lärmiljö.

Målet kommer inte att nås på helår. Det finns en samvariation mellan högre måluppfyllelse för elever och elevers motivation. Det finns anledning att tro att utfallet för det styrtalet skulle vara högre än föregående mätning. I en enkätundersökning som är gjord för åk 7 - 9 visar att 84% av eleverna anser att de har inflytande och delaktighet i undervisningen. Pojkar upplever i något högre grad att de har inflytande och delaktighet i undervisningen än flickor. Om detta gäller för alla årskurser, så skulle måltalet för åk 9 för 2021 vara uppnått. Det finns även en stor samvariation mellan inflytande, delaktighet och motivation.

Skolans lärmiljöer är en kombination av fysiska, pedagogiska och psykosociala dimensioner. De varierar beroende på behov på individ-, grupp och organisationsnivå. De fysiska lärmiljöerna på kommunens skolor ser väldigt olika ut och är svåra att komma till rätta med för att kunna bli bättre inkluderande. Det är något som kan ske vid om-, till- eller nybyggnation. När det gäller den pedagogiska och psykosociala lärmiljön handlar det mycket om arbetssätt, metoder, struktur, extra anpassningar, schema, värdegrund, socialt klimat samt bemötande och relationer mellan lärare, övrig personal och elever. Detta går att arbeta med oavsett den fysiska utformningen av skolan.

Olika teorier om vad som påverkar lärande har testats genom empirisk forskning, interventioner och longitudinella studier. De har visat att till exempel stödjande relationer mellan lärare och elever och elevsamarbete har positiva effekter.

Trots ökningen från föregående år så har flickors behörighet till yrkesprogram minskat något medan pojkarna står för den största ökningen. Från föregående år har de ökat med 7,81 procentandelar.

Andelen elever som började på gymnasium i kommunal regi i kommunen för 4 år sedan med examen inom 4 år, inklusive elever på introduktionsprogrammen, har minskat till 60,6 % (riket 69,7 %). Genomströmningen inom 4 år för elever på nationella program var totalt 88 % (riket 82,6 %), på yrkesprogrammen 89,3 % (riket 79 %) och på de högskoleförberedande programmen 89,7 % (riket 84,8 %).

Resultatet kan bero på flera olika faktorer men främst beror det på att den distansundervisning som gymnasieskolan fått anpassa sig till under coronapandemin har varit utmanande för både skolan och eleverna. De senaste ett och ett halvt årets fjärr- och distansstudier har inte skapat bra förutsättningar

för en del av eleverna på skolan. En utmaning har varit att hålla kvar motivation hos elever och anpassa undervisningen efter elevernas förutsättningar och behov på distans.

Grundskolans resultat har förbättrats de senaste åren men resultatet av de tidigare åren ser vi nu i gymnasieskolan. De elever som slutade åk 9 för fyra år hade helt andra resultat än i dag, vilket naturligtvis påverkar genomströmningen. Effekten av att fler klarar grundskolan nu kommer vi förhoppningsvis se när det är dags för dessa elever att ta examen.

Socioekonomiska faktorer har stor betydelse för elevers skolresultat. Elever vars föräldrar har eftergymnasial utbildning var läsåret 2020/21 totalt 37 % (riket 55 %) och andelen elever med utländsk bakgrund var 20 % (riket 28 %). Det kompensatoriska uppdraget har utmanats när undervisningen har bedrivits delvis via fjärr- och distans och vi ser en risk att genomströmningen tar längre tid då elever med svag studiebakgrund inte lyckats fullfölja sin utbildning eller behöver längre tid för att genomföra den. Om fler studenter som har svag studiebakgrund i familjen tar sig igenom en utbildning, kan den sociala rörligheten mellan generationer öka.

Elever som byter utbildning, gör studieuppehåll eller börjar på ett introduktionsprogram kan behöva ett fjärde eller femte studieår för att slutföra ett nationellt program i gymnasieskolan. Därutöver finns det elever som behöver längre tid på sig att slutföra gymnasieutbildningen av andra orsaker samt elever som avbryter sina studier. En orsak till en lägre genomströmning i kommunen är att gymnasieskolan har en hög andel elever som påbörjar gymnasiet på ett av IM-programmen. Lägst genomströmning har kvinnor på yrkesprogrammen och högst genomströmning har män på yrkesprogrammen.

Att kvinnor har lägst av de som avslutade gymnasie-

skolan i år kan rimligen dels kopplas till individer (det var flera kvinnor som har haft förlängningar på ex. vårdprogrammet). Att det kopplas till individer är för att det inte går att se som en trend då denna grupp tidigare år haft mycket bra genomströmning.

Genomströmningen påverkas även av program- och skolbyten. Andelen elever som startat och slutfört utbildningen inom samma program var 46,7 % (riket 65,2 %). Det har blivit vanligare att programbyte eller avbrott sker sent under läsåret vilket innebär att elever har behov av att börja om i årskurs 1 efter ett programbyte, vilket i sin tur påverkar genomströmningen i gymnasieskolan. Andra orsaker till programbyte kan vara att förväntningarna på programmet och skolan inte uppfylls eller att resan till den valda skolan är för lång. En sak för att eventuellt minska programbyte skulle vara en tydligare vägledning och information.

Med tanke på utbildningsskulden har gymnasieskolan vidtagit en hel del åtgärder (utöver rullande schema vid fjärr- och distansundervisning) under året. Bland annat har elevhälsan fått ett förstärkt operativt uppdrag, elever med behov av stöd har haft undervisning på plats, likaså elever på IM-programmen och elever som behöver utföra praktiska moment, examinationer m.m. Gymnasieskolan erbjöd även eleverna sommarskola (frivillig lovskola på gymnasiet).

STYRTAL	SENASTE UTFALL	MÅLTAL 2021
Elevers motivation i årskurs 9 ska öka.	-	-
Andel elever i årskurs 9 som är behöriga till yrkesprogram	88,6%	85%
Andel elever som tagit gymnasieexamen inom fyra år	60,6%	75%

Skolan ska vara attraktiv och konkurrenskraftig.

Andel elever i åk 9 som söker sig till annan kommun når inte måltalet. Det är svårt att säga att detta styrtal handlar om kvalitet, då elever troligtvis väljer skola i annan kommun av flera olika anledningar som inte alla handlar om att Östhammars kommun inte är en attraktiv kommun. Det kan handla om det geografiska läget, en mindre enhet, specialskola, kamraters val och skola med speciell inriktning. Det kan även vara så att valet av skola gjordes tidigt i skolgången.

Måltalet för personalomsättning är inte uppnått för 2021, dock med endast 0,2 procentenheters, vilket gav en procentsats på 7,2 för året. Däremot är trenden fortsatt en minskande personalomsättning. Det kan vara pandemin eftersom man generellt på arbetsmarknaden märkt av en minskad rörlighet sedan den bröt ut. Men förändringen är troligtvis för liten för att dra någon slutsats.

Ekonomiskt utfall

Barn- och utbildningsnämndens nettobudget för 2021 uppgår till 582,3 mkr, vilket kan jämföras med föregående års nettobudget på 561,1 mkr. För helåret visar nämnden ett överskott på 7,4 mnkr vilket ger 1,3 procents avvikelse.

Övergripande

De övergripande posterna ger ett överskott på 10,1 mnkr. Avvikelserna återfinns bland annat på,

- Fastighetskostnader, + 3,5 mnkr. Under året har det funnits budget för paviljonger, dessa kom på plats senare under året varvid BUN inte behövt betala för mer än de månader då de nyttjats.
- Barnomsorgsavgifter, + 1 mnkr
- Utbetalad sjuklöneersättning, + 3 mnkr
- Avstämningspeng, + 2,6 mnkr

Förskola

Förskolan visar ett överskott på 2,3 mnkr. De större överskotten fördelas på dessa enheter;

- Furustugan, + 0,5 mnkr
- Nya Tomtberga, +0,4 mnkr
- Tomtberga, + 0,3 mnkr
- Alma, +0,3 mnkr

Förklaringen till det stora överskottet kommer av att flera förskolor fick högre barnpeng jämfört med beräknat samtidigt som pandemin har gjort att frånvaron under hösten har varit hög. Den höga frånvaron har inneburit lägre personalkostnader då det varit svårt att vikarietäcka.

Grundskola

Grundskolan visar ett underskott på 6,7 mnkr. Där de större avvikelserna är fördelat enligt nedan:

- Vallonskolan, - 1,4 mnkr
- Kristinelund, - 1,4 mnkr
- Österbyskolan, - 1,6 mnkr
- Grundsärskolan, - 1,6 mnkr

Grundsärskolan har fått in fler elever senaste året vilket inneburit en del anpassningar och utökning av klasser som resulterat i högre kostnader än tilldelad ram.

För de övriga grundskolor som visar ett negativt resultat ligger utmaningen i att få till en bra organisation som effektivt kan använda de resurser som finns fördelat på det antal barn som enheten har. Dessutom behöver det ses över vilka arbetsätt som behöver förändras för att passa den budgettillgång som finns.

Kristinelund som under hösten gick över till att bli en liten F-3 skola har det svårt att få en budget i balans med så få elever.

Gymnasiet och vuxenutbildningen

Gymnasiet och vuxenutbildningen visar tillsammans ett överskott på 1,4 mnkr. Överskottet fördelas på,

- Bruksgymnasiet, + 0,5 mnkr
- Modersmålsenheten, + 0,5 mnkr
- Vuxenutbildningen, + 0,3 mnkr

Bruksgymnasiets överskott kommer från introduktionsprogrammet, där man på grund av pandemin inte kunnat genomföra all verksamhet. Vuxenutbildningens överskott kommer från ett sent beslut från staten där man minskar kommunens medfinansiering, vilket resulterade i ett högre statsbidrag än förväntat. Modersmålsenhetens överskott kommer från en ej utnyttjad reserv för SVA kostnader.

Åtgärder under året

- Säkerställa en organisation som effektivt kan använda de resurser som finns fördelat på det antal barn som enheten har
- Se över vilka arbetsätt som behöver förändras för att passa den budgettillgång som finns tillgänglig

Investeringsutfall

Under året har möbler och inventarier köpts in till nya avdelningar på grundskola och förskola i Alunda och Österbybruk. Inköpen gjordes till en klart lägre kostnad än beräknat och visar ett överskott på totalt 4,0 mkr. Investeringsprojekten i Gimo skolområde och Frösåkersskolan är pågående och överskottet från 2021 kommer flyttas med till 2022.

Byggnationen av ny förskola i Österbybruk är förse- nad och investeringsmedel för denna kommer inte att nyttjas i år och medlen ska flyttas över till 2022.

DRIFTREDOVISNING MNKR	FUNKTION	UTFALL 2020	UTFALL 2021	BUDGET 2021	AVVIKEL- SE
SEKTOR BILDNING	BILDNING, STAB	-237,8	-232,6	-243,3	10,3
	GYMNASIET OCH VUXENUT- BILDNING	-55,4	-55,2	-56,6	1,4
	GRUNDSKOLA	-172,1	-184,6	-178,0	-6,6
	FÖRSKOLA OCH PEDAGOGISK OMSORG	-92,2	-96,7	-99,0	2,3
	KULTURSKOLAN	-5,3	-5,2	-5,4	0,2
NETTOKOSTNAD		-562,8	-574,4	-582,0	7,6
RESULTATRÄKNING MNKR		2020	2021	BUGET 2021	AVVIKEL- SE
Intäkter		82,6	78,4	53,6	24,8
Kostnader		-642,6	-649,1	-632,4	-16,7
Avkrivningar		-2,7	-3,7	-3,1	-0,6
Verksamhetens nettokostnad		-562,8	-574,4	-582,0	7,6
<i>varav personalkostnader</i>		-370,5	-374,4	-361,2	-13,2
<i>varav lokalkostn</i>		-92,5	-99,2	-103,3	4,2
Finansposter		-0,4	-0,5	-0,3	-0,2
Årets resultat		-563,2	-574,9	-582,3	7,4
Årsbudget		-564,1	-582,3	-582,3	0
AVVIKELSE		1,0	7,4	0,0	7,4
INVESTERINGSREDOVISNING MNKR PROJEKT		BUDGET 2021	UTFALL 2021		
8001 Invent. gr.sk.pl. Österbybruk		-2,6	-0,6		
8016 Invent. gr.sk.pl. Alunda		-2,2	-0,9		
8032 Invent. fsk.pl. Alunda		-0,4	-0,2		
8034 Gimo skolområde		-0,7	-0,1		
8037 Frösåkersskolan inventarier		-7,9	-1,7		
8039 Ny förskola Österbybruk		-2,0	0		
8040 Tillgänglighet anp. Marieberg		-0,2	0		
8041 Utrustning 5-års verksamhet Kr		-0,2	0		
8502 Ofördelat Återinv övr verksamh		-0,1	0		
SUMMA		-16,3	-3,4		

Socialnämnden

Socialnämndens uppdrag är att tillhandahålla en god vård och omsorg i Östhammars kommun samt bedriva verksamhet som ger stöd för den enskilde att leva ett självständigt och aktivt liv. Socialnämndens huvuduppgift är att erbjuda enskilda och familjer stöd i sin livsföring, tillhandahålla en god vård och omsorg för äldre och personer med funktionshinder samt bedriva verksamhet som ger stöd för den enskilde att leva ett självständigt och aktivt liv i gemenskap med andra och känna sig trygg i hur service och omvårdnad tillgodoses. Enligt gällande lagstiftning ska den enskildes rätt till stöd och bistånd prövas. Beslut ska vara rättssäkra och tydliga. Socialnämndens verksamhet omfattar:

- individ- och familjeomsorg
- äldreomsorg
- hälso- och sjukvård
- stöd till personer med funktionshinder
- uppsökande, förebyggande och öppna insatser
- färdtjänst
- hjälpmedel och bostadsanpassning

Händelser av väsentlig betydelse

- Socialnämnden fattade beslut om Trygg och hållbar äldreomsorg i Östhammars kommun. Trygg och hållbar äldreomsorg består av två delar: Omställningen och tillämpningen av äldreplanen. Socialnämnden fattade beslut om omställningen den 20 januari och tillämpningen av äldreplanen den 5 maj
- Särskilda boendena Edsvägen 16 och Parkvägen ställdes om till enbart demensboenden
- Övernattning inom dagverksamhet för demenssjuka personer infördes.

- Korttidsenheten vid vårdcentrum avvecklades.
- Ny korttidsenhet med sju platser på Lärkbacken.
- Nytt psykiatriboende med sex platser för äldre öppnades på Lärkbacken.
- Ny nattorganisation SoL som är gemensam för ordinärt boende, Olandsgården, Lärkbacken och Tallparksgården startades.
- Ny resurspool tillsattes
- Ny hemsjukvårdsorganisation tillsattes
- Uppstart av Albrektsgatan, lägenheter för personer med psykiska funktionshinder och med beslut om LSS.
- Omfattande översyn och uppföljning LSS-ärenden , kopplat till LSS-utjämnigen
- Framtagande av Planeringsunderlag för lokaler
- Bryggan fick fortsatt anslag och utökade till att gälla även yngre personer
- Effektiv och nära vård 2030(EVN); Östhammars kommun har deltagit i samtliga delprojekt inom EVN. Under våren påbörjades en projektplan för Vårdcentrum Östhammar vilken fastställdes av projektägare i juni 2021.
- Närvårdsenheten fyllde 10 år
- KPMGs granskning av genomförandeplaner påpekade flera brister. Socialnämnden gav i december förvaltningen i uppdrag att upprätta en handlingsplan för att åtgärda dessa brister.

Väsentliga personalförhållanden

Kommunfullmäktige har gett nämnder och förvaltningen i uppdrag att arbeta aktivt för att sänka

medarbetarnas sjuktal.

Målet är att Östhammars kommuns sjuktal för 2021 ska ligga max 1 %-enhet över medelvärdet för kommunernas sjukfrånvaro och att sjuktal för 2022 ska ligga i nivå med medelvärdet för kommunernas sjukfrånvaro. 2020 var medelvärdet för kommunernas sjukfrånvaro 8,3% (9,1% för kvinnor, 5,7% för män)

Utfall personalomsättning inklusive pensionsavgångar är 12,7%, exklusive pensionsavgångar 10,8%. Det är totalt 94 personer som har slutat inom sektorn under året och av dessa är det 6 som gått till annan sektor, 74 som gått till annan arbetsgivare eller blivit timanställd och 14 har gått i pension. Det innebär att sektorn inte når målet på 10%. Personalomsättningen har sjunkit sedan 2020 där omsättningen inklusive pensionsavgångar låg på 15,3%, vilket ändå indikerar på att sektorn är på väg i rätt riktning för att nå framtida måltal med sänkt personalomsättning.

Kompetensförsörjningen inom sektorn har försvårats under pandemin. Samarbeten med skolor och högskolor samt möjligheten att ta emot praktikanter, som tidigare varit aktiviteter för att attrahera nya medarbetare till våra bristyrken, har på grund av Covid-19 inte varit genomförbara i den utsträckning som sektorn önskat 2021. Rekryteringsbehov har ökat inom produktionen på grund av den korttidssjukfrånvaro som Covid-19 ger när medarbetare med symtom måste stanna hemma och utmaningarna har varit större än tidigare kring att få en fulltalig bemanning

Kvalitet

Socialnämnden ska vara en effektiv verksamhet

Nettokostnadsavvikelse individ- och familjeomsorg ska minska.

Målet har uppnåtts

På IFO har antalet externa insatser minskat tack vare ett aktivt arbete med hemmaplanslösningar. Det har också gjorts en genomgång av alla externa placeringar som har gett en gynnsam effekt.

Köp av individ- och familjeomsorg totalt, andel (%) ska minska.

Målet har uppnåtts

Samverkan med öppenvården och den planerade gemensamma öppenvården inom myndighet har lett till färre placeringar och köpta externa insatser. Här har man kunnat anpassa insatserna mer efter individerna.

Brukarbedömning IFO ska öka.

Målet har uppnåtts

Målet om en ökad andel nöjda brukare har uppnåtts, men svarsfrekvensen är låg och gör att resultatet är svårt att värdera. Pandemin och det faktum att personliga möten inte skett i samma omfattning kan ha påverkat antalet svar och svarsfrekvensen inom vissa områden.

Brukarbedömning hemtjänst äldreomsorg ska öka.

Målet har inte uppnåtts / inget värde

Brukarbedömningen på hemtjänst äldreomsorg har blivit uppskjuten och sektorn har inget värde på styrtalet. Sektorn jobbar med att se till att brukarna får sina beviljade insatser i större utsträckning än tidigare. Det följs bland annat upp via styrtalet leveranssäkerhet, som har förbättrats över tid. I arbetet med Trygg och hållbar äldreomsorg lyfts kontaktmanuskapets betydelse fram. Arbetet med att förbättra kontinuitet sker utifrån tre perspektiv:

- Vårdkontinuitet. Alla insatser tillhålls på sam-

ma sätt oavsett vilken medarbetare som utför insatsen, arbetsbeskrivningarna finns i genomförandeplanen.

- Tidskontinuitet. Vi håller de tider vi planerat i våra genomförandeplaner.
- Personalkontinuitet. Sker bland annat via att kontaktpersonen träffar sin brukare varje vecka.

Brukarbedömning särskilt boende äldreomsorg ska öka.

Målet har inte uppnåtts / inget värde

Brukarbedömningen på särskilt boende äldreomsorg har blivit uppskjuten och vi har inget värde på styrtalet. Besöksförbudet som fanns på samtliga särskilda boenden och de nuvarande besöksrestriktionerna anser vi har påverkat brukarbedömningen negativt. Sektorn bedömer att omställning till Trygg- och hållbar äldreomsorg ska påverka brukarbedömningen i en positiv riktning.

Kostnad äldreomsorg, kr/inv 80+ ska minska.

Målet har inte uppnåtts

Med trygg och hållbar äldreomsorg jobbar sektorn för att nå måltalet på sikt. Aktiviteter för detta är bland annat att sektorn har minskat antalet korttidsplatser, ska ställa om tre boenden till individbeslut, upprättat en ny nattorganisation och dessutom skapat en samordnad sjuksköterskeorganisation som kommer leda till en bättre kostnadsutveckling framöver. Syftet med trygg och hållbar äldreomsorg är, förutom lägre kostnader, bättre kvalitet genom flexibla arbetssätt och brukaren i centrum. Målet är en effektiv äldreomsorg med rätt insatser, i rätt tid och i rätt omfattning. Kostnad för skyddsutrustning har ökat betydligt till följd av ökade behov under covid-19. Merkostnaden bedöms till drygt 6 miljoner kronor 2021.

Andel invånare 80+ som inte har någon biståndsbedömd insats ska öka.

Målet har inte uppnåtts

Sektorn ansåg under året att det fanns en vård- och stödsuld till följd av pandemin. Många anhöriga har valt att vårda sin anhöriga själva då man inte velat använda hemtjänst eller ansöka om särskilt boende. Den förväntade ökningen infann sig. Med Trygg och hållbar äldreomsorg jobbar sektorn för att nå måltalet på sikt, där målet är en effektiv äldreomsorg med rätt insatser, i rätt tid och i rätt omfattning.

Nettokostnadsavvikelse LSS ska minska.

Målet har inte uppnåtts

Utfallet för nettokostnadsavvikelse LSS har dock förbättrats markant de senaste åren. Förbättringen kommer främst från en breddning av boendeinsatserna inom LSS och att socialnämnden öppnat ett nytt serviceboende LSS i egen regi där dygnskostnaden är klart lägre jämfört med gruppboenden LSS. En annan genomförd förändring är de nya villkoren för LOV-ersättning där nämnden ställer nya krav på utförarna att jobba med närvaro. Vid långvarig brukarfrånvaro sänks ersättningen, för att markera vikten av en meningsfull och motiverande sysselsättning.

STYRTAL	SENASTE UTFALL	MÅLTAL 2021
Nettokostnadsavvikelse individ- och familjeomsorg, (%) ska minska	-10,1%	-8%
Köp av individ och familjeomsorg totalt, andel (%) ska minska	20%	22%
Brukarbedömning IFO totalt - helhetssyn, andel (%) ska öka	92%	87%

Brukarbedömning hemtjänst äldreomsorg - helhetssyn, andel (%) ska bibehållas	-	-
Brukarbedömning särskilt boende äldreomsorg - helhetssyn, andel (%) ska öka	-	-
Kostnad äldreomsorg, kr/inv 80+ ska minska	250 433	229 000
Andel invånare 80+ som inte har någon biståndsbedömd insats ska öka	71,6%	75%
Nettokostnadsavvikelse LSS, (%) ska minska	3%	0%

Socialnämnden ska vara en attraktiv arbetsgivare Sjuktalet ska minska

Målet har inte uppnåtts

Utfall för Sektor Omsorgs sjukfrånvaro 2021 är 8,8% vilket är en sänkning jämfört med föregående år. Måltalet för 2021 var 8% vilket inte uppnås.

Att sektorn inte når målet, trots särskilda insatser mot Sektor Omsorg i syfte att sänka sjukfrånvaron, har sin förklaring i att sektorn vid målformuleringen inte tog höjd för att rekommendationer att stanna hemma vid symtom på grund av Covid-19 skulle påverka sjukfrånvarosiffrorna även detta år.

Personalomsättningen ska minska

Målet har inte uppnåtts

Utfallet för personalomsättning inklusive pensionsavgångar är 12,7%, exklusive pensionsavgångar är 10,8%. Det är totalt 94 personer som har slutat inom sektorn under året och av dessa är det 6 som gått till annan sektor, 74 som gått till annan arbetsgivare eller blivit timanställd och 14 har gått i pension. Det innebär att sektorn inte når måltalet på 10%.

Trots att sektorn inte når målet så är detta en sänk-

ning av personalomsättningen jämfört med 2020 vilket kan ha sin förklaring i ökat stöd till chefer i systematiskt arbetsmiljöarbete i form av verksamhetsnära stöd, ett strategiskt årshjul för arbetsmiljöarbete och det under hösten inledande arbetet med friskfaktor inom sektor Omsorg

Helhetsintrycket av vår organisatoriska och sociala arbetsmiljö ska förbättras.

Målet har inte uppnåtts

Målet har varit svårt att nå till följd av pågående pandemi. Detta ställer krav på ännu mer fokuserat arbete där HR tillsammans med chefer systematiskt arbetar med arbetsmiljön. Sektorn tränar med chefer och medarbetare på att fokusera på det positiva och förstärka positiva beteenden.

Detta erfordrar ett arbete med att skapa struktur och dialog och att arbeta aktivt med medarbetarskapet. Under hösten 2021 påbörjades ett omfattande arbete som fokuserar på friskfaktorer. Detta förändringsarbete kommer att pågå under hela våren 2022. Alla enheter upprättar och genomför genomförandeplan utifrån OSA-enkätens resultat

STYRTAL	SENASTE UTFALL	MÅLTAL 2021
Sjuktalet ska minska	8,8%	8%
Personalomsättningen ska minska	13%	10%
Helhetsintrycket av vår organisatoriska och sociala arbetsmiljö ska förbättras	75	82

Ekonomiskt utfall

Socialnämndens nettobudget för 2021 uppgår till 515,1 mnkr, vilket kan jämföras med föregående års nettobudget på 507,2 mnkr. Socialnämnden

redovisar nettokostnader på 517,1 mnkr och ett underskott på 2,0 mnkr.

Sektorövergripande

De sektorsövergripande kostnaderna redovisar ett överskott på 12 mnkr. Överskottet kommer från mer utbetalt statsbidrag jämfört med budgeterat samt lägre hyreskostnader för Solgården/Albrektsgatan.

Myndighet,

- Hemtjänst, volym - 16,9 mnkr
- LSS boenden, volym + 11,1 mnkr

Antalet beviljade och utförda timmar inom hemtjänsten har ökat med 22 respektive 19 % jämfört med 2020. Totalt utfördes 196 090 timmar under året vilket kan jämföras med 164 843 timmar 2020.

Kostnaderna för boendeplaceringar LSS har ökat med 4 mnkr jämfört med 2020 och ökningen kommer dels från externa placeringar dels från ett nytt serviceboende LSS som startade igång i juli.

Det stora överskottet på 11,1 mnkr kommer av att man i budget också tagit höjd för ett nytt gruppboende LSS vilket inte kommer verkställas under 2021.

Kostnaderna för externa placeringar inom barn och unga som under flera år har varit högre än budgeterat visar nu en klar ekonomisk förbättring, ett underskott på 2,1 mnkr kvarstår dock. Förklaringen till den förbättrade ekonomin är att man i större utsträckning än tidigare använder sig av hemmaplanslösningar som öppenvård, egna familjehem och kontaktstöd.

Produktion,

- Hemtjänst, egen regi - 4,6 mnkr
- HSL - 3,1 mnkr

Hemtjänsten i egen regi har ökat effektiviteten jämfört med förra året med en lägre kostnad per utförd timme och har minskat underskottet från 11 mnkr 2020 till 4,6 mnkr 2021.

Hemtjänsten arbetar systematiskt med att effektivisera verksamheten genom ledarskap, planering och förbättrad administration. Bättre planering och mer sammanhållna insatser ger lägre kostnader. Målet om en debiteringsgrad (hur mycket av den arbetade tiden som är hos brukaren) på 65% har uppfyllts vissa av årets månader, men för helåret blev utfallet cirka 63%.

Rekryteringsläget för sjuksköterskor har försämrats jämfört med 2020 och behovet av hysjuksköterskor har för större delen av året varit högt. Kostnaden för hysjuksköterskor uppgick till 7,7 mnkr (4,5 mnkr 2020) och resultatet för hälso- och sjukvårdsorganisationen visar ett underskott på - 3,1 mnkr.

Effekterna av Covid-19

Den ekonomiska effekten för socialnämnden helåret 2021 kopplat till Covid-19 bedöms ha uppgått till cirka 8 mnkr där merparten kommer från ökade kostnader för personlig skyddsutrustning.

Åtgärder som pågått under året

- Omställning utifrån handlingsplan ”Trygg och hållbar äldreomsorg”
- Översyn av boenden och insatser inom LSS, för

att utifrån individen hitta rätt i insats och omfattning

- Hemmaplanslösningar inom BoU för att förstärka och utöka öppna insatser som förebygger placeringar och externa insatser

Investeringsutfall

Socialnämnden redovisar ett överskott för investeringarna.

Under året har investeringar påbörjats och delvis färdigställt på Parkvägen och Edsvägen 16 för att kunna möta behovet för renodlade demensboenden.

Vissa mindre anpassningar har även genomförts på Lärkbacken i och med att ett nytt korttidsboende och psykiatriboende öppnats upp.

Det finns också behov av nya inventarier till det nya LSS serviceboendet Albrektsgatan, men här kommer investeringen flyttas fram till efter årsskiftet.

Behoven och möjligheterna av digitalisering/välfärdsteknik inom socialnämndens verksamheter är fortsatt stora. Under 2022 kommer det genomföras en förstudie som djupare tittar på förutsättningar och möjligheter av digitalisering/välfärdsteknik och det är först efter att den är genomförd som investeringarna kommer tas.

DRIFTREDOVISNING MNKR	FUNKTION	UTFALL 2020	UTFALL 2021	BUDGET 2021	AVVIKEL- SE
SEKTOR OMSORG	OMSORG, STAB	-51,4	-28,5	-40,5	12,0
	MYNDIGHET OMSORG	-209,6	-392,7	-385,5	-7,2
	PRODUKTION OMSORG	-245,4	-95,7	-88,9	-6,8
NETTOKOSTNAD		-506,4	-516,9	-514,8	-2,1

RESULTATRÄKNING MNKR	2020	2021	BUDGET 2021	AVVIKEL- SE
Intäkter	214,7	396,7	367,1	29,6
Kostnader	-716,8	-909,5	-877,4	-32,2
Avkrivningar	-4,3	-4,1	-4,6	0,5
Verksamhetens nettokostnad	-506,4	-516,9	-514,8	-2,1
<i>varav personalkostnader</i>	<i>-407,5</i>	<i>-416,8</i>	<i>-393,8</i>	<i>-23,0</i>
<i>varav lokalkostn</i>	<i>-60,2</i>	<i>-58,6</i>	<i>-64,3</i>	<i>5,7</i>
Finansposter	-0,3	-0,2	-0,3	0,1
Årets resultat	-506,7	-517,1	-515,1	-2,0
Årsbudget	-507,2	-515,1	-515,1	-2,0
AVVIKELSE	0,5	-2,0	0,0	-2,0

INVESTERINGSREDOVISNING MNKR PROJEKT	BUDGET 2021	UTFALL 2021
9001 Hjälpmedel	-0,7	-0,2
9003 Digitalisering	-0,4	0,0
9068 Inv nya boenden	-0,5	-0,2
9072 Parkvägen, demensboende anpass	-0,7	-0,6
SUMMA	-2,3	-1,1

Bygg- och miljönämnden

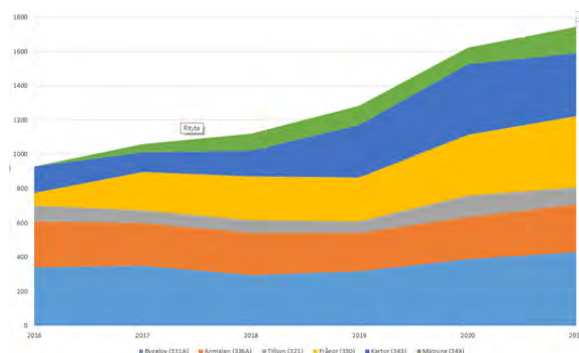
För Bygg- och miljönämnden i Östhammars kommun är den långsiktigt hållbara tillväxten i fokus. Detta genomförs genom att handlägga ärenden inom plan- och bygglagen, plan- och byggförordningen, miljöbalken, livsmedelslagstiftningen, alkohollagen, tobakslagen samt lagen om handel med vissa receptfria läkemedel.

Verksamheten är till för invånare, företag, föreningar och fastighetsägare i kommunen samt besökare. Idag och i framtiden.

Nämndens arbete utgår från lagstiftningen som ram och förutsättning, med målsättningen att det alltid ska märkas för vem vi är till. Vi kallar detta för det dubbla perspektivet och vi uppfattar att vårt uppdrag är avgörande för både kommunens attraktivitet och tillväxt. För nuvarande och kommande generationer.

Händelser av väsentlig betydelse

Covid19-pandemin har fått mycket stor påverkan på nämndens verksamhet. Två konkreta exempel på detta är att antalet bygglov ökat dramatiskt och att miljöenheten tillförts uppdrag från Länsstyrelsen i enlighet med smittskyddslagen.

Bilden visar utvecklingen av ärenden till vår Byggenheten under de senaste sex åren. Med beslut om stora industrietableringar i kommunen och utbyggnad av länsväg 288 förstärks bilden av Östhammars kommun som en kommun med förutsättningar för fortsatt tillväxt

En effekt av att antalet bygglovsansökningar ökat på landsbygden är också att antalet anmälda enskilda avlopp också ökat, vilket ianspråktagit resurser från det tillsynsuppdrag miljöenheten avseende befintliga enskilda avlopp.

Digitaliseringsarbetet har fortgått under året. Ett exempel på det är att planenheten genomfört förberedelsearbetet inför kravet om digitalisering av nya detaljplaner. Digitaliseringen är sannolikt en katalysator för att det nya verksamhetsmålet på handläggning av detaljplaner inom 18 månader kan uppnås under 2022.

Väsentliga personalförhållanden

Kommunfullmäktige har gett nämnder och förvaltningen i uppdrag att arbeta aktivt för att sänka medarbetarnas sjuktal.

Målet är att Östhammars kommuns sjuktal för 2021 ska ligga max 1 %-enhet över medelvärdet för kommunernas sjukfrånvaro och att sjuktal för 2022 ska ligga i nivå med medelvärdet för kommunernas sjukfrånvaro. 2020 var medelvärdet för kommunernas sjukfrånvaro 8,3% (9,1% för kvinnor, 5,7% för man)

Bygg- och miljönämnden redovisar alltjämt extremt låga sjuktal. En del av förklaringen ligger givetvis i möjligheten för personalen att i viss utsträckning själva påverka hur, när och var man löser sina arbetsuppgifter. En annan del kan ligga i det fokus nämnden har på

- systematiskt arbetsmiljöarbete
- systematiskt förbättringsarbete
- fokus på friskfaktorer

Sedan 2019 har insatser riktats på att få ner den tidigare extremt höga personalomsättningsciffrorna (över 25%) . Dessa har sedan 2020 kommit ner till

nivåer (under 5%) som ger bättre förutsättningar för god verksamhetsutveckling och en bättre arbetsmiljö.

Kvalitet

Bygg- och Miljönämnden ska skapa förutsättningar för hållbar samhällsutveckling i Östhammars kommun - ekonomiskt, socialt och miljömässigt

Resultatet av BMN:s arbete med att stärka förutsättningarna för en hållbar samhällsutveckling är generellt svagare 2021 än det var f.g. år.

Detta kan delvis förklaras av coronapandemins påverkan på verksamheten, samtidigt som det också måste finnas utrymme för självrannsakan.

Nämnden når inte upp till ambitionerna vad avser tillsyn eller kundnöjdhet inom miljöområdet. Dessutom är svarsfrekvensen så låg på vissa områden inom nämndens miljöområden att nämndens styrta där inte går att utvärdera. Här ska man komma ihåg att just miljöenhetens personal till stor del tvingats omprioritera i sin tillsynsplan - totalt har över 200 tillsynsbesök genomförts kopplade till Covid 19.

Inventeringen av enskilda avlopp bör kommenteras särskilt (se även kommentar under avsnitt 2 ovan). Där var målsättningen vid ingången av året 350 avlopp. Dit nådde vi inte. I projektet ”Avloppsinventering 2021” ingick totalt 334 fastigheter. På 285 av dessa fastigheter genomfördes ett tillsynsbesök och det skickades en tillsynsrapport. Övriga hade skickat in en ansökan innan besöket, då handlades ansökan i stället för att fastigheten inventerades.

Samtidigt finns det områden som både utvecklats starkt under året och som - trots en mycket hög belastning till följd av coronapandemin - både kan påvisa nöjdare kunder och god måluppfyllnad med avseende på tid och kvalitet.

Vår bygglovverksamhet är ett exempel. 2021 ökade antalet inkommande ärenden ytterligare i förhållande till rekordåret 2020 (detsamma gäller anmälningar) och samtidigt håller verksamheten de högt satta tidsgränserna (med en genomsnittstid på 5-6 veckor) med ett indikativt NKI i nivå med målet på 75. Inget annat än ett fantastiskt gott resultat.

STYRTAL	SENASTE UTFALL	MÅLTAL 2021
Antal inventerade avlopp per år.	334	350
Livsmedelstillsyn	50%	100%
Miljötillsyn	75%	100%
Planberedskap bostäder (antal bostäder)	600	600
Planberedskap kommersiella ändamål (antal orter)	5	5
Nöjd Kund Index (NKI) för bygglovsärenden.	75	75
Nöjd Kund Index (NKI) för miljö- och hälsoskyddsärenden	59	70
Nöjd Kund Index (NKI) för serveringstillståndsärenden	0	70
Nöjd Kund Index (NKI) för ärenden enligt livsmedelstillsyn	60	75
En effektiv detaljplaneprocess (antal månader)	18	24
En effektiv bygglovsprocess (antal veckor)	6	15

Även planenheten har i högt kundtryck levererat i nivå med ställda mål - låt vara att dessa uppnåddes redan tidigare under året.

Ekonomiskt utfall

Nämnden har ett stort överskott (ca 1,1 mnkr) inom bygglovsverksamheten och att det har sin huvudsakliga förklaring i ett fortsatt ökat efterfrågetryck på våra tjänster, samtidigt som bemanningen skalade upp först under senare delen av verksamhetsåret.

Miljöenheten däremot har ett betydande underskott, vilket delvis hänger ihop med att vi haft störningar i vår produktion som vi inte lyckats överbrygga i tid. En annan del kan förklaras med att nämnden givit kunder möjlighet till rättelse (istället för sanktion) samband med miljötillsyn där fel konstaterats.

I både planverksamheten och den övergripande nämndverksamheten är det ekonomiska utfallet i linje med den budgeterade nivån.

På totalen ändå ett stort överskott.

Investeringsutfall

Detta år har en ny antenn till Kartverksamhetens mätinstrument köpts in.

DRIFTREDOVISNING MNKR	FUNKTION	UTFALL 2020	UTFALL 2021	BUDGET 2021	AVVIKEL- SE
SEKTOR SAMHÄLLE	SAMHÄLLE, STAB	-4,7	-2,3	-2,3	0,0
	BYGG	-0,7	-0,1	-1,2	1,1
	MILJÖ	-0,1	-1,3	-0,8	-0,4
	VÄXANDE, PLAN SBN	-1,5	-1,2	-1,2	0,0
NETTOKOSTNAD		-6,9	-4,9	-5,5	0,6
RESULTATRÄKNING MNKR		2020	2021	BUGET 2021	AVVIKEL- SE
	Intäkter	15,2	17,9	16,9	1,0
	Kostnader	-21,8	-22,5	-22,1	-0,4
	Avkrivningar	-0,4	-0,3	-0,3	0,0
	Verksamhetens nettokostnad	-6,9	-4,9	-5,5	0,6
	<i>varav personalkostnader</i>	-17,9	-17,9	-17,9	0,1
	<i>varav lokalkostn</i>	-0,7	-0,7	-0,7	0,0
	Finansposter	0,0	0,0	0,0	0,0
	Årets resultat	-7,0	-4,9	-5,5	0,6
	Årsbudget	-7,4	-5,5	-5,5	0,0
AVVIKELSE		0,4	0,6	0,0	0,6
INVESTERINGSREDOVISNING MNKR PROJEKT		BUDGET 2021	UTFALL 2021		
	7006 Antenn	-0,2	-0,2		
SUMMA		-0,2	-0,2		

Kultur- och fritidsnämnden

Kultur- och fritidsnämnden ska verka för en meningsfull fritid för kommunens invånare. I enlighet med de mål, riktlinjer och ekonomiska ramar som fullmäktige anger ansvarar kultur- och fritidsnämnden för följande:

- Ungas mötesplatser
- Stöd till föreningar, studieförbund och övriga organisationer inom nämndens område
- Verksamhet i idrotts-, fritids-, kulturanläggningar
- Verka för att tillgodose behovet av anläggningar och lokaler för kultur- och fritidsverksamhet
- Aktivt friluftsliv
- Stipendier och utmärkelser inom nämndens område
- Biblioteksverksamhet
- Evenemang och samordning av dessa
- Kultur i vård och omsorg
- Offentlig konst
- Kulturarvsfrågor som inte åligger annan nämnd
- Hälsöfrämjande och förebyggande arbete inom folkhälsa
- Regional och statlig samverkan inom kultur- och fritidsområdet
- Finskt förvaltningsområde

Nämndens prioriterade målgrupper är barn och unga i åldrarna 7-20 år, funktionshindrade samt gruppen medborgare i åldern 70 och äldre.

Händelser av väsentlig betydelse

Under år 2021 har all verksamhet under kultur- och fritidsnämnden påverkats starkt av pandemin. Stora

delar av verksamheten har hållits stängd för besökare och evenemang och aktiviteter har fått ställas in. Målsättningen har under året varit att ändå hålla så mycket av verksamheten igång som möjligt, men på nya sätt. Ungdomsgårdarna har haft utomhusverksamhet, biblioteken har packat bokkassar och haft utlämning, fritid har lagt stor vikt vid att skapa friluftaktiviteter och inspirationsfilmer. Kulturveckan genomfördes med gott resultat.

Medarbetarna som arbetar med planering och strategi har varit hänvisade till hemarbete stora delar av året. Detta har varit utmanande men också skapat nya sätt att arbeta som varit positiva. Nya nätverk med andra kommuner, regionen, externa aktörer, föreningar etc har skapats och goda idéer har delats.

Väsentliga personalförhållanden

Kommunfullmäktige har gett nämnder och förvaltningen i uppdrag att arbeta aktivt för att sänka medarbetarnas sjuktal.

Målet är att Östhammars kommuns sjuktal för 2021 ska ligga max 1 %-enhet över medelvärdet för kommunernas sjukfrånvaro och att sjuktal för 2022 ska ligga i nivå med medelvärdet för kommunernas sjukfrånvaro. 2020 var medelvärdet för kommunernas sjukfrånvaro 8,3% (9,1% för kvinnor, 5,7% för man)

Den totala sjukfrånvaron för Q2 2021 låg på 4,1 % vilket är betydligt lägre än medelvärdet för kommunernas sjukfrånvaro (8,3%). Orsakerna till detta kan vara flera. En kan vara att den allmänna hygienrutinen stärkts i om pandemin samt att den som haft minsta symptom stannat hemma. Detta har lett till en lägre grad av smittspridning. Ett annat skäl kan vara att antalet fysiska möten med besökare, kunder och andra externa kontakter varit minimerade stora delar av året och därigenom har möjliga smittvägar också minskat.

Att stora delar av personalen arbetat hemifrån har också gjort att fler har kunnat arbeta när symtom funnits men allmäntillståndet varit gott.

Ett antal långtidssjukskrivningar har funnits under året. Även ett fåtal påverkar helhetsresultatet för en liten arbetsgrupp.

Baksidan av detta har varit att teamkänslan minskat när det vardagliga mötet uteblivit. Även detta kan påverka sjuktalet om distansarbetsgraden blir för hög och känslan av ensamhet i uppdragen ökar.

Kvalitet

Att erbjuda ett attraktivt kultur- och fritidsliv

Målet är uppnått för året.

Ung fritid

Kommunen har en hög ranking när det kommer till upplevd trygghet och för att säkerställa att denna bibehålls fortsätter trygghetsarbete inom ung fritid. Under sommaren kunde Ung Fritid erbjuda fler aktiviteter och verksamheter mestadels utomhus och under höstlovet hölls en mängd aktiviteter, både nya och sådana som tidigare fått skjutas upp. Delta-gandet var högt. De aktiviteter som erbjöds under jullovet hade mycket få besökare, Detta behöver utredas vidare. Förhoppningen är att förvaltningen ska kunna anpassa erbjudandet efter de önskemål som de unga har genom att de nyttjar appen och berättar vad som önskas.

Under hösten nystartades ungdomsgårdarna. Den långa stängningen påverkar relationen till ungdomarna negativt. Under julen återkom restriktionerna. Ungdomsverksamheten i Gimo är pausad pga. brist på lokal samt mycket lågt intresse från ungdomarna. Under sommaren ordnade Ung Fritid padelkvällar för ungdomar 13år - upp till 20 år för

att ändå ha aktivitet i Gimo.

Biblioteksverksamheten

Under våren 2021 när alla bibliotek, utom Östhammars Stadsbibliotek, var stängda för besök var utlåning av bokkassar hög. ”Take away” benämndes denna service på många andra bibliotek i Sverige. När Östhammar öppnade upp igen, även i begränsad omfattning, minskade dessa bokningar av bokkassar på det biblioteket och när alla bibliotek öppnade två till tre dagar i veckan under vissa tider i juni så minskade behovet av bokkassar även på dessa bibliotek. Som exempel var antalet utlånade bokkassar i januari 181 jämfört med juni och juli när det inte var några utlån av bokkassar alls. Besökarna föredrar att kunna komma in och välja själv och låna vilket blev tydligt när biblioteket öppnade igen. Många fortsatte dock med att beställa och sedan hämta sin bokkasse i dörren som tidigare större delen av tiden under våren.

Projektet att utveckla Gimo bibliotek har i stora drag genomförts som planerat. Utformningen av rummet och verksamheten har gjorts i samråd med lokalsamhället men pandemin påverkade på vilka sätt. Ursprungsplanen var genom samtal i fokusgrupper och möten med föreningen och lokala aktörer. Det blev istället mer fokus på enkäter, digitala insatser, träffar i mindre grupper på förskolor, samarbeten med skolbibliotekarie, träffar utomhus och ”klotterplank” på plats. Rummet är nu flexibelt, fräscht och bättre anpassat för att fungera som en mötesplats med fokus på utrymmen för barn och unga. Inredningen är inspirerad av Gimos historia och lokalbefolkningens önskemål. Ny teknik för besökarna, tillgänglig skyltning och större utbud av medier på olika språk har införskaffats. Programverksamhet såsom sagoläsning på arabiska och språkcirklar för nyanlända har startat hösten 2021 inom projektet. Fortbildning av personalen har genomförts som pla-

nerat med fokus på kreativa rum, tjänstedesign och tillgänglig skyltning.

Kultur

Under större delen av året har kulturlivet påverkats av restriktionerna. Mycket uppskjuten programverksamhet gick dock att genomföra hösten 2021 och fram till slutet av november, då avtog programverksamheten lite, mestadels p.g.a. ökad smittspridning.

Projektet ”Konstkuben” genomfördes i Öregrund under juni månad: En glaskub med hängs konst som ställdes ut i hamnen. Allt fungerade och utställningen blev lyckad. Besöksstatistik finns inte då syftet är att väcka intresse hos förbipasserande.

Skapande skola som tidigare varit en del av KoFs verksamhet har under året delvis förts över till kulturskolans regi. Ungefär hälften av de tidigare planerade insatserna har skjutits upp på grund av pandemin och kommer att genomföras under höstterminen 2022. Kulturstrateg har dock ansökt om medel och fått denna beviljad (444 150 kr) och planeringen påbörjad tillsammans med kulturskolan.

Uppleva & göra gavs under året ut till 15000 hushåll.

Kommunens pågående projekt kring Österbybruks herrgård fortgår och innebär en ständigt pågående dialog med stiftelsen om ekonomi, verksamhet och marknadsföring. En ny digital promenad för barn skapades tillsammans med det lokala föreningslivet som fanns på plats på herrgårdsområdet. Projektet genererade besökare och därmed intäkter, om än små. Insatser kring digital guidning genomfördes. Kulturevenemang placerades på herrgårdsområdet såsom konserter, dansföreställningar och lovaktiviteter.

Kvarnen i Gimo har fått en ny utställning: Knutmassomysteriet, en lekfull utställning för barnfamiljer,

öppnade sommaren 2021 på Kvarnen. Arbetet är ett samarbete mellan kommunen och hembygdsföreningen. Tanken är att utställningen ska byggas ut och utvecklas under 2022. Även lovaktiviteter placerades på Kvarnen under året.

Under året har löpande dialog med kulturaktörer förts. Coronaanpassade kulturaktiviteter skapades för att ge möjlighet till arbetstillfällen för professionella aktörer, en insats som vi upplevde som uppskattad. Ett särskilt coronastöd har betalats ut även i 2021 och liksom 2020 skapades arbetsmöjligheter för det professionella kulturlivet i kommunen som gick att genomföra trots pandemin. Filmer om kommunens orter, olandsån och dess historia av Teater Oland. Konserten på Storbrunn med max 50 i publiken gick att genomföra genom samarbete med Gugges disco osv. Insatsen har mottagits positivt och i nära dialog med kulturlivet i kommunen.

Det finns en målsättning att Storbrunn ska ha flera arrangemang som drivs av kommunens unga. För att stötta det kan ungdomar på högstadiet eller gymnasiet som har en idé om ett evenemang möjligheten att arrangera det på Kulturhuset Storbrunn med ekonomiskt stöd från Lyftet Storbrunn och hjälp från kulturhusets personal.

Fritid

2021 var utsett till Friluftslivets År och kring detta har verksamheten haft flera aktiviteter. Under våren fanns svårigheter pga restriktionerna men efter att dessa lättat en aning kunde familjedag vid Vällen genomföras, integrationsprojektet där nyanlända får sällskap av friluftsvan guide för att komma ut har haft många träffar, den tryckta broschyren ”Ut och Njut” med information om allemansrätt och friluftsliv har skickats ut till alla kommunens hushåll. Under hösten när restriktionerna släppte kunde flera aktiviteter genomföras. Flera nya vandringsleder och

stigar har invigts, bl a i Österbybruk och på Raggarön.

Kommunens fritidsanläggningar har under hösten kunnat hålla öppet enligt ordinarie förutsättningar. Dock avslutades året med att ännu en gång ha restriktioner om 10 kvm per person.

Arbetet med att skapa en fritidsbank har fortgått, dock inte på det sätt som var planerat. Efter en första översiktlig besiktning av de lokaler som finns i Storbrunns källare och som varit tänkta till Fritidsbanken visar en mycket grov uppskattning att verksamhetsanpassningen skulle kosta 5-10 miljoner kr varför det är rimligt att leta efter en alternativ lokal. Rapporten tar även med förekomsten av petroleum eftersom lokalerna har använts som biltvätt. Även mätningar av asbest har genomförts men radonmätning kvarstår. Samma översiktliga besiktning visar att det finns behov av renovering av bärande pelare på källarplan. T ex genom rostskyddsbehandling.

Styrtalen NMI kultur och NRI fritid saknar utfall, då indexen inte längre tas fram inom ramen för medborgarundersökningen.

STYRTAL	SENASTE UTFALL	MÅLTAL 2021
NMI Kultur		58%
NRI Fritid		56%
Antal besökare på kommunens ungdomsgårdar	130	
Antal besökare på samtliga bibliotek	7 297	

Att erbjuda en hälsofrämjande, inkluderande och tillgänglig kultur- och fritidsverksamhet

Kultur i vård och omsorg lider fortfarande av störningar i verksamheten på grund av pandemin, men läget är inte lika allvarligt som under 2020. En ny aktör inom samarbetet, ABF, har tillkommit under

året, vilket skapar redundans och stabilitet på sikt. Studieförbunden väntas kunna leverera de verksamhetsvolymerna som planerats för året, om än med en del innehållsmässiga justeringar till följd av pandemin.

Flera planerade aktiviteter från studieförbund har inte kunnat genomföras på grund av pandemin. Förvaltningen har kompenserat med att arrangera en konsertturné i egen regi med Opera på Österbybruk samt ett par digitala konserter som visats på särskilt boende för äldre.

En grupp med ansvar för digitalisering på biblioteken arbetar med att marknadsföra e-boksutbudet. Informationsinsatser har funnits på biblioteken och på våra digitala kanaler. Det är möjligt att ”klicka sig vidare” på bibliotekets webb och hitta e-böcker och hur man lånar dem m.m. Även en biblioteksapp, ”Biblio-appen”, finns att nyttja för den som vill låna E-böcker direkt. Detta kräver dock tillgång till bibliotekskort och kod. Lånen av E-böcker har ökat under året.

Riktade hälsofrämjande aktiviteter för unga har gjorts, bl a med utflykt på höstlovet till Uppsala med bowling och mat för samtliga ungdomsgårdar. Konsert har hållits inom ”Kultur för alla” på Storbrunn.

Utifrån LUPPen har en åtgärdsplan tagits fram. Ungdomssamordnare har presenterat resultatet av LUPP-enkäten med syfte och en åtgärdsplan för kommunens nämnder och ledningsgrupp. Arbetet med åtgärderna utifrån LUPP-enkäten påbörjades hösten 2021 och fortlöper med flera informationsinsatser under 2022. Resultatet har skickats till ungdomarna via Unikum, It's learning, ungdomsappen och Instagram.

Kommunens ungdomsgårdar ska vara öppna och tillgängliga för alla inom målgruppen. Brunnens

verksamhet som riktar sig till funktionsvarierade är en del i detta. För att attrahera flera unga med funktionsvariation startades under hösten Unga Brunnen, i samarbete med Kulturskolan, ”Funkiz goes Rock, sång, musik och dans”. För att marknadsföra verksamheten i skolan, gruppbestäder och dagligverksamhet har en film spelats in och distribuerats.

Styrtal	Senaste utfall	Måltal 2021
Medellivslängd		83,3

Att erbjuda en kultur- och fritidsverksamhet som präglas av delaktighet och uppmuntrar till engagemang

Detta mål har förvaltningen arbetat med på samma sätt som med målet ”Att erbjuda en hälsofrämjande, inkluderande och tillgänglig kultur- och fritidsverksamhet”. Utöver det har arbetsmarknadsenheten genomfört förberedande aktiviteter för personer med psykiska funktionshinder. Förberedande Spåret har dock påverkats mycket av Pandemin och har inte kunnat haft några gruppaktiviteter och mest varit på distans. Under pandemin har istället promenadträffar, digitala möten samt möten med handledare genomförts.

STYRTAL	SENASTE UTFALL	MÅLTAL 2021
Andel unga som svarat på LUPPen	-	-

Att erbjuda och främja arenor för bildning och lärande samt upplevelser som vidgar vyer, inspirerar och ger nya perspektiv

Målet är uppnått för året.

Att biblioteken upplevs som naturliga arenor för bildning och lärande (Bibliotek)

Under hösten 2021 har biblioteken kunnat genomföra många olika evenemang och de flesta med många nöjda besökare på de bibliotek där de ägt rum.

Exempel på programpunkter har varit ”Kulturkväll - Hurra för demokratin”, poesi, musik och kultur på Alunda Bibliotek, Den besvärliga Elin Wägner med Ulrika Knutson i Östhammar, ”Folk i rörelse: Vår demokratis historia” med Kjell Östberg i Österbybruk.

”Kura skymning” har genomförts på alla bibliotek tillsammans med Finska föreningen då årets tema var Åland och Finnmarken.

”Uppleva och Göra Hösten 2021” kom ut enligt plan och under hösten kunde en del av de aktiviteter och arrangemang som tidigare fått skjutas upp genomföras.

Ung Fritid har under året genomfört aktiviteter för nämndens prioriterade målgrupper barn och unga 7-20 år samt funktionsvarierade. Personer med funktionsvariationer har erbjudits aktiviteter på Brunnen och Unga Brunnen varje vecka efter målgruppens önskemål och för att prova på nya aktiviteter. Kultur för alla har genomförts med gemensamma konserter.

Under loven har utbudet av aktiviteter varit stort när det varit möjligt att genomföra.

Många medarbetare har under året deltagit i ett stort antal digitala utbildningar för att kunna driva utvecklingsarbetet framåt inom nämndens områden. En stor andel av medarbetarna har också deltagit i utbildning kring suicidprevention, ”våga fråga”.

Förvaltningen har per 31/8 - 2021 arrangerat 38 st arrangemang med tema hälsa, samhällsfrågor och vetenskap.

STYRTAL	SENASTE UTFALL	MÅLTAL 2021
Antal evenemang där hälsa, samhällsfrågor eller vetenskap är tema	38	35
Antal utlån av barn- och ungdomslitteratur	742	

Skapa en lärande inre organisation genom samarbeten och omvärldsspaning

Målet är uppnått för året.

Målet saknar dock styrtal och måltal. Målet tar sikte på att organisationen utvecklas i takt med sin samtid genom samarbeten och erfarenhetsutbyten dels internt dels externt. Omorganisationen i sig leder till bättre förutsättningar för erfarenhetsbaserat kunskapsutbyte bland de yrkesgrupper som återfinns i verksamhetsstödet. Utöver det så har ett trettiotal aktiviteter genomförts i målets riktning inom alla förvaltningens fyra sektorer. Kollegor delar erfarenheter inom alla yrkesområden och hjälper varandra till ny kunskap; detta sker löpande i strukturerade former men även spontant under pågående möten vilket är något vi värdesätter då det är ett betyg på att vi har nått en nivå där lärande inom organisationen sker naturligt. Att så många arbetar hemifrån har dock varit en utmaning när det kommer till att

knyta ihop verksamheten och se synergier. De digitala verktygen fyller en del av behovet men inte hela. Hela förvaltningen har höjt sin digitala kompetens under året vilket kommer att vara en fördel även i framtiden.

Ekonomiskt utfall

Året slutar med en avvikelse mot budget om 883 tkr. Året inleddes med stängda sportanläggningar som en följd av de restriktioner som fanns. Detta ledde till ett befarat intäktsbortfall. Detta i kombination med extra bidrag utbetalat till berättigade föreningar gjorde att de inledande prognoserna pekade mot underskott i årets resultat. Fokus blev då att hålla kostnadssidan på budget och se till att den inte skenade iväg. När året nu summeras kan konstateras att intäktsbortfallet avseende sportanläggningar inte blev så stort som befarades. Personalkostnaderna blev också betydligt lägre än budget. Det tillsammans ger att det blir ett mindre överskott för året. Värt att noteras att vid ordinarie bemanning hade budget hamnat i balans.

DRIFTREDOVISNING MNKR	FUNKTION	UTFALL 2020	UTFALL 2021	BUDGET 2021	AVVIKEL- SE
SEKTOR SAMHÄLLE	Politisk verksamhet	-0,5	-0,3	-0,4	0,1
	Turistverksamhet	-0,2	-0,2	-0,2	0,0
	Miljö- och hälsa	-0,3	-0,3	-0,7	0,3
	Allmän fritidsverksamhet	-6,1	-5,6	-6,1	0,4
	Stöd t studieorg o allm ku	-5,9	-5,5	-5,6	0,1
	Bibliotek	-12,0	-12,5	-12,6	0,1
	Idrotts- och fritidsanläggning	-12,4	-12,9	-12,0	-0,9
	Ungas mötesplatser	-2,2	-2,5	-3,2	0,7
	Gemensamma verksamheter	0,0	0,0	0,0	0,0
NETTOKOSTNAD		-39,6	-39,9	-40,8	0,9
RESULTATRÄKNING MNKR		2020	2021	BUDGET 2021	AVVIKEL- SE
Intäkter		14,1	12,7	12,3	0,4
Kostnader		-52,3	-51,7	-52,1	0,4
Avkrivningar		-1,4	-1,0	-1,0	0,0
Verksamhetsn nettokostnad		-39,6	-39,9	-40,8	0,9
<i>varav personalkostnader</i>		-17,8	-16,7	-18,4	1,6
<i>varav lokalkostn</i>		-19,8	-20,0	-20,1	0,1
Finansposter		-0,2	-0,1	-0,2	0,0
Årets resultat		-39,8	-40,0	-40,9	0,9
Årsbudget		-40,0	-40,9	-40,9	0,0
AVVIKELSE		0,2	0,9	0,0	0,9
INVESTERINGSREDOVISNING MNKR PROJEKT		BUDGET 2021	UTFALL 2021		
7200 Ofördelat KFN		-0,9	0,0		
7201 Utrustning till gym		-0,3	0,0		
7202 Utebad, tillgänglighet		-0,3	-0,3		
7205 Inventarier nytt bibliotek		-0,2	0,0		
7206 Mer Öppet		-0,1	-0,1		
7212 Elljussår ny belysning		-0,4	0,0		
7417 Utrustning sporthallar		-0,3	0,0		
7419 Låssystem och läsbyten		-0,5	0,0		
SUMMA		-2,8	-0,4		

Resultaträkning

MNKR		KOMMUN 2020	KOMMUN 2021	BUDGET 2021	AVVIKEL- SE 2021	KONCERN 2020	KONCERN 2021
Verksamhetens intäkter	Not 3,11	337,2	313,0	325,9	-13,0	556,5	536,2
Verksamhetens kostnader	Not 4,11	-1 558,5	-1 575,0	-1 599,1	24,1	-1 688,9	-1 721,2
Avskrivningar	Not 5	-80,2	-73,8	-67,9	-5,9	-122,6	-116,1
VERKSAMHETENS NETTOKOSTNADER		-1 301,4	-1 335,8	-1 341,0	5,2	-1 255,1	-1 301,2
Skatteintäkter	Not 6	1 066,9	1 117,7	1 080,6	37,1	1 066,9	1 117,7
Generella statsbidrag o utjämning	Not 7	266,2	286,9	286,0	0,9	266,2	286,9
VERKSAMHETENS RESULTAT		31,7	68,8	25,6	43,2	78,1	103,5
Finansiella intäkter	Not 8	2,8	2,6	3,0	-0,4	2,9	0,7
Finansiella kostnader	Not 9	-1,9	-2,1	-12,9	10,8	-9,3	-5,9
RESULTAT EFTER FINANSIELLA POSTER		32,6	69,3	15,8	53,5	71,7	98,3
Extraordinära poster		0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
ÅRETS RESULTAT		32,6	69,3	15,8	53,5	71,7	98,3

Balansräkning

MNKR		KOMMUN 2020	KOMMUN 2021	KONCERN 2020	KONCERN 2021
TILLGÅNGAR					
ANLÄGGNINGSTILLGÅNGAR					
Immateriella anläggningstillgångar	not 12	8,6	4,8	8,6	4,8
Mark, byggnader och tekniska anläggningar	not 13	1 170,5	1 259,6	2 315,3	2 535,8
Maskiner o inventarier	not 14	70,3	87,0	88,2	105,4
Övriga materiella anläggningstillgångar	not 15	0,0	-	0,0	0,0
Materiella anläggningstillgångar		1 240,8	1 346,6	2 403,5	2 641,2
Finansiella anläggningstillgångar	not 16	81,4	108,5	23,35	11,6
Summa anläggningstillgångar		1 330,8	1 459,9	2 435,4	2 657,6
OMSÄTTNINGSTILLGÅNGAR					
Förråd/exploatering	not 18	1,0	0,9	1,0	0,9
Fordringar	not 19	96,5	172,8	123,5	193,4
Kassa och bank	not 21	188,4	101,3	210,9	101,3
Summa omsättningstillgångar		285,9	275,0	335,4	295,6
SUMMA TILLGÅNGAR		1 616,7	1 734,8	2 770,8	2 953,2

MNKR		KOMMUN 2020	KOMMUN 2021	KONCERN 2020	KONCERN 2021
EGET KAPITAL AVSÄTTNINGAR OCH SKULDER					
Eget kapital	not 22				
Övrigt eget kapital		724,7	757,3	928,8	1 002,8
Resultatutjämningsreserv		22,3	22,3	22,3	22,3
Årets resultat		32,6	69,3	71,7	98,3
Övrigt eget kapital					-0,3
Summa eget kapital		779,6	848,9	1 025,1	1 123,1
AVSÄTTNINGAR					
Avsättningar för pension och likn. förpliktelser	not 23	26,4	26,1	26,4	26,1
Uppskjuten skatt		-	-	39,1	41,6
Övriga avsättningar	not 24	15,9	16,3	16,0	16,4
Summa avsättningar		42,3	42,4	81,5	84,1
SKULDER					
Långfristiga skulder	not 25	482,8	525,1	1 245,1	1 356,6
Kortfristiga skulder	not 26	312,0	318,4	419,1	389,5
Summa skulder		794,8	843,5	1 664,2	1 746,1
SUMMA EGET KAPITAL, AVSÄTTNINGAR OCH SKULDER					
		1 616,7	1 734,8	2 770,8	2 953,2
PANTER OCH ANSVARFÖRBINDELSER					
PANTER OCH DÄRMED JÄMFÖRLIGA SÄKERHETER					
Ansvarförbindelser					
Borgensåtagaden	not 27	813,3	808,3		
Pensionsförpliktelser som inte upptagits bland skulder eller avsättningar	not 28	428,8	415,6		
Övriga ansvarförbindelser	not 29	-	-		
Finansiell leasing	not 30	-	Se not		

Kassaflödesanalys

MNKR		KOMMUN 2020	KOMMUN 2021	KONCERN 2020	KONCERN 2021
DEN LÖPANDE VERKSAMHETEN					
Årets resultat		32,6	69,3	71,7	98,3
Justering för ej likvidpåverkande poster	Not 31	77,8	75,9	104,4	117,0
Övriga likvidpåverkande poster	Not 31A	0,0		-2,7	-6,4
Poster som redovisas i annan sektion		0,0	1,3		16,4
Ökning (-)/minsk. (+) kortfristiga fordringar		69,4	-76,3	75,7	-82,1
Ökning (-)/minskning (+) förråd mm		-0,2	0,1	-0,2	-2,4
Ökning (+)/minsk. (-) kortfristiga skulder		39,7	6,4	-67,6	-11,0
KASSAFLÖDE FRÅN DEN LÖPANDE VERKSAMHETEN		110,4	146,6	181,3	129,8
INVESTERINGSVERKSAMHETEN					
Invest. i immateriella anläggningstillgångar		0,0	0,0	1,3	0,0
Försälj. av immateriella anläggningstillgångar		0,0	0,0		
Investering i materiella anläggningstillgångar		-132,2	-117,2	-258,6	-263,6
Försälj. av materiella anläggningstillgångar		0,0	0,0	33,7	2,6
Investering i kommunkoncernföretag		0,0	-38,4		
Försäljning av kommunkoncernföretag		0,0	0,0		
Investering i finansiella anläggningstillgångar		-13,5	-2,2	-13,5	-2,2
Försälj. av finansiella anläggningstillgångar		4,6	13,5	-4,6	13,5
KASSAFLÖDE FRÅN INVESTERINGS-VERKSAMHETEN		-141,2	-144,3	-241,7	-249,7
FINANSIERINGSVERKSAMHETEN					
Nyupptagna lån		47,9	0,0	201	
Amortering av låneskulder		0,0	0,0		-7,1
Nyemission					36,8
Amortering av skulder för finansiell leasing		0,0	-19,6		-19,6
KASSAFLÖDE FRÅN FINANSIERINGS-VERKSAMHETEN		47,9	-19,6	209,1	10,2
ÅRETS KASSAFLÖDE		126,0	-87,1	148,7	-109,7
Likvida medel vid årets början		62,3	188,3	62,3	211,0
Likvida medel vid periodens slut		188,3	101,3	211,0	101,3

Noter

NOT1

REDOVISNINGSPRINCIPER

Östhammars kommuns årsredovisning är upprättad i enlighet med Lagen om kommunal bokföring och redovisning (lag 2018:597) samt de rekommendationer som är utfärdade av Rådet för kommunal redovisning (RKR). Avvikelser från rekommendationerna och förtydliganden av deras tillämpning redogörs för nedan. Redovisningsprinciperna är ändrade jämfört med årsredovisning 2020 gällande rubrikerna Leasing, Intäkter och Jämförelsestörande poster. Rubriken Driftredovisning är förtydligad.

Kommunkoncern

Kommunkoncernen består av följande företag

Östhammarshem. Är en stiftelse men kommunen har ett avgörande inflytande såsom borgensman.

Östhammar vatten 100 % ägarandel

Hargshamn 89 % ägarandel

Östhammars vård och omsorg AB och Östhammars industrifastigheter är avvecklade under 2020.

Östhammars kommun har mindre ägarandelar i ytterligare ett antal bolag.

Vissa raders innehåll i resultaträkning och balansräkning skiljer sig åt mellan kommunen och koncernbolagen. Dessa har vid koncernsammanställning flyttats om i enlighet med kommunens sammanställning.

Anläggningstillgångar.

Anläggningstillgångar är upptagna till anskaffningsvärde minskat med planenliga avskrivningar. Avskrivningstider för tillgångar redogörs för i not. Östhammar avviker från rekommendation i RKR 4 om komponentredovisning då enbart anskaffningar gjorda från 2015 är uppdelade i komponenter.

För äldre anläggningar anskaffade för 2015 saknas i stor utsträckning kännedom om vilka delar i en anläggning som representeras i bokfört värde. Då är bedömningen att uppdelning i komponenter inte är möjlig eftersom kunskap saknas om vilken komponent som utgör bokfört värde och uppdelning i komponenter då endast skulle baseras på gissningar. Då har avskrivningstiden som anläggning tidigare tilldelats fått vara kvar och komponenten fått beteckning ”övrig. Ränteutgifter för lån upptagna för att finansiera anskaffandet av anläggningstillgångar bokförs löpande i resultaträkningen.

Östhammar följer vad som rekommenderas i RKR R4 avseende inventarier av mindre värde.

Finansiella anläggningstillgångar

Bokfört värde på insatskapital i Kommuninvest motsvarar miniminivå för som krävs för medlemskap i Kommuninvest samt ursprunglig insats som betalades när kommunen blev medlem.

Leasing

Kommunen tillämpar delvis RKR 5. Kommunen har valt att redovisa lokallkontrakt med en årskostnad över 200 000 kr som finansiell leasing. Inga lokallkontrakt inom koncernen är redovisade som finansiell leasing. Samtliga leasingavtal gällande bilar redovisas som finansiell leasing. Övriga leasingavtal redovisas som operationella. Anledning till detta är att deras sammanlagda värde har en marginell påverkan på balansräkningen. På samma sätt är det är svårt att bedöma om hyresavtal på små belopp är finansiell leasing. Leasade tillgångar redovisas på egna konton i bokföringen. Uppskattning av kommunen som finansiell leasegivare är inte gjord. Redovisning av finansiell leasing har inte gjorts tidigare.

Pensioner

Pensionsåtaganden för anställda redovisas enligt blandmodellen och är beräknade enligt RIPS

(SKR:s riktlinjer för pensionsberäkning). Kostnader, avsättningar och ansvarsförbindelser beräknas och uppskattas av kommunens pensionsadministratör. Samtliga pensionskostnader bokförs löpande.

Kommunens åtagande avseende förmånsbestämd tjänstepensionen (FÅP), inkomster över 7,5 basbelopp är försäkrad vilket innebär att de endast finns upptagen i resultaträkningen. Kostnaden för FÅP utgörs av under året fakturerat belopp då det bedöms vara mer korrekt än siffror som lämnas av pensionsadministratören. Prognosen beaktar inte kostnad för sk alternativa lösningar för berörd personalkategori. Osäkert om detta förfarande normeras i RKR 10. Överskottsfond hos försäkringsgivaren redogörs för i not.

Intäkter

Vissa erhållna statsbidrag har kommunen bedömt som riktade men av vad som senare framkommit genom uttalanden från RKR och SKR är dessa statsbidrag generella. Det gäller statsbidrag avseende äldreomsorg. Anledningen till kommunens hantering är att statsbidragen ifråga omfattades av ett ansökningsförfarande som hanterades på nämndnivå inom kommunen där kunskapen att skilja på generella och riktade bidrag saknas. Kommunen väljer att redovisa statsbidrag som ska återbetalas som en minskning av intäkter istället för en kostnad.

Driftredovisning

Driftredovisningen innehåller interna poster eftersom KF:s budgetbeslut omfattar interna poster. Interna poster är avstämde och eliminerade på kommunnivå. Utfallet på driftredovisningens rad ”verksamhetens nettokostnader” är densamma som resultaträkningens rad ”verksamhetens nettokostnader”. Resultaträkningens rader härleds genom att från driftredovisningen dra bort interna poster. Resultaträkning med enbart externa budgetposter saknas i KF:s budgetbeslut.

Kommungemensamma kostnader fördelas enligt schablon. Lokalkostnad fördelas genom internhyra. Alla anläggningstillgångar belastas med en internränta på 1,25 %. Samtliga lönekostnader belastas med löneomkostnadspålägg. Löneomkostnadspålägget uppgår till den procentsats som rekommenderas av SKR vilken inte överensstämmer med faktiskt redovisade löneskatter till Skatteverket.

Skatteintäkter

Skatteintäkter som bokförts utöver årets framgång av not. SKR:s decemberprognos har använts för att skatta slutavräkning för 2021.

Jämförelsestörande poster

Under 2020 betraktades kostnader och intäkter som uppkommit på grund av Corona-epidemin som jämförelsestörande. Under 2021 betraktas dessa inte som jämförelsestörande då det minskat betydligt. Detta har inte föranlett någon omräkning av 2020 års siffror

Uppställning och noter

Noterna har förändrad uppställning sen föregående år. 2020 års siffror är anpassade efter 2021 års uppställning för att bli jämförbara.

Resultaträkning, balansräkning och noter redovisas inte efter förvaltningsberättelsen då det bedöms att dessa uppgifter tilltalar en snävare krets av läsare. Därför har vi valt att lägga dessa sist i årsredovisningen för att underlätta läsningen för övriga läsare.

NOT 2

UPPSKATTNINGAR OCH BEDÖMNINGAR

Inga är gjorda

MNKR	KOMMUN 2020	KOMMUN 2021	KONCERN 2020	KONCERN 2021
Not 3a Verksamhetens intäkter				
Verksamhetens intäkter enligt driftredovisningen	726,7	873,3	615,2	589,3
avgår interna poster /elimineringar inom koncernen	-389,5	-560,3	-58,7	-53,2
Summa verksamhetens intäkter	337,2	313,0	556,5	536,2
varav				
Taxor och avgifter	92,4	97,9		
Bostads- lokalhyror och arrenden	32,3	32,6		
Bidrag och kostnadsersättning från staten	163,3	139,3		
EU-bidrag	-1,4	2,5		
Försäljning av verksamhet	25,3	25,8		
Försäljning av exploateringsfastigheter	0,9	1,4		
Reavinst vid avyttring av anläggningstillgångar	0,1	0,0		
Övriga intäkter	24,4	13,5		
Not 3b koncernens intäkter				
Östhammars kommun			337,2	313,0
Östhammarshem			166,3	165,1
Östhammar vatten AB			54,0	51,5
Hargs hamn AB			57,7	59,8
Elimineringar			-58,8	-53,2
			556,5	536,2
Not 4a Verksamhetens kostnader				
Verksamhetens kostnader enligt driftredovisningen	-1 947,9	-2 135,3	-1 747,6	-1 774,4
avgår interna poster /elimineringar inom koncernen	389,5	560,3	58,8	53,2
Summa verksamhetens kostnader	-1 558,5	-1 575,0	-1 688,9	-1 721,2
varav				
Personalkostnader inkl sociala avg.	-922,0	-953,3		
Pensionskostnader	-70,1	-77,9		
Lämnade bidrag	-31,8	-29,2		
Köp av huvudverksamhet	-200,0	-228,7		
Lokal- och markhyror	-56,6	-41,7		
Reaförlust vid avyttring av anläggningstillgångar	0,0	0,0		

MNKR	KOMMUN 2020	KOMMUN 2021	KONCERN 2020	KONCERN 2021
Bolagsskatt	0,0	0,0		
Övriga kostnader	-278,0	-244,2		
Not 4b koncerners kostnader				
Östhammars kommun			-1 558,5	-1 575,0
Östhammarshem			-95,9	-106,9
Östhammar vatten AB			-43,9	-43,0
Hargs hamn AB			-39,0	-41,2
Justering skatter och obeskattade reserver				-8,4
Elimineringar			58,8	53,2
			-1 678,5	-1 721,2
Not 5 Av- och nedskrivningar				
Avskrivning av imateriella tillgångar	-5,5	-4,0		-4,0
Avskrivning av fastigheter och anläggningar	-48,4	-48,2	-107,7	-86,1
Avskrivning lease fastigheter och anläggningar		-7,2		-7,2
Avskrivning av inventarier	-11,3	-12,0		-16,2
Avskrivning av lease tillgångar		-2,4		-2,4
Nedskrivningar av anl.tillgångar	-14,9		-14,9	-0,2
Summa av- och nedskrivningar	-80,2	-73,8	-122,6	-116,1
Not 6 Skatteintäkter	2020	2021	2020	2021
Preliminär kommunalskatt	1 089,5	1 088,7	1 089,5	1 088,7
Preliminär slutavräkning innevarande år	-15,9	25,4	-15,9	25,4
Slutavräkning föregående år, justering	-5,4	3,7	-5,4	3,7
Slutavräkning tidigare år	-1,3	0,0	-1,3	0,0
Övriga skatteintäkter				
Summa skatteintäkter	1 066,9	1 117,7	1 066,9	1 117,7
Not 7 Generella statsbidrag och utjämning				
Inkomstutjämning	174,9	181,4	174,9	181,4
Kostnadsutjämning	-22,6	-15,9	-22,6	-15,9
Regleringsbidrag/ avgift	22,7	66,0	22,7	66,0
Kommunal fastighetsavgift	62,7	68,6	62,7	68,6

MNKR	KOMMUN 2020	KOMMUN 2021	KONCERN 2020	KONCERN 2021
Bidrag/ Avgift för LSS utjämning	-16,6	-15,7	-16,6	-15,7
Övriga bidrag				
Generella bidrag från staten	45,1	2,4	45,1	2,4
Summa generella statsbidrag och utjämning	266,2	286,9	266,2	286,9
Not 8 Finansiella intäkter				
Utdelningar från koncernföretag				
Utdelning aktier och andelar	1,0	0,5	1,0	0,5
Intäkter från finansiella anläggningstillgångar				
Ränteintäkter	0,2	0,1	0,3	0,2
Kommunal borgensavgift	1,5	1,8	1,5	-
Övriga finansiella intäkter	0,1	0,1	0,1	
Summa finansiella intäkter	2,8	2,6	2,9	0,7
Not 9 Finansiella kostnader				
Räntekostnader	-1,6	-1,8	-9,1	-5,7
Kommunal borgensavgift				
Finansiell kostnad, förändring av pensionsavsättning				
Kostnader från finansiella anläggningstillgångar	-0,1		0,0	
Övriga finansiella kostnader	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2
Summa finansiella kostnader	-1,9	-2,1	-9,3	-5,9
Genomsnittlig upplåningsränta		0,41%		
Not 10 Extraordinära poster				
Not 11 Jämförelsestörande poster				
Not 12 Immateriella anläggningstillgångar				
Ingående anskaffningsvärde	31,8	27,6	31,8	27,6
Årets investeringar	0,5	0,2	0,5	0,2
Försäljningar				
Utrangeringar	-4,7		-4,7	
Omföringar				
Utgående anskaffningsvärde	27,6	27,9	27,6	27,9
Ingående ack. Avskrivningar	-16,3	-19,0	-16,3	-19,0
Värde av avyttringar och utrangeringar	2,8		2,8	

MNKR	KOMMUN 2020	KOMMUN 2021	KONCERN 2020	KONCERN 2021
Överföring från eller till annat slag av tillgång				
Årets avskrivningar	-5,5	-4,0	-5,5	-4,0
Utgående ack. Avskrivningar	-19,0	-23,0	-19,0	-23,0
Utgående redovisat värde	8,6	4,8	8,6	4,8
Avskrivningstid	3-5 år	3-5 år	3-5 år	3-5 år
Linjär avskrivningstid för alla immateriella tillgångar				
Not 13 Mark, byggnader, tekniska anläggningar				
Ingående anskaffningsvärde	1 904,0	1 991,4	3 466,7	3 683,4
Inköp	118,4	104,0	252,3	252,9
Försäljningar			-1,5	0,0
Utrangeringar	-31,0		-33,5	-5,6
Omföringar inkl finansiell leasing		40,5	-6,9	43,5
Utgående anskaffningsvärde	1 991,4	2 135,9	3 677,0	3 974,3
Ingående ack. Avskrivningar	-790,7	-820,9	-1 292,3	-1 345,4
Försäljningar			1,4	0,0
Utrangeringar	18,2	0,0	18,2	2,8
Omföringar			0,0	0,0
Årets avskrivningar	-48,4	-55,4	-89,0	-95,8
Utgående ack. Avskrivningar	-820,9	-876,3	-1 361,7	-1 438,4
Ingående ack. Nedskrivningar				
Försäljningar				
Utrangeringar				
Omföringar				
Årets nedskrivningar/återföring				
Utgående ack. Nedskrivningar				
Utgående redovisat värde	1 170,5	1 259,6	2 315,3	2 535,821
Avskrivningstider	10-50 år	10-50 år	10-100 år	10-100 år
Not 14 Maskiner och inventarier				
Ingående anskaffningsvärde	214,6	228,6	259,3	271,7
Inköp	14,1	13,7	15,9	16,3

MNKR	KOMMUN 2020	KOMMUN 2021	KONCERN 2020	KONCERN 2021
Försäljningar			-0,7	0,0
Utrangeringar			0,0	0,0
Omföringar inkl finansiell leasing		17,4	0,0	17,4
Utgående anskaffningsvärde	228,6	259,7	274,5	305,4
Ingående ack. Avskrivningar	-147,0	-158,4	-173,7	-183,7
Försäljningar			0,6	0,0
Utrangeringar			0,0	0,0
Omföringar			0,0	0,0
Årets avskrivningar	-11,3	-14,4	-13,2	-16,3
Utgående ack. Avskrivningar	-158,4	-172,8	-186,2	-200,1
Utgående redovisat värde	70,2	87,0	88,2	105,4
Avskrivningstider	3-20 år	3-20 år	3-20 år	3-20 år
Linjär avskrivning tillämpas för maskiner och inventarier				
Not 15 Övriga materiella tillgångar	-	-	-	-
Not 16 Finansiella anläggningstillgångar				
Aktier och andelar koncernföretag				
Hargs Hamn AB	44,6	83,0	-	-
Östhammars Vatten AB	10,0	10,0	-	-
Grundfondskapital Östhammarshem	4,3	4,3	-	-
Gästrike Vatten AB	0,5	0,5	0,5	0,5
SKL företag	0,0	0,0	0	0,0
Kommuninvest	8,2	10,4	8,2	10,4
Förlagsbevis Kommuninvest	0,0	0,0	0,0	0,0
Visit Östhammar AB	0,1	0,1	0,1	0,1
Övriga	0,1	0,1	1,4	0,5
Summa aktier och andelar koncernföretag	67,8	108,3	9,7	11,5
Bostadsrätter	0,1	0,1	0,1	0,1
Långfristig utlåning				
Lån till Trafikverket	13,5	0,0	13,5	0,0
Summa långfristig utlåning	13,5	0,0	13,5	0,0

MNKR	KOMMUN 2020	KOMMUN 2021	KONCERN 2020	KONCERN 2021
Summa finansiella anläggningstillgångar	81,4	108,4	23,3	11,6
Not 17 Bidrag till infrastruktur	-	-	-	-
Not 18 Förråd och exploateringsfastigheter				
Exploatering bostadstomter	1,0	0,9	1	0,9
Övriga förråd och lager	-	0,0	-	0,0
Summa förråd	1,0	0,9	1,0	0,9
Not 19 Fordringar				
Kundfordringar	20,7	15,5	38,7	33,5
Statsbidragfordringar	15,0	11,3		11,3
Upplupna kommunalskatteintäkter	63,1	97,0	63,1	97,0
Övriga kortfristiga fordringar	31,7	20,0	48,0	25,1
Upplupna intäkter och förutbetalda kostnader	36,9	28,9	36,9	30,9
Skuld dotterbolag deras andel av koncernkonto	-70,9	-	-61,9	-
Eliminering koncernintern fordran				-4,5
Summa fordringar	96,5	172,8	106,8	193,4
Not 20 Kortfristiga placeringar	-	-	-	-
Not 21 Kassa och bank				
Bank kommun	116,8	69,2	116,8	69,2
Bank förvaltade stiftelser	0,8	0,8	0,8	0,8
Bank dotterbolag	70,9	31,3	93,3	31,3
Summa kassa och bank	188,4	101,3	210,9	101,3
Not 22 Eget kapital				
Ingående balans eget kapital fastställd balansräkning	724,7	757,3	931,1	1 002,8
Resultatutjämningsreserv	22,3	22,3	22,3	22,3
Förändring obeskattade reserver BR			6,6	-0,3
Årets resultat	32,6	69,3	65,1	98,3
Summa eget kapital	779,6	848,9	1 025,1	1 123,1
Not 23 Avsättning till pensioner, Skandias beräkning	2020	2021	2020	2021
Ingående avsättning	29,1	26,4	29,1	26,4
Nyintjänad pension	-1,4	0,0	-1,4	0,0
Pensionsutbetalningar	-1,2	-1,1	-1,2	-1,1

MNKR	KOMMUN 2020	KOMMUN 2021	KONCERN 2020	KONCERN 2021
Ränte- och basbeloppsuppräknningar	0,6	0,3	0,6	0,3
Förändring löneskatt	-0,5	-0,1	-0,5	-0,1
Övrigt	-0,2	0,5	-0,2	0,5
Summa utgående avsättning till pensioner	26,4	26,1	26,4	26,1
Not 24 Andra avsättningar				
Återställande av deponi	2020	2021	2020	2021
Ingående värde vid årets början	15,5	15,9	16,0	15,9
Nya avsättningar	0,4	0,4	-0,6	0,4
Utgående avsättning deponi	15,9	16,3	15,4	16,3
Avsättningen avser återställande av deponi samt efterbehandlingskontroll. Första delen av deponin beräknades att täckas 2017 till en beräknad utgift om 5,1 mnkr. Den andra delen beräknas täckas 2041.				
Avsättning skadestånd VA-huvudman			0,6	0,4
Avsättning obeskattade reserver och uppskjuten skatt				
Redovisat värde vid årets början	-	-	35,4	30,3
Nya avsättningar	-	-	3,7	11,3
Utgående avsättning	0,0	0,0	39,1	42,0
Summa avsättningar	15,9	16,3	55,1	58,7
Not 25 Långfristiga skulder				
Lån i banker och kreditinstitut	470,0	470,0	1 206,5	1 275,4
Anslutningsavgifter och investeringsbidrag	11,5	11,0	37,2	37,0
Lånfristigt leasingskuld		42,8		42,8
Övriga långfristiga skulder	1,3	1,3	1,3	1,3
Summa långfristiga skulder	482,8	525,2	1 245,0	1 356,6
Uppgifter om lång-och kortsiktig upplåning				
Genomsnittlig ränta		0,41%		
Lån som förfaller inom 0-1 år				
Lån som förfaller inom 1-3 år				
Lån som förfaller senare än 3 år	428,8	525,2		

MNKR	KOMMUN 2020	KOMMUN 2021	KONCERN 2020	KONCERN 2021
Not 26 Kortfristiga skulder				
Kortfristiga skulder till kunder och kreditinstitut	0,9	31,6		55,5
Skuld till Renhållningsverksamheten	4,2	2,2	4,2	2,2
Leverantörsskulder	95,5	87,6	118,3	124,5
Moms och punktskatter	3,1	2,0		3,1
Personalens skatter, avgifter och löneavdrag	16,2	14,3	16,2	14,3
Retroaktiva löner	6,2	6,2	6,2	6,2
Semesterlön	41,7	39,9	41,7	39,9
Kommunalskatteskulder	30,7	12,2	30,7	12,2
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	113,2	121,9	105,3	149,7
Övriga kortfristiga skulder	0,4	0,5	96,6	15,9
Eliminering koncerntintern skuld				-5,0
Eliminering kassa koncerntintern				-29,3
Summa kortfristiga skulder	312,0	318,4	419,1	389,5
Not 27 Pant och därmed jämförliga säkerheter				
Borgensåtagande kommunala bolag				
Stiftelsen Östhammarshem	539,2	539,2	539,2	539,2
Östhammar vatten AB	181,7	229,2	181,7	229,2
Hargs Hamn AB	87,9	35,4	87,9	35,4
Övriga borgensåtaganden				
Egna hem och småhus	0,2	0,2	0,2	0,2
Föreningar	4,8	4,8	4,8	4,8
Summa pant och därmed jämförliga säkerheter	813,8	808,8	813,8	808,8

”Östhammars kommun har i juni 2009 ingått en solidarisk borgen såsom för egen skuld för Kommuninvest i Sverige AB:s samtliga nuvarande och framtida förpliktelser. Samtliga 292 kommuner och regioner som per 2021-12-31 var medlemmar i Kommuninvest ekonomisk förening har ingått likalydande borgensförbindelser.

Vid en uppskattning av den finansiella effekten av Östhammars kommuns ansvar enligt ovan nämnd borgensförbindelse, kan noteras att per 2020-12-31 uppgick Kommuninvest i Sverige AB:s totala förpliktelser till 501 229 801 864 kronor och totala tillgångar till 525 483 415 941 kronor. Östhammars kommuns andel av de totala förpliktelserna uppgick till 1 431 074 206 kronor och andelen av de totala tillgångarna uppgick till 1 497 308 884 kronor.”

MNKR	KOMMUN 2020	KOMMUN 2021	KONCERN 2020	KONCERN 2021
Not 28 Pensionsförpliktelser som inte tagits upp som skuld eller avsättning				
Ingående ansvarsförbindelse	445,7	428,8		
Pensionsutbetalningar	-20,9	-20,8		
Nyintjänad pension	0,1	0,7		
Ränte- och basbeloppsuppräknin	10,3	5,7		
Förändring av löneskatten	-3,3	-2,6		
Ändring av försäkringstekniska grunder	-1,7	8,4		
Byte av tryggande	0,0	-1,4		
Övrigt	-1,3	-3,2		
Summa utgående ansvarsförbindelse	428,8	415,6		
Del av ansvarsförbindelsen som tryggats genom försäkring	47,1	59,6		
Utredningsgrad				
Värde på överskottsfond hos Skandia	3,8	14,9		
Antal visstidsförordnanden				
Politiker	3	3		
Tjänstemän	0	0		
Not 29 Övriga ansvarsförbindelser	-	-	-	-
Not 30 Finansiell leasing				
Fastigheter				
Totala minimileaseavgifter		44,4		
Nuvärde		43,3		
Därav betalt i år		13,2		
Därav att betala nästa år		13,0		
Därav att betala senare		18,2		
Maskiner och inventarier				
Totala minimileaseavgifter		15,0		
Nuvärde		14,6		
Därav betalt i år		2,4		
Därav att betala nästa år		5,1		
Därav att betala senare		7,5		

MNKR	KOMMUN 2020	KOMMUN 2021	KONCERN 2020	KONCERN 2021
Not 31 Justering för ej likviditetspåverkande poster				
Planenliga avskrivningar	65,2	73,8	-107,7	-116,1
Nedskrivningar av anl.tillgångar	14,9	0,0	-14,9	-
Gjorda avsättningar	0,4	0,4		-2,8
Återförda avsättningar	2,7	-0,3		-0,3
Resultat rehallningsverksamhet konto 62700		2,0		2,0
Not 31A Övriga likviditetspåverkande poster				
Aktivering av interna poster i investeringsredovisning		1,3		1,3
Not 32 Kostnad för revision				
Grunduppdrag	0,2	0,2		0,6
Övriga uppdrag	0,4	0,6		0,6
Förtroendevalda revisorer	0,2	0,2		0,2

Östhammars kommun

Stångörsgatan 10, Box 66 • 74221 Östhammar

Tel: 0173-860 00 • E-post: osthammardirekt@osthammar.se

Hemsida: www.osthammar.se • Orgnr: 212000-0290

Granskning av bokslut och årsredovisning per 2021-12-31

Östhammars kommun

13 april 2022

Snabb överblick

- Vi har inte identifierat några väsentliga felaktigheter i årsbokslutet, med reservation för avvikelserna gällande leasing och avsättningar.
- Vi bedömer att årsredovisningen inte i alla delar är upprättad i enlighet med lagens krav och god redovisningssed.
- Vår bedömning är att informationen kring drift- och investeringsredovisningen i årsredovisningen inte uppfyller kraven i enlighet med lagstiftningen.
- Vår sammanfattande bedömning är att resultatet är förenligt med två finansiella mål och inte förenligt med ett av de finansiella målen.
- Vår sammanfattande bedömning är att resultatet inte är förenligt med de av fullmäktige fastställda verksamhetsmålen.
- Vår bedömning är att kommunen har uppnått balanskravet för helåret.

Sammanfattning

Sammanfattning

På uppdrag av de förtroendevalda revisorerna i Östhammars kommun har KPMG granskat kommunens årsredovisning för räkenskapsåret 2021. Uppdraget ingår som en obligatorisk del av revisionsplanen för år 2021. Vårt uppdrag är att granska årsredovisningen i syfte att ge revisorerna ett tillräckligt underlag för revisionsberättelsen.

Kommunens revisorer ska enligt kommunallagen 12 kap bedöma om resultatet i årsredovisningen är förenligt med de mål som fullmäktige beslutat. Revisorerna ska pröva om räkenskaperna är rättvisande. Revisorernas uttalande avges i revisionsberättelsen.

Årsredovisningen

Vi har granskat årsredovisningen och vi har funnit några väsentliga felaktigheter i denna. Några områden som vi har uppmärksammat är:

- Vi bedömer att förvaltningsberättelsen inte uppfyller kraven eftersom det saknas väsentliga upplysningskrav i förvaltningsberättelsen.
- Avsättning för återställande av deponi har kommunen inte kontroll på, varken när det gäller storlek på ytan av deponin eller hur mycket som ska sättas av. Vi kan inte uttala oss om avsättningen.
- Under året har kommunen delvis börjar redovisa leasing som finansiell leasing. Vi har i vår granskning konstaterat att kommunen valt en enkel modell för beräkning av finansiell leasing, vilket leder till att det redovisas med fel belopp i årsbokslutet. Vår bedömning är att vi inte kan uttala oss hur stor påverkan detta har på årets resultat eller balansomslutning.
- Vår bedömning är att informationen kring drift- eller investeringsredovisningen i årsredovisningen inte uppfyller kraven i enlighet med lagstiftningen.
- Kommunen följer inte lagen om kommunal bokföring och redovisning när det gäller sammanställd redovisning.

Baserat på vår granskning har det framkommit omständigheter som ger oss anledning att anse att årsredovisningen för kommunen inte är helt upprättad i enlighet med lagens krav och god redovisningssed och att struktur och i viss mån innehållet i förvaltningsberättelsen måste omarbetas i enlighet med lag och god sed. Vi bedömer att årsredovisningen inte i alla delar är upprättad i enlighet med lagens krav och god redovisningssed.

Sammanfattning

Resultat

Årets resultat uppgår till 69,3 mnkr, vilket är 53,5 mnkr bättre än budget. Det förklaras främst med att skatteintäkterna och generella bidrag är 38,0 mnkr högre än budget och finansnetto är 10,4 mnkr bättre än budget.

Vid kommunens prognos vid delåret i augusti uppgick resultatet för helåret till 30,2 mnkr. Skillnaden mellan prognosen och utfallet uppgår till 39,1 mnkr. Främsta förklaringen mellan prognosen och utfallet är att verksamhetens nettokostnader är lägre, 27,9 mnkr och skatteintäkterna och bidrag är 8,3 mnkr högre.

Balanskrav

Vår bedömning är att kommunen har uppnått balanskravet för helåret.

Sammanfattning

Underlag för revisorernas bedömning utifrån fullmäktiges mål

Enligt bestämmelser i kommunallagen (KL) ska fullmäktige i budgeten ange finansiella mål och verksamhetsmål som har betydelse för god ekonomisk hushållning. Revisorerna ska bedöma om resultatet i årsredovisningen är förenligt med de av fullmäktige beslutade målen för god ekonomisk hushållning.

Bedömning av fullmäktiges mål med betydelse av god ekonomisk hushållning

Vi noterar att kommunstyrelsen har gjort en sammantagen bedömning om att god ekonomisk hushållning inte uppnås. Det saknas en åtgärdsplan hur kommunstyrelsen ska kunna uppnå sina mål.

Vi bedömer att målen för god ekonomisk hushållning inte omfattar eller har utvärderats för kommunkoncernen som helhet. Vi rekommenderar kommunstyrelsen att ta fram mål med betydelse för god ekonomisk hushållning för kommunkoncernen.

Finansiella mål

Vår sammanfattande bedömning är att resultatet är förenligt med två finansiella mål och inte förenligt med ett av de finansiella målen.

Verksamhetsmål

Vår sammanfattande bedömning är att resultatet inte är förenligt med de av fullmäktige fastställda verksamhetsmålen.

2022-04-13

Cecilia Kvist

Cecilia Kvist

Auktoriserad revisor

Anders Petersson

Certifierad kommunal yrkesrevisor

1 Inledning

Inledning

Vi har av Östhammars kommuns revisorer fått i uppdrag att granska bokslut och årsredovisning för räkenskapsåret 2021. Uppdraget ingår i revisionsplanen för år 2021.

Kommunens revisorer ska enligt 12 kap kommunallagen (KL) bedöma om resultatet i årsredovisningen är förenligt med de mål som fullmäktige beslutat. Revisorerna ska pröva om räkenskaperna är rättvisande. Revisorernas uttalande avges i revisionsberättelsen.

1.1 Syfte och revisionsfråga

Granskningen syftar till att översiktligt bedöma om:

- Kommunens årsredovisning har upprättats i enlighet med kommunallagen, lagen om kommunal bokföring- och redovisning och god redovisningssed i kommuner och regioner samt rekommendationer
- Resultatet i årsredovisningen är förenligt med de mål som fullmäktige beslutat, som är av betydelse för god ekonomisk hushållning

Vårt uppdrag är att granska årsredovisningen i syfte att ge revisorerna ett tillräckligt underlag för revisionsberättelsen.

1.2 Revisionskriterier

Bedömningsgrund för vårt uttalande avseende huruvida årsredovisningen i allt väsentligt är upprättad i enlighet med gällande lagar och regler bygger på följande revisionskriterier:

- Kommunallag (KL) och lagen om kommunal bokföring och redovisning (LKBR)
- God redovisningssed, definierad av Rådet för Kommunal Redovisning (RKR) och Sveriges Kommuner och Regioner (SKR)
- Interna regelverk och instruktioner
- Fullmäktigebeslut

Inledning - fortsättning

1.3 Metod

Granskningen av årsredovisningen omfattar:

- Förvaltningsberättelse
- Resultaträkning
- Balansräkning
- Kassaflödesanalys
- Noter
- Drift- och investeringsredovisning
- Sammanställda räkenskaper

Granskningen har genomförts genom:

- Dokumentstudier av relevanta dokument inklusive årsredovisningen
- Intervjuer med berörda tjänstepersoner
- Analys av nyckeltal för verksamhet och ekonomi i den omfattning som krävs för att bedöma om resultatet är förenligt med de av fullmäktige beslutade målen
- Avstämning av väsentliga poster i resultat- och balansräkning mot erforderliga underlag
- Översiktlig analys av övriga poster

Inledning - fortsättning

1.4 Avgränsningar

Vår granskning sker i den omfattning som följer av God revisionssed i kommunal verksamhet, främst såsom denna definieras genom fastställd normering av SKR och Skyrev. Detta innebär att granskningen inte uppfyller de krav som ställs på en auktoriserad revisor eller ett auktoriserat revisionsbolag enligt revisorslagen eller internationella standarder för revision (ISA). Det innebär att vi inte uttalar oss över årsredovisningen så som vi gjort om dessa krav varit uppfyllda.

Vår granskning har varit inriktad på att hitta väsentliga fel (bedömda eller konstaterade) i årsredovisningen. Granskningen har inte som syfte att identifiera brottsliga handlingar, t ex förskingring.

I årsredovisningen har vi granskat de finansiella rapporterna samt tillhörande noter. Sidorna 12-40 och 90-105 har endast granskats utifrån om informationen är förenlig med de finansiella delarna, den version som vi har utgått ifrån erhöll vi den 28 mars. Om det har tillkommit ytterligare version av årsredovisningen har vi inte tagit hänsyn till dessa förändringar i vår rapport. Vår granskning innebär att vi tar stickprov på de finansiella siffrorna och att informationen i förvaltningsberättelsen är förenlig med de finansiella delarna, dvs. vi granskar inte alla siffror på nämnda sidor. Övriga sidor i årsredovisningen omfattas inte av denna granskning.

Denna rapport sammanfattar främst i avvikelseform våra väsentligaste iakttagelser från granskningen.

1.5 Ansvarig nämnd

Granskningen avser kommunstyrelsens årsredovisning som enligt kommunallagen ska behandlas av kommunfullmäktige.

Rapporten är faktakontrollerad av ekonomiavdelningen.

2 Resultat av granskningen

2. Resultat av granskningen

2.1 Förvaltningsberättelse

Enligt 4 kap. 1 § LKBR ska en årsredovisning innehålla en förvaltningsberättelse, resultaträkning, balansräkning, kassaflödesanalys, noter, driftredovisning, investeringsredovisning och sammanställda räkenskaper (om sådana upprättas enligt 12 kap 2 § LKBR).

RKR preciserar i RKR R15 vad förvaltningsberättelsen ska innehålla. Nämndernas förvaltningsberättelser regleras inte av LKBR, utan betraktas som underlag till kommunens förvaltningsberättelse. Vi har inte granskat nämndvis redovisning och vi rekommenderar att de är en bilaga till årsredovisningen så det även följer LKBR.

Förvaltningsberättelsen i årsredovisningen saknar bland annat :

- Tabell översikt med femårsperiod under rubriken Översikt över verksamhetens utveckling och kommentarer till väsentliga förändringar.
- Organisationsschema
- Upplysningar om ägarandelar
- Motiv till att bedriva verksamheter i olika organisationsformer
- Motiv till att anlita privata utförare
- Ledning av nämnder och bolag
- Upplysningar om koncernen under flera rubriker
- Upplysningar om olika risker, exempelvis verksamhetsrisker
- Upplysning om pensionsförpliktelser avseende koncern
- Upplysningar kring hur Covid 19-pandemin påverkat kommunen under och efter räkenskapsårets utgång
- Upplysningar hur kommunen arbetar med olika processer för fastställande av exempelvis mål, budget och uppföljning
- Upplysning om slutsats för god ekonomisk hushållning och slutsats för ekonomisk ställning och resultat

Alla huvudrubriker finns men heter inte exakt som det framkommer i RKR R15 Förvaltningsberättelsen. Det är flera uppgifter som är under fel rubrik, exempelvis redovisning av mål.

Det finns delar i förvaltningsberättelsen som bör utvecklas till kommande år. I anslutning till förvaltningsberättelsen ska resultaträkningen, balansräkningen och kassaflödet redovisas i årsredovisningen men kommunen har valt en annan följdordning i kommunens årsredovisning och följer därmed inte LKBR. Enligt LKBR ska årsredovisningen upprättas på ett överskådligt sätt.

Vi bedömer att förvaltningsberättelsen inte uppfyller kraven.

2. Resultat av granskningen

2.2 Redovisningsprinciper

I årsredovisningen anges under avsnittet "NOT1 REDOVISNINGSPRINCIPER" att årsredovisningen till stor del är upprättad i enlighet med lagen om kommunal bokföring och redovisning samt rekommendationerna från RKR. Det står även att avvikelser från rekommendationer redogörs för i principerna.

Kommunen uppger att avsteg från gällande lagstiftning görs vad gäller redovisningen av RKR R15 Förvaltningsberättelsen och RKR R4 Materiella anläggningstillgångar avseende komponentavskrivningar samt att de delvis avviker från RKR R5 Leasing.

Det står även att redovisningsprinciperna är förändrade jämfört med årsredovisningen 2020 gällande leasing, intäkter och jämförelsestörande poster. Det finns dock ingen upplysning om hur byte av redovisningsprinciper har påverkat ingående balanser.

Vid vår granskning har vi stickprovsvis granskat kommunens redovisningsprinciper, genom intervjuer och översiktlig kontroll, mot RKR:s gällande rekommendationer.

Vi rekommenderar även kommunen att årligen dokumentera en egen genomgång mellan aktuella redovisningsprinciper och av kommunen tillämpade principer samt utveckla vissa delar i redovisningsprinciperna, exempelvis vilka komponenter som finns och avskrivningstider med mera.

Vår bedömning är att kommunen, utöver ovan nämnda avsteg, i huvudsak efterlever RKR:s rekommendationer.

2. Resultat av granskningen- fortsättning

2.3 Balanskrav

En kommun ska enligt KL göra en avstämning av balanskravet och redovisa denna i förvaltningsberättelsen. Eventuella negativa resultat som uppkommer ska enligt KL regleras inom tre år. Om det föreligger synnerliga skäl finns emellertid möjlighet att inte reglera ett negativt resultat enligt KL 8 kap 5 §. RKR har lämnat information om beräkning och redovisning av balanskravet utifrån tolkning av förarbeten till reglerna om balanskrav i LKBR och KL.

Kommunen redovisar en avstämning av balanskravet i förvaltningsberättelsen enligt KL. Kommunens överskott för året uppgår till 69,3 mnkr. Vid avstämning av balanskravet avgår realisationsvinster om 1,4 mnkr varvid balanskravsresultatet uppgår till 67,9 mnkr.

Det finns inget balanskravsresultat att återställa från tidigare år.

Resultatutjämningsreserven, RUR, uppgår till 22,3 mnkr.

Det har i vår granskning inte framkommit någon ytterligare post att ta hänsyn till vid beräkning av balanskravsresultatet.

2. Resultat av granskningen- fortsättning

2.4 Bedömning av fullmäktiges mål med betydelse av god ekonomisk hushållning

Kommuner ska ha en god ekonomisk hushållning i sin verksamhet och i sådan verksamhet som bedrivs genom sådana juridiska personer som avses i KL 10 kap. 2-6 §§ (hel- och delägda kommunala bolag, stiftelser och föreningar).

I KL stadgas även att kommunerna ska ha en god ekonomisk hushållning, vilket får ses som ett överordnat krav och innebär i de allra flesta fall att det inte räcker med att intäkterna enbart täcker kostnaderna, eftersom det på längre sikt urholkar kommunernas ekonomi.

Enligt kommunallagens bestämmelser ska fullmäktige i budgeten ange finansiella mål och verksamhetsmål som har betydelse för god ekonomisk hushållning. Revisorerna ska bedöma om resultatet i årsredovisningen är förenligt med de av fullmäktige beslutade målen.

I den av kommunfullmäktige fastställda Årsbudget 2021 Flerårsplan 2022-2024 framgår att god ekonomisk hushållning uppnås genom kommunfullmäktiges fastställda finansiella och verksamhetsmässiga mål.

I vår granskning av fullmäktige fattade beslut avseende finansiella mål och verksamhetsmål som har betydelse för god ekonomisk hushållning har vi inte funnit något avvikande. Vi noterar dock att måluppfyllelsen för de verksamhetsmässiga målen är låg och att måluppfyllelsegraden behöver förbättras. Det saknas en åtgärdsplan hur kommunstyrelsen ska kunna uppnå sina mål.

Vad gäller god ekonomisk hushållning hänvisar RKR till förarbeten till kommunallagen där det betonas vikten av att mål och riktlinjer för god ekonomisk hushållning utvärderas för hela den kommunala koncernen, d v s kommunen och dess kommunala koncernföretag gemensamt. Vi bedömer att målen för god ekonomisk hushållning inte omfattar eller har utvärderats för kommunkoncernen som helhet.

Vi rekommenderar kommunstyrelsen att ta fram mål med betydelse för god ekonomisk hushållning för kommunkoncernen.

2. Resultat av granskningen- fortsättning

2.4.1 Finansiella mål

I budget för 2021 beslutade Kommunfullmäktige i Östhammars kommun om tre mål för god ekonomisk hushållning, vilka är följande:

1. *Östhammars resultat ska på lång sikt uppgå till minst 2 % av skatteintäkter och generella statsbidrag. För 2021 är beslutet att resultatet ska uppgå till 1,15 % av skatteintäkter och generella statsbidrag.*
 - *Utfall – 4,9 %, målet uppnås*
2. *Verksamhetens nettokostnad får inte öka snabbare än ökningen av skatteintäkter och generella statsbidrag.*
 - *Utfall – nettokostnaderna har ökat med 2,6 % och skatteintäkter och generella bidrag har ökat med 5,4 %, målet uppnås*
3. *Samtliga nämnder följer budget. Om en nämnd prognostiserar ett underskott/överskott på 1 % eller mer från budget ska kommunstyrelsen underrättas.*
 - *Utfall – två av fem nämnder klarar inte målet, målet uppnås inte.*

Kommunstyrelsens bedömning är att kommunen uppfyller god ekonomisk hushållning trots att delmål 3 inte uppfylls.

Vår sammanfattande bedömning är att resultatet är förenligt med två finansiella mål och inte förenligt med ett av de finansiella målen.

2. Resultat av granskningen- fortsättning

2.4.2 Verksamhetsmål

Vision 2020: Östhammars kommun – världens bästa lokalsamhälle 2020 – med engagerade invånare, framgångsrika företag och en god kommunal service!

Kommunfullmäktige har utifrån visionen beslutat om fyra strategiska inriktningsområden vilka mäts genom tre styrtal vardera.

- En attraktiv och växande kommun
 - Utfall - kommunens bedömning är att målet inte har uppnåtts
- En hållbar kommun
 - Utfall - kommunens bedömning är att målet inte helt har uppnåtts
- En lärande kommun
 - Utfall - kommunens bedömning är att målet inte har uppnåtts
- En öppen kommun
 - Utfall – kommunens bedömning är att målet inte kommer att uppnås

Kommunstyrelsens bedömning är att kommunen har flera goda prestationer och resultat men att ambitionen som helhet inte uppnås.

Det saknas en åtgärdsplan hur kommunstyrelsen ska kunna uppnå sina mål.

Vår sammanfattande bedömning är att resultatet inte är förenligt med de av fullmäktige fastställda verksamhetsmålen.

2. Resultat av granskningen- fortsättning

2.5 Resultaträkning

En kommuns långsiktiga utveckling är beroende av att intäkterna ökar mer än kostnaderna för att inte urholka det egna kapitalet.

Årets resultat uppgår till 69,3 mnkr, vilket är 36,7 mnkr bättre än föregående års resultatet på 32,6 mnkr. Det beror främst på en ökning av skatteintäkterna, som hänförs främst till att det är högre återhämtningstakt i ekonomin och lägre nettokostnader, detta hänförs främst till pandemin.

Årets resultat uppgår som sagt till 69,3 mnkr, vilket är 53,5 mnkr bättre än budget. Det förklaras främst med att skatteintäkterna och generella bidrag är 38,0 mnkr högre än budget och finansnetto är 10,4 mnkr bättre än budget.

Vid kommunens prognos vid delåret i augusti uppgick resultatet för helåret till 30,2 mnkr. Skillnaden mellan prognosen och utfallet uppgår till 39,1 mnkr. Främsta förklaringen mellan prognosen och utfallet är att verksamhetens nettokostnader är lägre, 27,9 mnkr och skatteintäkterna och bidrag är 8,3 mnkr högre.

Vi har funnit fel på ca 1,0 mnkr när det gäller semesterlöneskulden, den är för lågt upptagen med 1,0 mnkr. Det finns upplupen intäkt på 1,4 mnkr som inte är bokförd som intäkt i resultaträkningen. Nettot av dessa fel blir att resultatet är ca 0,4 mnkr för lågt upptaget.

Vi har granskat resultaträkningen och har inte funnit några väsentliga felaktigheter förutom det som nämns under 2.6 Balansräkningen, för vissa poster kan vi inte uttala oss hur stor påverkan detta har på årets resultat.

2. Resultat av granskningen- fortsättning

2.6 Balansräkning

2.6.1 Avsättningar

Avsättning för återställande av deponi har kommunen inte kontroll på, varken när det gäller storlek på ytan av deponin eller hur mycket som ska sättas av. Vi kan inte uttala oss om avsättningen.

Vi rekommenderar att kommunstyrelsen tar omtag kring avsättningen och gör korrekt bedömning.

Vår bedömning är att vi inte kan uttala oss hur stor påverkan detta har på årets resultat eller balansomslutning.

2.6.2 Finansiell leasing

Hyreskontrakt och leasing av bilar och fastigheter ses normalt som finansiell leasing vilket innebär att en fiktiv anläggningstillgång och skuld skall redovisas och skrivas av över återstående hyresperiod.

Under året har kommunen delvis börjat redovisa leasing som finansiell leasing. Vi har i vår granskning konstaterat att kommunen valt en enkel modell för beräkning av finansiell leasing, vilket leder till att det redovisas med fel belopp i årsbokslutet.

Vår bedömning är att vi inte kan uttala oss hur stor påverkan detta har på årets resultat eller balansomslutning.

2.6.3 Materiella anläggningstillgångar

Vi noterar, i likhet med tidigare år, att kommunen påbörjat övergången till komponentredovisning men inte kommit i mål. Komponentredovisning infördes redan 2014 som god redovisningssed enligt RKR R12 och vår bedömning är att kommunen måste övergå till att tillämpa komponentredovisning på hela tillgångsmassan som omfattas (byggnader, gator och vägar mm).

2.6.4 Nuvärdesberäkning

Vi rekommenderar att kommunen ser över om det finns avtal som ska nuvärdeberäknas.

2. Resultat av granskningen- fortsättning

2.7 Kassaflödesanalys

Enligt LKBR 8:1 ska kassaflödesanalysen innehålla information om kommunens in- och utbetalningar under året. Kassaflödesanalysen beskriver hur verksamhet och investeringar finansierats och hur de har inverkat på verksamhetens likvida ställning.

Den tillämpade modellen synes överensstämma med RKR R13 Kassaflödesanalys. Vi har i vår granskning funnit felklassificering på en post på ca 4,5 mnkr.

Vår bedömning är att kassaflödesanalysen i huvudsak redovisar kommunens finansieringar och investeringar och att kassaflödesanalysen har upprättats i enlighet med gällande rekommendation.

2.8 Driftredovisning

Enligt LKBR 10:1 ska driftredovisningen innehålla en redovisning av hur utfallet förhåller sig till den budget som har fastställts för den löpande verksamheten.

Enligt RKR R14 Drift- och investeringsredovisning ska utfall kunna stämmas av mot årsredovisningens övriga delar och fullmäktiges sist beslutade budget.

Beslutad budget stämmer inte med redovisad budget i årsredovisning, se mer under 2.12 Budget.

Vår bedömning är att informationen kring driftredovisningen i årsredovisningen inte uppfyller kraven i enlighet med lagstiftningen. Att driftredovisningen inte uppfyller kraven är att driftredovisningen redovisas i förvaltningsberättelsen och inte i en egen rapport, det saknas redovisningsprinciper för driftredovisningen och kommentarer till större avvikelser och dessa avvikelser ska även kommenteras i förvaltningsberättelsen.

Det ska även finnas upplysningar om drift- och investeringsredovisningens uppbyggnad och om tillämpade internredovisningsprinciper.

2. Resultat av granskningen- fortsättning

2.9 Investeringsredovisning

Enligt LKBR 10:2 ska investeringsredovisningen innehålla en samlad redovisning av kommunens investeringsverksamhet. Enligt RKR R14 Drift- och investeringsredovisning ska utfallet kunna stämmas av mot årsredovisningens övriga delar och fullmäktiges budget samt plan för investeringsverksamheten. Vidare framgår det att fleråriga pågående och under året avslutade investeringar ska kunna stämmas av samt att investeringsredovisningen även ska omfatta kommunala koncernföretags investeringar som fullmäktige tagit ställning till.

Enligt beslutad budget uppgår årets investeringar till 213,5 mnkr medan i årsredovisningen framgår det att budgeten är 354,0 mnkr. När det sker förändringar i budgeten, från ursprunglig beslutad budget av kommunfullmäktige, ska det framgå i rapporterna när dessa beslut togs och hänvisning till dessa beslut, se mer under 2.12 Budget.

Uppställningen i årsredovisningen är inte densamma som i beslutad budget.

Östhammars kommuns budget, som framgår i årsredovisningen, för investeringar under år 2021 uppgår till 354,0 mnkr och årets utfall uppgår till 175,1 mnkr. Det är en avvikelse på 178,9 mnkr. Det framgår inte i årsredovisningen vilka anledningarna till avvikelserna mot budget är.

Vår bedömning är att informationen kring investeringsredovisningen i årsredovisningen inte uppfyller kraven i enlighet med lagstiftningen. Att investeringsredovisningen inte uppfyller kraven är att investeringsredovisningen redovisas i förvaltningsberättelsen och inte i en egen rapport, det saknas redovisningsprinciper för investeringsredovisningen och kommentarer till större avvikelser och dessa avvikelser ska även kommenteras i förvaltningsberättelsen. Det ska även finnas upplysningar om drift- och investeringsredovisningens uppbyggnad och om tillämpade internredovisningsprinciper.

Investeringsredovisningen ska även omfatta de kommunala koncernföretagens investeringar som fullmäktige tagit ställning till. Vi rekommenderar att kommunen utifrån RKR R14 ser över investeringsredovisningen för att se om denna bör utvecklas till kommande år.

2. Resultat av granskningen- fortsättning

2.10 Sammanställda räkenskaper

Sammanställda räkenskaper för en kommunal koncern avser enligt LKBR 12:1 en sammanställning av kommunens och de kommunala koncernföretagens resultaträkningar, balansräkningar och kassaflödesanalyser samt noter.

De sammanställda räkenskaperna innehåller förutom primärkommunen följande kommunala koncernföretag som redovisas i årsredovisningens koncernstruktur:

- Östhammar Vatten AB, 100%
- Hargs Hamn AB, 79%
- Östhammarshem, en stiftelse och ägs inte formellt av kommunen men eftersom kommunen borgar för stiftelsens lån har kommunen ett avgörande inflytande.
- Dannemora Gruvfastighet AB, 100% (ingen verksamhet under året)

Konsolidering har skett enligt proportionell konsolideringsmetod, vilket innebär att belopp som inkluderats i den sammanställda redovisningens resultat- och balansräkning motsvarar ägd andel i företaget.

Under året har en nyemission ägt rum i Hargs Hamn och i samband med det minskade kommunen sin andel från 89 % till 79 %.

I likhet med tidigare år rekommenderar vi starkt att kommunen ser över rutinerna vid upprättande av koncernredovisningen. Nu sammanställs koncernen i en Excelfil som är svår att följa och stämma av samt att det saknas koncernverifikationer. Kommunen följer därmed inte LKBR.

Vi rekommenderar att kommunen skickar ut instruktioner till dotterbolagen om vilka uppgifter de behöver för att kunna sammanställa alla finansiella siffror, i år har det bland annat saknats uppgifter om leasing.

2. Resultat av granskningen- fortsättning

2.11 Noter

Det finns utvecklingsmöjligheter till kommande år när det gäller noter. Det saknas bland annat uppgifter om genomsnittsavskrivningstiden för materiella anläggningstillgångar och vissa koncernnoter är inte kompletta eller så har siffrorna för föregående år ändrats för koncernen, det finns noter som bara är en not men ingen upplysning i och det saknas not för särredovisning med mera. Vi rekommenderar även att noterna för verksamhetens intäkter och kostnader ändras så att inte intäkterna och kostnaderna är fördelade på respektive bolag utan så de får samma fördelning som kommunen har.

Not 2 Uppskattningar och bedömningar kan utvecklas under året.

Vi rekommenderar även att det blir mer tydligt för läsaren när en not börjar och slutar.

2.12 Budget

Resultaträkningen i årsredovisningen skiljer från beslutad budget avseende verksamhetsintäkter, verksamhetskostnader och avskrivningar. Den budget kommunfullmäktige beslutar om innehåller interna poster och går därmed inte att stämma av mot resultaträkningen i årsredovisningen. I den budget som återrapporteras i årsredovisningen är de interna posterna exkluderade eftersom resultaträkningen enbart ska innehålla externa poster. Det bör finnas beslutad budget utan interna poster.

När det gäller driftredovisningen skiljer sig även budget åt mot beslutad budget, resultatet är dock detsamma i årsredovisningen och i beslutad budget.

När det gäller investeringsredovisningen skiljer sig beslutad budget mot budgeten som framgår i årsredovisningen. Nettoinvesteringarna enligt budget uppgår till 213,5 mnkr medan i årsredovisningen uppgår budgeten till 354,0 mnkr.

När det sker förändringar i budgeten, från ursprunglig beslutad budget av kommunfullmäktige, ska det framgå i rapporterna när dessa beslut togs och hänvisning till dessa beslut vilket det inte gör i årsredovisningen.

2.13 Panter och ansvarsförbindelser

Det saknas redovisning av ansvarsförbindelse och panter för koncernen i årsredovisningen. Ansvarsförbindelse ska redovisas enligt LKBR 6 kap 2 §.

kpmg.com/socialmedia

The information contained herein is of a general nature and is not intended to address the circumstances of any particular individual or entity. Although we endeavor to provide accurate and timely information, there can be no guarantee that such information is accurate as of the date it is received or that it will continue to be accurate in the future. No one should act on such information without appropriate professional advice after a thorough examination of the particular situation.

© 2022 KPMG AB, a Swedish limited liability company and a member firm of the KPMG network of independent member firms affiliated with KPMG International Cooperative ("KPMG International"), a Swiss entity. All rights reserved.

The KPMG name and logo are registered trademarks or trademarks of KPMG International.

Till

Fullmäktige i Östhammars kommun

Org.nr: 212000-0290

Revisionsberättelse för år 2021

Vi, av fullmäktige utsedda revisorer, har granskat den verksamhet som bedrivits i styrelse, nämnder och fullmäktigeberedningar och genom utsedda förtroendevalda revisorer och lekmanrevisorer den verksamhet som bedrivits i stiftelse och bolag.

Granskningen har även omfattat den gemensamma räddningsnämnden där Uppsala är värdkommun, den gemensamma överförmyndarnämnden där också Uppsala är värdkommun samt den gemensamma IT-nämnden där Tierp är värdkommun.

Styrelse, nämnder och beredningar ansvarar för att verksamheten bedrivs enligt gällande mål, beslut och riktlinjer samt de lagar och föreskrifter som gäller för verksamheten. De ansvarar också för att det finns en tillräcklig intern kontroll och återredovisning till fullmäktige.

Revisorerna ansvarar för att granska verksamhet, intern kontroll och räkenskaper samt att pröva om verksamheten bedrivits enligt fullmäktiges uppdrag och mål samt de lagar och föreskrifter som gäller för verksamheten.

Granskningen har utförts enligt kommunallagen, god revisionssed i kommunal verksamhet och kommunens revisionsreglemente. Granskningen har genomförts med den inriktning och omfattning som behövs för att ge rimlig grund för bedömning och ansvarsprövning.

Samtliga revisionsrapporter avseende kommunens nämnder och styrelse har löpande under året överlämnats till fullmäktiges presidium och till berörd nämnd. Revisionen har biträtts av KPMG AB. Granskningens omfattning redovisas i bilagan "Revisorernas redogörelse" och därtill fogade bilagor.

Kommunens resultat för 2021 uppgår till 69,3 mnkr, vilket är 53,5 mnkr bättre än det budgeterade resultatet på 15,8 mnkr. Kommunens balanskravsresultat uppgår till 67,9 mnkr.

Enligt bestämmelser i kommunallagen (KL) ska fullmäktige i budgeten ange finansiella mål och verksamhetsmål som har betydelse för god ekonomisk hushållning. Revisorerna ska bedöma om resultatet i årsredovisningen är förenligt med de av fullmäktige beslutade målen för den ekonomiska förvaltningen.

Vi bedömer sammantaget att styrelse, nämnder och beredningar i Östhammars kommun har bedrivit verksamheten på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt.

Vi bedömer att räkenskaperna i allt väsentligt är rättvisande.

Vi bedömer att styrelsens, nämndernas och beredningarnas interna kontroll har varit tillräcklig.

Vår sammanfattande bedömning är att två av tre finansiella mål (resultatmålet samt ökningen av verksamheternas nettokostnad i förhållande till ökningen av skatteintäkter och generella statsbidrag) är förenliga med de av fullmäktige fastställda finansiella målen. Ett mål (att samtliga nämnder följer budget) har inte uppnåtts.

Vår sammanfattande bedömning är att resultatet enligt årsredovisningen inte är förenligt med de av fullmäktige fastställda verksamhetsmålen.

Vi tillstyrker att fullmäktige beviljar ansvarsfrihet för styrelse, nämnder och beredningar samt enskilda ledamöter i dessa organ.

Vi tillstyrker att fullmäktige godkänner kommunens årsredovisning för 2021. Årsredovisningen är dock inte i alla delar upprättad i enlighet med lagen om kommunal bokföring och redovisning samt god redovisningssed. Vi förutsätter att konstaterade brister åtgärdas inför kommande år.

Östhammar den 13 april 2022

Mats Sjöborg

Ingemar Eriksson

Anne Fridlund

Gunnar Rydvall

Till revisionsberättelsen hör:
Revisorernas redogörelse, bilaga till revisionsberättelsen
Förteckning över de sakkunnigas rapporter
Granskningsrapporter från lekmanarevisorerna i bolagen
samt de förtroendevalda revisorerna i stiftelsen

Revisorerna i Östhammars kommun

Revisorernas redogörelse för år 2021

Kommunrevisionens uppgift är att granska kommunens räkenskaper, s.k. redovisningsrevision, samt dess verksamheter, s.k. verksamhetsrevision. Granskningen har baserats på en bedömning av risk och väsentlighet omsatt i en revisionsplan för 2021.

Redovisningsrevision

Denna granskning syftar till att utröna om räkenskaperna är rättvisande och om den kontroll som utövas inom styrelser och nämnder är tillräcklig. Det senare gäller frågan om tillförlitligheten i räkenskaperna och säkerheten i system och rutiner. Vi har bl a granskat kommunens årsredovisning för år 2021 och delårsrapporten per den 31 augusti 2021.

De finansiella mål med bäring på god ekonomisk hushållning som finns i Östhammars kommun är att kommunens resultat på lång sikt ska uppgå till minst 2 % av skatteintäkter och generella statsbidrag (för 2021 är dock beslutet att resultatet ska uppgå till 1,15 % av skatteintäkter och generella statsbidrag), att verksamhetens nettokostnad inte får öka snabbare än ökningen av skatteintäkter och generella statsbidrag samt att samtliga nämnder ska följa budget (om en nämnd prognostiserar ett underskott/överskott på 1 % eller mer från budget ska kommunstyrelsen underrättas). Kommunstyrelsens bedömning är att kommunen uppfyller god ekonomisk hushållning ur ett finansiellt perspektiv trots att det sista målet inte nås. Vår sammanfattande bedömning är att två av tre mål (resultatmålet samt ökningen av verksamheternas nettokostnad i förhållande till ökningen av skatteintäkter och generella statsbidrag) är förenliga med de av fullmäktige fastställda finansiella målen. Ett mål (att samtliga nämnder följer budget) har inte uppnåtts.

Kommunfullmäktige har utifrån kommunens vision beslutat om fyra strategiska inriktningsområden vilka mäts genom tre styrtal vardera. De fyra inriktningsområdena är; en attraktiv och växande kommun, en hållbar kommun, en lärande kommun och en öppen kommun. Kommunstyrelsen gör bedömningen att kommunen har flera goda prestationer och resultat men att ambitionen som helhet inte uppnås. Vår sammanfattande bedömning är att resultatet enligt årsredovisningen inte är förenligt med de av fullmäktige fastställda verksamhetsmålen.

Vår slutsats är dock att kommunens årsredovisning i allt väsentligt ger en rättvisande bild av kommunens resultat och ställning. Årsredovisningen är dock inte i alla delar upprättad i enlighet med lagen om kommunal bokföring och redovisning samt god redovisningssed. Vi förutsätter att konstaterade brister åtgärdas inför kommande år. Revisorerna har vid granskningen biträtts av KPMG som kommer att lämna särskild rapport från granskningen av bokslut och årsredovisning.

Verksamhetsrevision

En stor del av revisionsarbetet har avsett verksamhetsrevision, d.v.s. en granskning av att verksamheten bedrivs ändamålsenligt och på ett ekonomiskt tillfredsställande sätt. Syftet har varit att klarlägga om verksamheten har bedrivits enligt fastlagda politiska mål och intentioner samt att utvärdera om kvalitet och inriktning har blivit den avsedda. I verksamhetsrevisionen har Kommunstyrelsen och samtliga nämnder granskats övergripande med inriktning på ändamålsenlighet och effektivitet. Särskild granskning med skriftlig avrapportering har skett genom granskning av **Kommunens hantering av Covid-19-krisen, Hur kommunen arbetar för att säkerställa kompetensförsörjningen, Arbetet mot kränkande behandling och diskriminering i skolan, Kvalitetsstyrning och resursutnyttjande inom äldreomsorgen, Kommunens redovisning av leasing samt Verkställighet av kommunfullmäktiges beslut.**

Övrig granskning

Som en del av granskningen har revisorerna löpande tagit del av styrelsens och alla nämnders protokoll och haft sammanträffanden med kommunfullmäktiges presidium, styrelse och nämnder samt utvalda förtroendevalda och tjänstepersoner.

Som lekmannarevisor i kommunens bolag och förtroendevalda revisorer i stiftelsen har följande utsetts:

Hargs Hamn AB	Anne Fridlund
Stiftelsen Östhammarshem	Gunnar Rydvall och Anne Fridlund
Dannemora Gruvfastighets AB	Mats Sjöborg
Östhammar Vatten AB	Ingemar Eriksson
Gästrike Vatten AB	Ingemar Eriksson

De utsedda lekmannarevisorerna/förtroendevalda revisorerna har granskat bolagen samt stiftelsen och lämnat granskningsrapporter för genomförd granskning.

Förteckning över de sakkunnigas rapporter – Revisionsåret 2021

Granskning av Delårsrapport 2021

Granskning av Kommunens hantering av Covid-19-krisen

Granskning av Hur kommunen arbetar för att säkerställa kompetensförsörjningen

Granskning av Arbetet mot kränkande behandling och diskriminering i skolan

Granskning av Kvalitetsstyrning och resursutnyttjande inom äldreomsorgen

Granskning av Kommunens redovisning av leasing

Granskning av Verkställighet av kommunfullmäktiges beslut

Granskning av Bokslut och årsredovisning 2021

Lekmannarevisor i Dannemora Gruvfastighets AB
556387-4824

Östhammar den 13 april 2022

Till årsstämman i Dannemora Gruvfastighets AB
Organisationsnummer 556387-4824

Till fullmäktige i Östhammars kommun

Granskningsrapport för år 2021

Jag, av fullmäktige i Östhammars kommun utsedd lekmannarevisor, har granskat Dannemora Gruvfastighets ABs verksamhet.

Styrelse och VD ansvarar för att verksamheten bedrivs enligt gällande bolagsordning, ägardirektiv och beslut samt de lagar och föreskrifter som gäller för verksamheten.

Lekmannarevisorn ansvarar för att granska verksamhet och intern kontroll samt prövar om verksamheten bedrivits enligt fullmäktiges uppdrag och mål samt de lagar och föreskrifter som gäller för verksamheten.

Granskningen har utförts enligt aktiebolagslagen och kommunallagen, god revisionssed i kommunal verksamhet och kommunens revisionsreglemente samt utifrån bolagsordning och av bolagsstämman fastställda ägardirektiv.

Granskningen har genomförts med den inriktning och omfattning som behövs för att ge en rimlig grund för bedömning och prövning.

Jag bedömer sammantaget att bolagets verksamhet har skötts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt. Jag bedömer att bolagets interna kontroll har varit tillräcklig.

Östhammar dag som ovan

Mats Sjöborg
Lekmannarevisor

Lekmannarevisor i Hargs Hamn AB
556300-6625

Östhammar den 13 april 2022

Till årsstämman i Hargs Hamn AB
Organisationsnummer 556300-6625

Till fullmäktige i Östhammars kommun

Granskningsrapport för år 2021

Jag, av fullmäktige i Östhammars kommun utsedd lekmannarevisor, har granskat Hargs Hamn ABs verksamhet.

Styrelse och VD ansvarar för att verksamheten bedrivs enligt gällande bolagsordning, ägardirektiv och beslut samt de lagar och föreskrifter som gäller för verksamheten.

Lekmannarevisorn ansvarar för att granska verksamhet och intern kontroll samt prövar om verksamheten bedrivits enligt fullmäktiges uppdrag och mål samt de lagar och föreskrifter som gäller för verksamheten.

Granskningen har utförts enligt aktiebolagslagen och kommunallagen, god revisionsred i kommunal verksamhet och kommunens revisionsreglemente samt utifrån bolagsordning och av bolagsstämman fastställda ägardirektiv.

Granskningen har genomförts med den inriktning och omfattning som behövs för att ge en rimlig grund för bedömning och prövning.

Jag bedömer sammantaget att bolagets verksamhet har skötts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt. Jag bedömer att bolagets interna kontroll har varit tillräcklig.

Östhammar dag som ovan

Anne Fridlund

Lekmannarevisor

Förtroendevalda revisorer i Stiftelsen Östhammarshem
814400-3111

Östhammar den 13 april 2022

Till årsstämman i Stiftelsen Östhammarshem
Organisationsnummer 814400-3111

Till fullmäktige i Östhammars kommun

Granskningsrapport för år 2021

Vi, av fullmäktige i Östhammars kommun utsedda förtroendevalda revisorer, har granskat Stiftelsen Östhammarshems verksamhet.

Styrelse och VD ansvarar för att verksamheten bedrivs i enlighet med stiftelselagen samt de lagar och föreskrifter som gäller för verksamheten.

Utsedda förtroendevalda revisorer ansvarar för att granska verksamhet och intern kontroll samt prövar om verksamheten bedrivits enligt fullmäktiges uppdrag och mål samt de lagar och föreskrifter som gäller för verksamheten.

Granskningen har utförts enligt stiftelselagen och kommunallagen, god revisionsred i kommunal verksamhet samt kommunens revisionsreglemente.

Granskningen har genomförts med den inriktning och omfattning som behövs för att ge en rimlig grund för bedömning och prövning.

Vi bedömer sammantaget att stiftelsens verksamhet har skötts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt. Vi bedömer att stiftelsens interna kontroll har varit tillräcklig.

Östhammar dag som ovan

Gunnar Rydval

Anne Fridlund

Revisorererna i Östhammars kommun

Revisorernas redogörelse för år 2021

Kommunrevisionens uppgift är att granska kommunens räkenskaper, s.k. redovisningsrevision, samt dess verksamheter, s.k. verksamhetsrevision. Granskningen har baserats på en bedömning av risk och väsentlighet omsatt i en revisionsplan för 2021.

Redovisningsrevision

Denna granskning syftar till att utröna om räkenskaperna är rättvisande och om den kontroll som utövas inom styrelser och nämnder är tillräcklig. Det senare gäller frågan om tillförlitligheten i räkenskaperna och säkerheten i system och rutiner. Vi har bl a granskat kommunens årsredovisning för år 2021 och delårsrapporten per den 31 augusti 2021.

De finansiella mål med bäring på god ekonomisk hushållning som finns i Östhammars kommun är att kommunens resultat på lång sikt ska uppgå till minst 2 % av skatteintäkter och generella statsbidrag (för 2021 är dock beslutet att resultatet ska uppgå till 1,15 % av skatteintäkter och generella statsbidrag), att verksamhetens nettokostnad inte får öka snabbare än ökningen av skatteintäkter och generella statsbidrag samt att samtliga nämnder ska följa budget (om en nämnd prognostiserar ett underskott/överskott på 1 % eller mer från budget ska kommunstyrelsen underrättas). Kommunstyrelsens bedömning är att kommunen uppfyller god ekonomisk hushållning ur ett finansiellt perspektiv trots att det sista målet inte nås. Vår sammanfattande bedömning är att två av tre mål (resultatmålet samt ökningen av verksamheternas nettokostnad i förhållande till ökningen av skatteintäkter och generella statsbidrag) är förenliga med de av fullmäktige fastställda finansiella målen. Ett mål (att samtliga nämnder följer budget) har inte uppnåtts.

Kommunfullmäktige har utifrån kommunens vision beslutat om fyra strategiska inriktningsområden vilka mäts genom tre styrtal vardera. De fyra inriktningsområdena är; en attraktiv och växande kommun, en hållbar kommun, en lärande kommun och en öppen kommun. Kommunstyrelsen gör bedömningen att kommunen har flera goda prestationer och resultat men att ambitionen som helhet inte uppnås. Vår sammanfattande bedömning är att resultatet enligt årsredovisningen inte är förenligt med de av fullmäktige fastställda verksamhetsmålen.

Vår slutsats är dock att kommunens årsredovisning i allt väsentligt ger en rättvisande bild av kommunens resultat och ställning. Årsredovisningen är dock inte i alla delar upprättad i enlighet med lagen om kommunal bokföring och redovisning samt god redovisningssed. Vi förutsätter att konstaterade brister åtgärdas inför kommande år. Revisorererna har vid granskningen biträttats av KPMG som kommer att lämna särskild rapport från granskningen av bokslut och årsredovisning.

Verksamhetsrevision

En stor del av revisionsarbetet har avsett verksamhetsrevision, d.v.s. en granskning av att verksamheten bedrivs ändamålsenligt och på ett ekonomiskt tillfredsställande sätt. Syftet har varit att klarlägga om verksamheten har bedrivits enligt fastlagda politiska mål och intentioner samt att utvärdera om kvalitet och inriktning har blivit den avsedda. I verksamhetsrevisionen har Kommunstyrelsen och samtliga nämnder granskats övergripande med inriktning på ändamålsenlighet och effektivitet. Särskild granskning med skriftlig avrapportering har skett genom granskning av **Kommunens hantering av Covid-19-krisen, Hur kommunen arbetar för att säkerställa kompetensförsörjningen, Arbetet mot kränkande behandling och diskriminering i skolan, Kvalitetsstyrning och resursutnyttjande inom äldreomsorgen, Kommunens redovisning av leasing samt Verkställighet av kommunfullmäktiges beslut.**

Övrig granskning

Som en del av granskningen har revisorerna löpande tagit del av styrelsens och alla nämnders protokoll och haft sammanträffanden med kommunfullmäktiges presidium, styrelse och nämnder samt utvalda förtroendevalda och tjänstepersoner.

Som lekmannarevisor i kommunens bolag och förtroendevalda revisorer i stiftelsen har följande utsetts:

Hargs Hamn AB	Anne Fridlund
Stiftelsen Östhammarshem	Gunnar Rydvall och Anne Fridlund
Dannemora Gruvfastighets AB	Mats Sjöborg
Östhammar Vatten AB	Ingemar Eriksson
Gästrike Vatten AB	Ingemar Eriksson

De utsedda lekmannarevisorerna/förtroendevalda revisorerna har granskat bolagen samt stiftelsen och lämnat granskningsrapporter för genomförd granskning.

Förteckning över de sakkunnigas rapporter – Revisionsåret 2021

Granskning av Delårsrapport 2021

Granskning av Kommunens hantering av Covid-19-krisen

Granskning av Hur kommunen arbetar för att säkerställa kompetensförsörjningen

Granskning av Arbetet mot kränkande behandling och diskriminering i skolan

Granskning av Kvalitetsstyrning och resursutnyttjande inom äldreomsorgen

Granskning av Kommunens redovisning av leasing

Granskning av Verkställighet av kommunfullmäktiges beslut

Granskning av Bokslut och årsredovisning 2021

IT-Centrum, KA-rapport februari 2022

Östhammar, Kimmo Hallerström

Kommunövergripande

Punchout lösningen är på plats i Östhammars kommun som har resulterat i att den gamla webbshoppen har avvecklats och alla beställningar görs via ekonomisystemet. Fortsatt pågående arbete med att komplettera produkter och rutinändringar baserat på den nya plattformen jobbas med kontinuerligt.

Ny Kundansvarig i Östhammar kommer bli Anna Löndahl ifrån IT-Centrum som kommer officiellt tillträda rollen som KA i Östhammar den 1:a mars 2022, nuvarande KA går över till ny organisationsgren som heter Metod och kvalitet. Överlämningsmöten pågår löpande.

Verksamhetsspecifikt

Sektor Omsorg:

Arbete pågår med Cosmic Link där paketering av klientapplikation är färdigt sedan tidigare driften. Senare delen av februari ska paketet skjutas ut till klienterna inom Sektor Omsorg.

Sektor Bildning:

Skolchef och Förvaltningsledare kommer att i 2022 gå i pension som kommer innebära tillsättning av nya individer, rekrytering pågår från kommunens håll för ny Sektor Bildning chef och Kristian Krantz är ersättare för Seija-Rahkonen Leppänen inom rollen för Förvaltningsledare.

Sektor Verksamhetsstöd:

Skrivarstugor har tillämpats med nätverk från IT och sektor verksamhetsstöd för att få fram ett första utkast av dokument för kravspecifikation i samband med nybyggnationer. Detta tar nätverk till sig för att kunna återanvända i 5 kommun specifika nybyggnationer.

Efter skriarstuga och övriga händelser har IT blivit inbjudna till möten med verksamhet för att närmare beröra nybyggnationer och planering av infrastruktur.

SAMMANTRÄDESPROTOKOLL
IT-nämnden
2022-03-18

Tid och plats 18 mars 2022, kl.14:30 - 15:25, digitalt sammanträde
Paragrafer § 1 - § 5
Bevis om anslag Anslaget sätts upp: 2022-03-24 Anslaget tas ner: 2022-04-15
Protokollets förvaringsplats Kommunhusets arkiv, Centralgatan 7, Tierp
Utses att justera Marie Pettersson

Beslutande

Ledamöter

Sara Sjödal (C), ordförande
Klas Bergström (M), vice ordförande
Marie Pettersson (S)
Olof Nilsson (S)
Anders Beckman (C)

Beslutande ersättare

Övriga närvarande

Ersättare

Per Lindström (KD)
Staffan Nygren (KD)
Lennart Owenius (M)

Tjänstemän och övriga

Evelina Håkansson, sekreterare
Lars-Erik Andersson, förvaltningschef IT
Linda Grundin, ekonom

Underskrifter

Sekreterare

Evelina Håkansson

Ordförande

Sara Sjödal

Justerande

Marie Pettersson

Innehållsförteckning

Paragraf	Rubrik	Dnr
	Upprop	
	Val av justerare	
§ 1	Godkännande av föredragningslistan	ITN/2022:3
§ 2	Information	ITN/2022:2
§ 3	Uppföljning av interkontrollplan 2021	ITN/2022:6
§ 4	Internkontrollplan 2022	ITN/2022:7
§ 5	Årsredovisning 2021	ITN/2022:8

Ordförande sign

Justerare sign

Sekreterare sign

§ 1
Dnr ITN/2022:3

Godkännande av föredragningslistan

Beslut

IT-nämnden beslutar

att godkänna föredragningslistan.

Ordförande sign

Justerare sign

Sekreterare sign

§ 2
Dnr ITN/2022:2

Information

Beslut

IT-nämnden beslutar

att godkänna informationen.

Sammanfattning av ärendet

Förvaltningschef IT, Lars-Erik Andersson, informerar om:

- Resultatrapport
- Investeringsrapport
- Utfall per kommun
- Projekt 2021 och 2022
- Lägesbild
- Infosäkerhetsarbetet

IT-nämndens ordförande, Sara Sjödal, informerar om:

- Fel tid i beslut för IT-nämndens sammanträden år 2022.

Beslutsunderlag

- Presentation – Information 2022-03-18

Ordförande sign

Justerare sign

Sekreterare sign

§ 3
Dnr ITN/2022:6

Uppföljning av interkontrollplan 2021

Beslut

IT-nämnden beslutar

att godkänna informationen.

Sammanfattning av ärendet

Tierps kommun har en internkontrollplan för alla sina verksamheter. IT-nämndens internkontrollplan följs upp löpande i den dagliga driften samt genom stickprovsförfarande.

Beslutsmotivering

För att bibehålla och utveckla kvalitetsarbete med it-nämndens leveranser så behövs löpande interna kontroller på ett antal punkter.

Barnrättskonsekvenser

Barnrättskonsekvenser saknas då barn och unga inte bedöms påverkas av beslutet.

Ekonomiska konsekvenser och finansiering

Planens kontrollpunkter hanteras inom den befintliga budgeten.

Beslutsunderlag

- Handläggarens tjänsteutlåtande
- Uppföljning av internkontrollplan 2021

Beslutet skickas till

- Kommunstyrelsen Tierps kommun
- Östhammars kommun
- Älvkarleby kommun
- Heby kommun
- Knivsta kommun

Ordförande sign

Justerare sign

Sekreterare sign

§ 4
Dnr ITN/2022:7

Internkontrollplan 2022

Beslut

IT-nämnden beslutar

att anta Internkontrollplan 2022, samt

att uppdra åt förvaltningschef IT att bevaka ärendet löpande.

Sammanfattning av ärendet

Tierps kommun har en internkontrollplan för alla sina verksamheter. Bifogat komplement av internkontrollplan antas av it-nämnden och läggs som komplement till kommunstyrelsen redan antagna internkontrollplan.

Beslutsmotivering

För att bibehålla och utveckla kvalitetsarbete med it-nämndens leveranser så behövs löpande interna kontroller på ett antal punkter. Denna internkontrollplan befäster vikten av rätt kvalitet på leveransen av tjänster.

Barnrättskonsekvenser

Barnrättskonsekvenser saknas då barn och unga inte bedöms påverkas av beslutet.

Ekonomiska konsekvenser och finansiering

Planens kontrollpunkter hanteras inom den befintliga budgeten.

Beslutsunderlag

- Handläggarens tjänsteutlåtande
- Internkontrollplan 2022

Beslutet skickas till

- Kommunstyrelsen Tierps kommun
- Östhammars kommun
- Älvkarleby kommun
- Heby kommun
- Knivsta kommun

Ordförande sign

Justerare sign

Sekreterare sign

§ 5
Dnr ITN/2022:8

Årsredovisning 2021

Beslut

IT-nämnden beslutar

att godkänna årsredovisningen för IT-nämnden år 2021, samt
att överlämna den till respektive samverkande kommun.

Sammanfattning av ärendet

IT-nämnden redovisar ett resultat för 2021 om 0 tkr. Årsomsättningen för IT-nämnden var 67 840 tkr.

Beslutsmotivering

Årets kostnad för IT-centrum är 67 840 tkr varav 489 tkr avser licenser för Tierpsbyggen, Temab och Älvkarlebyhus. Kostnaden exklusive bolagens licenser, 67 351 tkr, har fördelats på medlemskommunerna enligt följande:

- Tierp 14 898 tkr
- Älvkarleby 7 510 tkr
- Heby 14 523 tkr
- Knivsta 16 275 tkr
- Östhammar 14 145 tkr

Resultatet från årets chefsenkät visar i stora drag samma som tidigare år, att nöjdheten överlag hos cheferna är högre i de kommuner som har it-support och drift i egen regi. Det finns dock en mycket glädjande signal, att cheferna i Knivstas nöjdhet ökar för första gången sedan it-nämnden bildades. Resultatet för Älvkarlebys del av chefsenkäten förtjänar även det ett extra omnämnande då den når ”all time high” med hela 95,5 % nöjda chefer! Sjukskrivningarna har tyvärr ytterligare stigit något från 2020 till 2021. Här pågår ett arbete med att se över processer och arbetssätt för att minska belastningen och att ge bättre förutsättningar för ytterligare digitalisering i kärnverksamheterna.

Ordförande sign

Justerare sign

Sekreterare sign

2021 blev året då IT-centrum gick i mål med några av de upphandlingar och projekt som skjutits till it-nämndens tillkomst av medlemskommunerna. Print-projektet med en och samma leverantör(Nordlo) för samtliga fem kommuners MFP(multi function printer) slutfördes. Telefoniupphandlingen 2020 resulterade i en av samma digitala växelösning för alla fem kommunerna med Telia som leverantör. Sist in i denna lösning var Östhammar under våren 2021.

Barnrättskonsekvenser

Barnrättskonsekvenser saknas då barn och unga inte bedöms påverkas av beslutet.

Beslutsunderlag

- Handläggarens tjänsteutlåtande
- Årsredovisning 2021 IT-nämnden
- Verksamhetsberättelse PA 2021
- KA-rapporter från respektive samverkande kommun

Beslutet skickas till

- Kommunstyrelsen Tierps kommun
- Östhammars kommun
- Älvkarleby kommun
- Heby kommun
- Knivsta kommun

Ordförande sign

Justerare sign

Sekreterare sign

Älvkarleby
kommun

Knivsta
kommun

ÖSTHAMMARS
KOMMUN
- EN DEL AV ROSLAGEN

TIERPS
KOMMUN

HEBY
KOMMUN

Inkom 2022-03-24
Dnr KS-2022-266-1
Dpl 042

Årsredovisning 2021 IT-nämnden

2022-03-08

Innehållsförteckning

IT-nämnd.....	3
Verksamhetsidé	3
Övergripande inriktningsmål:	3
Uppdrag och uppgifter:.....	3
Drifrapport.....	4
Verksamhetens resultatrapport	4
Verksamheternas investeringsrapport.....	5
Analys och kommentar till utfall januari-december 2021.....	5
Viktiga förhållanden för resultat och ekonomisk ställning	6
Förväntad utveckling.....	7
Utfall hela 2021 jämfört med prognosen i delårsrapporten.....	7
Året som gått	7
IT-förvaltningen.....	7
Kund	8
Medarbetare	8
Pågående projekt.....	9
Framtidsbedömning – Digital samverkan	10
Får man ta med sig hunden.....	10
Generell verksamhetsstatistik.....	11
Nyckeltal Agenda 2030.....	16
Verksamheternas uppföljning av delmål och särskilda uppdrag	17
Agenda 2030 och delmål.....	17
Kommun och inflytande	17
Bo, trafik och miljö.....	17
Kommunen som arbetsgivare	18
Särskilda uppdrag	18
Kommun och inflytande	18
Bo, trafik och miljö.....	19
Kommunen som arbetsgivare	19
Referenser.....	20

IT-nämnd

Verksamhetsidé

Nämndens ansvarsområde är övergripande IT-strategiska och IT-taktiska frågor samt IT-operativa insatser för kommunerna enligt de definitioner och beslut som tas av nämnden. Nämnden ska arbeta för att möjliggöra för kommunerna att arbeta i en samverkanskultur för att få mer effektiva lösningar för såväl kärnverksamheterna som IT-verksamheten. Nämndens ansvar är även att medverka i de fem kommunernas digitala utvecklingsarbete samt stödja samordning av verksamhetsutvecklingsinsatser som är IT-relaterade. Nämnden ska sträva efter att arbeta i en samverkans- och samförståndskultur.

Övergripande inriktningsmål:

Nämnden ska även verka för att kontinuerligt effektivisera IT-verksamheten för att kunna leverera IT-tjänster till förvaltningarna till överenskomna servicenivåer. Uppdraget innefattar även att ge överenskommet stöd för IT-relaterade verksamhets- och utvecklingsfrågor.

Uppdrag och uppgifter:

Den gemensamma nämnden ansvarar för:

- strategisk och taktisk utveckling av IT-relaterade områden
- support/helpdesk av IT-relaterade områden
- IT-drift av den centrala servermiljön för kommunerna
- att leda en referensgrupp för inköp och logistik av gemensamma IT-produkter och IT-tjänster
- hantering av telefonifunktionen enligt separata överenskommelser med varje kommun
- inventarieadministration för IT-relaterade produkter, samt motsvarande stöd för
- inventarieadministration av förvaltningarnas verksamhetskritiska IT-system
- förvaltningarnas kommunikationsnät
- avtal som är en förutsättning för nämndens ansvarsområden

Dessutom har nämnden i uppdrag att vara stöd:

- i kommunernas digitala utveckling / digitala transformation
- för verksamheterna vid upphandling av förvaltningsspecifika IT-produkter och IT-tjänster, inklusive produkt- och modellval
- för förvaltningar vid IT-projekt och andra utvecklingsprojekt

Driftrapport

Den gemensamma IT-nämnden har en så kallad nollbudget. Budgeterade intäkter och kostnader är lika stora och eventuella avvikelser regleras mot respektive medlemskommun så att resultatet för IT-nämnden blir noll. Från budget 2020 till 2021 så skrevs budgeten upp med 0%, d.v.s. IT-förvaltningen fick i uppdrag att effektivisera verksamheten för att motverka kostnadsökningarna.

IT-nämnden åtog sig att leverera så mycket IT som möjligt utan att få mer resurser. Budgeten hölls under året, men det innebar tyvärr två stoppade projekt då kostnaderna skenat för inhyrd expertis i form av konsulter.

Budget år 2021, **67 112 tkr**, är fördelad på de fem kommunerna enligt tabellerna och diagrammen i rapporten. Medlemsavgiften och it-tjänsteavtalen fördelas med beslutad fördelningsnyckel.

Verksamhetens resultatrapport

(tkr)	Årsutfall 2021	Årsbudget 2021	Årsavvikelse 2021	Årsprognos 2021	Prognosa vvikelse	Årsutfall 2020
Taxor & avgifter						
Övriga intäkter	67 840	67 112	728	69 461	-1 621	67 539
Summa intäkter	67 840	67 112	728	69 461	-1 621	67 539
Personalkostnader	-26 173	-25 654	-519	-26 232	59	-24 781
Material	-403	-600	197	-327	-76	-668
Tjänster	-40 553	-40 038	-515	-42 112	1 559	-41 454
Övriga kostnader	-117	-185	68	-185	68	-205
Kapitalkostnader	-52	-79	27	-49	-3	-37
Avskrivningar	-539	-556	17	-556	17	-392
Summa kostnader	-67 837	-67 112	-725	-69 461	1 624	-67 537
Verksamhetens nettokostnader	3	0	3	0	3	2
Finansiella intäkter						
Finansiella kostnader	-3		-3		-3	-2
Resultat efter finansiella poster	0	0	0	0	0	0
Extraordinära poster						
Årets resultat	0	0	0	0	0	0

Budget år 2021, **67 112 tkr**, är fördelad på de fem kommunerna enligt tabellerna och diagrammen i rapporten (se nästföljande två sidor). Medlemsavgiften och it-tjänsteavtalen fördelas med beslutad fördelningsnyckel.

Verksamheternas investeringsrapport

Enhet	Arsutfall 2021	Arsbudget 2021	Arsavvikelse 2021	Arsprognos 2021	Prognosavvikelse	Arsutfall 2020
Administration	0	-500	500	0	0	
Drift	-6 450	-5 000	-1 450	-3 100	-3 350	-714
Nät	-1 092	-3 000	1 908	-4 300	3 208	
Support	0	-100	100	0	0	
Summa verksamheten	-7 542	-8 600	1 058	-7 400	-142	-714

Byggandet och investeringarna i de nya centrala servermiljöerna och det kommande nya datacentret samt det datanät(WAN) som byggs mellan de fem kommunerna kunde inledas under 2021. Det här sker på grund av att den tidigare servermiljön är ålderstigen och för att förbättra robustheten och säkerheten kring de fem kommunernas informationstillgångar. Att tillhandahålla en it-miljö som är korrekt, tillgänglig och tillförlitlig har aldrig varit mer aktuellt.

Upphandlingen och avtalet för datacenter genomfördes under 2020. Konsolideringen kommer att innebära kostnadsreduceringar i förhållande till att hålla liv i och återinvestera i flera olika servermiljöer för de fem kommunerna.

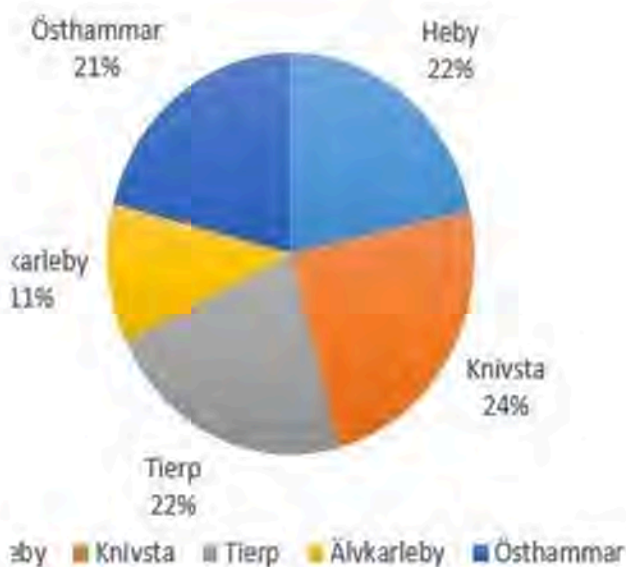
Analys och kommentar till utfall januari-december 2021

Årets kostnad för IT-centrum är 67 840 tkr varav 489 tkr avser licenser för Tierpsbyggen, Temab och Älvkarlebyhus.

Kostnaden exklusive bolagens licenser, 67 351 tkr, har fördelats på medlemskommunerna enligt följande:

- Tierp 14 898 tkr
- Älvkarleby 7 510 tkr
- Heby 14 523 tkr
- Knivsta 16 275 tkr
- Östhammar 14 145 tkr.

Kostnad år 2021

Viktiga förhållanden för resultat och ekonomisk ställning

Ekonomimodellen, det vill säga hur kostnaderna fördelas mellan medlemskommunerna, reviderades under år 2021.

Kostnaderna är indelade i 3 olika kategorier. Medlemsavgift, IT-tjänsteavtal och Kommunspecifikt.

Medlemsavgift: 33 262 tkr	IT-tjänsteavtal: 22 226 tkr	Kommunspecifikt: 11 863 tkr
<ul style="list-style-type: none">• Kostnader för arbetskraft: 26 172 tkr• Köp av tjänst Gem service: 1 000 tkr• Konsultkostnader: 4 725 tkr• Förbrukningsmaterial: 615 tkr• Övriga kostnader: 470 tkr• Kapitalkostnader: 279 tkr	<ul style="list-style-type: none">• Licenser: 16 325 tkr• Support/service/underhållsavtal: 5 450 tkr• Voxel och telefoni: 451 tkr	<ul style="list-style-type: none">• Extern drift (Knivsta/Heby): 7 636 tkr• Nät och kommunikation: 3 916 tkr• Kapitalkostnader: 312 tkr

Medlemsavgift: Kostnader för arbetskraft, värdskap Tierp, konsulter, förbrukningsmaterial och övriga kostnader samt gemensamma kapitalkostnader.

IT-tjänsteavtal: Kostnader för licenser, support/service/underhållsavtal och telefoni.

Kommunspecifikt: Kostnader för nät och kommunikation, kommunspecifika kapitalkostnader samt Knivsta och Hebys kostnader för extern drift.

Medlemsavgift och IT-tjänsteavtal fördelas mellan kommunerna med fördelningsnyckel.

Fördelningsnyckeln bygger på varje medlemskommuns volymer enligt följande:

- 1a) Viktning volymer Datorer: Adm 80%, Edu 20%
- 1b) Viktning volymer Datorer 67%, Surf.platta 33%
- 2) Viktning konton: Adm 80%, Edu 20%
- 3) Viktning 1a) + 1b) 80% 2) 20%
- 4) Golvpris i budget - 1 Mkr per kommun som undantas i fördelningsnyckel.

Lokalkostnader samt intern ersättning för växel i Tierp beslutades att flyttas tillbaka till respektive kommun, Tierp och Knivsta. Ersättning till Tierp för värdskap, 1 000 tkr, ekonomicheferna beslutade att lägga till i medlemsavgiften och fördela via nyckel.

Budget 2021 (68 252 tkr) justerades med anledning av beslut om värdskap (+1000 tkr), lokaler (-1640 tkr) och växel (-500 tkr)

$68\,252 + 1000 - 1640 - 500 = 67\,112$ tkr.

Arbetet tillsammans med upphandlingsenheten i Tierp fortsätter och under året så har licensförsörjningsavtalet kommit på plats. Implementeringen av avtalet kommer att fortsätta en bit in på 2022. Avtalet gällande klientförsörjning behöver förnyas under 2022 och förberedelserna för upphandlingen startade i augusti 2021. Det interna projektet kallat "Förbättringsarbete IT" har pågått under 2021 och resulterat i en del organisationsförändringar under 2022.

Den operativa och uppenbara nyttan med it-nämnden, att kostande per enhet(pc, ipad, etc) sjunker totalt sett för de fem kommunerna är den tydliga vinsten med samverkan kring IT. Att det utöver detta sker fler och fler gemensamma upphandlingar och diskussioner kring samverkan är den strategiska nyttan och den nytta som på längre sikt kommer att medföra fler och fler samverkansorganisationer inom den offentliga sektorn.

Verksamhetsbeställare

IT-Centrum har infört verksamhetsbeställare i fyra av våra fem kommuner. Detta innebär att utsedda personer inom verksamheterna, själva lägger beställningar hos vår avtalsleverantör gällande hårdvara och tillbehör.

Förväntad utveckling

Det finns några speciella områden som påverkar it-centrums verksamhet och dess ekonomiska utfall i högre grad än andra.

Digitaliseringen har med för ett högre tryck på support och driftsorganisationerna både i egen regi och för de partners som vi idag har. Skolans väg mot att i allt högre grad använda digitala verktyg än den tryckta boken medför ett utökat antal klienter i våra datanät. Under *pandemin* har denna utbyggnad eskalerat även i andra verksamheter inom kommunerna, De digitala mötena i olika verktyg som Zoom, Skype och TEAMS har etablerat arbetssätt som under normala omständigheter tagit ett decennium att införa.

En handläggare inom egentligen vilken verksamhet som helst har idag både en smartphone, en dator och ibland även en ipad. Det här driver licenskostnader, och även fler supportärenden samt ett ökat behov av avbrottsfri elkraft samt wifi-signal.

Totalkostnaderna för it kommer inte att minska totalt sett för de svenska kommunerna, de kommer att öka. Dock kan kostnaden per styck minska om man fortsätter konsolidering, samarbete och att införa gemensamma lösningar via gemensamma upphandlingar.

Utfall hela 2021 jämfört med prognosen i delårsrapporten.

Årsutfallet är 1 209 tkr bättre än prognos.

Ekonomimodellen för IT-centrum reviderades under året vilket bland annat resulterade i justerad fördelningsnyckel och justerad budget. Prognosen i samband med delårsrapporten lämnades innan beslut om ekonomimodell var fattat.

Året som gått

IT-förvaltningen

2021 blev året då it-centrum gick i mål med några av de upphandlingar och projekt som skjutits till it-nämndens tillkomst av medlemskommunerna. Print-projektet med en och samma leverantör(Nordlo) för samtliga fem kommuners MFP(multi function printer) slutfördes. Telefoniupphandlingen 2020 resulterade i en av samma digitala växelösning för alla fem kommunerna med Telia som leverantör. Sist in i denna lösning var Östhammar under våren 2021.

Andra stora projekt som drevs var bl.a. automatisk kontohantering(MIM, Microsoft Information Manager) via våra lönesystem samt införandet av digitala lösningar för utökad

kollaboration(TEAMS "meetings only"), det förstnämnda projektet stoppades under sommaren 2021 p.g.a. oförutsedda komplikationer som ledde till stora konsultinsatser. Kostnaderna för projektet skenade och förvaltningsledningen pausade därför projektet till 2022.

IT-Centrum ser med glädje att verksamheterna i de fem kommunerna gradvis utökar sin samverkan och möjlighet till robustare och kostnadseffektivare lösningar. Initiativ har tagits för att konsumentvägledningen för Knivstas innevånare kommer att hanteras av handläggare i Tierp. I och med de tekniska lösningarna så kommer innevånarna i Knivsta inte att märka någon skillnad.

Det pågår en diskussion i ekonomichefsgruppen om en eventuell gemensam upphandling av ekonomisystem. En sådan strategiskt mycket viktig upphandling kan komma att ändra förutsättningarna för eventuella andra gemensamma lösningar för de fem kommunerna. Utöver ovanstående så har ytterligare ett par upphandlingar och projekt genomförts i samverkan, bl.a. ett för e-arkiv.

Kund

Resultatet från årets chefsenkät visar i stora drag samma som tidigare år, att nöjdheten överlag hos cheferna är högre i de kommuner som har it-support och drift i egen regi. Det finns dock en mycket glädjande signal, att cheferna i Knivstas nöjdhet ökar för första gången sedan it-nämnden bildades. Resultatet för Älvkarlebys del av chefsenkäten förtjänar även det ett extra omnämnande då den når "all time high" med hela 95,5 % nöjda chefer!

Under 2021 togs initiativ till ett internt projekt kallat "Förbättringsarbete IT" bland annat som åtgärd efter chefsenkäten. Arbetet med förbättringsarbetet är inte slutfört, men IT-Centrum ser redan nu positiva signaler som förhoppningsvis ska ge bättre resultat i kommande enkäter.

Åtgärder som nu genomförs är att:

- organisera om alla kundansvariga och partneransvariga i en ny enhet(Förvaltningsstöd, FS) med en ny tillsatt chef
- Skapa en resurs (Metod och kvalitet, MOK) direkt under förvaltningschef med utredar- och utvecklar kapacitet.
- Förbättra internkommunikationen genom att antal åtgärder.
- En ny hemsida med flera nya funktioner och enklare felanmälan har utvecklats och startats.

Medarbetare

Om 2020 kunde omnämnas som "mycket speciellt" ur ett medarbetarperspektiv så har tyvärr inte 2021 varit mycket lättare. Omställningen till "digitalt först" och att ha merparten av handläggarna för de fem kommunerna arbetandes på distans in mot verksamhetssystemen samt de digitala möteslösningarna har medfört belastningar har samtliga medarbetare.

Sjukskrivningarna har tyvärr ytterligare stigit något. Även här så pågår ett arbete med att se över processer och arbetsätt för att minska belastningen och att ge bättre förutsättningar för ytterligare digitalisering i kärnverksamheterna.

Som nästa led i internprojektet "Förbättringsarbete IT" kommer därför förvaltningsledningen att sammanställa *vision*, *målbild* och *syfte* med organisationen för att skapa en tydligare bild internt inom organisationen. ITIL processerna behöver kvalitetssäkras och fokus ska flyttas från

genomförda ärenden till *förenklningar och förbättringar* i it-miljön för att skapa bättre förutsättningar.

IT-Centrum ska ta fram en *beskrivning av målmiljön* och vägen dit med tydligare uppdrag för att därigenom möjliggöra för mer engagemang hos medarbetarna.

Pågående projekt

Som nämnts ovan så har flera viktiga projekt slutförts under 2021, årets fokus är nu att slutföra MIM(automatisk identitetshantering) samt att efter de beslut som respektive kommun fattar anpassa eller avveckla Microsoft 365 och TEAMS.

Primära projekt 2021	Jan	Feb	Mar	Apr	Maj	Jun	Jul	Aug	Sep	Okt	Nov	Dec
EXE												
Print												
Östhammar Tel												
Hemtagning (Kn/He)												
Identitet												
Microsoft 365												
Datacenter												
Prog/tjänst (LAR)												
Klient upphandling												
itcentrum.se (3.0)												
Policy (strategi och instruktioner)												

- Projekt Telefoni: Anna Löndahl
- Projekt Print: Djamel Boughaf
- Projekt M365: Rikard Uls
- Projekt EXE: Kimmo Hallerström
- Projekt MIM: Jan-Olov Jansson
- Projekt e-arkiv: Annica Avegård
- Projekt Datacenter: Tomas Andersson / Mohammed Abusagr

Framtidsbedömning – Digital samverkan

”Håll i , håll ut och håll om” är ett uttryck som används bland annat i en del chefsutbildningar. Samma sak gäller förmodligen skapandet av gemensamma nämnder. IT-Centrum lägger nu sitt tredje verksamhetsår till handlingarna. De sista två åren har p.g.a. Covid-19 varit mycket speciella. De förändrade förutsättningarna för att skapa en robust effektiv IT-organisation för att stötta de fem kommunernas digitalisering har minst sagt varit utmanande. Av den anledningen är det stärkande att de fem kommunerna verkar hålla i och hålla ut när det gäller digitalisering i samverkan. För e-tjänsteplattformen rekryterades en gemensam resurs för att boosta effekten av en gemensam lösning. Det är numera oftare som de fem kommunernas förvaltningsledningar tänker samverkan och gemensam upphandling än tidigare. Det tar tid att etablera ett nytt koncept. Precis som förra året så har lite kvasi-forskning bedrivits i form av studier av de fem kommunernas budgetdokument. Om någon slutledning ska dras av nedanstående är det förmodligen som i ingressen på stycket.

Ordet "samverka"	2020	2021	2022
Tierp	68	79	113
Heby	5	4	25
Knivsta	14	11	15
Östhammar	13	26	3
Älvkarleby	1	3	5
Summa	101	120	161

Ordet "digital"	2020	2021	2022
Tierp	47	70	71
Heby	16	30	47
Knivsta	5	15	14
Östhammar	25	25	6
Älvkarleby	3	3	4
Summa	96	140	142

Får man ta med sig hunden...

Omställningen till distansarbete och digitala möten som regel och möten på plats som undantag gick fort. Från och med nu så kommer mer än 70% av alla möten även fortsättningsvis att ske digitalt. Medarbetarna kommer tillbaka till kontoren, men inte i den omfattning som var 2019. Det här kommer att medföra diskussioner kring vad som är möjligt och vad som är lämpligt och vad en arbetsgivare ska tillåta sina medarbetare. Flertalet annonser i platsbanken använder distansarbete som lockbete. Det här innebär att om de kommunala arbetsgivarna ska kunna locka till sig attraktiv arbetskraft så måste man ge rätt förutsättningar till de som redan arbetar i kommunerna.

Generell verksamhetsstatistik

Ökat antal klienter ger ökat antal supportärenden

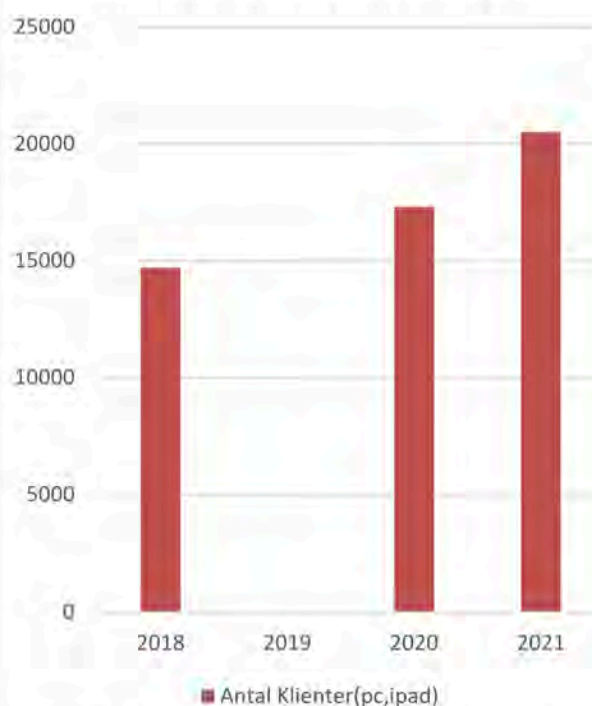
De senaste årens satsning på ”ett-till-ett” (varje elev har en egen dator eller Ipad) pågår för fullt i skolan, därtill har antalet enheter i vård- och omsorg ökat bland annat med anledning av corona-pandemin. Samma sak gäller för övriga kärnverksamheter, digitaliseringen som sker ger utökat antal enheter som behöver tas omhand.

Under de sista åren har antalet enheter ökat från ca 14 700 enheter 2018 till 17300 under 2020 för att under förra året nå strax över 20 000 enheter(20 493). Notera att det är två år mellan första och andra mätningen och enbart ett år mellan andra och tredje mätningen(2020/2021). Vi har således fördubblat ökningshastigheten på antalet klienter.

Ovanstående förutspåddes i riskanalysen för 2020 års budget och även inför 2021. Utökningen av antalet klienter för att lyfta och möjliggöra digitaliseringen driver kostnader hos it-förvaltningen i form av ökade licenskostnader samt ökad mängd supportärenden.

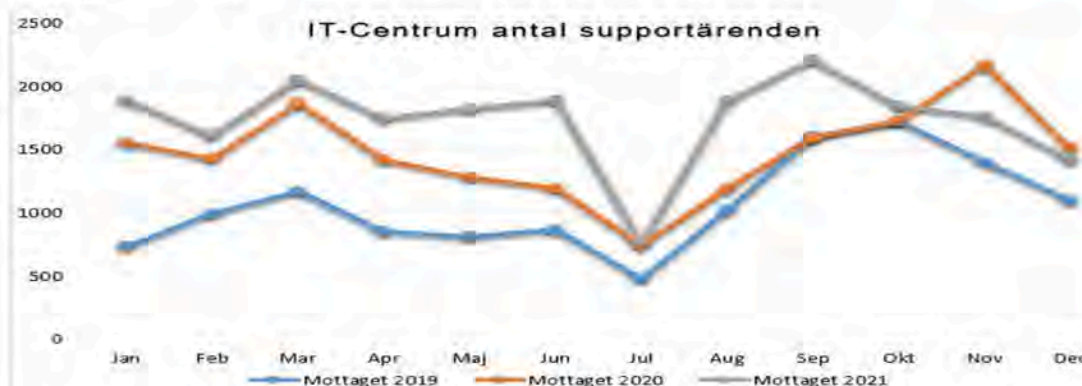
Ett återkommande bekymmer är att utökningarna av klientparken inom verksamheterna aviserats efter det att it-nämndens budget fastställts för kommande år.

Totalt antal klienter, fem kommuner

Tyvärr finns ingen notering för 2019 då it-nämnden startades.

Den ökande mängden klienter, utökat distansarbete med anledning av Corona och en allt snabbare digitalisering av verksamheterna är orsakerna till att antalet supportärenden ytterligare har ökat under 2021. Antalet supportärenden har ytterligare ökat med ca 18 procent från 2020 till 2021. Ökningen mellan 2019 till 2020 var 38,6 procent. Totalt sett ger det en ökning med 63,7 procent från 2019 till 2021.

Medarbetare

Tyvärn fortsätter sjukfrånvaron att öka under 2021. Stress hos flera av medarbetarna har tyvärr inneburit längre sjukskrivningar. Mängden ärenden i support, drift samt leverans har ökat markant. IT-Centrum genomför ett förbättringsarbete och en intern organisationsförändring för att bättre möta det ökande behovet från de fem medlemskommunerna.

Antal årsarbetare

	Totalt		Kvinnor		Män	
	2021	2020	2021	2020	2021	2020
Aldersgrupp -29 år	5,64	7,17	0,93	0,03	4,71	7,14
Aldersgrupp 30-39 år	7,64	7,29	0,00	0,00	7,64	7,29
Aldersgrupp 40-49 år	10,95	10,26	1,02	2,03	9,93	8,23
Aldersgrupp 50-59 år	12,56	9,72	4,15	3,06	8,41	6,66
Aldersgrupp 60 år -	5,76	3,02	1,02	1,02	4,74	2,00
Totalt antal anställda	42,55	37,46	7,12	6,14	35,43	31,32

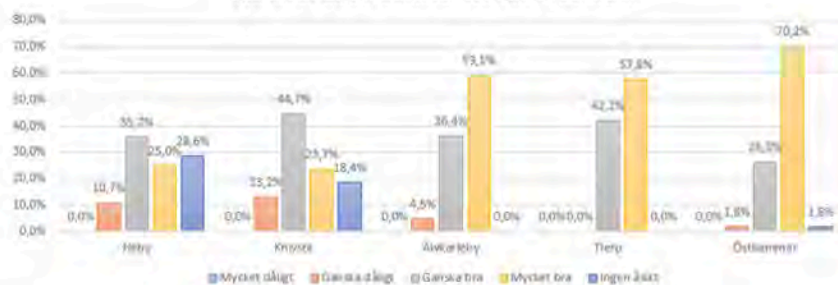
Sjukfrånvaro %

	Totalt		Kvinnor		Män	
	2021	2020	2021	2020	2021	2020
Sjukfrånvaro -29 år	3,59	5,41	11,89	0,00	1,77	1,80
<i>varav långtidsjukfrånvaro</i>	0,00	31,27	0,00	0,00	0,00	0,00
Sjukfrånvaro 30-49 år	2,68	1,15	0,00	0,00	2,83	7,58
<i>varav långtidsjukfrånvaro</i>	22,57	0,00	0,00	0,00	22,57	77,08
Sjukfrånvaro 50-	7,06	6,36	0,38	1,00	9,55	4,75
<i>varav långtidsjukfrånvaro</i>	49,59	53,53	0,00	0,00	50,33	10,15
Total Sjukfrånvaro	4,67	3,82	2,01	5,87	5,19	3,48
<i>varav långtidsjukfrånvaro</i>	37,70	40,38	0,00	37,50	40,55	41,18

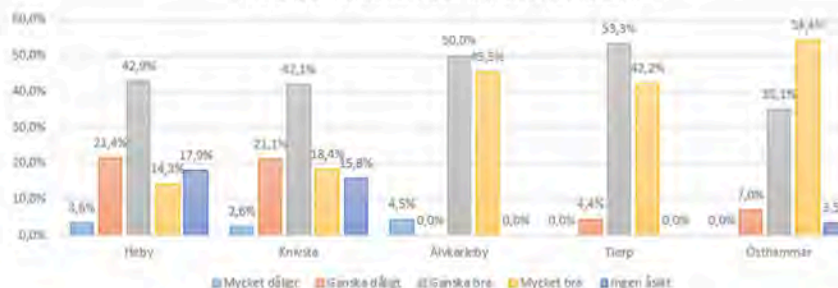
Kund

Återigen märks att de tre kommunerna med drift och support i egen regi har en närmare relation med sina kunder på kommunerna, det framkommer tydligt både vad gäller bemötande, service och sammanfattande betyg. Det är också mycket roligt att vi lyckats bryta den tidigare negativa trenden i Knivsta och att cheferna där mer och mer uppfattar och uppskattar de ansträngningar som IT-Centrums personal gör. Även i Älvkarleby går trenden uppåt från en redan hög nivå, över 95% av cheferna i Älvkarleby är nöjd eller mycket nöjd med IT-Centrum och vad medarbetarna åstadkommer, tack å tack!

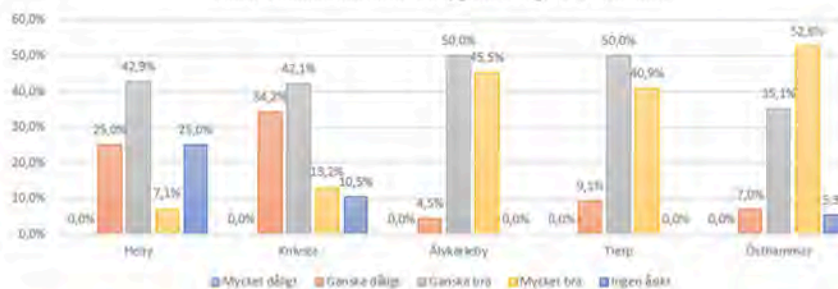
Vad anser du om bemötandet från IT-Centrum

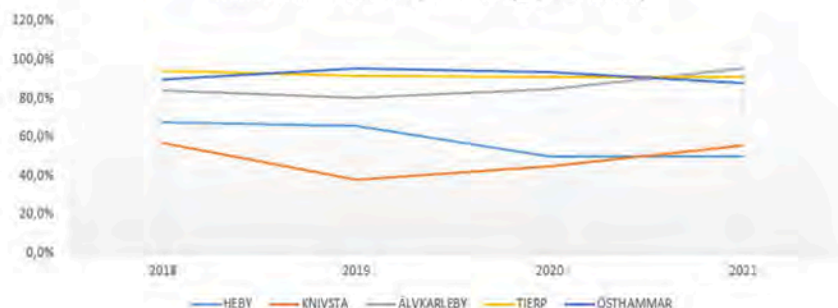
Hur anser du att servicen är från IT-Centrum?

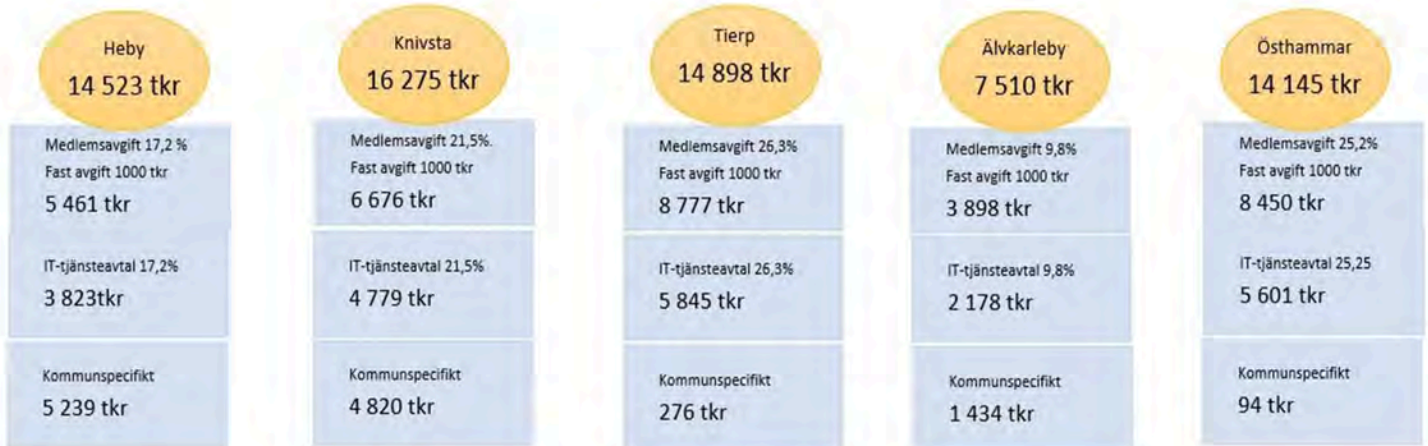
Vilket sammanfattande betyg vill Du ge IT-Centrum?

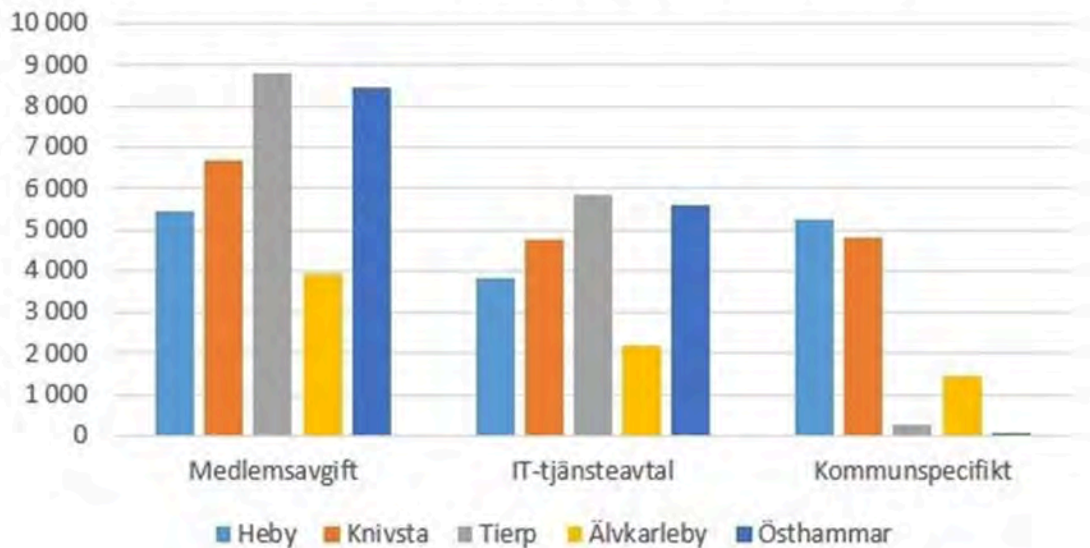
Trend sammanfattande positiv betyg (IT-Centrum)

Ekonomi

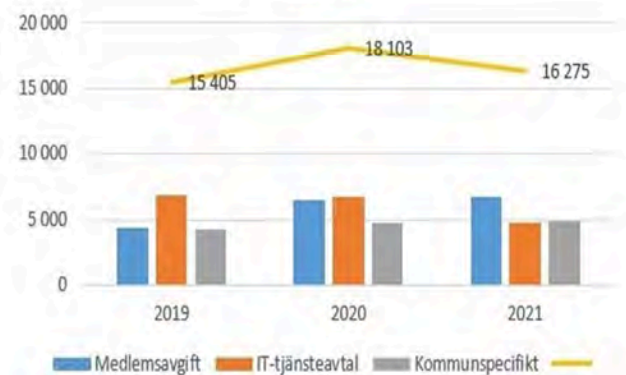
Kostnader år 2021 per kategori och kommun

Heby

Knivsta

Tierp

Älvkarleby

Östhammar

Nyckeltal Agenda 2030

Nationella nyckeltal och verksamhetens nyckeltal

Verksamhetens nyckeltal

Supportärenden egen regi (Tierp, Älvkarleby, Östhammar)

Antalet supportärenden har ytterligare ökat med ca 18 procent från 2020 till 2021. Ökningen mellan 2019 till 2020 var 38,6 procent. Totalt sett ger det en ökning med 63,7 procent från 2019 till 2021.

Mottaget per månad	2019	2020	2021
Jan	735	1552	1887
Feb	993	1429	1613
Mar	1170	1867	2052
Apr	854	1419	1746
Maj	814	1282	1824
Jun	866	1193	1890
Jul	479	744	759
Aug	1022	1192	1883
Sep	1605	1593	2211
Okt	1725	1727	1845
Nov	1399	2169	1758
Dec	1097	1518	1422
Total	12759	17685	20890
Ökning		38,6%	18,1%

Verksamheternas uppföljning av delmål och särskilda uppdrag

Agenda 2030 och delmål

Kommun och inflytande

17.1 Kommunens samverkan och partnerskap med andra kommuner, Region Uppsala, företag och civilsamhälle ska öka.

IT-Centrum skapar möjligheter till ytterligare samverkan inom region och medlemskommunerna genom utbyggnaden av såväl hård som digital infrastruktur. IT-Centrum arbetar för att Information, system och processer bör betraktas som digital infrastruktur vilken kan delas och samutnyttjas.

Bo, trafik och miljö

7.2 Minska kommunens energiförbrukning, bland annat genom energieffektivisering.

Genom upphandling ständigt sträva efter effektivare enheter, lägre förbrukning samt nya användningsområden.

I IT-Centrums upphandlingar ställs krav på att t.ex. minimera effektuttag vid standby-lägen. Här finns dock mycket att göra för att ställa rätt frågor och krav vid våra utbildningar kring transporter m.m. vid produktion av våra klienter samt övrig utrustning. Vårt bidrag inom minskad energiförbrukning genom digitalpendling beskrivs mer i *Särskilda uppdrag 6.3.a*

9.2 Genom upphandling styra mot renare och smartare teknik.

Vid all upphandling sträva efter att minimera miljöpåverkan och minskad PCF, Product Carbon Footprint.

IT-Centrum har i uppdrag att leda en referensgrupp för inköp och logistik av gemensamma IT-produkter och IT-tjänster för de fem ingående kommunerna och kan därigenom effektivisera samt minimera miljöpåverkan.

12.1 Minska mängden avfall genom åtgärder för att förebygga, minska, återanvända och återvinna avfall.

IT-Centrum har under många år återbrukat och återvunna våra klienter (pc, ipad, mobiler), IT-Centrum planerar i den kommande upphandlingen av klienter att även efterfråga "refurbished" (renoverade) enheter.

13.1 Senast år 2045 ska kommunen inte ha några nettoutsläpp av växthusgaser.

IT-Centrums bidrag är att *utveckla möjligheterna till digitalpendling och distansarbete för att minimera klimatpåverkan*

Kommunen som arbetsgivare

3.9 Minskad sjukfrånvaro i kommunens verksamhet.

IT-Centrum utvecklar möjligheterna till distansarbete.

Under 2021 har arbetet fortskridit med att tillgängliggöra och säkra kapacitet för digitalt distansarbete. Löpande har antalet användare, samt kapacitet i de lösningar som gör det möjligt att arbeta på distans och därmed minska sjukfrånvaron övervakats och utökats efter behov. Antalet supportärenden som handlar om problem vid användning av våra lösningar för digitala möten eller distansarbete har självfallet gått upp under de sista 24 månaderna, men ligger i paritet med den ökade användningen. Vår analys är att de första månadernas problem relaterade till användare och utbildning i verktygen har minskat.

Särskilda uppdrag

Kommun och inflytande

Status	Särskilda uppdrag
	6.1.c Digitaliseringstakten inom kommunens verksamheter ska öka för att uppnå bättre service gentemot medborgare, verksamhetseffektivisering samt ge möjligheter för nya servicelösningar. Kommentar <i>IT-Centrum stödjer "verksamhetsutveckling genom digitalisering" både i den av verksamheten efterfrågade projekten och genom de förbättringar som hela tiden görs i IT-infrastrukturen. Goda exempel under det sista året är den gemensamma digitala telefonilösningen för fem kommuner samt ny gemensam lösning för utskrift, kopiering och scanning.</i>
	6.1.k.x Inrätta generella KS-medel under kommundirektören som enbart kan tas i anspråk efter särskilt beslut i kommunstyrelsen under året. De generella KS-medlen är avsedda att under 2021 och 2022 användas till att dämpa negativa effekter som tillkommer under året orsakade av den pågående pandemin (exempelvis skattebortfall, ökad arbetslöshet och ökade kostnader för försörjningsstöd) som inte täcks upp av statliga medel. Kommentar <i>En projektledarutbildning genomfördes under året med ca 70 deltagare från många av kommunens olika verksamheter. I samband med det så har kommunens projektmodell reviderats.</i>

Bo, trafik och miljö

Status	Särskilda uppdrag
	6.3.a Kommunens resepolicy ska revideras i syfte att minska behovet av resande och minska tjänsteresornas klimatpåverkan. Klimatpåverkan vid tjänsteresor ska mätas och system med klimatkompensation alternativt klimatväxling ska införas. Kommentar <i>IT-Centrum möjliggör digitala möten via skype, TEAMS och Zoom för verksamheten och politiken. IT-Centrum följer utvecklingen och tar löpande fram utrustning som ska passa de förändrade behoven av möten.</i>
	6.3.c Källsortering av avfall ska införas i kommunens samtliga verksamheter. Kommentar <i>IT-Centrum har via sina leverantörer under fler år återbrukat eller återvunnit alla återlämnade klienter.</i>

Kommunen som arbetsgivare

Status	Särskilda uppdrag
	6.7.d Alla verksamheter ska verka för att möjliggöra för fler deltidsbrandmän (RIB) bland kommunens medarbetare. Kommentar: <i>IT-Centrum har medarbetare som även arbetar som deltidsbrandman.</i>
	6.7.e Kompetensbaserad rekrytering ska genomsyra alla verksamheter för att rekrytering alltid ska basera sig på det behov som finns vid rekryteringstillfället. Kommentar <i>Speciell intervjumall har tagits fram för it-centrum. Vid rekrytering av chef senast användes verktygen "Jobmatch" samt "Logic" tack vare hjälp från Östhammar kommuns HR-avdelning.</i>
	6.7.h.x Kompetensutvecklingsmedel ska användas under året för kompetensutveckling för att rusta kommunens medarbetare samt bidra till att kommunen som arbetsgivare blir attraktivare. Helt enkelt en investering för framtiden. Kommentar <i>Utbildningar inom nyckelområden sker löpande, både med externa utbildningar men även interna. Under det senaste året företrädesvis digitalt.</i>

Referenser

<https://www.alvkarleby.se/download/18.148cd9a117d9efedf49ca6/1645188476609/M%C3%A5l-%20och%20budgetdokument%202022-2025%20%20%C3%84lvkarleby%20kommun.pdf>

<https://www.tierp.se/download/18.f47f5b717d60b8c9932ebf3/1638792327990/Budget%20f%C3%B6r%20Tierps%20kommun%202022-2024.pdf>

<https://knivsta.se/download/18.43f8b5d317c115e3c3dbef8b/1633510625501/Mal%20och%20budget%202022%20samt%20Planeringsram%202023-2025.pdf>

<https://www.heby.se/download/18.5cde3c517ea7c640a61a356/1643724160053/M%C3%A5l%20och%20budget%202022,%20plan%202023-2024-%7B3D0793E9-F365-4C6E-A065-50A92058016E%7D.pdf>

<https://www.osthammar.se/globalassets/dokument/styrdokument/arsbudget-2022-handling-till-ks-210601.pdf>

Avgift för upplåtelse av offentlig plats

Östhammars Kommun

Antaget av	Kommunfullmäktige
Antaget	
Ersätter tidigare version	Torghandelstaxa KF § 53/2014
Dokumentansvarig	Krister Carlsson Markstrateg

Innehåll

Om föreskrifterna	3
Tillstånd.....	3
Avgifter	3
Torghandel	3
Uteservering	4
Evenemang	5
Byggetablering	6
Grävtillstånd	6
Övriga.....	6

Om föreskrifterna

1 § Avgifter för användning av offentlig plats framtagen med stöd av avgiftslagen, lag (1957:259) om rätt för kommun att ta ut avgift för vissa upplåtelse av offentlig plats mm och kommunens lokala ordningsföreskrifter samt torghandelsföreskrifter.

I dessa föreskrifter finns specificerat vad det kostar att tillfälligt nyttja offentlig plats för ändamålsenlig verksamhet i Östhammars kommun. Priser räknas årligen upp med konsumentprisindex. Basår utgörs av 2021, november månad (348.03).

De avgifter som återfinns nedan har sin utgångspunkt i antagna lokala ordningsföreskrifter samt torghandelsföreskrifter.

Dessa avgifter gäller fr o m 2022-07-01.

I de fall polisen upphäver ett tillstånd kommer taxa inte återbetalas.

För uteserveringar som 2021 **inte** haft tillstånd från polismyndigheten gäller avgifterna fr o m 2022-07-01.

För de uteserveringar som haft tillstånd från polismyndigheten 2021 gäller avgifterna fr o m 2023-01-01.

Tillstånd

2 § Avgifter som anges i detta dokument gäller endast ihop med giltiga tillstånd, vanligen polistillstånd, som krävs för att få använda offentlig plats.

Avgifter

Torghandel

3 § Följande avgifter gäller för torghandelsplatser i Östhammars kommun. Se bifogade kartor.

Försäljningsplatser om 3 m

Helår

20.000 kr

1 månad maj – augusti i Öregrund	3.000 kr
1 månad maj – augusti övriga områden	1.500 kr
1 månad september – april	1.500 kr
1 vecka maj – augusti i Öregrund	1.500 kr
1 vecka maj – augusti övriga områden	1.000 kr
1 dag maj – augusti i Öregrund	500 kr
1 dag i övrigt	400 kr

El - fast kostnad 50 kr/dag om tillgång till eluttag finns. Kostnad påförs faktura alternativt i betalsystem som kommunen hänvisar till.

Ideella föreningar, samt skolklasser erhåller torghandelsplats utan kostnad (bokning av plats behövs).

Torghandelsvagnar som är större än 3 meter debiteras för det antal försäljningsplatser som uppställningen tar i anspråk.

Foodtrucks kräver minst två försäljningsplatser och debiteras för det antal försäljningsplatser som uppställningen tar i anspråk.

Uteservering

4 § Följande avgifter gäller för uteserveringar i Östhammars kommun.

Sommarsäsong är 1 maj – 31 augusti, debiteras oavsett antal månader av perioden som avses.

Tilläggsmanad i anslutning till sommarsäsongen (april och september) 50 kr/kvm.

Övrig säsong 1 september – 30 april, debiteras oavsett antal månader av perioden som avses.

Ändamål	Ort	Tidsperiod	Taxa
Uteservering	Öregrund	Sommarsäsong	300 kr / kvm
Uteservering	Öregrund	Övrig säsong	250 kr / kvm
Uteservering	Östhammar	Sommarsäsong	250 kr / kvm
Uteservering	Östhammar	Övrig säsong	200 kr / kvm

Uteservering	Alunda	Sommarsäsong	150 kr / kvm
Uteservering	Alunda	Övrig säsong	100 kr / kvm
Uteservering	Gimo	Sommarsäsong	150 kr / kvm
Uteservering	Gimo	Övrig säsong	100 kr / kvm
Uteservering	Österbybruk	Sommarsäsong	150 kr / kvm
Uteservering	Österbybruk	Övrig säsong	100 kr / kvm
Uteservering	Övriga	Sommarsäsong	150 kr / kvm

Bryggdäck och Pontonbryggor i hamnbassänger i Öregrund och Östhammar för tex uteservering eller annan aktivitet hanteras i enlighet med samma principer som på land.

Evenemang

5 § Följande avgifter gäller för evenemang.

Grundavgift ej kommersiella evenemang för ideella föreningar	200 kr/dygn
Grundavgift kommersiella evenemang, sommarsäsong	
Öregrund och Östhammar	4500 kr/dygn
Övriga orter	2000 kr/dygn
Påslag om el och vatten behövs, sommarsäsong	500 kr/dygn
Om evenemanget kräver omläggning av trafik (engångskostnad)	5000 kr
Om evenemanget innebär utökad avfallshantering (engångskostnad)	5000 kr

Evenemangslängd max 7 dagar. Om längre tid eller evenemang med fler än 1000 betalande så sker särskild prövning hos sektor samhälle.

Grundavgift kommersiella evenemang, vintersäsong	
Samtliga orter	1000 kr/dygn
Om evenemanget kräver omläggning av trafik (engångskostnad)	5000 kr
Om evenemanget innebär utökad avfallshantering (engångskostnad)	5000 kr

Cirkus/Tivoli och liknande	2 000 kr/dygn
El om platsen så medger, vatten tillhandahålls ej	500 kr /dygn
Auktion, offentliga möten, kulturevenemang	500 kr/tillfälle
Övrigt ex ballong- eller helikopterstigning/landning	500 kr/tillfälle

Byggetablering

6 § Följande avgifter gäller vid byggetablering.

Grundavgift per upplåtelse	400 kr
Byggarbetsplats, byggnadsställning, upplag, bod mm	< 1 månad 50 kr/kvm >1 månad 25 kr/kvm/mån
Container, mobilkran, skylift och rullställning	Mindre än 3 dygn ingen avgift. Mer än 3 dygn 250 kr/påbörjad vecka.

Grävtillstånd

För grävtillstånd tillämpas särskild avgift.

Övriga

7 § För övriga användningar av offentlig gäller följande:

För Food Truck (ej torgplats, alla orter)

Om avtal skrivs på minst ett år i taget 15 000 kr/år

Om avtal skrivs på mindre än ett år (min 1 månad) 1500 kr/mån

Information: Tillkommer en avgift för registrering hos livsmedelsenheten på Miljö- och hälsoskyddskontoret samt en årlig avgift för kontrolltiden.

Julgransförsäljning, max 30 kvm/plats 1 500 kr,

Taxa för Gästhamnen Öregrund

(Gäller från 2022-06-01)

Inledning

Bakgrund

För att angöra vid Öregrunds gästhamn krävs att en avgift erläggs till gästhamnskontoret, för hanteringen och servicen som gäst erhåller vid tillfället.

För att säkerställa att antagna hamnordningsföreskrifter efterlevs, äger leverantören rätten att ta ut en avgift och tydliggöra utifrån hamnordningen respektive gäst skyldigheter och möjligheter.

Syfte

Gästhamnsleverantören är en del utav en tjänstekoncession där omsättningshyra utgör en beståndsdel i den övergripande intäkt som tillfaller kommunen månatligt. Intäkten utgör sedan förvaltningsomkostnaden som Östhammars kommun står för i ansvarsfördelningen.

Taxorna fastställs utav Kommunfullmäktige Östhammars kommun.

Avgifter för gästhamnen

Kommunfullmäktige		
Hamntaxa Öregrunds gästhamn 2022		
Fr.o.m 2022-06-01		
80 gästplatser		
Båtplatser		Storlek
Dagplats, oavsett storlek på båt (3 timmar)		75
Gästplats per dygn	<35 fot	300
	>35-45 fot	400
	>45 fot	600
Faciliteter		
Dusch per person		35
1 stycken tvätt		50
Internetanslutning		Ingår i båtplatsavgiften
El på bryggan	dygn	50
Samtliga avgifter erläggs vid hamnkontoret		

Karta över ansvarsområdet

Kommunstyrelsen

Hamntaxa Öregrunds gästhamn 2022

Fr.o.m 2022-06-01

80 gästplatser

Båtplatser

Storlek

Dagplats, oavsett storlek på båt (3 timmar)

75

Gästplats per dygn

<35 fot

300

>35-45 fot

400

>45 fot

600

Faciliteter

Dusch per person

35

1 stycken tvätt

50

Internetanslutning

Ingår i båtplatsavgiften

El på bryggan

dygn

50

Samtliga avgifter erläggs vid hamnkontoret 1/6 t.o.m 30/8

Tidigare taxa

50
200
300
500

20
30

Ingick i båtplatsavgiften

Riktlinjer för ersättningar till förtroendevalda

Riktlinjer för ersättningar till förtroendevalda

Innehåll

ALLMÄNNA BESTÄMMELSER.....	2
§ 1 Förtroendeuppdrag som omfattas av bestämmelserna	2
§ 2 Ersättningsberättigade sammanträden m.m.	2
ERSÄTTNING FÖR FÖRLORAD ARBETSINKOMST SAMT FÖR FÖRLORADE SEMESTERFÖRMÅNER	3
§ 3 Förlorad arbetsinkomst.....	3
Verifierat belopp, maximalt 5 %	3
Schablonberäknat belopp, maximalt 5 %.....	3
§ 4 Förlorad semesterförmån	4
§ 5 Förlorad pensionsförmån ersätts med pension för förtroendeuppdraget.....	5
§ 6 Särskilda arbetsförhållanden m. m.....	5
§ 7 Arvoden m.m.....	5
§ 7a Årsarvode	5
Kommunalrådsarvoden	6
§ 7b Fast arvode	6
§ 8 Partistöd.....	7
§ 9 Begränsat arvode	7
§ 10 Arvode för sammanträden mm.....	7
ERSÄTTNING FÖR KOSTNADER.....	7
§ 11 Resekostnader se Östhammars kommuns resepolicy.....	7
§ 12 Barn tillsynskostnader	7
§ 13 Kostnader för vård och tillsyn av funktionshindrad eller svårt sjuk	8
§ 14 Funktionshindrad förtroendevalds särskilda kostnader.....	8
§ 15 Övriga kostnader	8
GEMENSAMMA BESTÄMMELSER	8
§ 16 Hur man begär ersättning	8
§ 17 Tidsfrist	8
§ 18 Tolkning av bestämmelserna.....	8
§ 19 Utbetalning	9
§ 20 Uppräkning.....	9

ALLMÄNNA BESTÄMMELSER

§ 1 Förtroendeuppdrag som omfattas av bestämmelserna

Dessa bestämmelser gäller förtroendevalda som avses i 4 kap § 1 kommunallagen (SFS 2017:725).

För förtroendevalda som fullgör uppdrag på heltid eller på minst 40 % av heltid gäller endast § 7 samt § 10-19.

Alla ersättningar i arvodesreglementet anges som en procentsats av riksdagsmannaarvodet. Aktuella arvodessummor för innevarande år återfinns i bilagan ”Beloppsbilagan för ersättningar till förtroendevalda”.

§ 2 Ersättningsberättigade sammanträden m.m.

Tjänstgörande ledamöter och närvarande ersättare har rätt till ersättning enligt vad som närmare anges i § 3-6, § 9 i detta dokument enligt Kap. 4 § 12-18 Kommunallagen.

- a) sammanträde med kommunfullmäktige, fullmäktigeberedning, kommunstyrelsen och övriga nämnder, nämndutskott, nämndberedningar, liksom revisorernas sammanträden
- b) sammanträden i gemensamma nämnder
- c) sammanträden med utredningskommittéer, projektgrupper och arbetsgrupper
- d) protokolljustering, då särskild tid och plats bestämts
- e) partigruppsmöten, som är nödvändiga under sammanträde som anges under a)
- f) konferens, informationsmöte, studiebesök, uppdrag som kontaktperson, studieresa, kurs eller liknande som rör kommunal angelägenhet och som har ett direkt samband med det kommunala förtroendeuppdraget samt sammanträden med bolag, stiftelser och föreningar och som grundas på ett nämnd- eller styrelsebeslut.
- g) överläggning med företrädare för annat kommunalt organ än det den förtroendevalde själv tillhör
- h) sammankomst med kommunalt samrådsorgan/intressentsammansatt organ
- i) presidiummöte i fullmäktige, fullmäktigeberedning, nämnd eller utskott
- j) besiktning eller inspektion
- k) Kommunfullmäktige beslutar om arvode för ordförande och vice ordförande i Stiftelsen Östhammarshem. Arvodet utgår från Stiftelsen Östhammarshem.
- l) överläggning med utomstående myndighet eller organisation
- m) fullgörande av granskningsuppdrag inom ramen för ett revisionsuppdrag
- n) ledamöter valda eller utsedda till specifika interna eller externa uppdrag i olika typer av organisationer
- o) socialjour (se bilaga 1)
- p) vigsselförrättning (se bilaga 2)
- q) röstmottagare (se bilaga 3)
- r) ordförandeöverläggning för majoriteten där kommunstyrelsens ordförande eller 1:e vice ordförande kallar
- s) vice ordförandeöverläggning för oppositionen där kommunstyrelsens 2:e vice ordförande kallar
- t) gruppledarträff där kommunstyrelsens ordförande, 1:e vice ordförande, 2:e vice ordförande eller kommunfullmäktiges presidium kallar.

ERSÄTTNING FÖR FÖRLORAD ARBETSINKOMST SAMT FÖR FÖRLORADE SEMESTERFÖRMÅNER

§ 3 Förlorad arbetsinkomst

Förtroendevald som förlorar arbetsinkomst på grund av förrättning eller sammanträde har rätt till ersättning för styrkt förlorad arbetsinkomst med högst det belopp per dag eller timme som framgår av bilaga.

Förtroendevald som kan visa att en arbetsinkomst förlorats, men inte till vilket belopp, har rätt till en schablonersättning beräknad på grundval av aktuell sjukpenninggrundande inkomst på sätt som framgår av bilaga.

Det är viktigt att betona att ersättning för förlorad arbetsinkomst förutsätter att vederbörande verkligen fått ett löneavdrag eller en inkomstförlust på grund av uppdraget. En förtroendevald som medvetet lämnar felaktiga uppgifter gör sig skyldig till brottslig handling.

Definition av begreppet arbetsinkomst

Med arbetsinkomst avses kontant lön eller inkomst av rörelse eller jordbruksfastighet. En förutsättning för att ersättning ska kunna betalas är att den förtroendevalde kan påvisa att han verkligen har förlorat arbetsinkomst på grund av uppdraget.

Den som är passiv ägare till jordbruksfastighet eller till företag kan inte i något fall anses förlora arbetsinkomst från fastigheten eller rörelsen genom ett kommunalt förtroendeuppdrag. Eventuellt utebliven inkomst av kapital eller av tillfällig förvärvsverksamhet kan inte heller åberopas som grund för att få ersättning. Uteblivet arvode från annat politiskt uppdrag ger givetvis inte heller rätt till ersättning för förlorad arbetsinkomst.

Verifierat belopp, maximalt 5 %

Förtroendevald som kan visa att arbetsinkomst förlorats, men inte till vilket belopp, t e x egen företagare eller förtroendevalda som har flera anställningar och/eller att ersättning beräknas med årsarbetstid, bonus etc. beräknas den förlorade arbetsförtjänsten utifrån aktuell sjukpenninggrundande inkomst. Fyll i *Intyg om förlorad arbetsinkomst*.

Schablonberäknat belopp, maximalt 5 %

Ersättning för förlorad arbetsinkomst kan utgå för högst 8 timmar per dygn om inte schemaläggning av arbetstiden påvisar annat förhållande. Ersättning sker också för uteblivet tillägg för obekväm arbetstid och andra i lönen ingående tillägg.

Regeln om ersättning för förlorad arbetsinkomst är inte tillämplig för förtroendevald med heltid eller minst 40 %.

Maximibeloppen justeras för varje kalenderår utifrån arvodesnivån för kommunalråd per den 1 januari respektive år.

Intyg om förlorad arbetsinkomst

Förtroendevald som är anställd hos annan än Östhammars kommun ska genom intyg från arbetsgivare styrka inkomstförlusten, se bilaga 3. Två alternativa rutiner får tillämpas för att styrka inkomstförlust i anställning. Den förtroendevalde väljer vilken rutin hen vill tillämpa och anmäler sitt val till nämnden.

a) Intyg för beräkning av ersättningsbelopp per dag eller timme samt intyg över gjorda löneavdrag Den förtroendevalde lämnar uppgift om vilket löneavdrag som hens arbetsgivare gör vid frånvaro för förtroendeuppdrag. Uppgifterna intygas av den förtroendevalde och arbetsgivaren på särskilt fastställd blankett. Intyget inlämnas till Lednings- verksamhetsstöd i början av varje mandatperiod och därefter så snart inkomstförhållandena ändras.

Den förtroendevalde ska, utöver ovan angivet intyg, minst en gång per år senast under februari månad året efter utbetalningsåret lämna intyg från sin arbetsgivare som visar vilka avdrag som under aktuell period har gjorts för ledighet för förtroendeuppdraget. Kopia av lönespecifikation eller kontrolluppgift godtas som intyg om det av dessa framgår med vilket sammanlagt belopp som löneavdrag gjorts för ledighet för förtroendemannauppdrag. I annat fall godtas annat av arbetsgivaren särskilt utfärdat intyg över gjorda avdrag för ledighet för förtroendemannauppdrag.

Om det vid avstämningsperiodens slut visar sig att den förtroendevalde erhållit ersättning för förlorad arbetsinkomst som överstiger gjorda avdrag ska rättelse ske genom att det för mycket erhållna beloppet återbetalas.

b) Intyg lämnas fortlöpande per månad eller per sammanträde/förrättning.

Förtroendevald som väljer detta alternativ ska fortlöpande per månad eller per sammanträde/förrättning genom intyg från arbetsgivare styrka för vilken tid och med vilket belopp som löneavdrag har gjorts. Utbetalning av ersättning för förlorad arbetsinkomst sker då utifrån detta underlag. Något ytterligare intyg härutöver som styrker förlorad arbetsinkomst behöver inte lämnas av den som väljer detta alternativ.

§ 4 Förlorad semesterförmån

Förtroendevalda har rätt till ersättning för styrkt förlorad semesterförmån med högst det belopp fullmäktige beslutat.

Verifierat belopp:

- a) Förlorad semesterersättning, maximalt: 12 % på utbetald ersättning för förlorad arbetsinkomst.
- b) Förlorade semesterdagar, maximalt 5 %.

Förtroendevalda som kan visa att semesterförmånen faktiskt påverkas men inte på vilket sätt har rätt till en schablonersättning på sätt som fullmäktige beslutat.

Schablonberäknat belopp:

Procentuellt påslag med 12 % på utbetald ersättning för förlorad arbetsinkomst.

§ 5 Förlorad pensionsförmån ersätts med pension för förtroendeuppdraget

Bestämmelser i OPF-KL18 (Omställningsstöd och Pension för Förtroendevalda inom kommuner och Landsting) reglerar pensionsavsättning för förtroendevalda som tidigare omfattas av OPF-KL14 eller som tillträder vid valet 2018.

För förtroendevalda som fullgör uppdrag på heltid eller minst 40 % av heltid och påbörjat sitt uppdrag före 2014 års kommunalval, ersätts enligt PBF. (Pensionsbestämmelser för förtroendevalda).

Kommunalråd som omfattas av pensionsbestämmelserna har inte rätt till ersättning för förlorad pensionsförmån.

§ 6 Särskilda arbetsförhållanden m. m

Rätten till ersättning enligt § 3-5 omfattar nödvändig ledighet för förtroendevalda med speciella arbetstider eller särskilda arbetsförhållanden i övrigt när det inte kan anses skäligt att de förtroendevalda fullgör sina ordinarie arbetsuppgifter i direkt anslutning till sammanträdet eller motsvarande.

Förtroendevald har inte rätt till ersättning för styrkt förlorad arbetsinkomst eller för styrkt förlorad semesterförmån om schablonersättning tidigare utbetalats för den förlorade inkomsten eller den förlorade semesterförmånen.

§ 7 Arvoden m.m.

Förtroendevalda som fullgör uppdrag på heltid eller på minst 40 % av heltid har rätt till årsarvode med belopp som fullmäktige beslutat.

För årsarvorderande förtroendevalda vars årsarvode uppgår till minst 40 % av heltid utgår ingen ersättning för de sammanträden, förrättningar eller dylikt med kommunen eller kommunägda bolag, som gäller det uppdrag som årsarvodet avser, se 2 §.

§ 7a Årsarvode

För förtroendevalda på minst 40 % tillämpas nedanstående paragraf i "Allmänna bestämmelser" (AB).

§ 8 Bisysslor

Innehav av bisyssla prövas av fullmäktige

§ 19 Samordningsbestämmelser

§ 27 Semesterförmåner utges som engångsbelopp på juni månads utbetalning av arvode, ersättningen beräknas enligt AB.

§ 28 Ledighet och förmåner vid sjukdom m.m.

§ 29 Föräldraledighet

§ 39 Avtalsförsäkringar m.m.

Kommunalrådsarvoden

Finanskommunalrådets och 2:a majoritetsrådets arvoden är 95 % av riksdagsmannaarvodet. Oppositionsrådets arvode är 90 % av riksdagsmannaarvodet. Förtroendevalda som fullgör uppdrag på heltid eller på minst 40 % av heltid har rätt till arvode enligt § 9 för sammanträde med fullmäktige.

§ 7b Fast arvode

Fasta arvodet är ersättning för telefontid, inläsning av ärenden, överläggningar med förvaltningschef, kontakter med massmedia, överläggningar med egna partigrupper och även med övriga partigrupper m.m.

Arvode	% av riksdagsmannaarvode
Ordförande	
Ordf. i Kommunfullmäktige	4,4 %
Ordf. i Valnämnden	0,4 %
Ordf. i Kultur- och Fritidsnämnden	9 %
Ordf. i Socialnämnden	40 %
Ordf. i Barn- och utbildningsnämnden	40 %
Ordf. i Bygg- och Miljönämnden	20 %
Ordf. i Stiftelsen Östhammarshem	7,6 %
Ordf. i revisionen	2,8%
1:e vice ordförande	
1:e vice ordf. i Kommunfullmäktige	1 %
1:e vice ordf. i Valnämnden	0,1 %
1:e vice ordf. i Kultur- och Fritidsnämnden	1 %
1:e vice ordf. i Socialnämnden	2,2 %
1:e vice ordf. i Barn- och utbildningsnämnden	2,2 %
1:e vice ordf. i Bygg- och Miljönämnden	2,2 %
Vice ordf. i Stiftelsen Östhammarshem	1,5 %
2:e vice ordförande	
2:e vice ordf. i Kommunfullmäktige	1 %
2:e vice ordf. i Valnämnden	0,1 %
2:e vice ordf. i Kultur- och Fritidsnämnden	2 %
2:e vice ordf. i Socialnämnden	4 %
2:e vice ordf. i Barn- och utbildningsnämnden	4 %
2:e vice ordf. i Bygg- och Miljönämnden	4 %
Ordinarie ledamot i kommunstyrelsens arbetsutskott som inte är kommunalråd	12,6 %
Ordinarie ledamot i kommunstyrelsen som ensam representerar ett parti men saknar representant i kommunstyrelsens arbetsutskott	4 %
Förtroendevald revisor	1,4 %

§ 8 Partistöd

Partistöd regleras med egna regler i ”Regler för kommunalt partistöd i Östhammars kommun”.

§ 9 Begränsat arvode

Förtroendevalda som fullgör uppdrag på mindre än 40 % av heltid har rätt till begränsat arvode i den utsträckning som fullmäktige beslutat.

§ 10 Arvode för sammanträden mm.

Förtroendevalda, som inte är årsarvoderade har rätt till timarvode med belopp och på sätt som fullmäktige beslutat. Basen för timarvodet är riksdagsmannaarvodet delat med 165 som motsvarar antalet arbetade timmar per månad.

Timarvode:

Första timman	82,5 %
Därefter per påbörjad hel timme	42 %
Därefter per påbörjad halv timme	21 %

Vid deltagande i flera sammanträden samma dag utgår arvode för sådant uppehåll mellan sammanträdena, som varar högst 1 timme.

Varar uppehållet mer än 1 timme och påbörjas ett nytt sammanträde utgår ett nytt arvode första timmen.

Förtroendevald, som deltar i flera sammanträden samma dag, ska lämna uppgift om detta sekreteraren vid något av sammanträdena eller direkt till Lednings- och verksamhetsstöd.

ERSÄTTNING FÖR KOSTNADER

§ 11 Resekostnader

Avseende resekostnader gäller Östhammars kommuns resepolicy.

§ 12 Barntillsynskostnader

Ersättning betalas för kostnader som uppkommit till följd av deltagande vid sammanträden eller motsvarande för vård och tillsyn av barn som vårdas i den förtroendevaldes familj och som under kalenderåret inte hunnit fylla tolv år. Om särskilda skäl föreligger kan ersättning utges även för äldre barn. Ersättning betalas dock med högst det belopp som fullmäktige beslutat.

Ersättning utgår endast till förtroendevald med uppdrag mindre än 40 % av heltidsarvode.

Styrka kostnader, maximalt 1 000 kronor/dag

§ 13 Kostnader för vård och tillsyn av funktionshindrad eller svårt sjuk

Ersättning betalas för kostnader som uppkommit till följd av deltagande vid sammanträden eller motsvarande för vård och tillsyn av funktionshindrad eller svårt sjuk person som vistas i den förtroendevaldes bostad. Ersättning betalas dock med högst det belopp som fullmäktige beslutat.

Styrkta kostnader, maximalt 1 000 kronor/dag

§ 14 Funktionshindrad förtroendevalds särskilda kostnader

Ersättning betalas till funktionshindrad förtroendevald för de särskilda kostnader som uppkommit till följd av deltagande vid sammanträden eller motsvarande och som inte ersätts på annat sätt. Här ingår kostnader för t ex resor, ledsagare, tolk, hjälp med inläsning och uppläsning av handlingar och liknande. Ersättning betalas dock med högst det belopp som fullmäktige beslutat.

§ 15 Övriga kostnader

För andra kostnader än som avses i § 11-14 betalas ersättning om den förtroendevalde kan visa att särskilda skäl legat till grund för dessa kostnader. Ersättning utgår inte om den förtroendevalde haft rimliga möjligheter att genom omdisponering av arbete eller på annat sätt kunna förhindra att kostnaderna uppkom.

GEMENSAMMA BESTÄMMELSER

§ 16 Hur man begär ersättning

För att få ersättning enligt § 3-6 och § 11-15 skall den förtroendevalde styrka sina förluster eller kostnader. Förluster eller kostnader skall anmälas till fullmäktiges eller nämndens sekreterare eller till annan som utsetts att ta emot dem.

Arvode enligt § 7-9 betalas ut utan föregående anmälan.

§ 17 Tidsfrist

Yrkande om ersättning för förlorad arbetsinkomst skall framställas senast inom 3 månader från dagen för sammanträde eller motsvarande till vilken förlusten hänförs sig.

Yrkande om ersättning för förlorad semesterförmån skall framställas under innevarande år eller senast 31 mars nästkommande år.

Yrkande om andra ersättningar enligt dessa bestämmelser skall framställas senast inom ett år från dagen för sammanträde eller motsvarande till vilken kostnaden hänförs sig.

§ 18 Tolkning av bestämmelserna

Frågor om tolkning och tillämpning av dessa bestämmelser avgörs av kommunstyrelsens arbetsutskott.

§ 19 Utbetalning

Årsarvoden betalas ut med en tolfedel per månad.

Övriga ekonomiska förmåner betalas ut en gång per månad.

Pension betalas ut i samband med att den förtroendevalde avgår med pension inom sitt ordinarie arbete.

§ 20 Uppräkning

Från och med 1 januari sker uppräkning av ersättningarna med samma procent-sats som riksdagsmannaarvodet.

Datum

Dnr

si 1 (1)

Lednings- och verksamhetsstöd

Bilaga 1 till "Riktlinjer för ersättning till förtroendevalda"

Ersättning för socialjour

Ledamöter och ersättare i Socialnämnden som tjänstgör enligt fastställt tjänstgöringsschema erhåller en ersättning på 2 000 kronor per jourvecka.

Timersättning och reskostnadsersättning utgår inte för förrättning i samband med jourcen.

Uppräkning sker årligen genom att riksdagsmannaarvodets uppräkning används

Lednings- och verksamhetsstöd

Bilaga 2 till "Riktlinjer för ersättning till förtroendevalda"

Ersättning för vigselförrättare

Vigsselförrättarna förordnas av Länsstyrelsen, som även betalar ett arvode på 110 kronor för varje vigsel. Förordnandet får inte användas i eller ingå som ett led i kommersiell verksamhet. Inga avgifter får tas ut av de som ska viga.

Vigsselförrättare i Östhammars kommun ersätts med 800 kronor per vigsel. Ersättningen syftar till att täcka resor, administration och utgifter. Om vigsselförrättare har fler än två vigslar på samma plats under samma dygn ersätts vigsel tre och därutöver med 200 kronor per vigsel.

En gåva från Östhammars kommun överlämnas i samband med vigseln.

Uppräkning av arvodet sker årligen genom att riksdagsmannaarvodets uppräknings används.

Bilaga 3 ”Förslag till arvode under folkomröstning, val till riksdag, kommun och landsting samt val till europaparlamentet”

Beskrivning

Valnämndens huvudsakliga uppgift är att se till att val genomförs korrekt, säkert och på ett förtroendegivande sätt. Röstmottagarna är valnämndens representanter i vallokalen. Som röstmottagare på valdagen ska man medverka till att valet genomförs korrekt, tryggt och säkert. I arbetsuppgifterna ingår att hålla ordning i vallokalen, ta emot röster och pricka av i röstlängden, att vid behov hjälpa väljaren med information och material som rör röstningen, att räkna och granska rösterna samt att sortera förtidsrösterna.

För att få tjänstgöra som röstmottagare måste röstmottagaren ha genomgått en utbildning.

Som röstmottagare kan du även vara ordförande eller vice ordförande i vallokal eller arbetsledare i röstningslokal. Dessa utsedda personer har då ett huvudansvar för röstningsförfarandet i vallokalen respektive röstningslokalen.

Arvode

Arvode för ovanstående arbete utgår enligt nedan:

Röstmottagare inklusive ordförande/viceordförande/arbetsledare 200 kr/timme

Ordförande och vice ordförande i vallokal samt arbetsledare
i röstningslokal 700 kr/val

Utbildning 400 kr/utbildningstillfälle

Ersättningen omfattar all tid som läggs ned på valet. Ersättning till röstmottagare per timme gäller tid i röstningslokal eller vallokal. Tid för besiktning av lokaler, inläsning av material, möblering utöver vad som sker i direkt anslutning till lokalens öppettider, restid samt andra förberedande uppgifter ersätts inte särskilt utan ingår i de övriga arvoden. Tid för att ställa i ordning lokalen samt köra valsedlar på valnatten ingår i uppdraget och räknas in i den arvodesberättigade tiden. I det särskilda arvodet till ordförande, vice ordförande samt arbetsledare i röstningslokal ingår även de merkostnader som uppkommer vid användande av sin privata telefon samt ersättning för tillhandahållande av fika. I påslaget räknas också det ytterligare ansvar och ytterligare uppgifter såsom planering av lokalens möblering in.

Ersättningen utgör beskattningsbar inkomst.

Reseersättning utgår i enlighet med Östhammars kommuns bestämmelser om ersättningar och arvode till förtroendevalda när resan sker i samband med arvodesberättigade uppdrag.

(Arvodena anges med 2019 års summor, som räknas upp i enlighet med bestämmelserna i riktlinjerna.)

Beloppsbilaga 2019

Riktlinjer för ersättningar till förtroendevalda

Riksdagsmannaarvodet för 2019 är :

66 900 kr /månad

Ersättning	Paragraf i riktlinjerna	Procent av riksdagsmannaarvodet	Belopp	Periodicitet
Förlorad arbetsinkomst	3	5%	3 345	per/dag
Förlorad semester förmån	4	5%	3 345	per/dag
Kommunalrådsarvode :	7a			
Finanskommunalråd		95%	63 555	per/mån.
2:a majoritetsråd		95%	63 555	per/mån.
Oppositionsrådet		90%	60 210	per/mån.
Ordförandearvoden:	7b			
Kommunfullmäktige		4,4%	35 323	per/år
Valnämnden		0,4%	3 211	per/år
Kultur och Fritidsnämnden		9,0%	72 252	per/år
Socialnämnden		40,0%	321 120	per/år
Barn och utbildningsnämnden		40,0%	321 120	per/år
Bygg och Miljönämnden		20,0%	160 560	per/år
Revisionen		2,8%	22 478	per/år
Stiftelsen Östhammarshem		7,6%	61 013	per/år
1:e vice ordförande arvode	7b			
Kommunfullmäktige		1,0%	8 028	per/år
Valnämnden		0,1%	803	per/år
Kultur och Fritidsnämnden		1,0%	8 028	per/år
Socialnämnden		2,2%	17 662	per/år
Barn och utbildningsnämnden		2,2%	17 662	per/år
Bygg och Miljönämnden		2,2%	17 662	per/år
Stiftelsen Östhammarshem		1,5%	12 042	per/år
2:e vice ordförande arvode	7b			
Kommunfullmäktige		1,0%	8 028	per/år
Valnämnden		0,1%	803	per/år
Kultur och Fritidsnämnden		2,0%	16 056	per/år
Socialnämnden		4,0%	32 112	per/år
Barn och utbildningsnämnden		4,0%	32 112	per/år
Bygg och Miljönämnden		4,0%	32 112	per/år

Ersättning	Paragraf i riktlinjerna	Procent av riksdagsmannaarvodet	Belopp	Periodicitet
Ordinarie ledamot i kommunstyrelsens arbetsutskott som inte är kommunalråd	7b	12,6%	101 153	per/år
Ordinarie ledamot i Kommunstyrelsen som ensam representerar ett parti men saknar representant i kommunstyrelsens arbetsutskott.	7b	4,0%	32 112	per/år
Förtroendevald revisor	7b	1,4%	11 239	per/år
Timarvode:	10			
Basen för timarvodet är riksdagsmannaarvodet delat med 165 som motsvarar antalet arbetade timmar per månad				
Första timman, 82,5 % av arvodet per timme			335	per/timme
Därefter per påbörjad heltimme, 42 % av arvodet per timme			170	per/timme
Därefter per påbörjad halvtimme, 21% av arvodet per timme			85	per/timme
Övriga ersättningar:				
Vigselförrättning (enligt KS-2018-386)			800	per vigsel
Om fler än två vigslar på samma plats och dygn tillkommer ytterligare ersättning			200	per vigsel
Resekostnadsersättning			18,50	kronor per mil
Socialjour			2 000	per/vecka

Schablonbelopp beräknas enligt följande:

a) aktuell sjukpenninggrundande inkomst (SGI) delat med 260 dagar = ersättning/dag

b) aktuell sjukpenninggrundande inkomst (SGI) delat med 260 dagar delat med 8 timmar = ersättning/tim

Halvdagsersättning = ersättning/dag enligt a) x 0.5

Lednings- och verksamhetsstöd

(2)

Datum Dnr Sid

1

Bilaga 3 "Förslag till arvode under folkomröstning, val till riksdag, kommun och landsting samt val till europaparlamentet"

Beskrivning

Valnämndens huvudsakliga uppgift är att se till att val genomförs korrekt, säkert och på ett förtroendegivande sätt. Röstmottagarna är valnämndens representanter i vallokalen. Som röstmottagare på valdagen ska man medverka till att valet genomförs korrekt, tryggt och säkert. I arbetsuppgifterna ingår att hålla ordning i vallokalen, ta emot röster och pricka av i röstlängden, att vid behov hjälpa väljaren med information och material som rör röstningen, att räkna och granska rösterna samt att sortera förtidsrösterna.

För att få tjänstgöra som röstmottagare måste röstmottagaren ha genomgått en utbildning.

Som röstmottagare kan du även vara ordförande eller vice ordförande i vallokal eller arbetsledare i röstningslokal. Dessa utsedda personer har då ett huvudansvar för röstningsförfarandet i vallokalen respektive röstningslokalen.

Arvode

Arvode för ovanstående arbete utgår enligt nedan:

Röstmottagare inklusive ordförande/viceordförande/arbetsledare 200 kr/timme

Ordförande och vice ordförande i vallokal samt arbetsledare i röstningslokal 700 kr/val

Utbildning 400 kr/utbildningstillfälle

Ersättningen omfattar all tid som läggs ned på valet. Ersättning till röstmottagare per timme gäller tid i röstningslokal eller vallokal. Tid för besiktning av lokaler, inläsning av material, möblering utöver vad som sker i direkt anslutning till lokalens öppettider, restid samt andra förberedande uppgifter ersätts inte särskilt utan ingår i de övriga arvoden. Tid för att ställa i ordning lokalen samt köra valsedlar på valnatten ingår i uppdraget och räknas in i den arvodesberättigade tiden. I det särskilda arvodet till ordförande, vice ordförande samt arbetsledare i röstningslokal ingår även de merkostnader som uppkommer vid användande av sin privata telefon samt ersättning för tillhandahållande av fika. I påslaget räknas också det ytterligare ansvar och ytterligare uppgifter såsom planering av lokalens möblering in.

Ersättningen utgör beskattningsbar inkomst.

Reseersättning utgår i enlighet med Östhammars kommuns bestämmelser om ersättningar och arvode till förtroendevalda när resan sker i samband med arvodesberättigade uppdrag.

(Arvodena anges med 2019 års summor, som räknas upp i enlighet med bestämmelserna i riktlinjerna.)

Alternativa politiska organisationer

*En studie om kommuner som avskaffar sina facknämnder
och inrättar fullmäktigeberedningar och styrelseutskott*

DAVID KARLSSON, OLOF ROMMEL & JOHAN SVENSSON

© Sveriges Kommuner och Landsting
118 82 Stockholm, Besök Hornsgatan 20
Tfn 08-452 70 00, Fax 08-452 70 50
info@skl.se, www.skl.se

Upplysningar om rapportens innehåll lämnas av:
Anna Lindström, anna.lindstrom@skl.se

Grafisk form och produktion ETC

Förbundets trycksaker beställs på www.skl.se/publikationer
ISBN 978-91-7164-462-6

Innehåll

Förord	5
Inledning	6
Kommunala konstitutioner	6
Färre förtroendeuppdrag och facknämnder	7
Sektorisering av politiken	10
Kommuner som genomfört nämndreformer	13
Systemeffekter	15
Tidigare forskning om nämndsreformer	17
Rapportens fortsatta upplägg och förutsättningar	19
Alternativ politisk organisation i fjorton kommuner	20
Reformernas syfte	20
Initiativtagare till reformerna	22
Reformernas genomförande	23
Motstånd mot reformerna	24
Effekter på de kommunala organisationerna	26
Arvika	27
Eksjö	28
Finspång	29
Götene	30
Härryda	31
Kungälv	32
Lerum	33
Nykvarn	34
Rättvik	35
Skurup	36
Svedala	37
Tierp	38
Valdemarsvik	39
Konstitutionella effekter	40
Antalet uppdrag	40
Myndighetsutövning	41
Övriga effekter	42
Förändrade krav	42
Förändrade roller	43
Avslutande reflektioner	45
En lösning söker sitt problem	45
Reformens möjligheter och fallgropar	46
Referenser	49

Förord

Hur kan vi stärka fullmäktige som uppdragsgivare och ansvarsprövare? Hur kan vi stärka helhetssynen på verksamhet och ekonomi? Hur kan vi göra uppdraget som förtroendevald mera spännande och intressant? Dessa frågor är hämtade från diskussioner om den lokala och regionala demokratins förnyelse. Ett samtal som handlar om både demokrati och effektivitet.

I fler än trettio svenska kommuner har driftsnämnderna avskaffats för att ersättas fullmäktige beredningar och/ eller styrelseutskott. Varje kommun har valt sin väg och vi ser idag olika varianter på samma tema, en sk alternativ politisk organisation. Även om det är svårt att uttala sig om vilka konsekvenser en organisationsförändring fått förrän det gått en längre tid så finns ett behov av att beskriva och kritiskt granska de olika försöken. Med en sådan kunskap kan förhoppningsvis bättre avvägda ställningstaganden göras vid utveckling av såväl demokrati som ledning och styrning.

Sveriges Kommuner och Landsting ska verka för att främja förnyelsen av den lokala demokratin. Det görs framförallt genom kunskapsutveckling om demokratin förutsättningar och former men också inom ramen för olika utvecklingsprojekt. Vår förhoppning är att rapporten ska inspirera till samtal och debatt om den lokala demokratins förnyelse. Studien har finansierats av Sveriges Kommuner och Landsting. Åsikter och slutsatser är författarnas och de medverkandes egna.

Stockholm, juni 2009

Lennart Hansson
Sektionschef

Anna Lindström
Projektledare

Inledning

I ett antal kommuner har man under senare år förändrat sin politiska organisation på ett genomgripande vis. Den traditionella politiska organisationen med facknämnder har här i stora drag ändrats till en organisation som bygger på fullmäktigeberedningar och styrelseutskott. De icke-obligatoriska sektorsansvariga nämnderna har tagits bort. Förutom styrelsen, valnämnden, och i förekommande fall överförmyndarnämnd finns endast en eller ett par myndighetsnämnder kvar. Hur förändrar en organisationsreform av detta omfattande slag spelreglerna för kommunens politiska makthavare?

Bland de kommuner som genomfört reformen 1997–2009 har förhoppningarna om dess effekter varit stora. Målen har ibland formulerats i termer av: bort med stuprören och in med hängrännorna i politiken, bort med cykelställsfrågorna och in med visionsarbetet, bort med fullmäktige som transportkompani och in med levande vitaliserade och konstruktiva fullmäktigemöten. (jfr Eneman 2007) Målsättningar av den typen vittnar om en önskan att på djupet förändra sättet som de lokala politiska institutionerna fungerar. Men medförde reformerna det som eftersträvas, kan de få andra än de avsedda effekterna? Och hur påverkar reformerna den lokala demokratins processer? Detta är frågor som vi söker svaret på i denna studie.

Rapporten inleds med en historisk bakgrund till reformerna som hävdar att denna typ av organisationsförändring inte är något unikt avsteg från de förändringsprocesser som de flesta svenska kommuner befinner sig. Snarare kan reformerna ses som ett långtgående uttryck för de trender som råder. Vi frågar oss därefter vilka konsekvenser en nämndreform kan tänkas få, och söker svar i tidigare forskning och i datamaterial från nyligen genomförda enkätstudier.

Rapportens andra del bygger på en studie som inkluderar ett antal kommuner som infört en alternativ politisk organisation under de senaste tolv åren. Underlaget består dels av en enkät riktad till ansvariga politiker och tjänstemän i fjorton kommuner, dels på intervjuer genomförda i tre av dessa: Götene, Tierp och Arvika. Resultatet i denna del har tidigare delvis presenterats i en kandidatuppsats vid Förvaltningshögskolan (Rommel och Svensson 2009).

Kommunala konstitutioner

Den kommunala politiska organisationen består av en rad institutioner med olika funktioner. De formella organ som traditionellt utgör kommunens politiska kärna är kommunfullmäktige, kommunstyrelsen och nämnderna. Dessa institutioners inbördes förhållanden regleras av kommunallagen, men lagen lämnar också ett stort utrymme för kommunerna att själva fatta beslut om sin organisation. Dessa beslut och den totala regleringen av de olika institutionernas roller kan kategoriseras som den kommunala konstitutionen. (Bäck 2006)

I de allra flesta valdemokratiska system har man valt att göra bodelning mellan verkställande och beslutande/"lagstiftande" organ. Genom denna maktindelning förhindras att beslutsfattare förändrar sina egna spelregler under arbetets gång. Inom ramen för både beslutande och verkställande politiskt arbete krävs normalt också underordnade beredande instanser, som förbereder beslut och verkställande. I den svenska kommunala konstitutionen har styrelsen och nämnderna getts rollen som både beredande och verkställande instanser i det lokala politiska systemet. Till viss utsträckning kan också fullmäktige delegera själva beslutsfattandet till nämnderna. Olika former av speciallagstiftning tillerkänner också nämnderna rätten att fatta beslut i en rad för medborgarna mycket centrala frågor.

Med denna konstitutionella modell har nämnderna fått en mycket stark roll i det lokala politiska systemet i Sverige, en position som saknar motstycke för motsvarande kommittéer i många andra länder.

I kommunallagen återfinns portalparagrafer om självstyrelsens karaktär och bindande regler för hur de kommunala institutionerna skall utformas. Det som hindrar oss att direkt identifiera lagen som kodifieringen av den kommunala konstitutionen i Sverige är att dess regelverk endast ger grova riktlinjer för hur systemet skall se ut och att den lämnar många frågor öppna för lokal tolkning. Som bland andra Montin (2006) och Bäck (2006) har påpekat har den oklara lagstiftningen medfört att informella institutioner i hög grad fyller ut bristen på reglering i den lokalpolitiska processen. Det gäller inte minst rollen för den främste politiske ledaren i alla kommuner – kommunstyrelsens ordförande, och hur styrande majoriteter bildas och manifesteras i kommunpolitiken. Svenska kommuner styrs enligt en princip som har benämnts samlingsstyrelse med majoritetsinslag eller "kvasiparlamentarism" (Bäck 2006). Detta system innebär att samtliga partier med tillräckligt röststöd i fullmäktige ingår i styrelse och nämnder samtidigt som den styrande majoriteten besätter ordförande- och ofta även viceordförandesposterna i styrelse och nämnder. Undantaget är revisionen där oppositionen i ökande omfattning besätter ordförandeposten.

En väsentlig del av den formella lokala konstitutionen lämnas dessutom numera upp till varje kommun att själv bestämma, och hit hör frågan om hur många nämnder en kommun skall ha och hur uppgiftsfördelningen mellan nämnderna skall se ut. Det är även möjligt att avskaffa flertalet nämnder och endast bevara de så kallade obligatoriska nämnderna: kommunstyrelsen, valnämnden, revisionen samt i förekommande fall överförmyndarnämnden.

Färrer förtroendeuppdrag och facknämnder

Mot bakgrund av nämndernas starka ställning i den svenska lokal demokratin är avveckling av facknämnderna en till synes radikal reform och ett stort avsteg från den organisationsmodell som Sveriges kommuner har lutat sig mot under de senaste hundra åren. Men samtidigt måste man se reformerna mot bakgrund av den utveckling som skett i kommunerna under samma tid. Antalet förtroendevalda (främst ersättare) och antalet nämnder har sedan länge successivt minskat i nästan alla kommuner, och en organisation där samtliga frivilliga nämnder tas bort kan ses som naturliga steg i trendens riktning. I detta avsnitt beskrivs hur antalet uppdrag och nämnder förändrats över tid för att sätta de alternativa organisationerna i sitt sammanhang.¹

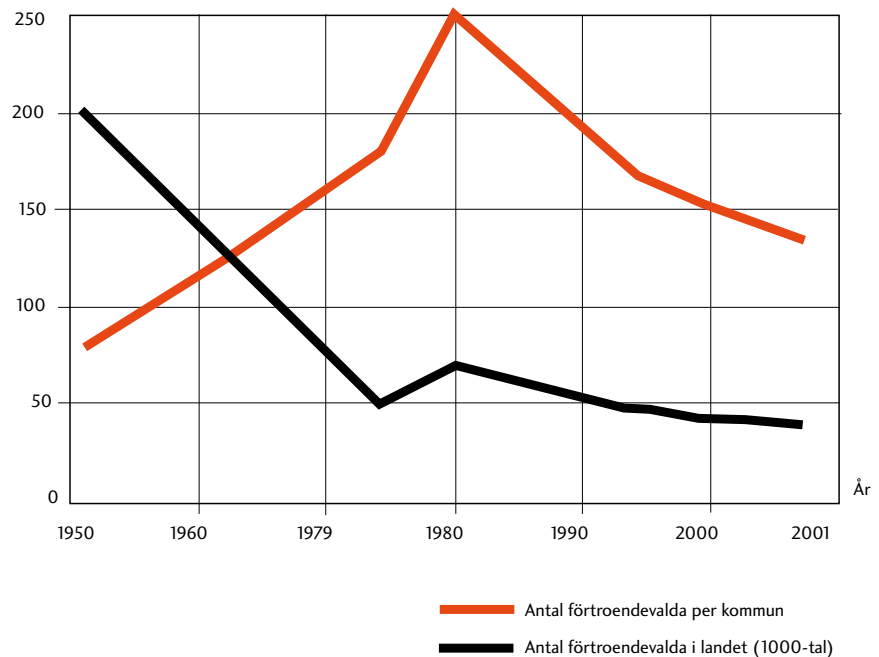
Från kommunalförordningens ikraftträdande 1862, då det moderna systemet för lokal självstyrelse i Sverige skapades, har det funnits regleringar som föreskriver olika typer av exekutiva nämnder i det lokala politiska systemet. Eftersom systemet innefattade olika typer av kommuner (städer och landskommuner) som dessutom inom sig hade ett antal varianter, var situationen något komplex. I grunden hade man i stadskommunerna borgmästare och magistrater som stod för statlig förvaltning på kommunal nivå, samt drätselkammaren som utsågs av stadsfullmäktige. Drätselkammaren var föregångaren till dagens kommunstyrelser och var det organ som ansvarade för stadens finanser. I landskommunerna hade kommunalnämnden denna roll. Från och med 1971 avskaffades åtskillnaden mellan städer och landskommuner, och kommunstyrelser bildades i alla kommuner. Före 1971 fanns inga krav på ytterligare nämnder i kommunallagarna, men en rad andra lagar förutsatte att sådana skulle finnas. Tidiga exempel var fattigvårdslagens, barnavårdslagens och alkoholistlagens stadganden om fattigvårdsstyrelser, barnavårdsnämnder och nykterhetsnämnder. I takt med välfärdssamhällets uppbyggnad ökades den kommunala nämndfloran med

¹ Källor till uppgifter om antalet förtroendevalda, förtroendeuppdrag och nämnder över tid är Kommunal förtroendevalda (1974 och 1989), Hagevi (2000), Bäck och Öhrvall (2004), Larsson (2008) samt – för statistik om totala antalet uppdrag 2007: SCB:s Demokratidatabas.

byggnadsnämnder, fastighetsnämnder, personalnämnder, och specialstyrelser inom social- och skolförvaltning.

Med det växande antalet nämnder i våra förhållandevis små kommuner fanns för 50 år sedan ett stort antal förtroendeuppdrag som vi inte är i närheten av idag. På 1960-talet var antalet lokala politiker i de ca 1000 kommunerna långt över 100 000. Efter att ha sjunkit till omkring 50 000 år 1974 steg siffran till 70 000 år 1980, för att därefter minska stadigt till dagens 39 000 (Figur 1). Det kan tilläggas att detta inte är någon särskilt låg siffra i internationell jämförelse (Lidström 2003).

Figur 1: Antalet förtroendevalda i kommunerna över tid

Kommentar: Källa: Bäck och Öhrvall (2004) för äldre data och SCB:s Demokratidatabas för 2007.

Den viktigaste förklaringen till den initiala nedgången var kommunsammanslagningarna under 50- och 70-talen. Antalet kommuner minskade då från omkring 2 500 vid förra seklets början till 277 år 1975, för att därefter åter öka till 290 år 2009.

Men även om det totala antalet lokala politiker minskade när kommunerna slogs samman så ökade antalet förtroendevalda *per kommun*. Fullmäktigeförsamlingarna blev större och alla kommuner hade ett antal obligatoriska (skolstyrelse, miljö- och hälsoskyddsnämnd, socialnämnd och byggnadsnämnd) och frivilliga nämnder som fylldes av förtroendevalda fritidspolitiker. Ökningen av antalet förtroendevalda per kommun fortsatte i takt med den expanderande lokala administrationen, för att nå sin topp omkring 1980 då genomsnittet var 250 förtroendevalda per kommun. Sedan dess har antalet sjunkit och vi har idag färre förtroendevalda per kommun än vad som var fallet före kommunsammanslagningen 1974. År 2003 hade svenska kommuner i genomsnitt 146 politiker (Bäck och Öhrvall 2004), och 2007 var den siffran 135.

Man bör i detta sammanhang akta sig för att blanda samman antalet *förtroendevalda* och antalet *uppdrag*. I genomsnitt hade nämligen en svensk kommunpolitiker 1,6 uppdrag 2007 (inklusive ersättaruppdrag), vilket är samma siffra som föregående mandatperiod. Uppdragskoncentrationen har stigit något under det senaste decenniet. År 1995 hade varje förtroendevald i genomsnitt 1,4 uppdrag. (Hagevi 2000) Uppdragskoncentrationen har ett negativt samband med kommunstorlek: ju större kommunen är desto färre uppdrag har varje förtroendevald (Karlsson 2007).

Det totala antalet *ordinarie* uppdrag i landet var närmare 115 000 på 1960-talet, men efter kommunblocksreformen stabiliserades siffran kring 45 000 fram till 1991. Därefter har uppdragen kraftigt minskat, och 2007 fanns i Sveriges kommuner 36 255 ordinarie uppdrag, vilket var cirka 600 färre än föregående mandatperiod. Antalet ersätтарыppdrag minskar i ännu snabbare takt, från 29 700 år 2003 till 27 200 år 2007.

En del av minskningen beror på att fullmäktigeförsamlingarna har krympt under senare år. Det totala antalet fullmäktigeledamöter var som högst 1988 då 13 564 ledamöter valdes i landets kommuner. Trots att antalet kommuner har ökat så finns efter 2006 års val sammanlagt 13 078 platser i fullmäktigeförsamlingarna, vilket innebär en minskning från 47,8 till 45,1 ledamöter per kommun under tidsperioden. Reduktionen av antalet fullmäktigeledamöter är påtaglig, men av siffrorna drar vi ändå slutsatsen att den övervägande delen av minskningen av antalet medborgare som har kommunala förtroendeuppdrag består i att antalet nämnduppdrag har skurits ned.

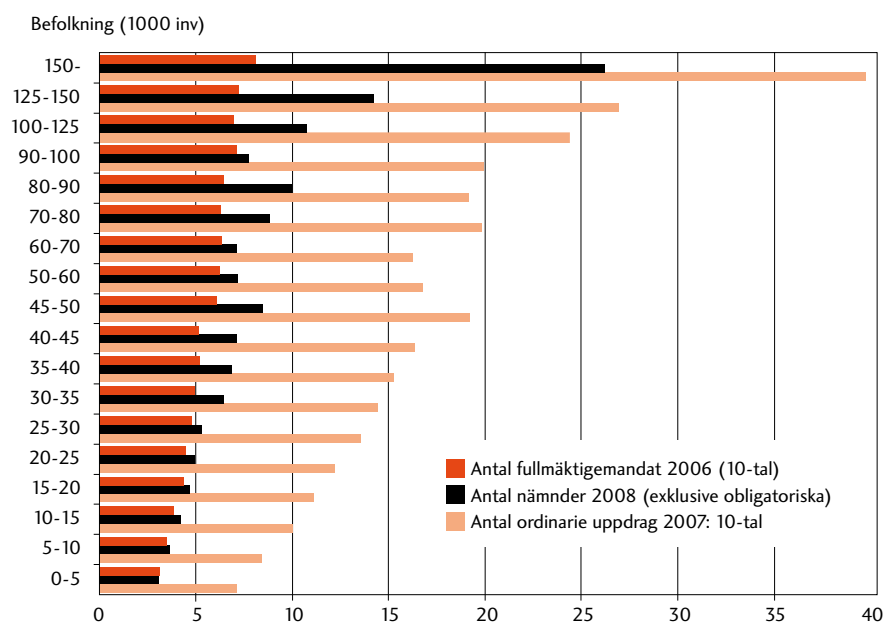
Hur många nämnder har då svenska kommuner, och hur har antalet förändrats över tid? Svaret på det måste vara något svävande eftersom ingen officiell statistik kring den saken existerar på senare år, och i de siffror som finns kan det vara svårt att skilja nämnder från nämndliknande organ.

Direkt efter kommunblocksreformens slutförande 1974 fanns i Sverige 278 kommuner och 3 133 kommunala nämnder exklusive styrelsen. I 70 procent av kommunerna låg antalet nämnder mellan 8 och 12. Under valperioden 1989-1991 hade antalet kommuner ökat till 284 och antalet nämnder till 3 654. En del av ökningen beror på att ett antal kommuner nu börjat pröva på kommunalorganisationer. (Kommunalt förtroendevalda 1974 och 1989)

1991 trädde den nuvarande kommunallagen i kraft och för nämndernas del innebar det en kraftig förändring. Förutom kommunstyrelse och valnämnd, samt i förekommande fall överförmyndarnämnd, är dessa nu de enda obligatoriska nämnderna.

Magnus Hagevis (2000) uppgifter ger vid handen att antalet ickeobligatoriska nämnder 1992, ett år efter den nya lagens ikraftträdande, var cirka 2 900. År 1999 hade den siffran minskat till cirka 2 500. Idag, 2009 finns i Sveriges 290 kommuner cirka 1 600 nämnder, och i den siffran ingår en del gemensamma nämnder som därför räknas dubbelt eller flerdubbelt. Antalet ickeobligatoriska nämnder har alltså i grova drag halverats under de senaste 17 åren.

Figur 2: Kommunstorlek och antal uppdrag och nämnder

Kommentar: Staplarna representerar medelvärden för kommuner i olika storleksgrupper för antal fullmäktigemandat, antal ordinarie uppdrag 2007 samt antalet nämnder (exklusive de obligatoriska nämnderna).

Det genomsnittliga antalet icke-obligatoriska nämnder per kommun är idag 5,5. Medelvärdet är något högre än medianen (5 nämnder) eftersom ett fåtal kommuner har kommunindelssystem, och därför har de betydligt fler nämnder än övriga kommuner.

Hur många nämnder en kommun har är, och har alltid varit, kopplat till kommunens storlek. Därmed är också antalet uppdrag och förtroendevalda positivt korrelerade med kommunstorlek, vilket framgår av Figur 2. Antalet ledamöter i fullmäktige är genom minimigränser i lag kopplade till kommunstorlek, men som Figur 2 visar är det i huvudsak andra uppdrag som gör att större kommuner har betydligt fler poster att besätta. I de minsta kommunerna utgör fullmäktigeuppdragen ungefär hälften av de ordinarie uppdragen, medan de i de största kommunerna står för mindre än en tredjedel.

Sektorisering av politiken

I diskussionen om hur en politisk organisation skall utformas ingår debatten om huruvida det är lämpligt att formera förvaltningen i smala och väl avgränsade sektorer eller i breda verksamhetsområden där olika grenar av organisationen antas samverka med varandra. Om man väljer den senare lösningen är en nämndorganisation med färre och sektorsövergripande nämnder en naturligt följd.

Förvaltningsforskningen har sedan lång tid noterat att strategin att dela in verksamheten i sektorer har sina risker och möjligheter. Genom sektorsorganisationer får man tydliga ansvarsförhållanden och hög grad av specialisering. Kärnverksamheter sätts i centrum och organisationerna byggs upp med utgångspunkt i det.

Men sektorisering har under senare år allt mer kommit att betraktas som en organisatorisk hämsko. Ansvarskommittén pekade till exempel tydligt ut sektorisering som ett problem att övervinna. I synnerhet lyfter man fram problemen med att den statliga styrningen av kommunerna inte är samordnad utan uppdelad på de statliga sektorsområdena. (SOU 2007:10)

Daniel Tarschys listar de problem som kan uppstå i en sektoriserad organisation: Risk för: 1) redundans (dubbelarbete), 2) fragmentering och i värsta fall sinsemellan motverkande insatser, 3) att uppgifter faller mellan stolarna, 4) supoptimering (när olika verksamheter följer sin egen rationalitet), 5) krångel och svåröverskådlighet, samt 6) tvärstyrning (när krav på sidouppgifter risker att tränga ut kärnverksamheten). (Tarschys 2004)

Förutom dessa risker finns ett kanske ännu större problem relaterat till det fenomen som ibland kallas Parkinsons lag (arbetet expanderar för att fylla ut den tid som finns tillgänglig). Problemet tar sin utgångspunkt i iakttagelsen att alla byråkratiska organisationer har en tendens att växa och att det finns en inneboende kraft i byråkratiska organisationer att slå vakt om sin egen existens och framtida expansionsmöjligheter. (Lane, Arvidsson och Magnusson 1986) Om detta fenomen uppstår i ett starkt sektoriserat system är det givet att det kommer att uppstå konflikter mellan olika fackförvaltningar, och mellan fackförvaltningar och samordnande enheter. Forskning på kommunal nivå bekräftar att det finns en tendens hos ledamöter i facknämnder att liera sig med den förvaltning man ansvarar för.

En tidigare studie (Karlsson 2003) har visat vad som händer när ansvaret för olika kommunala sektorer slås samman inom kulturområdet. Vid undersökningstillfället hade ungefär 23 procent av kommunerna renodlad kulturnämnder, 44 procent hade en sammanslagen kultur- och fritidsnämnd medan man i resterande kommuner hade lagt samman ansvaret för kulturen i bredare sektorsövergripande nämnder, eller inkluderat kulturansvaret bland kommunstyrelsens ärenden. Studien byggde på en enkät riktad till alla ordinarieledamöter i de nämnder som ansvarade för kultur i alla Sveriges kommuner. Bland annat fick de uppge vilken typ av nämnd det rörde sig om, och hur stor del av nämndens tid som ägnades just kulturfrågor. Följande slutsatser drogs i studiens analyser:

1. Ju större andel av den kulturansvariga nämndens verksamhet som ägnades åt kultur, och allra mest i de renodlade kulturnämnderna, desto fler av nämndens ledamöter var själva uttalat engagerade i just kulturpolitiska frågor.
2. Ju högre andel av nämndens verksamhet som ägnades åt kultur, desto angelägnare ansåg ledamöterna det vara att satsa ytterligare på kultursektorn, även om det skulle gå ut över andra kommunala verksamheter.
3. Förtroendevalda som sällan konsumerar konst och kultur privat är mycket mindre angelägna om att satsa på kulturverksamhet generellt, men om sådana personer skulle hamna i en renodlad kulturnämnd förvandlas även dessa till uttalade sektorsväktare.
4. I kommuner med renodlade kulturnämnder, och i viss mån i kommuner med kultur och fritidsnämnder, uppgav man att konflikterna mellan nämnden och kommunens ledning var betydligt mer frekventa än mellan nämndens partier. I breda sammanslagna nämnder var detta en ovanlig åsikt.

Kulturnämnder, och kanske även kultur- och fritidsnämnder, är alltså politiska organ med ett tydligare sektorsansvar än de sammanslagna nämnderna och kommunstyrelserna. Även om man har olika politiska uppfattningar inom nämnden upplever man kommunledningen – oavsett politisk färg – som en motståndare som håller i den kommunala penningpåsen. Samlingen mot en "gemensam fiende" blir starkare än de interna konflikterna. Det är lätt att känna igen Aaron Wildavskys (1964) idealtyper "väktare" och "förkämpar" i denna beskrivning. Iakttagelsen att förtroendevalda i sektorsansvariga utskott eller kommittéer lägger ner extra krut på att skaffa mer resurser till det egna ansvarsområdet har varit särskilt tydlig i amerikansk forskning, där personvalet ger enskilda politiker incitament att försöka visa sig på styva linan inför sina väljare. Genom att kunna peka på personliga framgångar i det utskott där man verkar, oavsett vad frågan rör, kan man ge prov på initiativförmåga och handlingskraft. Men fenomenet går igen även i nordiska länder där systemet bygger på kollektivt beslutsfattande och partival. (Vabo 2002)

Mönstret upprepas i mer aktuella Svenska studier. I en enkätstudie riktad till alla kommunfullmäktigeledamöter i Västra Götalands 49 kommuner 2006 (se bl a Karlsson 2007 för uppgifter om studien) ställdes frågor om hur nöjda de förtroendevalda var med olika kommunala verksamhetsområden, och hur de såg på förslag att stötta ett antal samhällsgrupper. Siffrorna, som ej tidigare publicerats, redovisas i Tabell 1.

Tabell 1: Åsikt om servicen i den egna kommunen beroende på nämnduppdrag, kommuner i Västra Götaland 2006 (andelen mycket eller ganska nöjda)

Nämnduppdrag	Kommunal grundskola	Äldre- omsorg	Social- tjänst	Missbruks- vård	Kultur- aktiviteter	Turism
Skola och utbildning	84	65	50	21	69	47
Omsorg: Barn, äldre handikapp	67	75	63	27	58	38
Socialtjänst, individ och familjeomsorg	79	77	86	60	65	45
Kultur och fritid	86	77	66	20	82	58
Näringsliv, turism	73	80	60	13	80	67
Tekniska frågor (Bygg, infrastruktur, räddningsfrågor, VA etc)	82	71	57	35	70	55
Miljö- och hälsoskydd	81	68	60	23	60	57
Kommunstyrelsen	84	79	67	33	67	50
Alla (inkl. ovanstående)	80	70	60	30	66	51

Kommentar: Siffrorna anger procentandelen av de svarande fullmäktigeledamöterna med olika typer av nämnduppdrag som anger att man är ganska eller mycket nöjda med de uppräknade verksamheterna i den egna kommunen. Indelningen i nämnduppdrag är grovsorterad, och det är svarspersonerna som angivit i vilka typer av nämnder de själva huvudsakligen är aktiva. Observera att endast nämndledamöter med uppdrag i fullmäktige har svarat. De skuggade rutorna markerar svar från de nämnder som har ett uttalat sektorsansvar för den i kolumnen nämnda verksamheten.

Källa: Enkäten Större eller mindre kommuner? 2006 (Karlsson 2007). N = 1361

I nästan alla fall visar det sig att ledamöterna i de nämnder som ansvarade för olika verksamheter också var de som var mest nöjda med just denna verksamhet. I flertalet fall är skillnaden inte bara signifikant utan mycket stor. I Tabell 2 ser vi att ledamöter i nämnder vars verksamhetsansvar riktar sig mot specifika samhällsgrupper också är de som på direkt fråga önskar att särskilt prioritera just dessa grupper i den egna kommunen. Bland alla svarande nämner till exempel 60 procent "barn och ungdomar" och 44 procent "de äldre" som särskilt prioriterade, medan motsvarande siffror i utbildnings- respektive omsorgsnämnder är 76 och 56 procent.

Tabell 2: Grupper särskilt angelägna att stötta enligt fullmäktigeledamöter i Västra Götaland 2006 (procent)

Nämnduppdrag	Barn och ungdomar	De äldre	Funktionshindrade	Psykiskt sjuka	Alkoholmissbrukare	Konstnärer
Skola och utbildning	76	42	16	37	8	0
Omsorg: Barn, äldre handikapp	59	55	27	43	16	0
Socialtjänst, individ och familjeomsorg	59	47	17	54	17	1
Kultur och fritid	70	39	9	32	12	4
Näringsliv, turism	62	31	15	38	0	0
Tekniska frågor (Bygg, infrastruktur, räddningsfrågor, VA etc)	52	43	20	34	17	0
Miljö- och hälsoskydd	50	33	28	40	10	1
Kommunstyrelsen	58	44	21	40	14	0
Alla (inkl ovanstående)	60	44	19	38	14	1

Kommentar: Av totalt 17 uppräknade samhällsgrupper fick de svarande fullmäktigeledamöterna välja ut tre som man ansåg mest angelägna att stötta i den egna kommunen. Siffrorna i tabellen anger hur många procent av fullmäktigeledamöterna som svarat en av de uppräknade grupperna som en av de tre mest prioriterade. Förutom de sex grupper som nämns i tabellen ingick grupperna arbetslösa, flyktingar, glesbygdsbor, homosexuella, kristna, kvinnor, lantbrukare, lågavlönare, muslimer, skattebetalare samt småföretagare. Dessa grupper har utelutits i denna tabell eftersom de inte kan hänföras till en specifik kommunal sektor. De skuggade rutorna markerar svar från de nämnder som har ett uttalat sektorsansvar för verksamheter riktade mot de nämnda grupperna. Källa: Enkäten Större eller mindre kommuner? 2006 (Karlsson 2007). N=1361

Att ha en sektorsinriktad nämndorganisation innebär alltså att man i nämnderna återfinner politiker som i högre grad är specialintresserade av just det område nämnden ansvarar för, och som kommer att stå upp för de intressen och grupper som sektorns verksamheter riktar sig emot. När breda, sektorsövergripande nämnder skapas minskar förekomsten av sektorsväktare. Om inte de sammanslagna nämndernas politikertid ökar i proportion med det vidgade ansvaret så är det inte osannolikt att frågor som tidigare behandlades av nämndens politiker delegeras till tjänstemannanivån.

Kommuner som genomfört nämndreformer

Vi närmar oss nu studiens huvudfokus, det vill säga de kommuner som har i praktiken har avskaffat den traditionella nämndorganisationen. För att inventera vilka kommuner som till och med hösten 2008 hade infört reformer av den typ som studeras i denna rapport sammanställdes material från Kommuninfo.²

Tabell 3: Statistik om kommuner med avvecklad eller delvis avvecklad nämndorganisation 2008

Kommuner med ny organisation	Befolkning 2007	Antal förtroendevalda 2007 (inklusive ersättare)	Antal ordinarie förtroendeuppdrag 2007	Andel högutbildade i befolkningen 2005	Alliansens röstandel 2006	De rödgrönas röstandel 2006
Kungälv	39649	142	117	27	50,26	46,24
Lerum	37711	140	126	31	56,52	39,32
Härryda	32969	90	84	33	51,13	39,59
Arvika	26250	118	125	21	37,24	58,05
Stenungsund	23389	96	122	27	51,47	43,76
Tierp	20068	110	118	16	43,15	53,35
Svedala	19149	102	87	24	38,54	36,03
Eksjö	16435	82	73	25	61,15	37,09
Skurup	14788	95	106	20	47,65	35,10
Götene	13056	131	112	18	50,26	42,82
Tomelilla	12772	76	75	17	49,07	36,62
Åtvidaberg	11658	76	75	17	41,70	47,33
Rättvik	10883	80	86	20	57,45	38,95
Nykvarn	8926	78	62	23	32,67	26,48
Hjo	8809	69	81	22	56,67	41,59
Valdemarsvik	7949	70	66	16	53,71	44,56
Bräcke	7109	78	74	16	38,70	60,23
Mullsjö	7046	74	71	21	44,94	30,07
Färgelanda	6770	66	63	15	57,70	39,03
Aneby	6506	74	68	19	63,58	34,38
Högsby	5931	74	68	15	46,78	44,54
Gullspång	5425	62	59	13	19,25	36,37
Ljusnarsberg	5188	60	58	13	27,21	54,35
Skinnskatteberg	4686	81	78	17	34,85	49,82
Kommuner med delvis ny organisation						
Heby	13492	128	120	14	42,27	45,16
Essunga	5638	80	78	15	65,66	32,36
Medel reformkommuner	14317	90	87	20	46,9	42,0
Medel bland Sveriges övriga 264 kommuner	33374	139	129	22	46,1	46,2
<i>Differens</i>	-19056	-50	-42	-3	0,8	-4,1

² Tack till Anders Sundell, Statsvetenskapliga institutionen vid Göteborgs universitet, som under hösten 2008 har sammanställt uppgifterna från kommuninfo.se rörande vilka nämnder och fullmäktigeberedningar Sveriges kommuner har. Dessa uppgifter har vi bearbetat både för att räkna ut hur många nämnder kommunerna har och för att identifiera vilka kommuner som genomfört nämndavvecklingsreformer.

Det framgick där att 26 kommuner hade en ny organisation. Av dessa hade ett par kommuner utvecklat en utskott/beredningsorganisation men samtidigt valt att behålla flera facknämnder. Vi fick också via andra kanaler kännedom om en kommun, Finspång, som höll på att implementera en reform under studiens gång.

Bland de kommuner som genomfört reformen finns en högre andel små kommuner än i riket som helhet, utbildningsnivån är marginellt lägre och partipolitiskt lutar man oftare något mer till höger än i andra kommuner. Skillnaderna är dock knappast anmärkningsvärda.

En stor skillnad jämfört med andra kommuner är dock antalet förtroendevalda och antalet förtroendeuppdrag. Kommuner som inte har genomfört någon reform har 55 procent fler politiker och 48 procent fler uppdrag än reformkommunerna.

Tabell 4: Nationell statistik om kommuners antal uppdrag (2007) och nämnder (2008) sorterat på kommunstorlek

Kommunstorlek	Antal kommuner (procent)	Antal ordinarie uppdrag (genomsnitt)	Varav KF-uppdrag (genomsnitt)	Antal nämnder – exklusive obligatoriska					
				Genomsnitt hela landet	Alternativ organisation	Traditionell organisation			
						(0–2)	1–3	4–5	6–8
0–10 000	74 (26)	82,5	34,3	3,6	12	28	26	8	0
10–20 000	97 (33)	103,8	40,4	4,4	8	13	56	20	0
20–40 000	68 (23)	138,8	48,3	5,9	6	2	20	35	5
40–80 000	30 (10)	173,2	61,3	7,5		0	2	21	7
80 000–	21 (7)	259,9	71,8	13,7		0	0	5	16
Hela Sverige	290	125,0	45,1	5,5	26	43	104	89	28

Kommentar: Tabellens rader delar in Sveriges kommuner i fem storleksgrupper beroende på invånarantal, och de tre första kolumnerna visar hur många kommuner som finns i respektive grupp, hur många uppdrag och KF-mandat man i genomsnitt har i respektive storleksgrupp. I tabellens högre del visas hur många kommuner i olika storleksgrupper som genomfört en nämndreform ("alternativ org"), hur många nämnder i genomsnitt man har och hur spridningen i antalet nämnder bland kommunerna som behållit en traditionell organisation ser ut.

Man bör dock ta i beräkning att antalet uppdrag i alla kommuner står i proportion till befolkningmängden, men även jämfört med andra kommuner i samma storlekkategori så har de här utpekade reformkommunerna ett klart lägre antal (12–17 procent) förtroendevalda. Likaså måste man ta hänsyn till kommunstorlek när man mäter antalet förtroendeuppdrag i relation till antalet invånare, vilket framgår av Tabell 5.

Tabell 5: Nationell statistik om antalet invånare per ordinarie förtroendeuppdrag 2003 och 2007 uppdelat på kommunstorlek

Kommun- storlek	Invånare per uppdrag 2003			Invånare per uppdrag 2007			Förändring 2003–2007	
	Reform- kommuner	Övriga	Diff	Reform- kommuner	Övriga	Diff	Reform- kommuner	Övriga
0–10 000	82	81	+1	98	82	+16	+16	+1
10–20 000	129	129	+1	158	131	+27	+29	+2
20–40 000	258	210	+48	267	208	+59	+9	-1
40–80 000		339			344			+5
80 000–		559			592			+34
Hela Sverige	137	195	-58	155	199	-45	18	+4

Kommentar: Siffrorna anger antalet invånare 2003 och 2007 per ordinarie uppdrag i kommunen samma år. Med reformkommun menas kommuner som hade genomfört reformer för en alternativ kommunorganisation 2008. År 2003 hade Stenungsund, Härryda, och Svedala genomfört sina reformer. Skurup genomförde reformen under 2003 och det är oklart om siffrorna för kommunen avser före eller efter denna reform.

Källa: Kommuninfo och SCB.

Generellt går det färre antal invånare per förtroendeuppdrag i reformkommuner, men det beror endast på att små kommuner är överrepresenterade bland dem som infört en beredningsorganisation. I reformkommuner med färre än 10 000 invånare 16 fler invånare (20 procent) per uppdrag än i övriga kommuner, och i större kommuner är både den procentuella och numerära skillnaden ännu större. I en jämförelse med läget 2003 ser vi att kommunerna i de mindre storleksgrupperna inte skiljer sig åt alls mellan de kommuner som senare skulle införa reformen och de som inte skulle göra det. I gruppen 20–40 000 fanns en skillnad redan 2003, men då bör man beakta att pionjärkommunerna Stenungsund och Härryda befinner sig i denna storlekskategori. Vi noterar också att i kommuner i de aktuella storleksgrupperna (under 40 000 invånare) förändrades antalet invånare per uppdrag knappt alls i kommuner som inte genomfört någon reform, medan talen ökade markant i reformkommunerna.

Systemeffekter

Spelar det då någon roll för det demokratiska arbetet i kommunen hur många uppdrag och nämnder en kommun har? Trots att det finns gott om empiriskt material i form av enkäter till förtroendevalda rörande deras politiska arbete, så är svaret på den frågan mycket svårt att fånga. Problemet består i en metodologisk komplikation: antalet uppdrag och nämnder har ett starkt samband med kommunens storlek. På en rad punkter där det går att identifiera samband mellan olika mått på den politiska praktiken i en kommun och antalet nämnder går det därför inte att skilja ut ifall sambandet beror på just antalet nämnder, eller på mer komplexa faktorer kopplade till kommunens storlek.

Kommunerna som har genomfört en alternativ organisation är mindre än genomsnittskommunen, och ingen av dem har fler än 40 000 invånare. Men där finns en viss spridning och det blir därmed enklare att säkerställa skillnader mellan reformerade och traditionella kommuner.

Till vår hjälp för att identifiera skillnader i demokratisk praktik mellan traditionella och reformerade kommuner har vi en enkät (Europas fullmäktigeledamöter) riktad till alla fullmäktigeledamöter i 60 kommuner som genomfördes vintern 2007–2008, och de resultat som här redovisas har ej tidigare publicerats. De 60 kommunerna är utvalda för att vara representativa i förhållande till landet som helhet. 1 684 fullmäktigeledamöter svarade på enkäten, vilket gav en svars-

frekvens på 63,4 procent. Bland de 60 utvalda kommunerna fanns sex kommuner med en ny kommunorganisation: Hjo, Färgelanda, Kungälv, Åtvidaberg, Tomelilla och Gullspång.

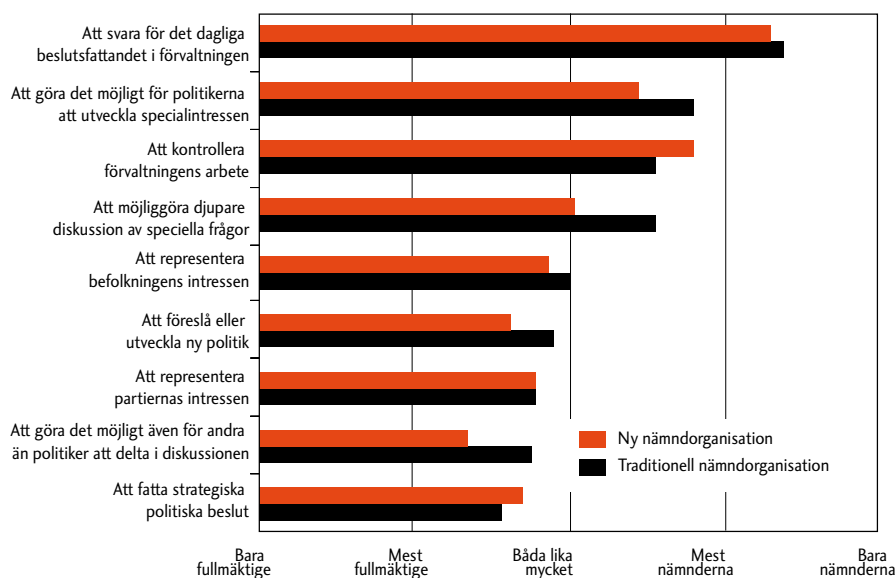
Enligt resultaten från denna studie gäller följande i de kommuner som genomfört en nämndreform:

- Kommunstyrelseledamöter tycker sig ha något större inflytande i reformkommuner men skillnaden är inte stor. När övriga fullmäktigeledamöter bedömer styrelsens inflytande finns heller ingen skillnad mellan reformkommuner och andra på denna punkt.
- Fullmäktigeledamöter som saknar nämnduppdrag ägnar något mindre och kommunstyrelseledamöter något mer tid åt möten än vad man gör i traditionella kommuner. Detta tyder på en relativt sett högre arbetsbörda för styrelsen. Även här är skillnaderna små.
- Fullmäktigeledamöter bedömer att ordförandena i de nämnder som finns kvar har lägre inflytande än vad kollegor i traditionella kommuner anser att deras nämndordförande har. Detta är knappast förvånande eftersom det i de flesta fallen handlar om renodlade myndighetsnämnder.
- Fullmäktigeledamöterna i reformkommuner bedömer också att kommunchefen/ direktören har större inflytande än vad man gör i traditionella kommuner.

I en särskild fråga fick fullmäktigeledamöterna ta ställning till i vilken grad särskilda funktioner utförs av nämnderna inklusive styrelsen eller av fullmäktige. Här uppvisade svaren en anmärkningsvärd enighet bland respondenterna, helt oavsett kommunstorlek och erfarenhet av nämndreformer. De allra flesta är ense om att uppgifter som "att svara för det dagliga beslutsfattandet i förvaltningen", "att göra det möjligt för politikern att utveckla specialintressen" och "att kontrollera förvaltningens arbete" i första hand är uppgifter för nämnder och styrelse. Ansvar för "att möjliggöra djupare diskussioner av speciella frågor" och "att representera befolkningens intressen" anses ligga lika mycket på fullmäktige som på nämnder/styrelse. "Att föreslå eller utveckla ny politik", "att representera partiernas intressen", "att göra det möjligt även för andra än politiker att delta i diskussionen", samt "att fatta strategiska politiska beslut" är också uppgifter som delas mellan nämnder och fullmäktige, men med tonvikten på den folkvalda församlingen.

Finns det då skillnader i nämndernas/styrelsens uppgifter mellan kommuner med ny och kommuner med traditionell organisation? Ja, på några punkter är skillnaderna signifikanta på .01-nivån.

Figur 3: Uppgiftsfördelning mellan fullmäktige och nämnder i kommuner med traditionell respektive ny nämndsorganisation enligt fullmäktigeledamöter 2007/08

Kommentar: Staplarna i diagrammet avser medelvärden bland fullmäktigeledamöter rörande deras svar på frågan "Vem är det främst som i Din kommun utför följande funktioner – nämnderna (inklusive kommunstyrelsen) eller fullmäktige?". Svaren avgavs enligt den skala som redovisas i figuren (Bara fullmäktige = 0, Bara nämnderna = 4). Ju längre staplarna är, i desto högre grad anses alltså uppgiften vara en uppgift för nämnderna. Källa: Enkäten Europas fullmäktigeledamöter riktad till alla fullmäktigeledamöter i 60 riksrepresentativa kommuner 2007/08. N = 1317–1534.

I kommuner med traditionella organisationer har nämnder en tyngre roll för den politiska diskussionen, man anser här att nämnderna och styrelsen i högre grad möjliggör en djupare diskussion och man menar oftare att de har uppgiften att göra det möjligt för andra än politiker att delta i diskussionen. Man ser i traditionella kommuner också större möjligheter för nämnderna att ge politikerna möjlighet att utveckla specialintressen. I kommuner med ny nämndsorganisation är styrelseutskotten mer uttalat satta att kontrollera förvaltningens arbete, medan fullmäktige och dess beredningar har det största ansvaret för att föreslå eller utveckla ny politik.

Tidigare forskning om nämndsreformer

Den första kommun som tog bort facknämnderna och ersatte dem med nya organ under fullmäktige var troligen Surahammar. Henry Bäck (2000) har beskrivit hur man i kommunen från 1992 införde vad man själva kallade kommunbemäktige. Enligt Bäck var grundidén i Surahammars nya organisationsmodell en kombination av managementideal hämtade från New Public Management-skolan och samtalsdemokratiska ideal. Kommunbemäktige skulle inte, enligt reformatörerna, ses som utskottsorganisationer utan snarare som arenor för demokratiska samtal. Den exekutiva makten renodlas och koncentreras till kommunalråden, som får vd-liknande roller. Surahammarmodellen var kontroversiell från början och i dag har man övergivit den till förmån för en mer traditionell nämndsorganisation. Men Surahammar inspirerade tidigt flera andra kommuner, bland dem Stenungsund och Härryda, som båda hållit fast vid sina reformerade organisationer.

Etableringsfasen av den nya politiska organisationen i Stenungsund (1997) och Härryda (1999) har studerats i två rapporter från Förvaltningshögskolan (Brorström et al 1999 och Bäck et al 2001). En viktig lärdom från dessa studier är att det är svårt att uttala sig om vilka konsekvenser en organisationsförändring får förrän det gått en längre tid. Både för de inblandade själva och för utanförstående forskare är det vanskligt att värdera en reform innan den har hunnit verka i några år. Överlag var dock politikerna i de studerade kommunerna efter ett par år nöjda med reformen, inte minst ur demokratiskt perspektiv. Möjligen är det så att den initiala uppskattningen av hur man lyckats vitalisera fullmäktige avtar över tid. Det tycks inte heller som att reformerna skulle ha haft någon betydelse för kontaktfrekvensen mellan medborgare och förtroendevalda. Politikerna uppger själva att reformen lett till ett ökat samförstånd mellan partierna, kanske till och med ett för stort samförstånd. Vissa förändringar rörande de förtroendevaldas demokratisyn kunde också noteras. I enkäter tillfrågades de bland annat huruvida de ställde upp på påståenden om att "valsystemet och partikonkurrensen gör att väljarna för inflytande över politiken utan att behöva engagera sig mer än vid valen" respektive "politiker, medborgare och anställda i den kommunala förvaltningen bör tillsammans diskutera sig fram till mål för verksamheten". Båda dessa föreställningar ökade i popularitet med tiden och studien drog därför slutsatsen att man efter reformen i ökad utsträckning anslöt sig till både mer elitdemokratiska och mer samtalsdemokratiska ideal. Elitiseringseffekten kallar forskarna för en "pervers reformeffekt", eftersom denna utveckling inte låg i linje med reformens uttalade mål. (Ibid s 54–62)

Några år senare var det dags för ett nytt forskarlag knutet till Kommunforskning i Västsverige (KFi) att ta sig an problematiken. Reformerna i Götene, Kungälv och Lerum har studerats i två rapporter (Siverbo et al 2006 och Siverbo & Kastberg 2008). I alla tre kommunerna noterar forskarna att fullmäktige har fått en starkare ställning, men man brottas samtidigt med problem som långa sammanträden och ärendelistor som inte hinns med. Oklarheter kring beredningarnas funktion och avgränsningar i förhållande till andra institutioner har lett till att det varit svårt att finna arbetsformer. Inte minst har relationen mellan beredningarna och förvaltningen ställt till problem. Tanken att beredningarna skall ägna sig åt mer långsiktiga frågor kan vara svår att realisera om det är svårt att göra skillnad mellan vad som är långsiktigt och kortsiktigt i politiken.

I Götene noteras en minskning av kontakter med medborgarna under den tid man ägnade kraft åt att etablera organisationsreformen. I alla tre kommunerna har styrelsen fått mer att göra, och man har inrättat utskott och delegationer för att underlätta arbetet. Från de tre kommunerna rapporteras också att relationen mellan den politiska nivån och administrationen har blivit tydligare, men samtidigt har oro över förändringarna skapats i förvaltningsorganisationen. Uppgifterna om det är förvaltningen eller politikerna som har stärkt sina ställningar i förhållande till varandra är enligt forskarna motstridiga. Under våren 2009 planeras en sista och avslutande studie av utvecklingen i de tre kommunerna.

Utöver studierna i Sverige kan vi notera att även i Norge har kommuner sedan en tid ägnat sig åt att ersätta motsvarigheten till våra nämnder med en typ av fullmäktigeberedningar. Där kallas den nya organisationen för "kommittémodellen". Också här har man valt att avskaffa facknämnder och inrätta kommittéer under fullmäktige (*kommunestyret*) och stärka styrelsen (*formanskapet*). Det uttalade målet var att befria politiker från detaljfrågor för att istället låta det politiska arbetet handla om visioner och målformuleringar. Detta har dock enligt en studie av några reformerade kommuner visat sig vara svårt att uppnå. (Bukve 2001, Bäck 2006)

Rapportens fortsatta upplägg och förutsättningar

Tidigare studier av en alternativ politisk organisation har alltså fokuserat på genomförandefaser i en, två eller tre kommuner. Även om resultaten från dessa studier med stor sannolikhet har relevans även för andra kommuner som genomför liknande reformer så finns behov av att analysera reformerna och dess konsekvenser i ett större antal fall.

Vi har valt att närmare studera fjorton kommuner som utifrån olika syften och ansatser har infört en alternativ politisk organisation. I urvalet av kommuner ingår inte de minsta kommunerna som genomfört reformerna. Urvalet är därför inte fullt ut representativt för hela gruppen reformkommuner, men i gengäld ger resultatet en god bild av vad som händer när normalstora svenska kommuner tar bort sina facknämnder. Studien bygger på enkäter och intervjuer med företrädare för kommunerna. Dessutom har skriftlig dokumentation från kommunerna inhämtats i form av utvärderingar, protokoll, arbetsordningar med mera. Två olika enkäter har gått ut till kommunerna, en riktades till kommunchefer/kommundirektörer och den andra till fullmäktigeordföranden och kommunstyrelseordföranden.³

Vidare bygger rapporten på ett antal halvstrukturerade intervjuer gjorda i Arvika, Götene och Tierp. De personer som intervjuades i kommunerna var kommunchefen/kommundirektören, kommunstyrelseordföranden samt fullmäktigeordföranden. I en av kommunerna genomfördes intervjuer med den biträdande kommunchefen samt en tjänsteman då de förtroendevalda ej hade möjlighet att delta.

Fortsättningen av denna rapport syftar till att kartlägga vad dessa fjorton kommuner har haft för syften till förändringarna samt vad dess resultat blivit.

³ I enkätformulären, som distribuerades via e-post, fanns både frågor med fasta svarsalternativ och öppna frågor. I vissa hänseenden kommer dock en kommun, Stenungsund, att falla bort ur rapporten då aktuell information om dess nuvarande organisation inte funnits att tillgå varför "Ingen Nämnd" (Brorström et. al 1998) samt "Ny politisk organisation i Härryda och Stenungsund" (Bäck et. al 2001) använts för att kunna besvara de delar av rapporten som berör bakgrunden till reformen och de kortsiktiga effekterna i just denna kommun.

Alternativ politisk organisation i fjorton kommuner

De fjorton kommuner som närmare undersöks i rapporten har genomfört sina reformer mellan åren 1997 och 2009. Först med organisationsförändringarna var Stenungsund år 1997 och sist ut var Finspång vars reform trädde ikraft den 1:a januari 2009. De uppgifter som insamlats rörande Finspång härrör därför från tiden strax före implementeringen.

En majoritet av de undersökta kommunerna genomförde förändringen 2007. Som tidigare har nämnts är de borgerliga partierna något starkare i reformkommunerna jämfört med andra kommuner under innevarande mandatperiod. Bland kommuner som genomfört sina reformer under tidigare mandatperioder finns exempel på både höger-, blocköverskridande och vänstermajoriteter (Tabell 6).

Tabell 6 Granskade kommuners genomförandeår och politisk majoritet

Kommun	Genomförandeår	Majoritet vid beslutet
Arvika	2007	S
Eksjö	2005	Borgerlig
Finspång	2009	S+V
Götene	2007	Borgerlig+Mp
Härryda	1999	S+C
Kungälv	2007	S+V+Mp
Lerum	2007	Borgerlig
Nykvarn	2007	Np, M, C
Rättvik	2007	Borgerlig
Skurup	2003	Borgerlig + Spi
Stenungsund	1997	Fp, S, M, C
Svedala	1999	S
Tierp	2007	S
Valdemarsvik	2007	Borgerlig

Reformernas syfte

Den kommun bland dem vi studerar som först genomförde sin reform var alltså Stenungsund. Denna kommun är också den i landet som längst har arbetat med en politisk organisation utan nämnder. I en tidigare studie av Stenungsund (Brorström et al. 1998) framkom fyra huvudskäl till varför man valde att genomföra reformen. Man ville: skapa helhetssyn, genomföra ekonomiska besparingar, vitalisera fullmäktige samt förbättra demokratin. Ledande företrädare för de fjorton kommuner som genomfört en organisationsförändring under de senaste tolv åren har för oss uppgivit en rad olika förklaringar till att reformen har genomförts, och motiven från Stenungsund återkommer på många håll (Figur 4).

Figur 4: Procentandel av kommuner där olika syften till reformen angivits

Kommentar: i denna figur liksom i de kommande nedan har vi summerat *andelen kommuner* där någon av de svarande nämnt något av de i figuren angivna svarsalternativen (N= 14 kommuner). I ett fall (Stenungsund) har resultat från tidigare forskning ersatt bortfall i enkäten. Alternativet "helhetssyn", som var ett av Stenungsunds huvudmotiv, fanns inte i enkäten utan stapeln här representerar istället andelen kommuner där man både angett alternativet "Skapa tydligare ansvarsstruktur" och "Öka samordningen mellan kommunala verksamheter", alternativt att tidigare forskning angivit helhetssyn som ett centralt argument i just den kommunen.

Ett nyckelord i sammanhanget är att skapa "helhetssyn". Vad som i de flesta fall avses med "helhetssyn" är att kommunens företrädare har identifierat ett problem med att verksamhetsfjämnaderna konkurrerar sektorsvis om resurser och inte ser till kommunens bästa. Helhetssyn skall åstadkommas genom att politiker i verkställande funktion inte är sektorsansvariga utan att de istället är överordnade hela förvaltningen. I den enkät som gått ut till kommunerna har man i ungefär 65 procent av fallen framhållit argument som beskriver olika aspekter av just helhetssyn som målsättning med reformen.

Det andra argumentet som fanns i Stenungsund, ekonomiska besparingar, framfördes bara av en kommun: Nykvarn. Trots detta har omorganisationerna runt om i landet sannolikt fått ekonomiska konsekvenser. En företrädare för en kommun som inte hade ekonomi som ett uttalat argument för omorganisationen uttryckte det så här:

"(..) jag övertygad om att en effektivare styrning också leder till en effektivare ekonomihantering(..) men det var inte det som styrde."

Det tredje argumentet som användes i pionjärkommunen Steungsund var att vitalisera fullmäktige.

Föreställningen som finns på vissa håll att fullmäktige skulle ha avlövats med åren och fått rollen som transportkompani på senare tid är enligt Gissur Erlingsson (2008) och Stig Montin (2006), som inventerat kommunforskning sedan 1960-talet och framåt, troligen en myt. Redan på 1960-talet diskuterades att fullmäktige hade reducerats till remissinstans. Men det faktum att problemet är gammalt betyder naturligtvis inte att det är mindre angeläget. Målet att stärka fullmäktiges ställning ingick uttryckligen i direktiven till både Lokaldemokratikommittén och Kommunfjdemokratifjkkommittén (Dir 1992:12, Dir

1999:98) Under 2009 har SKL sjösatt ett aktivt demokratiutvecklingsarbete med ett uttalat syfte att stärka fullmäktige som uppdragsgivare och ansvarsutkrävare.

Att vitaliseringsmotivet fortfarande är centralt i kommunernas reformarbete står helt klart då elva av kommunerna i vår undersökning, vid sidan av Stenungsund, nämnde detta som ett motiv för den nya organisationen. I ett par av kommunerna framhölls vitaliseringsaspekten som extra väsentlig. En respondent underströk särskilt var den reella makten i beslutsprocessen ligger och hur man önskade föra fullmäktige till denna position genom reformen:

"Den som formulerar problemet eller knäcker idén styr ju också utredningen och i sin tur förslaget (...) och där har aldrig fullmäktige varit då de tidigare bara var en beslutsapparat"

En annan intervjupersonen berättade lite skämtsamt om hur "illa" det kunde vara förr i den gamla organisationen:

"Vi var rätt lyckliga en gång när vi hade ett fullmäktigemöte som tog nio minuter. Det tyckte vi var rätt häftigt."

Det sista argumentet från Stenungsund, att "förbättra demokratin" har återkommit i svar från tio av tretton övriga kommuner. Detta tydliggjordes av en kommundirektör i samband med en beskrivning om var den reella makten i kommun egentligen låg tidigare. Tidigare fick fullmäktige underlagen dukade för sig men genom att nu låta de förtroendevalda komma in tidigare i processen blir de mer oberoende av tjänstemännen vilket stärker beslutens demokratiska legitimitet:

"Det är någon tjänsteman i gamla skolförvaltningen som skrev det pappret som sedan har vandrat hela vägen(...)"

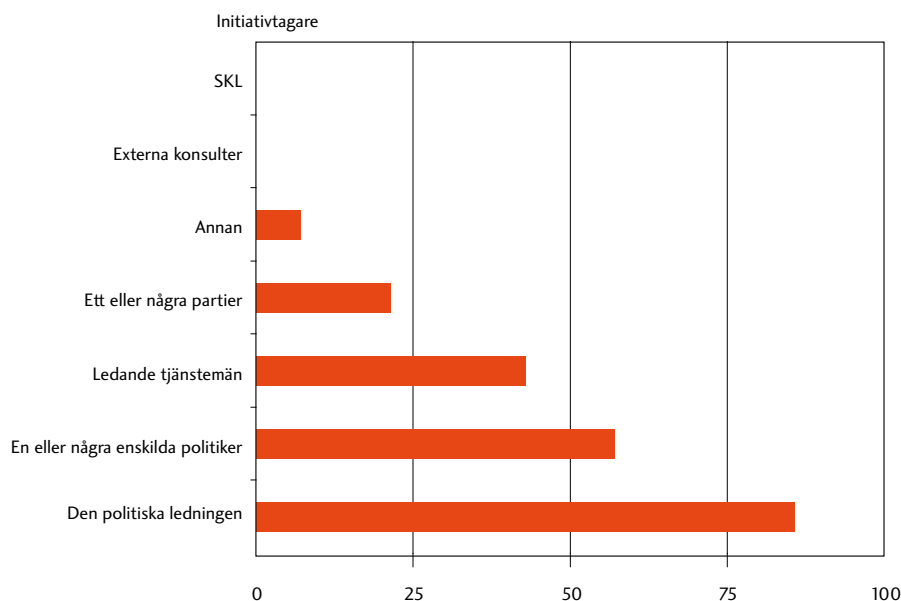
Noteras kan alltså att Stenungsunds formuleringar av argument för reformen 1997 har genljudit över millennieskiftet när det gäller de organisatoriska och demokratiska argumenten.

Övriga svar som i framkommit i de övriga tretton kommunerna är en önskan om att effektivisera det politiska beslutsfattandet, öka medborgarnas politiska deltagande samt att skapa en ny förvaltningsorganisation. Det senare argumentet är intressant ur ett "hönan och ägget perspektiv". Behövdes en ny förvaltning för att möta den nya politiska organisationen, eller var det tvärtom? Slutligen kan konstateras att en förbättring av verksamhetens kvalitet inte har varit ett vanligt förekommande argument. Reformen beskrivs överlag som en systemförändring snarare än ett kvalitetsarbete.

Initiativtagare till reformerna

Inom kommunerna kom initiativet till omorganisationen från olika håll. Enligt våra respondentfjer är det dock vanligast att "den politiska ledningen" var initiativtagare till reformen. Detta svar har nämnts av nästa alla styrelseordförande och kommundirektörer men förekommer i betydligt mindre grad i svaren från fullmäktigeordförande. I denna grupp dominerar istället frågans näst mest angivna svar, att det var "en eller några enskilda politiker" som låg bakom reformen. Att det skulle vara ledande tjänstemän som låg bakom förändringen av den politiska organisationen var det tredje mest förekommande alternativet och nämndes i färre än hälften av kommunerna. Ingen av de svarande ansåg att någon utanför kommunen kommit med initiativet. I Eksjö har bland andra revisorerna har angivits som initiativtagare. En tidigare studie lyfter fram tjänstemännens betydelsefulla roll för att initiera processen i just Eksjö (Eneman 2007).

Figur 5: Procentandel av kommuner som angivit olika initiativtagare till reformen

Dessa svar korrelerar väl med tidigare forskning på området som pekar ut Kommunstyrelsens ordförande, kommunchefen och kommunstyrelsen som de mest inflytelserika aktörerna över verksamheten i kommunerna, och koncentrationen av makt till den politiska ledningen är en fortgående process sedan många år. (Karlsson 2006 och 2007)

Man kan ur en allmändemokratisk synvinkel tolka det positivt att initiativet till den politiska omorganisationen kom ifrån den politiska ledningen och inte enbart ifrån tjänstefmannahåll. Det uttalade syftet med reformerna har, som tidigare redovisats, varit att vitalisera politiken och demokratin i kommunen, och att det är den politiska nivån som varit påfdrivande.

I fem kommuner, Arvika, Eksjö, Finspång, Lerum och Rättvik, framkommer det att syftet med reformen var att skapa helhetssyn och att initiativet kom ifrån den politiska ledningen.

Reformernas genomförande

I kommunerna är man medvetna om att effekter av omorganisationer inte kommer över en natt. I de tre kommuner där vi har genomfört fördjupade fallstudier, Arvika, Götene och Tierp är man rörande överens om att processen måste få ta tid. Alla måste få bli lyssnade på, från dem som arbetar på golvet till oppositionen och de egna partikamraterna. Förändringen går inte att genomföra om beslutet hastas igenom. Förändringsarbetet i dessa kommuner tog också tid. I Götene inleddes processen i början av 2000-talet, men beslut fattades först sommaren 2006. Utvecklingen var likartad i Arvika och Tierp även om den inte tog lika lång tid. I Tierp var man noga med att understryka att reformen inte gick att hasta igenom och kommunchefen rådde andra kommuner som är i startgrupparna för liknande reformer att inte jäkta i förändringsarbetet:

"Låt det ta tid (...). Ett halvår minst för att prata och ett halvår minst för genomförande"

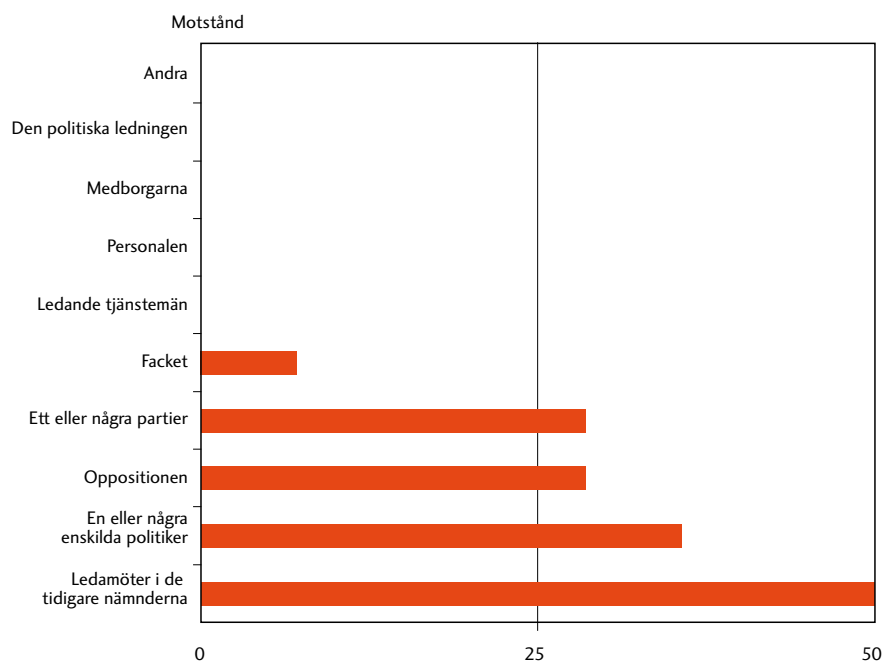
Processen i Arvika har enligt kommunens företrädare kännetecknats av ett stort mått av transparens. Allt material har funnits tillgängligt för både medarbetare högre tjänstemän och politiker på kommunens intranät. I Tierp tillsattes en parlamentarisk kommitté med uppgift att se över den politiska organisationen inför den kommande mandatperioden. Kommittén bestod av fullmäktiges ordförande samt fyra andra ledamöter och hade sammanträden, seminarier med partigrupperna, ett antal studiebesök, bland annat i tre skånska kommuner, samt ett antal möten med kommunens ledningsgrupp. Viktigt var att arbetet skedde förbehållslöst och man formulerade det uttryckligen som att man skulle börja arbetet med "ett vitt papper" där inga gamla kopplingar mellan delar i organisationen skulle tas för givna.

Alla kommuner har i samband med sitt genomförande varit i kontakt med andra kommuner som genomfört, alternativt planerar att genomföra, en liknande omorganisation. Dessa kontakter har kommit till stånd genom studiebesök och samtal, men även via deltagande i det av SKL skapade nätverket som syftade till att utbyta erfarenheter kommuner emellan.

Motstånd mot reformerna

Motståndet mot reformerna har generellt sett varit svagt även om ett visst motstånd har funnits. Den samfällda bilden i de undersökta kommunerna är, enligt svarspersonerna, att reformerna sågs som något positivt. Som tidigare nämnts är rapportens uppgiftslämnare främsta ingenjörerna bakom reformerna och det nuvarande politiska systemets ledare, därför bör man anta ett källkritiskt förhållningssätt mot de uppgifter om motstånd som funnits, och det är möjligt att det varit betydligt större än vad resultaten från vår enkät ger vid handen.

Figur 6: Procentandel av kommuner som angivit varifrån motståndet mot reformen kom

Enligt kommunens nuvarande ledare (Figur 6) är det framför allt tidigare nämndledamöter som har varit skeptiska till förändringsarbetet. Förklaringen till detta är inte svår att se då nämnderna avvecklades. I sju av fjorton kommuner identifierades denna grupp som motståndare till omorganisationen. I en kommun kommenterade man presidiernas motstånd:

"Man vill ju ha ett så stort eget pastorat som möjligt(...)"

Andra motståndsgrupper som kunnat skönjas i fyra av fjorton kommuner kom från andra partier än de som drev på för förändring. I till exempel Tierp var Miljöpartiet kritiska till reformerna. Partiets kritik bestod i att kommunstyrelsen skulle få för mycket makt. Även om motståndet överlag har varit svagt har processerna som föregått reformerna lett till bland annat politiska avhopp, häftig debatt i media, avsättandet av kritiska tjänstemän samt i en kommun till ett maktskifte. Inget tyder dock på att motståndet efter fattat beslut skulle äventyra de nya organisationernas framtid. Dock har ett flertal kommuner efter hand vidareutvecklat sina organisationer och fler justeringar är att vänta i framtiden.

Effekter på de kommunala organisationerna

I **föregående avsnitt** fokuserade vi på implementeringen av reformerna. I detta avsnitt ska vi nu ta upp hur reformerna förändrade den kommunala organisationen genom att ge en beskrivning av hur situationen ser ut idag. Uppgifterna redovisas kommun för kommun, för att sedan sammanfattas och analyseras.

Som tidigare nämnts kan man utifrån Bäckes (2006) resonemang sluta sig till att de funktioner som institutionerna i det lokala politiska systemet har går att likställa med de funktioner som motsvarande organ har i staten, och konstitutionella termer som beslutande och verkställande organ går mycket väl att tillämpa på kommunal nivå.

De traditionella kommunala nämndernas funktion är emellertid komplex, och de är därför svåra att direkt jämföra med traditionella statliga organ. Nämnderna har en fristående roll i förhållande till kommunstyrelsen (som formellt sett också är en nämnd). Traditionella nämnder har både en beredande funktion i förhållande till fullmäktige och en verkställande i förhållande till förvaltningen. De förenar därmed vad som på statlig nivå skulle kunna motsvaras av ett departement i regeringskansliet, ett riksdagsutskott och en verkställande myndighetsledning.

I vår strävan att skapa en bild över hur uppgiftsfördelningen i dessa grundläggande konstitutionella aspekter ser ut bland institutionerna i de kommuner som tagit bort sina facknämnder har vi valt att sätta kommunernas nya organ i fokus. Dessa organ klassificeras därefter enligt åtta nyckelindikatorer, där tre är tillämpliga på alla organ och resterande fem enbart rör de organ under fullmäktige som i flertalet kommuner kallas beredningar.

Vår första indikator rör *var i den kommunala organisationen* underorganet återfinns, under fullmäktige, under styrelse eller på annat ställe som till exempel i linje med styrelsen likt en traditionell nämnd.

Den andra indikatorn anger *vilka förtroendevalda* som utgör det aktuella organet. Om organet är underställt fullmäktige är frågan om det enbart är fullmäktigeledamöter och ersättare som sitter där och på motsvarande sätt om det är underställt styrelsen huruvida det enbart är styrelseledamöter eller ersättare som utgör organet.

Den tredje måttstocken markerar ledarskapet. Denna variabel indikerar om kommunen styrs enligt ett utpräglat majoritetsdemokratiskt ideal och endast låter företrädare för den styrande majoriteten inneha *ordförandeposter*, eller om en samlingspolitisk modell valts, där även oppositionen tillåts leda underorgan. Den fjärde variabeln anger om organet har en *visionär funktion*. Den visionära rollen går vid sidan av traditionella beredningsuppgifter av de dagliga frågorna. Tidigare forskning (Siverbo et al. 2006) har fört fram att den visionära funktionen i minst en kommun har varit en central uppgift för ett studerat underorgan.

Det femte kriteriet anger huruvida underorganet har en beredande funktion i kommunen. Ett ärende som skall avgöras i fullmäktige skall enligt det så kallade "beredningstvånget" alltid beredas. Detta görs av den nämnd ärendet berör alternativt av en fullmäktigeberedning (KL 5:26). Dock måste den berörda nämnden vars verksamhetsområde berörs ändå få uttala sig i samband med att ärendet beretts av en fullmäktigeberedning (KL 5:27) och styrelsen ska i alla fall få möjlighet att yttra sig (KL 5:28). Rapportens definition av begreppet beredande funktion är att underorganet ska bereda samtliga ärenden inom sitt område oavsett tidsaspekt eller omfattning.

Den sjätte och sista variabeln anger om organet har några *övriga funktioner* som inte täcks in av de ovanstående.

Nedan presenteras kommunernas permanenta fullmäktigeberedningar, styrelseutskott och kvarvarande nämnder. Att ett organ är permanent betyder lite olika

saker i kommunerna. En gemensam beskrivning är dock att de arbetar tillsvidare. De tillfälliga har antingen ett slutfjäddatum eller avvecklas till exempel efter att en plan upprättats eller ett projekt genomdrivits.

Arvika

Arvika kommun ligger i Värmlands län och har 26 250 invånare. Arvika har två beredningar under fullmäktige och tre utskott under styrelsen. Kommunen har också en myndighetsnämnd, en överförmyndarnämnd och en patientnämnd.

	Beredning "trivsel, trygghet och bärkraft"	Beredning "tillväxt och kompetens"
Plats i kommunal hierarki:	Under KF	Under KF
Ledamöter (1: enbart överordnat organs, 0: även andra):	1	1
Leds av majoritetsföreträdare (ja/nej)	Ja	Ja
Visionär funktion (ja/nej)	Ja	Ja
Beredande funktion (ja/nej)	Nej	Nej
Övrig funktion:	Medborgardialog	Medborgardialog
	Allmänna utskottet	Utskottet Lärande och stöd
Plats i kommunal hierarki:	Under KS	Under KS
Ledamöter (1: enbart överordnat organs, 0: även andra):	1	1
Leds av majoritetsföreträdare (ja/nej)	Ja	Ja
	Utskottet vård och omsorg	Myndighetsnämnd
Plats i kommunal hierarki:	Under KS	Nämnd
Ledamöter (1: enbart överordnat organs, 0: även andra):	1	0
Leds av majoritetsföreträdare (ja/nej)	Ja	Ja
	Överförmyndarnämnd	Patientnämnd
Plats i kommunal hierarki:	Nämnd	Nämnd
Ledamöter (1: enbart överordnat organs, 0: även andra):	0	0
Leds av majoritetsföreträdare (ja/nej)	Ja	Ja

De två permanenta beredningarna i Arvika är av tematisk art och det är möjligt för kommunen att även tillsätta tillfälliga fullmäktigebereidningar vid behov. Några sådana existerar emellertid inte i skrivande stund. Kommunen har inrättat en speciell tjänst, "Beredningsansvarig", som enkom har till uppgift att samordna och stödja beredningarna i deras arbete. Inrättandet av denna tjänst har enligt kommunledningen varit lyckat och lett till att beredningarnas arbete fungerat tillfredställande.

Kommunstyrelsen har efter reformen blivit den enda verksamhetsnämnden. Detta har enligt kommunledningens företrädare lett till djupare diskussioner och kunnigare ledamöter. Fullmäktiges roll har blivit mer uttalat inriktad på medborgarkontakter, vilka främst sker genom beredningarna. Man har även försökt nå medborgarna med fullmäktigemöten som sänds via Internet och en allmänhetens frågestund.

Förvaltningsorganisationen är en sammanhållen kommunal organisation med tre enheter. Dessa leds av verksamhetschefer och är alla underställda kommundirektören. Denna roll är ny och innebär ett mer strategiskt ansvar. I den gamla organisationen fanns bara en administrativ chef. En kommunledningsstab har inrättats för de mer strategiska frågorna. För denna ansvarar den biträdande förvaltningschefen. Förutom dessa förändringar har man inrättat en ekonomihjälpsbefattning.

Det som enligt kommunföreträdarna fungerat bra är den eftersträvade vitaliseringen av fullmäktige. Detta har åstadkommits genom livligare debatter och mer engagerade ledamöter. I kommunstyrelsens utskott har sektortänkandet återuppstått då många av deras ledamöter enbart sitter i utskotten och inte är ordinarie i kommunstyrelsen utan enbart ersättare.

Eksjö

Eksjö kommun ligger i Jönköpings län och har 16 435 invånare. I kommunen finns tre beredningar under fullmäktige och fyra utskott under styrelsen. Därtill finns en tillstånds- och myndighetsnämnd och en donationsnämnd.

	Beredningen för kultur- och samhällsbyggnadsfrågor	Beredningen för barn- och ungdomsfrågor
Plats i kommunal hierarki:	Under KF	Under KF
Ledamöter (1: enbart överordnat organs, 0: även andra):	0	0
Leds av majoritetsföreträdare (ja/nej)	Ja	Ja
Visionär funktion (ja/nej)	Ja	Ja
Beredande funktion (ja/nej)	Nej	Nej
Övrig funktion:	Lägga förslag till styrdokument och svara på motioner av långsiktig karaktär	Lägga förslag till styrdokument och svara på motioner av långsiktig karaktär
	Beredningen för vuxenfrågor	
Plats i kommunal hierarki:	Under KF	
Ledamöter (1: enbart överordnat organs, 0: även andra):	0	
Leds av majoritetsföreträdare (ja/nej)	Ja	
Visionär funktion (ja/nej)	Ja	
Beredande funktion (ja/nej)	Nej	
Övrig funktion:	Lägga förslag till styrdokument och svara på motioner av långsiktig karaktär	
	Barn- och ungdomsutskottet	Ledningsutskott
Plats i kommunal hierarki:	Under KS	Under KS
Ledamöter (1: enbart överordnat organs, 0: även andra):	0	0
Leds av majoritetsföreträdare (ja/nej)	Ja	Ja
	Socialutskottet	Samhällsbyggnadsutskottet
Plats i kommunal hierarki:	Under KS	Under KS
Ledamöter (1: enbart överordnat organs, 0: även andra):	0	0
Leds av majoritetsföreträdare (ja/nej)	Ja	Ja
	Tillstånd och myndighetsnämnd	Donationsnämnd
Plats i kommunal hierarki:	Nämnd	Nämnd
Ledamöter (1: enbart överordnat organs, 0: även andra):	0	0
Leds av majoritetsföreträdare (ja/nej)	Ja	Ja

De tre permanenta beredningarna i Eksjö är av tematisk art. Kommunen kan även tillsätta tillfälliga fullmäktigeberedningar vid behov, men i skrivande stund existerade inga sådan.

Den största förändringen är att fullmäktigeberedningar har införts. Om detta har påverkat fullmäktiges roll går inte att svara entydigt på. Styrelsens roll har förändrats på så vis att den nu är den enda verksamhetsdrivande nämnden och den har därmed övertagit nämndernas detaljansvar. Mycket ansvar finns delegerat på styrelseutskotten. Förvaltningsfjorganisationen har omdanats för att passa den politiska organisationen. Numera finns en förvaltning under kommundchefen med tre sektorschefer som är underställda denne.

Det har rått en viss osäkerhet om rollerna bland de förtroendevalda sedan reformen. För att samordna de olika instanserna i kommunen hålls presidiumöten, och utskottens verksamhet har till viss del också denna funktion Kommunledningen är på det stora hela nöjd med det tjänstemannastöd man erbjuder beredningarna. Hur det närmare ser ut framgår inte av materialet, detta bland annat då en utvärdering av den nya organisationen saknas. En sådan är emellertid planerad till våren 2009.

Finspång

Finspång ligger i Östergötlands län och har 20 703 invånare. I kommunen har man inrättat fem beredningar under fullmäktige. Därtill finns två myndighetsnämnder för bygg-/miljöfrågor och sociala frågor.

	Beredningen för barn och ungdom	Beredningen för arbete och lärande
Plats i kommunal hierarki:	Under KF	Under KF
Ledamöter (1: enbart överordnat organs, 0: även andra):	0	0
Leds av majoritetsföreträdare (ja/nej)	Ja	Ja
Visionär funktion (ja/nej)	Ja	Ja
Beredande funktion (ja/nej)	Nej	Nej
Övrig funktion:	Medborgarkontakt, utvärdering och analys	Medborgarkontakt, utvärdering och analys
	Beredningen för samhällsplanering	Beredningen för social omsorg
Plats i kommunal hierarki:	Under KF	Under KF
Ledamöter (1: enbart överordnat organs, 0: även andra):	0	0
Leds av majoritetsföreträdare (ja/nej)	Ja	Ja
Visionär funktion (ja/nej)	Ja	Ja
Beredande funktion (ja/nej)	Nej	Nej
Övrig funktion:	Medborgarkontakt, utvärdering och analys	Medborgarkontakt, utvärdering och analys
	Demokratiberedning	
Plats i kommunal hierarki:	Under KF	
Ledamöter (1: enbart överordnat organs, 0: även andra):	1	
Leds av majoritetsföreträdare (ja/nej)	Ja	
Visionär funktion (ja/nej)	Ja	
Beredande funktion (ja/nej)	Ja	
Övrig funktion:	Ledde den politiska reformprocessen	
	Bygg- och miljönämnden	Social myndighetsnämnd
Plats i kommunal hierarki:	Nämnd	Nämnd
Ledamöter (1: enbart överordnat organs, 0: även andra):	0	0
Leds av majoritetsföreträdare (ja/nej)	-	-

Beredningarna i Finspång är av tematisk art och permanenta. I kommunen finns ännu inga samordningsarenor men man planerar att inrätta sådana. Enligt det beslutsunderlag som togs fram inför reformen skulle tjänstemannastödet till beredningarna främst bestå av koordinatörer som skall föra anteckningar, ansvara för att ta fram underlag, planera möten, organisera medborgarkontakter, informera press och övrig media, författa underlag till kommunens intranät/hemsida och övriga informationskanaler. Den övriga tjänstemannaförorganisationen ska bistå beredningarna i deras arbete. I styrelsen finns fyra talesmän vars ansvarsområden motsvarar beredningarnas. Förvaltningsorganisationen har gått från fem sektorer till en som numera är underställd kommunchefen och kommunstyrelsen. Chefsnivåerna i kommunen har begränsats till tre. Då Finspångs nya organisation precis trätt i kraft är information om den nya organisationens påverkan och resultat minst sagt begränsad.

Götene

Götene ligger i Västra Götalands län och har 13 056 invånare. Kommunen har fyra beredningar under fullmäktige och ett styrelseutskott. Därtill finns två myndighetsnämnder, individnämnd respektive miljö- och byggnadsnämnd, samt två nämnder gemensamma med grannkommuner.

	Barn och ungdomsberedningen	Ekonomi och personalberedningen
Plats i kommunal hierarki:	Under KF	Under KF
Ledamöter (1: enbart överordnat organs, 0: även andra):	0	0
Leds av majoritetsföreträdare (ja/nej)	Ja	Ja
Visionär funktion (ja/nej)	Ja	Ja
Beredande funktion (ja/nej)	Nej	Nej
Övrig funktion:	Medborgarkontakt	Medborgarkontakt
	Samhällsbyggnadsberedningen	Vuxenberedningen
Plats i kommunal hierarki:	Under KF	Under KF
Ledamöter (1: enbart överordnat organs, 0: även andra):	0	0
Leds av majoritetsföreträdare (ja/nej)	Ja	Ja
Visionär funktion (ja/nej)	Ja	Ja
Beredande funktion (ja/nej)	Nej	Nej
Övrig funktion:	Medborgarkontakt	Medborgarkontakt
	Förberedandet utskottet	Individnämnden
Plats i kommunal hierarki:	Under KS	Nämnd
Ledamöter (1: enbart överordnat organs, 0: även andra):	0	0
Leds av majoritetsföreträdare (ja/nej)	Ja	Ja
	Miljö och byggnadsnämnden	Götene-Skara Tekniska nämnden
Plats i kommunal hierarki:	Nämnd	Nämnd
Ledamöter (1: enbart överordnat organs, 0: även andra):	0	0
Leds av majoritetsföreträdare (ja/nej)	Ja	-
	Servicenämnden Skara-Götene	
Plats i kommunal hierarki:	Nämnd	
Ledamöter (1: enbart överordnat organs, 0: även andra):	0	
Leds av majoritetsföreträdare (ja/nej)	- (ordf. utses av Skara)	

De permanenta beredningarna i Götene är av tematisk art. Kommunen kan även tillsätta tillfälliga fullmäktigeberedningar vid behov, men i skrivande stund existerade inga. Kommunens företrädare menar att fullmäktigediskussionerna har blivit något mer ideologiska även om någon radikal skillnad inte har kunnat skönjas. Det tycks tvärtom råda en stark samförståndsanda i kommunen, här beskriven av styrelsens ordförande.

”Som någon sa: 'Vi ser till kommunens bästa, skulle det dessutom stå i någons partiprogram blir vi bara lyckliga.'”

Kommunstyrelsen styr, leder och samordnar samt följer upp och utvärderar kommunens ekonomi och verksamhet. Förvaltningen är organiserad med fyra sektorer underställda kommundirektören i en kommungemensam förvaltning samt en kommunöverskridande teknisk förvaltning som drivs tillsammans med Skara kommun.

Två av Götene's syften med omorganisationen har uppfyllts. Kommunens fullmäktigemöten är nu betydligt livligare och helhetssynen har enligt ledande kommunföreträdare stärkts. En ledningsgrupp bestående av kommunstyrelsens ordförande, kommunfullmäktiges ordförande och kommundirektör sammanträder en gång i veckan för att samordna kommunens organ. Andra nyheter sedan bildandet av den nya organisationen är att vissa fullmäktigemöten hållits på andra platser än i kommunhuset. Syftet är att komma närmare medborgarna.

Härryda

Härryda har 32 629 invånare och ligger i Västra Götalands län. I kommunen finns tre beredningar under fullmäktige och två utskott under styrelsen. Därtill finns i Härryda en myndighetsnämnd för miljö- och byggfrågor, samt nämnder för revision, IT och överförmyndare.

Härryda kommun kan tillsätta tillfälliga fullmäktigeberedningar vid behov, men i dagsläget existerar det inga sådana. De tre permanenta beredningarnas områden matchar verksamhetfjernas. Fullmäktiges roll har sedan reformen stärkts och den har även blivit mer livaktig då den ansvarar för inriktningsmålen i kommunen. Styrelsen har fått ett större ansvar i alla frågor och förvaltningen har förändrats då den omorganiserats för att matcha den politiska organisationen. 2009 bestod tjänstemannaorganisationen av en gemensam förvaltning bestående av fem sektorer varav tre av dessa var verksamhetssektorer och två stödjande. Kommunchefen har det övergripande ansvaret för hela den kommunala förvaltningen.

I Härryda tycker svarspersonerna att reformen var bra och att man uppnått de mål och syften som eftersträvades. Dock påtalar man vikten av att ständigt hålla organisationen levande och kunna göra förändringar allt eftersom att behoven uppstår. Ett år efter reformen konstaterades det i en utvärdering gjord av kommunen att det fortfarande rådde en otydlighet i rollfördelningen mellan kommunstyrelsen och fullmäktige. Från beredningarnas sida upplevdes problemet att styrningen från fullmäktige inte var tillräckligt klar. Ett annat problem 1999 var att kommunalrådets tillgång på tid medförde att kommunstyrelsen uppfjövdes ligga steget före fullmäktige i många strategiska frågor. Det medförde att fullmäktige och dess beredningar hade svårt att driva frågorna självständigt och utifrån fullmäktiges direktiv (Härryda kommun 1999). Nu, 2009, menar man dock att modellen har satt sig. I kommunen finns två sorters samordningsarenor. Fullmäktiges presidiesamordning där presidierna i fullmäktige, styrelse och beredningarna möts samt politiska sektorssamråd där styrelsens presidium och förvaltningens sektorer möts. Tidigare hade man en modell som man kallade ”förberedningen”.

Kungälv

Kungälv ligger i Västra Götalands län och har 39 649 invånare. I kommunen finns fyra beredningar under fullmäktige och två utskott under styrelsen. Därtill har man två myndighets-fnämnder för miljö-/byggnadsfrågor och för sociala frågor, och en överförmyndarnämnd.

	Demokratiberedningen	Ekonomi och strategiberedningen
Plats i kommunal hierarki:	Under KF	Under KF
Ledamöter (1: enbart överordnat organs, 0: även andra):	0	0
Leds av majoritetsföreträdare (ja/nej)	Ja	Ja
Visionär funktion (ja/nej)	Ja	Ja
Beredande funktion (ja/nej)	Ja	Ja
Övrig funktion:	Medborgarkontakt	Utvärdering och långsiktigt ekonomiskt arbete
	Framtids- och utvecklingsberedningen	Lärandebereidning
Plats i kommunal hierarki:	Under KF	Under KF
Ledamöter (1: enbart överordnat organs, 0: även andra):	0	0
Leds av majoritetsföreträdare (ja/nej)	Ja	Ja
Visionär funktion (ja/nej)	Ja	Ja
Beredande funktion (ja/nej)	Ja	Ja
Övrig funktion:	Planarbete	Planarbete
	Sociala utskottet	Samhällsbyggnadsutskottet
Plats i kommunal hierarki:	Under KS	Under KS
Ledamöter (1: enbart överordnat organs, 0: även andra):	1	1
Leds av majoritetsföreträdare (ja/nej)	Ja	Ja
	Utbildnings- och främjandeutskottet	Miljö- och byggnadsnämnd
Plats i kommunal hierarki:	Under KS	Nämnd
Ledamöter (1: enbart överordnat organs, 0: även andra):	1	0
Leds av majoritetsföreträdare (ja/nej)	Ja	Ja
	Social myndighetsnämnd	Överförmyndarnämnd
Plats i kommunal hierarki:	Nämnd	Nämnd
Ledamöter (1: enbart överordnat organs, 0: även andra):	0	0
Leds av majoritetsföreträdare (ja/nej)	Ja	-

I Kungälv kan man, förutom de permanenta beredningarna, även tillsätta tillfälliga fullmäktigeberedningar vid behov, men i skrivande stund existerade inga sådana. De permanenta beredningarna, fyra till antalet, är av tematisk art.

Enligt en svarserson har fullmäktige vitaliserats, men hur denna vitalisering gått till är emellertid oklart. Enligt samme sagesman är styrelsens roll något tillbakatryckt. Kommunfjchefen är chef för samtliga förvaltningschefer och chef för kommunledningskontoret. Han är kommunens ledande tjänsteman och biträder kommunstyrelsen med planering, ledning och samordning av den kommunala verksamheten.

Det kommunens företrädare tycker har fungerat bra var införandet av en gemensam förvaltning. Det som fungerar mindre bra i nuläget är samordningen mellan fullmäktige, beredningarna och styrelsen. Det skulle kunna ha att göra med att en samordningsarena mellan dessa instanser saknas. Kommunen har nyligen gjort ännu en organisatorisk förändring genom att ta bort de två kvarvarande verksamhetsnämnderna och ersätta dem med styrelseutskott.

Lerum

Lerum ligger i Västra Götalands län och har 37 711 invånare. I kommunen finns tre "visionsnämnder" under fullmäktige. Därtill finns två myndighetsnämnder, en miljö- och byggnads nämnd och en individnämnd. I kommunen finns även en arbetsmarknadsnämnd och en överförmyndarnämnd.

	VUN Skola och utbildning	VUN Samhällets omsorger
Plats i kommunal hierarki:	Under KF	Under KF
Ledamöter (1: enbart överordnat organs, 0: även andra):	0	0
Leds av majoritetsföreträdare (ja/nej)	Ja	Ja
Visionär funktion (ja/nej)	Ja	Ja
Beredande funktion (ja/nej)	Nej	Nej
Övrig funktion:	Tar fram förslag till KF	Tar fram förslag till KF
	VUN Kultur och fritid	VUN Samhällets utveckling
Plats i kommunal hierarki:	Under KF	Under KF
Ledamöter (1: enbart överordnat organs, 0: även andra):	0	0
Leds av majoritetsföreträdare (ja/nej)	Ja	Ja
Visionär funktion (ja/nej)	Ja	Ja
Beredande funktion (ja/nej)	Nej	Nej
Övrig funktion:	Tar fram förslag till KF	Tar fram förslag till KF
	Individnämnd	Miljö- och Byggnadsnämnd
Plats i kommunal hierarki:	Nämnd	Nämnd
Ledamöter (1: enbart överordnat organs, 0: även andra):	0	0
Leds av majoritetsföreträdare (ja/nej)	Ja	Ja
	Arbetsmarknadsnämnd	Överförmyndarnämnd
Plats i kommunal hierarki:	Nämnd	Nämnd
Ledamöter (1: enbart överordnat organs, 0: även andra):	0	0
Leds av majoritetsföreträdare (ja/nej)	- (kommungemensam)	Ja

Den typ av organ som i nästan alla andra kommuner kallas för fullmäktigeberedningar benämns i Lerum fortfarande för nämnder. Att denna terminologi har kommit i bruk var dock ett misstag som skall korrigeras i framtiden för att undvika sammanblandning med verksamhetsnämnder.

Lerum kan förutom de permanenta beredningarna ("nämnderna") även tillsätta tillfälliga fullmäktigefberedningar vid behov men i januari 2009 existerade inga sådana. De permanenta beredningarnas område matchar verksamheternas. Enligt svarspersonerna har fullmäktiges roll stärkts genom att makt flyttats dit, samt genom att mer debatt sker i detta forum och möjligheten att initiera frågor som berör medborgarna används i högre grad. Styrelsens roll har förtydligats och förstärkts genom att de har mer att göra, samt via en bättre uppföljning och styrning av verksamheten. För att samordna de politiska instanserna sker presidie möten med fullmäktige, styrelse och beredningarna. Förvaltningsorganisationen förändrades före den politiska, för att svara emot densamma. Lerum har organiserat all verksamhet under kommunfjstyrelsen. Kommundirektörerna (Lerum har inrättat två stycken) har verksamhetsfjänsvar för all kommunal verksamhet. Deras roll har förändrats då de gått från en mer samfördnande funktion till ett linjeansvar.

Den nya organisationen är enligt styrelseordföranden effektivare, billigare i drift och mer lättstyrd än den gamla. Till en början rådde en viss osäkerhet om rollerna där sektorstänkandet i de gamla "nämndpartierna" började göra sig gällande i Visions- och utvecklings-fj"nämnderna". Men detta löstes och man klargjorde att de inte hade med kommunstyrelsens verksamhet att göra.

Nykvarn

Nykvarn ligger i Södermanlands län och har 8 926 invånare. I Nykvarn finns ett utskott under styrelsen. Två nämnder finns kvar: bygg- och miljönämnd samt vård och omsorgsnämnd.

	Bygg och miljönämnd	Utbildningsutskott
Plats i kommunal hierarki:	Nämnd	Under KS
Ledamöter (1: enbart överordnat organs, 0: även andra):	0	1
Leds av majoritetsföreträdare (ja/nej)	Ja	Ja
	Vård och omsorgsnämnd	
Plats i kommunal hierarki:	Nämnd	
Ledamöter (1: enbart överordnat organs, 0: även andra):	0	
Leds av majoritetsföreträdare (ja/nej)	Ja	

Nykvarn saknar permanenta beredningar men man kan tillsätta tillfälliga fullmäktigeberedningar vid behov. I skrivande stund finns en tillfällig beredningsgrupp som heter "Kultur och fritid". Beredningarna kan vara både tematiska och omfatta ett verksamhetsområde.

Fullmäktiges roll har egentligen inte förändrats nämnvärt, dock har man sedan man blev en egen kommun 1999 kommit närmare medborgarna. Styrelsens roll har stärkts i kommunen.

Det förs i kommunen diskussioner, men än är inget beslutat, om att avveckla Utbildningsutskottet och införa en skolnämnd, det vill säga ett slags steg mot en klassisk kommunal organisation. Kommunens ledande organ samordnar sina verksamheter genom tre olika samordningsarenor. Dessa är kommunkansliet, förvaltningsledningsgruppen och genom gruppleddarmöten.

Rättvik

Rättvik ligger i Dalarnas län och har 10 883 invånare. I kommunen finns tre styrelseutskott och tre beredningar under ett av dessa utskott.

	Allmänt utskott	Personalutskott
Plats i kommunal hierarki:	Under KS	Under KS
Ledamöter (1: enbart överordnat organs, 0: även andra):	1	1
Leds av majoritetsföreträdare (ja/nej)	Ja	Ja
	Socialutskott	Miljö- och byggnadsnämnd
Plats i kommunal hierarki:	Under KS	Nämnd
Ledamöter (1: enbart överordnat organs, 0: även andra):	1	0
Leds av majoritetsföreträdare (ja/nej)	Ja	Ja
	Socialberedningen	Ungdoms- och utbildningsberedningen
Plats i kommunal hierarki:	Under Allmänna utskottet	Under Allmänna utskottet
Ledamöter (1: enbart överordnat organs, 0: även andra):	0	0
Leds av majoritetsföreträdare (ja/nej)	Ja	Ja
Visionär funktion (ja/nej)	Nej	Nej
Beredande funktion (ja/nej)	Nej	Nej
Övrig funktion:	-	-
	Kultur- och samhällsbyggnadsberedningen	
Plats i kommunal hierarki:	Under Allmänna utskottet	
Ledamöter (1: enbart överordnat organs, 0: även andra):	0	
Leds av majoritetsföreträdare (ja/nej)	Ja	
Visionär funktion (ja/nej)	Nej	
Beredande funktion (ja/nej)	Nej	
Övrig funktion:	-	

Rättviks kommun har inte några fullmäktigeberedningar. Däremot återfinns beredningar återfinns under ett av kommunstyrelsens utskott, det så kallade Allmänna styrelseutskottet. I kommunen har man även en möjlighet att skapa tillfälliga beredningar under detta utskott, men för tillfället finns inga sådana.

Fullmäktiges roll har inte förändrats i och med reformen enligt kommunens svarspersoner. Styrelsen har totalansvaret för verksamheterna och har blivit mer av ett styrande organ. Dess Allmänna utskott har en viktig roll i styrelsens arbete. Förvaltningscheferna lyder direkt under kommunstyrelsens ordförande och befattningen som kommunchef har tagits bort.

Från kommunens sida är man nöjd med att den politiska styrningen har blivit tydligare och mer konsekvent. I och med avskaffandet av kommunchefsbefattningen överfördes makt till den politiska nivån, dock råder tveksamheter om detta avvecklande på det hela taget var lyckat. Fullmäktiges roll behöver utvecklas och för detta har man tillsatt en beredning som ska titta närmare på problemet.

Skurup

Skurup ligger i Skåne län och har 14 788 invånare. Kommunen har tre beredningar under fullmäktige och tre utskott under styrelsen. Därtill finns två myndighetsnämnder för bygg- och miljö respektive socialtjänst och skola.

	Samhällsbyggnadsberedningen	Skol- och utbildningsberedningen
Plats i kommunal hierarki:	Under KF	Under KF
Ledamöter (1: enbart överordnat organs, 0: även andra):	1	1
Leds av majoritetsföreträdare (ja/nej)	Ja	Ja
Visionär funktion (ja/nej)	Nej	Nej
Beredande funktion (ja/nej)	Ja	Ja
Övrig funktion:		
	Vård- och omsorgsberedningen	
Plats i kommunal hierarki:	Under KF	
Ledamöter (1: enbart överordnat organs, 0: även andra):	1	
Leds av majoritetsföreträdare (ja/nej)	Ja	
Visionär funktion (ja/nej)	Nej	
Beredande funktion (ja/nej)	Ja	
Övrig funktion:		
	Gymnasieutskott	Arbetsmarknadsutskott
Plats i kommunal hierarki:	Under KS	Under KS
Ledamöter (1: enbart överordnat organs, 0: även andra):	1	1
Leds av majoritetsföreträdare (ja/nej)	Ja	Ja
	Skol- och socialtjänstnämnden	Miljö- och byggnadsnämnden
Plats i kommunal hierarki:	Nämnd	Nämnd
Ledamöter (1: enbart överordnat organs, 0: även andra):	0	0
Leds av majoritetsföreträdare (ja/nej)	Ja	Ja
	Personalutskott	
Plats i kommunal hierarki:	Under KS	
Ledamöter (1: enbart överordnat organs, 0: även andra):	1	
Leds av majoritetsföreträdare (ja/nej)	Ja	

Skurup kan tillsätta tillfälliga fullmäktigeberedningar vid behov. I skrivande stund finns en sådan, "Demokratiberedningen", vars arbete är av visionär karaktär. Dessutom sysslar beredningen med internkontroll och översyn av den politiska organisationen. Det finns även permanenta beredningarna i kommunen som presenteras ovan och dessa är av tematisk art. Skurups förvaltningsorganisation är uppdelad i två förvaltningar underställda kommundirektören och kommunstyrelsen är överställd hela förvaltningen.

Kommunstyrelsens ordförande hävdar att organisationen stärker kommunens möjligheter att klara eventuella ekonomiska bekymmer. Styrelsens, fullmäktiges, beredningarnas och myndighetsnämndernas presidium träffas var fjärde till sjätte vecka för att samordna sig.

Svedala

Svedala ligger i Skåne län och har 19 149 invånare. I kommunen finns fem utskott under fullmäktige och tre utskott under styrelsen. Därtill finns två myndighetsnämnder för bygg- och miljö respektive socialtjänst och skola. Kommunen har även en överförmyndarnämnd.

	Kulturutskottet	Utbildningsutskott
Plats i kommunal hierarki:	Under KF	Under KF
Ledamöter (1: enbart överordnat organs, 0: även andra):	1	1
Leds av majoritetsföreträdare (ja/nej)	Nej	Nej
Visionär funktion (ja/nej)	Nej	Nej
Beredande funktion (ja/nej)	Nej	Nej
Övrig funktion:	Uppföljning och utvärdering, medborgarkontakt	Uppföljning och utvärdering, medborgarkontakt
	Vårdutskott	Miljöutskott
Plats i kommunal hierarki:	Under KF	Under KF
Ledamöter (1: enbart överordnat organs, 0: även andra):	1	1
Leds av majoritetsföreträdare (ja/nej)	Nej	Nej
Visionär funktion (ja/nej)	Nej	Nej
Beredande funktion (ja/nej)	Nej	Nej
Övrig funktion:	Uppföljning och utvärdering, medborgarkontakt	Uppföljning och utvärdering, medborgarkontakt
	Teknikutskott	
Plats i kommunal hierarki:	Under KF	
Ledamöter (1: enbart överordnat organs, 0: även andra):	1	
Leds av majoritetsföreträdare (ja/nej)	Nej	
Visionär funktion (ja/nej)	Nej	
Beredande funktion (ja/nej)	Nej	
Övrig funktion:	Uppföljning och utvärdering, medborgarkontakt	
	Ekonomiutskott	Personalutskott
Plats i kommunal hierarki:	Under KS	Under KS
Ledamöter (1: enbart överordnat organs, 0: även andra):	1	1
Leds av majoritetsföreträdare (ja/nej)	Nej	Nej
	Utvecklingsutskottet	Nämnden för socialtjänst och skola
Plats i kommunal hierarki:	Under KS	Nämnd
Ledamöter (1: enbart överordnat organs, 0: även andra):	1	0
Leds av majoritetsföreträdare (ja/nej)	Nej	Nej
	Överförmyndarnämnd	Bygg- och miljönämnd
Plats i kommunal hierarki:	Nämnd	Nämnd
Ledamöter (1: enbart överordnat organs, 0: även andra):	0	0
Leds av majoritetsföreträdare (ja/nej)	Nej	Nej

I Svedala finns ingen möjlighet att skapa tillfälliga fullmäktigeutskott. De permanenta fullmäktigeutskottens område matchar de existerande verksamheternas.

Fullmäktiges roll har förändrats i och med att nya arbetsformer införts. Man särskiljer nu beslutande- från diskuterande fullmäktige möten ifrån varandra där medborgarna deltar i de sistnämnda Styrelsen är den enda verksamhetsdrivande nämnden och förvaltningen är underställd kommunchefen.

Man tycker att helhetssynen har ökat för kommunens ledning samtidigt som utskotten då och då faller in i gamla hjulspår och agerar som nämnder. Detta skulle kunna bero på att verksamhetscheferna är de ansvariga tjänstemännen i fullmäktigeutskotten. Dessa utskott har ibland uppfattats som tandlösa och en viss otydlighet råder i kommunen rörande uppgiftsfördelningen. Det skulle kunna bero på bristen av på samordningsarenor. Enligt en kommunföreträdare har kommunstyrelsen fått ökad makt vilket ibland upplevts som problematiskt.

Tierp

Tierp ligger i Uppsala län och har 20 062 invånare. I kommunen finns fyra beredningar under fullmäktige och fyra utskott under styrelsen. Därtill finns en så kallad jävsnämnd.

	Tillväxt och samhälls- byggnadsberedning	Lärande- och unga beredningen
Plats i kommunal hierarki:	Under KF	Under KF
Ledamöter (1: enbart överordnat organs, 0: även andra):	0	0
Leds av majoritetsföreträdare (ja/nej)	Ja	Ja
Visionär funktion (ja/nej)	Ja	Ja
Beredande funktion (ja/nej)	Nej	
	Nej	
Övrig funktion:	Medborgarkontakt och planarbete	Medborgarkontakt och planarbete
	Omsorgs och livsmiljöberedningen	Demokratiberedningen
Plats i kommunal hierarki:	Under KF	Under KF
Ledamöter (1: enbart överordnat organs, 0: även andra):	0	0
Leds av majoritetsföreträdare (ja/nej)	Ja	Ja
Visionär funktion (ja/nej)	Ja	Ja
Beredande funktion (ja/nej)	Nej	Nej
Övrig funktion:	Medborgarkontakt och planarbete	Medborgarkontakt och planarbete
	Barn och Ungdomsutskottet	Arbete och omsorgsut- skottet
Plats i kommunal hierarki:	Under KS	Under KS
Ledamöter (1: enbart överordnat organs, 0: även andra):	1	1
Leds av majoritetsföreträdare (ja/nej)	Ja	Ja
	Samhällsbyggnadsutskottet	Arbetsutskott
Plats i kommunal hierarki:	Under KS	Under KS
Ledamöter (1: enbart överordnat organs, 0: även andra):	1	1
Leds av majoritetsföreträdare (ja/nej)	Ja	Ja
	Jävsnämnd	
Plats i kommunal hierarki:	Nämnd	
Ledamöter (1: enbart överordnat organs, 0: även andra):	0	
Leds av majoritetsföreträdare (ja/nej)	Nej	

I Tierp finns ingen möjlighet att skapa tillfälliga fullmäktigeberedningar. De permanenta fullmäktigeberedningarnas område matchar de existerande verksamheternas. Styrelsen är den enda verksamhetsdrivande nämnden, men mycket av dess arbete är dock delegerat till de fyra utskotten. Förvaltningsorganisationen är nu samlad i ett "block", där kommunchefen är en av fyra enheter med en styrande funktionen. De övriga tre är: "Gemensam service", "Medborgarservice" samt "Produktion". Kommunens företrädare menar att reformen vitaliserat fullmäktige i så motto att diskussionerna nu är livligare och mer ideologiska. Även ansvarsfördelningen mellan kommunfullmäktige, beredningar, kommunstyrelsen och kommunstyrelsens utskott är enligt den utvärdering som genomförts i kommunen att ses som "klar och tydlig" (Injektion Företagsutveckling AB 2007). Detta då 31 av 54 tillfrågade instämde på denna fråga medan 17 inte instämde och 4 var osäkra. Ett område som fungerat mindre bra är beredningarnas medborgarkontakter. Detta tror kommunens företrädare dels beror på politiskt ointresse från många i kommunen, men även på att det kan röra sig om ett missflyckande från kommunens sida. I Tierp finns inga formella samordningsarenor, däremot finns det informella, partiinterna, sådana, enligt de kommunföreträdare som vi var i kontakt med.

Valdemarsvik

Valdemarsvik ligger i Östergötlands län och har 7 949 invånare. Kommunen har fyra utskott under styrelsen och en myndighetsnämnd.

	Barn och utbildningsutskottet	Vård och omsorgsutskottet
Plats i kommunal hierarki:	Under KS	Under KS
Ledamöter (1: enbart överordnat organs, 0: även andra):	1	1
Leds av majoritetsföreträdare (ja/nej)	Ja	Ja
	Tekniska utskottet	Arbetsutskott
Plats i kommunal hierarki:	Under KS	Under KS
Ledamöter (1: enbart överordnat organs, 0: även andra):	1	1
Leds av majoritetsföreträdare (ja/nej)	Ja	Ja
	Myndighetsnämnd	
Plats i kommunal hierarki:	Nämnd	
Ledamöter (1: enbart överordnat organs, 0: även andra):	0	
Leds av majoritetsföreträdare (ja/nej)	Ja	

Valdemarsvik saknar beredningsliknande organ underställda fullmäktige. Syftet med reformen skiljer sig från de övriga på så vis att de inte fanns några demokratiförbättrande aspekter med i reformplanen. Vad man ville uppnå var en organisation som inte kunde ifrågasättas juridiskt och att skapa en tydligare ansvarsstruktur.

Kommunstyrelsen var även tidigare enda nämnd med ekonomi- och verksamhetsansvar. Därför har förvaltningsorganisationen inte förändrats i och med den politiska omorganisationen. Inte heller fullmäktiges eller styrelsens roll har enligt kommunföreträdarna ändrats.

I Valdemarsvik tycker man sig inte behöva samordningsarenor för att klara uppgiftsfördelningen beroende på att kommunen är så pass liten. Man är generellt sätt nöjda med sin organisationsmodell och tycker att den är effektiv och väl utformad för kommunens behov, men den nya organisationen har som tidigare nämnts inte förändrat arbetet i kommunen särskilt mycket.

Konstitutionella effekter

När det gäller frågan hur ledamöter av kommunala utskott och beredningar utses finns två ytterlighetsvarianter som kommunerna skulle kunna utgå ifrån: dels parlamentsutskottsmodellen där underorganen till fullmäktige och styrelse, liksom utskotten i Sveriges riksdag endast består av representanter från det överordnade organet, dels en separerad modell där ledamöterna väljs helt fristående från det överordnade organet och därmed personellt utgör ett helt separerat underorgan. Mellan dessa ytterligheter finns möjligheten att tillsätta ledamöter från både det överordnade organet och utifrån, en modell som traditionellt har tillämpats i kommunala nämnder.

Generellt kan det antas att ju fler ledamöter som rekryteras externt desto mer åtskiljs underorganets uppgifter från de faktiska fullmäktige- och styrelseledamöternas dagliga sysslor. Om ett underorgansystem som ledamöter har förtroendevalda som inte sitter i fullmäktige så är skillnaden jämfört med en traditionell nämndmodell inte särskilt stor i detta avseende. I de granskade kommunerna återfinns fyra system där organen underställda fullmäktige tycks bygga fullt ut på parlamentsutskottsmodellen medan sex system tillåter andra än de folkvalda fullmäktigeledamöterna att delta. En kommun har ett system baserat huvudsakligen på utskottsmodellen men här finns även fullmäktigeutskott vars ledamöter utgör en blandad skara av både fullmäktigeledamöter och övriga. I två kommuner saknas helt fullmäktigeutskott.

Om en kommun även tillsätter ordförandeposterna i sina nya underorgan med representanter för majoriteten så kan detta indikera att organen är kopplade till den verkställande makten i kommunen. Om däremot även oppositionsföreträdare inkluderas på sådana poster kan det antas att organen i mindre grad ingår i den verkställande makten och har en roll som i högre grad påminner om till exempel utskotten i Sveriges riksdag.

Av de granskade kommunerna med en stabil majoritet var det inget av fullmäktigeberedningarna (beredningarna) som leddes av en företrädare för oppositionen. Då organen ifråga styrs av majoriteten skulle detta kunna tas som intäkt för att deras arbete ses som så viktigt att majoriteten inte har velat släppa dessa poster. Vi drar därför slutsatsen att kvasiparlamentarismen som organisationsprincip står orubbad i kommunerna efter reformerna.

Antalet uppdrag

Antalet förtroendeuppdrag har enligt våra uppgiftslämnare minskats i nio av de undersökta kommunerna; Arvika, Götene, Härryda, Lerum, Rättvik, Skurup, Svedala, Tierp och Valdemarsvik. I Eksjö och Finspång går uppgifterna isär, men klart är att det antalet förtroendeuppdrag inte har ökat i samband med omorganisationen. I Nykvarn har antalet förtroendeuppdrag ökat enligt kommunfullmäktiges ordförande. Uppgifter från Kungälv saknas i materialet. När det gäller uppdragskoncentrationen i de granskade kommunerna skiljer den sig inte efter reformen ifrån riksgenomsnittet.

De flesta av de berörda kommunerna har alltså minskat antalet förtroendeuppdrag. När den politiska makten koncentreras på allt färre personer är risken uppenbar för en elitisering av den kommunala demokratin. Det nationella genomsnittet för antalet innevånare per förtroendevald var år 2007 179 stycken. De i studien granskade kommunerna (Finspång är utelämnad då aktuella data för kommunen saknas på grund av att reformen genomfördes bara månader före att rapporten färdigställdes) som minskat antalet förtroendevalda hade efter

sina reformer, 2007, i genomsnitt 196 innevånare per förtroendevald. Götene hade med sina 99 innevånare per förtroendevald den lägsta siffran, medan Härryda med sina 360 hade den högsta (SCB 2008). Även om exakta siffror från samtliga kommuner saknas vad gäller reformens påverkan på numerären finns en risk att reformen inneburit att dessa kommuner förflyttat sig över riksgenomsnittet i antalet invånare per förtroendevald. Ur ett deltagardemokratiskt perspektiv blir detta problematiskt. Dessutom går detta stick i stäv med de statliga målsättningar som tidigare fanns angivna i den statliga politiken. Demokratiutredningen (SOU 2000:1 s. 156) uttryckte en stark önskan om att bryta koncentrationen av makt till ett fåtal förtroendevalda och tjänstemän. Regeringens demokratiproposition (Prop. 2001/02:80) gick så långt att man satte upp en målsättning om 10 000 fler förtroendevalda till år 2010. Kommundemokratikommittén (SOU 2001:48) uppmanades också i sina direktiv att underlätta inrättandet av fler uppdrag och kommittén lade flera förslag i syfte att nå detta mål. Utvecklingen sedan dess verkar dock, som tidigare har konstaterats, ha gått i helt motsatt riktning, och minskningen av antalet nämnder i kommuner med alternativ politisk organisation hjälper knappast till. Risken är stor för att makten i kommuner som genomför nämndavvecklingsreformer koncentreras i allt färre händer. Pluralismen på det individuella planet i den svenska kommunpolitiken riskerar att radikalt minska om antalet förtroendevalda blir färre.

Myndighetsutövning

Som framgick av genomgången ovan finner vi i att även om studiens kommuner har avskaffat sina facknämnder så har de flesta behållit en eller flera myndighetsnämnder. Utöver dessa återfinns myndighetsutövning i både kommunstyrelsen och ibland i dess utskott.

Motiven till att man organiserar myndighetsnämnder med dessa uppgifter är skilda i de olika kommunerna. I en av kommunerna ville man försäkra sig om att den specialkompetens som återfanns i den tidigare organisationen inte skulle gå förlorad och i andra handlar det om att inte överösa kommunstyrelsen med individärenden eller ärenden av rutinkaraktär.

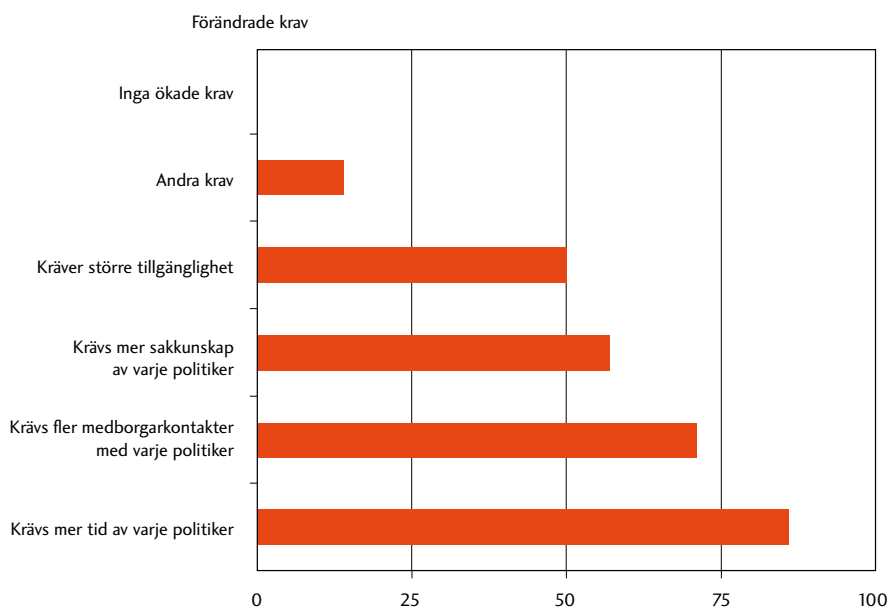
I Tierp ligger myndighetsutövningen i styrelseutskotten. Dessutom har man inrättat en jävsnämnd för att handha myndighetsutövning gentemot, dvs. för att som namnet säger hantera jävssituationer.

Övriga effekter

Förändrade krav

Reformerna har i kommunerna inneburit förändrade krav på de förtroendevalda. Tydligast är att allt mer tid krävs av de förtroendevalda. Detta bekräftar resultaten från enkätstudierna som redovisades i rapportens första del. I flera kommuner har detta ett starkt samband med de aktiviteter som medborgardialogen medför, vilket även inneburit att en större tillgänglighet nu krävs av politikerna.

Figur 7 Förändrade krav på politiker i procentandel av undersökta kommuner

I Arvika genomförde beredningsledamöterna till exempel en rundringning till delar av befolkningen för att fråga dem om deras syn på kommunen och dess verksamhet. Förutom detta har det framkommit att de förtroendevalda i betydligt högre grad än tidigare själva tar fram underlagen och formulerar förslag till beslut istället för att som tidigare få dem framlagda av tjänstemännen, något som det tredje mest förekommande svarsalternativet tydligt pekar på. I till exempel Tierp har man åskådliggjort detta genom att belysa beslutsprocessen i kommunen och var fullmäktige kommer in i bilden. Processens steg är:

- Problemformulering/idé
- Utredning
- Förslag
- Beslut
- Verkställighet
- Uppföljning

Tidigare kom fullmäktige in först i det fjärde steget men nu efter reformen har man enligt styrelseordföranden närmast sig beslutsprocessens inledande steg

inom några frågor. Detta tar rimligtvis en ansevärd del av de förtroendevaldas tid och man kan också tänka sig att en större sakkunskap krävs.

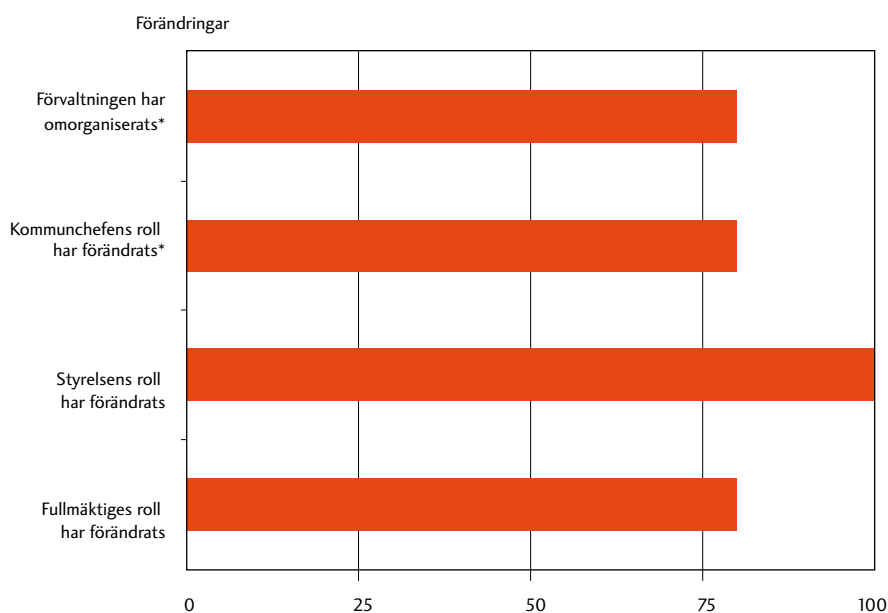
I en kommun var det ett uttalat mål att öka de förtroendevaldas nedlagda tid på förtroendeuppdraget. Man kan fråga sig om det förenklar eller försvårar processen med att tillsätta politiska uppdrag. Att vara politiskt aktiv innebär inte bara att man måste lägga tid på sitt förtroendeuppdrag. Det arbete man lägger i partierna internt kan också ta mycket tid i anspråk. När kraven på till exempel de folkvaldas medborgarkontakter ökar måste tid tas antingen från deras fritid eller från den tid som de lägger på annat politiska arbetet utanför det formella uppdraget, ett arbete som skulle kunna vara mer ideologiskt och mindre tyngt av den kommunala verkligheten. Kombinerar dessa effekter med ett politiskt system med mycket få förtroendeuppdrag som inte kräver en fullmäktigestol, ja då riskerar upplärningsprocessen för nya förtroendevalda att försvåras och tröskeln för att bli förtroendevald blir högre.

I tio av kommunerna menar man att det nu krävs fler medborgarkontakter av varje politiker. Frågan som kan ställas är emellertid huruvida det uppstått fler möten politiker och medborgare emellan? Nio av de undersökta kommunerna har minskat antalet förtroendeuppdrag, något som i sin tur minskar chansen att en medborgare känner en politiker och på det sättet kan få kontakt. I undersökningen har vi emellertid noterat att man flera av reformkommunerna är uppmärksammade på detta problem och aktivt arbetar för att skapa nya former för medborgardialog, det vill säga formaliserade träffar mellan politiker och medborgare, som har blivit en viktig del i det politiska arbetet. Det är därför ingalunda säkert att antalet medborgarkontakter minskar för att antalet uppdrag gör det. Dessutom kan denna typ av systematisk demokratiutvecklingsarbete mycket väl leda till att kvaliteten på dialogen förbättras.

Förändrade roller

I tidigare avsnitt har förändringar i kommunstyrelsens och kommunfullmäktiges roller tagits upp på kommunnivå tillsammans med en beskrivning av kommunchefens roll och verksamhetens organisering. För att fånga eventuella trender presenteras här en sammanställning av de svar som avgivits från kommunerna (Figur 8).

Figur 8 Förändrade roller och förändrad förvaltningsorganisation i procentandel av undersökta kommuner

Kommentar: Uppgifter om Stenungssunds kommun saknas här N = 13 kommuner

Som synes menar våra respondenter att förändringar skett i alla studerade fall. I 85 procent av de undersökta kommunerna har svar inkommit som visar på att förvaltningen har genomgått en omorganisation. I dessa kommuner har reformen också inneburit en förändrad roll för kommunchefen där denne blivit den enda tjänsteman som arbetar direkt underställd en verksamhetsdrivande nämnd (styrelsen).

Från samtliga kommuner har det inkommit svar som tyder på att styrelsens roll har förändrats.

Fullmäktiges roll har förändrats i 86 procent av kommunerna. Vanligast är att ett mer medvetet arbete med medborgardialog har initierats, liksom ett för politikerna mer grundläggande planeringsarbete. En del kommuners fullmäktigeberedningar fungerar som granskare och utvärderare för att garantera att medborgarnas krav efterlevs.

Avslutande reflektioner

En lösning söker sitt problem

I **förvaltningsforskningen** stöter man ibland på reformer som är svåra att förstå hur de kan ha uppkommit, det saknas rationella argument och synbara yttre krav som motiverar det som sker. I fallet med den alternativa politiska organisationen är emellertid förhållandet närmast det motsatta. Förklaringarna räcker till och blir över.

På 1980-talet studerade Barbara Czarniawska dåtidens stora nämndreformer – införandet av kommunalnämnder. Hon konkluderar i det sammanhanget att reformer inte ”är några enkla processer som kan planeras, sedan genomföras och slutligen utvärderas. Reformerna är snarare lärprocesser, där man först vid slutet lär sig vad man ville uppnå från början.” (Czarniawska-Joerges 1989 s. 11). Hon framhåller vidare att det i en och samma kommun ges många bilder av varför reformen genomfördes, vilka som tog initiativet etc. (Ibid s. 49) Likheterna mellan kommunalnämnderna och den alternativa politiska organisationen är därmed ganska slående, även om 1980-talets politiska decentraliseringsambitioner har förbytts mot centraliseringsideal på 2000-talet.

Ur ett längre historiskt perspektiv är den alternativa politiska organisationen det naturliga sista steget för kommunerna att ta i sin strävan att slimma den lokala politiska organisationen inom gällande regelverk. Om kommunallagen ändras kan förvisso både fullmäktige och styrelse krympa ytterligare.

Sedan 1980-talet har det blivit allt svårare att rekrytera kandidater till kommunala förtroendeuppdrag, och att skära ner antalet nämnder är på många håll därför en beklagansvärd men oundviklig konsekvens. Men som många andra nödvändigheter kan avvecklingen omtolkas till en dygd.

Demokratiteoretiskt är det inte svårt att argumentera för att de folkvalda i ett politiskt system borde ha det största inflytandet över utformandet av den lokala politiken. Med nämndernas starka ställning har mycket av makten i kommunpolitiken lagts i händerna på indirekt förtroendevalda som i många fall saknar direkta mandat från väljarna. Även om man på många håll arbetar med att öppna upp nämndsamtalen för allmänheten är nämndernas verksamhet av tradition mer sluten i förhållande till medborgarna än fullmäktiges. Om nämnderna avvecklas till förmån för beredningsorgan under fullmäktige fokuseras det politiska arbetet till det folkvalda fullmäktige och dess ledamöter.

Sett ur ett förvaltningspolitiskt perspektiv står det helt klart att motiv till nämndsammanslagningar och nämndavvecklingar kan kopplas till den breda trend inom offentlig förvaltning som med ett samlingsnamn brukar kallas New Public Management. (Bäck 2000).

NPM står för ett synsätt där det offentliga hämtar inspiration från den privata sektorn och vinstdrivande företags arbetsätt. Genom att ge förvaltningens utförarorganisationer både ett större handlingsutrymme och eget ekonomiskt ansvar för sin verksamhet antas personalen få incitament att göra serviceproduktionen mer effektiv. Ökade inslag av konkurrens mellan offentliga enheter och mellan offentliga och privata organisationer ingår i samma förvaltningspolitiska strategi. Förespråkare av NPM har därför ofta ställt krav på ett ökat avstånd mellan den politiska nivån och förvaltningen. Politiker skall enligt NPM undvika detaljstyrning av verksamheten och fokusera på frågor av mer övergripande art och formulera långsiktiga visioner och mål. Trots kraftig kritik från forskare mot målstyrningen som styrmodell (Rombach 1991) så är den nu fast etablerad på nästan alla politikområden. Att lägga ner facknämnder som i praktiken är politiska styrelser för grenar av verksamheten för att istället skapa

beredningar under fullmäktige, som sysslar med visionära frågor långt från verkställigheten, ligger helt i linje med detta.

En annan förvaltningspolitisk trend med vissa band till NPM är betoningen av samordning och samverkan mellan offentliga organisationer. Genom att fusionera sektorer kan stordriftsfördelar uppnås genom minskad administration, eliminering av dubbelarbete och närmare relationer mellan olika instanser som från olika utgångspunkter angriper samma problem. Att slå samman nämnder eller till och med avskaffa nämnder och lägga allt verkställande ansvar under styrelsen är en utveckling i tydlig samklang med dessa ideal. Sedan den nya kommunallagens ikraftträdande har omorganisering blivit ett mycket flitigt använt redskap för att styra upp verksamheten i landets kommuner. Det är idag svårt att hitta två kommuner som har exakt samma politiska organisation.

Samtidigt finns det klara mönster i de reformer som genomförs och vissa lösningar sprider sig som löpeldar över landet för att sedan ersättas av andra modeller och nya trender. (Bogert 1992) Med ett långt historiskt perspektiv kan man avgöra vilka av dessa trender som har satt permanenta spår i den kommunala förvaltningen och vilka som försvunnit lika hastigt som de kom. Att de alternativa organisationerna kan betraktas som utslag av organisationsmode finns det tydliga tecken på. Det är den framväxande diskursen på temat "stuprör och hängrännor", de organiserade nätverken mellan reformkommunerna och i slutändan denna studie exempel på. (jfr Eneman 2007).

Ibland kan omorganisering vara ett mål i sig, ett sätt för en ny ledning att ta kontroll över verksamheten. Det finns indikationer i våra resultat för att argument av det slaget också förts fram i de kommuner som vi har studerat. Metodologiskt är det emellertid vanskligt att belägga hur tungt denna typ av förklaringar till förändringar väger eftersom reformatorer själva sällan vill beskriva omvälvande strukturförändringar som motiverade av något annat än förbättrad demokrati och ökad effektivitet. Men om man till äventyrs skulle vara på jakt efter en nydanande modell för att "röra om i grytan" eller ge kommunen legitimitet (jfr Czarniawska-Joerges 1988), ja då är den alternativa politiska organisationen alltså tacksam i så motto att den uppenbarligen kan vara lösningen på vitt skilda problem.

Reformens möjligheter och fallgropar

Vad får då nämndavvecklingen för konsekvenser, och motsvarar effekterna av reformerna den mångfald av förhoppningar som föregick dem?

Om man sozm vi frågar de politiska ledningarna och de högsta tjänstemännen i de kommuner som genomfört reformen så är svaren övervägande optimistiska. Även om man på många håll reserverar sig för att det är svårt att dra slutsatser om långsiktiga effekter då det gått förhållandevis kort tid sedan reformernas implementering, så är nästan alla tillfrågade övervägande positiva till förändringarna. Man menar även att konflikterna vid själva genomförandet har varit begränsade och snabbt övervunna.

Företrädarna för kommunernas ledning är förmodligen de som har den allra bästa kunskapen och möjligheten att bedöma vad reformen har inneburit för kommunen. Men det finns samtidigt goda skäl att som oberoende granskare vara restriktiv i tolkningen av den bild de målar upp. Det är ju i många fall just dessa personer som har varit arkitekter bakom reformen och de har ett eget intresse av att presentera kommunen och dess organisation i positiv dager. Dessutom lär oss historien att den entusiasm som normalt omger en ny organisationsmodell ofta falnar med tiden, vilket bland annat kommunaldelsmodellens pionjärer omsider fick erfara.

Ett sätt att summera reformens effekter är att formulera två ytterlighetsscenarier:

- A. Med en alternativ politisk organisation flyttas fokus i den lokala demokratin från indirekt valda till det folkvalda organet fullmäktige. Debatten blir mer livaktig och beredningsgrupper borgar för att den också blir mer långsiktig och visionär. Ansvar för de politiska besluten tydliggörs och medborgarnas ansvarsutkrävande underlättas. Antalet förtroendevalda blir något färre men de kvarvarande ägnar sig i högre grad åt medborgardialog. Den politiska verkställande ledningen i form av styrelsen stärks och ges större handlingsfrihet. Samordningen mellan olika verksamheter ökar förvaltningens effektivitet. Sektorsintressen och revirpolitik har eliminerats till förmån för helhetssyn och politik för hela kommunens bästa.
- B. Med en alternativ politisk organisation reduceras antalet förtroendevalda drastiskt och därmed krymper också medborgarnas kontaktyta med kommunpolitiken. Kraven på de politiker som finns kvar ökar väsentligt och de riskerar att bli orealistiska. När färre politiker ansvarar för verksamheten decentraliseras beslutsfattande på många punkter till tjänstemannanivån och demokratin försvagas. Makten koncentreras helt till ett fåtal personer. Beredningar under fullmäktige blir symboliska och tandlösa kommittéer utan tjänstemannastöd eller koppling till den faktiska verksamheten. Förtroendevalda eldsjälar som brinner för att utveckla enskilda delar av kommunens verksamhet har inte längre några naturliga forum att verka i. Fokusering på långsiktiga och visionära frågor leder politiken bort från vardagsnära och dagsaktuella ärenden som engagerar medborgarna, vilket knappas ökar det folkliga engagemanget i lokalpolitiken.

Även om båda dessa scenarier står långt ifrån varandra är de båda realistiska alternativ med visst stöd i denna undersökning och tidigare studier. Var en kommun slutligen landar när en nämndreform har fått tid att hinna forma en ny normalitet i det demokratiska arbetet går inte att säga på förhand. Det sannolika är att vare sig utopiska förhoppningar eller dystopiska farhågor kommer att realiseras fullt ut, utan att man hamnar någonstans mellan A och B.

Ett gott råd till kommuner som i framtiden överväger att genomföra en alternativ politisk organisation i hopp om att förverkliga A är därför att skapa medvetenhet om att B är ett lika tänkbart scenario. Det krävs en stor vaksamhet hos hugade reformatorer inför de fallgropar som lurar bakom de ambitiösa målen.

En av de aspekter som man nog ska ge akt på är förändringar i maktfördelningen mellan politiker och tjänstemän. Sedan länge har kommunforskningen noterat obalansen i inflytande mellan lekmannapolitiker och tjänstemän, där de senare i kraft av antal, tid, resurser och professionell kunskap har stora möjligheter att kontrollera politikens utfall. (Jfr Brunsson och Jönsson 1979)

Med en kraftig fokusering på styrelsen som enda verkställande organ kan de politiker som sitter där i den bästa – eller åtminstone den mest demokratiska – av världar utgöra ett maktcentrum som balanserar förvaltningens styrka, och därmed skapa en tyngd som väger upp förlusten av en direkt politisk kontroll över de olika fackverksamheterna. Men det kräver att de förtroendevalda ges den tid och de resurser de behöver för att kunna fullfölja sitt ansvarsfulla uppdrag. Fast man måste utgå från att denna typ av elitiserad lokaldemokrati också i sin lyckade version är något mycket annorlunda än en demokratimodell där makten är spridd på många förtroendevalda. Thorbjörn Nilsson (2001) sammanfattar forskningsläget kring vad som händer när hel- och deltidsarvoderade politiker får ett allt större inflytande. Det troliga är att ledarna på toppen i det läget frikopplar sig från fritidspolitikerna och tenderar att nära liera sig med de ledande tjänstemännen (jfr Mouritzen och Svava 2002).

I detta sammanhang bör man också fundera över hur man ser på de kommunala tjänstemännens framtida roll. Om många tjänstemän lämnas utan direkt politisk styrning i sitt dagliga arbete, samtidigt som de nu får ansvar för beslut som tidigare klassificerades som politiska, ändras då inte samtidigt deras relation till kommunens medborgare? En möjlighet att överväga är om man bör

explicitgöra tjänstemännens roll som förbindelselänkar mellan de förtroendevalda och väljarna. En utveckling åt det hållet skulle emellertid gå på tvärs mot NPM:s ideal om tjänstemän som renodlade utförarentreprenörer, frikopplade från politiken. Men NPM:s ideologer har sällan eller aldrig gett sken av att deras modeller skulle stärka demokratin. Om vi vill undvika att den lokala demokratin eroderar är det hög tid att lyfta fram och medvetandegöra tjänstmännen som de politiska aktörer de är, och öppet föra diskussionen om deras funktion i folkstyret.

Slutligen kan vi inte undvika att reflektera över om reduceringen av antalet förtroendeuppdrag i de alternativa organisationerna har nått vägs ände. Nu finns det inte mycket fler politiska poster att dra ner på med mindre än att nya kommunsammanslagingsreformer genomförs. Och om kraven på de valda fritidspolitikernas insatser höjs ytterligare blir det knappast lättare att rekrytera nya förtroendevalda i framtiden. Man får bara hoppas att kommuner som valt att genomföra reformerna verkligen långsiktigt lyckas med sina mål att vitalisera den lokala demokratin och på så sätt garantera tillflödet av nya kandidater till de kvarvarande uppdragen. För att åstadkomma detta kommer det att krävas ett permanent och ihärdigt lokalt demokratiutvecklingsarbete.

Referenser

- Brorström, Björn, Henry Bäck, Sven Siverbo & Annika Svensson (1998): *Ingen nämnd – Stenungsunds modell för vitaliseringen av kommunpolitiken*. Göteborg: Förvaltningshögskolan.
- Bogert, Leif (1992): *Organiserandet som mode. Perspektiv på hälso- och sjukvården*. Stockholm: Nerenius & Santéus Förlag.
- Brunsson, Nils, och Sten Jönsson (1979): *Beslut och handling. Om politikens inflytande på politiken*. Stockholm: LiberFörlag.
- Bukve Oddbjørn (2001): "Organisasjonsstruktur og leiarskap: ein studie av komitémodell og hovudutvalsmoell som rammer for kommunalt leiarskap" i Anne Lise Fimreite, Helge O Larsen & Jacob Aars (red): *Lekmansstyre under press. Festschrift til Audun Offerdal* Oslo: Kommuneforlaget.
- Bäck, Hanna & Richard Öhrvall (2004): *Det nya seklets förtroendevalda. Om politikerantal och representativitet i kommuner och landsting 2003*. Stockholm: Justitiedepartementet och Svenska kommunförbundet och Landstingsförbundet.
- Bäck, Henry (2000): *Kommunpolitiker i den stora nyordningens tid*. Malmö: Liber.
- Bäck, Henry (2006): *Komparativ kommunal konstitutionspolitik* Stockholm: Sveriges kommuner och landsting.
- Bäck, Henry, Sven Siverbo & Björn Brorström (2001): *Ny politisk organisation i Härryda och Stenungsund*. Göteborg: Förvaltningshögskolan.
- Czarniawska-Joerges, Barbara (1988): *Reformer och ideologier. Lokala nämnder på väg*. Lund: Doxa.
- Dir 1992:12 *Åtgärder att stärka den lokala demokratin*
- Dir 1999:98 *Åtgärder för att stärka den medborgerliga insynen och deltagandet i den lokala demokratin*
- Eneman, Robert (2007): *Helhetssyn, myter och kommunala organisationsförändringar*. Göteborg: Förvaltningshögskolan.
- Erlingsson, Gissur (2008): *Partier i kommunpolitiken – en kunskapsöversikt om partier, makt och legitimitet*. Stockholm: Sveriges Kommuner och Landsting.
- Hagevi, Magnus (2000): *Professionalisering och deltagande i den lokala representativa demokratin. En analys av kommunala förtroendeuppdrag 1999*. Göteborg: Cefos.
- Härryda kommun (1999): *Utvärdering av den politiska organisationen, Diariennr. 1999:674*.
- Injektion Företagsutveckling AB (2007): *Utvärdering av "Omorganisation inom Tierps kommun"*.
- Karlsson, David (2003): *En chimär av endräkt. Ideologiska dimensioner i kommunal kulturpolitik*. Göteborg: Förvaltningshögskolan.
- Karlsson, David (2006): *Den svenska Borgmästaren – Kommunstyrelsens ordförande och den lokala demokratin*. Göteborg: Förvaltningshögskolan.
- Karlsson, David (2007): "Demokratiska stordriftsfördelar? Om kommunstorlek och demokrati ur ett politikersperspektiv". Kapitel i: Folke Johansson, David Karlsson, Bengt Johansson och Ylva Norén Bretzer: *Kommunstorlek och demokrati*. Stockholm: Sveriges Kommuner och Landsting.
- Kommunalt förtroendevalda. Parti – kön*. (1974): Stockholm: Kommunförbundet.
- Kommunalt förtroendevalda. Parti och kön, nämndorganisation, lokala organ*. (1989): Stockholm: Svenska Kommunförbundet.
- Lane, Jan-Erik, Sven Arvidsson och Tage Magnusson (1986): *Byråkrati och förvaltning*, Lund: Studentlitteratur

- Larsson, Bo Per (2008): *310 val. 2006 års kommun- och landstingsval*. Stockholm: Sveriges Kommuner och Landsting.
- Lidström, Anders (2003): *Kommunsystem i Europa*. Malmö: Liber.
- Montin, Stig (2005): "The Swedish Model: Many Actors and Few Strong Leaders", kapitel i Berg, Rikke & Nirmala Rao (red), *Transforming local political leadership*. Houndmills: Palgrave Mcmillan.
- Montin, Stig (2006): *Politisk styrning och demokrati i kommunerna. Åtta dilemman i ett historiskt ljus*. Stockholm: Sveriges Kommuner och Landsting.
- Mouritzen, Poul Erik, & James H Svava (2002): *Leadership at the Apex. Politicians and Administrators in Western Local Democracies*. Pittsburgh: University of Pittsburgh Press.
- Nilsson, Thorbjörn (2001): *Den politiska karriären*. Växjö: Växjö University Press.
- Prop. (2001/02:80): *Demokrati för det nya seklet*.
- Rombach, Björn (1991): *Det går inte att styra med mål*. Lund: Studentlitteratur.
- Rommel, Olof & Svensson, Johan (2009): *Bered en väg för styrelsen – En studie av alternativa kommunalpolitiska organisationer*. Göteborg: Förvaltningshögskolan.
- SCB (2008): *Förtroendevalda i kommuner och landsting 2007 – En rapport om politikerantal och representativitet*. Stockholm: SCB, enheten för demokrati-statistik.
- Siverbo, Sven, Gustaf Kastberg, Viveka Nilsson & Elisabeth Ravenshorst (2006): *Moderna politiska organisationer - Om förändringarna i Götene, Kungälv och Lerum*. Göteborg: KFi.
- Siverbo, Sven & Gustaf Kastberg (2008): *Ett år med ny politisk organisation*. Göteborg: KFi.
- SOU (2000:1): *En uthållig demokrati! - Politik för folkstyrelse på 2000-talet*
- SOU (2001:48): *Att vara med på riktigt – demokratiutveckling i kommuner och landsting*.
- SOU (2007:10) *Hållbar samhällsorganisation med utvecklingskraft*
- Tarschys, Daniel (2004) *Sektorisering och konsolidering. Två utvecklingstendenser i svensk samhällsförvaltning*. Rapport till Statskontoret.
- Vabo, Signy Irene (2002): *Committee structure and political preferences: The case of Norwegian local government*. Kapitel i Signy Irene Vabo: *Koordinering og politisk styring. En studie av nye organisasjonsløsninger i norske kommuner*. Oslo: Oslo universitet
- Wildawsky, Aaron B (1964): *The politics of the budgetary process*. Boston: Little Brown and Company.

Förtroendevalda i kommuner och regioner 2019

Förtroendevalda i kommuner och regioner 2019

Producent SCB, Statistiska centralbyrån
Avdelningen för befolkningen och
välfärd
Box 24300, 104 51 Stockholm
010-479 40 00

Förfrågningar Jonas Olofsson
010-479 47 18
[REDACTED]

Det är tillåtet att kopiera och på annat sätt mångfaldiga innehållet.
Om du citerar, var god uppge källan på följande sätt:
Källa: SCB, Förtroendevalda i kommuner och regioner 2019
Demokratistatistisk rapport 26

Elected representatives in municipalities and regions in 2019

Producer Statistics Sweden, Department of
population and welfare statistics
SE-104 51 Stockholm, Sweden
+46 10-479 40 00

Enquiries Jonas Olofsson
+46 10-479 47 18
[REDACTED]

It is permitted to copy and reproduce the contents in this publication.
When quoting, please state the source as follows:
Source: Statistics Sweden, Elected representatives in municipalities and
regions in 2019 Democracy Statistics Report 26.

ISSN online (Sve) 1654-5656
URN:NBN:SE:SCB-2020- ME09BR2002_pdf

Denna publikation finns enbart i elektronisk form på www.scb.se
This publication is only available in electronic form on www.scb.se

Förord

I denna rapport redovisas analyser om de förtroendevalda i kommuner och regioner år 2019. Till grund för analyserna ligger den totalundersökning om de förtroendevalda som Statistiska centralbyrån (SCB) genomförde under 2019. Rapporten innehåller även jämförelser med de undersökningar om förtroendevalda som SCB genomförde åren 2003, 2007, 2011 och 2015.

Undersökningen år 2019 har genomförts inom ramen för SCB:s anslag till demokratistatistik.

Rapporten har författats av Jonas Olofsson vid Enheten för demokratistatistik.

SCB i april 2020

Magnus Sjöström
Avdelningschef

Johan Eklund
Enhetschef

Innehåll

Innehåll	3
Sammanfattning	6
Antalet förtroendevalda fortsätter att minska i kommunerna – men inte i regionerna.....	6
Kvinnor, unga och utrikes födda är fortsatt under-representerade bland förtroendevalda.....	6
Allt fler äldre politiker	7
Män har i högre utsträckning tyngre uppdrag	7
Fritidspolitiker i klar majoritet	7
Inledning	9
Definitioner och begrepp	9
Rapportens disposition	10
Antal förtroendevalda	11
Antal förtroendevalda i kommunerna	11
Antal förtroendevalda i regionerna	15
Antal förtroendeuppdrag	18
Antal förtroendeuppdrag i kommunerna.....	18
Antal förtroendeuppdrag i regionerna.....	20
Uppdragskoncentration	21
Uppdragskoncentration i kommunerna.....	21
Uppdragskoncentration i regionerna.....	23
Överlappning	24
Vilka är de förtroendevalda?	26
Varför studera social representativitet?	26
Den sociala representativiteten i kommunerna.....	27
Överlapp av kommunalt förtroendevalda över mandatperioder	34
Variationer mellan kommuner.....	35
Den sociala representativiteten i regionerna.....	39
Variationer mellan regionerna.....	43
Hur representativa är partierna?.....	43

Partiernas representativitet i kommunerna	44
Partiernas representativitet i regionerna	47
Vilka innehar vilka uppdrag?	48
Horisontell arbetsfördelning.....	48
Facknämnderna i kommunerna	48
Facknämnderna i regionerna	49
Vertikal arbetsfördelning.....	50
Olika organ och positioner i kommunerna	50
Kommunstyrelsens ordförande.....	53
Olika organ och positioner i regionerna	54
Hel- och deltidsarvoderade.....	56
Definitioner och begrepp	56
Antal hel- och deltidsarvoderade.....	57
Antal hel- och deltidsarvoderade i kommunerna	57
Antal hel- och deltidsarvoderade i regionerna	60
Vilka är de hel- och deltidsarvoderade?.....	61
Hel- och deltidsarvoderade i regionerna	64
Arvodesnivåer	67
Arvodesnivåer i kommunerna.....	67
Arvodesnivåer i regionerna.....	68
Kort om statistiken.....	69
Statistikens ändamål och innehåll.....	69
Detta omfattar statistiken.....	69
Förtroendevalda	69
Nämnder och uppdrag.....	69
Hel- och deltidsarvoderade förtroendevalda	70
Information om statistikens framställning.....	70
Information om statistikens kvalitet	73
Referenser.....	74

Elected representatives in municipalities and regions in 2019 77

List of tables.....	79
List of graphs.....	81
List of maps.....	81
List of terms	82

Sammanfattning

I rapporten Förtroendevalda i kommuner och regioner 2019 redovisas analyser baserade på uppgifter om förtroendevalda som landets kommuner och regioner har skickat in till Statistiska centralbyrån (SCB).

Antalet förtroendevalda fortsätter att minska i kommunerna – men inte i regionerna

Antalet förtroendevalda i kommunerna fortsätter att minska jämfört med tidigare mandatperioder. År 2019 är det totala antalet förtroendevalda i kommunerna till knappt 35 900 personer. Jämfört med år 2015 innebär det en minskning med ungefär 960 personer. I regionerna däremot ökade antalet förtroendevalda. Där uppgår antalet förtroendevalda till knappt 4 600 personer, vilket är en ökning med ungefär 140 personer jämfört med föregående mandatperiod. Därmed fortsätter trenden med allt färre politiker på lokal nivå men däremot inte på regional nivå.

Antalet förtroendeuppdrag ökade något i kommunerna jämfört med 2015. Totalt är det cirka 60 800 uppdrag vilket är cirka 130 uppdrag fler än 2015. Det genomsnittliga antalet uppdrag som en förtroendevald har ökade från 1,65 2015 till 1,69 2019. Även i regionerna ökade antalet förtroendeuppdrag till cirka 7 600, vilket var en ökning med närmare 570 uppdrag. Uppdragskoncentrationen ökade också till 1,67 i regionerna. 2015 var uppdragskoncentrationen 1,59.

Kvinnor, unga och utrikes födda är fortsatt under-representerade bland förtroendevalda

Undersökningen visar att kvinnor fortsatt är underrepresenterade bland de förtroendevalda i kommunerna. Totalt sett är andelen kvinnor bland de förtroendevalda 43 procent, jämfört med 50 procent i befolkningen. Könsfördelningen är något jämnare bland yngre politiker jämfört med äldre. Bland dem under 30 år uppgår andelen kvinnor till 44 procent jämfört med 39 procent bland dem 65 år och äldre. Jämnast könsfördelning är det i åldersgruppen 30-49 år där andelen kvinnor är 45 procent och andelen män är 55 procent.

Unga, i åldrarna 18–29 år, är underrepresenterade jämfört med befolkningen. De utgör 7 procent av kommunpolitikerna vilket är 12 procentenheter lägre än andelen i befolkningen. Andelen unga har minskat något sedan 2015 då 9 procent av de förtroendevalda var under 30 år.

Utrikes födda är underrepresenterade bland de förtroendevalda. Ungefär 21 procent av befolkningen över 18 år är utrikes födda. Motsvarande andel bland de förtroende-valda i kommunerna är 10 procent, vilket är en liten ökning jämfört med 2015.

Resultaten från 2019 års undersökning visar liksom tidigare undersökningar att personer med eftergymnasial utbildning, höginkomsttagare och offentliganställda är överrepresenterade bland de förtroendevalda i kommuner och regioner.

Liknande mönster vad gäller olika gruppers representativitet finns bland förtroendevalda i regionerna, men det finns vissa skillnader. Kvinnor är inte underrepresenterade i lika hög grad. Personer med eftergymnasial utbildning och höginkomsttagare är i högre grad överrepresenterade bland regionpolitikerna jämfört med kommunpolitikerna. Detta mönster fanns även 2015.

Allt fler äldre politiker

Andelen 65 år och äldre fortsätter att öka som andel av de förtroendevalda. Totalt är det 31 procent i kommunerna. Det är en ökning med 4 procentenheter jämfört med 2015 och denna åldersgrupp är något överrepresenterad jämfört med befolkningen. Det är framförallt bland män som vi har en överrepresentation i denna åldersgrupp. 1950- och 1960-talisterna ägnar sig i högre grad åt kommunpolitik än tidigare generationer även efter att de fyllt 65 år. Bland regionernas förtroendevalda ökar också andelen 65 år och äldre och där är andelen i nivå med befolkningen.

Män har i högre utsträckning tyngre uppdrag

Studerar man fördelningen av förtroendeuppdrag efter kön blir det tydligt att det är en större andel män än kvinnor som har tyngre politiska uppdrag. Ju tyngre uppdraget är desto lägre andel kvinnor innehar dessa. Bland de förtroendevalda i kommunfullmäktige är andelen kvinnor 43 procent, jämfört med 40 procent i kommunstyrelserna, där makten är större. Studerar man olika positioner i nämnder och styrelser blir mönstret än tydligare. 36 procent av ordförandena i kommunerna är kvinnor. Ännu färre, 32 procent, av kommunstyrelsernas ordförande är kvinnor, vilket är en minskning jämfört med 2015.

I regionerna är andelen kvinnor och män betydligt jämnare. Det gäller både för fullmäktige och styrelser samt för ordförande- och vice ordförandeposter.

Fritidspolitiker i klar majoritet

I likhet med tidigare undersökningar är fritidspolitikerna, det vill säga förtroendevalda med ett arvode för politiska uppdrag som understiger en 40 procentig arbetstid, i klar majoritet. Det gäller både i kommunerna och i regionerna. I kommunerna är det närmare 1 370 personer, motsvarande 4 procent, som är hel- eller deltidsarvoderade. I regionerna är det 340 personer, motsvarande 7 procent, som är hel- eller deltids-arvoderade.

Antalet deltidsarvoderade är återigen fler än de heltidsarvoderade i kommunerna. Detta gäller även i regionerna.

Av de hel- eller deltidsarvoderade i kommunerna är 42 procent kvinnor och 58 procent män, vilket ligger i nivå med andelen kvinnor och män bland de förtroendevalda totalt sett. Unga och utrikes födda personer är däremot underrepresenterade bland de arvoderade jämfört med samtliga förtroendevalda. Det ser ut på ett liknande sätt i regionerna.

Inledning

Den här rapporten presenterar resultaten av 2019 års undersökning om förtroendevalda i kommuner och regioner. Rapporten är en uppföljning av rapporten *Det nya seklets förtroendevalda* (Bäck & Öhrvall 2004), vilken presenterade resultaten av 2003 års undersökning samt rapporterna från 2007, 2011 och 2015 års undersökningar.

Undersökningar om förtroendevaldas antal och representativitet i kommunerna har en lång tradition i Sverige. Mellan 1971 och 1999 genomförde Svenska kommunförbundet undersökningar riktade till landets samtliga kommuner. Statistiska centralbyrån (SCB) har genomfört motsvarande undersökningar fem gånger inklusive denna från 2003.

2003 genomfördes undersökningen av SCB på uppdrag av Svenska Kommunförbundet, Landstingsförbundet och Justitiedepartementet. Undersökningarna år 2007 och 2011 har genomförts inom ramen för SCB:s anslag till demokratistatistik och med finansiellt stöd från Sveriges Kommuner och Landsting. Undersökningarna som har genomförts under 2015 och 2019 är helt genomförda inom ramen för SCB:s anslag till demokratistatistik.

De fem undersökningar av förtroendevalda som SCB genomfört skiljer sig från tidigare undersökningar i framför allt två avseenden. För det första har SCB samlat in de förtroendevaldas personnummer, vilket möjliggör användning av registerstatistik för att mer ingående kunna analysera olika gruppers representativitet. Med personnummer har undersökningens kvalitet kunnat höjas genom att fler kontroller av datamaterialet varit möjliga. För det andra innefattar de fem senaste undersökningarna även information om de förtroendevalda i landstingen, eller regionerna som de genomgående heter i denna rapport. För mer information om vilka uppgifter som samlas in se fakta om statistiken.

Vissa teoretiska resonemang kring framför allt social representativitet, som fick stort utrymme i 2003 års rapport, har förkortats eller utelämnats. Den som är intresserad av en mer teoretisk grund till de resonemang som framförs i denna rapport hänvisas till 2003 års rapport. Rapporten innehåller även uppgifter om hel- och deltidsarvoderade.

Definitioner och begrepp

För en analys av förtroendevalda krävs en tydlig definition av vilka som skall definieras som förtroendevalda. Undersökningen år 2019 utgår från samma definition som använts sedan 2003 års undersökning. Med förtroendevalda menas här ledamöter och ersättare i fullmäktige,

nämnder och fullmäktigeberedningar samt revisorer.¹ Definitionen är baserad på kommunallagens definition av förtroendevalda.² I den här rapporten används begreppen förtroendevald och politiker synonymt.

Den definitionen av förtroendevalda innebär att det finns ett antal förtroendeuppdrag som inte ingår i den population som här studeras. Till de förtroendeuppdrag som exkluderas hör framför allt uppdrag i olika råd, nämndutskott, styrelser i kommunala bolag och olika samarbetsorgan. Eftersom de flesta som har något av dessa uppdrag även har uppdrag som faller inom definitionen i undersökningen av förtroendevalda påverkas emellertid inte studier av representativiteten nämnvärt. Hur definitionen av förtroendevalda utformas påverkar framför allt beräkningar av antalet förtroendeuppdrag. Den definition som har valts möjliggör jämförelser över tid.

Rapporten innehåller även beskrivningar av de hel- och deltidsarvoderade i kommuner och regioner. Hur hel- och deltidsarvoderade har definierats framgår i det kapitlet.

Rapportens disposition

I nästa kapitel redovisas antalet förtroendevalda i kommuner och regioner, över tid och efter parti. Det följande kapitlet innehåller uppgifter om antal förtroendeuppdrag. Redovisning av uppdragskoncentrationen i kommuner och regioner behandlas i nästföljande kapitel Uppdragskoncentration. Det inkluderar även redovisningar av överlappningar av olika uppdrag.

Sedan kommer ett kapitel som beskriver de förtroendevalda utifrån olika aspekter av social representativitet. De förtroendevalda jämförs med väljarna utifrån bland annat kön, ålder och utländsk bakgrund. Dessutom görs jämförelser med förhållandena år 2015. Även partiernas representativitet redovisas. Därefter följer ett kapitel som beskriver vilka personer som innehar olika uppdrag redovisat efter uppdragets inriktning och position.

I det sista kapitlet redovisas statistik över hel- och deltidsarvoderade i kommuner och regioner. I slutet av rapporten finns ett avsnitt med fakta om statistiken samt en bilaga med vissa redovisningar per kommun och regioner.

¹ I 2003 års definition ingick även revisorsersättare, men den förändring av kommunallagen som riksdagen beslutade om 2006 (lag 2006:369) innebar att minsta antal revisorer utökats från 3 till 5 samtidigt som ersättarposterna avskaffats.

² Kommunallagens definition har förändrats något genom ett riksdagsbeslut 2006 (lag 2006:369), men för att behålla jämförbarhet över tid håller vi här fast vid samma definition som vid 2003 års undersökning.

Antal förtroendevalda

De förtroendevaldas antal har diskuterats i ett flertal olika statliga utredningar under efterkrigstiden. Det har inte alltid varit ett högre antal förtroendevalda som eftersträvats. Stig Montin påpekar att det på 1940-talet fanns farhågor kring att ett stort antal förtroendevalda skulle innebära svårigheter att finna lämpliga personer (Montin 2006; se även SOU 1945:38). På senare tid har dock behovet av fler förtroendevalda lyfts fram vid ett flertal tillfällen. I propositionen *Demokrati för det nya seklet*, som antogs av riksdagen i början av år 2002, anges att en långsiktig målsättning är att antalet förtroendevalda i kommuner och regioner ska öka (Proposition 2001/02:80). I januari 2016 lade 2014 års demokratiutredning fram sitt slutbetänkande *Låt fler forma framtiden!* Utredningen slår fast att de mål som tidigare formulerats om ett ökat antal förtroendevalda i kommuner och regioner är fortsatt relevanta. Utredningen anger bland annat skäl som att åsiktsrepresentativiteten ökar med fler förtroendevalda och att fler personer får egen erfarenhet av politisk verksamhet.

De undersökningar som har genomförts från 2003 har påvisat ett sjunkande antal förtroendevalda. I det här kapitlet redovisas antalet förtroendevalda år 2019 och jämförelser med tidigare mandatperioder.³

Antal förtroendevalda i kommunerna

Undersökningen år 2019 visar att antalet förtroendevalda i kommunerna uppgår till knappt 35 900 personer. I förhållande till år 2015 har antalet förtroendevalda minskat med närmare 1 000 personer. Därmed har det genomsnittliga antalet förtroendevalda minskat till 124 per kommun 2019 från 127 per kommun 2015.

Trenden med allt färre förtroendevalda i kommunerna håller alltså i sig. Under efterkrigstiden har antalet förtroendevalda i kommunerna, med något undantag, sjunkit. I början av 1950-talet fanns det i kommunerna omkring 200 000 förtroendevalda. Sedan dess har alltså antalet förtroendevalda minskat rejält. Det bör dock nämnas att antalet kommuner också har minskat under samma period. I början av 1950-talet fanns ungefär 2 500 kommuner i Sverige. Antalet minskade kraftigt i och med 1952 års storkommunreform. Efter den reformen fanns drygt 1 000 kommuner kvar (Gustafsson 1999). Ungefär ett årtionde senare följde den andra stora kommunindelingsreformen. Den pågick från 1962 fram till 1974 och syftade till att genom sammanslagningar skapa större kommuner. Anledningen till att den sträckte sig över så lång tid

³ Datamaterialet från 2003 års undersökning om förtroendevalda i kommuner och landsting har reviderats. Det innebär att vissa uppgifter som här presenteras skiljer sig från vad som tidigare presenterats i rapporten *Det nya seklets förtroendevalda* (Bäck & Öhrvall 2004).

var att kommunsammanslagningarna i början skedde på frivillig basis. Senare beslutade riksdagen med knapp majoritet att indelningsreformen skulle vara färdig senast 1 januari 1974 och att sammanslagningar fick ske även om enskilda kommuner motsatte sig det. När reformen år 1974 slutförts fanns 278 kommuner i Sverige.⁴ Sedan dess har ett antal kommuner delats och år 2019 finns det 290 kommuner i Sverige.

Det är åttio mandat färre att fördela i kommunernas fullmäktige 2018 jämfört med 2014. I 20 av 290 kommuner minskar antalet platser i fullmäktige och en ökning sker sex kommuner. Drygt en tredjedel av alla förtroendevalda är ordinarie ledamöter i fullmäktige och förändringar påverkar även antalet ersättare i kommunerna. Det lägsta antalet ordinarie ledamöter i kommunfullmäktige var tidigare 31. För kommuner med färre än 8 000 invånare sänktes det lägsta antalet till 21 ledamöter. 2018 var det 17 kommuner som hade minskat antalet ordinarie ledamöter i kommunfullmäktige till mellan 21 och 29 stycken, vilket är något fler jämfört med 2014 då motsvarande antal var 12 kommuner.

Tabell 2.1

Totalt och genomsnittligt antal förtroendevalda i kommunerna, år 1951–2019

Table 2.1 Total and average number of elected representatives in municipalities. 1951–2019

År	Antal förtroendevalda	Antal kommuner	Genomsnittligt antal förtroendevalda per kommun
1951	200 000	2 500	80
1962	125 000	1 000	125
1974	50 000	278	180
1980	70 000	279	250
1993	50 000	286	175
1995	48 000	288	166
1999	44 500	289	154
2003	42 226	290	146
2007	39 150	290	135
2011	38 012	290	131
2015	36 845	290	127
2019	35 886	290	124

Källor: Gustafsson 1999; Gustafsson 1970; Wallin, Bäck & Tabor 1981; SOU 1993:90; Svenska kommunförbundet 1996; Hagevi 1999 (siffrorna är approximativa); Från 2003 och framåt Undersökningen om förtroendevalda i kommuner och regioner (SCB).

Merparten av den minskning av antalet förtroendevalda som skett under efterkrigstiden kan kopplas samman med de stora kommunsammanslagningarna. När man ser till de mätningar som genomförts under de senaste åren, då antalet kommuner har varit mer

⁴ Resonemanget är hämtat från Persson och Öhrvall 2008.

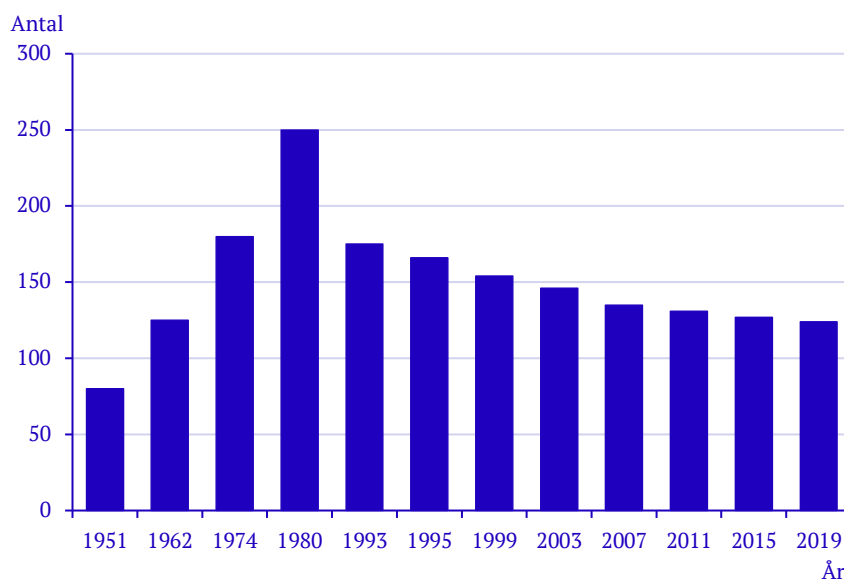
stabil, kan en tydlig nedgång konstateras. Som framgår av tabell 2.1 har antalet förtroendevalda under de senaste 20 åren minskat med närmare 9 000 personer.

Även om kommunsammanslagningarna ledde till färre förtroendevalda, blev antalet per kommun något högre, vilket illustreras av diagram 2.1. Sedan 1980 har dock det genomsnittliga antalet förtroendevalda per kommun minskat vid varje undersökningstillfälle. År 2019 är det antalet 124, vilket kan jämföras med 1980 års genomsnitt på 250 förtroendevalda per kommun. Även om den generella trenden är att antalet förtroendevalda minskar kan noteras att antalet förtroendevalda har ökat i drygt en tredjedel av kommunerna sedan 2015.

Diagram 2.1

Det genomsnittliga antalet förtroendevalda i kommunerna, år 1951–2019

Graph 2.1 Average numbers of elected representatives in municipalities. 1951–2019

Källor: Gustafsson 1999; Gustafsson 1970; Wallin, Bäck & Tabor 1981; SOU 1993:90; Svenska kommunförbundet 1996; Hagevi 1999 (siffrorna är approximativa); Från 2003 och framåt Undersökningen om förtroendevalda i kommuner och regioner (SCB).

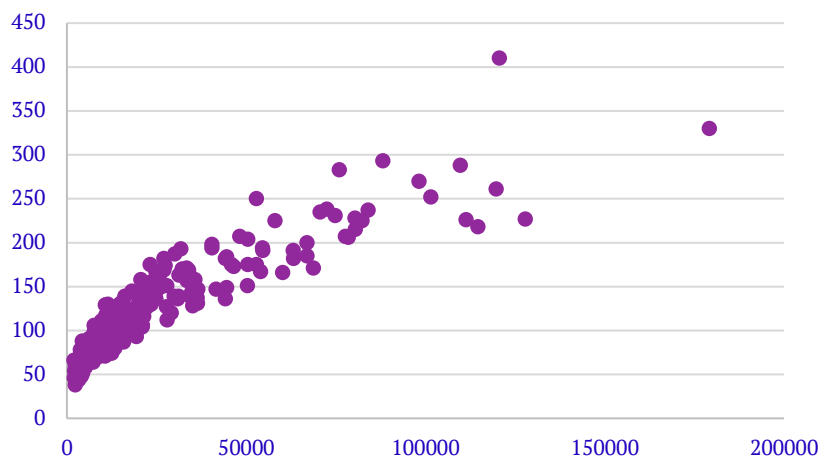
Det finns en samvariation mellan befolkningens storlek och antalet förtroendevalda i kommunerna. Stora kommuner har oftast många förtroendevalda medan små kommuner har få förtroendevalda (Se diagram 2.2). I Bjurholm, som är landets minsta kommun, finns 66 förtroendevalda, medan det i Stockholm finns cirka 640 förtroendevalda. Arjeplog har det lägsta antalet förtroendevalda med knappa 40 stycken.

Diagram 2.2

Antal förtroendevalda per kommun och befolkningsstorlek per kommun, år 2019

Graph 2.2 Number of elected representatives per municipality and size of population by municipality. 2019

Antal förtroendevalda

Antal kommuninvånare, 18 år och äldre

Kommentar: diagrammet visar landets kommuner med antal invånare på den vertikala axeln och antalet förtroendevalda på den horisontella axeln. Kommuner med fler än 200 000 invånare (dvs. Stockholm, Göteborg och Malmö) ingår inte i diagrammet.

Antalet invånare per förtroendevald brukar ses som en indikator på hur stor kontaktytan är mellan politiker och väljare. Det bygger på antagandet om att ett mindre antal invånare per politiker ökar chansen för kontakt. År 2019 är det genomsnittliga antalet invånare per förtroendevald 288 för hela befolkningen, vilket är en ökning jämfört med 2015, då antalet invånare per förtroendevald var 265. I tabell 2.2 presenteras de tio kommuner som år 2019 har högst respektive lägst antal invånare per förtroendevald. Tabellen visar att stora kommuner har ett större antal invånare per politiker jämfört med mindre kommuner.

Tabell 2.2

De tio kommunerna med högst respektive lägst antal invånare per förtroendevald, år 2019

Table 2.2 The ten municipalities with highest and lowest number of inhabitants per elected representative. 2019

Högst antal invånare per förtroendevald		Lägst antal invånare per förtroendevald	
Stockholm	1 517	Bjurholm	36
Göteborg	1 131	Dorotea	47
Malmö	1 003	Åsele	47
Linköping	718	Malå	49
Uppsala	699	Sorsele	54
Helsingborg	678	Övertorneå	55
Norrköping	634	Överkalix	56
Västerås	590	Ödeshög	61
Haninge	539	Dals-Ed	64
Umeå	512	Storuman	69

Fördelningen av de förtroendevalda efter parti följer i stort sett partiernas mandatfördelning i fullmäktige även om det finns vissa skillnader, se tabell 2.3.

Tabell 2.3

Förtroendevalda i kommunerna efter parti, år 2015. Antal och procentuell fördelning

Table 2.3 Elected representatives in municipalities by party 2015. Number and breakdown into percentage

Parti	Antal förtroendevalda	Procentuell fördelning av förtroendevalda	Mandatfördelning i fullmäktige
M	6 456	18	19
C	4 671	13	13
L	2 590	7	5
KD	2 358	7	5
MP	1 557	4	3
S	10 659	30	30
V	2 444	7	6
SD	3 375	9	14
Övriga	1 776	5	5
Totalt	35 886	100	100

Kommentar: Övriga partier inkluderar även förtroendevalda utan partitillhörighet.

Antal förtroendevalda i regionerna

Det har historiskt sett genomförts färre studier av förtroendevalda i regionerna än av förtroendevalda i kommunerna. I denna rapport presenteras statistik över de förtroendevalda i regionerna från 2003 och framåt.

År 2019 är det totala antalet förtroendevalda i de 20 regionerna nära 4 600, se tabell 2.4. Antalet förtroendevalda varierar stort mellan regionerna. Lägst antal förtroendevalda återfinns i Region Jämtland Härjedalen med 135 förtroendevalda, medan Västra Götalandsregionen ligger i topp med 623 förtroendevalda.

Jämfört med 2015 har det totala antalet förtroendevalda i regionerna ökat med 139 personer. Förändringarna skiljer sig åt för enskilda regioner.

Antalet invånare per förtroendevald är som störst i Region Stockholm och som lägst i Region Blekinge. Det genomsnittliga antalet invånare per regionpolitiker är 2 249 jämfört med 2 189 år 2015.

Tabell 2.4**Antal förtroendevalda och befolkningens storlek och antal invånare per förtroendevald i regionerna, år 2019 och differens år 2019-2015**

Table 2.4 Number of elected representatives in regions and number of inhabitants per representative in county councils. 2019 and difference between 2019 and 2015

Regioner	2019			Differens 2019–2015	
	Antal förtroend-valda	Befolkningens storlek	Antal invånare per förtroende-vald	Antal förtroende-valda	Antal invånare per förtroende-vald
Västra Götalandsregionen	623	1 725 881	2 770	-15	+212
Region Skåne	431	1 377 827	3 197	+19	+69
Region Stockholm	381	2 377 081	6 239	-28	+865
Region Dalarna	269	287 966	1 071	+66	-303
Region Örebro län	248	304 805	1 229	+46	-197
Region Västernorrland	217	245 347	1 131	+35	-205
Region Gävleborg	191	287 382	1 505	+71	-828
Region Värmland	188	282 414	1 502	-7	+93
Region Sörmland	184	297 540	1 617	+23	-126
Region Jönköpings län	183	363 599	1 987	-17	+266
Region Halland	180	333 848	1 855	+10	+28
Region Östergötland	178	465 495	2 615	-60	+757
Region Uppsala	177	383 713	2 168	-13	+331
Region Västerbotten	177	271 736	1 535	-6	+101
Region Kalmar län	175	245 446	1 403	-12	+143
Region Blekinge	173	159 606	923	37	-211
Region Norrbotten	159	250 093	1 573	-2	+20
Region Västmanland	150	275 845	1 839	-13	+233
Region Kronoberg	146	201 469	1 380	-1	+93
Region Jämtland Härjedalen	135	130 810	969	+6	-14
Totalt	4 565	10 267 903	2 249	+139	+60

Trots att det har blivit fler förtroendevalda i regionerna jämfört med 2015, så har även antalet invånare per förtroendevald i regionerna ökat. Det beror på att antalet invånare har ökat i proportionellt sett större utsträckning än antalet förtroendevalda.

Fördelningen av de förtroendevalda i regionerna efter parti följer på det stora hela partiernas mandatfördelning i regionfullmäktige vilket tabell 2.5 visar.

Tabell 2.5

Förtroendevalda i regionerna efter parti, år 2015. Antal och procentuell fördelning

Table 2.5 Elected representatives in regions by party 2015. Number and breakdown into percentage

Parti	Antal förtroendevalda	Procentuell fördelning av förtroendevalda	Mandatfördelning i fullmäktige
M	785	17	19
C	455	10	9
L	318	7	6
KD	357	8	7
MP	175	4	3
S	1 448	32	31
V	364	8	8
SD	477	10	13
Övr	186	4	5
Totalt	4 565	100	100

Antal förtroendeuppdrag

Antal förtroendeuppdrag i kommunerna

Det totala antalet förtroendeuppdrag i kommunerna uppgår år 2019 till närmare 60 800. Av tabell 3.1 framgår det att det är en liten ökning jämfört med 2015, men går vi längre tillbaka är det istället en minskning över tid.

Tabell 3.1

Antal förtroendeuppdrag i kommunerna, år 1999–2019

Table 3.1 Number of elected representative positions in municipalities. 1999–2019

År	Antal förtroendeuppdrag	Förändring från föregående period
1999	68 474	
2003	66 604	-1 870
2007	63 455	-3 149
2011	62 609	-846
2015	60 624	-1 985
2019	60 758	+134

Källor: Hagevi 1999; Undersökningen om förtroendevalda i kommuner och regioner (SCB) 2003, 2007, 2011, 2015 och 2019.

Ungefär 5 procent av förtroendeuppdragen år 2019 består av ordförandeposter och 7 procent består av vice ordförandeposter. I vissa kommuner har man första och andra vice ordförande, vilket gör att antalet vice ordförandeposter är större än antalet ordförandeposter. De ordinarie posterna utgör 58 procent av förtroendeuppdragen, medan övriga 42 procent består av ersättarposter. Tabell 3.2 redovisar hur antalet förtroendeuppdrag i kommunerna är fördelat över olika typer av positioner för åren 2003 till 2019.

Tabell 3.2

Förtroendeuppdrag i kommunerna efter position, år 2003–2019. Antal och procent

Table 3.2 Elected representative positions in municipalities by position. 2003–2019. Number and percent

Position	2003		2007		2011		2015		2019	
	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%
Ordförande	2 928	4	2 920	5	2 928	5	2 809	5	2 824	5
Vice ordförande	4 033	6	4 090	6	4 141	7	4 074	7	4 241	7
Övriga ordinarie ledamöter	29 939	45	29 245	46	29 065	46	28 177	46	27 917	46
Ersättare	29 704	45	27 195	43	26 466	42	25 564	42	25 776	42
Totalt	66 604	100	63 450	100	62 600	100	60 624	100	60 758	100

Kommentar: För fem vakanta förtroendeuppdrag har ingen position angivits. År 2011: För 9 vakanta förtroendeuppdrag har ingen position angivits. Detta förklarar differensen i totala antalet förtroendeuppdrag mellan tabell 3.1 och tabell 3.2.

Mellan 2015 och 2019 har antalet ordförandeposter ökat med 15 uppdrag. Antalet vice ordförandeposter har ökat med nära 170. Antalet ordinarie ledamöter har minskat med 78 medan ersättarna har ökat med drygt 210.

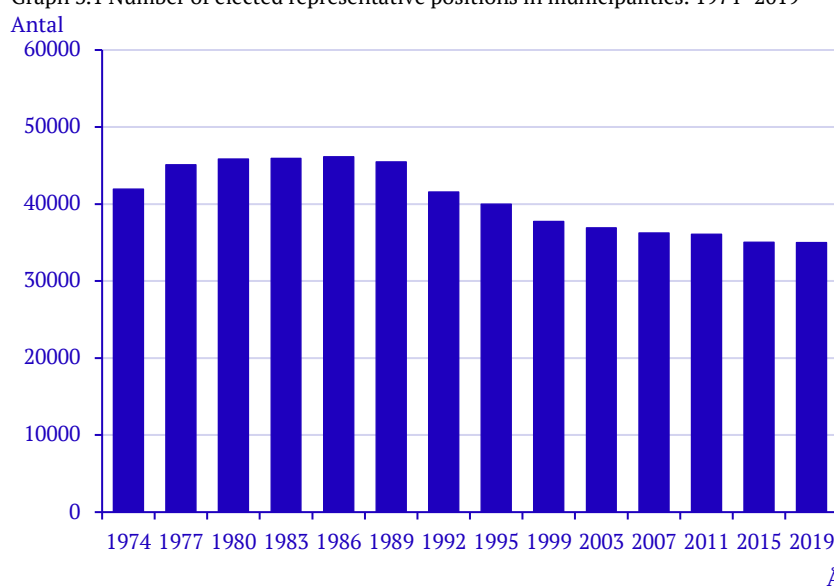
Som konstaterades i förra kapitlet sjönk antalet förtroendevalda i samband med kommunsammanslagningarna som ägde rum 1952 och 1962–1974. Även antalet förtroendeuppdrag sjönk i samband med dessa sammanslagningar, men inte i samma omfattning. För att kunna studera utvecklingen av antalet uppdrag över tid används uppgifter om ordinarie uppdrag. Det innebär att antalet uppdrag blir färre.

Under slutet av 1970-talet skedde en ökning av antalet ordinarie uppdrag. Det berodde främst på tillkomsten av lokala organ som kommundelsnämnder, vilka bland annat syftade till att bredda gruppen av förtroendevalda. Diagram 3.1 visar antalet ordinarie förtroendeuppdrag under perioden 1974–2019

Diagram

3.1 Antalet ordinarie förtroendeuppdrag i kommunerna, år 1974–2019

Graph 3.1 Number of elected representative positions in municipalities. 1974–2019

Källor: Hagevi 1999; Undersökningen om förtroendevalda i kommuner och regioner (SCB) 2003, 2007, 2011, 2015 och 2019.

I början av 1990-talet började antalet förtroendeuppdrag att minska efter att ha stått förhållandevis still under 1980-talet. Minskningen hänger samman med den nya kommunallag 1991 som gav kommunerna större frihet att omstrukturera sin organisation. Det ledde till en minskning av antalet nämnder och därmed av antalet förtroendeuppdrag. Att antalet nämnder minskade då kommunerna fick större frihet att utforma sin organisation förklaras sannolikt av att man såg dessa omstruktureringar som en möjlighet att effektivisera den kommunala verksamheten (Gustafsson 1999). Den minskning av antalet förtroendeuppdrag som inleddes i början av 1990-talet har sedan fortsatt, dock i avtagande takt sedan 1999.

I kapitlet om antal förtroendevalda finns exempel på en form av omorganisation som innebär att antalet förtroendevalda minskar enligt den definition som används i denna undersökning. Andra typer av omorganisationer kan också förklara ett minskat antal uppdrag i vissa kommuner. Det handlar då om nämnder som har slagits ihop, nämnder som har tagits bort som till exempel olika stadsdelsnämnder eller gemensamma nämnder mellan två eller flera kommuner.

Antal förtroendeuppdrag i regionerna

Undersökningen år 2019 visar att det finns drygt 7 600 förtroendeuppdrag i regionerna. Antalet uppdrag är det högsta uppmätta sedan undersökningen började göras i regionerna 2003. Jämfört med 2015 har antalet uppdrag ökat med 570.

Tabell 3.3

Antal förtroendeuppdrag i regionerna, år 2003–2019

Table 3.3 Number of elected representative positions in regions. 2003–2019

År	Antal förtroendeuppdrag	Förändring från föregående period
2003	7 329	
2007	6 999	-330
2011	7 046	47
2015	7 041	-5
2019	7 611	570

År 2019 utgör ordförandeposter, liksom tidigare, 3 procent av det totala antalet förtroendeuppdrag i regionerna, vilket framgår av tabell 3.4. Det är en något lägre andel än motsvarande andel i kommunerna. I regionerna är fullmäktigeförsamlingarna mycket större än i kommunerna. Det kan vara en bidragande förklaring till denna skillnad eftersom det innebär ett stort antal ledamöter och ersättare per ordförande. Jämfört med tidigare mandatperioder är fördelningen mellan olika typer av uppdrag i regionerna likartad.

Tabell 3.4

Förtroendeuppdrag i regionerna efter position, år 2003–2019. Antal och procent

Table 3.2 Elected representative positions in regions by position. 2003–2019. Number and percent

Position	2003		2007		2011		2015		2019	
	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%
Ordförande	231	3	224	3	224	3	225	3	245	3
Vice ordförande	338	5	311	4	316	4	314	4	379	5
Övriga ordinarie ledamöter	3 259	45	3 220	46	3 309	47	3 272	46	3393	45
Ersättare	3 501	48	3 244	46	3 195	45	3 230	46	3594	47
Totalt	7 329	100	6 999	100	7 044	100	7 041	100	7611	100

Kommentar: För fem vakanta förtroendeuppdrag har ingen position angivits. År 2011: För 2 vakanta förtroendeuppdrag har ingen position angivits. Detta förklarar differensen i totala antalet förtroendeuppdrag mellan tabell 3.3 och tabell 3.4.

Uppdragskoncentration

Uppdragskoncentration i kommunerna

Det totala antalet uppdrag i kommunerna är betydligt fler än det totala antalet förtroendevalda. Att antalet uppdrag är fler än antalet förtroendevalda förklaras med att en och samma person kan ha mer än ett uppdrag.

I tabell 4.1 redovisas de förtroendevalda efter antalet kommunala förtroendeuppdrag som de innehar, för åren 1999–2019. Uppgifterna från 2019 års undersökning visar att 53 procent av de förtroendevalda endast har ett förtroendeuppdrag. En relativt stor grupp förtroendevalda, 30 procent, har två kommunala uppdrag. 12 procent av politikerna har tre uppdrag och 4 procent har fyra eller fler uppdrag. Fördelningen efter antal uppdrag ser ungefär likadan ut för kvinnor som för män, men skiljer sig något sett till ålder. Det är mer vanligt bland dem i åldrarna 30–64 år att ha mer än ett uppdrag jämfört med dem 18–29 respektive 65 år och äldre.

Tabell 4.1

Förtroendevalda i kommunerna efter antal uppdrag, år 1999–2019. Procent

Table 4.1 Elected representatives in municipalities by number of assignments. 1999–2019. Percent

Antal uppdrag	1999	2003	2007	2011	2015	2019
1 uppdrag	60	57	55	54	55	53
2 uppdrag	30	31	32	31	30	30
3 uppdrag	9	10	11	12	12	12
4 uppdrag eller fler	1	2	2	3	3	4
Totalt	100	100	100	100	100	100

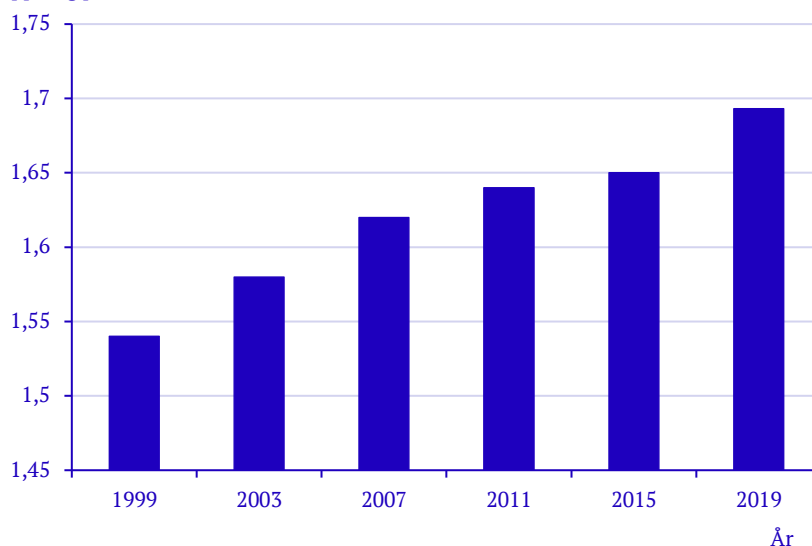
Av tabellen framgår det att andelen förtroendevalda med endast ett uppdrag har minskat från 60 till 53 procent sedan 1999. Det innebär att andelen förtroendevalda som har två eller fler uppdrag har ökat, vilket visar en ökad uppdragskoncentration. De förtroendevalda kan även ha ytterligare kommunala förtroendeuppdrag utöver de som redovisas i denna rapport, exempelvis uppdrag i kommunala bolagsstyrelser. Det innebär att uppdragskoncentrationen kan vara högre än vad tabellen visar.

Uppdragskoncentration kan även studeras genom att använda det genomsnittliga antalet uppdrag som de förtroendevalda har. Det genomsnittliga antalet uppdrag per person har ökat från 1,54 år 1999 till 1,69 år 2019, se diagram 4.1. Det var en större ökning mellan 2015 och 2019, jämfört med ökningen mellan 2011 och 2015.

Diagram 4.1
Genomsnittligt antal uppdrag per förtroendevald i kommunerna, år 1999–2019

Graph 4.1 Average numbers of assignments per elected representative in municipalities. 1999–2019

Uppdrag per förtroendevald

Källor: Hagevi 1999; Undersökningen om förtroendevalda i kommuner och regioner (SCB) 2003, 2007, 2011, 2015 och 2019.

I tabell 4.2 redovisas de tio kommuner där det genomsnittliga antalet uppdrag per förtroendevald är högst respektive lägst. Generellt sett är uppdragskoncentrationen högre i små kommuner och lägre i större kommuner.

Tabell 4.2
De tio kommuner med högst respektive lägst genomsnittligt antal uppdrag per förtroendevald, år 2019

Table 4.2 The ten municipalities with highest and lowest average number of assignments per elected representative. 2019

Högst genomsnittligt antal uppdrag per förtroendevald		Lägst genomsnittligt antal uppdrag per förtroendevald	
Arjeplog	2,55	Malmö	1,31
Vaxholm	2,18	Göteborg	1,33
Laxå	2,18	Uppsala	1,35
Berg	2,16	Gävle	1,39
Lekeberg	2,14	Örebro	1,40
Vansbro	2,14	Ånge	1,45
Dorotea	2,13	Jönköping	1,45
Fagersta	2,13	Helsingborg	1,45
Arvidsjaur	2,11	Lund	1,46
Gagnef	2,11	Stockholm	1,46

Uppdragskoncentration i regionerna

Uppdragskoncentrationen har 2019 ökat i regionerna. I tabell 4.3 redovisas hur de förtroendevalda i regionerna fördelar sig efter antal uppdrag.

Tabell 4.3

Förtroendevalda i regionerna efter antal uppdrag, år 1999–2019. Procent

Table 4.3 Elected representatives in regions by number of assignments. 1999–2019. Percent

Antal uppdrag	2003	2007	2011	2015	2019
1 uppdrag	54	55	58	54	51
2 uppdrag	38	36	32	35	36
3 uppdrag	7	8	8	9	10
4 uppdrag eller fler	1	1	2	2	3
Totalt	100	100	100	100	100

Att uppdragskoncentrationen har ökat innebär att uppdragskoncentrationen mellan kommuner och regioner nästan är lika hög. År 2019 uppgår det genomsnittliga antalet uppdrag för regionpolitiker till 1,67. Det kan jämföras med 1,59 för 2015.

I tabell 4.4 redovisas det genomsnittliga antalet uppdrag per förtroendevald för respektive region. Av tabellen framgår att uppdragskoncentrationen är lägst i Gävleborg och högst i Kronoberg.

Tabell 4.4

Regioner med högst respektive lägst genomsnittligt antal uppdrag per förtroendevald, år 2019

Table 4.4 The ten municipalities with highest and lowest average number of assignments per elected representative. 2019

Högst genomsnittligt antal uppdrag per förtroendevald	Lägst genomsnittligt antal uppdrag per förtroendevald
Region Kronoberg 1,95	Region Gävleborg 1,56
Region Värmland 1,81	Region Dalarna 1,58
Region Halland 1,80	Region Örebro län 1,59
Region Jönköpings län 1,75	Västra Götalandsregionen 1,59
Region Västmanland 1,74	Region Västernorrland 1,60
Region Blekinge 1,72	Region Uppsala 1,62
Region Västerbotten 1,72	Region Östergötland 1,62
Region Jämtland Härjedalen 1,71	Region Kalmar län 1,64
Region Norrbotten 1,69	Region Stockholm 1,65
Region Sörmland 1,69	Region Skåne 1,68

Överlappning

Överlappning inom kommuner och regioner

Tidigare i kapitlet har redovisats att en stor andel av de förtroendevalda har fler än ett uppdrag.⁵ Andra studier har visat att de som framförallt överlappar varandra är uppdrag i fullmäktige och styrelse i både kommun och regioner. I en undersökning genomförd i början av 1990-talet finner Henry Bäck (Bäck 1993) att av kommunstyrelsens ledamöter var ungefär 90 procent fullmäktigledamöter. Liknande resultat har hittas i de fyra tidigare undersökningarna av förtroendevalda i kommuner och regioner och i 2019 års undersökning finns samma mönster. Av de som har uppdrag i kommunstyrelsen är det 91 procent som även har uppdrag i kommunfullmäktige, se tabell 4.5. Även andra typer av överlappningar förekommer. Sex av tio förtroendevalda med uppdrag i kommunfullmäktige har även uppdrag i någon av kommunens facknämnder. Jämfört med 2015 års undersökning har andelen ökat något.

Andelen förtroendevalda i regionerna med uppdrag i både fullmäktige och styrelse är ännu större än i kommunerna. Det är 98 procent av dem med uppdrag i regionstyrelsen som också har uppdrag i regionfullmäktige. Av dem med uppdrag i regionfullmäktige har 55 procent även uppdrag i någon facknämnd, vilket är en något högre nivå än 2015.

Tabell 4.5

Andel förtroendevalda med överlappande förtroendeuppdrag i kommuner och regioner, år 2003–2019. Procent

Table 4.5 Percentage of elected representatives with overlapping positions in municipalities and regions. 2003– 2019

	2003	2007	2011	2015	2019
Kommuner					
Andel av dem som har uppdrag i kommunstyrelse som även har uppdrag i kommunfullmäktige	91	92	92	92	91
Andel av dem som har uppdrag i kommunfullmäktige som även har uppdrag i någon facknämnd	60	60	60	57	60
Regioner					
Andel av dem som har uppdrag i regionstyrelse som även har uppdrag i regionfullmäktige	98	99	98	98	98
Andel av dem som har uppdrag i regionfullmäktige som även har uppdrag i någon facknämnd	48	45	45	49	55

⁵ Med uppdrag avses samtliga uppdrag, dvs. även ersättningsposter.

Överlappning av förtroendeuppdrag i kommuner och regioner

Det finns även en relativt stor andel regionpolitiker som har uppdrag i kommunerna. År 2003 hade 60 procent av regionpolitikerna också kommunala uppdrag. Andelen steg något både 2007 och 2011. 2015 var det 64 procent av regionernas förtroendevalda som även har uppdrag i kommunerna och 2019 har det ökat ytterligare då 67 procent även hade uppdrag i kommunerna. I antal personer innebär det ungefär 3 040 politiker med förtroendeuppdrag på såväl kommunnivå som regionnivå. Sett från ett kommunperspektiv, så utgör dessa 3 040 personer drygt 8 procent av dem som har ett förtroendeuppdrag i kommunerna.

Vilka är de förtroendevalda?

Varför studera social representativitet?⁶

I det här kapitlet studeras den sociala representativiteten bland de förtroendevalda i kommuner och regioner. Varför är den sociala representativiteten bland de förtroendevalda av intresse? Ett flertal skilda argument har förts fram som skäl till varför det är viktigt att olika sociala grupper är väl representerade. Inom forskningen brukar ofta Helga Hernes (1987) tre argument för kvinnorepresentation lyftas fram:

- 1) Kvinnor bör vara representerade eftersom de är en resurs för beslutsfattandet då kvinnor har andra erfarenheter och egenskaper än män. Enligt detta argument bör kvinnor delta eftersom det kan förbättra beslutsfattandet.
- 2) Kvinnor bör vara representerade eftersom kvinnor har andra intressen än män, och dessa intressen blir inte tillgodosedda om de själva inte har möjlighet att delta.
- 3) Det är orättvist om kvinnor inte representeras bland de folkvalda (se även Phillips 1995).

Hernes lyfter alltså fram tre olika typer av argument för social representativitet: resursargument, intresseargument och rättviseargument. Dessa tre argument kan givetvis tillämpas på andra grupper än kvinnor. Man kan till exempel argumentera för att invandrade personer bör vara representerade för att de har värdefulla erfarenheter som kan bidra till att bättre beslut fattas, för att de har andra intressen eller för att de bör vara representerade på grund av rättviseskäl.

Vissa forskare har funnit stöd för att kvinnor gör andra politiska prioriteringar än män och att den könsmissiga representationen därmed har betydelse för den politik som förs (se exempelvis Besley & Case 2002). Helena Svaleryd (2007) har funnit liknande resultat när hon har studerat svenska kommuner. Hon finner att män och kvinnor prioriterar olika områden och att den sociala representativiteten därmed har en effekt på politiska beslut över hur resurserna fördelas.

Även andra argument för social representativitet har förts fram i debatten. Audun Offerdal (2003) argumenterar att det i en representativ demokrati är viktigt att alla väljare har effektiva och lika möjligheter att påverka sina representanter. Offerdal menar att möjligheten att påverka representanternas beslut beror på om väljarna är representerade av personer med samma bakgrund som de själva. Tanken är att det är

⁶ Avsnittet är i sin helhet hämtat från Persson och Öhrvall 2008.

lättare att framföra sina synpunkter och påverka de politiska besluten om representanterna har samma erfarenheter som väljaren själv. Även i detta avseende skulle det alltså vara viktigt med en hög social representativitet.

Det finns dock forskare som utifrån olika teoretiska utgångspunkter anser att social representativitet inte är av betydelse. Enligt Joseph Schumpeters (1942) demokratimodell består den enda nödvändiga kontakten mellan väljare och valda i att väljarna utkräver ansvar i efterhand genom politiska val. Enligt en sådan modell finns det inget egenvärde i att uppnå hög social representativitet, eftersom väljarna i valen har möjlighet att avsätta de styrande som de inte anser gör sitt jobb. Andra forskare hävdar att det är åsiktsöverensstämmelsen mellan väljare och valda och inte den sociala representativiteten som är av vikt. Utifrån det perspektivet är det av underordnad betydelse vilka som är förtroendevalda så länge deras åsikter avspeglar väljarnas. Vissa forskare har hävdat att den sociala representativiteten har betydelse för den åsiktsmässiga representativiteten, men i svenska studier har i huvudsak endast svaga samband uppmätts (se t.ex. Wohlgemuth 2006). Det bör dock i det här sammanhanget påpekas att det är komplicerat att mäta åsikter i sig och att mäta åsiktsöverensstämmelse mellan olika aktörer är än mer komplext.

Man kan också argumentera för att social representativitet är värdefullt även om de valda har samma åsikter som väljarna, eftersom det skänker legitimitet åt systemet. Legitimitet kan ses som ett yttersta värde som demokratiska system bör generera (Gilljam & Hermansson 2003). Utifrån detta resonemang finns det goda skäl till varför en studie av den sociala representativiteten bland de förtroendevalda i kommuner och regioner bör genomföras och varför resultaten av en sådan studie är av betydelse.

Den sociala representativiteten i kommunerna

I det här kapitlet redovisas uppgifter om den sociala representativiteten bland förtroendevalda med avseende på egenskaper som kön, ålder, civilstånd, barn, utländsk bakgrund, utbildning, inkomst och anställningssektor. I tabellerna redovisas gruppernas storlek i andel av förtroendevalda, och av befolkningen.⁷ Med befolkningen avses den folkbokförda befolkningen i åldrarna 18 år och äldre sista december 2018, vilket motsvarar den röstberättigade och därmed valbara befolkningen.⁸

⁷ I rapporten *Det nya sekelts förtroendevalda* (Bäck & Öhrvall 2004), med resultat från 2003 års undersökning om förtroendevalda i kommuner och landsting, presenterades andelar som avsåg genomsnittliga andelar i de 290 kommunerna (respektive de 20 landstingen). Detta, tillsammans med att datamaterialet från 2003 års undersökning har reviderats, gör att resultat som här presenteras avviker något från vad som tidigare har redovisats.

⁸ Det bör nämnas att det i befolkningen över 18 år visserligen finns utländska medborgare som inte är röstberättigade, men de utgör en relativt sett liten grupp.

I tabellerna visas skillnaden i storlek mellan en viss grupp andel bland de förtroendevalda och samma grupp andel i befolkningen genom en framräknad differens i procentenheter. En negativ differens innebär att gruppen är underrepresenterad medan en positiv differens innebär att gruppen är överrepresenterad bland politikerna. Även skillnaden i gruppens andel bland förtroendevalda mellan 2011 och 2015 åskådliggörs i en skillnad i procentenheter. En negativ differens innebär att gruppens andel har minskat jämfört med 2011 års studie, medan en positiv differens innebär att gruppens andel har ökat. Andelarna i tabellerna presenteras i form av heltal, men differenserna är beräknade innan avrundning. I och med det kan det finnas en differens på 1 procentenhet även om andelen bland förtroendevalda och andelen i befolkningen avrundas till samma värde.

Kön och ålder

Tidigare forskning har visat att kvinnor, unga och de allra äldsta är underrepresenterade bland de kommunalt förtroendevalda (se t.ex. Svenska kommunförbundet 2000). Även 2019 års undersökning visar på att kvinnor är underrepresenterade bland de förtroendevalda. Trots att hälften av befolkningen 18 år och äldre är kvinnor är endast 43 procent av de förtroendevalda kvinnor. Det innebär att kvinnors andel bland förtroendevalda är 7 procentenheter lägre än motsvarande andel i befolkningen, vilket också framgår av tabellen i kolumnen ”Förtroendevalda jämfört med befolkningen” i tabell 5.1. Det är samma könsfördelning som i 2015 års undersökning, vilket tabellens sista kolumn visar.

När det gäller åldersrepresentativiteten har gruppen 65 år och äldre stärkt sin ställning från 2015 års undersökning och är nu den åldersgrupp som är mest överrepresenterade bland män jämfört med befolkningen. Bland kvinnor och totalt sett är det åldersgruppen 50-64 år som är mest överrepresenterade. Den yngsta åldersgruppen är fortfarande underrepresenterad. Andelen unga bland de förtroendevalda har också minskat något jämfört med 2015.

Tabell 5.1

Förtroendevalda i kommunerna samt befolkningen (18 år–) efter kön och ålder, år 2019. Procent och skillnad i procentenheter

Table 5.1 Municipality elected representatives and the population (18 years and up) by sex and age. 2019. Percent and percent difference.

	Andel bland förtroendevalda	Andel i befolkningen	Differens i procentenheter	
			Förtroendevalda jämfört med befolkningen	År 2019 jämfört med år 2015
Kvinnor	43	50	-7	0
Män	57	50	7	0
Samtliga - ålder				
18-29 år	7	19	-12	-2
30-49 år	30	33	-3	-2
50-64 år	32	23	+9	-1
65 år +	31	25	+6	+4

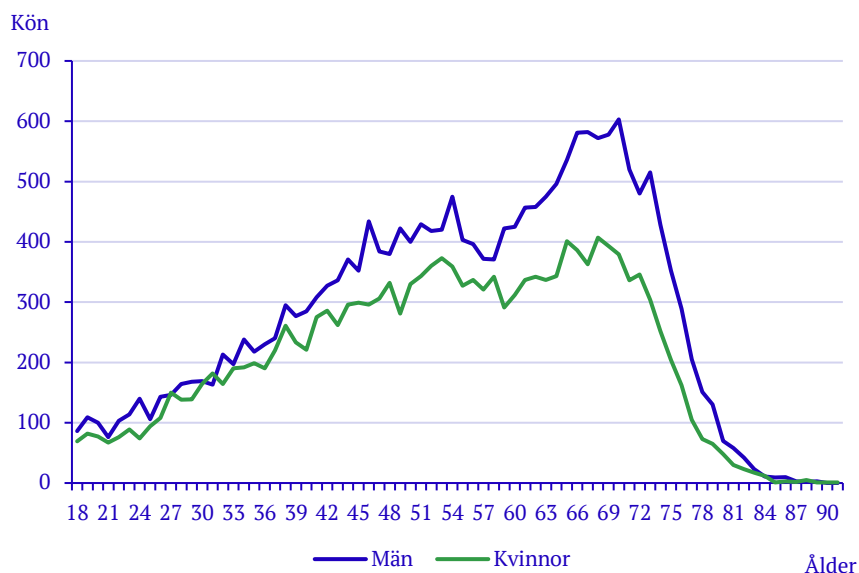
	Andel bland förtroende- valda	Andel i befolkningen	Differens i procentenheter	
			Förtroende- valda jämfört med befolkningen	År 2019 jämfört med år 2015
Kvinnor – ålder				
18-29 år	8	19	-11	-2
30-49 år	32	32	0	-3
50-64 år	33	23	+10	0
65 år -	28	27	+1	+4
Män – ålder				
18-29 år	7	20	-13	-1
30-49 år	29	33	-5	-1
50-64 år	31	23	+8	-1
65 år -	33	23	+10	+4

I diagram 5.1 nedan åskådliggörs köns- och åldersfördelningen bland de förtroendevalda. Totalt sett är flest förtroendevalda 65 till 70 år, denna grupp utgör drygt 16 procent av alla förtroendevalda i kommunerna 2019. Av diagrammet kan man även utläsa att det är fler män än kvinnor bland de förtroendevalda i nästan alla åldrar. Könsfördelningen är jämnare bland yngre politiker jämfört med äldre. Bland dem under 65 år uppgår andelen kvinnor till 44-45 procent jämfört med 39 procent bland dem 65 år och äldre.

Diagram 5.1

Antal förtroendevalda i kommunen efter kön och ålder, år 2019

Graph 5.1 Number of elected representatives in the municipalities by sex and age. 2019

Civilstånd och barn

Gifta är överrepresenterade bland de förtroendevalda. Av de förtroendevalda är 56 procent gifta, vilket kan jämföras med 42 procent i befolkningen, se tabell 5.2. En förklaring kan vara att åldersstrukturen bland

de förtroendevalda skiljer sig från den i befolkningen. Skillnaden mellan de förtroendevalda och befolkningen har minskat något sedan 2015.

Tabell 5.2

Förtroendevalda i kommunerna samt befolkningen (18 år–) efter civilstånd och barn, år 2015. Procent och skillnad i procentenheter

Table 5.2 Municipality elected representatives and the population (18 years and up) by civil status and children. 2015. Percent and percent difference

	Andel bland förtroendevalda	Andel i befolkningen	Differens i procentenheter	
			Förtroendevalda jämfört med befolkningen	År 2019 jämfört med år 2015
Civilstånd – Gift	56	42	+14	-1
Kvinnor	52	42	+11	0
Män	59	42	+17	-1
Har barn under 6 år	10	13	-3	-1
Kvinnor	10	13	-3	-1
Män	10	13	-3	-1
Har barn under 18 år	29	28	+1	+1
Kvinnor	29	29	+1	0
Män	29	28	+1	+1

Kommentar: Gift avser gift samt registrerad partner. Med barn avses här barn enligt Registret över totalbefolkningen (RTB) per 31 december 2018. Det innebär att alla barn räknas med oavsett om de bor med föräldern eller inte. Omvänt så räknas inte barn som har annan förälder enligt registret med även om barnet skulle bo hos personen ifråga.

En redovisning av förtroendevalda och befolkningen med barn visar att andelen föräldrar med barn under 6 år är 3 procentenheter mindre bland kommunpolitiker jämfört med befolkningen. Andelen kommunpolitiker som har barn under 18 år är tvärt om 1 procentenhet högre bland politikerna än i befolkningen. Föräldrar är sålunda inte underrepresenterade bland de förtroendevalda.

Inrikes och utrikes födda

Utrikes födda är underrepresenterade bland de förtroendevalda i kommunerna år 2019, se tabell 5.3. Gruppen med födelseland utanför Sverige utgör ungefär 10 procent av de förtroendevalda i kommunerna jämfört med 21 procent i befolkningen. Denna underrepresentativitet har tidigare forskning också visat (se t.ex. Svenska kommunförbundet 2000). Jämfört med 2015 har andelen utrikes födda bland de förtroendevalda ökat något, främst bland kvinnor.

Tabell 5.3**Förtroendevalda i kommunerna samt befolkningen (18 år–) efter utländsk/ svensk bakgrund och födelse land, år 2015. Procent och skillnad i procentenheter**

Table 5.3 Municipality elected representatives and the population (18 years and up by foreign/Swedish background. 2015. Percent and percent difference

	Andel bland förtroende- valda	Andel i befolkningen	Differens i procentenheter	
			Förtroende- valda jämfört med befolkningen	År 2019 jämfört med år 2015
Samtliga				
Inrikes födda	90	79	+12	-1
Utrikes födda	10	21	-12	+1
Kvinnor				
Inrikes födda	89	79	+11	-1
Utrikes födda	11	21	-11	+1
Män				
Inrikes födda	91	79	+12	0
Utrikes födda	9	21	-12	0

Det har tidigare kunnat konstateras att kvinnor är underrepresenterade bland förtroendevalda i kommunerna. Eftersom både kvinnor och utrikes födda är underrepresenterade skulle man kunna anta att gruppen utrikes födda kvinnor skulle vara underrepresenterade i högre grad än utrikes födda män. Detta är dock inte fallet, vilket framgår av tabell 5.3.

Utbildningsnivå

Ser man till socioekonomiska egenskaper som utbildning och inkomst har tidigare forskning visat att personer med lägre utbildningsnivå och med lägre inkomster är underrepresenterade i gruppen förtroendevalda (se Svenska kommunförbundet 2000).

Liksom tidigare framkommer detta mönster tydligt i 2019 års undersökning. Bland de förtroendevalda i kommunerna är personer med förgymnasial och gymnasial utbildning underrepresenterade, medan personer med högskoleutbildning är överrepresenterade. Bland kommunpolitikerna har 54 procent eftergymnasial utbildning, jämfört med 39 procent av befolkningen.

En högre andel kvinnor än män har eftergymnasial utbildning i såväl befolkningen som bland de förtroendevalda. Bland politikerna är skillnaden 11 procentenheter mellan könen. I befolkningen är den något lägre.

Tabell 5.4**Förtroendevalda i kommunerna samt befolkningen (18–74 år) efter utbildningsnivå, år 2019. Procent och skillnad i procentenheter**

Table 5.4 Municipality elected representatives and the population (aged 18–74) by educational level. 2019. Percent and percent difference

Utbildningsnivå	Andel bland förtroende- valda	Andel i befolkningen	Differens i procentenheter	
			Förtroende- valda jämfört med befolkningen	År 2019 jämfört med år 2015
Samtliga				
Förgymnasial	7	15	-8	-1
Gymnasial	39	45	-6	-1
Eftergymnasial	54	39	+15	+2
Kvinnor				
Förgymnasial	5	13	-9	-1
Gymnasial	35	42	-7	-1
Eftergymnasial	60	44	+16	+3
Män				
Förgymnasial	9	17	-8	-2
Gymnasial	42	48	-6	0
Eftergymnasial	49	35	+15	+1

Inkomst

2019 års undersökning visar samma mönster som tidigare undersökningar. Låginkomsttagare är underrepresenterade och höginkomsttagare är överrepresenterade bland de förtroendevalda. Av de förtroendevalda tillhör 37 procent den högsta inkomstklassen (inkomstklassen 81–100 procent i tabell 5.5). Motsvarande andel i befolkningen är 20 procent. Kvinnor har lägre inkomster både bland förtroendevalda och i befolkningen. Jämfört med 2015 märks en ökning av överrepresentationen av dem med de högsta inkomsterna.

Tabell 5.5**Förtroendevalda i kommunerna samt befolkningen (18 år–) efter inkomstnivå, år 2019. Procent och skillnad i procentenheter**

Table 5.5 Municipality elected representatives and the population (18 years and up) by income level. 2019. Percent and percent difference

Inkomstnivå	Andel bland förtroende- valda	Andel i befolkningen	Differens i procentenheter	
			Förtroende- valda jämfört med befolkningen	År 2019 jämfört med år 2015
Samtliga				
0–20%	8	20	-12	-2
21–40%	11	20	-9	1
41–60%	18	20	-2	-1
61–80%	25	20	+5	-1
81–100%	37	20	+17	+3
Kvinnor				
0–20%	9	25	-15	-2
21–40%	14	23	-9	0

Inkomstnivå	Andel bland förtroende- valda	Andel i befolkningen	Differens i procentenheter	
			Förtroende- valda jämfört med befolkningen	År 2019 jämfört med år 2015
41–60%	20	21	-1	-1
61–80%	26	18	+8	-2
81–100%	31	13	+17	+5
Män				
0–20%	7	15	-9	-2
21–40%	10	17	-7	1
41–60%	17	19	-2	0
61–80%	24	22	2	-1
81–100%	42	27	+16	+2

Kommentar: Inkomstklasserna är baserade på percentiler och redovisas i följande grupper: 0–20, 21–40, 41–60, 61–80, 81–100. De är beräknade utifrån hela Sveriges befolkning 18 år och äldre. De personer som saknat deklarerad inkomst eller av andra skäl inte deklarerat någon inkomst redovisas ej. Exempelvis innebär detta att de personer som redovisas i inkomstklassen 0–20 tillhör de 20 procent av befolkningen 18 år och äldre som har lägst inkomster. Uppgifter rörande 2019 års undersökning avser inkomster år 2017 enligt 2018 års taxering.

Inkomstklasserna bygger på en indelning av befolkningen över 18 år i fem lika stora delar efter deras inkomster. Det innebär att i den första inkomstklassen återfinns de 20 procent av befolkningen som har de lägsta inkomsterna, och så vidare. Om de förtroendevaldas inkomster perfekt skulle återspegla befolkningens skulle därmed 20 procent av de förtroendevalda återfinnas i respektive inkomstklass. Då andelen förtroendevalda som tillhör en viss inkomstklass överstiger 20 procent innebär det att den inkomstklassen är överrepresenterad. I tabell 5.5 redovisas hur stor andel av de förtroendevalda som tillhör olika inkomstklasser.

Anställningssektor

Det är en hel del av de kommunalt förtroendevalda som har kommunen som arbetsgivare. Av kommunpolitikerna är 44 procent kommunalt anställda, vilket kan jämföras med 18 procent av befolkningen. Liksom i befolkningen är andelen kommunalt anställda högre bland kvinnor än män bland de förtroendevalda. Men överrepresentationen är större bland männen. Den privata sektorn är kraftigt underrepresenterad bland de förtroendevalda. I befolkningen är 67 procent anställda inom privat sektor mot 40 procent bland de förtroendevalda. Även här finns stora skillnader mellan könen. Jämfört med 2015 har de förtroendevalda som är anställda i kommunen ökat, medan de i privat sektor har minskat.

Tabell 5.6**Förtroendevalda i kommunerna samt befolkningen (18–64 år) efter anställningssektor, år 2019. Procent och skillnad i procentenheter**

Table 5.6 Municipality elected representatives and the population (18-64 years of age) by employment sector. 2019. Percent and percent difference

Anställningssektor	Andel bland förtroende- valda	Andel i befolkningen	Differens i procentenheter	
			Förtroende- valda jämfört med befolkningen	År 2019 jämfört med år 2015
Samtliga				
Statlig	8	8	0	-1
Kommun	44	18	+26	+5
Regioner	5	5	-1	+1
Kommunalt ägt företag eller org.	3	2	+1	0
Privat	40	67	-27	-5
Kvinnor				
Statlig	8	8	0	0
Kommun	52	29	23	+5
Regioner	6	9	-3	0
Kommunalt ägt företag eller org.	2	2	0	0
Privat	32	53	-21	-4
Män				
Statlig	8	8	0	-1
Kommun	38	8	+30	+5
Regioner	3	2	+1	0
Kommunalt ägt företag eller org.	4	2	+2	+1
Privat	47	80	-34	-5

Kommentar: Kommunala företag och organisationer kan ägas av både kommuner och regioner.

Överlapp av kommunalt förtroendevalda över mandatperioder

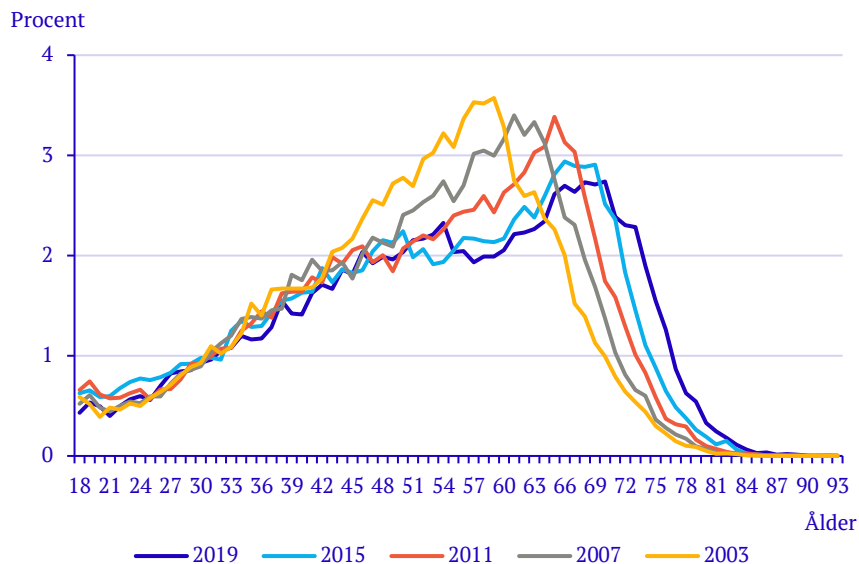
Det är även intressant att studera hur stor omsättningen är bland de förtroendevalda mellan två mandatperioder. Nära sex av tio, 56 procent av de förtroendevalda i 2019 års undersökning var även förtroendevalda år 2015. Ytterligare en mandatperiod bakåt, 2011, var det 39 procent av de som då var förtroendevalda som även är det 2019.

Av de som var förtroendevalda 2015 är det 54 procent som är kvar i kommunerna 2019. Redovisas denna grupp efter kön och ålder kan man endast se små skillnader mellan män och kvinnor. Men sett till ålder skiljer det sig en del. Bland de förtroendevalda som var 18–29 år 2015 är det 37 procent som även är förtroendevalda 2019. Störst andel som är kvar i kommunpolitiken är de som var 50–64 år 2019. Av dem är 62 procent fortfarande förtroendevalda i kommunerna. Bland de som var mellan 30–49 år respektive 65 år och äldre är det omkring hälften som är kvar 2019.

Diagram 5.2

Förtroendevalda i kommunerna efter ålder år 2003, 2007, 2011, 2015 och 2019. Åldersfördelning i procent

Graph 5.2 Elected representatives in municipalities in 2003, 2007, 2011, 2015 and 2019 by age. Percent

I diagram 5.2 ovan åskådliggörs åldersstrukturen bland de förtroendevalda år 2003, 2007, 2011, 2015 och 2019. Åldersfördelningen är relativt lik de första tre undersökningarna, skillnaden är att kurvan förskjuts framåt och att ålderpuckeln bland kommunpolitikerna är allt spetsigare. I och med 2015 och 2019 års undersökning har den spetsigaste delen, den som representerar den ålder som är allra vanligast förekommande bland de förtroendevalda istället trubbats av något. Det är även en växande andel 70-åringar bland kommunpolitikerna. Andelen förtroendevalda upp till 45-årsåldern är relativt lik i de fem undersökningarna.

Variationer mellan kommuner

Som framgick tidigare i detta kapitel finns stora skillnader mellan olika grupper med avseende på hur väl de är representerade bland de förtroendevalda i kommunerna. I det här avsnittet kommer olika gruppers representation bland de förtroendevalda i olika kommuner sättas i förhållande till kommunens befolkning.

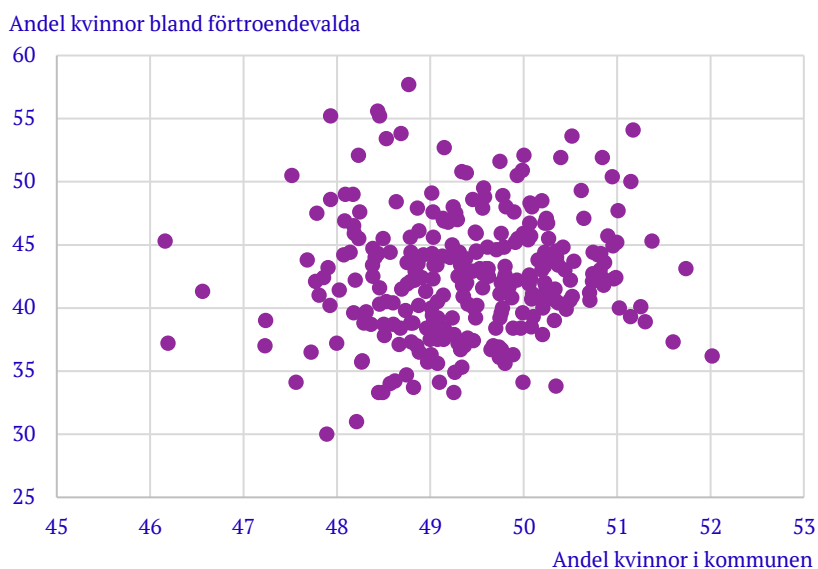
Kön

Andelen kvinnor bland de förtroendevalda uppgår till 43 procent. En könsfördelning där både andelen kvinnor och andelen män ligger mellan 40 och 60 procent brukar ofta betraktas som jämn. Med den måttstocken är könsfördelningen bland de förtroendevalda totalt sett jämn i kommunerna. Men kvinnorepresentativiteten varierar dock mellan enskilda kommuner. I 85 av landets 290 kommuner är andelen förtroendevalda kvinnor lägre än 40 procent. Det är en ökning i antal kommuner från 2015 med 24 stycken. Inte i någon kommun är andelen kvinnor högre än 60 procent.

Diagram 5.3

Andel kvinnor bland förtroendevalda i kommunen och andel kvinnor i kommunen, år 2019. Procent

Graph 5.3 Percentage of women among elected representatives in municipalities and percentage of women in municipality. 2019. Percent

Av diagram 5.3 framgår att det inte finns någon tydlig samvariation mellan andelen kvinnor i befolkningen och andelen kvinnor bland de förtroendevalda. I 19 kommuner är andelen förtroendevalda kvinnor över 50 procent. Det är något fler än 2015. Lekeberg har den högsta andelen kvinnor bland de förtroendevalda med 58 procent. I Gnosjö kommun är kvinnorna minst representerade med 30 procent. Se tabell 5.7 för de kommuner som har högst respektive lägst andel kvinnliga förtroendevalda.

Tabell 5.7

Kommuner med högst respektive lägst andel kvinnor bland förtroendevalda, år 2019. Procent

Table 5.7 Municipalities with the highest and lowest percentage of women who are elected representatives. 2019. Percent

Högst andel kvinnor bland förtroendevalda	Andel kvinnor	Lägst andel kvinnor förtroendevalda	Andel kvinnor
Lekeberg	58	Gnosjö	30
Skinnskatteberg	56	Lessebo	31
Jokkmokk	55	Sävsjö	33
Vilhelmina	55	Örkelljunga	33
Nacka	54	Bjuv	33
Hofors	54	Bromölla	33
Gotland	54	Trelleborg	34
Laxå	53	Vara	34
Kungsör	53	Kinda	34
Haparanda	52	Uppvidinge	34

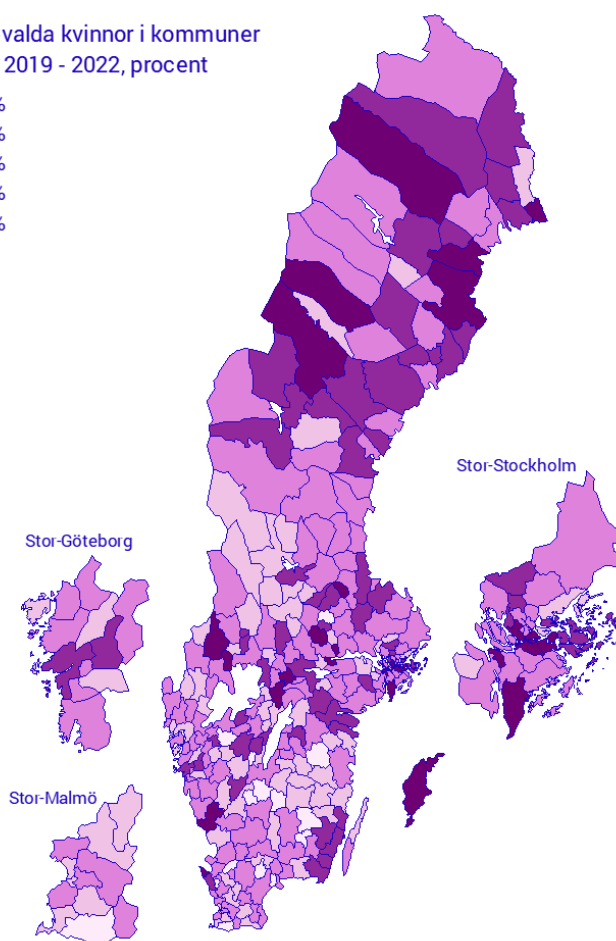
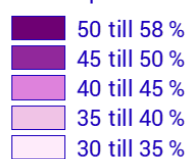
I kartan nedan ser man att det är stor variationen av andelen kvinnor bland de förtroendevalda mellan kommuner men att det inte finns några tydliga regionala mönster. Skillnaderna kan vara stora mellan intelligande kommuner.

Karta 5.1

Andel kvinnor bland förtroendevalda per kommun, år 2019

Percentage of women among elected representatives by municipality. 2019

Andel förtroendevalda kvinnor i kommuner
Mandatperioden 2019 - 2022, procent

Ålder

Även olika åldersgruppers representativitet varierar kraftigt mellan kommunerna. Fyra kommuner har inte någon förtroendevald under 30 år. Sett till skillnaden i andel bland förtroendevalda och i befolkningen är de unga som mest underrepresenterade i Svalöv där skillnaden är drygt 18 procentenheter – 18 procent är under 30 år i befolkningen jämfört med 0 procent bland kommunpolitikerna.

När det gäller andelen förtroendevalda i åldrarna 65 år och äldre är differensen i förhållande till andelen i befolkningen störst i

Ljusnarsberg. Där utgör de äldre 36 procent av befolkningen men knappt 19 procent av de förtroendevalda.

Bortsett från relationen till andelen i befolkningen i respektive kommun finns störst andel unga kommunpolitiker i Lund. Störst andel äldre politiker finns i Boxholm.

Tabell 5.8

Kommuner med högst andel unga (18-29 år) och äldre (65+ år) förtroendevalda, år 2019. Procent

Table 5.8 Municipalities with the highest percentage of young (18-29 years old) and old (65 years old or older) elected representatives. 2019. Percent

Högst andel unga förtroendevalda	Andel	Högst andel äldre förtroendevalda	Andel
Lund	18	Boxholm	52
Järfälla	18	Simrishamn	49
Stockholm	16	Laxå	48
Uppsala	16	Båstad	47
Karlstad	16	Vaxholm	47
Nacka	15	Hallstahammar	47
Växjö	15	Sotenäs	46
Umeå	15	Salem	45
Sundbyberg	15	Kungsör	45
Helsingborg	14	Eda	45

Utrikes födda

Bland samtliga kommunpolitiker är andelen utrikes födda 10 procent. Det är en liten ökning sen 2015. Motsvarande andel i befolkningen är 21 procent. Sett till enskilda kommuner har Järfälla störst andel utrikes födda bland de förtroendevalda, 23 procent. Störst differens mellan andelen utrikes födda bland de förtroendevalda och andelen i befolkningen finns i Haparanda. Där uppgår differensen till 29 procentenheter.

Det finns även en kommun där andelen utrikes födda är större bland politikerna än i befolkningen och det är Eslöv, där andelen utrikes födda bland de förtroendevalda är 22 procent mot 21 procent i befolkningen.

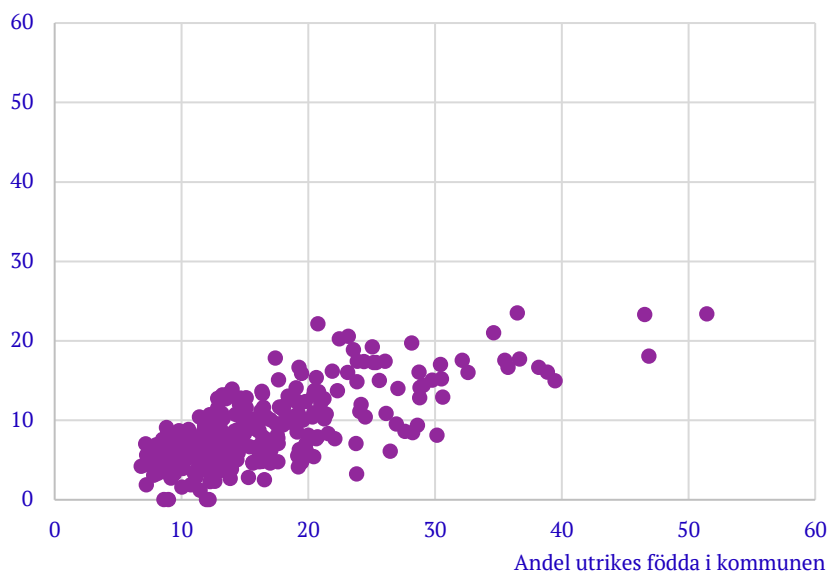
När representativiteten bland utrikes födda studeras bör man tänka på att det i vissa kommuner finns en mycket liten andel utrikes födda i befolkningen. Då kan några få personer avgöra om gruppen är under- eller överrepresenterad. I diagram 5.4 illustreras hur andelen utrikes födda bland de förtroendevalda förhåller sig till motsvarande andel i befolkningen för respektive kommun. Som framgår av diagrammet finns en samvariation mellan andelen utrikes födda i befolkningen och andelen utrikes födda bland de förtroendevalda.

Diagram 5.4

Andel utrikes födda bland förtroendevalda i kommunen och andel utrikes födda i kommunen, år 2019

Graph 5.4 Percentage of foreign born among elected representatives in municipalities and percentage of foreign born in municipality. 2019

Andel utrikes födda bland förtroendevalda

Den sociala representativiteten i regionerna

Kvinnor utgör en större andel av de förtroendevalda i regionerna jämfört med i kommunerna. Kvinnor utgör 48 procent av de förtroendevalda i regionerna mot 43 procent av de förtroendevalda i kommunerna. Även i de fyra tidigare undersökningarna var andelen kvinnor bland regionernas politiker 48 procent.

I övrigt återges liknande mönster vad gäller den sociala representativiteten i regionerna som den i kommunerna. Unga är underrepresenterade bland de förtroendevalda i regionerna precis som bland kommunpolitikerna. Åldersgruppen 50–64 år är i högre grad överrepresenterad i regionerna än i kommunerna. Men i förhållande till år 2015 har andelen politiker i åldersgruppen 50–64 år minskat.

Tabell 5.9

Förtroendevalda i regionerna samt befolkningen (18 år–) efter kön och ålder, år 2019. Procent och skillnad i procentenheter

Table 5.9 Elected representatives in regions and the population (18 years and up) by sex and age. 2019. Percent and percent difference.

	Andel bland förtroendevalda	Andel i befolkningen	Differens i procentenheter	
			Förtroendevalda jämfört med befolkningen	År 2019 jämfört med år 2015
Kvinnor	48	50	-2	0
Män	52	50	+2	0
Samtliga - ålder				
18-29 år	8	19	-12	-1
30-49 år	33	33	0	0

	Andel bland förtroende- valda	Andel i befolkningen	Differens i procentenheter	
			Förtroende- valda jämfört med befolkningen	År 2019 jämfört med år 2015
50-64 år	34	23	+11	-3
65 år +	25	25	0	+4
Kvinnor – ålder				
18-29 år	6	19	-12	-1
30-49 år	33	32	+1	-2
50-64 år	36	23	+13	-2
65 år -	24	27	-3	+5
Män – ålder				
18-29 år	9	20	-11	0
30-49 år	32	33	-1	+1
50-64 år	33	23	+9	-4
65 år -	26	23	+3	+3

Utrikes födda är underrepresenterade även i regionerna. De utgör 9 procent av de förtroendevalda i regionerna vilket kan jämföras med 10 procent i kommunerna. Det är på oförändrad nivå jämfört med 2015.

Tabell 5.10

Förtroendevalda i regionerna samt befolkningen (18 år–) efter födelseland, år 2019. Procent och skillnad i procentenheter

Table 5.10 Elected representatives in regions and the population (18 years and up) by country of birth. 2019. Percent and percent difference

	Andel bland förtroende- valda	Andel i befolkningen	Differens i procentenheter	
			Förtroende- valda jämfört med befolkningen	År 2019 jämfört med år 2015
Samtliga				
Inrikes födda	91	79	12	0
Utrikes födda	9	21	-12	0
Kvinnor				
Inrikes födda	92	79	13	0
Utrikes födda	8	21	-13	0
Män				
Inrikes födda	90	78	12	0
Utrikes födda	10	22	-12	0

Personer med eftergymnasial utbildning är i högre grad överrepresenterade bland regionpolitiker än bland kommunalpolitiker. Andelen med eftergymnasial utbildning bland förtroendevalda i regionerna är 63 procent att jämföra med 54 procent i kommunerna och 40 procent i befolkningen. Andelen i befolkningen med eftergymnasial utbildning har precis som bland regionpolitiker ökat något sedan 2015.

Tabell 5.11**Förtroendevalda i regionerna samt befolkningen (18–74 år) efter utbildningsnivå, år 2019. Procent och skillnad i procentenheter**

Table 5.12 Elected representatives in regions and the population (18–74 years of age) by educational level. 2019. Percent and percent difference

Utbildningsnivå	Andel bland förtroende- valda	Andel i befolkningen	Differens i procentenheter	
			Förtroende- valda jämfört med befolkningen	År 2019 jämfört med år 2015
Samtliga				
Förgymnasial	4	15	-11	-1
Gymnasial	33	45	-12	0
Eftergymnasial	63	40	+24	+1
Kvinnor				
Förgymnasial	3	13	-11	-1
Gymnasial	30	42	-12	0
Eftergymnasial	68	44	+23	+1
Män				
Förgymnasial	5	17	-12	-1
Gymnasial	36	48	-12	+1
Eftergymnasial	59	35	+24	0

Bland regionpolitiker är höginkomsttagare i högre grad överrepresenterade än bland kommunpolitikerna. Drygt hälften av de förtroendevalda i regionerna ingår i den högsta inkomstklassen jämfört med drygt en tredjedel av de förtroendevalda i kommunerna. I befolkningen i sin helhet befinner sig en femtedel, eller 20 procent, i denna inkomstklass.⁹

Tabell 5.12**Förtroendevalda i regionerna samt befolkningen (18 år–) efter inkomstnivå, år 2019. Procent och skillnad i procentenheter**

Table 5.12 Elected representatives in regions and the population (18 years and up) by income level. 2019. Percent and percent difference

Inkomstnivå	Andel bland förtroende- valda	Andel i befolkningen	Differens i procentenheter	
			Förtroende- valda jämfört med befolkningen	År 2019 jämfört med år 2015
Samtliga				
0–20%	5	20	-15	-2
21–40%	6	20	-14	0
41–60%	13	20	-7	-1
61–80%	23	20	3	0
81–100%	53	20	33	4
Kvinnor				

⁹ För mer information kring hur inkomstklasserna beräknats, se tabell 5.13.

Inkomstnivå	Andel bland förtroende- valda	Andel i befolkningen	Differens i procentenheter	
			Förtroende- valda jämfört med befolkningen	År 2019 jämfört med år 2015
0–20%	5	25	-19	-3
21–40%	8	23	-15	0
41–60%	14	21	-7	-2
61–80%	25	18	7	-1
81–100%	47	13	34	6
Män				
0–20%	5	15	-10	-2
21–40%	5	17	-12	-1
41–60%	11	19	-8	0
61–80%	21	22	-2	0
81–100%	58	27	31	2

Kommentar: Inkomstklasserna är baserade på percentiler och redovisas i följande grupper: 0–20, 21–40, 41–60, 61–80, 81–100. De är beräknade utifrån hela Sveriges befolkning 18 år och äldre. De personer som saknat deklarerad inkomst eller av andra skäl inte deklarerat någon inkomst redovisas ej. Uppgifter rörande 2019 års undersökning avser inkomster år 2017 enligt 2018 års taxering.

Tabell 5.13

Förtroendevalda i regionerna samt befolkningen (18–65 år) efter anställningssektor, år 2019. Procent och skillnad i procentenheter

Table 5.13 Elected representatives in regions and the population (18–65) by employment sector. 2019. Percent and percent difference

Anställningssektor	Andel bland förtroende- valda	Andel i befolkningen	Differens i procentenheter	
			Förtroende- valda jämfört med befolkningen	År 2019 jämfört med år 2015
Samtliga				
Statlig	7	8	-1	-1
Kommun	38	18	+20	+2
Regioner	25	5	+19	+4
Kommunalt ägt företag eller org.	3	2	+1	0
Privat	28	67	-39	-5
Kvinnor				
Statlig	7	8	-1	0
Kommun	42	29	+13	+2
Regioner	27	9	+18	+4
Kommunalt ägt företag eller org.	2	2	0	0
Privat	22	53	-30	-6
Män				
Statlig	7	8	-1	-1
Kommun	34	8	+26	+3
Regioner	23	2	+20	+3
Kommunalt ägt företag eller org.	4	2	+2	0
Privat	33	80	-47	-4

Kommentar: Kommunala företag och organisationer kan ägas av både kommuner och regioner.

Bland de förtroendevalda i regionerna är både kommun- och regionanställda klart överrepresenterade. Det skiljer sig mot i kommunerna där bara de kommunanställda är överrepresenterade.

Variationer mellan regionerna

Precis som i kommunerna finns för regionerna stora skillnader mellan olika grupper med avseende på hur väl de är representerade bland de förtroendevalda. Variationer finns även mellan de olika regionerna.

Bland samtliga förtroendevalda på regionnivå är andelen kvinnor 48 procent. Det varierar från 45 procent i Region Örebro län till 53 procent i Region Halland. Förutom i Region Halland är det ytterligare tre regioner där andelen kvinnor bland de förtroendevalda är 50 procent eller mer. Det är i regionerna i Östergötland, Värmland och Norrbotten.

Andelen 18-29-åriga förtroendevalda i regionerna varierar mellan 3 procent i Region Jönköpings län och 13 procent i Region Stockholm. För samtliga regioner gäller att åldersgruppen 18–29 år är underrepresenterad bland de förtroendevalda med mellan 7 och 16 procentenheter.

Redovisningen efter regioner visar att andelen utrikes födda bland regionpolitikerna varierar från 4 procent i Region Värmland till 16 procent i Region Stockholm och Västmanland. I förhållande till andelen av befolkningen är utrikes födda som mest underrepresenterade i Region Skåne, med en skillnad på 17 procentenheter mellan andel förtroendevalda och befolkning.

Hur representativa är partierna?¹⁰

Tidigare forskning har funnit att svenska väljares val av parti följer ett visst socialt mönster. Den klassröstning som under lång tid har dominerat svensk politik har bland annat betytt att Socialdemokraterna har sin väljarbas i arbetarklassen medan högre tjänstemän har röstat borgerligt (se t.ex. Holmberg & Oscarsson 2004). En trend bland svenska väljare på senare tid är en allt mer ökad rörlighet mellan partierna. De vanligaste partibytena sker inom de politiska blocken. Men den största strömmen av väljare i 2014 års val gick från Moderaterna till Sverigedemokraterna (Oscarsson 2016).

Trots ökad rörlighet bland partiernas väljare finns det fortfarande en betydande variation i representativiteten bland de förtroendevalda mellan partier vilken är intressant att studera. I tabellerna 5.14–5.18 presenteras fördelningen efter kön, ålder, födelseland, utbildningsnivå och inkomstnivå bland de förtroendevalda i olika partier och dessa grupperns andel i befolkningen.

¹⁰ Avsnittet är hämtat från Persson och Öhrvall 2008.

Det är emellertid inte självklart hur social representativitet ska studeras för enskilda partier. Peder Nielsen (Nielsen 2001) framhåller tre möjliga måttstockar för partierna: *partiets medlemmar*, *partiets väljare* och *hela valmanskåren*. Den första måttstocken ger mindre underrepresentationen än de båda andra två måttstockarna ger. I takt med sjunkande medlemsantal för partierna kan det dock vara svårare att motivera att de ska utgöra en måttstock för representativitet. Det skulle kunna vara motiverat att använda partiets väljare som jämförelsegrupp eftersom det är väljarna som röstat fram partiets företrädare. Den måttstocken blir emellertid problematisk om partiet vill nå ut till nya väljargrupper. Det finns därför skäl för att göra jämförelser med befolkningen i stort, vilket görs i det här kapitlet. Det bör dock betonas att det inte är en självklar måttstock och att den kan vara mer lämplig i vissa fall än andra. Frågan ställs på sin spets vid funderingar över huruvida representativiteten är problematisk i ett pensionärsparti med låg andel unga förtroendevalda. I de flesta fall är dock jämförelser med befolkningen naturliga, vilket kommer att göras i följande avsnitt.

Partiernas representativitet i kommunerna

I samtliga rikspartier¹¹, med undantag för Sverigedemokraterna och Moderaterna, är könsfördelningen bland de förtroendevalda totalt sett jämn. Detta utifrån definitionen om att en könsfördelning där både andelen kvinnor och andelen män ligger mellan 40 och 60 procent kan betraktas som jämn.

Tabell 5.14

Förtroendevalda i kommunerna samt befolkningen (18 år–) efter parti och kön, år 2003–2019. Procent

Table 5.14 Municipality elected representatives and the population (18 years and up) by party and sex. 2003-2019. Percent

Parti	2003		2007		2011		2015		2019	
	kv.	män	kv.	män	kv.	män	kv.	män	kv.	män
M	35	65	36	64	38	62	40	60	39	61
C	39	61	41	59	42	58	44	56	45	55
L	40	60	41	59	42	59	42	58	43	57
KD	39	61	40	60	40	60	40	60	41	59
MP	48	52	48	52	49	51	50	50	49	51
S	43	57	45	55	46	54	47	53	47	53
V	46	54	46	54	47	53	49	51	50	50
SD	20	80	21	79	25	75	29	71
Övr	34	66	36	64	37	63	39	61	39	61
Totalt	41	59	42	58	43	57	43	57	43	57
Andel i befolkningen	51	49	51	49	51	49	50	50	50	50

Kommentar: 2003 ingick Sverigedemokraterna i gruppen övriga partier.

¹¹ Med rikspartier avses här de åtta riksdagspartierna (M, C, L, KD, MP, S, V och SD).

Lägst andel kvinnor återfinns inom Sverigedemokraterna, 29 procent av partiets förtroendevalda är kvinnor. Kvinnor är högst representerade i Vänsterpartiet som har lika många kvinnor som män bland sina förtroendevalda. Det bör dock påpekas att de här förhållandena avser förtroendevalda i alla landets kommuner sammantaget. Situationen kan skilja sig åt mellan olika kommuner.

I samtliga partier är unga underrepresenterade samtidigt som åldersgruppen 50–64 år är överrepresenterad, dock i olika stor utsträckning. Andelen unga är som lägst bland Centerpartiets och Liberalernas förtroendevalda och som högst bland Moderaternas förtroendevalda.

Tabell 5.15
Förtroendevalda i kommunerna samt befolkningen (18 år–) efter parti och ålder, år 2019. Procent

Table 5.15 Municipality elected representatives and the population (18 years and up) by party and age. 2019. Percent

Ålder	M	C	L	KD	MP	S	V	SD	Övr	Andel i bef.
18–29 år	9	6	6	7	8	7	8	7	4	19
30–49 år	29	30	29	31	39	28	35	32	26	33
50–64 år	29	35	27	30	28	34	29	35	33	23
65 år–	33	29	37	33	25	31	28	25	36	25

Gruppen utrikes födda är underrepresenterad inom samtliga partier. Miljöpartiet framstår emellertid som mer representativa för denna grupp än de andra partierna. Jämfört med 2015 har andelen utrikes födda totalt sett ökat något bland de förtroendevalda.

Tabell 5.16
Förtroendevalda i kommunerna samt befolkningen (18 år–) efter kön, parti och födelse land, år 2019. Procent

Table 5.16 Municipality representatives and the population (18 years and up) by party and country of birth. 2019. Percent

Födelse land	M	C	L	KD	MP	S	V	SD	Övr	Andel i bef.
Samtliga										
Sverige	92	94	92	89	86	88	88	91	93	79
Övriga länder	8	6	8	11	14	12	12	9	7	21
Kvinnor										
Sverige	89	94	91	87	88	88	88	88	92	79
Övriga länder	11	6	9	13	12	12	12	12	8	21
Män										
Sverige	93	94	92	90	85	88	88	93	95	79
Övriga länder	7	6	8	10	15	12	12	7	5	21

Tidigare i detta kapitel har det konstaterats att förgymnasialt utbildade är underrepresenterade bland de förtroendevalda. Av tabell 5.18 nedan framgår att denna underrepresentation finns i samtliga partier med undantag för Sverigedemokraterna. Miljöpartiet och Liberalerna har de lägsta andelarna förtroendevalda med förgymnasial utbildning som högsta avslutat utbildning.

Tabell 5.17
Förtroendevalda i kommunerna samt befolkningen (18 år–) efter kön, parti och utbildningsnivå, år 2019. Procent

Table 5.17 Municipality representatives and the population (18–74) by party and educational level. 2019. Percent

	M	C	L	KD	MP	S	V	SD	Övr	Andel i bef.
Samtliga										
Förgymnasial	6	6	3	5	3	8	4	14	8	15
Gymnasial	33	38	24	32	17	47	30	57	41	45
Eftergymnasial	61	56	73	62	80	45	66	28	51	39
Kvinnor										
Förgymnasial	4	3	2	3	2	6	3	11	5	13
Gymnasial	30	34	19	29	15	44	24	58	37	42
Eftergymnasial	67	63	79	68	84	50	73	31	58	44
Män										
Förgymnasial	7	9	4	7	4	10	6	16	11	17
Gymnasial	35	41	28	35	19	50	35	57	44	48
Eftergymnasial	58	50	68	58	77	40	59	27	46	35

Höginkomsttagare är överrepresenterade i samtliga partier, se tabell 5.18. Överrepresentationen av höginkomsttagare är störst inom Moderaterna och Liberalerna och klart minst inom Sverigedemokraterna.

Tabell 5.18
Förtroendevalda i kommunerna samt befolkningen (18 år–) efter parti och inkomstnivå, år 2015. Procent

Table 5.18 Municipality elected representatives and the population (18 years and up) by party and income level. 2015. Percent

Inkomst	M	C	L	KD	MP	S	V	SD	Övr	Andel i bef.
Samtliga										
0–20%	8	8	7	8	10	5	9	13	9	20
21–40%	9	12	9	12	11	10	14	18	15	20
41–60%	14	19	16	20	18	19	22	22	19	20
61–80%	20	24	23	24	25	28	30	24	22	20
81–100%	49	37	45	35	35	38	25	22	34	20
Kvinnor										
0–20%	10	8	8	11	11	7	10	17	12	25
21–40%	12	14	12	15	13	12	14	26	17	23
41–60%	17	21	17	24	18	21	23	25	22	21
61–80%	21	26	25	23	27	29	31	19	24	18
81–100%	40	31	39	27	31	31	21	13	26	13
Män										
0–20%	7	7	6	6	10	4	7	12	7	15
21–40%	7	10	7	10	10	7	13	15	14	17
41–60%	12	17	15	17	18	18	21	21	18	19
61–80%	19	23	22	25	24	28	30	27	21	22
81–100%	54	42	51	42	39	43	29	26	40	27

Partiernas representativitet i regionerna

Totalt sett har andelen kvinnor och män bland regionpolitikerna inte förändrats sedan 2003. Redovisningen efter olika partier framgår av tabell 5.19, vilken visar på vissa förändringar jämfört med 2015 års undersökning. Könsfördelningen och utvecklingen bland de olika partiernas förtroendevalda kan naturligtvis se annorlunda ut i de enskilda regionerna.

I regionerna är det bara Sverigedemokraterna som har en andel kvinnor som understiger 40 procent. Andelen kvinnor bland partiets förtroendevalda är 35 procent, vilket är en liten ökning jämfört med 2015. Högst andel kvinnor bland regionpolitikerna har Vänsterpartiet med 58 procent.

Tabell 5.19

Förtroendevalda i regionerna samt befolkningen (18 år–) efter parti och kön, år 2003–2019. Procent

Table 5.21 Regional councils elected representatives and the population (18 years and up) by party and sex. 2015. Percent

Parti	2003		2007		2011		2015		2019	
	kv.	män	kv.	män	kv.	män	kv.	män	kv.	män
M	43	57	44	56	45	55	45	55	43	57
C	46	54	52	48	51	49	51	49	51	49
L	48	52	47	53	48	52	50	50	53	47
KD	48	52	48	52	49	51	49	51	46	54
MP	56	44	52	48	54	46	51	49	53	47
S	49	51	50	51	50	50	50	50	49	51
V	51	49	51	49	53	47	56	44	58	42
SD	26	74	32	68	35	65
Övr	42	58	41	59	44	56	48	52	51	49
Totalt	48	52	48	52	48	52	48	52	48	52
Andel i befolkningen	51	49	51	49	51	49	50	50	50	50

Kommentar: 2003 och 2007 ingick Sverigedemokraterna i gruppen övriga partier.

I redovisningen av de olika åldersgrupper och bland utrikes födda är representerade i olika partier framstår några skillnader. Unga är underrepresenterade i alla rikspartier i regionerna på samma sätt som i kommunerna, men i olika utsträckning. Störst andel unga bland sina förtroendevalda har Moderaterna följt av Miljöpartiet. Störst andel politiker i åldersgruppen 65 år och äldre har Liberalerna. Utrikes födda är underrepresenterade i alla rikspartier, högst andel bland regionpolitikerna finns i Miljöpartiet följt av Vänsterpartiet.

Vilka innehar vilka uppdrag?

Horisontell arbetsfördelning¹²

Flera forskare har visat att det tycks finnas en form av horisontell arbetsfördelning mellan könen inom politiken, vilket innebär att kvinnor och män har förtroendeuppdrag inom olika typer av politiska sakområden. Lena Wängnerud (1996) har studerat hur riksdagsledamöter placeras i utskott. Hon finner att kvinnor är relativt väl representerade i kultur- och socialutskotten, medan kvinnor är kraftigt underrepresenterade i finans-, trafik-, närings-, försvars- och skatteutskotten. Henry Bäck (2000) har studerat hur väl olika grupper är representerade i olika facknämnder i kommunerna. Han finner bland annat att kvinnor är relativt väl representerade i så kallade ”mjuka” verksamheter, som vård, omsorg, utbildning, kultur och fritid, medan kvinnor är kraftigt underrepresenterade i de ”hårda” tekniska nämnderna.

Vissa forskare kopplar ”mjuka” politikområden till ”svaga” värden, och hävdar att den horisontella arbetsfördelningen handlar om en marginalisering där kvinnor trängs ut av mer inflytelserika män till nämnder som har mindre makt. Man kan givetvis ifrågasätta om de ”mjuka” områdena verkligen har mindre makt då större delen av kommunernas verksamhet ligger inom den mjuka sektorn. Oavsett hur man ser på den saken är det av intresse att studera om den horisontella arbetsfördelning som tidigare forskning pekat på även går att finna i 2019 års undersökning om förtroendevalda i kommuner och regioner.

Facknämnderna i kommunerna

När det gäller de kommunala facknämnderna är andelen kvinnor ungefär i nivå med fördelningen bland alla förtroendevalda, 44 procent (mot 43 procent bland alla förtroendevalda). se tabell 6.1.

Kvinnor är överrepresenterade i nämnder som har hand om vård- och omsorgsfrågor och sociala frågor (58 procent), medan män är överrepresenterade i nämnder som har hand om tekniska frågor (71 procent). I nämnder som ansvarar för barn- och ungdomsfrågor är det en liten övervikt av andelen kvinnor, medan män är något överrepresenterade i nämnder som ansvarar för kultur- och fritidsfrågor. Mönstren är desamma och endast små förändringar kan noteras från 2015.

¹² Avsnittet är hämtat från Persson och Öhrvall 2008.

Tabell 6.1**Förtroendeuppdrag i kommunernas facknämnder, år 2015. Procentuell fördelning, könsfördelning och antal**

Table 6.1 Representative positions in municipal committees. 2015. Breakdown into percentage, sex and number

Facknämnd	Könsfördelning		Totalt antal	Procentuell fördelning	
	Kvinnor	Män		Kvinnor	Män
Vård/omsorg/social	58	42	6 256	31	18
Barn/ungdom/utbildning	51	49	5 055	22	17
Kultur/fritid/turism	45	55	2 595	10	10
Teknik/miljö/trafik/fastighet	29	71	7 573	19	37
Övriga facknämnder	42	58	4 764	17	19
Total andel i facknämnderna	44	56		100	100
Totalt antal	11 635	14 277	26 243	11 628	14 615

Kommentar: Totalt 142 fackuppdrag är vakanta och inte ingår i redovisningen. För ytterligare 20 fackuppdrag har det inte gått att koppla ett giltigt personnummer till uppdraget, dessa uppdrag ingår inte heller i redovisningen.

Facknämnderna i regionerna

Könsfördelningen finns även redovisad för regionernas facknämnder, se tabell 6.2. Kvinnor är överrepresenterade i nämnder som ansvarar för vård, omsorg och sociala frågor. Män är överrepresenterade inom nämnder som ansvarar för teknik, miljö och trafik, liksom övriga facknämnder.

Tabell 6.2**Förtroendeuppdrag i regionernas facknämnder, år 2019. Procentuell fördelning, könsfördelning och antal**

Table 6.2 Representative positions in regional committees. 2019. Breakdown into percentage, sex and number

Facknämnd	Könsfördelning		Totalt antal	Procentuell fördelning	
	Kvinnor	Män		Kvinnor	Män
Vård/omsorg/social	57	43	1 448	54	38
Barn/ungdom/utbildning	53	47	70	2	2
Kultur/fritid/turism	49	51	140	4	4
Teknik/miljö/trafik/fastighet	34	66	375	8	15
Övriga facknämnder	42	58	1 125	31	40
Total andel i facknämnderna	49	51		100	100
Totalt antal	1 536	1 622	3 158	1 536	1 622

Kommentar: Totalt 5 fackuppdrag är vakanta och inte ingår i redovisningen. För ytterligare 2 fackuppdrag har det inte gått att koppla ett giltigt personnummer till uppdraget, dessa uppdrag ingår inte heller i redovisningen.

Knappt hälften, 46 procent, av uppdragen inom regionernas facknämnder återfinns inom kategorin vård och omsorg, vilket är en något mindre andel än 2015. Bland samtliga förtroendevalda i regionerna utgör andelen kvinnor 48 procent och andelen män 52 procent. Motsvarande andelar i facknämnderna är 49 procent kvinnor och 51 procent män.

Vertikal arbetsfördelning

Tidigare i detta kapitel beskrevs en horisontell arbetsfördelning mellan könen. Flera forskare har även pekat på en vertikal arbetsfördelning mellan könen, som innebär att de ledande positionerna är förbehållna männen. Enligt Raaum (1995) innebär denna ”hierarkiska marginalisering” att underrepresentationen av kvinnor förstärks ju högre upp vi kommer i den politiska hierarkin. Tidigare forskning kring de förtroendevalda i kommunerna har visat att denna typ av statusmönster innebär att kvinnor är underrepresenterade i högstatusorgan och i högstatuspositioner. Även andra underrepresenterade grupper, som utrikes födda, har visat sig vara mer underrepresenterade högre upp i makthierarkin (se Bäck 2000).

I det här avsnittet undersöks om ett sådant statusmönster återfinns för tre underrepresenterade grupper: kvinnor, unga och utrikes födda.

Olika organ och positioner i kommunerna

Kvinnor är mer underrepresenterade ju högre upp i hierarkin man kommer. Bland de förtroendevalda i kommunfullmäktige är andelen kvinnor 43 procent, vilket är densamma som andelen kvinnor totalt sett bland samtliga förtroendeuppdrag. Ser man däremot till kommunstyrelserna är andelen kvinnor lägre – 40 procent av uppdragsposterna innehas av kvinnor. Se tabell 6.3.

Tabell 6.3

Förtroendeuppdrag i kommunerna efter kön och organ på olika nivåer, år 2019
Procentuell fördelning, könsfördelning och antal

Table 6.3 Representative positions in municipalities by organisation and sex. 2019.
Breakdown into percentage, sex and number

Organ	Könsfördelning		Totalt antal	Procentuell fördelning	
	Kvinnor	Män		Kvinnor	Män
Kommunstyrelsen	40	60	7 215	11	12
Kommunfullmäktige	43	57	20 044	33	33
Facknämnder	44	56	26 243	45	42
Övriga	40	60	6 973	11	12
Samtliga organ	43	57		100	100
Totalt antal	25 922	34 553	60 475	25 922	34 553

Kommentar: Totalt 234 förtroendeuppdrag är vakanta och inte ingår i redovisningen. För ytterligare 49 uppdrag har det inte gått att koppla ett giltigt personnummer till uppdraget, dessa uppdrag ingår inte heller i redovisningen.

Underrepresentationen av andelen kvinnor jämfört med andelen män framträder även när man studerar positioner med hög status. Kvinnor sitter på 37 procent av ordförandeposterna. Det är samma nivå som 2015.

Tabell 6.4**Förtroendeuppdrag i kommunerna efter kön och olika positioner, år 2019. Procentuell fördelning, könsfördelning och antal**

Table 6.4 Representative positions in municipalities by position and sex. 2019. Breakdown into percentage, sex and number

Position	Könsfördelning		Totalt antal	Procentuell fördelning	
	Kvinnor	Män		Kvinnor	Män
Ordförande	36	64	2 529	4	5
Vice ordförande	42	58	4 232	7	7
Övriga ordinarie ledamöter	43	57	27 825	46	46
Ersättare	44	56	25 599	43	42
Samtliga poster	43	57		100	100
Totalt antal	25 922	34 553	60 475	25 922	34 553

Kommentar: Totalt 234 förtroendeuppdrag är vakanta och inte ingår i redovisningen. För ytterligare 49 uppdrag har det inte gått att koppla ett giltigt personnummer till uppdraget, dessa uppdrag ingår inte heller i redovisningen.

Unga i åldern 18-29 år har 7 procent av samtliga förtroendeuppdrag men en något mindre andel, 6 procent, av uppdragen i högststatusorgan så som kommunstyrelserna. Se tabell 6.5

Tabell 6.5**Förtroendeuppdrag bland unga (18–29 år) i kommunerna efter organ på olika nivåer, år 2019. Procent**

Table 6.5 Representative positions in municipalities by organisation and age (18–29 years). 2019. Breakdown into percentage, distribution and number

Organ	Andel unga i respektive organ			Procentuell fördelning	
	Kvinnor	Män	Samtliga	Kvinnor	Män
Kommunstyrelsen	5	6	6	9	10
Kommunfullmäktige	7	7	7	34	34
Facknämnder	8	8	8	51	50
Övriga	4	3	4	6	6
Samtliga organ	7	7	7	100	100

Sett till positioner har förtroendevalda i åldrarna 18–29 år endast 2 procent av ordförandeposterna och 4 procent av vice ordförandeposterna. Den procentuella fördelningen visar att majoriteten av de unga har ersättarposter, det gäller både kvinnor, 54 procent, och män, 53 procent. Se tabell 6.6.

Tabell 6.6**Förtroendeuppdrag bland unga (18–29 år) i kommunerna efter olika positioner, år 2019. Procent**

Table 6.6 Representative positions in municipalities by position and age (18–29 years). 2019. Breakdown into percentage, distribution and number

Position	Andel unga på respektive position			Procentuell fördelning	
	Kvinnor	Män	Samtliga	Kvinnor	Män
Ordförande	2	2	2	1	2
Vice ordförande	4	4	4	4	4
Övriga ordinarie ledamöter	6	6	6	41	41
Ersättare	9	9	9	54	53
Samtliga positioner	7	7	7	100	100

Utrikes födda har 7 procent av förtroendeuppdragen i landets kommunstyrelser. Även när det gäller utrikes födda finns det följaktligen skillnader i representativitet efter uppdragens tyngd.

Tabell 6.7**Förtroendeuppdrag bland utrikes födda i kommunerna efter organ på olika nivåer, år 2019. Procent**

Table 6.7 Representative positions in municipalities by organisation and country of birth (foreign-born). 2019. Breakdown into percentage, distribution and number

Organ	Andel utrikes födda i respektive organ			Procentuell fördelning	
	Kvinnor	Män	Samtliga	Kvinnor	Män
Kommunstyrelsen	8	6	7	9	9
Kommunfullmäktige	10	8	9	33	33
Facknämnder	11	10	10	48	49
Övriga	10	6	8	10	9
Samtliga organ	10	8	9	100	100

Det blir än tydligare om man studerar gruppen representation efter position – endast 4 procent av ordförandeposterna innehåses av utrikes födda personer. Resultaten är desamma som för 2015.

Tabell 6.8**Förtroendeuppdrag bland utrikes födda i kommunerna efter olika positioner, år 2015. Procent**

Table 6.8 Representative positions in municipalities by position and country of birth (foreign-born). 2015. Breakdown into percentage, distribution and number

Position	Andel utrikes födda på respektive position			Procentuell fördelning	
	Kvinnor	Män	Samtliga	Kvinnor	Män
Ordförande	5	4	4	2	2
Vice ordförande	8	6	7	5	5
Övriga ordinarie ledamöter	10	8	8	43	42
Ersättare	12	10	11	50	51
Samtliga positioner	10	8	9	100	100

Kommunstyrelsens ordförande

Kommunstyrelsens ordförande (KSO) är kommunernas högsta politiska ledare och förtjänar därmed lite extra fokus. Endast en person kan vara ordförande i kommunstyrelsen och därmed består gruppen av 290 personer. Ofta hämtas kommunstyrelsens ordförande ur det största partiet i kommunens politiska styre. Inte sällan rör det sig om första namnet på partiernas listor.

En mindre andel av kommunstyrelsens ordförande är kvinnor, 32 procent, jämfört med bland alla förtroendevalda, 43 procent. Andelen kvinnor som är kommunstyrelsens ordförande har minskat med 4 procentenheter sedan 2015. Andelen kvinnor är därmed något lägre än bland kommunernas ordförande generellt, vilken är 36 procent.

Nästan alla ordföranden i kommunstyrelsen är mellan 30 och 64 år, totalt 93 procent. Ungefär lika många är mellan 50-64 år, 47 procent, som mellan 30-49 år, 46 procent.

Av kommunstyrelsens ordförande 2019 är det 4 procent som är utrikes födda, vilket kan jämföras med 10 procent bland alla förtroendevalda. Andelen utrikes födda som är kommunstyrelsens ordförande är på samma nivå som bland ordförandena generellt.

Tabell 6.9

Kommunstyrelsens ordförande (KSO) efter kön, ålder och födelseland, år 2019. Procent

Table 6.9 Chairman of the municipal executive board by sex, age and country of birth. 2019. Percent and percent difference

	Andel bland KSO	Andel bland förtroendevalda	Differens i procentenheter	
			KSO jämfört med förtroendevalda	År 2019 jämfört med år 2015
Kön				
Kvinnor	32	43	-11	-4
Män	68	57	+11	4
Ålder				
18-29 år	1	7	-6	1
30-49 år	46	30	+16	2
50-64 år	47	32	+15	-4
65 år +	6	31	-25	2
Födelseland				
Inrikes	96	90	6	-2
Utrikes	4	10	-6	2

Olika organ och positioner i regionerna

Andelen kvinnor är totalt sett större bland regionernas förtroendevalda än bland kommunernas förtroendevalda, 48 procent i förhållande till 43 procent. Könsfördelningen i regionstyrelsen är också jämnare än i kommunstyrelsen. Se tabell 6.10.

Tabell 6.10

Förtroendeuppdrag i regionerna efter kön och organ på olika nivåer, år 2019. Procentuell fördelning, könsfördelning och antal

Table 6.10 Representative positions in regions organisation and sex. 2019. Breakdown into percentage, sex and number

Organ	Könsfördelning		Totalt antal	Procentuell fördelning	
	Kvinnor	Män		Kvinnor	Män
Regionstyrelsen	47	53	584	8	8
Regionfullmäktige	49	51	3 619	48	47
Facknämnder	49	51	3 158	42	41
Övriga	40	60	226	2	3
Samtliga organ	48	52		100	100
Totalt antal	3 658	3 929	7 587	3 658	3 929

Kommentar: Totalt 21 förtroendeuppdrag är vakanta och inte ingår i redovisningen. För ytterligare 3 uppdrag har det inte gått att koppla ett giltigt personnummer till uppdraget, dessa uppdrag ingår inte heller i redovisningen.

Redovisningen efter position visar på samma sätt en jämnare könsfördelning i regionerna än i kommunerna beträffande ordförandeposterna. De ojämna könsmönstren i kommunerna är mindre påtagliga i regionerna. Jämfört med 2015 har andelen kvinnor bland ordförandena minskat i regionerna. Då var andelen 50 procent.

Tabell 6.11

Förtroendeuppdrag i regionerna efter kön och olika positioner, år 2019. Procentuell fördelning, könsfördelning och antal

Table 6.11 Representative positions in regions by position and sex. 2019. Breakdown into percentage, sex and number

Position	Könsfördelning		Totalt antal	Procentuell fördelning	
	Kvinnor	Män		Kvinnor	Män
Ordförande	46	54	225	3	3
Vice ordförande	47	53	378	5	5
Övriga ordinarie ledamöter	48	52	3 385	44	45
Ersättare	49	51	3 579	48	46
Samtliga poster	48	52		100	100
Totalt antal	3 658	3 929	7 587	3 658	3 929

Kommentar: Totalt 21 förtroendeuppdrag är vakanta och inte ingår i redovisningen. För ytterligare 3 uppdrag har det inte gått att koppla ett giltigt personnummer till uppdraget, dessa uppdrag ingår inte heller i redovisningen.

Precis som i kommunerna är de unga underrepresenterade i högstatusorgan som regionstyrelsen och på högstatuspositioner som ordförande- och vice ordförandeposter. Se tabell 6.12 och 6.13.

Tabell 6.12**Förtroendeuppdrag bland unga (18–29 år) i regionerna efter organ på olika nivåer, år 2019. Procent**

Table 6.12 Representative positions in regional councils by organisation and age (18–29 years). 2019. Breakdown into percentage, distribution and number

Organ	Andel unga i respektive organ			Procentuell fördelning	
	Kvinnor	Män	Samtliga	Kvinnor	Män
Regionstyrelsen	5	7	6	6	7
Regionfullmäktige	7	9	8	52	54
Facknämnder	6	8	7	41	39
Övriga	1	0	0	0	0
Samtliga organ	6	8	7	100	100

Tabell 6.13**Förtroendeuppdrag bland unga (18–29 år) i regionerna efter olika positioner, år 2019. Procent**

Table 6.13 Representative positions in regional councils by position and sex (aged 18–29). 2019. Breakdown into percentage, distribution and number

Position	Andel unga på respektive position			Procentuell fördelning	
	Kvinnor	Män	Samtliga	Kvinnor	Män
Ordförande	4	2	3	2	1
Vice ordförande	2	4	3	2	2
Övriga ordinarie ledamöter	6	7	7	43	40
Ersättare	7	10	9	54	57
Samtliga poster	6	8	7	100	100

Vad gäller utrikes födda har det i tidigare undersökningar kunnat konstateras att andelen är lägre ju tyngre uppdraget är. Andelen uppdrag som innehas av förtroendevalda som är födda utomlands uppgår till 9 procent. I regionstyrelsen är det 7 procent av regionpolitikerna som är födda utomlands. Det har därmed skett en liten ökning av utrikes födda i regionstyrelserna sedan föregående mandatperiod.

Tabell 6.14**Förtroendeuppdrag bland utrikes födda i regionerna efter organ på olika nivåer, år 2019. Procent**

Table 6.14 Representative positions in regional councils by organisation and country of birth (foreign-born). 2019. Breakdown into percentage, distribution and number

Organ	Andel utrikes födda i respektive organ			Procentuell fördelning	
	Kvinnor	Män	Samtliga	Kvinnor	Män
Regionstyrelsen	9	5	7	7	5
Regionfullmäktige	10	8	9	49	52
Facknämnder	10	7	9	43	41
Övriga	4	4	4	1	2
Samtliga organ	10	8	9	100	100

Hel- och deltidsarvoderade

Definitioner och begrepp

I detta kapitel beskrivs de hel- och deltidsarvoderade förtroendevalda i kommuner och regioner. Den stora grupp förtroendevalda som inte räknas som hel- eller deltidsarvoderade benämns i rapporten som fritidspolitiker. Hel- och deltidsarvoderade och fritidspolitiker definieras i denna rapport enligt följande:

- Till de **heltidsarvoderade** räknas de förtroendevalda som erhåller arvode för *politiska uppdrag som anses utövas på heltid*.
- Med **deltidsarvoderad** avses här, och i motsvarande studier som genomförts tidigare, förtroendevalda vars *politiska uppdrag anses motsvara 40 procent tjänstgöring eller mer, dock inte heltidstjänstgöring*.
- Till **fritidspolitiker** hör de förtroendevalda som inte erhåller något arvode för politiska uppdrag, eller erhåller ett arvode *som anses understiga 40 procent tjänstgöring*.

Det är normalt sett inte något problem att skilja ut de heltidsarvoderade från övriga förtroendevalda, men det kan i vissa fall vara mer problematiskt när det gäller de deltidsarvoderade (Öhrvall 2004). Detta beror på att det ofta inte finns någon specifik tjänstgöringsgrad kopplad till det politiska uppdraget i kommunen eller regionen. För de kommuner och regioner som resonerar i termer av hel- och deltidsarvoderade är uppdelningen naturlig, men för övriga kan det i vissa fall vara svårt att avgöra om en förtroendevald ska anses vara deltidsarvoderad eller inte. I många fall är arvodesnivån uttryckt som en andel av ett belopp som motsvarar arvodet för heltidsarvoderade förtroendevalda. I sådana fall anses oftast andelen också utgöra tjänstgöringsgrad även om det formellt sett inte finns någon uttalad tjänstgöringsgrad. Även om problemet inte ska överdrivas innebär detta att det föreligger en viss osäkerhet kring det exakta antalet deltidsarvoderade förtroendevalda. Vid de beskrivningar av de hel- och deltidsarvoderade förtroendevalda efter olika bakgrundsvariabler som görs i den här rapporten är dock denna osäkerhet av underordnad betydelse.

Politiska sekreterare exkluderade

Sedan år 1983 kan kommuner och regioner anställa särskilda tjänstemän, politiska sekreterare, med uppgift att lämna politiskt biträde åt ledamöter och ersättare i fullmäktige och nämnder (Gustafsson 1999). De politiska sekreterarnas roll är därmed skild från den som övriga hel- och deltidsarvoderade förtroendevalda har. Detta märks även genom att övriga hel- och deltidsarvoderade i kommuner och regioner innehar förtroendeuppdrag, vilket inte är fallet för de politiska sekreterarna.

I denna rapport har de politiska sekreterarna inte inkluderats eftersom deras roll skiljer sig från övriga hel- och deltidsarvoderade. Vidare är det troligt att kommuner och regioner i många fall inte skickat in uppgifter

avseende politiska sekreterare, vilket är ett ytterligare skäl för att exkludera dem.

Antal hel- och deltidsarvoderade

Antal hel- och deltidsarvoderade i kommunerna

År 1954 hade endast 15 kommuner en eller flera heltidsarvoderade förtroendevalda. Tjugo år senare hade den siffran stigit till 200 kommuner (Hagevi 1999). År 2019 finns heltidsarvoderade förtroendevalda i 271 kommuner. Det är på ungefär samma nivå som i tidigare undersökningar. Det är 95 kommuner som uppger att de har fler än en heltidsarvoderad politiker 2019, vilket är en liten minskning jämfört med 2015.

I 2019 års undersökning är det två kommuner som inte har skickat in uppgifter om hel- och deltidsarvoderade, vilket gör att antalen hel och deltidsarvoderade sannolikt underskattas något.

Tabell 7.1

Antal kommuner efter antal heltidsarvoderade, år 2003–2019

Table 7.1 Number of municipalities by number of full-time remunerated representatives. 2003-2019

Antal heltidsarvoderade	Antal kommuner				
	2003	2007	2011	2015	2019
0	13	16	21	15	16
1	178	174	173	175	176
2	47	45	45	49	42
3	24	21	19	12	19
4 eller fler	28	34	32	39	34
Totalt	290	290	290	290	288

Kommentar: två kommuner har inte skickat in svar 2019 vilket gör att det kan vara en liten underskattning av antalet kommuner som har en eller flera heltidsarvoderade.

En liten andel hel- och deltidsarvoderade politiker

I Sveriges kommuner 2019 finns det 814 deltidsarvoderade och 551 heltidsarvoderade politiker. Sammantaget innefattar dessa två grupper alltså totalt 1 365 personer, en liten ökning jämfört med 2015. Samma år uppgår det totala antalet förtroendevalda i kommunerna till knappt 35 900. Det stora flertalet av de förtroendevalda är följaktligen fritidspolitiker. De som erhåller hel- eller deltidsarvode utgör endast 4 procent av det totala antalet förtroendevalda.

Kommunstyrelsens ordförande är oftast heltidsarvoderad

I 268 kommuner är kommunstyrelsens ordförande heltidsarvoderad. Kommunstyrelsernas ordförande utgör nära hälften av alla heltidsarvoderade och drygt var femte av samtliga hel- och deltidsarvoderade. I fem kommuner är kommunstyrelsens ordförande varken hel- eller deltidsarvoderade och är därmed att betrakta som fritidspolitiker (det vill säga de politiska uppdragen understiger en 40 procent av en heltid).

Tabell 7.2**Hel- och deltidarvoderade förtroendevalda i kommunerna efter typ av uppdrag, år 2003–2019. Antal och procent**

Table 7.2 Full-time and part-time remunerated representatives in municipalities by type of assignment. 2003–2019. Numbers and percent

År Uppdrag	Deltid		Heltid		Totalt	
	Antal	%	Antal	%	Antal	%
2003						
KSO	16	3	274	52	290	29
Övriga	465	97	249	48	714	71
Totalt	481	100	523	100	1 004	100
2007						
KSO	17	3	273	52	290	26
Övriga	569	97	253	48	822	74
Totalt	586	100	526	100	1 112	100
2011						
KSO	22	3	267	52	289	24
Övriga	643	97	248	48	891	76
Totalt	665	100	515	100	1 180	100
2015						
KSO	13	2	273	50	286	22
Övriga	762	98	272	50	1 034	78
Totalt	775	100	545	100	1 320	100
2019						
KSO	15	2	268	49	283	21
Övriga	799	98	283	51	1 082	79
Totalt	814	100	551	100	1 365	100

Kommentar: två kommuner har inte skickat in svar 2019 vilket gör att det kan vara en liten underskattning av antalet heltidsarvoderade.

Socialdemokraterna är det parti som har störst andel hel- och deltidarvoderade, 36 procent av de hel- och deltidarvoderade. Men jämfört med 2015 är det en minskning då 44 procent av de hel- och deltidarvoderade tillhörde Socialdemokraterna. Motsvarande andel för Moderaterna är 23 procent, vilket är en liten ökning jämfört med 2015.

Tabell 7.3**Hel- och deltidarvoderade förtroendevalda i kommunerna efter parti, år 2019. Antal och procent**

Table 7.3 Full-time and part-time remunerated representatives in municipalities by party. 2019. Numbers and percent

Parti	Deltid		Heltid		Totalt	
	Antal	%	Antal	%	Antal	%
M	178	22	135	25	313	23
C	144	18	91	17	235	17
FP	49	6	38	7	87	6
KD	60	7	17	3	77	6
MP	29	4	11	2	40	3
S	258	32	228	41	486	36
V	35	4	8	1	43	3
SD	32	4	10	2	42	3
ÖVR	29	4	13	2	42	3
Totalt	814	100	551	100	1 365	100

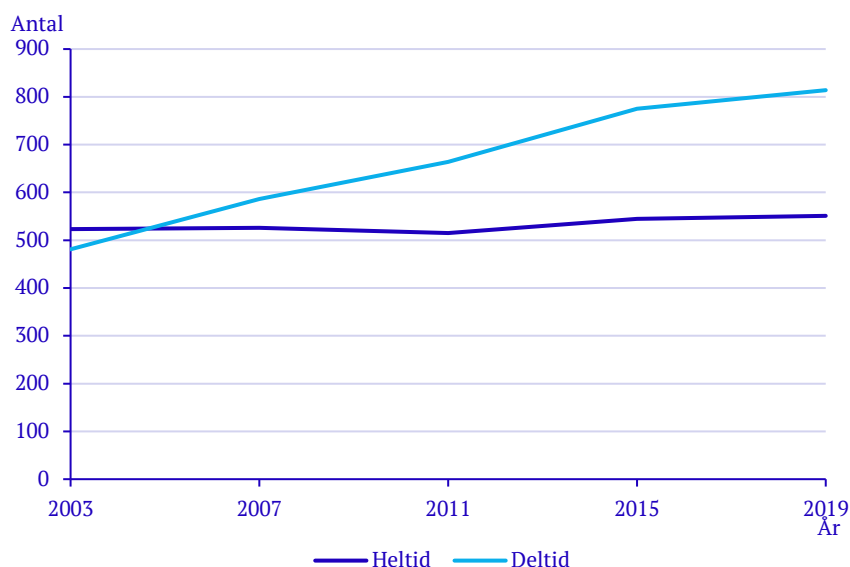
Antal hel- och deltidsarvoderade över tid

De deltidsarvoderade i kommunerna är fler än de heltidsarvoderade politikerna och skillnaderna ökar för varje mättillfälle. I 2003 års mätning var tvärt om de heltidsarvoderade något fler. I diagram 7.1 framgår hur antalet hel- och deltidsarvoderade förtroendevalda har förändrats över tid. Noterbart är att både antalet hel- och deltidsarvoderade ökar något denna mandatperiod men att ökningen är mindre än vid föregående mandatperiod. För en mer ingående beskrivning av utvecklingen över tid bland de hel- och deltidsarvoderade (vilken även inkluderar de politiska sekreterarna), se rapporten *Förtroendevalda i kommuner och regioner 2007*.

Diagram 7.1

Antal hel- och deltidsarvoderade förtroendevalda i kommunerna, år 2003–2015

Graph 7.1 Number of full-time and part-time elected representatives in municipalities. 2003–2015

Som nämndes i inledningen av kapitlet kan det för vissa kommuner vara svårt att definiera de förtroendevalda i termer av hel- och deltidsarvoderade, vilket gör att det exakta antalet deltidsarvoderade vid respektive mättillfälle är behäftat med viss osäkerhet. Det råder dock inte någon tvekan om att antalet deltidsarvoderade förtroendevalda har ökat under de senaste decennierna och att det är en trend som håller i sig även denna mandatperiod. Man kan tänka sig olika förklaringar till denna utveckling. Magnus Hagevi (2000) nämner den mer splittrade partipolitiska situationen i kommunerna som en tänkbar förklaring till ökningen. Argumentationen är att fler partier krävs för att bilda en styrande majoritet och de förhandlingar som föregår bildandet av dessa majoriteter leder till att de arvoderade uppdragen måste delas upp på fler partier, något som i sin tur skulle leda till att heltidsuppdrag omvandlas till deltidsuppdrag. Samtidigt redovisas att antalet heltidsarvoderade förtroendevalda har varit förhållandevis konstant under den period då antalet deltidsarvoderade ökat. En annan tänkbar

förklaring är att vissa uppdrag, som exempelvis nämndsordförande, successivt över tid har inneburit ett större åtagande och att arvodesnivå därför höjts. Detta kan i sin tur ha medfört att den förtroendevalde som innehar den posten därmed har övergått till att bli definierad som deltidsarvoderad. Det finns dock inte möjlighet att inom ramen för den här rapporten fastställa orsakerna bakom det ökande antalet deltidsarvoderade förtroendevalda.

Antal hel- och deltidsarvoderade i regionerna

År 1963 var det endast tre regioner som hade någon heltidsarvoderad politiker (Gustafsson 1999). I alla de fyra undersökningar som SCB tidigare har genomfört sedan 2003 har samtliga 20 regioner uppgett att det funnits minst en heltidsarvoderad politiker. I 2019 års har alla regioner utom en minst en heltidsarvoderad politiker.

Tabell 7.4

Antal regioner efter antal heltidsarvoderade, år 2003–2019

Table 7.4 Number of regional councils by number of full-time remunerated representatives. 2003-2019

Antal heltidsarvoderade	Antal kommuner				
	2003	2007	2011	2015	2019
0	-	-	-	-	1
1	-	2	1	2	3
2	-	-	1	1	-
3	6	3	3	2	1
4 eller fler	14	15	15	15	15
Totalt	20	20	20	20	20

Antalet arvoderade i regionerna ökar

År 2019 var det totalt 340 hel- eller deltidsarvoderade förtroendevalda i regionerna. De fördelar sig på 164 heltidsarvoderade och 176 deltidsarvoderade, se tabell 7.5. Det kan jämföras med det totala antalet förtroendevalda i regionerna år 2019, som uppgår till knappa 4 600 personer. Andelen hel- och deltidsarvoderade utgör därmed 7 procent av det totala antalet förtroendevalda i regionerna. Det är alltså en något större andel än motsvarande andel i kommunerna. Men trots det gäller även för regionerna att den övervägande huvuddelen av de förtroendevalda är fritidspolitiker.

Tabell 7.5

Hel- och deltidsarvoderade förtroendevalda i regionerna efter uppdrag, år 2003–2019.

Antal och procent

Table 7.5 Full-time and part-time remunerated representatives in regional councils by type of assignment. 2003–2019. Numbers and percent

År	Deltid		Heltid		Totalt	
	Uppdrag	Antal	%	Antal	%	Antal
2003						
RSO	0	0	20	17	20	10
Övriga	86	100	101	84	187	90
Totalt	86	100	121	100	207	100
2007						
RSO	0	0	20	16	20	10

År Uppdrag	Deltid		Heltid		Totalt	
	Antal	%	Antal	%	Antal	%
Övriga	83	100	108	84	191	91
Totalt	83	100	128	100	211	100
2011						
RSO	0	0	20	15	20	8
Övriga	128	100	114	85	242	92
Totalt	128	100	134	100	262	100
2015						
RSO	0	0	20	15	20	7
Övriga	153	100	116	85	269	93
Totalt	153	100	136	100	289	100
2019						
RSO	1	1	19	12	20	6
Övriga	175	99	145	88	320	94
Totalt	176	100	164	100	340	100

Socialdemokraterna har flest arvoderade i regionerna

I tabell 7.6 illustreras hur de hel- och deltidsengagerade förtroendevalda i regionerna fördelar sig efter parti. I likhet med hur det ser ut för de hel- och deltidsarvoderade i kommunerna tillhör den största andelen heltidsarvoderade socialdemokraterna, 28 procent, och därefter kommer moderaterna med 20 procent.

Tabell 7.6

Hel- och deltidsarvoderade förtroendevalda i regionerna efter parti, år 2015. Antal och procent

Table 7.6 Full-time and part-time remunerated representatives in regional councils by party. 2015. Number and percent

Parti	Deltid		Heltid		Totalt	
	Antal	%	Antal	%	Antal	%
M	30	17	37	23	67	20
C	20	11	22	13	42	12
FP	18	10	11	7	29	9
KD	14	8	16	10	30	9
MP	11	6	6	4	17	5
S	45	26	50	30	95	28
V	16	9	7	4	23	7
SD	17	10	10	6	27	8
ÖVR	5	3	5	3	10	3
Totalt	176	100	164	100	340	100

Vilka är de hel- och deltidsarvoderade?

I detta avsnitt beskriver vi de hel- och deltidsarvoderade efter kön, ålder och födelseland.

Andelen kvinnor som hel- och deltidsarvoderade ligger på ungefär samma nivå som bland förtroendevalda totalt, 42 procent. Det är en något lägre andel kvinnor som är heltidsarvoderade 39 procent, än som är deltidsarvoderade 44 procent. Som framgår av tabell 7.7 har andelen

kvinnor som är hel- eller deltidsarvoderade minskat något om vi jämför med 2015.

Tabell 7.7

Hel- och deltidsarvoderade förtroendevalda i kommunerna efter kön, år 2003–2015.

Procent

Table 7.7 Full-time and part-time remunerated representatives in municipalities by sex. 2003–2015. Percent

Kön	2003	2007	2011	2015	2019
Deltid					
Kvinnor	36	34	38	45	44
Män	64	66	62	55	56
Samtliga	100	100	100	100	100
Heltid					
Kvinnor	30	34	37	42	39
Män	70	66	63	58	61
Samtliga	100	100	100	100	100
Totalt					
Kvinnor	33	34	38	44	42
Män	67	66	62	56	58
Samtliga	100	100	100	100	100

Unga underrepresenterade

Unga är alltjämt underrepresenterade bland hel- och deltidsarvoderade. Av samtliga hel- och deltidsarvoderade är det 4 procent som är under 30 år, vilket kan jämföras med 7 procent bland samtliga förtroendevalda. De unga utgör en större andel av de deltidsarvoderade, 5 procent, än av de heltidsarvoderade, 3 procent.

Andelen hel- och deltidsarvoderade politiker 65 år och äldre har ökat något och utgör 2019 11 procent jämfört med 2015 då gruppen utgjorde 8 procent av de hel- och deltidsarvoderade. I övriga åldersgrupper har andelen hel- och deltidsarvoderade minskat något jämfört med 2015 års undersökning.

Tabell 7.8

Hel- och deltidsarvoderade förtroendevalda i kommunerna efter ålder och kön. År 2003–2019. Procent

Table 7.8 Full-time and part-time remunerated representatives in municipalities by sex. 2003–2019. Percent

Ålder	2003	2007	2011	2015	2019
Deltid					
Samtliga					
18-29 år	3	3	2	5	5
30-49 år	37	36	41	43	41
50-64 år	56	56	48	41	41
65- år	4	6	9	11	14
Kvinnor					
18-29 år	2	3	2	4	4
30-49 år	43	37	45	48	44
50-64 år	53	56	48	40	41
65- år	2	4	5	8	11

Ålder	2003	2007	2011	2015	2019
Män					
18-29 år	3	2	2	5	5
30-49 år	34	35	39	39	38
50-64 år	58	56	47	42	40
65- år	6	7	11	14	17
Heltid					
Samtliga					
18-29 år	1	0	1	2	3
30-49 år	38	41	48	48	47
50-64 år	60	57	48	46	43
65- år	2	2	3	4	6
Kvinnor					
18-29 år	1	0	2	2	2
30-49 år	42	50	57	48	49
50-64 år	56	49	40	48	44
65- år	1	1	2	3	5
Män					
18-29 år	1	0	1	2	4
30-49 år	36	36	42	48	46
50-64 år	61	61	53	45	43
65- år	2	3	4	5	7
Totalt					
Samtliga					
18-29 år	2	1	2	4	4
30-49 år	37	38	44	45	43
50-64 år	58	56	48	43	42
65- år	3	4	6	8	11
Kvinnor					
18-29 år	2	2	2	3	3
30-49 år	43	43	50	48	46
50-64 år	54	53	45	43	42
65- år	1	2	4	6	9
Män					
18-29 år	2	1	2	4	5
30-49 år	35	35	40	43	42
50-64 år	60	58	50	43	41
65- år	4	5	8	10	12

Färre utrikes födda arvoderas

Av de hel- och deltidsarvoderade är 6 procent utrikes födda 2019. Det kan jämföras med 10 procent bland alla förtroendevalda. Utrikes födda är underrepresenterade bland både hel- och deltidsarvoderade förtroendevalda även om något fler av de heltidsarvoderade är födda i ett annat land jämfört med de deltidsarvoderade.

Tabell 7.9**Hel- och deltidisarvoderade förtroendevalda i kommunerna efter födelse-land och kön, år 2003–2019. Procent**

Table 7.9 Full-time and part-time remunerated representatives in municipalities by country of birth and sex. 2003-2019. Percent

Födelse-land	2003	2007	2011	2015	2019
Deltid					
Samtliga					
Sverige	97	96	96	94	95
Övriga länder	3	4	4	6	5
Kvinnor					
Sverige	96	97	95	92	93
Övriga länder	4	3	5	8	7
Män					
Sverige	97	96	96	96	97
Övriga länder	3	4	4	4	3
Heltid					
Samtliga					
Sverige	97	97	96	96	93
Övriga länder	3	3	4	4	7
Kvinnor					
Sverige	97	96	94	97	93
Övriga länder	3	4	6	3	7
Män					
Sverige	97	97	97	95	93
Övriga länder	3	3	3	5	7
Totalt					
Samtliga					
Sverige	97	96	96	95	94
Övriga länder	3	4	4	5	6
Kvinnor					
Sverige	96	96	95	94	93
Övriga länder	4	4	5	6	7
Män					
Sverige	97	97	97	96	95
Övriga länder	3	3	3	4	5

Hel- och deltidisarvoderade i regionerna

Bland samtliga förtroendevalda i regionerna är andelen män 52 procent och totalt är det en något större andel hel- och deltidisarvoderade män i regionerna, 54 procent. Det skiljer sig från hur det såg ut 2015 då det var en högre andel kvinnor bland de hel- och deltidisarvoderade. Det är framför allt andelen deltidisarvoderade män som har ökat, från 46 procent 2015 till 56 procent 2019.

Tabell 7.10**Hel- och deltidsarvoderade förtroendevalda i regionerna efter kön, år 2003–2019.****Procent**

Table 7.10 Full-time and part-time remunerated representatives in regions by sex. 2003–2019. Percent

Kön	2003	2007	2011	2015	2019
Deltid					
Kvinnor	47	43	46	54	44
Män	54	57	54	46	56
Samtliga	100	100	100	100	100
Heltid					
Kvinnor	45	44	48	50	49
Män	55	56	52	50	51
Samtliga	100	100	100	100	100
Totalt					
Kvinnor	46	44	47	52	46
Män	54	56	53	48	54
Samtliga	100	100	100	100	100

Unga och äldre ej hel- eller deltidsarvoderade

En majoritet av de hel- och deltidsarvoderade i regionerna befinner sig i åldern 30 till 64 år, något som gäller både för män och för kvinnor.

Andelen unga hel- eller deltidsarvoderade är oförändrad på 3 procent, samtidigt som andelen 65 år och äldre har ökat något till 8 procent av alla hel- eller deltidsarvoderade.

Tabell 7.11**Hel- och deltidsarvoderade förtroendevalda i regionerna efter ålder och kön, år 2003–2019. Procent**

Table 7.11 Full-time and part-time remunerated representatives in regional councils by age and sex. 2003–2019. Percent

Ålder	2003	2007	2011	2015	2019
Deltid					
Samtliga					
18-29 år	2	2	5	5	3
30-49 år	31	40	35	44	48
50-64 år	65	53	54	42	36
65- år	1	5	6	8	12
Kvinnor					
18-29 år	0	0	2	4	1
30-49 år	40	39	34	38	42
50-64 år	60	61	55	49	47
65- år	0	0	9	10	10
Män					
18-29 år	4	4	7	7	5
30-49 år	24	40	35	51	54
50-64 år	70	47	54	35	28
65- år	2	9	4	7	13
Heltid					
Samtliga					
18-29 år	0	2	2	1	2
30-49 år	35	41	42	48	46

Ålder	2003	2007	2011	2015	2019
50-64 år	64	54	54	50	48
65- år	2	3	1	1	4
Kvinnor					
18-29 år	0	0	0	1	4
30-49 år	44	52	44	46	53
50-64 år	55	46	56	51	41
65- år	2	2	0	1	2
Män					
18-29 år	0	3	4	0	0
30-49 år	27	33	40	50	39
50-64 år	71	60	53	49	55
65- år	2	4	3	1	6
Totalt					
Samtliga					
18-29 år	1	2	3	3	3
30-49 år	33	41	38	46	47
50-64 år	64	54	54	46	42
65- år	1	4	4	5	8
Kvinnor					
18-29 år	0	0	1	3	3
30-49 år	42	47	39	41	47
50-64 år	57	52	56	50	44
65- år	1	1	4	6	6
Män					
18-29 år	2	3	6	4	3
30-49 år	26	36	37	50	47
50-64 år	71	55	53	42	41
65- år	2	6	4	4	10

Utrikes födda i lägre grad arvoderade

Som tidigare nämnts i rapporten uppgår andelen utrikes födda bland samtliga förtroendevalda i regionerna till 9 procent. Andelen utrikes födda bland hel- och deltidsarvoderade i regionerna är 6 procent, vilket är en något högre andel än 2015. Utrikes födda är med andra ord, precis som i kommunerna, underrepresenterade bland de hel- och deltidsarvoderade förtroendevalda i regionerna.

Tabell 7.12

Hel- och deltidsarvoderade förtroendevalda i regionerna efter födelseland och kön, år 2003–2019. Procent

Table 7.12 Full-time and part-time remunerated representatives in regional councils by country of birth and sex. 2003-2019. Percent

Födelseland	2003	2007	2011	2015	2019
Deltid					
Samtliga					
Sverige	98	94	94	95	93
Övriga länder	2	6	6	5	7
Kvinnor					
Sverige	100	94	93	93	92

Födelseland	2003	2007	2011	2015	2019
Övriga länder	-	6	7	7	8
Män					
Sverige	96	94	94	99	94
Övriga länder	4	6	6	1	6
Heltid					
Samtliga					
Sverige	98	98	97	95	96
Övriga länder	2	2	3	5	4
Kvinnor					
Sverige	98	98	97	94	96
Övriga länder	2	2	3	6	4
Män					
Sverige	98	99	97	96	95
Övriga länder	2	1	3	4	5
Totalt					
Samtliga					
Sverige	98	97	95	95	94
Övriga länder	2	3	5	5	6
Kvinnor					
Sverige	99	97	95	93	94
Övriga länder	1	3	5	7	6
Män					
Sverige	97	97	96	97	95
Övriga länder	3	3	4	3	5

Arvodesnivåer

Eftersom det i många fall är svårt att precisera tjänstgöringsgraden för de deltidsarvoderade förtroendevalda blir det problematiskt att räkna om arvodesnivåerna så att de blir jämförbara. I den redovisning av arvodesnivåer som görs här ingår därför endast de heltidsarvoderade.

Arvodesnivåer i kommunerna

Det genomsnittliga månatliga arvodet för heltidsarvoderade förtroendevalda i kommunerna uppgår år 2019 till ungefär 65 100 kronor. Jämfört med 2015 års undersökning har det genomsnittliga månatliga arvodet för heltidsarvoderade ökat med cirka 8 000 kronor, vilket motsvarar en ökning med 13 procent. Ökningen är på samma nivå som ökningen av den sammanräknade förvärvsinkomsten i befolkningen över 20 år mellan åren 2014 och 2018.

Kommunstyrelsens ordförande under genomsnittet

När Svenska Kommunförbundet år 1995 undersökte arvodesnivåerna för de heltidsengagerade förtroendevalda som innehade posten som kommunstyrelseordförande kom de fram till att det genomsnittliga månatliga arvodet uppgick till 29 000 kronor (Svenska Kommunförbundet 1996). År 2003 var motsvarande belopp 38 200 kronor per månad, år 2007 hade det stigit till 44 500 kronor per månad och 2015 hade motsvarande genomsnittliga arvode stigit till 57 100 kronor. I 2019 års undersökning har det genomsnittliga arvodet till kommunstyrelsens ordförande stigit till cirka 63 800 kronor. Därmed är

det genomsnittliga arvudet för alla heltidsarvoderade fortfarande något högre än genomsnittet för de ordföranden i kommunstyrelsen som arbetar heltid. Även när det gäller arvoden för kommunstyrelsens ordförande är variationen stor mellan kommuner.

Arvodesnivåer i regionerna

År 2019 uppgår det genomsnittliga månatliga arvudet för heltidsarvoderade förtroendevalda i regionerna till cirka 70 800 kronor. Motsvarande arvode 2015 var 65 300 kronor, därmed var det en ökning med 8 procent mellan 2015 och 2019. Dessförinnan var beloppet 59 100 kronor år 2011.

En redovisning av arvodesnivåerna för heltidsarvoderade ordförande i regionstyrelserna visar att det genomsnittliga månatliga arvudet uppgår till 76 900 kronor.

Kort om statistiken

Statistikens ändamål och innehåll

Syftet är att producera statistik över förtroendeuppdrag, förtroendevalda samt hel- och deltidsarvoderade i kommuner och regioner med demografiska och socioekonomiska indelningsgrunder som möjliggör studier av social representativitet. Det ska vara statistik som är hållbar för den forskning och användning som kommer att efterfrågas under en lång framtid.

Detta omfattar statistiken

Inom ramen för Undersökningen av förtroendevalda i kommuner och regioner har uppgifter om förtroendevalda samt förtroendevalda som är hel- och deltidsarvoderade samlats in från samtliga kommuner och regioner.

När det gäller *uppgifter om förtroendevalda* har följande fakta om de förtroendevalda samlats in: för- och efternamn, fullständigt personnummer, partitillhörighet, position (ordförande, ledamot etc.) och nämndtillhörighet.

Beträffande *uppgifter om hel- och deltidsarvoderade* har följande fakta insamlats: för- och efternamn, fullständigt personnummer, partitillhörighet, uppdragets titel, procent av heltid och månadsarvode.

Förtroendevalda

En analys av de förtroendevalda kräver en tydlig definition av vilka personer som skall definieras som förtroendevalda. Undersökningen år 2019 utgår från samma definition som användes i 2003, 2007, 2011 och 2015 års undersökningar. Förtroendevalda definieras här som ledamöter och ersättare i fullmäktige, nämnder och fullmäktigeberedningar samt revisorer. Denna definition är baserad på kommunallagens definition av förtroendevalda. Det finns ett antal förtroendeuppdrag som i och med detta inte ingår i den population som studeras i denna rapport. Till de förtroendeuppdrag som exkluderats hör uppdrag i olika råd, nämndutskott, styrelser i kommunala bolag och olika samarbetsorgan. Eftersom de flesta som har något av dessa uppdrag även har uppdrag som inkluderas i definitionen av förtroendevalda påverkas studier av representativiteten endast marginellt. Hur definitionen av förtroendevalda utformas påverkar framför allt beräkningar av antalet förtroendeuppdrag. Den definition som valts möjliggör jämförelser över tid.

Nämnder och uppdrag

Inom ramen för undersökningen har uppgifter om de förtroendevaldas nämndtillhörigheter samlats in. Nämnder har klassificerats i olika kategorier, vilket bland annat legat till grund för selektering av de uppdrag som ingår i vår definition av förtroendeuppdrag. De uppdrag

som samlats in och som faller utanför den definition av förtroendeuppdrag som används är framför allt uppdrag i kommunala bolag, arbetsutskott, olika råd och kommittéer. Nedan ges en kortfattad beskrivning av de kategorier av de nämnder som ingår i undersökningen.

Tablå 1

Exempel på nämnder som ingår i undersökningen år 2019

Examples of committees included in the population

Kategori	Exempel på nämnder som ingår
Obligatoriska nämnder	Fullmäktige, styrelsen, valnämnd och revision
Vård/omsorg/social	Hjälpmedelsnämnd, individ- och familjenämnd, patient-nämnd, socialnämnd, vård- och omsorgsnämnd och äldrenämnd
Barn/ungdom/utbildning	Barn- och ungdomsnämnd, barn- och utbildningsnämnd, utbildningsnämnd, gymnasienämnd och skolnämnd
Kultur/fritid/turism	Fritids- och kulturnämnd, fritidsnämnd, idrotts- och fritids-nämnd och kulturnämnd
Teknik/miljö/trafik	Bygg- och miljönämnd, byggnämnd, drift- och service-nämnd, it-nämnd, miljönämnd, räddningsnämnd, miljö- och hälsoskyddsnämnd, samhällsbyggnadsnämnd, teknisk nämnd och trafiknämnd
Övriga nämnder	Jävsnämnd, krisledningsnämnd, tillståndsnämnd, vuxen-nämnd, näringslivsnämnd och utvecklingsnämnd.
Obligatoriska nämnder	Fullmäktige, styrelsen, valnämnd och revision
Vård/omsorg/social	Hjälpmedelsnämnd, individ- och familjenämnd, patient-nämnd, socialnämnd, vård- och omsorgsnämnd och äldrenämnd
Barn/ungdom/utbildning	Barn- och ungdomsnämnd, barn- och utbildningsnämnd, utbildningsnämnd, gymnasienämnd och skolnämnd

Hel- och deltidsarvoderade förtroendevalda

Inom ramen för undersökningen har uppgifter om de hel- och deltidsarvoderade förtroendevalda som finns i kommuner och regioner samlats in. Till de heltidsarvoderade hör de förtroendevalda som erhåller arvode för politiska uppdrag som anses utövas på heltid. Till de deltidsarvoderade hör de förtroendevalda vars uppdrag anses motsvara 40 procent tjänstgöring eller mer, dock inte heltidstjänstgöring. I de fall en person har haft mer än ett arvoderat uppdrag har både tjänstgöring och arvode summerats vid beräkningarna.

Information om statistikens framställning

Insamlingsarbetet är omfattande och därför sker bara insamlingen en gång under mandatperioden, trots att det kan ske förändringar i kommunernas och regionernas nämndsammansättning senare under mandatperioden. Att insamlingen inleds och i huvudsak sker under våren 2019 beror på att den nya organisationen i kommuner och regioner har hunnit etableras efter valen 2018.

SCB samlar in uppgifter om målpopulationerna direkt från kommuner och regioner. Att insamlingsarbetet går via kommuner och regioner beror på att de har bäst kännedom om undersökningens observationsobjekt.

I ett första steg skickas e-post ut till alla kommuner och regioners registratorer. I brevet efterfrågas kontaktuppgifter till den person i kommunen eller regionen som ska ansvara för insamlingen. Därefter skickas e-post direkt till kontaktpersonen. I några fall angavs ingen kontaktperson och då har missiv och påminnelser fortsatt skickats till registrator.

För förtroendeuppdrag och förtroendevalda har samtliga kommuner och regioner skickat in uppgifter vilka har kontrollerats och bedömts som fullständiga.

Operationalisering

Nedan beskrivs hur variablerna som studerats i rapporten har operationaliserats, dvs. hur vi mäter de egenskaper som studeras.

Tablå 2

Operationalisering av sociala grupper

Operantionalization of social groups

Variabel	Exempel på nämnder som ingår
Kön, andel politiker	Information om de förtroendevaldas kön har hämtats från SCB:s register över totalbefolkningen (RTB).
Kön, andel befolkning	Information om andelen kvinnor/män i befolkningen har hämtats från RTB. Variabeln avser befolkningen 18 år och äldre den 31 december 2018.
Ålder, andel politiker	Variabeln är indelad i 4 kategorier: 18–29, 30–49, 50–64 och 65 år och uppåt. Vi har valt denna indelning eftersom den även används i den officiella statistiken över nominerade och valda kandidater vid de allmänna valen. Därigenom skapas större jämförbarhet. Information om de förtroendevaldas ålder har hämtats från RTB och avser den 31 december 2018.
Ålder, andel befolkning	Information om befolkningens ålder har hämtats från RTB. Variabeln avser befolkningen 18 år och äldre den 31 december 2018.
Civilstånd, andel politiker	Variabeln är indelad i 2 kategorier: gift (gift och registrerad partner) och ogift (ogift, skild, änklings, skild partner, efterlevande partner). Information om de förtroendevaldas civilstånd har hämtats från RTB och avser den 31 december 2018.
Civilstånd, andel befolkning	Information om andelar med olika civilstånd i befolkningen har hämtats från RTB. Variabeln avser befolkningen 18 år och äldre den 31 december 2018.
Barn under 6 år, andel politiker	Variabeln är indelad i 2 kategorier: har barn under 6 år och har ej barn under 6 år. Information om antal barn bland de förtroendevalda har hämtats från RTB och avser den 31 december 2018. Alla barn räknas med oavsett om de bor med föräldern eller inte. Omvänt så räknas inte barn som har annan förälder enligt registret inte med även om barnet skulle bo hos personen ifråga.
Barn under 6 år, andel befolkning	Information om antal barn under 6 år i befolkningen har hämtats från RTB. Variabeln avser befolkningen 18 år och äldre den 31 december 2018.
Barn under 18 år, andel politiker	Variabeln är indelad i 2 kategorier: har barn under 18 år och har ej barn under 18 år. Information om antal barn bland de förtroendevalda har hämtats från RTB och avser den 31 december 2018. Alla barn räknas med oavsett om de bor med föräldern eller inte. Omvänt så räknas inte barn som har

Variabel	Exempel på nämnder som ingår
	annan förälder enligt registret inte med även om barnet skulle bo hos personen ifråga.
Barn under 18 år, andel befolkning	Information om antal barn under 18 år i befolkningen har hämtats från RTB. Variabeln avser befolkningen 18 år och äldre den 31 december 2018.
Bakgrund, andel politiker	Variabeln är indelad i 4 kategorier: (1) personer födda utrikes, (2) inrikes födda personer med två utrikes födda föräldrar, (3) inrikes födda med en inrikes och en utrikes född förälder samt (4) inrikes födda personer med två inrikes födda föräldrar. Information om de förtroendevaldas bakgrund har hämtats från RTB och avser den 31 december 2018.
Bakgrund, andel befolkning	Information om andelar med olika bakgrund i befolkningen har hämtats från RTB. Variabeln avser befolkningen 18 år och äldre den 31 december 2018.
Födelseland, andel politiker	Variabeln är indelad i 2 kategorier: personer födda i Sverige och personer födda utomlands. Kategorin födda utomlands delas även in i kategorierna: Norden (utom Sverige), Europa (utom Norden) och Övriga länder. Information om de förtroendevaldas födelseland har hämtats från RTB och avser den 31 december 2018.
Födelseland, andel befolkning	Information om andelar med olika födelseland i befolkningen har hämtats från RTB. Variabeln avser befolkningen 18 år och äldre den 31 december 2018.
Utbildning, andel politiker	Variabeln är indelad i 3 kategorier: förgymnasial, gymnasial och eftergymnasial utbildning. Information om de förtroendevaldas utbildning har hämtats från SCB:s utbildningsregister och avser den 31 december 2018. På grund av begränsningar i registret finns endast variabeln tillgänglig för personer upp till och med 74 år.
Utbildning, andel befolkning	Uppgifter om befolkningens utbildning är beräknade med hjälp av SCB:s utbildningsregister. Variabeln avser befolkningen 18–74 år den 31 december 2018. Att variabeln inte avser hela befolkningen 18 år och äldre beror på registrets begränsningar.
Inkomst, andel politiker	Inkomstklasserna är baserade på percentiler och redovisas i följande grupper: 0–20, 21–40, 41–60, 61–80, 81–100. De är beräknade utifrån hela Sveriges befolkning 18 år och äldre. De personer som saknat deklarerad inkomst eller av andra skäl inte deklarerat någon inkomst redovisas ej. Exempelvis innebär detta att de personer som redovisas i inkomstklassen 0–20 tillhör de 20 procent av befolkningen 18 år och äldre som har lägst inkomster. Uppgifterna är hämtade från SCB:s inkomst- och taxeringsregister (IoT) och avser inkomster år 2017 enligt 2018 års taxering.
Inkomst, andel befolkning	Information om befolkningens inkomst har hämtats från SCB:s inkomstregister. Kategorierna är desamma som för politiker. Variabeln avser inkomster för befolkningen 18 år och äldre för året 2017 enligt 2018 års taxering. Uppgifterna är hämtade från SCB:s inkomst- och taxeringsregister (IoT).

Information om statistikens kvalitet

Totalt sett är tillförlitligheten god, det vill säga statistiken mäter det den har för avsikt att mäta. Kontroller har gjorts på datamaterialet både under insamling och under bearbetningsskedet. Återkontakter har gjorts såväl avseende personnummer och kompletteringar av nämnder. Samtliga kommuner och regioner rapporterat in uppgifter om förtroendeuppdrag, vilka har kontrollerats mot organisationsscheman, såväl som mikrodatakontroller. Resultaten har rimlighetskontrollerats mot resultaten från föregående undersökningar. Statistiken är totalräknad och därmed sker ingen redovisning med osäkerhetsintervall.

I början av mars 2019 gjorde SCB ett utskick till samtliga kommuner och regioner där uppgifter om förtroendevalda efterfrågades. I augusti hade de flesta av kommunerna och regionerna skickat in de efterfrågade uppgifterna. Samtliga kommuner och regioner har skickat in efterfrågade uppgifter om de förtroendevalda. Något objektsbortfall finns inte. Däremot kan det förekomma att kommuner och regioner har skickat in ofullständiga förteckningar över de förtroendeuppdrag som finns, så kallade partiella bortfall.

Uppgifter om förtroendevalda har skickats in till SCB både via insamlingsverktyget SIV och i enstaka fall via e-post. Uppgifterna har kontrollerats så att samtliga kommuner har lämnat uppgifter för fullmäktige, kommunstyrelse, valnämnd och revision. Dessutom har kontroller genomförts så att personnumren är korrekta, att samma personnummer inte förekommer flera gånger i samma nämnd samt att samma personnummer inte förekommer i flera kommuner.

Det är naturligtvis möjligt att det vid registreringen gjorts fel som inte upptäckts vid dessa kontroller, men det är inte troligt att dessa eventuella fel skulle vara systematiska och därmed är det inte heller troligt att de skulle påverka de slutsatser som kommit fram vid analys av materialet. De brister och felaktigheter som upptäckts har korrigerats efter kompletteringar från kommuner och regioner. Det faktum att kommunerna och regionerna har skickat in de efterfrågade uppgifterna om förtroendevalda vid något olika tillfällen medför att det inte är en samlad bild från ett exakt tillfälle som ges. För de analyser som gjorts i den här rapporten utgör detta dock inget problem.

De insamlade personnumren har matchats mot olika register vid SCB för att kunna ta fram olika bakgrundsvariabler avseende de förtroendevalda. De register som använts är: registret över totalbefolkningen (RTB), SCB:s inkomst- och taxeringsregister (IoT), registret över befolkningens utbildning samt yrkesregistret. Registren som använts avser olika år.

Referenser

- Besley, Timothy & Anne, Case. 2002. *Political Institutions and Policy Choice: Evidence from the United States*. Report WP02/13. London: Institute for Fiscal Studies.
- Bäck, Hanna & Öhrvall, Richard. 2004. *Det nya seklets förtroendevalda. Om politikerantal och representativitet i kommuner och regioner 2003*. Stockholm: Justitiedepartementet.
- Bäck, Henry. 1993. *Hur många och hurudana? Om organisationsförändringar, politikerantal och representativitet i kommunerna*. Stockholm: Institutet för kommunal ekonomi.
- Bäck, Henry. 2000. *Kommunpolitiker i den stora nyordningens tid*. Malmö: Liber.
- Gilljam, Mikael & Hermansson, Jörgen. 2003. "Demokratins ideal möter verkligheten" i Gilljam, Mikael & Hermansson, Jörgen (red). *Demokratins mekanismer*. Malmö: Liber.
- Gustafsson, Agne. 1970. *Försvar för folkstyret*.
- Gustafsson, Agne. 1999. *Kommunal Självstyrelse*. Stockholm: SNS.
- Hagevi, Magnus. 1999. *Kommunala förtroendeuppdrag 1999*. Svenska kommunförbundet.
- Hagevi, Magnus. 2002. *Professionalisering och deltagande i den lokala representativa demokratin. En analys av kommunala förtroendeuppdrag 1999*. Göteborg: CEFOS.
- Hernes, Helga. 1987. *Welfare State and Woman Power – Essays in State Feminism*. Oslo: Norwegian University Press.
- Holmberg, Sören & Oscarsson, Henrik. 2004. *Väljare – Svenskt väljarbeteende under 50 år*. Stockholm: Norstedts Juridik.
- Hosmer, David & Lemeshow, Stanley. 2000. *Applied Logistic Regression*. 2:a uppl. New York: Wiley.
- Kommunallagen. 1991:900.
- Montin, Stig. 2006. *Politisk styrning och demokrati i kommunerna. Åtta dilemman i ett historiskt ljus*. Stockholm: Sveriges Kommuner och Regioner.
- Nielsen, Peder. 2001. "På och av – om uppdragsvillighet, rekrytering och avhopp i den kommunala demokratin". *Att vara med på riktigt – demokratiutveckling i kommuner och regioner*. Bilagor till betänkande av Kommundemokratikommittén, SOU 2001:48.
- Oscarsson, Henrik, 2016. *Flytande väljare*. Demokratistatistik rapport nr 21. Örebro: SCB.

- Offerdal, Audun. 2003. "Politisk rekruttering og demokrati". Uppsats presenterad på den 12:e Nordiska Kommunalforskarkonferensen i Göteborg 28–30 november 2003.
- Phillips, Anne. 1995. *The Politics of Presence*. Oxford: Oxford University Press.
- Pettersson, Jessica & Öhrvall, Richard, 2007. "Förtroendevalda i kommuner och regioner – en rapport om politikerantal och representativitet". Stockholm: SCB.
- Regeringens proposition 2001/02:80. *Demokrati för det nya seklet*.
- Raaum, Nina. 1995. "Politisk representasjon". I Raaum, Nina (red), *Kjønn og Politikk*. Tano.
- SCB. 2002. *Personer med utländsk bakgrund: Riktlinjer för redovisning i statistiken*. Stockholm: Statistiska centralbyrån, Meddelande i samordningsfrågor 2002:3. Stockholm: SCB.
- SCB. 2007. *Allmänna valen 2006. Del 4. Specialundersökningar*. Stockholm: SCB.
- SCB. *Nominerade och valda kandidater vid de allmänna valen*. Statistiska meddelanden (SOS) från åren 1982, 1985, 1988, 1991, 1994, 1998 och 2002. Stockholm: SCB.
- Schumpeter, Joseph. 1942 (1992). *Capitalism, Socialism and Democracy*. London: Routledge.
- Svaleryd, Helena. 2007. *Women's Representation and Public Spending*. IFN Working Paper No. 701. Stockholm: Institutet för Näringslivsforskning.
- Svenska kommunförbundet. 1996. *Kommunalt förtroendevalda 1995. Del 1. Fördelning på nämnder, andel kvinnor, ålder, parti m.m.*
- Svenska kommunförbundet. 2000. *Kommunpolitikern – Vem är det?*
- SOU 1945:38. *Betänkande med förslag till riktlinjer för en revision av rikets indelning i borgerliga primärkommuner*.
- SOU 1993:90. *Lokal demokrati i utveckling*.
- SOU 2016:5. *Låt fler forma framtiden! Slutbetänkande från 2014 års Demokratiutredning - Delaktighet och jämlikt inflytande*.
- Wallin, Gunnar, Bäck, Henry, & Tabor, Merrick. 1981. *Kommunalpolitikerna. Rekrytering – Arbetsförhållanden – Funktioner*. Ds Kn 1991:17–18.
- Wide, Jessica. 2006. *Kvinnors politiska representation i ett jämförande perspektiv – nationell och lokal nivå*. Doktorsavhandling. Umeå: Umeå universitet.
- Wolgemuth, Daniel. 2006. "Leder social representativitet till åsiktsrepresentativitet?" i Bäck, Hanna & Mikael Gilljam (red). *Valets mekanismer*. Malmö: Liber.

Wängnerud, Lena. 1996. "Intressen kontra stereotyper. Varför finns det kvinnliga och manliga politiker i riksdagen?". Statsvetenskaplig tidskrift 99.

Öhrvall, Richard. 2004. *Hel- och deltidsarvoderade förtroendevalda*. Stockholm: SCB.

Elected representatives in municipalities and regions in 2019

The report Elected representatives in municipalities and regions 2019 includes an analysis based on information about elected representatives submitted by the municipalities and regions to Statistics Sweden.

Number of elected representatives continue to decrease in municipalities while increasing in regions

The number of elected representatives in municipalities continues to decrease compared with previous terms of office. In 2019, there were 35 900 elected representatives in the municipalities in total, which is 960 fewer than in 2015. In regions, on the other hand, the number of elected representatives increased and amounted to around 4 600, around 140 more than in 2015. The trend of fewer representatives persists at municipality level, but not at regional level.

The number of elected representative positions in municipalities increased from 2015. In 2019, there were 60 800 elected representative positions in the municipalities, which is 130 positions more than in 2015. In the regions, the number of representative positions also increased. In 2019, there were around 7 600 elected representative positions in the regions, compared to around 7 000 in 2015.

Women, young persons and foreign born persons underrepresented among representatives

Although women account for half of the population, they account for only 43 percent of the elected representatives in the municipalities. The gender gap is slightly smaller among younger politicians than among older politicians. Among representatives below 30 years, 44 percent are women. Among those aged 65 years or older, 39 percent are women.

Young persons are clearly underrepresented; they account for 7 percent, which is 12 percentage points less than in the total population. There are a slightly fewer young representatives in 2019 than in 2015.

There are significantly fewer foreign born persons among the representatives than in the population; 10 percent are foreign born compared to 21 percent in the total population.

Persons with higher education, high income, and public sector employees are over-represented among elected representatives in municipalities.

The patterns for representatives in regions are similar, although there are some differences. Women are more equally represented than in the municipalities. There are also greater differences regarding persons with higher education and higher income.

More elderly politicians

Elected representatives aged 65 years or older account for 31 percent of all politicians in the municipalities, which is 4 percentage points more than in 2015. This means that elderly persons are overrepresented among elected representatives compared to the population. This increase in the number of politicians aged 65 years or older is due to the fact that people born in the 1940s and 1950s remain in politics after they reach 65 years.

Higher share of men in top positions

The distribution of elected representative positions by sex clearly shows that the more senior the position, the higher the proportion of men. In more senior positions, the share of women decreases. Women account for 43 percent of elected representatives in the municipal councils, compared to 40 percent in municipal executive boards, that wield more power. Different positions in committees show a clear pattern. Thirty-six percent of chairpersons in municipalities are women, while only 32 percent of municipal executive board chairpersons are women, fewer than in 2015.

In the regions, the gender gap is smaller, both in the regional council, boards, as well as among chairpersons.

Most are politicians in their spare time

As in previous surveys, a majority of elected representatives in municipalities and regions work as politicians in their spare time. Those who receive full-time or part-time compensation account for 4 percent of the total number of elected representatives in municipalities. The corresponding figure for regions is 7 percent.

Representatives who are paid part-time once again comprise a larger group than those who are paid full-time compensation.

Young or foreign born elected representatives are underrepresented among representatives with full-time or part-time compensation.

List of tables

Table 2.1 Total and average number of elected representatives in municipalities. 1951–2019

Table 2.2 The ten municipalities with highest and lowest number of inhabitants per elected representative. 2019

Table 2.3 Elected representatives in municipalities by party 2015. Number and breakdown into percentage

Table 2.4 Number of elected representatives in regional councils and number of inhabitants per representative in regions. 2019 and difference between 2019 and 2015

Table 2.5 Elected representatives in regions by party 2015. Number and breakdown into percentage

Table 3.1 Number of elected representative positions in municipalities. 1999–2019

Table 3.2 Elected representative positions in municipalities by position. 2003–2019. Number and percent

Table 3.3 Number of elected representative positions in regions. 2003–2019

Table 3.2 Elected representative positions in regions by position. 2003–2019. Number and percent

Table 4.1 Elected representatives in municipalities by number of assignments. 1999–2019. Percent

Table 4.2 The ten municipalities with highest and lowest average number of assignments per elected representative. 2019

Table 4.3 Elected representatives in regions by number of assignments. 1999–2019. Percent

Table 4.4 The ten municipalities with highest and lowest average number of assignments per elected representative. 2019

Table 4.5 Percentage of elected representatives with overlapping positions in municipalities and regions. 2003–2019

Table 5.1 Municipality elected representatives and the population (18 years and up) by sex and age. 2019. Percent and percent difference.

Table 5.2 Municipality elected representatives and the population (18 years and up) by civil status and children. 2015. Percent and percent difference

Table 5.3 Municipality elected representatives and the population (18 years and up) by foreign/Swedish background. 2015. Percent and percent difference

Table 5.4 Municipality elected representatives and the population (aged 18–74) by educational level. 2019. Percent and percent difference

Table 5.5 Municipality elected representatives and the population (18 years and up) by income level. 2019. Percent and percent difference

Table 5.6 Municipality elected representatives and the population (18–64 years of age) by employment sector. 2019. Percent and percentage difference

Table 5.7 Municipalities with the highest and lowest percentage of women who are elected representatives. 2019. Percent

Table 5.8 Municipalities with the highest percentage of young (18–29 years old) and old (65 years old or older) elected representatives. 2019. Percent

Table 5.9 Elected representatives in regional councils and the population (18 years and up) by sex and age. 2019. Percent and percent difference.

Table 5.10 Elected representatives in regional councils and the population (18 years and up) by country of birth. 2019. Percent and percent difference

Table 5.11 Elected representatives in regional councils and the population (18–74 years of age) by educational level. 2019. Percent and percent difference

Table 5.12 Elected representatives in regional councils and the population (18 years and up) by income level. 2019. Percent and percent difference

Table 5.13 Elected representatives in regional councils and the population (18–65) by employment sector. 2019. Percent and percent difference

Table 5.14 Municipality elected representatives and the population (18 years and up) by party and sex. 2003-2019. Percent

Table 5.15 Municipality elected representatives and the population (18 years and up) by party and age. 2019. Percent

Table 5.16 Municipality representatives and the population (18 years and up) by party and country of birth. 2019. Percent

Table 5.17 Municipality representatives and the population (18–74) by party and educational level. 2019. Percent

Table 5.18 Municipality elected representatives and the population (18 years and up) by party and income level. 2015. Percent

Table 5.21 Regional councils elected representatives and the population (18 years and up) by party and sex. 2015. Percent

Table 6.1 Representative positions in municipal committees. 2015. Breakdown into percentage, sex and number

Table 6.2 Representative positions in regional committees. 2015. Breakdown into percentage, sex and number

Table 6.3 Representative positions in municipalities by organisation and sex. 2015. Breakdown into percentage, sex and number

Table 6.4 Representative positions in municipalities by position and sex. 2019. Breakdown into percentage, sex and number

Table 6.5 Representative positions in municipalities by organisation and age (18–29 years). 2019. Breakdown into percentage, distribution and number

Table 6.6 Representative positions in municipalities by position and age (18–29 years). 2019. Breakdown into percentage, distribution and number

Table 6.7 Representative positions in municipalities by organisation and country of birth (foreign born). 2015. Breakdown into percentage, distribution and number

Table 6.8 Representative positions in municipalities by position and country of birth (foreign born). 2015. Breakdown into percentage, distribution and number

Table 6.9 Chairman of the municipal executive board by sex, age and country of birth. 2019. Percent and percent difference

Table 6.10 Representative positions in regional councils by organisation and sex. 2019. Breakdown into percentage, sex and number

Table 6.11 Representative positions in regional councils by position and sex. 2019. Breakdown into percentage, sex and number

Table 6.12 Representative positions in regional councils by organisation and age (18–29 years of age). 2019. Breakdown into percentage, distribution and number

Table 6.13 Representative positions in regional councils by position and sex (aged 18–29). 2019. Breakdown into percentage, distribution and number

Table 6.14 Representative positions in regional councils by organisation and country of birth (foreign born). 2019. Breakdown into percentage, distribution and number

Table 7.1 Number of municipalities by number of full-time remunerated representatives. 2003-2019

Table 7.2 Full-time and part-time remunerated representatives in municipalities by type of assignment. 2003–2015. Numbers and percent

Table 7.3 Full-time and part-time remunerated representatives in municipalities by party. 2019. Numbers and percent

Table 7.4 Number of regional councils by number of full-time remunerated representatives. 2003-2019

Table 7.5 Full-time and part-time remunerated representatives in regional councils by type of assignment. 2003–2019. Numbers and percent

Table 7.6 Full-time and part-time remunerated representatives in regional councils by party. 2015. Number and percent

Table 7.7 Full-time and part-time remunerated representatives in municipalities by sex. 2003–2015. Percent

Table 7.8 Full-time and part-time remunerated representatives in municipalities by sex. 2003–2019. Percent

Table 7.9 Full-time and part-time remunerated representatives in municipalities by country of birth and sex. 2003-2019. Percent

Table 7.10 Full-time and part-time remunerated representatives in regions by sex. 2003–2019. Percent

Table 7.11 Full-time and part-time remunerated representatives in regional councils by age and sex. 2003–2019. Percent

Table 7.12 Full-time and part-time remunerated representatives in regional councils by country of birth and sex. 2003-2019. Percent

List of graphs

Graph 2.1 Average numbers of elected representatives in municipalities. 1951–2019

Graph 2.2 Number of elected representatives per municipality and size of population by municipality. 2019

Graph 3.1 Number of elected representative positions in municipalities. 1974–2019

Graph 4.1 Average numbers of assignments per elected representative in municipalities. 1999–2019

Graph 5.1 Number of elected representatives in the municipalities by sex and age. 2019

Graph 5.2 Elected representatives in municipalities in 2003, 2007, 2011, 2015 and 2019 by age. Percent

Graph 5.3 Percentage of women among elected representatives in municipalities and percentage of women in municipality. 2019. Percent

Graph 5.4 Percentage of foreign born among elected representatives in municipalities and percentage of foreign born in municipality. 2019

Graph 7.1 Number of full-time and part-time elected representatives in municipalities. 2003–2015

List of maps

Map 5.1 Percentage of women among elected representatives by municipality. 2019

List of terms

Partinamn		Party names
M	Moderaterna	The Moderate Party
C	Centerpartiet	The Centre Party
L	Liberalerna	The Liberal Party
KD	Kristdemokraterna	The Christian Democratic Party
MP	Miljöpartiet	The Green Party
S	Socialdemokraterna	The Social Democratic Party
V	Vänsterpartiet	The Left Party
SD	Sverigedemokraterna	The Sweden Democrats
övr	Övriga partier	Other parties

A		
allmänna val		general elections
anställningssektor		employment sector
antal		number
arvode		remuneration
arvoderad		remunerated
av		of
B		
bakgrund		background
barn		children
befolkningsstorlek		size of population
C		
civilstånd		civil status
D		
deltid		part-time
differens		difference
E		
efter		by
eftergymnasial utb.		post upper secondary education
eller		or
ersättare		replacement
F		
facknämnd		committee
födelseland		country of birth
förgymnasial utb.		pre-upper secondary education
förtroendevald		elected representative
förtroendeuppdrag		representative positions
förändring från		change from
G		
genomsnitt		average
gymnasial utb.		upper secondary education

H	
heltid	full-time
horisontell	horizontal
I	
ingenting	nothing
inkomst	income
inrikes född	Swedish-born
invånare per förtro- troendevald	inhabitant per elected representative
J	
jämställd	equal
K	
kommun	municipality
kommunfullmäktige	municipal council
kommunstyrelse	municipal executive board
kommunvis	by municipality
kvinnor	women
kön	sex
L	
ledamot	representative
M	
mandat	seats
mandatperiod	term of office
med	with
medborgarskap	citizenship
män	men
N	
nivå	level
nominerade	nominated
O	
ogiltig	invalid
olika	different
ordförande	chairman
organ	organisation
P	
parti	party
partibeteckning	party name
position	position
privat	private
procent	percent
procentuell fördelning	percentage distribution

R	
region	region
regionfullmäktige	regional council
regionsstyrelse	regional council executive board
Representativitet	representativity
S	
samtliga	total
statlig	governmental
summa	total
T	
tio	ten
totalt	total
U	
undersökning	survey
utbildningsnivå	level of education
utländsk bakgrund	foreign back ground
utrikes född	foreign-born
uppdrag	assignment, task, position
uppdragskoncentration	concentration of positions
V	
val	election
valda	elected
valår	election year
variation	variation
vertikal	verticle
vice ordförande	vice chair
Å	
ålder	age
år	year
Ö	
överlappning	overlapping
övriga länder	other countries

SCB beskriver Sverige

Statistikmyndigheten SCB förser samhället med statistik för beslutsfattande, debatt och forskning. Vi gör det på uppdrag av regeringen, myndigheter, forskare och näringsliv. Vår statistik bidrar till en faktabaserad samhällsdebatt och väl underbyggda beslut.

Politisk organisation i kommuner och regioner

Sveriges
Kommuner
och Regioner

Förord

I Sverige har vi ett decentraliserat demokratiskt system som bygger på kommuner och regioners självstyre. Lokalt självstyre innebär ett brett uppdrag och ansvar för uppgifter som rör välfärden samt lokal och regional samhällsutveckling samtidigt som väl fungerande demokratiska institutioner ska upprätthållas. Självstyrelsen utövas av beslutande politiska församlingar som utses genom allmänna val av medborgarna. Fullmäktige är det högsta beslutande organet och kommuner och regioner är skyldiga att inrätta en styrelse. Förutom styrelsen finns några obligatoriska nämnder, men utöver dessa finns en stor frihet att själva bestämma hur den politiska organisationen ska organiseras. Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) ska verka för att främja en utveckling av den lokala demokratin och har under lång tid samlat in information om den lokala demokratin. SKR sprider kunskap om dess utveckling och förutsättningar när det gäller styren, förtroendevalda och politisk organisation. Under årens lopp har SKR löpande fått frågor från medlemmar om olika typer av politisk organisation och erfarenheter från kommuner som valt olika lösningar utan att ha en samlad bild av detta. SKR har i denna kartläggning undersökt vilka olika typer av politisk organisation som förekommer bland landets kommuner och regioner. Enligt rapporten har 235 svenska kommuner valt en traditionell nämndorganisation med facknämnder medan övriga 55 har valt en annan organisation där facknämnderna ersatts av styrelseutskott. Olika kommuner har valt olika varianter på samma tema, en så kallad alternativ politisk organisation.

Rapportens sammanställning beskriver olika politiska organisationer utan att värdera dess funktionalitet. Vår förhoppning är att rapporten ska inspirera till samtal om den lokala demokratis organisering. För läsare som vill ta del av forskning och utvärderingar av olika typer av nämndorganisationer innehåller rapportens avslutande del exempel på sådana rapporter.

Texten har skrivits av Bo Per Larsson, konsult och tidigare sektionschef på SKR med ansvar för bland annat demokrati, självstyrelse och statlig styrning.

Stockholm, maj 2021

Lena Langlet

Avdelningen för ekonomi och styrning

Innehåll

Bakgrund	5
Kommunernas politiska organisation	8
Politisk organisation med facknämnder	8
Regionernas politiska organisation	16
Forskning och utvärderingar av kommunernas politiska organisation	18

Bakgrund

Kommuner och regioner är demokratiska institutioner och deras politiska organisation syftar ytterst till att folkviljan ska förverkligas. Den politiska organisationen är en viktig förutsättning för att kommuner och regioner ska fullgöra sina välfärds-, utvecklings-, demokrati- och myndighetsuppdrag.

Regeringsformen innehåller vissa grundläggande bestämmelser om kommunernas och landstingens interna organisation, till exempel att den kommunala beslutanderätten utövas av valda församlingar och att det finns (bland annat) kommunala förvaltningsmyndigheter för den offentliga förvaltningen. I övrigt återfinns flertalet bestämmelser om kommunernas och regionernas politiska organ i kommunallagen.

I varje kommun och region är fullmäktige det främsta beslutande organet. Därutöver har styrelsen och övriga nämnder hand om kommunens eller regionens förvaltnings- och verkställighetsuppgifter. Dessa organ bereder ärenden som ska avgöras av fullmäktige och verkställer fullmäktiges beslut. Dessutom har nämnderna egen beslutanderätt i frågor som rör förvaltningen eller som de enligt lag eller annan författning ska ha hand om. De beslutar även i frågor som fullmäktige har delegerat till dem. Fullmäktige beslutar om nämndernas verksamhetsområden och deras inbördes förhållanden.

Kommuner och regioner är skyldiga att inrätta en styrelse. Förutom styrelsen finns några obligatoriska nämnder. Det ska finnas en valnämnd¹ i kommunerna. Om en överförmyndare inte har utsetts, ska det även finnas en överförmyndarnämnd² i varje kommun. Vidare ska det finnas en eller flera nämnder, så kallade patientnämnder, med uppgift att stödja och hjälpa patienter inom hälso- och sjukvården och tandvården³. Det ska även finnas en så kallad krisledningsnämnd för att fullgöra uppgifter under extraordinära händelser som medför

¹ 3 kap. 3 § vallagen (2005:837).

² 19 kap. 2 § föräldrabalken.

³ 1 § Lag (2017:372) om stöd vid klagomål mot hälso- och sjukvården.

allvarliga störningar i viktiga samhällsfunktioner och därför kräver skyndsamma insatser av en kommun eller ett landsting⁴. I varje kommun och region utgör också revisorer en del av den politiska organisationen.

Därutöver har kommunerna sedan 1991 en betydande frihet att utifrån lokala behov och förutsättningar själva bestämma hur nämndverksamheten ska organiseras. Fullmäktige ska tillsätta de nämnder som utöver styrelsen behövs för att fullgöra kommunens eller landstingets uppgifter. Kommuner och regioner kan dessutom samverka med andra kommuner och/eller regioner genom gemensamma nämnder och kommunalförbund.

Speciallagstiftning för olika verksamhetsområden anger att det ska finnas en eller flera nämnder som ansvarar för vissa uppgifter. Till exempel ska det enligt plan- och bygglagen finnas en byggnadsnämnd i varje kommun med vissa angivna uppgifter. Det är dock fullt möjligt att kommunstyrelsen utgör byggnadsnämnd eller att den (eller de) nämnd(er) som fullgör byggnadsnämndens uppgifter ges en annan benämning och/eller ett bredare uppdrag.

Systemet med nämnder med ett eget ansvar som dessutom leder förvaltningen för sitt ansvarsområde har flera konsekvenser. Det innebär att det finns ett relativt stort antal förtroendevalda och att dessa kan skaffa sig goda insikter om den verksamhet de ansvarar för. Det brukar framhållas att detta gör det politiska uppdraget som nämndledamot mer stimulerande och meningsfullt. Nämndorganisationen innebär även att det finns en maktindelning inom den politiska organisationen. Även om kommunstyrelsen har vissa övergripande uppgifter och ska ha uppsikt över övriga nämnder är den inte överordnad dessa och kan inte lägga sig i en facknämnds verksamhet. Det brukar å andra sidan framhållas att nämndorganisationen riskerar att leda till att ledamöterna prioriterar den egna verksamheten och att de förtroendevalda agerar utifrån nämndens intressen snarare än sin partitillhörighet. Det kan därmed bli svårare att ta ett samlat helhetsansvar för kommunen eller regionen. Detta har varit ett viktigt motiv för att ett antal kommuner utformat en politisk organisation där facknämnderna ersatts av utskott till styrelsen.

Generellt sett har den fria nämndorganisationen bidragit till färre nämnder med bredare ansvarsområden. Särskilt under 1990-talet skedde en kraftig minskning

⁴ 2 kap 2 § Lag (2006:544) om kommuners och regioners åtgärder inför och vid extraordinära händelser i freds-tid och höjd beredskap.

av antalet nämnder. Mellan 1989 och 1999 minskade antalet nämnder i kommunerna med 25 procent. Minskningen har därefter fortsatt men i en betydligt lugnare takt och var mellan 1999 och 2019 6 procent. I regionerna har till och med antalet nämnder ökat med 10 procent mellan 2003 och 2019.

Kommunernas politiska organisation

Politisk organisation med facknämnder

Det är tydligt att flertalet kommuner valt att ha en i huvudsak traditionell politisk organisation där facknämnder ansvarar för olika verksamhetsområden. Det gäller 235 eller 81 procent av Sveriges 290 kommuner. Däremot varierar antalet och därmed vilka nämnder man väljer att inrätta. Antalet speglar i hög grad kommunens invånarantal. Samtidigt finns ett grundläggande mönster för den politiska organisationen som återfinns i flertalet kommuner med facknämnder. Variationen är således mindre än man skulle kunna vänta sig även om det finns många olika nämndbeteckningar och även vissa skillnader på detaljnivå när det gäller ansvarsbredd och inriktning.

Antalet nämnder⁵

Varje kommun ska ha en kommunstyrelse. Vidare ska det i varje kommun finnas valnämnd, överförmyndare, revisorer och krisledningsnämnd. När vi i det följande redovisar antalet och typen av nämnder är inte dessa obligatoriska politiska organ inräknade. Vi räknar inte heller med kommunaldelsnämnder eller de gemensamma nämnder där flera kommuner samverkar, vare sig för värdkommunen eller de övriga kommuner som ingår.

Av de 12 kommuner som har minst 10 nämnder har samtliga utom en fler än 100 000 invånare. Göteborg har 23 nämnder varav fyra geografiska socialnämnder. Stockholm har 13 nämnder förutom deras 13 stadsdelsnämnder och Örebro har 17 nämnder. 7 kommuner har 9 nämnder, 13 har 8 nämnder, 18 har 7 nämnder, 29 har 6 nämnder, 38 har 5 nämnder, 62 har 4 nämnder, 45 har 3 nämnder och 11 har 2 nämnder. Kommuner med få nämnder är antingen befolkningsmässigt små eller styr en betydande del av sin verksamhet i samverkan med andra kommuner genom gemensamma nämnder och/eller kommunalförbund.

⁵ Uppgifterna om antalet nämnder och om deras uppgifter och funktion har hämtats från kommunernas hemsidor under februari-mars 2021. I vissa fall har uppgifterna inte varit fullständiga och det har funnits utrymme för tolkningar. Exempelvis är det inte självklart att beställar-utförarinslag i den politiska organisationen redovisas. Dessutom har kommunerna olika praxis när det gäller att redovisa vilka gemensamma nämnder och kommunalförbund som de ingår i. Mot den bakgrunden bör de uppgifter som redovisas inte självklart betraktas som exakta.

Nämndernas ansvarsområden

Samtliga 235 kommuner med facknämnder har minst en nämnd med ansvar för utbildningsområdet, en för vård- och omsorgsfrågor och en för samhällsbyggnadsfrågor. Därutöver har drygt 60 procent av ”facknämndskommunerna” minst en nämnd med ansvar för kultur- och/eller fritidsfrågor och en drygt tredjedel en teknisk nämnd.

Beteckningarna för den eller de nämnder som ansvarar för utbildningsfrågor varierar – barn- och utbildningsnämnd, barn- och ungdomsnämnd, bildningsnämnd, lärandenämnd, kompetensnämnd mm. Det är relativt vanligt att en nämnd ansvarar för förskola och grundskola och en annan för gymnasie- och vuxenutbildning. Det förekommer också att gymnasieutbildningen styrs i samverkan genom en gemensam nämnd eller ett kommunalförbund. En del större kommuner har ytterligare delat upp ansvaret för utbildningsområdet genom en förskolenämnd. Utbildningsnämnden har ibland även ansvaret för kultur- och fritidsfrågor och i några kommuner för individ- och familjeomsorg.

Inom det sociala området är socialnämnd och vård- och omsorgsnämnd de vanligaste beteckningarna. Även här är det vanligt med en uppdelning i individ- och familjeomsorg respektive vård- och omsorg för äldre och funktionshindrade (äldrenämnd). En del kommuner har bildat en gemensam nämnd kring familjerättsfrågor och familjebehandling. I flera län har regionen och kommunerna bildat en gemensam nämnd för att hantera hjälpmedelsfrågor.

Inom samhällsbyggnadsområdet finns olika lösningar. Det stora flertalet kommuner har en samhällsbyggnadsnämnd och/eller en miljö- och byggnadsnämnd. Gränssnitten ser något olika ut. Det förekommer också att kommunstyrelsen utgör byggnadsnämnd och även att man inrättat ett särskilt utskott för denna typ av frågor. Det är relativt vanligt att framför allt mindre kommuner samverkar inom bygg- och miljöområdet.

Det är uppenbart att kultur- och fritidsfrågorna tillmäts politisk betydelse i kommunerna. I mer än hälften av alla kommuner finns en särskild kultur- och fritidsnämnd eller både en kulturnämnd och en fritidsnämnd. Ibland tilldelas denna även ansvar för teknik, tillväxt, turism eller folkhälsa. Ibland sköts istället kulturfrågor tillsammans med skolfrågorna i en utbildningsnämnd och några kommuner har valt att inrätta ett särskilt utskott under kommunstyrelsen för kultur- och/eller fritidsfrågor.

Många kommuner samlar ansvaret för kommunaltekniska frågor i en teknisk nämnd. Ibland hanteras vissa kommunaltekniska frågor genom ett kommunalt bolag eller i samverkan med andra kommuner genom ett kommunalförbund, en gemensam nämnd eller ett gemensamt bolag –till exempel för VA eller renhållning. Räddningstjänst är ytterligare ett område där närmare två tredjedelar av kommunerna samverkar - genom ett kommunalförbund eller en gemensam nämnd.

I övriga kommuner har man ibland inrättat en särskild räddningsnämnd men det förekommer även att kommunstyrelsen har ansvaret för dessa frågor. Det är för övrigt vanligt att kommunstyrelsen ansvarar för en rad frågor som kanske tidigare sköttes av en särskild facknämnd – det gäller dock framför allt samhällsbyggnads- och kommunaltekniska frågor och mer sällan välfärdsfrågor.

Kommundelsnämnder

Under 1980- och 1990-talet var det relativt vanligt med kommundelsnämnder. Så småningom kom denna typ av geografiska nämnder att avvecklas och under de senaste mandatperioderna har de främst förekommit i de tre storstäderna. Sedan Malmö och Göteborg avskaffat sina stadsdelsnämnder är nu Stockholm den enda kommun som har en organisation där stadsdelsnämnderna täcker in hela kommunen. Därutöver förekommer kommundelsnämnder i enstaka delar av en kommun. Södertälje har kommundelsnämnder för fyra områden utanför centralorten medan Eskilstuna, Kalmar, Västerås och Hudiksvall har vardera en sådan nämnd. Svågadalarnämnden i Hudiksvall är för övrigt unik eftersom ledamöterna inte företräder de politiska partierna. De utses formellt av fullmäktige men efter ett särskilt nomineringsval bland invånarna i kommundelen.

Utskott under kommunstyrelsen inom ramen för en traditionell nämndorganisation

Det är sedan länge vanligt att såväl kommunstyrelse som nämnder har särskilda utskott. För nämnderna kan det handla om arbetsutskott eller utskott för vissa delar av den verksamhet man ansvarar för. Även styrelsen har ofta arbetsutskott och relativt ofta ett personalutskott (förhandlingsdelegation, arbetsgivarutskott) men det förekommer också ekonomiutskott eller planeringsutskott. Därutöver har ett antal kommuner skapat utskott under styrelsen för att ersätta en nämnd som ansvarig för en verksamhet. I vissa fall har även utskott bildats för att ta

över ansvaret från en nämnd som därmed avvecklats. Sådana verksamhetsutskott till styrelsen inom ramen för en traditionell nämndorganisation förekommer i 40 kommuner.

Det är fullt möjligt att se detta som en särskild typ av politisk organisation som avviker från såväl en traditionell nämndorganisation som en alternativ organisation utan facknämnder. I grunden handlar det om att kommunstyrelsen tar ett direkt ansvar för vissa verksamhetsområden som annars skulle hanteras av en nämnd. Det kan men behöver inte ske genom att man bildar ett utskott till styrelsen. Det förekommer också att kommunstyrelsen övertar ansvaret för olika verksamheter utan att detta synliggörs i en organisationstablå. I vissa fall kan det handla om att en verksamhet inte är tillräckligt omfattande eller politiskt intressant för att det ska finnas skäl för att inrätta vare sig en särskild nämnd eller ett utskott. I andra fall kan det handla om att man valt att organisera verksamheten i större sektorer för att bättre spegla ”helheten” än tidigare. I ytterligare andra fall är orsaken att verksamheten sköts av en annan kommun inom ramen för avtalssamverkan men att man ändå ser behovet av att kunna följa utvecklingen från ett övergripande kommunperspektiv.

Inrättandet av enskilda verksamhetsutskott under styrelsen – liksom att styrelsen även i övrigt tar över ansvaret för uppgifter som tidigare sköts av en nämnd – kan beskrivas som att mer makt koncentreras till styrelsen. Den kan också beskrivas som ett rationellt sätt att hantera den komplexitet som ryms i kommunens uppdrag eller att i en liten kommun undviker att inrätta nämnder för frågor av begränsad omfattning eller svag politisk ”laddning”. Under alla omständigheter ser vi att ett antal kommuner anpassar och modifierar den traditionella nämndorganisationen så att den fungerar utifrån deras egna förutsättningar. Här kan man möjligen beklaga att den traditionella nämndorganisationen inte fått samma uppmärksamhet inom forskningen som den ”nämndlösa” organisationen.

Alternativ politisk organisation med utskott till styrelsen

Redan i slutet av 1990-talet valde enskilda kommuner att skapa en alternativ politisk organisation där man avskaffade alla icke-obligatoriska nämnder för att istället inrätta dels utskott under kommunstyrelsen, dels fullmäktigeberedningar. Avsikten var att skapa en tydligare ekonomisk styrning och att markera behovet av ett helhetsansvar för samtliga kommunens verksamheter. Genom fullmäktigeberedningarna skulle fullmäktiges arbete vitaliseras och medborgardialogen utvecklas. Pionjärkommunerna fick efterföljare och idag har 55 kommuner en

”nämndlös” utskottsorganisation. Mindre än hälften av dessa har en fullmäktigeberedning och endast en femtedel har flera beredningar. Samtidigt har även kommuner med nämndorganisation inrättat fullmäktigeberedningar. Intresset för att gå över till denna typ av organisation förefaller lägre nu än för 10–15 år sedan. Samtidigt är det endast en handfull kommuner av de som prövat detta alternativ som valt att återgå till en traditionell nämndorganisation.

Det är alltså knappt en femtedel (19 procent) av kommunerna som tagit bort (i stort sett) samtliga facknämnder och ersatt dessa med utskott under styrelsen. Man behåller förstås de obligatoriska organen valnämnd, krisledningsnämnd, överförmyndare och revisorer. Man väljer dessutom ofta att inrätta en eller flera nämnder för att hantera myndighetsfrågor – särskilt inom bygg- och miljöområdet och socialtjänst. Ibland har man inrättat en särskild jävsnämnd för att säkerställa en rättssäker hantering till exempel vid tillsyn av kommunens egna verksamheter. Det förekommer också att man behåller miljö- och byggnämnden som då i huvudsak ansvarar för tillsyn och tillståndsgivning.

Antalet utskott varierar. Två kommuner saknar helt utskott, 8 kommuner har 2 utskott, 17 kommuner 3 utskott, 22 kommuner 4 utskott, 5 kommuner 5 utskott och en kommun 6 utskott. Flertalet kommuner (50) har ett arbetsutskott, ett allmänt utskott eller ett ledningsutskott. 42 kommuner har ett socialutskott eller ett vård- och omsorgsutskott. 40 kommuner har ett utskott för barn- och utbildningsfrågor (bildning, lärande, barn- och ungdom etcetera). 10 kommuner har ett utskott som är gemensamt för hela välfärdsområdet. I 24 kommuner finns utskott för samhällsbyggnad/samhällsutveckling. Därutöver finns utskott för till exempel tekniska frågor (3) och tillväxt och näringslivsfrågor.

Det ska också sägas att många av utskottskommunerna bedriver verksamheter i samverkan med andra kommuner inom ramen för en gemensam nämnd eller ett kommunalförbund och att detta kan omfatta en relativt ansenlig del av verksamheten – dock inte andra välfärdstjänster än gymnasieutbildning och delar av vård- och omsorgsområdet (familjerätt, behandlingshem, kost, hjälpmedel).

En stor andel bland de kommuner som har en nämndlös utskottsorganisation är relativt små. 48 (87 procent) har mindre än 20 000 invånare och av dessa har 33

mindre än 10 000 invånare och 11 mindre än 5000 invånare⁶. Endast 2 kommuner har mer än 40 000 invånare. Den nämndlösa organisationen är mer vanlig i vissa län, som Västra Götaland 11 kommuner, Värmland 8 kommuner, Västerbotten 6 kommuner samt Dalarna 5 kommuner.

Fullmäktigeberedningar

När enskilda kommuner först började utveckla en politisk organisation där utskott under styrelsen ersatte facknämnderna inrättade man samtidigt särskilda beredningar under fullmäktige. Avsikten var att vitalisera den politiska debatten och göra upp med bilden av fullmäktige som ett transportkompani. Beredningarna skulle inte ersätta styrelsens uppgift att bereda ärenden inför behandlingen i fullmäktige. Det var således inte fråga om att lansera en kommunal motsvarighet till riksdagsutskotten. Det handlade inte heller om att ersätta nämnderna med dessa nya beredningar. Tanken var istället att beredningarna skulle anlägga ett mer långsiktigt, visionärt och strategiskt perspektiv på olika frågor. Parallellt med omvärldsbevakning och programarbete skulle de också utveckla dialogen med kommunernas medborgare.

I slutet av 1990-talet och under 00-talet bildade ett stort antal kommuner politiska arbetsgrupper med uppgift att utveckla den lokala demokratin. Flera av dessa arbetsgrupper permanentades så småningom som fullmäktigeberedningar – såväl i kommuner med som utan nämnder. Dessa beredningar ska inte förväxlas med fullmäktiges valberedningar och arvodesberedningar som finns i en majoritet av kommunerna och som har mer avgränsade uppgifter.

Idag återfinns fullmäktigeberedningar i 35 kommuner varav 16 i kommuner med utskottsorganisation. Därutöver har 12 kommuner angivit att de vid behov kan inrätta tillfälliga fullmäktigeberedningar.

Det i särklass vanligaste ämnesområdet för en beredning är demokrati. Flera beredningar anknyter direkt till kommunala verksamheter som utbildning, vård och omsorg, samhällsbyggnad och kultur och fritid. Ibland har man mer sektorsövergripande teman som välfärd, samhällsutveckling, tillväxt, klimat, trygghet, folkhälsa, social hållbarhet samt landsbygdsutveckling.

⁶ Den 1 november 2020 har 167 kommuner mindre än 20 000 invånare, 72 kommuner mindre än 10 000 invånare och 16 mindre än 5 000 invånare. Det betyder att den traditionella nämndorganisationen dominerar även bland mindre kommuner. Men bland de allra minsta kommunerna (<5000 invånare) har nästan 70 procent valt en alternativ politisk organisation.

Kommunal samverkan

I stort sett alla kommuner utövar den politiska styrningen av vissa verksamheter i samverkan med andra kommuner, genom kommunalförbund respektive gemensamma nämnder. För en del mindre kommuner bedrivs en relativt stor del av verksamheten i samverkan och som mest svarar den för närmare 20 procent av kommunens utgifter. För vissa verksamheter är det särskilt vanligt med samverkanslösningar:

- Räddningstjänst bedrivs genom 38 kommunalförbund där 161 kommuner ingår och 9 gemensamma nämnder med sammanlagt 24 kommuner. Dessutom samverkar åtskilliga av de 105 kommuner som har en egen räddningstjänst med andra kommuner genom avtal.
- Överförmyndarverksamheten styrs i 160 kommuner genom 42 gemensamma nämnder.
- Det är även vanligt med samverkan när det gäller miljö- och bygg, kommunalteknik och samhällsbyggnadsfrågor som i 51 kommuner styrs genom 19 gemensamma nämnder och i drygt 90 kommuner genom kommunalförbund.
- Ett annat vanligt samverkansområde rör hjälpmedel där det framför allt förekommer att regionen och länets kommuner bildar en gemensam nämnd (7 nämnder med 78 kommuner och sex regioner) men i ett fall också ett kommunalförbund.
- Andra frekventa samverkansområden är gymnasie- och vuxenutbildning, VA, familjerätt, behandlingshem och kost- och måltidsverksamhet.
- Det är mycket vanligt med gemensamma nämnder för funktioner som löner, personal- och ekonomiadministration, växel, IT-stöd, arkiv, media mm. Det handlar till stor del om funktioner där man inte självklart skulle inrätta en särskild nämnd om de skulle hanteras av en enskild kommun.

Allmänna iakttagelser

För ca 10–15 år sedan fanns en föreställning om att utskottsorganisationen skulle kunna komma att ersätta den traditionella nämndorganisationen. Så blev inte fallet och några år senare förutspåddes istället att kommuner med en alternativ organisation skulle återinföra facknämnderna. Inte heller detta har infriats annat än i enstaka fall. Det förefaller som att utskottsorganisationen har ”satt sig” i kommuner med en sådan politisk organisation. Samtidigt verkar majoriteten kommuner ha anpassat nämndernas antal och ansvarsområden efter sina

egna förutsättningar. Det har i vissa fall skett genom att man breddat styrelsens mer övergripande ansvar och stärkt dess strategiska roll - ibland men långt ifrån alltid genom särskilda styrelseutskott. Man ser dock inte någon dramatisk förändring av den politiska organisationen. Den traditionella nämndorganisationen dominerar samtidigt som en femtedel av kommunerna behåller en alternativ utskottsorganisation. Däremot verkar inte systemet med fullmäktigeberedningar ha fått något bredare gensvar. Det kan även noteras att kommun-/stadsdelsnämnder nu enbart finns kvar i Stockholm samt i enstaka kommundelar i ytterligare fem kommuner.

En viktig och betydelsefull utveckling gäller den ökade omfattningen av kommunernas samverkan och dess politiska överbyggnad. I många fall speglar den behovet av att hantera vissa verksamheter gemensamt. Ett intryck är samtidigt att man valt att inrätta gemensamma nämnder för administrativa funktioner med låg politisk laddning. Handlar det om att det finns ett större behov av politisk styrning innan samverkan är etablerad? Eller är orsaken att konkurrenslagstiftningen fortfarande begränsar möjligheterna till enklare samverkansformer genom avtal? Under alla omständigheter kommer frågan om en ändamålsenlig politisk styrning vid samverkan att med säkerhet behöva ägnas stor uppmärksamhet framöver.

Regionernas politiska organisation

Regionernas politiska organisation utformas utifrån samma bestämmelser i kommunallagen som för kommunerna. Det betyder att det i varje region ska finnas ett regionfullmäktige och en regionstyrelse. Det ska också finnas förtroendevalda revisorer samt en krisledningsnämnd och en (eller flera) patientnämnd(er). I övrigt är regionerna fria att bilda de nämnder, utskott och beredningar som man finner ändamålsenligt.

Samtliga regioner har minst en icke-obligatorisk nämnd vid sidan av regionstyrelsen. Antalet varierar från 1 till 23. Antalet speglar regionens storlek, förekomsten av särskilda drifts- eller utförarnämnder inom i första hand hälso- och sjukvårdsområdet samt i vilken utsträckning som ansvaret för politikområden har tilldelats regionstyrelsen i stället för en nämnd. Den politiska organisationen i fyra regioner, Kalmar, Halland, Västmanland och Norrbotten, skulle kunna jämföras med den ”nämndlösa” organisationen i kommunerna genom att styrelsen har en särskilt framträdande roll i dessa regioner. Den ansvarar för hela hälso- och sjukvårdsområdet och i Halland och Västmanland även för regional utveckling. I dessa regioner har man istället inrättat utskott till styrelsen för dessa områden.

Hälso- och sjukvård utgör regionernas i särklass största ansvarsområde. Flertalet regioner (16) har en hälso- och sjukvårdsnämnd medan det istället är regionstyrelsen som ansvarar för hälso- och sjukvården i övriga fem regioner. I två av dessa finns ett särskilt hälso- och sjukvårdsutskott under regionstyrelsen. I nio regioner är ansvaret för vårdområdet uppdelat på flera nämnder. Det kan handla om att en nämnd ansvarar för sjukhusvård och en för primärvård och övrig vård. Några regioner har en särskild tandvårdsnämnd. Fyra regioner har särskilda sjukhusstyrelser med lite olika profil. Det kan beskrivas som en mer eller mindre uttalad politisk beställar-utförarorganisation där en (eller flera) nämnd(er) beställer vård medan en (eller flera) nämnd(er) ansvarar för driften.

Från och med 2019 har samtliga regioner ansvar för regional utveckling. Flertalet regioner (16) har en regional utvecklingsnämnd (beteckningarna varierar något). I övriga fem regioner ansvarar regionstyrelsen för dessa frågor och har

inrättat ett särskilt utskott med uppgifter som rör regional utveckling. I 14 regioner finns därutöver en nämnd som ansvarar för kollektivtrafik och infrastrukturfrågor – ibland inom ramen för ett bredare uppdrag för hållbarhetsfrågor eller regional planering. 13 regioner har en särskild kulturnämnd som i några fall även ansvarar för utbildningsfrågor.

I sex regioner har särskilda fullmäktigeberedningar bildats med inriktning mot demokrati och medborgardialog. Det gäller Kalmar, Värmland, Västmanland, Gävleborg, Västerbotten och Norrbotten. I Västerbotten har beredningarna olika geografiska ansvarsområden. I Uppsala finns en demokrati-, jämställdhets- och integrationsberedning, men under regionstyrelsen.

Samtliga regioner ingår i olika typer av samverkan med andra regioner respektive med kommuner i det egna länet⁷. Av central betydelse är samverkansnämnderna för var och en av de sex sjukvårdsregionerna och som regleras särskilt i lag och förordning. I några sjukvårdsregioner har denna samverkan breddats och fördjupats, till exempel genom Norrlandsregionernas kommunalförbund. Alla regioner samverkar kring ambulansflyg. Ett annat exempel på samverkan gäller avancerad strålbehandling där regioner med universitetssjukhus bildat en gemensam nämnd. Förutom att regioner samverkar med varandra förekommer även samverkan mellan en region och länets kommuner. Ett vanligt samverkansområde rör hjälpmedel där det framför allt förekommer att regionen och länets kommuner bildar en gemensam nämnd och i ett fall också ett kommunalförbund. Det förekommer även att regionen samverkar med en enskild kommun. Ett omtalat exempel är Kommunalförbundet Sjukvård och omsorg i Norrtälje där regionen och kommunen genom det gemensamt ägda bolaget TioHundra AB tar ett gemensamt ansvar för hälso- och sjukvård och omsorg. Andra exempel är där en region har en gemensam kostnämnd tillsammans med kommuner där sjukhus är belägna. Alla regioner har utvecklat organiserade former för strategisk samverkan med länets kommuner såväl när det gäller hälso- och sjukvård som regional utveckling.

⁷ SOU 2018:10, s. 213–240 ger en översiktlig beskrivning av regionernas samverkansmönster.

Forskning och utvärderingar av kommunernas politiska organisation

Sammanställningen ovan har ambitionen att beskriva utan att värdera. För den som vill ta del av diskussioner om och erfarenheter av olika typer av nämndorganisation finns dock åtskilliga rapporter att tillgå.

- Kommunallagskommittén gjorde i ett delbetänkande⁸ en utvärdering av den fria kommunorganisationen. Där finns en kortfattad redogörelse för hur försöksverksamheten med fri kommunorganisation i samband med frikommunförsöket permanentades i och med 1991 års kommunallag. Där redovisas också diskussionen om och erfarenheterna av den fria kommunorganisationen och sammanfattas några av de analyser och slutsatser som gjorts. Huvudsyftet med utvärderingen var att analysera behovet av förändrad reglering inför införandet av ny kommunallag.
- Inom kommunforskningen har intresset varit särskilt stort för den politiska organisation där facknämnder ersätts med styrelseutskott och fullmäktigeberedningar och en rad fallstudier har genomförts från slutet av 1990-talet och framöver. På uppdrag av SKL tog David Karlsson, Olof Rommel och Johan Svensson vid Förvaltningshögskolan i Göteborg 2009 fram en rapport⁹ som principiellt diskuterar kommunernas politiska organisation och som särskilt studerar erfarenheterna från 14 kommuner med alternativ organisation.
- I en rapport¹⁰ från 2014 analyserar Sven Siverbo de demokratiska och ekonomiska effekterna av en nämndlös organisation. I studien jämförs 40 ”utskottskommuner” med 40 jämförbara kommuner med traditionell nämndsorganisation. Rapportens slutsats är att studien inte kan bekräfta att organisationsformen ger eftersökta ekonomiska och demokratiska effekter.

⁸ SOU 2013:53, s. 263–312

⁹ Karlsson, D., Rommel, O. & Svensson, J. (2009) Alternativa politiska organisationer. Om kommuner som avskaffar sina facknämnder och inrättar fullmäktigeberedningar och styrelseutskott. SKL

¹⁰ Siverbo, S. *Demokrati och ekonomi i kommuner med nämndlös politisk organisation* (2014). Kommunforskning i Västsverige: KFi-rapport 129.

- Flertalet kommuner genomför mer eller mindre regelbundet en översyn av sin politiska organisation och låter utvärdera de förändringar man genomfört. Det gäller i synnerhet kommuner som genomfört mer radikala förändringar. Ibland tar man hjälp av forskare och ibland av konsulter. Ibland initieras även utvärderingar av kommunens revisorer. Ett ambitiöst exempel har genomförts av Halmstads högskola inom ramen för följeforskning om demokratiutveckling i Ängelholms kommun¹¹. Ett annat exempel på en forskningsbaserad utvärdering av den politiska organisationen i en av Sveriges minsta kommuner, Arjeplog har gjorts av Luleå tekniska universitet i samarbete med Norrbottens kommuner¹².
- Forskningen om *regionernas* politiska organisation förefaller betydligt mer knapphändig. Ett intressant exempel är dock den utvärdering som en forskargrupp vid högskolan i Borås med Rolf Solli som forskningsledare gjort av Västra Götalandsregionens politiska organisation och som redovisas i sammanlagt 13 rapporter¹³.

Det ska slutligen upprepas att de rapporter som nämns ovan inte har ambitionen att ge någon samlad bild av vare sig forskning eller utvärderingar av kommunernas politiska organisation.

¹¹ Johansson, J. 2016. *Forskningsöversikt – demokratiutveckling i kommunerna*. Högskolan i Halmstad. Karlsson, J., Holmquist, M., Johansson, J. & Severinsson, R., 2018 *Ängelholms kommuns nya organisation. Följeforskningens slutrapport*. Högskolan i Halmstad.

¹² Berglund, L, Jakobsson, En utvärdering av den förändrade politiska organisationen i Arjeplogs kommun. (2018), Luleå, FoUI Rapport 83:2018.

¹³ Solli, R. m.fl. [Utvärdering av Västra Götalandsregionens politiska organisation \(2017\)](https://www.vgregion.se/politik/politisk-organisation/utvardering-av-den-politiska-organisationen/). Högskolan i Borås <https://www.vgregion.se/politik/politisk-organisation/utvardering-av-den-politiska-organisationen/>

Politisk organisation i kommuner och regioner

Under årens lopp har SKR löpande fått frågor från medlemmar om olika typer av politisk organisation och erfarenheter från kommuner som valt olika lösningar utan att ha en samlad bild av detta. SKR har i denna kartläggning undersökt vilka olika typer av politisk organisation som förekommer bland landets kommuner och regioner. Enligt rapporten har 235 svenska kommuner valt en traditionell nämndorganisation med facknämnder medan övriga 55 har valt en annan organisation där facknämnderna ersatts av styrelseutskott. Olika kommuner har valt olika varianter på samma tema, en så kallad alternativ politisk organisation.

Upplysningar om innehållet

Björn Kullander, [REDACTED]

Martin Lidhamn [REDACTED]

© Sveriges Kommuner och Regioner, 2021

ISBN: 978-91-7585-930-9

Text: Bo Per Larsson

Produktion: SKR

Arvika kommun - organisation

- Arvika kommun beslutade införa ny politisk organisation och gemensam förvaltning under kommunstyrelsen inför ny mandatperiod 2007
- Bakgrunden var ett arbete över flera år där förtroendevalda från fullmäktige och kommunstyrelsen tillsammans med kommundirektörens ledningsgrupp processade fram förslaget med utgångspunkt att stärka fullmäktiges roll, öka medborgardialogen, få bort stuprörstänk både i nämnder och förvaltningar, samt föra samman verksamheter som var organiserade i olika förvaltningar för att underlätta samverkan och finna synergier
- Parallellt med arbetet togs en ny värdegrund fram. Det gavs också ett uppdrag att till nästa mandatperiod se över hur bolagen kan organiseras på bästa sätt.

Arvika kommun – organisation

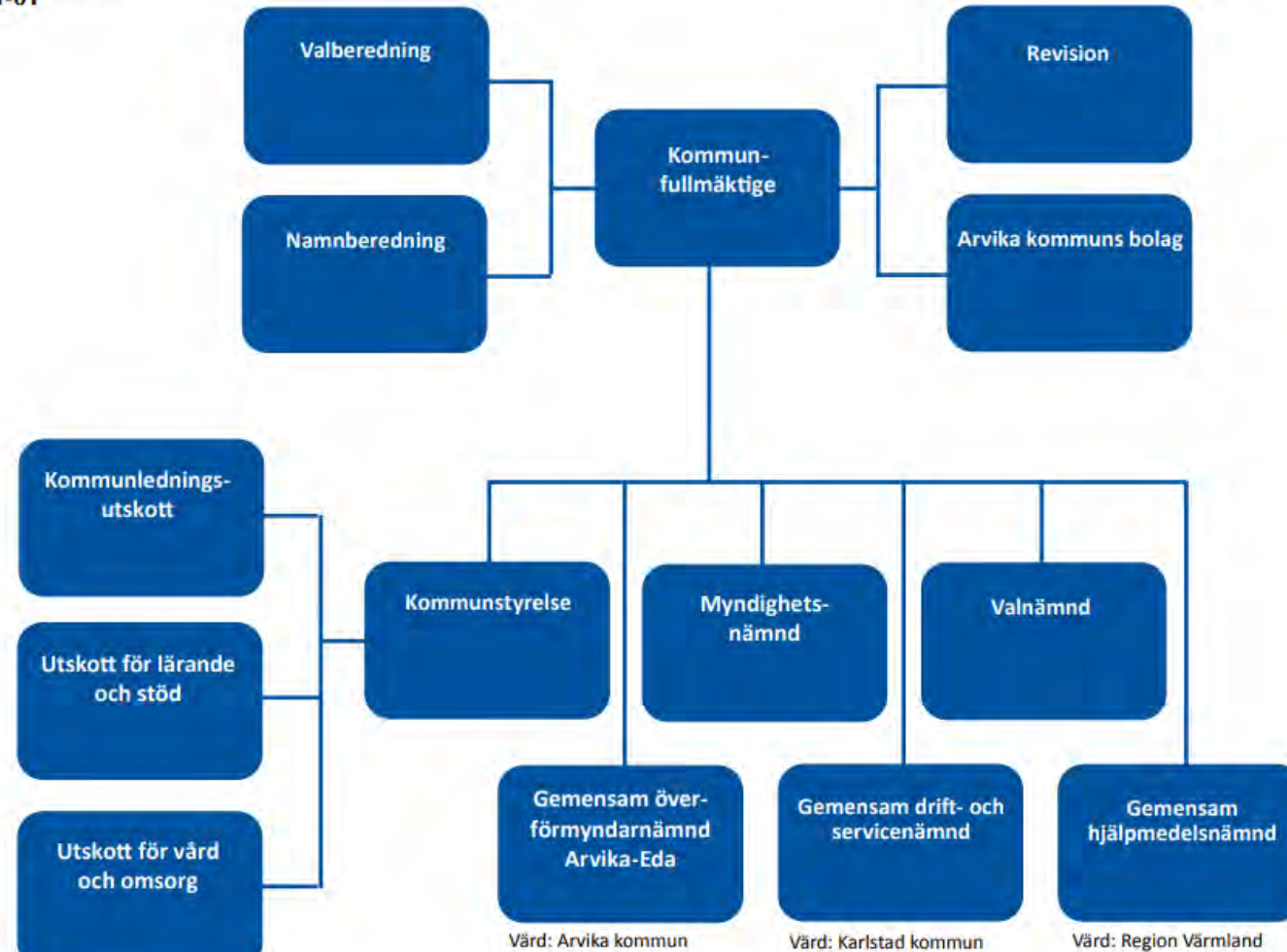
- 2011 genomfördes ytterligare en förändring som berörde både bolag och förvaltning.
- Vårt tekniska bolag övertog ansvar för vatten och avfall
- Vårt fastighetsbolag övertog ansvar för verksamhetslokaler
- Det som fortfarande ägs av kommunen, vissa fastigheter inom fritidsområdet, park, gator och vägar sköts av bolagen via driftavtal, där förvaltningen är beställare.
- 2007 togs alla facknämnder bort. Kommunstyrelsen fick övergripande ansvar för alla frågor. Fyra utskott infördes.
- Obligatoriska nämnder kvar valnämnden, revision, överförmyndarnämnd
- Myndighetsnämnd infördes
- Två framtidsberedningar infördes under fullmäktige

Myndighetsnämnden

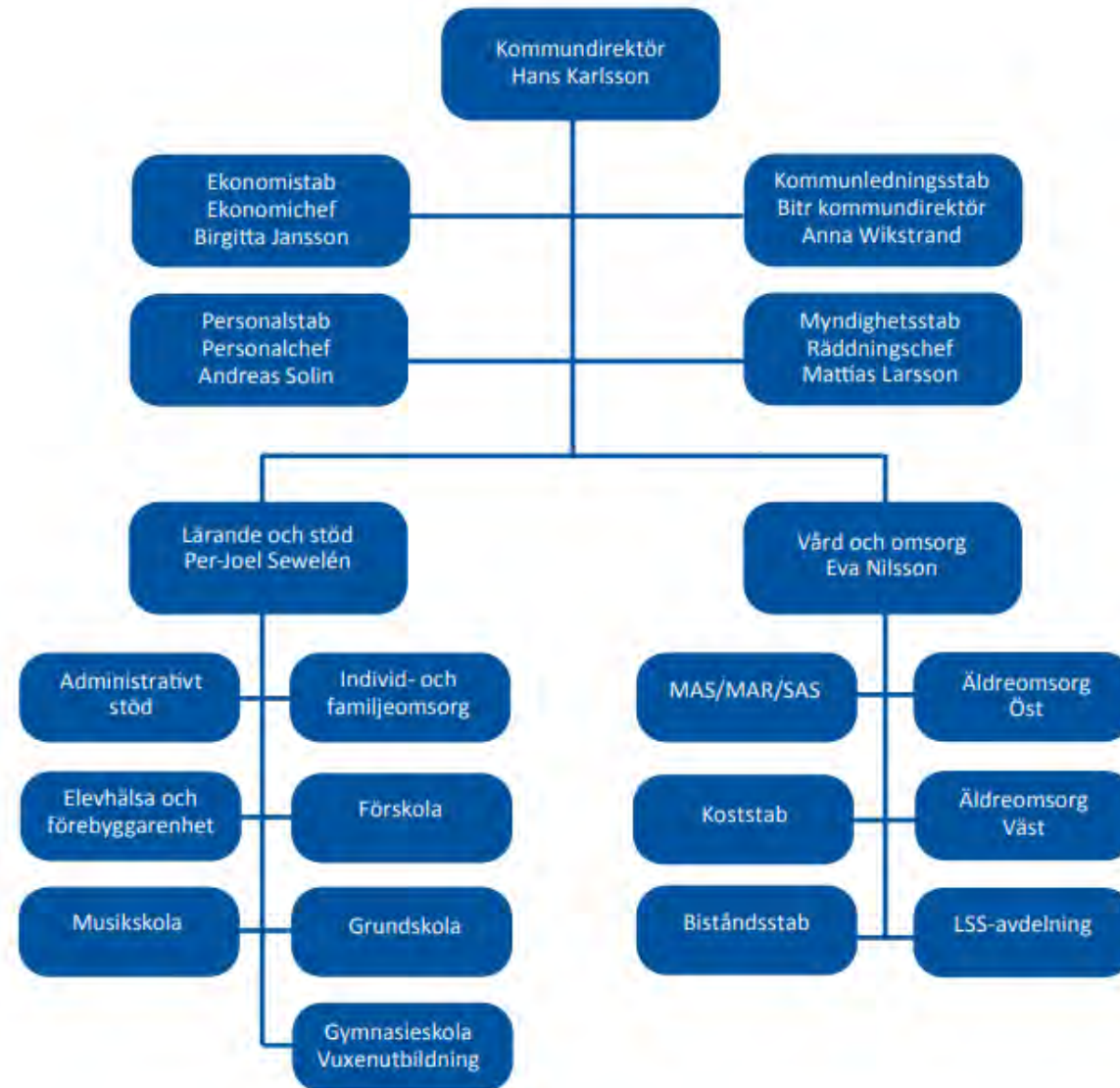
- Består av elva ledamöter
- Ansvarar för kommunens myndighetsutövning inom områdena miljö- och hälsoskydd, plan- och bygg samt räddningstjänst
- Är handläggande nämnd för frågor angående kalkning av sjöar och vattendrag, åtgärder mot surt dricksvatten samt skottpengar för mink
- Enligt delegation från Kommunfullmäktige beslutar Myndighetsnämnden i följande grupper av ärenden:
 - myndighetsutövning utifrån PBL, miljöbalken, lagen om brandfarliga och explosiva varor, brandtillsyn, sotning och annan lagstiftning där Myndighetsnämnden är beslutsorgan:
 - delegerar beslut om myndighetsutövning utifrån ovanstående
 - fattar beslut om taxor som följer av upphandling av sotningsentreprenad utifrån räddningschefens förslag
 - är bestämmande i varje enskilt fall av avgift enligt taxor för Myndighetsnämndens verksamhet
 - för kommunens talan, själv eller genom ombud, i mål och ärenden inom sitt verksamhetsområde
 - ser till att verksamheten bedrivs i enlighet med de mål och riktlinjer som fullmäktige bestämt, som kan finnas i lag eller förordning samt bestämmelser i Myndighetsnämndens reglemente

Arvika kommun - politisk organisation

Politisk organisation
2020-01-01

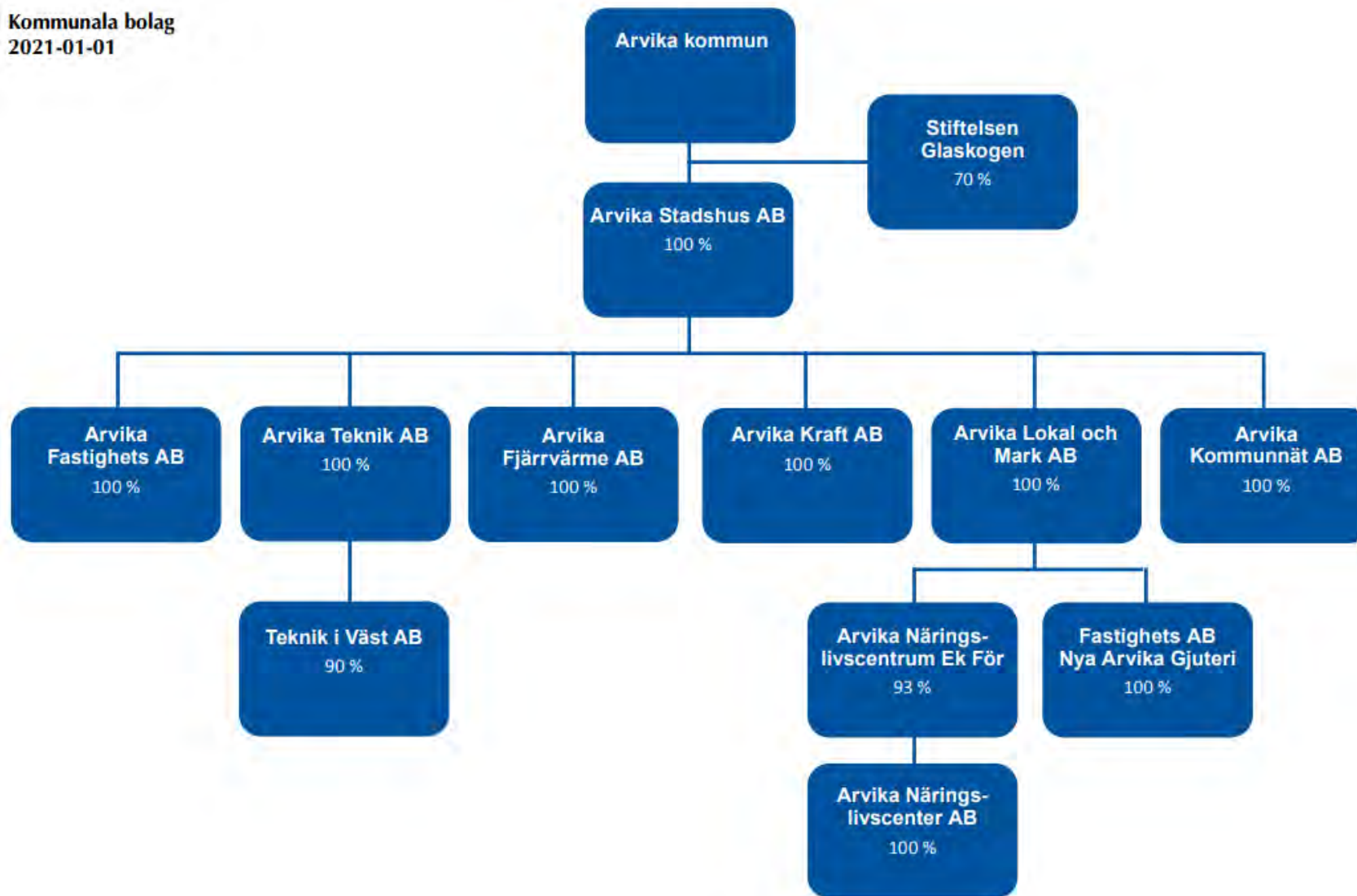

Arvika kommun - förvaltningsorganisation

Arvika kommun - bolagskoncern

Kommunala bolag
2021-01-01

Arvika kommuns organisation - erfarenheter

- Utskotten reducerades från fyra till tre (samhällsbyggnadsutskott togs bort)
- Utskottens beredande roll diskuterades, liksom ansvar för ekonomi
- Många ersättare i kommunstyrelsen
- Individärenden beslutas i kommunstyrelsen
- Två framtidsgrupper har haft uppdrag kring medborgardialog och framtidsfrågor mellan 2007-2020. Nu är de borttagna
- Införande av gemensam förvaltning gick bra. Fritidsförvaltningen delades upp. Frågor som personal fortfarande lyfter
- Ser över de mindre bolagen i bolagskoncernen

Lycksele kommun – naturligt från grunden

13 000 invånare 2040

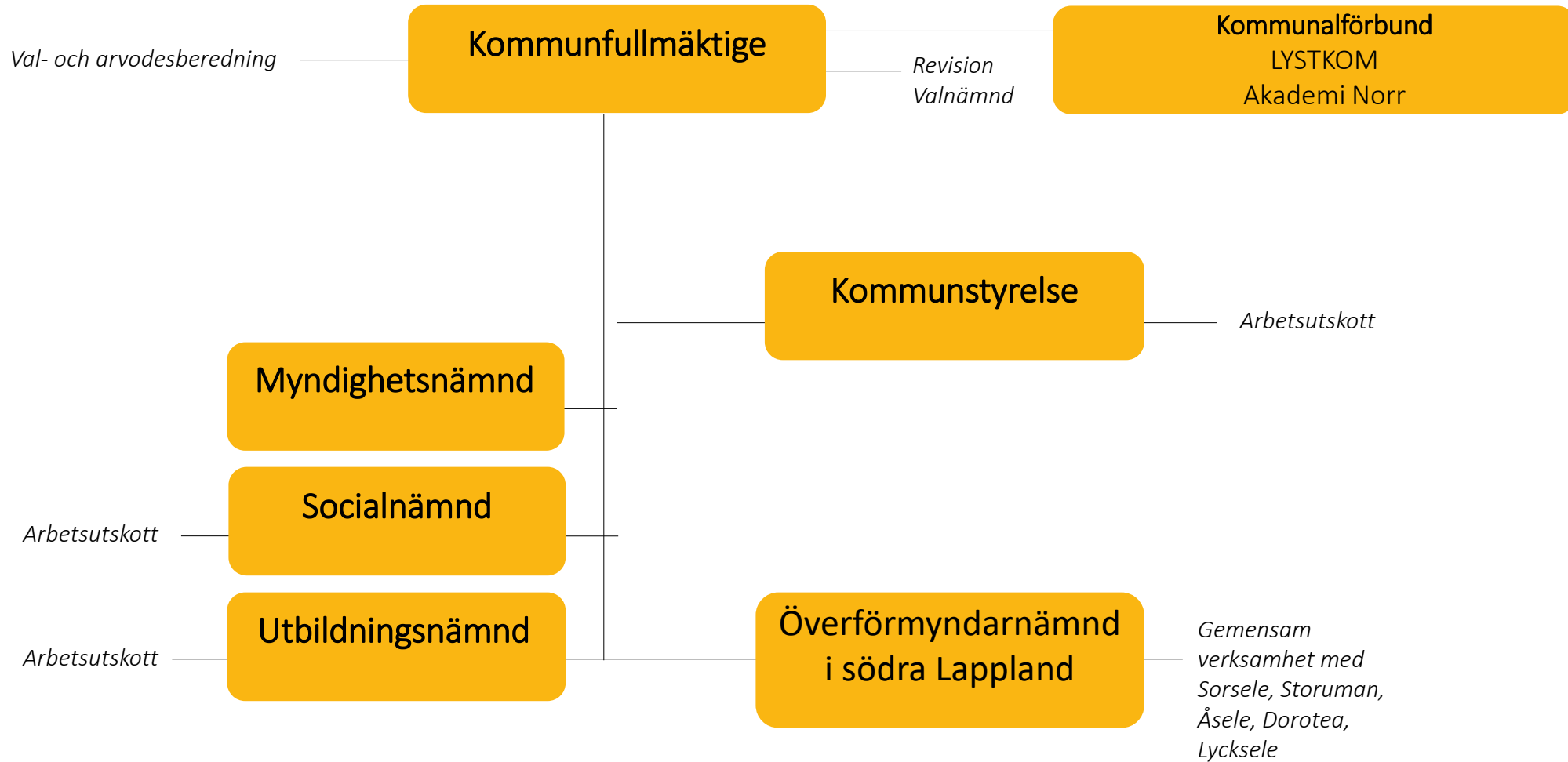
Dialog Östhammars kommun

15 November 2021

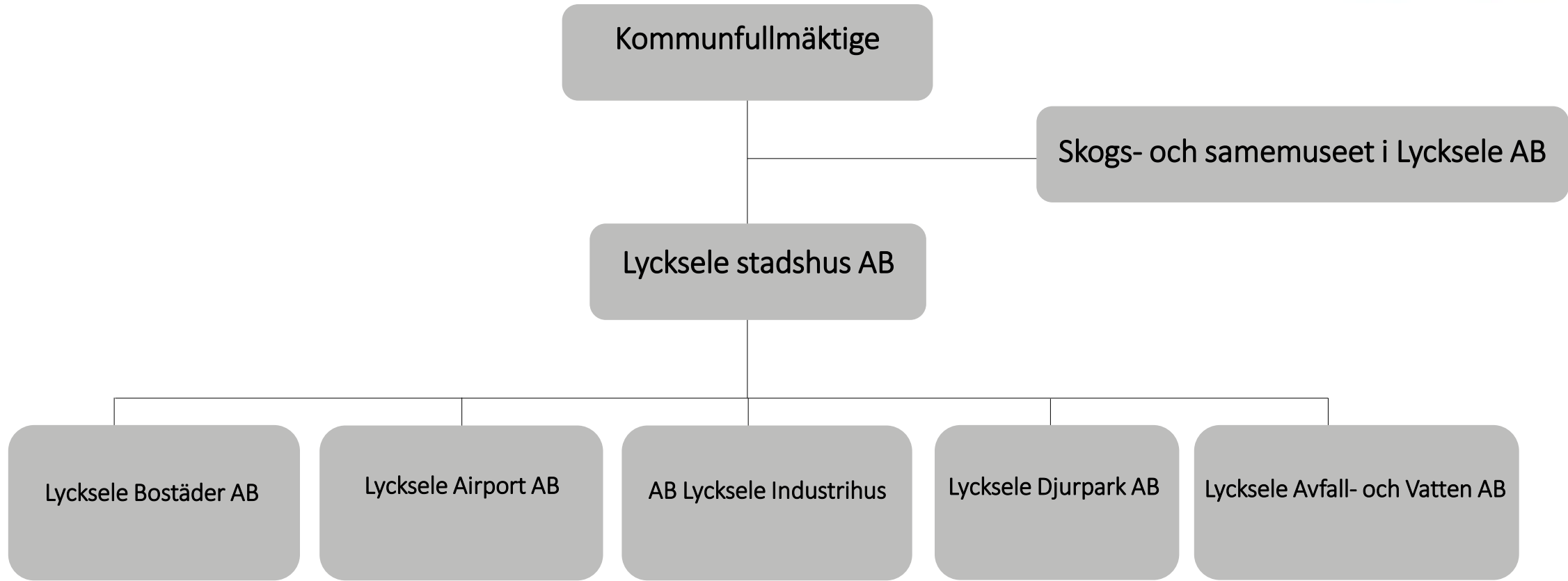
Lilly Bäcklund (S) oppositionsråd, lilly.backlund@lycksele.se

Roland Sjögren (KD) kommunstyrelsens ordförande, roland.sjogren@lycksele.se

Politisk organisation

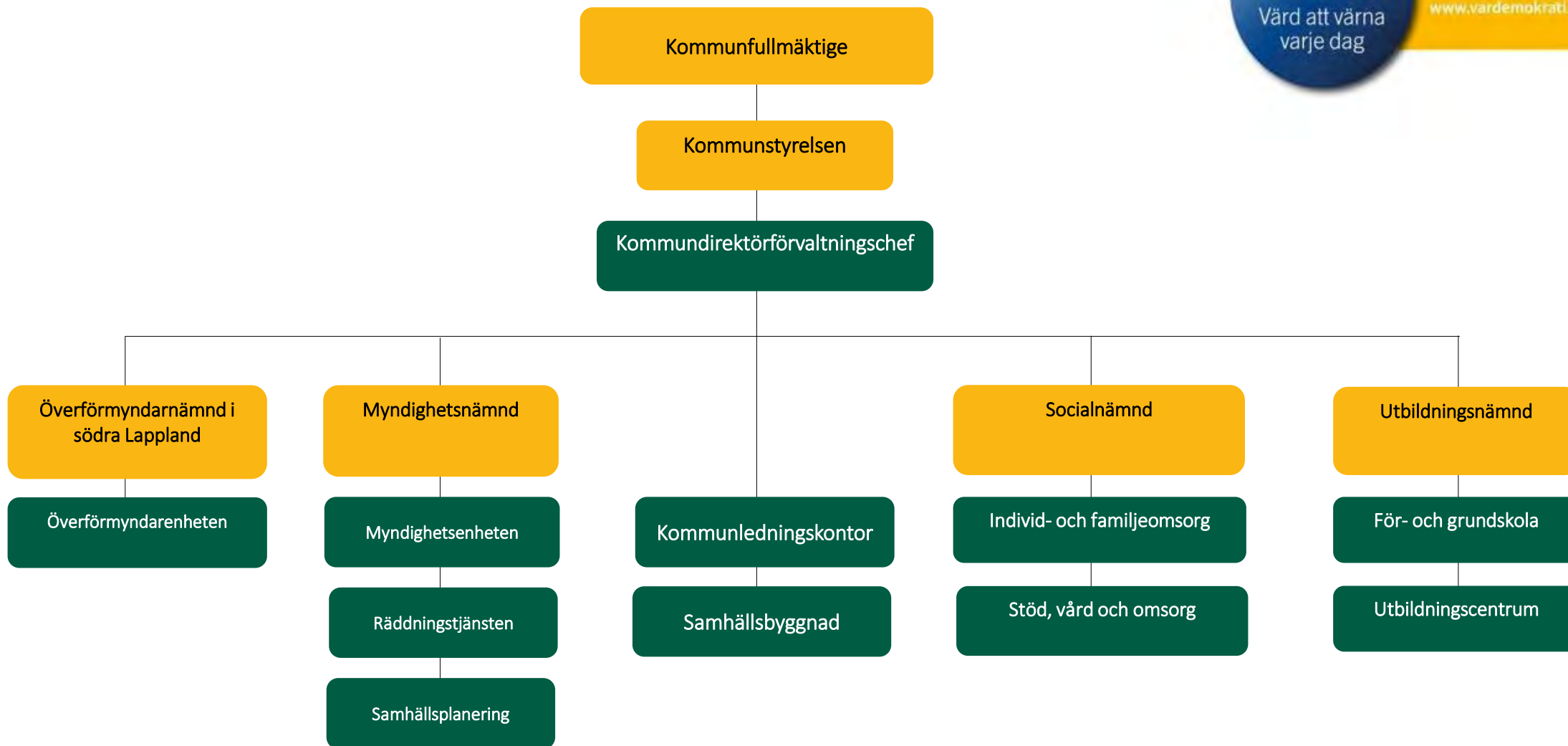

Organisation bolag

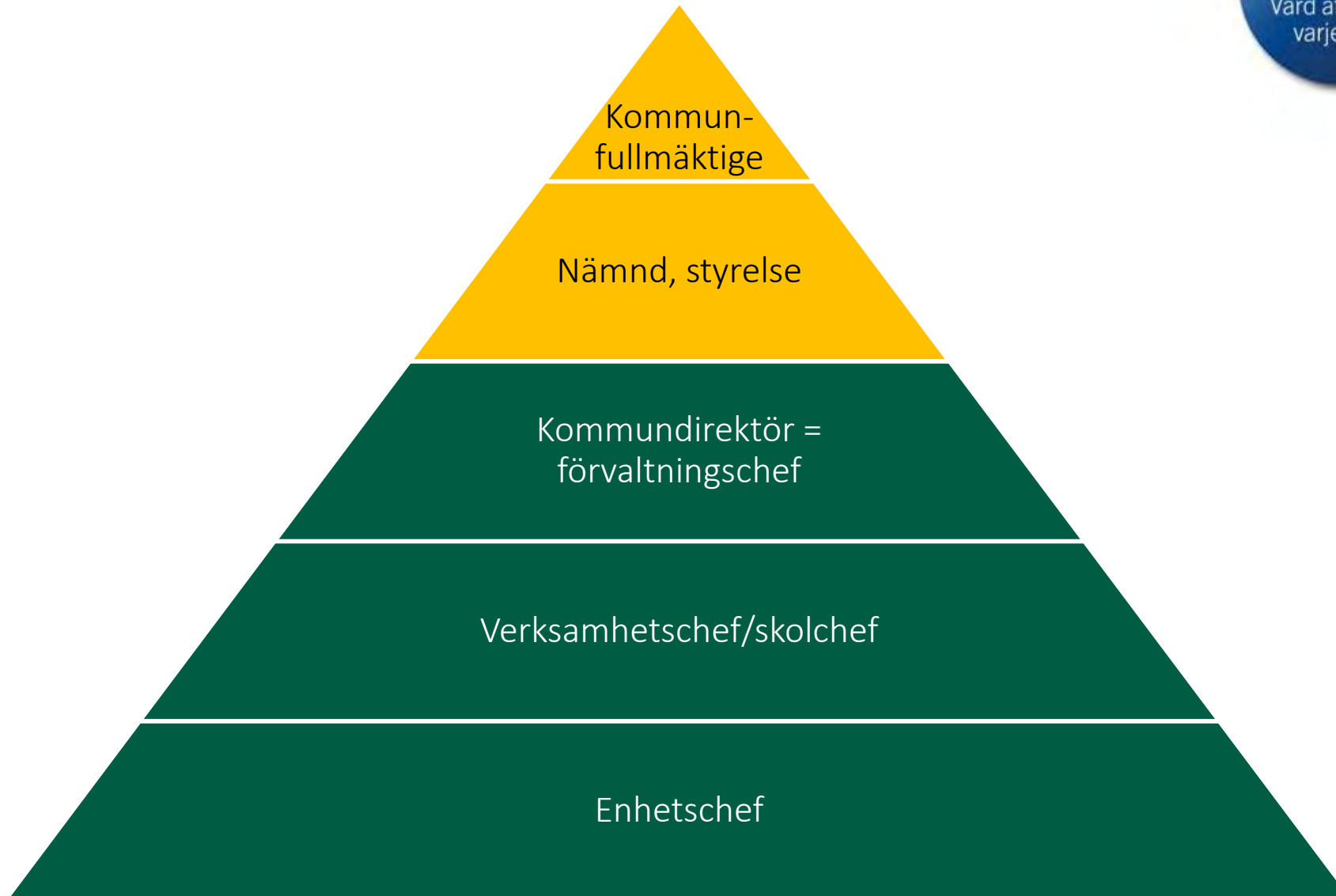

Politik

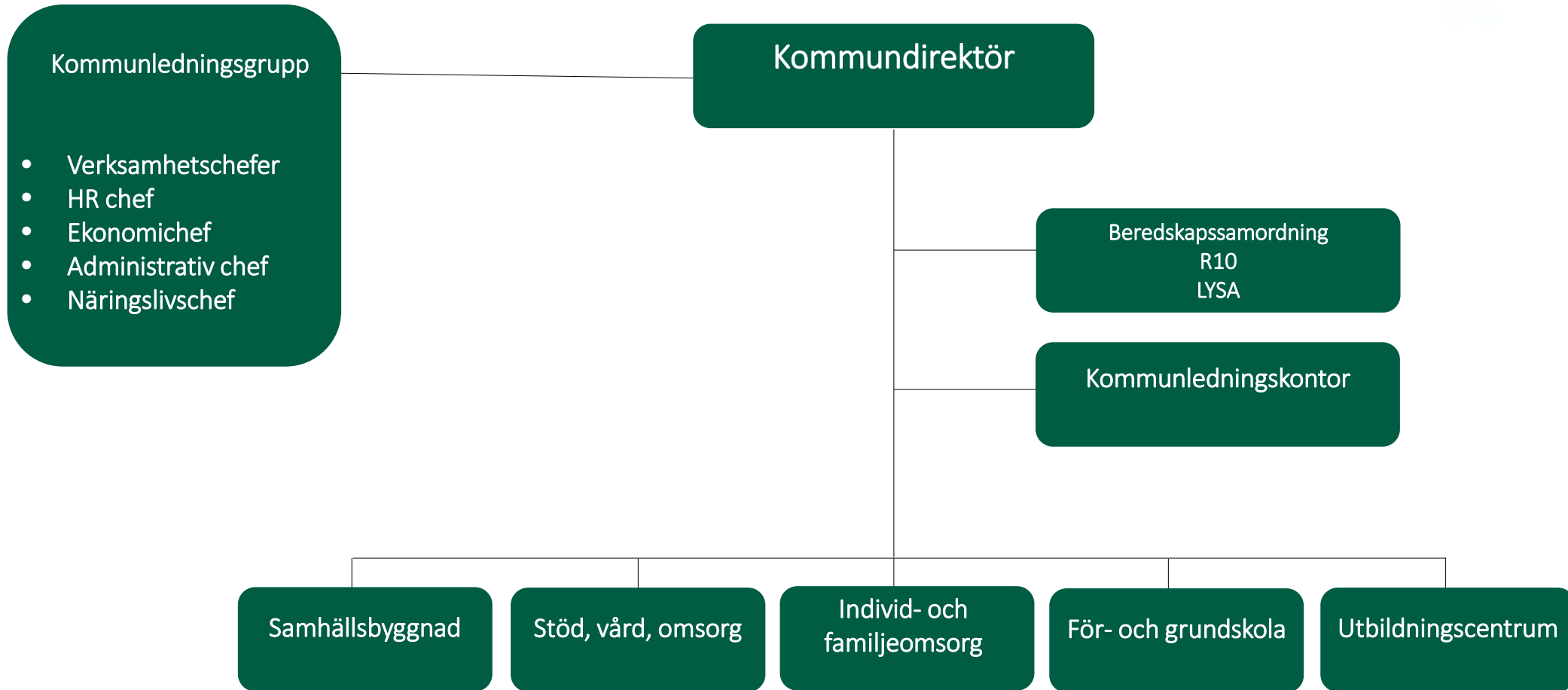
Verksamhet

Chefsnivåer Lycksele kommun

Förvaltningsledning

Kommunledningskontor

Kanslienhet

Posthantering
Diarieföring
Protokollskrivning
Expediering av beslut
Arkivering
Arkiv
Utlämnande av
allmänna handlingar
Dokumenthantering
Valadministration
Juridiskt rådgivande
enligt KL
LUPP-undersökningar
ANDT-undersökningar
Minoritetspråkmedel
Samiska rådet
Folkhälsoråd
Rådet för
funktionshindrade och
pensionärer

HR-enhet

Arbetsrätt
Avtal
Förhandling
Anställningar
Löner
Lönebildning
Pensioner
Statistik
Arbetsmiljö
Rehab
Kompetensförsörjning
Arbetsgivarvarumärke
Kompetensutveckling

Ekonomienhet

Statistik
Budget
Ekonomi
uppföljning
Finansiering
Redovisning
Årsredovisning
Delårsrapport
Kundfakturor
Leverantörs
fakturor
Upphandling
Avtalsjuridik
Budget och
skuldrådgivning

Kostenhet

Måltidsservice
Kostrådgivning
till
Förskolor
Skolor
Gymnasieskola
Omsorgsboenden
LSS
Matlådor

Kommunikation
Verksamhetskontroll
Webmaster/E-tjänstesamverkan/Dataskyddsbud

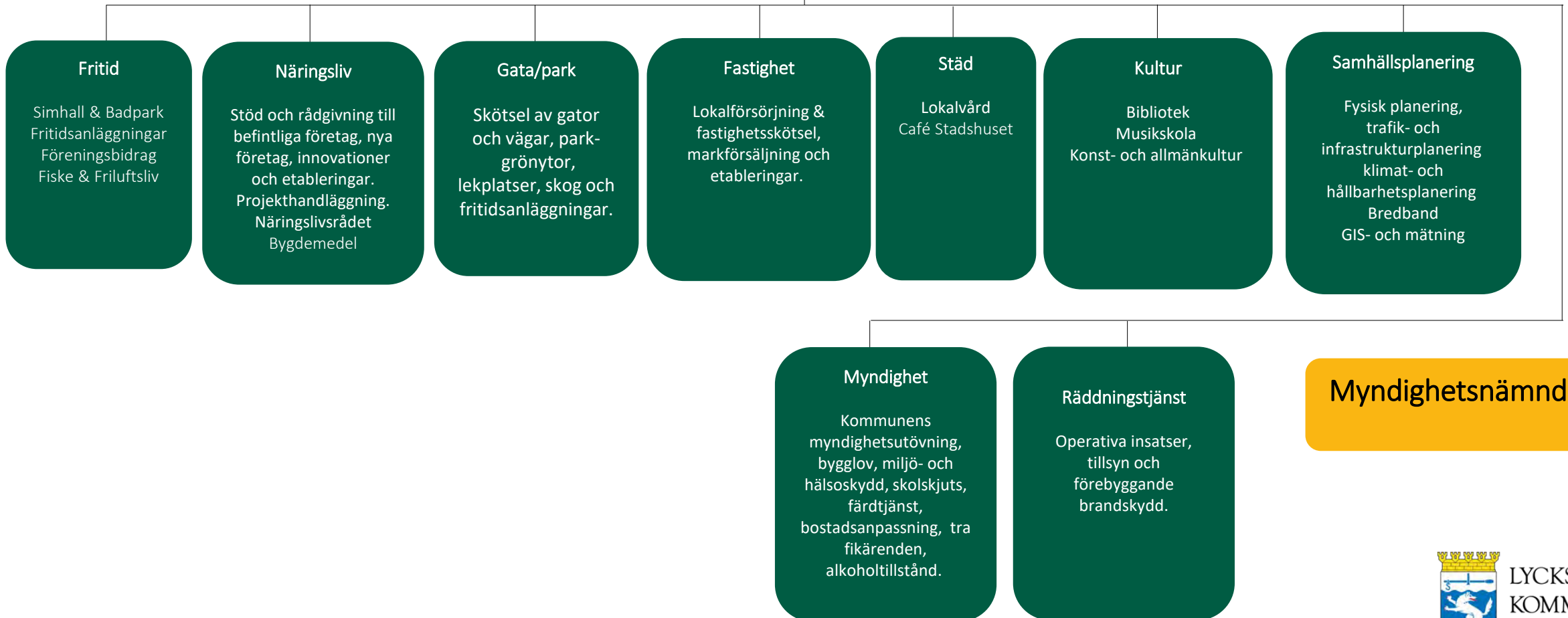
Överförmyndarenhet

Överförmyndarhandläggning
Rekrytering av ställföreträdare
Utbildning av ställföreträdare

Överförmyndarnämnd
i södra Lappland

Samhällsbyggnad

Stöd, vård och omsorg

Systemadministration

Avgiftshandläggning

Medicinsk ansvarig sköterska

Boende SoL

Ventilen

Maskrosen

BBV 14/ Öregården

Skogsglantan

Skytten/ Stugträdd/Frivillig verksamhet/Anhörigstöd

Hemtjänst

Norrmalm

Örträsk

Centrum/Nybruket

Södermalm/anhörigstöd/kontaktperson SoL
Villaryd/stödteam

Växelvård och Nattpatrull

LSS

Område 1

Område 2

Område 3

Hälsa- och sjukvård

Arbetsterapeuter
Fysioterapeuter
Sjuksköterskor

Individ- och familjeomsorg

Resurscentrum
Arbetsmarknadsåtgärder
Kommunservice
Ekonomiskt bistånd

Gemensam öppenvård
Familjebehandling Navet
Beroendevård
Fritidsgårdar
Familjecentral
Flyktingverksamhet
Stödboende

Daglig verksamhet
Socialpsykiatri
Röda Villan
Boendestöd

Personlig assistans
Övriga LSS-insatser 0 - 20 år

Utredning och insats
barn och familj

Biståndshandläggning
LSS – SoL
LOV Kundval

För- och grundskola

Administration

Förskolor

Forsdala förskola
Jonsta förskola

Furuvik förskola
Hedlunda förskola
Södermalm förskola

Johan Skyttes förskola
Umgransele förskola

Knaften förskola
Villaryd förskola

Lövstugan förskola
Norräng förskola
Norrskenet förskola
Örträsk förskola

(Förskolor) – Grundskolor - Fritidshem

Finnbacksskolan

Forsdalaskolan och fritidshem

Forsdalaskolan grundsärskola åk 1-9

Furuviksskolan och fritidshem
Hedlundaskolan och fritidshem

Knaften skola och fritidshem
Södermalmsskolan och fritidshem
Umgransele skola och fritidshem

Norrängsskolan och fritidshem

Kriberg förskola, skola och fritidshem
Ruksele förskola, skola och fritidshem

VÅR
DEMOKRATI
Värd att värna
varje dag

Vi står upp för demokratin.
www.vardemokrati.se

Administration
Vaktmästare
Bibliotek

Elevhälsa (UC & FoG)
Elevehem
Kuratorer
Skolsköterskor
Pedagoger
Logoped

Skolenhet 1

SYV
Teknikprogrammet
Naturvetenskapsprogrammet
El- och energiprogrammet

Skolenhet 2

IMSPR
Språkintröduktion
Studieverkstad, Studiegård
Fordons och transportprogrammet
Industriprogrammet

Skolenhet 3

Vård och omsorgsprogrammet
Gymnasiesärskolan
LSS-fritidsverksamhet
Barn- och fritidsprogrammet
Lärvux
Restaurang och livsmedelsprogrammet

Skolenhet 4

Bygg och Anläggning
Estetiska programmet
Ekonomiprogrammet
Samhällsvetenskapsprogrammet

Specialidrott Fotboll
sgymnasiet
Ishockeygymnasiet
Skidgymnasiet

Skolenhet 5

Lärcentrum
Högskoleutbildningar
Komvux
SFI
Akademi Norr
Samhällsorientering
Yrkehögskoleutbildning

Registrerade ärenden per nämnd

Nämnd	2016		2017		2018		2019		2020		2021 tom 11 nov	
	Dnr ärenden	Ärenden utskott/nämnd	Dnr ärenden	Ärenden utskott/nämnd	Dnr ärenden	Ärenden utskott/nämnd	Dnr ärenden	Ärende utskott/nämnd	Dnr ärenden	Ärende utskott/nämnd	Dnr ärenden	Ärende utskott/nämnd
Kommunstyrelsen	308	186/157	286	162/136	344	175/158	490	230/214	451	227/201	322	183/166
Utbildningsnämnden	556	72/89	435	75/100	388	86/112	466	117/138	319	97/128	186	65/94
Socialnämnden	165	177/98	285	159/133	266	174/135	275	138/123	242	122/107	191	92/76
Överförmyndarnämnden							57	117	47	86	54	80
Tekniska nämnden	225	71/83	147	62/60	172	64/71						
Personalnämnden	47	46	33	44	38	70						
Kostnämnden	59	49	50	62	32	70	53	71	31	52		
Myndighetsnämnden*	51	92	55	86	50	74	55	93	64	97	69	105
Kommunfullmäktige		137		110		149		156		144		98

Tack för oss!

LYCKSELE
KOMMUN
LIKSIJUN KOMMUVDNA

<http://www.lycksele.se/>

Riktlinjer för ersättningar till förtroendevalda

Riktlinjer för ersättningar till förtroendevalda

Innehåll

ALLMÄNNA BESTÄMMELSER.....	2
§ 1 Förtroendeuppdrag som omfattas av bestämmelserna	2
§ 2 Ersättningsberättigade sammanträden m.m.	2
ERSÄTTNING FÖR FÖRLORAD ARBETSINKOMST SAMT FÖR FÖRLORADE SEMESTERFÖRMÅNER	3
§ 3 Förlorad arbetsinkomst.....	3
Verifierat belopp, maximalt 5 %	3
Schablonberäknat belopp, maximalt 5 %.....	3
§ 4 Förlorad semesterförmån	4
§ 5 Förlorad pensionsförmån ersätts med pension för förtroendeuppdraget.....	5
§ 6 Särskilda arbetsförhållanden m. m.....	5
§ 7 Arvoden m.m.....	5
§ 7a Årsarvode	5
Kommunalrådsarvoden	6
§ 7b Fast arvode	6
§ 8 Partistöd.....	7
§ 9 Begränsat arvode	7
§ 10 Arvode för sammanträden mm.....	7
ERSÄTTNING FÖR KOSTNADER.....	7
§ 11 Resekostnader se Östhammars kommuns resepolicy.....	7
§ 12 Barn tillsynskostnader	7
§ 13 Kostnader för vård och tillsyn av funktionshindrad eller svårt sjuk	8
§ 14 Funktionshindrad förtroendevalds särskilda kostnader.....	8
§ 15 Övriga kostnader	8
GEMENSAMMA BESTÄMMELSER	8
§ 16 Hur man begär ersättning	8
§ 17 Tidsfrist	8
§ 18 Tolkning av bestämmelserna.....	8
§ 19 Utbetalning	9
§ 20 Uppräkning.....	9

ALLMÄNNA BESTÄMMELSER

§ 1 Förtroendeuppdrag som omfattas av bestämmelserna

Dessa bestämmelser gäller förtroendevalda som avses i 4 kap § 1 kommunallagen (SFS 2017:725).

För förtroendevalda som fullgör uppdrag på heltid eller på minst 40 % av heltid gäller endast § 7 samt § 10-19.

Alla ersättningar i arvodesreglementet anges som en procentsats av riksdagsmannaarvodet. Aktuella arvodessummor för innevarande år återfinns i bilagan ”Beloppsbilagan för ersättningar till förtroendevalda”.

§ 2 Ersättningsberättigade sammanträden m.m.

Tjänstgörande ledamöter och närvarande ersättare har rätt till ersättning enligt vad som närmare anges i § 3-6, § 9 i detta dokument enligt Kap. 4 § 12-18 Kommunallagen.

- a) sammanträde med kommunfullmäktige, fullmäktigeberedning, kommunstyrelsen och övriga nämnder, nämndutskott, nämndberedningar, liksom revisorernas sammanträden
- b) sammanträden i gemensamma nämnder
- c) sammanträden med utredningskommittéer, projektgrupper och arbetsgrupper
- d) protokolljustering, då särskild tid och plats bestämts
- e) partigruppsmöten, som är nödvändiga under sammanträde som anges under a)
- f) konferens, informationsmöte, studiebesök, uppdrag som kontaktperson, studieresa, kurs eller liknande som rör kommunal angelägenhet och som har ett direkt samband med det kommunala förtroendeuppdraget samt sammanträden med bolag, stiftelser och föreningar och som grundas på ett nämnd- eller styrelsebeslut.
- g) överläggning med företrädare för annat kommunalt organ än det den förtroendevalde själv tillhör
- h) sammankomst med kommunalt samrådsorgan/intressentsammansatt organ
- i) presidiummöte i fullmäktige, fullmäktigeberedning, nämnd eller utskott
- j) besiktning eller inspektion
- k) Kommunfullmäktige beslutar om arvode för ordförande och vice ordförande i Stiftelsen Östhammarshem. Arvodet utgår från Stiftelsen Östhammarshem.
- l) överläggning med utomstående myndighet eller organisation
- m) fullgörande av granskningsuppdrag inom ramen för ett revisionsuppdrag
- n) ledamöter valda eller utsedda till specifika interna eller externa uppdrag i olika typer av organisationer
- o) socialjour (se bilaga 1)
- p) vigselförrättning (se bilaga 2)
- q) röstmottagare (se bilaga 3)
- r) ordförandeöverläggning för majoriteten där kommunstyrelsens ordförande eller 1:e vice ordförande kallar
- s) vice ordförandeöverläggning för oppositionen där kommunstyrelsens 2:e vice ordförande kallar
- t) gruppledarträff där kommunstyrelsens ordförande, 1:e vice ordförande, 2:e vice ordförande eller kommunfullmäktiges presidium kallar.

ERSÄTTNING FÖR FÖRLORAD ARBETSINKOMST SAMT FÖR FÖRLORADE SEMESTERFÖRMÅNER

§ 3 Förlorad arbetsinkomst

Förtroendevald som förlorar arbetsinkomst på grund av förrättning eller sammanträde har rätt till ersättning för styrkt förlorad arbetsinkomst med högst det belopp per dag eller timme som framgår av bilaga.

Förtroendevald som kan visa att en arbetsinkomst förlorats, men inte till vilket belopp, har rätt till en schablonersättning beräknad på grundval av aktuell sjukpenninggrundande inkomst på sätt som framgår av bilaga.

Det är viktigt att betona att ersättning för förlorad arbetsinkomst förutsätter att vederbörande verkligen fått ett löneavdrag eller en inkomstförlust på grund av uppdraget. En förtroendevald som medvetet lämnar felaktiga uppgifter gör sig skyldig till brottslig handling.

Definition av begreppet arbetsinkomst

Med arbetsinkomst avses kontant lön eller inkomst av rörelse eller jordbruksfastighet. En förutsättning för att ersättning ska kunna betalas är att den förtroendevalde kan påvisa att han verkligen har förlorat arbetsinkomst på grund av uppdraget.

Den som är passiv ägare till jordbruksfastighet eller till företag kan inte i något fall anses förlora arbetsinkomst från fastigheten eller rörelsen genom ett kommunalt förtroendeuppdrag. Eventuellt utebliven inkomst av kapital eller av tillfällig förvärvsverksamhet kan inte heller åberopas som grund för att få ersättning. Uteblivet arvode från annat politiskt uppdrag ger givetvis inte heller rätt till ersättning för förlorad arbetsinkomst.

Verifierat belopp, maximalt 5 %

Förtroendevald som kan visa att arbetsinkomst förlorats, men inte till vilket belopp, t e x egen företagare eller förtroendevalda som har flera anställningar och/eller att ersättning beräknas med årsarbetstid, bonus etc. beräknas den förlorade arbetsförtjänsten utifrån aktuell sjukpenninggrundande inkomst. Fyll i *Intyg om förlorad arbetsinkomst*.

Schablonberäknat belopp, maximalt 5 %

Ersättning för förlorad arbetsinkomst kan utgå för högst 8 timmar per dygn om inte schemaläggning av arbetstiden påvisar annat förhållande. Ersättning sker också för uteblivet tillägg för obekväm arbetstid och andra i lönen ingående tillägg.

Regeln om ersättning för förlorad arbetsinkomst är inte tillämplig för förtroendevald med heltid eller minst 40 %.

Maximibeloppen justeras för varje kalenderår utifrån arvodesnivån för kommunalråd per den 1 januari respektive år.

Intyg om förlorad arbetsinkomst

Förtroendevald som är anställd hos annan än Östhammars kommun ska genom intyg från arbetsgivare styrka inkomstförlusten, se bilaga 3. Två alternativa rutiner får tillämpas för att styrka inkomstförlust i anställning. Den förtroendevalde väljer vilken rutin hen vill tillämpa och anmäler sitt val till nämnden.

a) Intyg för beräkning av ersättningsbelopp per dag eller timme samt intyg över gjorda löneavdrag. Den förtroendevalde lämnar uppgift om vilket löneavdrag som hans arbetsgivare gör vid frånvaro för förtroendeuppdrag. Uppgifterna intygas av den förtroendevalde och arbetsgivaren på särskilt fastställd blankett. Intyget inlämnas till Lednings- verksamhetsstöd i början av varje mandatperiod och därefter så snart inkomstförhållandena ändras.

Den förtroendevalde ska, utöver ovan angivet intyg, minst en gång per år senast under februari månad året efter utbetalningsåret lämna intyg från sin arbetsgivare som visar vilka avdrag som under aktuell period har gjorts för ledighet för förtroendeuppdraget. Kopia av lönespecifikation eller kontrolluppgift godtas som intyg om det av dessa framgår med vilket sammanlagt belopp som löneavdrag gjorts för ledighet för förtroendemannauppdrag. I annat fall godtas annat av arbetsgivaren särskilt utfärdat intyg över gjorda avdrag för ledighet för förtroendemannauppdrag.

Om det vid avstämningsperiodens slut visar sig att den förtroendevalde erhållit ersättning för förlorad arbetsinkomst som överstiger gjorda avdrag ska rättelse ske genom att det för mycket erhållna beloppet återbetalas.

b) Intyg lämnas fortlöpande per månad eller per sammanträde/förrättning.

Förtroendevald som väljer detta alternativ ska fortlöpande per månad eller per sammanträde/förrättning genom intyg från arbetsgivare styrka för vilken tid och med vilket belopp som löneavdrag har gjorts. Utbetalning av ersättning för förlorad arbetsinkomst sker då utifrån detta underlag. Något ytterligare intyg härutöver som styrker förlorad arbetsinkomst behöver inte lämnas av den som väljer detta alternativ.

§ 4 Förlorad semesterförmån

Förtroendevalda har rätt till ersättning för styrkt förlorad semesterförmån med högst det belopp fullmäktige beslutat.

Verifierat belopp:

- a) Förlorad semesterersättning, maximalt: 12 % på utbetald ersättning för förlorad arbetsinkomst.
- b) Förlorade semesterdagar, maximalt 5 %.

Förtroendevalda som kan visa att semesterförmånen faktiskt påverkas men inte på vilket sätt har rätt till en schablonersättning på sätt som fullmäktige beslutat.

Schablonberäknat belopp:

Procentuellt påslag med 12 % på utbetald ersättning för förlorad arbetsinkomst.

§ 5 Förlorad pensionsförmån ersätts med pension för förtroendeuppdraget

Bestämmelser i OPF-KL18 (Omställningsstöd och Pension för Förtroendevalda inom kommuner och Landsting) reglerar pensionsavsättning för förtroendevalda som tidigare omfattas av OPF-KL14 eller som tillträder vid valet 2018.

För förtroendevalda som fullgör uppdrag på heltid eller minst 40 % av heltid och påbörjat sitt uppdrag före 2014 års kommunalval, ersätts enligt PBF. (Pensionsbestämmelser för förtroendevalda).

Kommunalråd som omfattas av pensionsbestämmelserna har inte rätt till ersättning för förlorad pensionsförmån.

§ 6 Särskilda arbetsförhållanden m. m

Rätten till ersättning enligt § 3-5 omfattar nödvändig ledighet för förtroendevalda med speciella arbetstider eller särskilda arbetsförhållanden i övrigt när det inte kan anses skäligt att de förtroendevalda fullgör sina ordinarie arbetsuppgifter i direkt anslutning till sammanträdet eller motsvarande.

Förtroendevald har inte rätt till ersättning för styrkt förlorad arbetsinkomst eller för styrkt förlorad semesterförmån om schablonersättning tidigare utbetalats för den förlorade inkomsten eller den förlorade semesterförmånen.

§ 7 Arvoden m.m.

Förtroendevalda som fullgör uppdrag på heltid eller på minst 40 % av heltid har rätt till årsarvode med belopp som fullmäktige beslutat.

För årsarvorderande förtroendevalda vars årsarvode uppgår till minst 40 % av heltid utgår ingen ersättning för de sammanträden, förrättningar eller dylikt med kommunen eller kommunägda bolag, som gäller det uppdrag som årsarvodet avser, se 2 §.

§ 7a Årsarvode

För förtroendevalda på minst 40 % tillämpas nedanstående paragraf i "Allmänna bestämmelser" (AB).

§ 8 Bisysslor

Innehav av bisyssla prövas av fullmäktige

§ 19 Samordningsbestämmelser

§ 27 Semesterförmåner utges som engångsbelopp på juni månads utbetalning av arvode, ersättningen beräknas enligt AB.

§ 28 Ledighet och förmåner vid sjukdom m.m.

§ 29 Föräldraledighet

§ 39 Avtalsförsäkringar m.m.

Kommunalrådsarvoden

Finanskommunalrådets och 2:a majoritetsrådets arvoden är 95 % av riksdagsmannaarvodet. Oppositionsrådets arvode är 90 % av riksdagsmannaarvodet. Förtroendevalda som fullgör uppdrag på heltid eller på minst 40 % av heltid har rätt till arvode enligt § 9 för sammanträde med fullmäktige.

§ 7b Fast arvode

Fasta arvodet är ersättning för telefontid, inläsning av ärenden, överläggningar med förvaltningschef, kontakter med massmedia, överläggningar med egna partigrupper och även med övriga partigrupper m.m.

Arvode	% av riksdagsmannaarvode
Ordförande	
Ordf. i Kommunfullmäktige	4,4 %
Ordf. i Valnämnden	0,4 %
Ordf. i Kultur- och Fritidsnämnden	9 %
Ordf. i Socialnämnden	40 %
Ordf. i Barn- och utbildningsnämnden	40 %
Ordf. i Bygg- och Miljönämnden	20 %
Ordf. i Stiftelsen Östhammarshem	7,6 %
Ordf. i revisionen	2,8%
1:e vice ordförande	
1:e vice ordf. i Kommunfullmäktige	1 %
1:e vice ordf. i Valnämnden	0,1 %
1:e vice ordf. i Kultur- och Fritidsnämnden	1 %
1:e vice ordf. i Socialnämnden	2,2 %
1:e vice ordf. i Barn- och utbildningsnämnden	2,2 %
1:e vice ordf. i Bygg- och Miljönämnden	2,2 %
Vice ordf. i Stiftelsen Östhammarshem	1,5 %
2:e vice ordförande	
2:e vice ordf. i Kommunfullmäktige	1 %
2:e vice ordf. i Valnämnden	0,1 %
2:e vice ordf. i Kultur- och Fritidsnämnden	2 %
2:e vice ordf. i Socialnämnden	4 %
2:e vice ordf. i Barn- och utbildningsnämnden	4 %
2:e vice ordf. i Bygg- och Miljönämnden	4 %
Ordinarie ledamot i kommunstyrelsens arbetsutskott som inte är kommunalråd	12,6 %
Ordinarie ledamot i kommunstyrelsen som ensam representerar ett parti men saknar representant i kommunstyrelsens arbetsutskott	4 %
Förtroendevald revisor	1,4 %

§ 8 Partistöd

Partistöd regleras med egna regler i ”Regler för kommunalt partistöd i Östhammars kommun”.

§ 9 Begränsat arvode

Förtroendevalda som fullgör uppdrag på mindre än 40 % av heltid har rätt till begränsat arvode i den utsträckning som fullmäktige beslutat.

§ 10 Arvode för sammanträden mm.

Förtroendevalda, som inte är årsarvoderade har rätt till timarvode med belopp och på sätt som fullmäktige beslutat. Basen för timarvodet är riksdagsmannaarvodet delat med 165 som motsvarar antalet arbetade timmar per månad.

Timarvode:

Första timman	82,5 %
Därefter per påbörjad hel timme	42 %
Därefter per påbörjad halv timme	21 %

Vid deltagande i flera sammanträden samma dag utgår arvode för sådant uppehåll mellan sammanträdena, som varar högst 1 timme.

Varar uppehållet mer än 1 timme och påbörjas ett nytt sammanträde utgår ett nytt arvode första timmen.

Förtroendevald, som deltar i flera sammanträden samma dag, ska lämna uppgift om detta sekreteraren vid något av sammanträdena eller direkt till Lednings- och verksamhetsstöd.

ERSÄTTNING FÖR KOSTNADER

§ 11 Resekostnader

Avseende resekostnader gäller Östhammars kommuns resepolicy.

§ 12 Barntillsynskostnader

Ersättning betalas för kostnader som uppkommit till följd av deltagande vid sammanträden eller motsvarande för vård och tillsyn av barn som vårdas i den förtroendevaldes familj och som under kalenderåret inte hunnit fylla tolv år. Om särskilda skäl föreligger kan ersättning utges även för äldre barn. Ersättning betalas dock med högst det belopp som fullmäktige beslutat.

Ersättning utgår endast till förtroendevald med uppdrag mindre än 40 % av heltidsarvode.

Styrka kostnader, maximalt 1 000 kronor/dag

§ 13 Kostnader för vård och tillsyn av funktionshindrad eller svårt sjuk

Ersättning betalas för kostnader som uppkommit till följd av deltagande vid sammanträden eller motsvarande för vård och tillsyn av funktionshindrad eller svårt sjuk person som vistas i den förtroendevaldes bostad. Ersättning betalas dock med högst det belopp som fullmäktige beslutat.

Styrkta kostnader, maximalt 1 000 kronor/dag

§ 14 Funktionshindrad förtroendevalds särskilda kostnader

Ersättning betalas till funktionshindrad förtroendevald för de särskilda kostnader som uppkommit till följd av deltagande vid sammanträden eller motsvarande och som inte ersätts på annat sätt. Här ingår kostnader för t ex resor, ledsagare, tolk, hjälp med inläsning och uppläsning av handlingar och liknande. Ersättning betalas dock med högst det belopp som fullmäktige beslutat.

§ 15 Övriga kostnader

För andra kostnader än som avses i § 11-14 betalas ersättning om den förtroendevalde kan visa att särskilda skäl legat till grund för dessa kostnader. Ersättning utgår inte om den förtroendevalde haft rimliga möjligheter att genom omdisponering av arbete eller på annat sätt kunna förhindra att kostnaderna uppkom.

GEMENSAMMA BESTÄMMELSER

§ 16 Hur man begär ersättning

För att få ersättning enligt § 3-6 och § 11-15 skall den förtroendevalde styrka sina förluster eller kostnader. Förluster eller kostnader skall anmälas till fullmäktiges eller nämndens sekreterare eller till annan som utsetts att ta emot dem.

Arvode enligt § 7-9 betalas ut utan föregående anmälan.

§ 17 Tidsfrist

Yrkande om ersättning för förlorad arbetsinkomst skall framställas senast inom 3 månader från dagen för sammanträde eller motsvarande till vilken förlusten hänförs sig.

Yrkande om ersättning för förlorad semesterförmån skall framställas under innevarande år eller senast 31 mars nästkommande år.

Yrkande om andra ersättningar enligt dessa bestämmelser skall framställas senast inom ett år från dagen för sammanträde eller motsvarande till vilken kostnaden hänförs sig.

§ 18 Tolkning av bestämmelserna

Frågor om tolkning och tillämpning av dessa bestämmelser avgörs av kommunstyrelsens arbetsutskott.

§ 19 Utbetalning

Årsarvoden betalas ut med en tolfte del per månad.

Övriga ekonomiska förmåner betalas ut en gång per månad.

Pension betalas ut i samband med att den förtroendevalde avgår med pension inom sitt ordinarie arbete.

§ 20 Uppräkning

Från och med 1 januari sker uppräkning av ersättningarna med samma procentsats som riksdagsmannaarvodet.

Lednings- och verksamhetsstöd

Bilaga 1 till "Riktlinjer för ersättning till förtroendevalda"

Ersättning för socialjour

Ledamöter och ersättare i Socialnämnden som tjänstgör enligt fastställt tjänstgöringsschema erhåller en ersättning på 2 000 kronor per jourvecka.

Timersättning och reskostnadsersättning utgår inte för förrättning i samband med jourcen.

Uppräkning sker årligen genom att riksdagsmannaarvodets uppräkning används

Lednings- och verksamhetsstöd

Bilaga 2 till ”Riktlinjer för ersättning till förtroendevalda”

Ersättning för vigselförrättare

Vigselförrättarna förordnas av Länsstyrelsen, som även betalar ett arvode på 110 kronor för varje vigsel. Förordnandet får inte användas i eller ingå som ett led i kommersiell verksamhet. Inga avgifter får tas ut av de som ska vigas.

Vigselförrättare i Östhammars kommun ersätts med 800 kronor per vigsel. Ersättningen syftar till att täcka resor, administration och utgifter. Om vigselförrättare har fler än två vigslar på samma plats under samma dygn ersätts vigsel tre och därutöver med 200 kronor per vigsel.

En gåva från Östhammars kommun överlämnas i samband med vigseln.

Uppräkning av arvodet sker årligen genom att riksdagsmannaarvodets uppräknings används.

Bilaga 3 ”Förslag till arvode under folkomröstning, val till riksdag, kommun och landsting samt val till europaparlamentet”

Beskrivning

Valnämndens huvudsakliga uppgift är att se till att val genomförs korrekt, säkert och på ett förtroendegivande sätt. Röstmottagarna är valnämndens representanter i vallokalen. Som röstmottagare på valdagen ska man medverka till att valet genomförs korrekt, tryggt och säkert. I arbetsuppgifterna ingår att hålla ordning i vallokalen, ta emot röster och pricka av i röstlängden, att vid behov hjälpa väljaren med information och material som rör röstningen, att räkna och granska rösterna samt att sortera förtidsrösterna.

För att få tjänstgöra som röstmottagare måste röstmottagaren ha genomgått en utbildning.

Som röstmottagare kan du även vara ordförande eller vice ordförande i vallokal eller arbetsledare i röstningslokal. Dessa utsedda personer har då ett huvudansvar för röstningsförfarandet i vallokalen respektive röstningslokalen.

Arvode

Arvode för ovanstående arbete utgår enligt nedan:

Röstmottagare inklusive ordförande/viceordförande/arbetsledare 200 kr/timme

Ordförande och vice ordförande i vallokal samt arbetsledare i röstningslokal 700 kr/val

Utbildning 400 kr/utbildningstillfälle

Ersättningen omfattar all tid som läggs ned på valet. Ersättning till röstmottagare per timme gäller tid i röstningslokal eller vallokal. Tid för besiktning av lokaler, inläsning av material, möblering utöver vad som sker i direkt anslutning till lokalens öppettider, restid samt andra förberedande uppgifter ersätts inte särskilt utan ingår i de övriga arvoden. Tid för att ställa i ordning lokalen samt köra valsedlar på valnatten ingår i uppdraget och räknas in i den arvodesberättigade tiden. I det särskilda arvodet till ordförande, vice ordförande samt arbetsledare i röstningslokal ingår även de merkostnader som uppkommer vid användande av sin privata telefon samt ersättning för tillhandahållande av fika. I påslaget räknas också det ytterligare ansvar och ytterligare uppgifter såsom planering av lokalens möblering in.

Ersättningen utgör beskattningsbar inkomst.

Reseersättning utgår i enlighet med Östhammars kommuns bestämmelser om ersättningar och arvode till förtroendevalda när resan sker i samband med arvodesberättigade uppdrag.

(Arvodena anges med 2019 års summor, som räknas upp i enlighet med bestämmelserna i riktlinjerna.)

Beloppsbilaga 2019

Riktlinjer för ersättningar till förtroendevalda

Riksdagsmannaarvodet för 2019 är :

66 900 kr /månad

Ersättning	Paragraf i riktlinjerna	Procent av riksdagsmannaarvodet	Belopp	Periodicitet
Förlorad arbetsinkomst	3	5%	3 345	per/dag
Förlorad semester förmån	4	5%	3 345	per/dag
Kommunalrådsarvode :	7a			
Finanskommunalråd		95%	63 555	per/mån.
2:a majoritetsråd		95%	63 555	per/mån.
Oppositionsrådet		90%	60 210	per/mån.
Ordförandearvoden:	7b			
Kommunfullmäktige		4,4%	35 323	per/år
Valnämnden		0,4%	3 211	per/år
Kultur och Fritidsnämnden		9,0%	72 252	per/år
Socialnämnden		40,0%	321 120	per/år
Barn och utbildningsnämnden		40,0%	321 120	per/år
Bygg och Miljönämnden		20,0%	160 560	per/år
Revisionen		2,8%	22 478	per/år
Stiftelsen Östhammarshem		7,6%	61 013	per/år
1:e vice ordförande arvode	7b			
Kommunfullmäktige		1,0%	8 028	per/år
Valnämnden		0,1%	803	per/år
Kultur och Fritidsnämnden		1,0%	8 028	per/år
Socialnämnden		2,2%	17 662	per/år
Barn och utbildningsnämnden		2,2%	17 662	per/år
Bygg och Miljönämnden		2,2%	17 662	per/år
Stiftelsen Östhammarshem		1,5%	12 042	per/år
2:e vice ordförande arvode	7b			
Kommunfullmäktige		1,0%	8 028	per/år
Valnämnden		0,1%	803	per/år
Kultur och Fritidsnämnden		2,0%	16 056	per/år
Socialnämnden		4,0%	32 112	per/år
Barn och utbildningsnämnden		4,0%	32 112	per/år
Bygg och Miljönämnden		4,0%	32 112	per/år

Ersättning	Paragraf i riktlinjerna	Procent av riksdagsmannaarvodet	Belopp	Periodicitet
Ordinarie ledamot i kommunstyrelsens arbetsutskott som inte är kommunalråd	7b	12,6%	101 153	per/år
Ordinarie ledamot i Kommunstyrelsen som ensam representerar ett parti men saknar representant i kommunstyrelsens arbetsutskott.	7b	4,0%	32 112	per/år
Förtroendevald revisor	7b	1,4%	11 239	per/år
Timarvode:	10			
Basen för timarvodet är riksdagsmannaarvodet delat med 165 som motsvarar antalet arbetade timmar per månad				
Första timman, 82,5 % av arvodet per timme			335	per/timme
Därefter per påbörjad heltimme, 42 % av arvodet per timme			170	per/timme
Därefter per påbörjad halvtimme, 21% av arvodet per timme			85	per/timme
Övriga ersättningar:				
Vigselförrättning (enligt KS-2018-386)			800	per vigsel
Om fler än två vigslar på samma plats och dygn tillkommer ytterligare ersättning			200	per vigsel
Resekostnadsersättning			18,50	kronor per mil
Socialjour			2 000	per/vecka

Schablonbelopp beräknas enligt följande:

a) aktuell sjukpenninggrundande inkomst (SGI) delat med 260 dagar = ersättning/dag

b) aktuell sjukpenninggrundande inkomst (SGI) delat med 260 dagar delat med 8 timmar = ersättning/tim

Halvdagsersättning = ersättning/dag enligt a) x 0.5

Bestämmelser om omställningsstöd och pension för förtroendevalda (OPF-KL)

www.osthammar.se

Bestämmelser om omställningsstöd för förtroendevalda

§ 1 Tillämpningsområde

Bestämmelser om omställningsstöd gäller för förtroendevald som avses i 4 kap. 1 § kommunallagen och som fullgör uppdrag hos kommunen eller landstinget/regionen på heltid eller betydande del av heltid, med sammanlagt minst 40 procent av heltid.

Bestämmelserna tillämpas på förtroendevald som väljs för första gången i samband med valet 2014 eller senare, eller som i tidigare uppdrag inte omfattats av PBF, PRF eller andra omställnings- och pensionsbestämmelser för förtroendevalda.

En pensionsmyndighet ska finnas. Med pensionsmyndighet avses den nämnd som enligt fullmäktiges beslut har i uppdrag att tolka och tillämpa dessa bestämmelser.

§ 2 Stöd för återgång till arbete

Ett omställningsstöd bör i första hand ses som ett tidbegränsat omställningsstöd och kunna kombineras med aktiva omställningsinsatser för förtroendevald som så önskar, i syfte att underlätta övergången till arbetslivet när en förtroendevald lämnat sitt (sina) uppdrag.

Omställningsstöden ska stödja och hjälpa en förtroendevald i hans eller hennes omställning till ett nytt arbete. Det förutsätts att den förtroendevalde själv aktivt verkar för att få ett nytt arbete.

Omställningsstöd för förtroendevalda

§ 3 Aktiva omställningsinsatser

Rätt till aktiva omställningsinsatser har förtroendevald som innehaft ett eller flera uppdrag med sammanlagt minst 40 procent av heltid och som lämnat sitt (sina) uppdrag efter minst fyra års sammanhängande uppdragstid och som inte fyllt 65 år när han eller hon lämnar sitt uppdrag.

Respektive kommun och landsting/region har att utifrån den förtroendevaldes förutsättningar ta ställning till lämpliga aktiva omställningsinsatser samt vilken kostnadsram som ska gälla. De åtgärder som erbjuds kan exempelvis, som på arbetsmarknaden i övrigt, bestå av rådgivningsinsatser och kompletterande utbildning.

Det innebär att omställningsinsatsernas omfattning och innehåll skiljer sig åt mellan olika individer.

§ 4 Ekonomiskt omställningsstöd

Ekonomiskt omställningsstöd gäller för förtroendevald som innehaft ett eller flera uppdrag med sammanlagt minst 40 procent av heltid och som lämnat sitt (sina) uppdrag efter minst ett års sammanhängande uppdragstid.

För varje år i uppdraget utges ett ekonomiskt omställningsstöd på 3 månader. Ekonomiskt omställningsstöd utges i högst tre år.

Det ekonomiska omställningsstödet utges med 85 procent under de två första åren och med 60 procent under år tre. Det ekonomiska omställningsstödet beräknas på den förtroendevaldes årsarvode året före avgångstidpunkten.

Ekonomiskt omställningsstöd utges av kommunen eller landstinget/regionen som längst till och med kalendermånaden innan den förtroendevalde fyller 65 år. För att uppbära ekonomiskt omställningsstöd krävs egen aktivitet från den förtroendevalde i syfte att hitta annan försörjning.

Det första årets utbetalning av ekonomiskt omställningsstöd samordnas inte med förvärvsinkomster. De två följande åren undantas årligen ett prisbasbelopp från samordning.

Rätten att erhålla ekonomiskt omställningsstöd upphör om den förtroendevalde på nytt blir innehavare av uppdrag med sammanlagt minst 40 procent av heltid hos kommunen eller landstinget/regionen, eller får uppdrag i Riksdagen eller regeringen.

§ 5 Förlängt ekonomiskt omställningsstöd

Förlängt ekonomiskt omställningsstöd gäller för förtroendevald som innehaft ett eller flera uppdrag med sammanlagt minst 40 procent av heltid och som lämnat sitt uppdrag efter minst åtta års sammanhängande uppdragstid.

Förlängt ekonomiskt omställningsstöd kan utges till förtroendevald tidigast från 61 års ålder och endast i omedelbar anslutning till att ekonomiskt omställningsstöd enligt § 4 upphört. Förlängt ekonomiskt omställningsstöd kan

utges för ett år i taget och som längst till och med kalendermånaden innan den förtroendevalde fyller 65 år.

Förlängt ekonomiskt omställningsstöd utges av kommunen eller landstinget/regionen efter årsvis ansökan från den förtroendevalde. Förlängt ekonomiskt omställningsstöd motsvarar 60 procent av den förtroendevaldes årsarvode året innan avgångstidpunkten.

För att uppbära förlängt ekonomiskt omställningsstöd krävs egen aktivitet från den förtroendevalde i syfte att hitta annan försörjning. Förlängt ekonomiskt omställningsstöd ska samordnas med förvärvsinkomster.

Rätten att erhålla förlängt ekonomiskt omställningsstöd upphör om den förtroendevalde på nytt blir innehavare av uppdrag med sammanlagt minst 40 procent av heltid hos kommunen eller landstinget/regionen, eller får uppdrag i Riksdagen eller regeringen.

§ 6 Ändringar av och tillägg till bestämmelserna

Förtroendevald är skyldig att underkasta sig de ändringar av och de tillägg till dessa bestämmelser som fullmäktige beslutar.

§ 7 Samordning

Omställningsersättningarna enligt §§ 4 och 5 ska samordnas/minskas med andra förvärvsinkomster om inte annat anges.

§ 8 Ansökan om omställningsstöd

Ansökan om omställningsstöd enligt §§ 3-5 ska göras skriftligt enligt de anvisningar som pensionsmyndigheten utfärdar. Den förtroendevalde bör få omställningsstöd utbetalad tre månader efter det att pensionsmyndigheten tagit emot sådan ansökan.

§ 9 Uppgiftsskyldighet och återbetalning av omställningsstöd

En förtroendevald är skyldig att lämna de uppgifter som pensionsmyndigheten begär för att kunna fastställa rätten till och beräkna omställningsstöd, ekonomiskt omställningsstöd och förlängt ekonomiskt omställningsstöd.

Har förtroendevald erhållit omställningsstöd, ekonomiskt omställningsstöd eller förlängt ekonomiskt omställningsstöd obehörigen eller med för högt belopp genom oriktiga uppgifter, underlåtenhet att fullgöra anmälningsskyldighet eller på annat sätt eller har förtroendevald i annat fall bort inse att utbetalningen var oriktig, ska det för mycket utbetalda beloppet återbetalas.

Pensionsmyndigheten kan – om särskilda skäl föreligger – besluta att helt eller delvis avstå från efterkrav.

Pensionsbestämmelser

§ 1 Tillämpningsområde m.m.

Bestämmelser om pension gäller för förtroendevald som avses i 4 kap. 1 § kommunallagen och som fullgör uppdrag hos kommunen eller landstinget/regionen.

Pensionsbestämmelserna tillämpas på förtroendevald som väljs för första gången i samband med valet 2014 eller senare, eller som i tidigare uppdrag inte omfattats av PBF, PRF-KL eller andra pensionsbestämmelser för förtroendevalda.

Pensionsbestämmelserna tillämpas på förtroendevald, oavsett uppdragets omfattning, om inte annat anges.

Pensionsbestämmelserna gäller inte för förtroendevald som vid tillträdet av uppdrag har rätt till egenpension på grund av anställning, har rätt till egenpensionsförmåner enligt PBF, PRF-KL eller annat uppdrag eller uppnått 67 års ålder.

Med ”rätt till egenpension” inbegrips att den förtroendevalde skulle kunnat få rätt till egenpension om ansökan härom ingivits.

Fullmäktige kan för särskilt fall besluta att pensionsbestämmelserna ska gälla och fastställa de villkor i fråga om pensionsrättens omfattning m.m. som kan finnas motiverade.

En pensionsmyndighet ska finnas. Med pensionsmyndighet avses den nämnd som enligt fullmäktiges beslut har i uppdrag att tolka och tillämpa pensionsbestämmelserna.

§ 2 Pensionsförmånernas omfattning

Pensionsförmåner enligt dessa bestämmelser är:

- a. avgiftsbestämd ålderspension
- b. sjukpension
- c. efterlevandeskydd
- d. familjeskydd

§ 3 Avgiftsbestämd ålderspension

En förtroendevald har rätt till avgiftsbestämd ålderspension enligt §§ 4 – 9 i pensionsbestämmelserna.

§ 4 Pensionsgrundande inkomst

En förtroendevalds pensionsgrundande inkomst beräknas per kalenderår och begränsas till högst 30 inkomstbasbelopp.

Den pensionsgrundande inkomsten beräknas per kalenderår och utgörs av den förtroendevaldes årsarvode, sammanträdesersättningar samt andra i det pensionsgrundande uppdraget (uppdragen) utgivna kontanta ersättningar.

För förtroendevald med uppdrag på heltid eller betydande del av heltid, det vill säga med minst 40 procent av heltid, ingår i den pensionsgrundade inkomsten även det avdrag/bortfall som förtroendevald fått från sitt arvode vid ledighet med sjukpenning, graviditetspenning, föräldrapenning eller tillfällig föräldrapenning samt när han eller hon är ledig enligt föräldraledighetslagen. I den pensionsgrundande inkomsten ska inte ingå ersättning som betalas ut till förtroendevald enligt 4 kap 12 § kommunallagen för förlorad arbetsinkomst, semesterförmån eller tjänstepensionsförmån eller ersättning som utgör traktamente eller kostnadsersättning.

§ 5 Pensionsavgifter

Pensionsavgiften beräknas i procent på den förtroendevaldes pensionsgrundande inkomst enligt § 4.

Pensionsavgiften är 4,5 procent på den pensionsgrundande inkomsten upp till och med 7,5 inkomstbasbelopp.

Pensionsavgiften är 30 procent på de delar av den pensionsgrundande inkomsten som överstiger 7,5 inkomstbasbelopp, intill dess den förtroendevalde har fyllt i 32 a § LAS angiven ålder. Därefter är pensionsavgiften 4,5 procent på hela den pensionsgrundande inkomsten.

För förtroendevald med uppdrag på heltid eller betydande del av heltid, och som får rätt till sjuk- eller aktivitetsersättning enligt socialförsäkringsbalken (SFB) och som en följd härav med stöd av 4 kap. 9 § kommunallagen befrias från sitt uppdrag före mandatperiodens utgång, ska pensionsavgift tillgodoräknas under tid då den förtroendevalde har rätt till sjuk- eller aktivitetsersättning enligt socialförsäkringsbalken (SFB).

Anmärkning

Pensionsavgift ska avsättas i förhållande till nedsatt arbetsförmåga i uppdraget (uppdragen). Pensionsavgiften beräknas på den pensionsgrundande inkomsten året före den förtroendevalde beviljas sjuk- eller aktivitetsersättning.

Förtroendevald tillgodoräknas pensionsavgift från kommunen, landstinget/regionen endast om den för kalenderåret är högre än 1,5 procent av samma års inkomstbasbelopp. Då förtroendevald inte tillgodoräknas

pensionsavgift betalar kommunen och landstinget/regionen ut motsvarande belopp direkt till den förtroendevalde i form av ersättning som inte är pensionsgrundande.

§ 6 Pensionsbehållning

Pensionsavgiften för ett kalenderår avsätts senast den 31 mars följande år till en pensionsbehållning hos respektive kommun eller landsting/region, där den förtroendevalde har innehaft uppdrag. Med pensionsbehållning avses summan av de årliga pensionsavgifter som intjänats hos respektive kommun eller landsting/region.

Pensionsbehållningen innehåller ett obligatoriskt efterlevandeskydd enligt § 11.

§ 7 Information

Pensionsmyndigheten ska lämna information till den förtroendevalde om hans eller hennes avgiftsbestämda pension, pensionsgrundande inkomst och avsättning av pensionsavgift.

§ 8 Utbetalning av avgiftsbestämd ålderspension

Utbetalning av avgiftsbestämd ålderspension, dvs pensionsbehållningen enligt § 6, sker månadsvis och tidigast från den tidpunkt den förtroendevalde kan få allmän pension utbetalad, och i övrigt enligt överenskommelse mellan den förtroendevalde och fullmäktige.

Ansökan om avgiftsbestämd ålderspension ska göras enligt de anvisningar som pensionsmyndigheten fastställt. Den förtroendevalde bör få pension utbetalad tre månader efter det att pensionsmyndigheten tagit emot sådan ansökan.

Avgiftsbestämd ålderspension kan utbetalas som engångsersättning till förtroendevald om värdet av pensionsbehållningen är högst 150 % av inkomstbasbeloppet året innan utbetalning av förmånen börjar.

§ 9 Uppgiftsskyldighet och återbetalning av avgiftsbestämd pension

Förtroendevald är skyldig att lämna de uppgifter som pensionsmyndigheten begär för att kunna fastställa rätten till och beräkna avsättning av pensionsavgift. Lämnas inte sådana uppgifter kan pensionsmyndigheten besluta att avsättningen ska minskas i skälig omfattning.

Om förtroendevald genom att lämna oriktiga uppgifter inte fullgör sin uppgiftsskyldighet eller på annat sätt orsakar att för hög pensionsavgift avsätts, kan detta belopp avräknas på kommande avsättningar av pensionsavgift.

Pensionsmyndigheten kan besluta att helt eller delvis efterge beloppet.

§ 10 Sjukpension

Sjukpension betalas ut till förtroendevald med uppdrag på heltid eller betydande del av heltid och som får rätt till sjuk- eller aktivitetsersättning enligt

socialförsäkringsbalken och som en följd härav med stöd av 4 kap. 9 § kommunallagen befrias från sitt uppdrag före mandatperiodens utgång. Sjukpensionen grundas och beräknas på den pensionsgrundande inkomsten enligt § 4 som den förtroendevalde hade året före den tidpunkt då sjuk- eller aktivitetsersättning beviljades.

Sjukpensionen motsvarar den månadsersättning som utgår till anställda enligt AGS-KL.

Sjukpension betalas ut under tid som den förtroendevalde har rätt till sjuk- eller aktivitetsersättning enligt SFB. Upphör rätten till sjuk- eller aktivitetsersättning upphör också rätten till sjukpension.

Fullmäktige kan för särskilt fall besluta att sjukpension ska fortsätta att betalas ut, dock inte för längre tid än då sjuk- och aktivitetsersättning enligt socialförsäkringsbalken lämnas.

Anmärkningar

1. Sjukpensionen utges i förhållande till nedsatt arbetsförmåga i uppdraget (uppdragen).
2. Sjukpensionen ska värdesäkras enligt de bestämmelser som gäller för utbetalning av månadsersättning enligt AGS-KL.

§ 11 Efterlevandeskydd

Efterlevandeskydd för avgiftsbestämd ålderspension, enligt § 6, innebär att pension betalas till efterlevande make/maka, registrerad partner, sambo eller barn vid förtroendevalds dödsfall.

Vid dödsfall innan avgiftsbestämd ålderspensionen börjat utbetalas till förtroendevald utbetalas värdet av pensionsbehållningen, enligt § 6, till förmånsberättigad efterlevande under max fem år.

Vid dödsfall efter det att livsvarig avgiftsbestämd ålderspension har börjat utbetalas till den förtroendevalde fortsätter utbetalningarna som ett efterlevandeskydd till efterlevande under maximalt 20 år efter det att ålderspensionen börjat utbetalas.

Efterlevandeskydd betalas i första hand till efterlevande make/maka, registrerad partner och sambo. I andra hand betalas efterlevandeskydd till efterlevande barn eller adoptivbarn, dock som längst till och med månaden innan barnet fyller 20 år.

Om det finns flera barn med rätt till efterlevandeskydd ska pensionsbehållningen delas lika mellan förmånsberättigade barn.

Efterlevandeskydd kan utbetalas som en engångsersättning till efterlevande om värdet av pensionsbehållningen är högst 150 % av inkomstbasbeloppet året före utbetalning av förmånen börjar.

§ 12 Familjeskydd vid förtroendevalds dödsfall

Familjeskydd betalas ut till förtroendevald med uppdrag på heltid eller betydande del av heltid. (Bestämmelser om familjeskydd utarbetas senare efter det att pågående avtalsförhandlingar om AKAP-KL avslutats.)

§ 13 Vissa inskränkningar i rätten till pensionsförmån

Angående påföljd i pensionsförmånshänseende för den som uppsåtligen framkallat förtroendevalds arbetsoförmåga eller död ska gälla vad som anges i 18, 19, 20 a och 100 a §§ lagen om försäkringsavtal.

§ 14 Ändringar av och tillägg till bestämmelserna

Förtroendevald är skyldig att underkasta sig de ändringar av och de tillägg till pensionsbestämmelserna som fullmäktige beslutar.

§ 15 Finansiering

För utfästelser enligt dessa bestämmelser svarar kommun och landsting/region.

§ 16 Ansökan om och utbetalning av sjukpension, efterlevandeskydd och familjeskydd

Utbetalning av sjukpension, efterlevandeskydd och familjeskydd sker månadsvis.

Ansökan om sjukpension, efterlevandeskydd och familjeskydd ska göras enligt de anvisningar som pensionsmyndigheten utfärdar. Den förtroendevalde eller förmånsberättigade bör få pension utbetalad tre månader efter det att pensionsmyndigheten tagit emot sådan ansökan.

§ 17 Uppgiftsskyldighet m.m.

Förtroendevald eller hans eller hennes efterlevande är skyldig att lämna de uppgifter som pensionsmyndigheten begär för att fastställa rätten till sjukpension, efterlevandeskydd och familjeskydd. Förtroendevald eller efterlevande som inte fullgör de skyldigheter pensionsmyndigheten fastställt förverkar rätten till förmåner och kan inte genom att senare fullgöra skyldigheten återfå rätten till förverkat belopp mer än sex månader tillbaka. Pensionsmyndigheten kan dock medge undantag.

Datum: 09-09-2021

Motion

Företags-snabben : För en bättre och effektivare service för företagare

Efter att företagsservicen och företagsklimatet blivit en fråga som lämnats utanför majoritetens prioriteter, är det dags för en ändring på detta.

Östhammars kommun har bland de sämsta placeringarna i Sverige gällande kommunens service och bemötande mot företagare.

”Tid är pengar och byråkrati tar tid”

En företagare ska inte behöva ringa till olika förvaltningar och jaga flera tjänstemän för att få svar på sina frågor. I dag har Östhammars kommun en service som heter Östhammar direkt. En service som fungerar mycket bra för kommunens invånare att få svar på enklare frågor inom en rad olika områden. Dock så är det sällan en verksamhetsfråga endast omfattas av en enda förvaltning, utan flera. Detta innebär att denna service blir något av ett hinder för den företagaren som behöver ha kontakt med flera olika förvaltningar samtidigt.

Detta är var för Moderaterna i Östhammars kommun vill införa Företags-snabben.

Servicen är ett liknande koncept som Östhammars direkt, med skillnaderna:

1. Det ska vara ett eget nummer som kommunens företag ringer till. Detta gör att man slipper köa i en växel som inte har med företagsfrågor att göra.
2. Det ska inte vara ett växelnummer. När du som företagare ringer till Företags-snabben så ska du direkt komma till en handläggare på kommunen. Alltså slippa flervalsalternativen och annat som tar upp tid som hade kunnat läggas på den egna verksamheten.
3. Tjänstemannen som tar emot ärendet ska kunna sammanställa samtliga frågor från företaget. Eftersom att verksamhetens frågor kan omfatta flera olika förvaltningar så är det viktigt att en helhetsbild tas. Genom denna tjänst ska företagarens samlade ärende sedan delas ut på respektive ansvarig tjänsteman, utan att företagaren ser till att detta sker.
4. Återkoppling till företaget. När företaget beskrivit sin fråga eller sitt problem och tjänstemannen delat ut ärendet på berörda tjänstemän, ska företagaren meddelas vilken tjänsteman som tilldelats vilken del av ärendet.
5. Lösning av ärendet. Efter att ärendet sammanställts, tjänstemän blivit tilldelade sina ansvarsområden, så ska svaren sammanställas i sin helhet och meddelas företaget vid tidigast möjliga tillfälle.

Men för att tillföra något, måste något annat tas bort. För att finansiera denna satsning ska budgetmedlen ”näringsbefrämjandeåtgärder” som idag används för att finansiera biljetter, middagar och galor istället användas för att faktiskt hjälpa företagarna. Detta motsvarar ungefär 2,1 miljoner kronor.

Därav yrkas att kommunfullmäktige i Östhammars kommun beslutar att:

- Företags-snabben införs som en separat service för kommunens företagare, i enlighet med denna motions beskrivning.
- Budgetposten, för middagar, fika och galor, ”näringsbefrämjandeåtgärder” istället används till att finansiera Företags-snabben.

Fabian Sjöberg
Ledamot, Moderaterna

Svar på motion från Fabian Sjöberg (M) gällande "Företagssnabben"

Jag vill börja med att liksom Fabian Sjöberg betona vikten av ett företagervänligt klimat i Östhammars kommun. I den av Svensk Näringsliv årligen publicerade rankinglistan, kommer inte vår kommun särskilt väl ut. Det finns många förklaringar till det, vilken huvudförklaring man väljer, beror på vem som uttalar sig. Rankingen mäter upplevelser hos de svarande, vilket ingen kan ta ifrån någon. Det finns dock ett antal andra mätetal som indikerar motsatsen, det vill säga att näringslivet i kommunen mår bra. Länets och ofta bland Sveriges lägsta arbetslöshetsprocent, visar tydligt att företagen anställer, samtidigt som det fortlöpande startas nya företag. Så sent som i höstas blev vi uppmärksammade på att kommunens företag toppar länets lönsamhetsstatistik för år 2021. Kommunens NKI har ökat under de senaste åren, vilket är ett kvitto på att ett ständigt förbättringsarbete ger resultat.

Nu till de ställda förslagen i motionen:

- I det bilagda tjänstemannautlåtandet från Elin Dahm redogörs för den lotsfunktion som vår kommun sedan flera år har inrättat. Det är fullt möjligt att via Östhammar Direkt nå denna funktion. Det är inte realistiskt, att som Sjöberg föreslår, ha tjänstepersoner ständigt stand-by, för att svara i telefon. Återkopplingen på samtal och eposter sker redan, men på ett mer ändamålsenligt sätt.
- Sjöberg påstår i sin motion att det för närvarande används 2,1 mkr till galor, middagar och fika, samt att dessa pengar ska användas till den föreslagna företagssnabben. Sjöberg har här tyvärr ägnat sig åt fria fantasier, för att underblåsa misstänksamhet mot kommunens nuvarande näringslivsarbete. Trist men förutsägbart! Har man inte goda argument så får man hitta på dem. Det är således 150 – 180 tkr som används till att sponsra företagargalan samt fika/luncher och liknande, i samband med att kommunen anordnar möten och träffar tillsammans med näringslivets företrädare. En helt rimlig kostnad, som dessutom gynnar ortens företagare som Sjöberg påstår sig värna om.

Med bilagda tjänsteutlåtande, såväl som ovanstående skrivning föreslås kommunfullmäktige avslå motionen i sin helhet.

Kommunförvaltningen
Elin Dahm

Tjänsteskrivelse med underlag för att besvara motion om "Översyn av företagandet i Östhammars kommun"

Kort beskrivning av motionen

Östhammars kommun har de senaste 10 åren försämrat sitt resultat i SN:s företagsranking och även NKI (Nöjd KundIndex) är lågt. Moderaterna yrkar därför att

- Utfästelser vid företagskontakter förankras med politiska beslut, förtydliggande av förvaltningens uppdrag.
- Tillväxtkontoret får i uppdrag upprätta ett enhetligt uppföljningssystem där prioritering genomförande status och uppnådda effekter kan följas och rapporteras kontinuerligt. Detta är av största vikt vid ärenden som bedöms utifrån olika lagrum.

Underlag gällande kommunens verksamhet på området

Följande insatser görs för att förbättra näringslivsklimatet i Östhammars kommun

Myndighetsutövning

För att underlätta för företag i kommunen i deras verksamhet och kontakt med kommunens myndighetsutövning finns en lots-funktion. Lotsen fungerar som "en väg in". En företagare som står inför förändringar som kommer att innebära kontakter med kommunens myndighetsutövande verksamhet kan boka ett möte via lotsen. Lotsen säkerställer då att de kompetenser som företagaren har behov av att träffa finns på plats, eller tar reda på vad som gäller. Lotsmöten kan hållas både på kontoret eller hos företagaren utifrån dennes önskemål.

Ibland kan skriftliga besked vara svåra att till fullo förstå. Lotsen finns då som stöd för företagaren.

Lotsen har juristkompetens och fungerar även som bollplank i det fall detta är önskvärt.

Relationer

Tjänstemän och politiker besöker regelbundet företag i kommunen för att skapa en bild av företagets behov samt eventuella förbättringar som kan göras för att skapa bättre förutsättningar. Detta är en del i arbetet med att stärka relationer och underlätta samarbete,

SVAR PÅ MOTION FRÅN MODERATERNA GÄLLANDE "ÖVERSYN AV FÖRETAGANDET I ÖSTHAMMARS KOMMUN"

Motionärerna pekar i sin skrivning på ett antal dåliga delresultat i mätningar gällande ett urval av företagares upplevelse av företagsklimatet i kommunen. Denna upplevelse är naturligtvis inget som någon kan ta ifrån någon.

Det finns ett antal andra mätetal, vilka är faktabaserade vilka ger en helt annan bild av hur det står till med företagandet i kommunen. En mycket låg arbetslöshet och därtill hörande extremt hög sysselsättningsnivå. Här sticker vår kommun ut som en av topp tio i Sverige. Vidare visar företag hög lönsamhet i flera mätningar, nu senast i Synas lönsamhetsmätning som kom i höstas.

Det finns många sätt att förbättra kommunens arbete gentemot företagen. Myndighetsutövningen ska ske snabbt, enkelt och rättssäkert. Likabehandling är också avgörande för en god myndighetsutövning. Vid kommunens företagsbesök/kontakter kommer ett flertal frågeställningar upp, oavsett vilka som deltar från Östhammars kommun. Dessa tas i huvudsak omhand av förvaltningen och dess medarbetare, som har sin delegation beslutad av oss i politiken. Det är inte rimligt att kommunstyrelsen ska sitta och följa upp företagskontakter på det sätt som motionärerna föreslår. Politikens främsta verktyg är att följa styrtal och nyckeltal, till exempel Nöjd Kundindex och liknande. Svenskt Näringslivs företagsranking är också viktig att följa som nyckeltal, men på intet sätt avgörande för hur kommunen ska arbeta. Sektor Samhälle arbetar naturligtvis redan med olika uppföljningar, inte minst av de i bilagan beskrivna "LOTS" mötena.

Undertecknad tycker att ambitionen i motionen är god, men de föreslagna specialverktygen är inte relevanta för kommunstyrelsen att arbeta med. Därför föreslås kommunfullmäktige att avslå motionen.

Jacob Spangenberg (C)

Ordförande i kommunstyrelsen

Motion angående inrättande av tjänst som äldre och brukarombud

En av huvudpunkterna i Liberalernas valplan 2018 handlade om inrättande av en från socialförvaltningen fristående tjänst som äldre/brukarombud i kommunen. Vi har genom åren efter samtal med brukarorganisationer och enskilda individer sett ett stort behov av en sådan tjänst. I dessa tider med smittspridning inom äldreomsorg i stort sett hela landet finner vi behovet akut. Det ska vara en tjänst som bevakar de äldres respektive personers med funktionsvarianter intressen i ett generellt mer allmänt perspektiv, en tjänst som genom kontakter med förvaltning, enskilda personer, brukarorganisationer och frivilligorganisationer ser över utvecklingspotential för att skapa bästa möjliga livsvillkor för de aktuella grupperna. Tjänsten ska ligga under kommunstyrelsen. Innehavaren ska ha tystnadsplikt men inte handlägga enskilda individärenden utan ska genom sitt arbete skaffa sig en allmän bild av förutsättningarna för att leva ett gott liv hela livet i Östhammars kommun.

Yrkande

Liberalerna yrkar att man i Östhammars kommun snarast inrättar en tjänst som äldre/brukarombud enligt ovan beskrivna inriktning.

Medel till tjänsten ska skapas inom kommunstyrelsens budget.

Österbybruk den 3 juni 2020

För Liberalerna i Östhammar

Irmeli Bellanderhitt

Socialnämnden

Dnr SN-2020-82

Dpl 913

§ 97. Yttrande över motion från Irmeli Bellander (L) angående inrättande av tjänst som äldre- och brukarombud

Beslut

Förslag till yttrande antas och överlämnas till kommunstyrelsen. (Bilaga 2)

Reservationer

Julia Carlström (L) reserverar sig mot beslutet.

Ärendebeskrivning

Irmeli Bellander (L) har lämnat en motion, daterad 2020-06-03, med förslag om att inrätta en fristående tjänst som äldre- och brukarombud som bevakar intresseområden för äldre och personer med funktionsvariationer.

Motionen inkom 2020-06-18 till socialnämnden.

Föreligger förslag till yttrande.

Beslutsunderlag

- Motion angående inrättande av tjänst som äldre och brukarombud

Dagens sammanträde

Muntlig föredragning

Utredare Oskar Johansson föredrar ärendet.

Beslutet skickas till

Kommunstyrelsen

Utredare Oskar Johansson

Socialförvaltningen
Oskar Johansson

Kommunstyrelsen

Yttrande över inrättande av tjänst som äldre- och brukarombud

Irmeli Bellander (L) har lämnat en motion med förslag om att inrätta en fristående tjänst som äldre- och brukarombud som ska bevaka intresseområdena för äldre och personer med funktionsvariationer.

Uppgiften att tillvarata den enskildes intressen hanteras genom möjligheten för den enskilde att i enlighet med myndigheternas serviceskyldighet få hjälp att tillvarata sina rättigheter. Som myndighet ska socialförvaltningen garantera att kontakterna blir smidiga och enkla. Denna hjälp ges idag främst av Östhammar Direkt, dit enskilda alltid kan vända sig för att få svar på frågor eller vägledning i vart de ska vända sig.

Den dialog som efterfrågas med brukarorganisationer och intresseföreningar förekommer redan idag inom förvaltningens verksamhet och representanter för ledningen träffar återkommande representanter för dessa organisationer.

Uppdraget att skapa bästa möjliga livsvillkor för de aktuella grupperna åligger ytterst socialnämnden och hur detta kan åstadkommas är subjektivt. Det som anses vara bästa möjliga livsvillkor för de aktuella grupperna får därför bestämmas politiskt och här har politiken en viktig uppgift i att väga dessa intressen mot andra intressen som också faller inom nämndens ansvarsområden. Att driva på hur frågor prioriteras bör därför främst åligga politiken. Uppdraget att se över utvecklingspotentialen åligger socialchefen. Att som externt ombud driva utvecklingsfrågor kan vara svårt om frågan ska hanteras ur ett helhetsperspektiv som beaktar politisk inriktning, budget och regelverk. Det är också ur ett ansvarsutkrävande perspektiv problematiskt att ge formell befogenhet till ombudet och avsaknad av detta riskerar det att göra ombudets möjligheter att driva förändring begränsade.

Socialförvaltningen
Oskar Johansson

Den föreslagna uppgiften att skapa sig en bild av förutsättningarna att leva i Östhammars kommun görs årligen i form av data som verksamheten och brukare rapporterar till Socialstyrelsen. Dessa data sammanställs i form av Öppna jämförelser och presenteras på hemsidan Kolada.se. Allmänheten kan där ta del av resultaten och jämföra dessa med andra kommuner. Resultaten av jämförelserna ger därutöver Östhammars kommun möjlighet att följa upp, analysera och utveckla förutsättningarna för äldre och personer med funktionsvariationer att leva i Östhammars kommun

Socialnämnden bedömer att målgruppernas behov redan är tillgodosedda genom nuvarande organisation och föreslår kommunstyrelsen att avslå motionen.

SVAR TILL IRMELI BELLANDER (L) GÄLLANDE INRÄTTANDE AV TJÄNST SOM ÄLDRE- OCH BRUKAROMBUD.

Socialnämnden har i yttrande DNR 2020-82 yttrat sig i frågan om inrättande av tjänst som äldre- och brukarombud.

Undertecknad föreslår att kommunfullmäktige antar yttrandet som sitt eget och även avslår motionen från Irmeli Bellander.

Östhammar 20200908

Jacob Spangenberg (C)

Ordförande i kommunstyrelsen

Socialnämnden

Dnr SN-2020-82

Dnr KS-2020-442

§ 128. Remiss av motion från Irmeli Bellander (L) angående inrättande av tjänst som äldre och brukarombud

Beslut

Socialnämndens yttrande kvarstår.

Reservationer

Julia Carlström (L) reserverar sig mot beslutet.

Ärendebeskrivning

Irmeli Bellander (L) har lämnat en motion med förslag om att inrätta en fristående tjänst som äldre- och brukarombud som ska bevaka intresseområdena för äldre och personer med funktionsvariationer. Medel till tjänsten ska skapas inom kommunstyrelsens budget.

Motionen inkom 2020-06-18 och Socialnämnden lämnade yttrande 2020-09-02.

Kommunfullmäktige beslutade 2020-11-10, § 136 att återremittera ärendet för att ärendet ska remitteras till övriga nämnder och till brukarorganisationer.

Kommunstyrelsens arbetsutskott beslutade vid sammanträdet 2020-11-17, § 349 att remittera motionen och svaret till barn- och utbildningsnämnden, bygg- och miljönämnden, kultur- och fritidsnämnden samt de brukarorganisationer som ingår i samverkansforumen KPR/KRF.

Socialnämnden får möjlighet att komplettera sitt yttrande.

Beslutsunderlag

Motion angående inrättande av tjänst som äldre och brukarombud

Socialnämndens yttrande över inrättande av tjänst som äldre- och brukarombud

Brukarombudets årsrapport 2020

Ärendets behandling

Motionen väcktes på fullmäktiges sammanträde 2020-06-09, § 86 och överlämnades till kommunstyrelsen för beredning.

Socialnämnden har lämnat yttrande 2020-09-02, § 97.

Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige avslår motionen och antar socialnämndens yttrande 2020-09-29, § 217.

Kommunfullmäktige 2020-11-10, § 136, beslutade efter yrkande från Margareta Widén Berggren (S) att återremittera ärendet för att ärendet ska remitteras till övriga nämnder och till brukarorganisationer.

Kommunstyrelsens arbetsutskott beslutade vid sammanträdet 2020-11-17, § 349 att remittera motionen och svaret till barn- och utbildningsnämnden, bygg- och miljönämnden, kultur- och fritidsnämnden samt de brukarorganisationer som ingår i samverkansforumen KPR/KRF.

Socialnämnden

Socialnämnden får möjlighet att komplettera sitt yttrande.

Beslutet skickas till

Kommunstyrelsen

Sektor bildning
Lisbeth Bodén

Yttrande över inrättande av tjänst som äldre- och brukarombud

Irmeli Bellander (L) har lämnat en motion med förslag om att inrätta en fristående tjänst som äldre- och brukarombud som ska bevaka intresseområdena för äldre och personer med funktionsvariationer.

Barn- och utbildningsnämnden har tagit del av motionen samt det yttrande som socialnämnden lämnat avseende denna.

Det kan vara problematiskt och svårt att driva utvecklingsfrågor för ett äldre- och brukarombud eftersom denne saknar formell befogenhet då politisk inriktning, budget och regelverk är styrande. Barn- och utbildningsnämnden anser att det i rådande budgetläge inte finns utrymme för att inrätta en tjänst som äldre- och brukarombud utifrån den beskrivning som görs i motionen.

Barn- och utbildningsnämnden anser, i likhet med vad socialnämnden skrivit i sitt yttrande, att behoven redan är tillgodosedda i den nuvarande organisationen.

Kultur- och fritidsnämnden

Dnr KFN-2020-202

Dnr KS-2020-442

§ 39. Yttrande om motion om äldre- och brukarombud

Beslut

Kultur- och fritidsnämnden ställer sig bakom socialnämndens och kommunstyrelsens yttranden över motionen.

Ärendebeskrivning

Irmeli Bellander (L) yrkar i motion daterad 2020-06-03 att man i Östhammars kommun snarast inrättar en tjänst som äldre/brukarombud enligt ovan beskrivna inriktning. (Beskrivs i motionen.) Medel till tjänsten ska skapas inom kommunstyrelsens budget.

Vid behandling av svaret på motionen i fullmäktige 2020-11-10, § 136, beslutade fullmäktige att återremittera ärendet för att det skulle skickas på remiss till övriga nämnder och till brukarorganisationer.

Beslutsunderlag

Motion

Yttrande från socialnämnden

Svar från Jacob Spangenberg (C), kommunstyrelsens ordförande

Beslutet skickas till

Kommunstyrelsen

DELEGATIONSBeslut

Datum	Dnr	Sid
2021-09-20	KS-2020-442, BMN- 1 (1)	
	2021-875 -	

Bygg- och miljönämnden

Remissvar avseende motion om inrättande av tjänst som äldre och brukarombud

Beslut

Bygg- och miljönämnden har inget att yttra med anledning av motionen från Irmeli Bellander (L) avseende inrättande av tjänst som äldre och brukarombud.

Ärendebeskrivning

Irmeli Bellander (L) yrkar i motion daterad 2020-06-03 att man i Östhammars kommun snarast inrättar en tjänst som äldre/brukarombud. Kommunfullmäktige beslutade vid behandling av svaret att ärendet skulle återremitteras för att en remiss skulle skickas till övriga nämnder och brukarorganisationer.

Beslutsunderlag

Motion från Irmeli Bellander (L) angående inrättande av tjänst som äldre och brukarombud

Beslutet skickas till

Kommunstyrelsen

Bygg- och miljönämnden

Ulf Andersson

Från: [REDACTED]
Skickat: 2021-08-09 14:52
Till: Kommunstyrelsen <Kommunstyrelsen@osthammar.se>
Ämne: motion

2021-08-09

Svar till KS 2020-442

Undertecknad anser att motionen angående
Inrättande av tjänst som äldre och brukar-
ombud, är en fråga att diskutera på KPR , ev
tillsammans med SN.

Zelwi Vogeler
KPR
Skickades från [E-post](#) för Windows 10

Virusfritt. www.avast.com

OBS: Det här e-postmeddelandet har sitt ursprung utanför kommunen. Klicka inte på länkar eller öppna bifogade filer om du inte känner igen avsändaren och vet att innehållet är säkert. Är du osäker så kontaktar du IT-support.

Datum:
2021-02-22Diarienummer:
OSN-2021-00112Omsorgsnämnden
RapportHandläggare:
Jeanette Nordin

Brukarombudets årsrapport 2020

Sammanfattning

Under 2020 har ordinarie brukarombud haft tjänstledigt på 80 % för studier. Vikarierande brukarombud tillsattes 1 april på 75 %. Rollen har blivit mer känd och fler har tagit kontakt för att få stöd eller ta del av brukarombudets kompetens och erfarenheter. En viktig del i det arbetet har varit att hänvisa till var kompetens finns inom funktionsrättsområdet. Brukarombudet har under året haft regelbunden kontakt med Funktionsrätt i Uppsala kommun för samarbete och information.

Syftet med rapporten är att beskriva vad brukarombudet har uppmärksammat och genomfört under 2020, samt utifrån detta formulera förslag på åtgärder för att komma närmare full delaktighet och öka egenmakten för personer med funktionsnedsättning.

Brukarombudet har under året följt Uppsala kommuns arbete med att hantera situationen för personer med funktionsnedsättningar. I särskilt fokus har kommunens hantering av pandemin varit, som drabbade Sverige 2020. Brukarombudet har samarbetat och haft kontakter med enskilda brukare, brukarorganisationer, Region Uppsala, Uppsala kommuns förvaltningar, nämnder och bolag samt civilsamhället. Detta i syfte att öka tillgänglighet och delaktighet för personer med funktionsnedsättning.

I årets rapport uppmärksammas kommunens krisarbete under pandemin, kompetensbehov inom skola och socialtjänst, behov av struktur för brukarinflytande, tillgänglig information, boendefrågor för personer med funktionsnedsättning och uppföljning och implementering av Program för full delaktighet. Brukarombudet har uppmärksammat att situationen inte har förbättrats för personer med neurologiska funktionsnedsättningar när det gäller rehabilitering och boendefrågor. Det som framkommer i rapporten är en bild av situationen och ska inte ses som heltäckande.

Brukarombudet rekommenderar Uppsala kommun att prioritera arbetet med att implementera och uppfylla målen i Programmet för full delaktighet för personer med funktionsnedsättning (2016).

Som ett led i det arbetet tas nu en förstudie tas fram. Förstudien förväntas bli klar under våren 2021. De som tar fram underlag och formulerar texten är Uppsala kommuns brukarombud, programansvarig strateg och Funktionsrätt Uppsala kommun. Uppsala kommun behöver därutöver tydliggöra hur arbetet med delaktighet och inflytande ska ske för att uppnå målen i Agenda 2030 (Nästa steg för att öka takten i Sveriges Agenda 2030-arbete) och hur kommunens planerar att följa Styrkraft i funktionshinderpolitiken (SOU 2019:23). I detta arbete menar brukarombudet att barnperspektivet särskilt behöver lyftas fram.

Innehåll

Brukarombudets årsrapport 2020	1
Sammanfattning	2
Inledning	4
Begrepp i rapporten	5
Syfte.....	5
Brukarombudets arbete april – december 2020	6
Aktiviteter	6
Kommunens krishantering under pandemin.....	6
Förändrad verkställighet under pandemin	7
Avsaknad av tillgänglig information under pandemin	7
Försämrad psykisk hälsa under pandemin	8
Barn och unga i skolan under pandemin.....	9
Digitalt utanförskap under och efter pandemin	10
Patient- och brukarföreningarnas förutsättningar under pandemin.....	11
Kompetensbehov om NPF inom socialtjänst, skola och omsorg	11
Ett arbetssätt för brukarinflytande växer fram	12
Struktur för brukarinflytande	12
Programmet för full delaktighet för personer med funktionsnedsättning.....	13
Tillgänglig information på kommunwebben	14
Boendefrågor	15
Utvecklingsbehov	15
Ekonomiska förutsättningar	16
Samtal med kommunens bolag om inflytande och delaktighet	17
Diskussion och avslutande kommentarer	18
Referenser och relaterade dokument.....	20
Bilaga	22
Brukarombudets samarbetspartners och dem brukarombudet träffat.....	22
Möten och samarbeten med civilsamhället.....	22
Brukarråd	22
Samarbete - kontakter i Uppsala kommun och andra kommuner	22

Inledning

"Covid-19 är ett helvetesvirus som påverkat hela världen med storm, men framförallt slår den hårt mot personer med funktionsnedsättning" (IF). Så börjar Therese sitt blogginlägg på Radio Fyris dagliga verksamhet i Uppsala kommun. Therese har en intellektuell funktionsnedsättning och är en av alla röster som brukarombudet lyssnat på under 2020. Therese beskriver att hon och andra med IF tycker att det är jobbigt när stödinsatser ställs in och byts ut till möten via telefon eller digitalt. Therese skriver "Det tar energi när man inte förstår eller när det krånglar". Det skapar en inre stress och ibland blir det så jobbigt att hon bara vill fly undan världen. Therese undrar hur mycket som personer med funktionsnedsättning ska behöva orka och utsättas för. "Det är ett rent helvete med olika känslor som blandas i kropp och knopp där livet är helt annorlunda"... "Livet är fullt av ensamhet, psykisk ohälsa och ett digitalt utanförskap". Therese bär på en ilska inom sig. Hon vill bara skrika ut mot detta helvetesvirus och be det försvinna.

"Alla bara ligger". Allt ställdes in och jag kände mig helt förtvivlad, ensam och isolerad berättar Kerstin (som egentligen heter något annat) som bor på ett boende inom socialpsykiatri. "Allt jag kämpat med för att få mening i mitt liv raserades". "Det tog mig sju år att komma dit jag är. Det känns tungt att behöva börja om". Hon upplever att personalen har mindre tid för dem som bor där. De är upptagna och spritar hela tiden, säger hon. Det erbjuds inga aktiviteter eller tid med personal. Kerstin har saknat information och samtal om Covid-19. "Vi har inte fått någon information från boendet". "Det jag vet har jag fått veta via TV och regionen". Kerstin berättar att hon själv har skrivit ut information om Corona och satt upp i den gemensamma korridoren.

Att pandemin har påverkat befolkningen i Sverige och invånarna i Uppsala är inte svårt att förstå. Här har två personer med funktionsnedsättning på sitt sätt beskrivit de svårigheter som uppstått för personer med funktionsnedsättning. När livet ställs om från något normalt till något helt annorlunda kan det bli särskilt svårt för vissa av oss i samhället. Inflytande och delaktighet ökar känslan av kontroll och att kunna påverka sitt liv. Personer med funktionsnedsättning som har behov av vård, omsorg, ekonomiskt stöd eller hjälpmedel riskerar att hamna i känslan av att inte ha inflytande eller vara delaktighet i samhället eller i sitt eget liv. Detta har lagstiftare och ansvariga särskilt uppmärksammat och påtalat i lagstiftning och konventioner genom åren.

Tidigare beslut om att anta Programmet för full delaktighet för personer med funktionsnedsättning (2016) är en av flera insatser för att öka kompetensen om rätten till delaktighet och att praktiskt arbeta med detta i hela kommunen. Det har även varit en del i arbetet med att uppfylla kraven i FN konventionen för personer med funktionsnedsättning (2008). Efter att programmet antogs 2016 i Uppsala kommun har nytt mål för funktionshinderpolitiken tagits fram i Riksdagen (Styrkraft i funktionshinderspolitiken SOU 2019:23).

Det nya målet är:

"Med FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning som utgångspunkt, uppnå jämlikhet i levnadsvillkor och full delaktighet i samhället för personer med funktionsnedsättning i ett samhälle med mångfald som grund. Målet ska bidra till ökad jämställdhet och till att barnrättsperspektivet beaktas".

I betänkandet har utredarna särskilt lyft fram fyra områden som den nya politiken inriktas mot. Dessa områden är principen om universell utformning, att åtgärda befintliga brister i tillgänglighet samt individuella stöd och lösningar för individens självständighet. Dessa tre syftar i sin tur gemensamt till det fjärde området som är att förebygga och motverka diskriminering av personer med funktionsnedsättning.

Programmet för full delaktighet för personer med funktionsnedsättning (2016) har tyvärr inte fått den genomslagskraft som var tänkt. Även om fler känner till programmet och har arbetat med målen, så är programmet fortfarande relativt okänt i Uppsala kommun. I de uppföljningar som årligen genomförts har det framkommit problem med kommunens styrmodell och prioriteringar för implementering. Glädjande är att detta har uppmärksammats och politiken har åter lyft frågan. Ett arbete har inletts i Uppsala kommun tillsammans med Funktionsrätt med syfte att synliggöra programmet och arbeta praktiskt med det. Uppsala kommun behöver ta ansvar för att uppfylla programmets mål och samtidigt integrera de funktionshinderpolitiska mål som gäller i hela Sverige.

Begrepp i rapporten

Begrepp som används i rapporten utgår från Socialstyrelsens rekommendationer samt definitioner som framkommer i Program för full delaktighet för personer med funktionsnedsättning.

Socialstyrelsen rekommenderar termen **funktionsnedsättning** när det handlar om personer med nedsatt fysisk, psykisk eller intellektuell funktionsförmåga. För att beskriva de hinder som uppstår i relation till omgivning rekommenderas begreppet **funktionshinder**.

Begreppet **funktionsvariation** används mer frekvent i samhället men Socialstyrelsen rekommenderar inte att använda detta begrepp. Socialstyrelsen menar när brukarombudet frågar att ordets själva betydelse, funktionsvariation inte är helt okomplicerat. Begreppet betyder funktioner som varierar och sådana har alla människor.

Begreppet **tillgänglighet** är en förutsättning för delaktighet. Om samhället är tillgängligt ökar möjligheten till att alla kan vara delaktiga. Tillgänglighet handlar om hur samhället utformas. Ett tillgängligt samhälle är utformat så att så många som möjligt kan använda och ta del av det (Myndigheten för delaktighet).

Delaktighet handlar om att en person aktivt kan medverka i och vara en del av samhället. Det innebär att i så hög utsträckning som möjligt kunna välja självständigt, fatta egna beslut och påverka sitt eget liv.

Syfte

Syftet med rapporten är att beskriva vad brukarombudet har uppmärksammat och genomfört under 2020, samt utifrån detta formulera förslag på åtgärder för att uppnå full delaktighet och öka egenmakten för personer med funktionsnedsättning.

Brukarombudets arbete april – december 2020

Brukarombudet är en kommunövergripande roll som sträcker sig över kommunens alla nämnder och bolag. Rollen är självständig och oberoende och syftar till att stärka delaktighet, inflytande och egenmakt för personer med funktionsnedsättning.

Det finns olika metoder och arbetssätt att använda i syftet att uppfylla och förverkliga lagstiftning och målen i Programmet för full delaktighet. Brukarombudet finns som stöd både till kommunen och brukarföreningar i analys av vilken form av metod eller arbetssätt som kan passa för en verksamhet eller ett område. Brukarombudet ska lyfta erfarenheter och kunskaper om situationen för personer med funktionsnedsättningar. Dessa kunskaper ska delas med nämnder och bolag för att underlätta förbättringsarbetet med ökad delaktighet och tillgänglighet i alla kommunens verksamheter. Brukarombudet följer upp och stimulerar till ändamålsenliga åtgärder utifrån vunna kunskaper. Brukarombudet driver inte enskilda ärenden men bistår med stöd och rådgivning.

Vikarierande brukarombud tillträdde 1 april 2020 och arbetar 75 %. Tidigare brukarombud har under 2020 varit (och är fortsättningsvis under 2021) tjänstledig på 80 % för doktorandstudier vid Stockholms universitet (forskning om brukarmedverkan i socialtjänsten). Tidigare brukarombud har arbetat 20 % med att bistå vikarierande brukarombud. Detta har inneburit att Uppsala kommun har direkt kontakt med forskningen inom området samtidigt som forskningen har dialog och kontakt med samhället. Det har även inneburit att tjänsten som brukarombud kunnat nyttjats till 95% istället för de 75 % som vikarierande brukarombud kunnat arbeta.

Aktiviteter

Med anledning av den Coronapandemi som utbröt våren 2020 behövde många anpassa och förändra sitt arbetssätt. Hela samhället ställde om. För brukarombudet märktes detta genom att brukarorganisationer ställde in möten, Funktionsrätts lokaler stängdes och kommunen övergick till digitala möten. Brukarombudet arbetade hemifrån utifrån Folkhälsomyndighetens rekommendationer. Fokus har varit att följa och försöka bistå i kommunens krisarbete samt skapa nya kontakter med brukarföreningar och civilsamhället.

Då pandemin blev tongivande under våren var fokus särskilt på kommunens sätt att kommunicera med invånare och hur krisen hanterades inom omsorgsnämndens ansvarsområde. Orsaken till att fokus riktades till omsorgsnämnden var att en stor del av kommunens insatser till personer med funktionsnedsättningar verkställs inom den nämnden. Brukarombudet har under året kontaktat brukarföreningar för att lära känna dem och deras målgrupper och för att få en bild av målgruppernas situation under pandemin. Kontakterna har skett via e-post, digitala möten och telefonsamtal. Återkommande under året, förutom kontakter och möten med brukarföreningar, har kontakter tagits med förvaltningar, bolag, arbetsplatser och civilsamhället och studiebesök på socialpsykiatrins träffpunkter och sysselsättning har genomförts (se bilaga 1).

Kommunens krishantering under pandemin

Coronapandemin blev snabbt en utmaning för Uppsala kommun och dess olika verksamheter. Fokus blev i första hand att minska smittspridningen i samhället. Särskilt utsatta var äldre och personer med funktionsnedsättningar.

Kommunen aktiverade sin inriktnings- och samordningsfunktion (ISF) för att kunna agera snabbt, effektivt och kommungemensamt. Riskanalyser togs fram för alla samhällsviktiga verksamheter i kommunen och regelbundna samverkansmöten hölls internt och med externa parter. Politiskt aktiverades krisledningsnämnden, vilket endast sker när kommunen står inför en allvarlig störning eller risk för störning i viktiga samhällsfunktioner. Lokalt i nämnderna aktiverades lokala krisledningsgrupper som arbetade fokuserat nära verksamheterna. Brukarombudet har särskilt följt omsorgsförvaltningens krishantering. Den förvaltningen var snabb med uppstart av sin krishantering och arbetade systematiskt internt och tillsammans med kommunledningen. Att krisarbetet kom igång snabbt och hade effekt, kan bero på tydlig ledning och tidigare genomförda utbildningar i krishantering.

Förändrad verkställighet under pandemin

I Uppsala kommun valde omsorgsförvaltningen att hålla träffpunkter och sysselsättning inom socialpsykiatri öppna. Förvaltningen bedömde att riskerna med att stänga dessa verksamheter skulle ge större konsekvenser än riskerna att hålla borta smittan. Det har visat sig att bedömningen varit positiv för brukarna. Träffpunkterna har under pandemin haft minskat besöksunderlag med ca 50 %. För dem som inte kunnat eller vågat ta sig till träffpunkterna har telefonkontakt kunnat erbjudas istället.

Omsorgsförvaltningen har också arbetat för att upprätthålla verkställighet av dagliga verksamhet inom LSS (Lag om stöd och service till vissa funktionshindrade 1993:387) Enligt samtal med ansvariga chefer har dagliga riskbedömningar och handlingsplaner uppdaterats på verksamhets- och individnivå. Fokus har varit att minska smittrisen och hitta alternativa insatser där risk för smittspridning varit för stor. Det har framkommit till brukarombudet att en del brukare varit missnöjda med de insatser som erbjudits. Exempelvis har några sagt att de mest varit ute på promenader. Omsorgsförvaltningen har beskrivit att de arbetat mycket med anpassningar, men att det har varit en utmaning att möta upp enskilda brukares önskemål och behov. En del insatser har erbjudits utomhus, digitalt och per telefon.

Anhöriga med närstående som bor hemma har påverkats negativt när avlastning ställts in. Ett exempel är när ett korttidsboende skickat hem brukaren utifrån att personen haft förhöjd kroppstemperatur. När brukaren kom hem så visade det sig att den höga temperaturen troligtvis berott på fysisk aktivitet, snarare än sjukdom. Avlastningen ställdes in i onödan och familjen fick inte den vila de behövde. Brukarombudet har även nåtts av information där en utförare haft besöksförbud på ett boende i syfte att stoppa smittan. Detta trots att lagstiftningen inte tillåtit sådana åtgärder inom området. Informationen kom från en enskild brukare som inte vågade anmäla detta med risk för att bli utsatt för reprimander.

Något som förvånat brukarombudet är att antalet avvikelser inom omsorgsförvaltningen minskade under våren och sommaren 2020. Orsaken till detta är inte klarlagt. Det kan ses som märkligt att i en tid där mycket varit annorlunda och insatser behövts ställas in eller ändras, inte lett till fler avvikelser än tidigare.

Avsaknad av tillgänglig information under pandemin

Tillgänglig information är viktig ur flera aspekter. Under en pandemi handlar det bland annat om att dämpa oro och minska smittspridning. IVO (Inspektionen för vård och omsorg) skriver i sin tillsynsrapport (Tillsyn för minskad smittspridning av covid-19) om vikten av information. IVO rekommenderade utförare att arbeta med anpassad information till brukare, närstående och medarbetare.

Brukarföreningar och enskilda brukare har berättat för brukarombudet om brister kring tillgänglig information under pandemin. Brister som framkommit har varit att det inte funnits någon information alls och när de fått information så har den inte upplevts som anpassad. Det har även framkommit att brukare haft en känsla av att personal saknat tid för att prata om pandemin och dess innebörd.

I FUB:s (Föreningen för barn, unga och vuxna med utvecklingsstörning) rapport från enkät om covid-19 smitta i LSS-bostäder (2020) framkommer flera exempel om brister kring information. Enkäten besvarades av anhöriga och företrädare i 85 av landets kommuner. FUB skriver i rapporten att många av de svarande lyft att informationen brister vad gäller LSS-bostadens rutiner med anledning av covid-19 och handlingsplaner vid eventuell smitta, vilket skapar oro. I många fall har informationen från LSS-bostaden varit otillräcklig och ibland till och med obefintlig.

På ett psykiatriboende tog en brukare själv tag i frågan om information och satte upp information om pandemin i ett gemensamt utrymme. Informationen hade brukaren fått via Uppsala Region och handlade om tips på hur en kunde hantera sina känslor under pandemin.

I början av pandemin uppmärksammade brukarombudet att lättläst och tillgänglig information saknades på kommunens webb. Riktad information till brukare, företrädare och anhöriga saknades också till en början. Flera oroliga anhöriga och brukare kontaktade brukarombudet för att berätta om bristerna. Dessa synpunkter fördes fram och åtgärdades. Brukarombudet påtalade tidigt under pandemin om behovet av information om stöd och hjälp vid oro eller ångest på kommunens webb. Brukarföreningen Attention kontaktade brukarombudet för att få stöd i samma fråga gentemot kommunen. Brukarombudet och Attention hade en önskan om att en sådan information skulle prioriteras på kommunens förstasida på webben. En dialog fördes med kommunikationsstaben som förklarade att 80 % av dem som besöker kommunens hemsida gör det via sökmotor. De menade att de flesta skulle hitta informationen på detta sätt och att det därför inte behövde finnas med på kommunens förstasida.

Försämrad psykisk hälsa under pandemin

Brukarombudet har under pandemin fått signaler om, och oroats för, att den psykiska hälsan försämrats för personer med stödinsatser från kommunen. De som har behov av stödinsatser sedan tidigare kan vara beroende av andra för att upprätthålla sin psykiska hälsa. Omsorgsförvaltningens verksamhetsansvariga har i samtal med brukarombudet reflekterat kring detta och menar att personer med funktionsnedsättning riskerar mer påtagliga konsekvenser av pandemin än för personer som inte har någon funktionsnedsättning.

Under pandemin har insatser behövt ändras och ibland ställas in, vilket påverkat behovet av stöd och struktur i vardagen. Omsorgsförvaltningen har uppmärksammat ökad oro och ångestproblematik hos brukare under pandemin. Förvaltningen har reflekterat över risken för ökad alkoholkonsumtion och svårighet att uppmärksamma våld i nära relationer, vid exempelvis självvald isolering. Brukare har i samtal med brukarombudet beskrivit att de sovit mer under dagtid, vilket påverkat dygnsrytmen och minskad känsla av meningsfullhet. Ett fåtal personer har isolerat sig under pandemin och inte velat ta emot stöd enligt omsorgsförvaltningen. Brukarombudet har i samtal med verksamhetsansvariga fått information om att personal arbetat aktivt och strukturerat för att bryta dessa isoleringar.

Brukarombudet har även fått synpunkter om att väntetider till läkare, terapi och habiliteringsinsatser blivit längre under pandemin. Möten har bokats av eller helt ställts in av Region Uppsala. De som redan haft pågående vårdinsatser inom psykiatrivården har i vissa fall erbjudits digitala kontakt med vården. Detta har uppskattats av dem som haft förmåga och teknik att genomföra möten digitalt.

Anhöriga och brukare har i undersökningar beskrivit att deras närstående eller de själva upplevt sig mer ensamma, känt sig deprimerade och haft mer ångest.

I Svenska OCD-förbundets rapport *"Tvättar händerna dubbelt så mycket som innan pandemin, och det var mycket redan innan"* (2020) framkommer att 65 % av de svarande upplever ökad känsla av stress och irritation, 56 % säger sig vara mer ledsna/deprimerade än tidigare och känslan av ensamhet hade ökat för 47 %. Av de anhöriga som besvarat enkäten uppgav 47 % att de behövt lägga mer tid och energi på att stötta personen med diagnos. I rapporten framkom att 50 % av dem som har OCD diagnos upplevt att deras OCD besvär ökat under pandemin.

I Attentions riksövergripande rapport *"Rutinerna slås sönder och plötsligt står vi helt utan stöd"* har 53% svarat att deras psykiska mående har påverkats av pandemin. Riskfaktorer som tas upp i rapporten är att dessa personer möter fler hinder än andra, att de påverkas av yttre påfrestningar, har höga stressnivåer och saknar möjligheter till återhämtning. En förälder skriver *"Ovisshet hos sonen som bröt ihop för att han inte vill att mänskligheten ska dö"*. En annan förälder skriver *"Barnet har Coronapanik vilket påverkar både hennes skolgång och fritid negativt"*.

Barn och unga i skolan under pandemin

Brukarföreningar har beskrivit för brukarombudet hur barn och unga med funktionsnedsättningar har påverkats i skolan under pandemin. När skolor gått över till distansutbildning har vissa elever registrerats med högre skolnärvaro. De har deltagit i skolarbetet på ett sätt som tidigare inte erbjudits vilket passat dem bra. För elever som tidigare haft extra resurs eller lärare med kompetens om barnets behov, har påverkats negativt när personal flyttas runt i verksamheten. Föräldrar har upplevt att skolor har skurit ner på bemanningen, vilket föräldrarna menar har påverkat barnens möjlighet att klara av sin skolgång. Brukarföreningar beskriver att elever med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar (NPF) som studerar på gymnasiet har påverkats negativt av distansundervisning. En del har haft svårt att själva sätta igång sina studier och har uttryckt behov av mer stöd. Föräldrar har uttryckt oro för att ungdomen inte ska klara av sina studier och kanske till och med avbryta dem. I Attentions rapport *"Rutinerna slås sönder och plötsligt står vi utan stöd"* (2020) har 564 personer svarat fritt på frågan om distansundervisning under pandemin. I majoriteten av svaren framkommer en förtvivlan av situationen. Många elever med NPF kämpade redan innan pandemin med skolan. I svaren framkommer att de inte har samma individuella förutsättningar att klara av att studera på egen hand hemifrån. Flera menar att skolan inte förmått att anpassa distansundervisningen. Det finns även svar som beskriver att det dragits in på elevers stödinsatser och att ansvar för skolresultat flyttats från skola till vårdnadshavare. En del svar beskriver att barn som tidigare varit hemmasittare nu sakteliga börjat delta i undervisningen, medan andra som varit på väg från hemmasittande nu ramlat tillbaka till ruta ett igen.

När det gäller synpunkter om brister i sarskola och gymnasiesarskola i Uppsala kommun, så har endast få synpunkter inkommit till brukarombudet. Enligt en brukarförening har det mesta fungerat ganska bra eller ungefär som vanligt.

De synpunkter som inkommit om särskola och gymnasiesärskola har handlat om önskemål om distansstudier med anledning av att elever ingått i någon av riskgrupperna eller att bemanning varit lägre än tidigare. I ett känt fall har en elevs säkerhet påverkas genom hot och våld från annan elev. Detta ska ha skett på grund av lägre bemanning.

Digitalt utanförskap under och efter pandemin

Pandemin innebar nya förutsättningar för att hålla kontakt med anhöriga, vänner och samhällets olika institutioner. Digitala möten och kontakter blev ett viktigt kommunikationsmedel. För personer med vana att hantera digitala verktyg och som haft ekonomiska förutsättningar för att införskaffa nödvändig utrustning blev omställningen inte lika stor som för dem med motsatta förhållanden. Under pandemin blev det digitala utanförskapet tydligare än tidigare.

Kommunstyrelsen har i handlingsplanen för digital transformation (2020) beskrivit hur Uppsala kommun ska arbeta med digitalisering för att bidra till en långsiktigt positiv utveckling. Kommunstyrelsen menar att digitalisering kan leda till ökad delaktighet för invånarna. Genom digitala kanaler menar kommunstyrelsen att kommunen kan inhämta synpunkter i viktiga frågor och att det på ett enklare sätt ska gå att ta del av information för invånaren. För att alla ska kunna vara delaktiga behöver Uppsala kommun följa Lag om tillgänglighet till digital offentlig service (2018:1937). När samhället förändras behöver perspektivet på tillgänglighet alltid finnas med. Det gäller även digitaliseringen.

Som ett led i arbetet med att minska det digitala utanförskapet behöver medarbetare och brukare erbjudas kompetenshöjande insatser. I omsorgsförvaltningen har projektet Funk-it lyftet (Projekt som bekostats av post- och telestyrelsen) varit en tillgång i arbetet med att minska det digitala utanförskapet. Funk-it lyftet har erbjudit brukare och medarbetare utbildningar. Ett gediget utbildningsmaterial har tagits fram och som nu finns tillgängligt för allmänheten på Uppsala kommuns hemsida.

Brukarombudet har uppmärksammats om att personer med stödinsatsen boende med särskild service saknat tillgång till wifi i de gemensamma utrymmena. Omsorgsnämnden som ansvarar för insatser inom LSS och SoL (Socialtjänstlag 2001:453) har genom beslut 2020 prioriterat frågan om tillgång till wifi i gemensamma utrymmen. Nämndens mål är att det ska finnas tillgång till trådlöst nätverk i alla gemensamma utrymmen 2021. Genom att erbjuda internetuppkoppling menar nämnden att brukare kan erbjudas en högre grad av självständighet och ges möjlighet att vara mer delaktig i samhället. Nämnden ser även ökade möjligheter till att använda digitala hjälpmedel. Brukarombudet har i samtal med ansvariga chefer på omsorgsförvaltningen fått information om att flera verksamheter har tillgång till wifi än tidigare. Ett intensivt arbete pågår för att uppfylla nämndens mål med wifi på alla baslägenheter. Det finns även fler enheter som har tillgång till datorer, surfplattor, upplevelsespel, VR-glasögon och digitala hjälpmedel.

Brukarombudet har inte tagit del av någon plan för att minska det digitala utanförskapet för dem som inte har någon biståndsbedömd insats från kommunen eller som har andra insatser än bostad med särskild service. En målgrupp som kommit upp flera gånger under året när det gäller digitalt utanförskap är dem som har psykisk ohälsa. Enligt RSMH:s (Riksförbundet för social och mental hälsa) föreningsenkät om situationen under Coronapandemin och efteråt (2020), framkommer att deras målgrupper inte alltid har tillgång till digital utrustning som exempelvis datorer, smartphone eller surfplattor. Detta behöver Uppsala kommun ha med sig i det fortsatta arbetet med digitalisering och förutsättningar för den.

Patient- och brukarföreningarnas förutsättningar under pandemin

För att möta upp brukares behov på ett kvalitativt och effektivt sätt behöver Uppsala kommun samarbeta och samverka med brukarföreningar. Pandemin har varit en utmaning för att upprätthålla tidigare upparbetade samarbetsformer. I början ställdes möten in för att senare övergå i digitala former. Utöver problemen med att samarbeta och samverka med kommunen har flera föreningar haft problem med att upprätthålla dialog med sina medlemmar. Många föreningar beskriver att det blev svårt att genomföra medlemsaktiviteter. Särskilt rör det dessa aktiviteter som tidigare bidragit till medlemmarnas välmående och psykiska hälsa. Föreningarnas möjlighet att ställa om har varit utmanande. Inom vissa föreningar har aktiva medlemmar mått psykiskt sämre vilket inneburit att föreningsarbetet stannat upp. De föreningar som tidigare haft sin huvudsakliga kommunikation med medlemmar brevlades fick problem. Detta utifrån att Funktionsrätts lokal på Kungsgatan behövde hållas stängd.

I RSMH:s rapport ”*Situationen under Coronapandemin och efteråt*” (2020) framkommer att 85% av deras medlemsföreningar har påverkats negativt av pandemin. Trots detta har 70 % av föreningarna uppgett att de haft någon form av verksamhet under pandemin. Flera aktiviteter har genomförts utomhus istället för i föreningslokaler. En del föreningar har stängt ner hela sin verksamhet på grund av att deras medlemmar varit äldre eller i riskgrupp. En del föreningar har stöttat medlemmar genom telefonsamtal, sms och praktisk hjälp.

Det finns en oro över svårigheten att behålla och rekrytera medlemmar inom brukarrörelsen. Ju färre medlemmar desto mindre resurser att bedriva verksamhet och föreningsarbete. Långsiktigt kan detta påverka Uppsala kommuns möjligheter att samarbeta och samverka med brukarföreningar. Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågor (MUCF) skriver om civilsamhällets förutsättningar i rapporten ”*Coronakrisens konsekvenser för det civila samhället*” (2020). I rapporten framkommer att civilsamhället endast fått statligt stöd till specifika målgrupper under pandemin. Det har inte funnits något generellt stödpaket för att ställa om. För de organisationer som saknat verktyg och digital kompetens har detta inneburit ökade skillnader för civilsamhället att bedriva sina verksamheter. MUCF menar att, om det ska finnas goda långsiktiga villkor för alla att kunna vara en del av det civila samhället behöver förutsättningar för att kunna delta digitalt stärkas. MUCF skriver även i rapporten att organisationer som riktar sig till personer med funktionsnedsättning haft svårare att ställa om än andra. Nästan hälften av dessa organisationer har uppgett att de haft små möjligheter att ställa om sin verksamhet under pandemin.

Kompetensbehov om NPF inom socialtjänst, skola och omsorg

Våren 2020 uppmärksammades brukarombudet av politiker och brukarföreningar om kunskapsbrister om barn och unga med NPF inom skola och socialtjänst. Exempelvis berättade en förening om att fler vårdnadshavare än vanligt kontaktade dem om stöd på grund av orosanmälningar. Vid några fall hade barn och föräldrar skilts åt genom familjehemsplacering. Utifrån inkomna synpunkter initierade brukarombudet kontakter med brukarföreningar, barnombudet, elevhälsan i utbildningsförvaltningen, ombudsman i Funktionsrätt Uppsala kommun och politiker inom tre av kommunens sociala nämnder (Utbildningsnämnden, socialnämnden och omsorgsnämnden). Ett förbättringsarbete påbörjades och ett nytt arbetssätt med brukarinflytande började växa fram med inspiration från innovationsguiden som är ett innovationsstöd för offentlig sektor från SKR (Sveriges Kommuner och Regioner).

Ett arbetssätt för brukarinflytande växer fram

Vid första mötet träffades politiker från utbildningsnämnden, socialnämnden och omsorgsnämnden (digitalt) tillsammans med brukarföreningar, föreningarnas ombudsman och de båda ombuden. Syftet med mötet var att tillsammans ta upp de brister och problem som föreningarna, politiken och ombuden sett. Efter mötet analyserades problemen och formulerades till insikter. Insikterna vändes efter det till möjligheter. Dessa skulle sedan ligga till grund för möte nummer två där tjänstepersoner bjöds in.

Vid det andra mötet deltog brukarorganisationer, politiker, ombud och tjänstepersoner från de aktuella förvaltningarna. Syftet med mötet var att tillsammans i mindre grupper generera idéer och lösningar på de insikter och möjligheter som tagits fram. Gruppen delades in i fyra mindre grupper. I varje grupp fanns brukarorganisationer, tjänstepersoner och politiker från olika nämnder och förvaltningar. Instruktionen till grupperna var att fokusera på lösningar och att alla idéer var lika viktiga. Grupperna återsamlades för att presentera några av sina förslag som kom att ligga till grund för det fortsatta förbättringsarbetet. Deltagarna uttryckte att upplägget varit mycket givande. Det uppskattades att få träffa varandra över förvaltnings- och nämndgränserna. Det blev tydligt att alla ville hitta lösningar och att dessa kunde tas fram gemensamt.

Det tredje steget påbörjades genom att samla in alla idéer och förslag på lösningar som kommit fram på det tidigare mötet. Materialet var omfattande och innehöll många konstruktiva förslag på förbättringar. Materialet analyserades utifrån olika perspektiv av brukarombuden och barnombudets juristpraktikant. Målet med analyserna var att inför nästa steg ha ett underlag som deltagarna i utvecklingsarbetet skulle kunna prioritera bland. En enkät kommer tas fram där även barn kommer få vara en del av prioriteringsarbetet av de idéer och lösningar som tidigare kommit fram. Utvecklingsarbetet kommer fortgå under våren 2021 med målet att göra en uppföljning av hur nämnderna arbetat med de förslag som kommit fram. Brukarombudet kommer skriva om detta arbete i nästkommande rapport för 2021.

Struktur för brukarinflytande

Uppsala kommun har flera brukarinflytanderåd. Råden är tänkta som en del i arbetet med att öka delaktighet och inflytande för personer med funktionsnedsättning i enlighet med mål 1 i Programmet för full delaktighet (2016). Under 2020 har det centrala brukarrådet ändrat namn från kommunala handikapprådet till Uppsala kommuns funktionsrättsråd. Rådets administrativa stöd har flyttats från omsorgsnämnden till hållbarhetsavdelningen på kommunledningskontoret. Detta efter synpunkter från Funktionsrätt i Uppsala kommun, omsorgsnämnden och Uppsala kommuns funktionsrättsråd. Frågor som berör rådet är kommunövergripande och innefattar alla verksamheter i kommunens nämnder och bolag. Rådet arbetar aktivt med att lyfta programmet för full delaktighet. Brukarombudet är adjungerad i rådet samt dess arbetsutskott.

Tidigare brukarombud påbörjade ett arbete 2019 tillsammans med omsorgsförvaltningens avdelning för socialpsykiatri i frågan om inflytande på verksamhets- och strategisk nivå i Uppsala kommun. Ett önskemål från brukarrörelsen har varit att flera nämnder ska omfattas av en inflytandestruktur för målgruppen. En metod som diskuterats har varit framtidsverkstad enligt SKR:s Dialogguiden.

Omsorgsförvaltningen tog tidigare initiativ till en ansökan om projektstöd i samband med den statliga satsningen ”insatser inom psykisk hälsa”. Tyvärr gick inte ansökan igenom. Brukarombudet har kontakt med ansvariga på omsorgsförvaltningen och kommer under våren återuppta samarbete kring denna fråga. Som ett av flera underlag för det fortsatta arbetet finns ett nytt metodstöd från brukarrörelsen NSPH i Göteborg (2020) med. Handboken vänder sig till dem som vill organisera ett systematiskt arbete för att stärka inflytandet inom vård och omsorg för personer med psykisk ohälsa. NSPH i Uppsala har i möte med brukarombudet uttryckt att handboken är bra.

Programmet för full delaktighet för personer med funktionsnedsättning

Brukarombudet deltar årligen vid uppföljning av Program för full delaktighet för personer med funktionsnedsättning (2016). I 2020 års uppföljning uppmärksammades åter att måluppfyllelsen är svårbedömd utifrån uppföljningsunderlaget. Det är svårt för nämnder och bolag att själva bedöma om målen är uppfyllda då flera mål och delmål är visionära i sin utformning. Det som gått att bedöma kring måluppfyllelsen är inom vilka målområden det pågår arbete i Uppsala kommun.

Inför uppföljningen 2020 skickades två frågor ut till alla nämnder och bolag. Frågorna som ställdes var:

- Vilka frågor/områden, kopplade till Program för full delaktighet kommer er nämnd/ert bolag att arbeta främst med under verksamhetsåret 2021?
- Om ni skulle erbjudas stöd för att bättre lyfta frågor och arbeta med åtgärder som rör funktionshinderområdet, hur tycker ni att det stödet kan/bör se ut?

I svaren om vad nämnderna och bolagen skulle arbeta med kommande år framkom flera övergripande områden som demokrati, inflytande, mångfald och jämställdhet. Andra områden handlade om utveckling av samarbeten, dialoger och kommunikation samt anpassningar av verksamhet och anställningsmöjligheter.

Flera nämnde att de skulle arbeta med fysisk tillgänglighet och kommunikation och att utbildning och kompetensutveckling kommer att prioriteras. Flera nämnder och bolag svarade att de önskar öka kunskapen om olika aspekter av funktionsnedsättningar. Detta menade dem skulle kunna genomföras via utbildningar, deltagande i gemensamma forum och genom ökad samverkan och samarbeten. Flera önskade att få stöd med att ta sig an programmet för full delaktighet och att arbeta med mål kopplat till den egna verksamheten. Det framkom även i svaren att handlingsplanen till programmet behöver revideras och förnyas.

Uppföljningen av programmet visade att färre nämnder arbetar med programmets mål än föregående år. Det är färre rapporterade åtgärder, men ingen markant skillnad för hur åtgärderna fördelas över olika målområden i jämförelse med tidigare uppföljningar. I uppföljningen framkom att det fortfarande finns behov av implementering av både programmet och dess bifogade handlingsplan. Flera nämnder och de flesta bolagen uppgav att de inte hade kännedom om program för full delaktighet och det ansvar som just deras nämnd eller bolag har i handlingsplanen.

Bedömningen av uppföljningen blev att implementering och medvetandegörande av Program för full delaktighet för personer med funktionsnedsättning behöver intensifieras och prioriteras. Omsorgsförvaltningens tjänsteperson och brukarombudets förslag till Kommunfullmäktige var att besluta om att tillsätta en grupp för att starta planering av kompetenshöjande åtgärder.

Detta i syfte att öka medvetenheten om programmet och tydliggöra vad som krävs för att nå målen för respektive förvaltning och bolag. Förslaget har lett till att en arbetsgrupp i omsorgsförvaltningen tillsatts. Gruppen består av programansvarig strateg, brukarombuden och ombudsman från Funktionsrätt. Arbetet sker med återkommande dialoger med föreningar som är medlemmar i Funktionsrätt Uppsala kommun. Arbetsgruppen arbetar med en förstudie som ska presenteras senast till sommaren 2021. Förslag från omsorgsförvaltningen och brukarombudet var även att revidera handlingsplanen och göra den bättre anpassad till förvaltningar och bolag. Denna fråga behöver behandlas på kommunstyrelsen då de tagit fram handlingsplanen tidigare.

Tillgänglig information på kommunwebben

I Uppsala kommun ska alla kunna ta del av information och kunna kommunicera utifrån sina förutsättningar i enlighet med mål 3 i Programmet för full delaktighet för personer med funktionsnedsättning (2016). Sedan januari 2020 gäller även EU:s Webbtillgänglighetsdirektiv 2016/2102 i Sverige. Föreskrifter om tillgänglighet till digital offentlig service (2019) kompletterar bestämmelserna i lagen och syftar till att genomföra direktivet om tillgängliga webbplatser. Direktivet gäller för myndigheter, regioner, kommuner och andra aktörer som klassas som offentliga organ. Direktivet gäller även vissa privata aktörer som utför tjänster med offentlig finansiering. För att Uppsala kommun ska anses följa webbtillgänglighetsdirektivet ska kommunen utforma sina webbplatser, APP: ar och dokument så att dessa går att uppfatta, är hanterbara, begripliga och robusta. Uppsala kommun ska även erbjuda användare att påtala brister och få dessa brister åtgärdade. För att följa direktivet ska Uppsala kommun publicera en tillgänglighetsredogörelse på webben.

Brukarombudet har uppmärksammat att Uppsala kommun påbörjat arbetet med att göra webben tillgänglig. Det finns möjlighet att påtala brister och utvecklingsmöjligheter. En tillgänglighetsredogörelse finns att ta del av på kommunens webb. Redogörelsen visar att Uppsala kommun har utmaningar med att göra webben tillgänglig enligt direktivet. Utifrån detta har Uppsala kommun åberopat undantag för oskäligt betungande anpassning enligt 12 § lagen om tillgänglighet till digital service för dokument publicerade 23 september till 22 september 2020. Brukarombudet kommer fortsätta följa kommunens arbete med tillgänglighet på webbsidorna. Frågan måste hållas levande och kommunen behöver följa utvecklingen inom området. Brukarombudet får återkommande klagomål om bristande tillgänglighet på kommunens webbsidor. Uppmaningen till kommunen är att ta stöd från brukarrörelsen och andra kunniga inom området för att få webben tillgänglig för alla. Tillgänglig information handlar inte bara om att dokument ska vara enkla att ta del av eller förstå. Det handlar även om att veta om att information finns och att förstå vad information kan betyda för en själv och sin omgivning. Brukarombudet menar att detta är en demokratifråga och en fråga om mänskliga rättigheter.

Boendefrågor

Utvecklingsbehov

När Lag om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) aktualiserades var behovet av boendeformer bland annat inriktat på gruppboendestäder. De stora institutionerna skulle avvecklas och flera av dem som bott på institutioner bedömdes ha behov av sammanhållna gruppboenden med närhet till personalstöd. Idag uttrycker brukare, brukarföreningar och företrädare olika behov av andra boendeformer än dem som benämns i LSS. Även kommunens tjänstepersoner ser andra behov av boendeformer än de som finns med i LSS. Exempel på ny form av boende som diskuteras är boenden med inriktning mot äldre med LSS insatser. Ett sådant boende skulle ha mer inriktning mot omvårdnad, åldersanpassade aktiviteter och närhet till personalstöd.

Uppsala kommun har idag flera utmaningar i de nuvarande gruppboendestäderna. Brukare delar på personal och gemensamma utrymmen samtidigt som de har helt olika livssituationer. Brukare som brukarombudet pratat med har beskrivit att de själva är unga och vill umgås med sina grannar men att dessa är gamla och inte är intresserade eller orkar göra samma saker som dem vill. Flera uppger att de har svårt att skaffa nya vänner men anses inte ha behov av kontaktperson när de ansöker om det hos kommunen.

Ett tidigare äldreprojekt som finansierats av Socialstyrelsen genomfördes på omsorgsförvaltningen. Projektet visade behov av andra former av aktiviteter för äldre omsorgstagare som var daglediga. Projektet innebar att medarbetare med särskild kompetens och uppdrag åkte till olika gruppboenden för att erbjuda riktade aktiviteter. Brukarna var själva involverade och påverkade vilka aktiviteter som skulle genomföras. Bland annat arrangerades kräftskiva och sommarfest. Tyvärr har erfarenheten av projektet inte lett till någon fortsättning av arbetssättet. Resultatet från projektet har återkopplats från omsorgsförvaltningen till Socialstyrelsen enligt områdeschef.

Förutom behovet av ett särskilt stöd till äldre inom LSS uttrycker fler som brukarombudet haft kontakt med att andra insatser behövs. En insats som flera tagit upp och som prövats i andra kommuner är ett boendestöd riktat till målgrupper inom LSS. Det finns exempel på brukare som önskar och har möjlighet att själva köpa en lägenhet för att sedan söka om insatsen boendestöd. Brukarombudet har kontaktats av närstående som planerar att köpa en lägenhet men där insatsen idag inte finns att tillgå i Uppsala kommun. Samtidigt som den finns i andra kommuner.

Brukarombudet har även fått synpunkter om att själva insatsen boendestöd skulle behöva utvecklas. Det finns önskemål och tankar om att insatsen borde ändra innehåll. Exempelvis skulle boendestöd kunna göra mer än bara ge stöd. Särskilt gäller detta för brukare som tillfälligt mår sämre och inte kan genomföra sysslor i hemmet och då hänvisas till hemtjänst. Ett annat exempel är brukare med hemmavarande barn som behöver mer hjälp än stöd för att klara av sitt föräldraskap och hushåll. Ett alternativ skulle kunna vara att skapa hemtjänstliknande insatser till de målgrupper som annars har boendestöd. En annan målgrupp som lyft frågan om boendestöd är personer med neurologiska funktionsnedsättningar.

Brukarombudet har tidigare uppmärksammat om problem som personer med neurologiska funktionsnedsättningar har i Uppsala kommun (Bromark 2019). Exempelvis placeras personer under 65 år tillfälligt (ofta i längre perioder) på äldreboende.

Att personer placeras på äldreboende kan bero på flera orsaker. Det kan exempelvis bero på familjeförhållanden eller att bostaden inte är anpassad för den omfattande omvårdnad som behövs inledningsvis. Att hamna på ett äldreboende vid ung ålder kan innebära flera problem. Brukarombudet har uppmärksammats om att unga personer som bor på äldreboende kan ha svårare att få sina behov tillgodosedda. Det kan handla om att inte få tillräckligt med tid för rehabilitering och hälsofrämjande aktiviteter som till exempel kultur och fritid eller att få vara med sin familj. När det gäller vikten av kontinuerlig rehabilitering skriver Neuro om vikten av rehabilitering i sin rapport *"Rapport 2020 - Fördjupning rehabilitering"*. De menar att personer med neurologiska diagnoser som genomgår rehabilitering kan få hjälp med kompensatoriska strategier för förlorade funktioner och därmed få en fungerande vardag. För att upprätthålla funktioner och förebygga försämringar behöver vissa övningar ske kontinuerligt eller under återkommande perioder. Brukarombudet följer Uppsala kommuns arbete för att finna lösningar för dem under 65 år som hamnar på äldreboenden.

Brukarombudet deltog på en föreningsdialog som omsorgsförvaltningen arrangerade under hösten 2020. Dialogens syfte var att politiker och representanter från olika brukarföreningar skulle träffas och diskutera framtidens särskilda boenden. Det som framkom var bland annat vikten av att ta med brukare och brukarföreningar i planering av nya boenden. Här finns goda exempel från Tierps kommun, där brukarrådet "Kung Nu" var med från början i planeringen av ett nytt gruppboende.

Under föreningsdialogen framkom även att *"personer med funktionsnedsättningar har olika viljor om hur deras boende ska se ut, därför behöver man bygga olika alternativ. Det får inte bli för enspårigt"*. Några lyfte behovet av att få bo med personer i liknande livssituation och ålder. Kompetens hos personalen var också något som lyftes och att det idag inte finns någon nationell utbildning riktad mot målgrupperna. Skulle Uppsala kommun kunna påverka att en nationell utbildning blir till?

Ekonomiska förutsättningar

Uppsala kommun har sedan flera år haft svårt att verkställa beslut om boende till personer med LSS beslut. Det finns flera orsaker till detta men en del är den begränsade ekonomin för den enskilde. De bostäder som byggs är ibland för dyra för att vissa personer ska kunna tacka ja till erbjudandet om bostad. En annan orsak har varit att för få boenden har byggts. Kommunfullmäktige har under 2020 prioriterat i budgeten så att fler gruppboenden ska kunna byggas.

Ett annat problem som brukarföreningar signalerat är att fler än tidigare får avslag på ansökningar om sjukersättning och aktivitetsersättning. Det här innebär att personer med funktionsnedsättning inte kan flytta från sina anhöriga eller att den som redan har en bostad tvingas flytta till en mindre bostad. Bilden bekräftas av kommunens personliga ombud. Även kommunens försörjningsstöd ser dessa problem. De beskriver för brukarombudet att dessa ärenden oftast handlar om personer som haft aktivitetsersättning och som får avslag på sin ansökan om sjukersättning efter att de fyllt 30 år. Dessa personer blir tyvärr ofta långvariga inom försörjningsstöd. De ser även personer som söker försörjningsstöd utifrån att de varit sjukskrivna i många år och som egentligen borde ha sjukersättning. Dessa personer får avslag då man inte prövat deras arbetsförmåga mot hela arbetsmarknaden.

Samtal med kommunens bolag om inflytande och delaktighet

Under hösten 2020 bjöd brukarombudet in till dialog med de kommunala bolagen. Enskilda inbjudningar skickades till bolagen, med flera påminnelser. Av 13 bolag har fem deltagit i enskilda dialoger. Bolag som varit delaktiga i samtalen är Uppsalahem AB, Uppsala vatten, UKK, Fyrishov och Skolfastigheter. Destination Uppsala har hört av sig efter årsskiftet och kommer träffa brukarombudet under våren. Samtalen har skett via digitala möten med enskilda tjänstepersoner och vid några tillfällen i grupp. Syftet med dialogerna var att tillsammans diskutera programmet för full delaktighet. Särskilt fokus var på inflytande, samverkan med brukarföreningar och hur brukarombudet skulle kunna vara ett stöd i arbetet med inflytande och delaktighet.

Resultatet av samtalen kan inte ses som en heltäckande bild av arbetet med delaktighet och inflytande inom de kommunala bolagen. Underlaget kan däremot ses som ytterligare en signal om att programmet för full delaktighet för personer med funktionsnedsättning behöver implementeras och användas. I samtalen framkom att två av bolagen inte känner till att programmet finns, två bolag känner till det men arbetar inte med det specifikt. Ett av bolagen har varit en del i framtagandet av programmet. Bolagen arbetar med delaktighet och tillgänglighet på olika sätt, utifrån sina respektive verksamheter även om arbetet inte är strukturerat utifrån programmet för full delaktighet. De arbetar genom olika åtgärder som till exempel anpassningar i befintliga lokaler, vid nybyggnation och vid kommunikation med olika användare. Några beskriver att de i det löpande arbetet och inför framtida investeringar inhämtar erfarenheter och kunskaper från bland annat medborgare.

Några saker som nämns är runda-bord-samtal, medborgardialog och dialog med föreningslivet. Det varierar bland bolagen om det är något de gjort länge eller nyligen börjat med. Dock finns viljan hos samtliga att lyssna in medborgare och föreningar och göra nödvändiga anpassningar i verksamheten. Bolagen som deltagit i samtalen upplever att Uppsala kommun har "höjt ribban" gällande tillgänglighet, men utan att tillföra medel för det. Konsekvensen är ökade kostnader, men utan intäkter för det i form av ekonomiska anslag.

Vidare menar bolagen att det inte alltid är så lätt att följa de många styrsignalerna från kommunen. Program för full delaktighet är ett av de många program och riktlinjer som ska prioriteras. Det upplevs problematiskt att "hänga med i svängarna". Någon påpekar att det *"inte ska vara pappersprodukter"*, vilket kan antydvas vara en känsla av ansvar. Flera pratar om att det behövs ett helhetsperspektiv. Det är idag nämnder och staber som har olika viljor. *"Vi behöver lägga ett helhetspusel"*, menar någon. Det upplevs ibland som att kommunala förvaltningarna inte samarbetar med varandra och att bolagen hamnar i förvaltningarnas interna diskussioner. De påpekar att alla arbetar med kommunens gemensamma mål och budget och har samma grund att stå på men, *"ibland känns det som att man jobbar med sitt och glömmer att man har mycket gemensamt. Nästan som att man motarbetar varandra."*

Bolagen beskriver att mycket görs, men är samtidigt medvetna om att det alltid kan bli bättre. De menar att kompetensen för frågorna kan höjas. Vissa har kommit längre än andra och funderar över möjligheten att arbeta mer systematiskt och kontinuerligt och inte som i dagsläget att *"springa på bollar"*. De vill kunna styra sitt tillgänglighets- och delaktighetsarbete själva och önskar stöd i att medvetandegöra och systematisera det arbetet. Ett bolag har som förslag att de skulle kunna lägga in en tillgänglighetsrutin, precis som med HLR (Hjärt- och lungräddning) en gång om året. Då skulle de hålla frågan om tillgänglighet och delaktighet levande och inte behöva *"springa på bollar"*. Flera menar att de behöver stöd i att identifiera vad programmet betyder för det

enskilda bolaget, att konkretisera arbetet, ”Vi behöver en översättning för de måldokument som vi jobbar mot. Vi behöver hjälpa varandra. Man behöver grundkunskap för att få till en samsyn. Vad kan vi förbättra och vem behöver vi kroka arm med för att jobba vidare med de program vi har. Det behöver bli konkretare. Det behöver systematiseras utifrån programmet.” Även här finns helhetstänket med, att gå framåt tillsammans som en kommun.

Diskussion och avslutande kommentarer

Coronapandemin har tagit en stor plats under årets arbete av förklarliga skäl. Brukarombudet har trots det kunnat samarbeta med brukarorganisationer, civilsamhället, Uppsala kommun och andra intressenter. Vissa brister har blivit extra tydliga under pandemin som till exempel brister kring tillgänglig information, det digitala utanförskapet och förutsättningarna för brukarföreningar/civilsamhället att upprätthålla sin verksamhet och vara en del i kommunens utvecklingsarbete. Samtidigt har brukarombudet sett exempel på vilja att öka delaktigheten i linje med FN konventionen, Agenda 2030 och programmet för full delaktighet. Men mer behöver göras och fler behöver kompetens om och förståelse för delaktighet och inflytande för alla invånare i Uppsala kommun.

Det digitala utanförskapet och brist på tillgänglig information är en demokratifråga och en fråga om mänskliga rättigheter. Om du inte kan vara digital står du idag utanför delar av samhället. Att vara beroende av andra för att få del av information innebär att den närmaste omgivningen behöver vara lyhörd.

Det är därför viktigt att medarbetare och politiker i Uppsala kommun kan och arbetar för de mänskliga rättigheterna. Att vara delaktig i sitt eget liv ser lika olika ut som vi är olika som individer. För att kunna vara delaktig behövs tillgång till information och kunskap om sina rättigheter. Barn med funktionsnedsättning behöver extra stöd och mer kunskap om sina rättigheter. Det är viktigt att barn och unga erbjuds forum och anpassade metoder för att kunna påverka sin situation. Brukarombudet har mött barn, ungdomar och vuxna som inte upplever att de kan eller får påverka sina liv. Här behöver Uppsala kommun fortsätta arbetet med full delaktighet för alla.

Omvärlden förändras och nya behov uppstår. När det gäller delaktighet och tillgänglighet behövs ständig dialog och utveckling. Som ett led i utvecklingen behöver Uppsala kommun ta vara på brukares- och brukarföreningars kompetens och erfarenheter. Några exempel där Uppsala kommun tagit vara på kompetens och erfarenheter är i samarbete kring arvfondsprojektet *Ge makten vidare* (2017 – 2021) och *Ung i FUB - Volymen på max* som är ett ungdomsprojekt inom FUB med ekonomiskt stöd från Postkodlotteriet. Genom dessa projekt har Uppsala kommun fått stöd i arbetet med att delaktighet och inflytande. Tillsammans har deltagare i projekteten och kommunen utvecklat arbetssätt och förslag på strukturer för att öka inflytande. Dessa projekt har bland annat inneburit att en ny daglig verksamhet ska starta 2021 med fokus på inflytandefrågor och ett ungdomsråd som ska startas inom arbete och bostad på omsorgsförvaltningen.

Brukarombudet har under året uppmärksammat om att brukarföreningar haft svårt att upprätthålla sina verksamheter under pandemin. I samtal med Funktionsrätt Uppsala kommun har brukarombudet fått veta att två av föreningarna planerar att läggas ner. För att värna det samarbetet och den samverkan som idag finns med föreningarna, behöver förutsättningar för brukarföreningar tas i beaktande. Om kommunen vill samarbeta och samverka med föreningarna så måste dessa finnas kvar.

Brukarombudet arbetar för ökad delaktighet genom kontinuerlig dialog med brukare, brukarföreningar, tjänstepersoner och politiker. Under året har brukarombudet stöttat tjänstepersoner i Uppsala kommun, Region Uppsala och civilsamhället att hitta rätt forum och föreningar för olika inflytandefrågor. Brukarombudet har fortsatt att samlas kunskap om olika metoder och arbetsätt för ökat inflytande och delaktighet. I årets rapport vill brukarombudet särskilt lyfta fram tjänstedesign (Innovationsguiden SKR) som ett gott exempel på hur Uppsala kommun kan och har arbetat med inflytande och delaktighet. I tjänstedesign är tanken att skapa förnyelse och bättre "tjänster" tillsammans med användaren. Uppsala kommun har utbildat projektledare och medarbetare i metoden och flera innovationsprojekt har genomförts. Brukarombudet har själv använt delar av metoden i det utvecklingsprojekt som påbörjades under våren tillsammans med barnombudet.

Slutligen vill brukarombudet lyfta något som är särskilt oroande. Det är den ökande psykiska ohälsan. Pandemin har påverkat många i samhället och en hälsoskuld kommer behöva tas omhand. Här behöver Uppsala kommun ta ansvar för sin del och arbeta strategiskt och utifrån ett hälsofrämjande perspektiv för såväl brukare, medarbetare och invånare.

Referenser och relaterade dokument

Brukarombudets årsrapport 2019. Kristina Bromark

Coronakrisens konsekvenser för det civila samhället. Lägesbild oktober 2020. MUCK Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor.

https://www.mucf.se/sites/default/files/coronakrisens_konsekvenser_for_det_civila_samhallet_0.pdf

Framtidsverkstad SKR Dialog Guiden [Framtidsverkstad - Dialogguiden](#)

FUB:s enkätundersökning till närstående: <https://www.fub.se/wp-content/uploads/2020/06/Rapport-resultat-av-enk%C3%A4t-om-smittspridning-i-bostad-enligt-LSS.pdf>

Funk-it <https://vardochomsorg.uppsala.se/funkit/>

FUB arvfondsprojekt "Ge makten vidare" <https://www.arvsfonden.se/projekt/alla-projekt/projektsidor/ge-makten-vidare>

FUB projekt "Volymen på max" <https://www.globalnpo.org/SE/Stockholm/759511391066580/Ung-i-FUB---Volymen-p%C3%A5-max>

Föreskrifter om tillgänglighet till digital offentlig service. [Myndigheten för digital förvaltnings föreskrifter om tillgänglighet till digital offentlig service \(digg.se\)](#)

Handbok i brukarinflytande. Ett metodstöd från brukarrörelsen till dig som vill organisera ett systematiskt arbete för att stärka inflytandet inom vård och omsorg för personer med psykisk ohälsa. [Handboken-4.4-digital_201208.pdf \(nsphig.se\)](#)

Handlingsplan för digital transformation, Verksamhetsutveckling med stöd av digital Teknik <https://www.uppsala.se/kommun-och-politik/publikationer/handlingsplan-for-digital-transformation/>

Innovationsguiden är ett metodstöd för att utveckla innovativa lösningar i offentlig sektor <https://innovationsguiden.se/>

Konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning <https://www.regeringen.se/4ae1cb/globalassets/regeringen/dokument/socialdepartementet/funktionshinder/konvention-om-rattigheter-for-personer-med-funktionsnedsattning.pdf>

Lag om stöd och service för vissa funktionshindrade https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/lag-1993387-om-stod-och-service-till-vissa_sfs-1993-387

Lag om tillgänglighet till digital offentlig service https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/lag-20181937-om-tillganglighet-till-digital_sfs-2018-1937

Mänskliga rättigheter <https://www.regeringen.se/regeringens-politik/demokrati-och-manskliga-rattigheter/fakta-om-manskliga-rattigheter/>

Program för full delaktighet för personer med funktionsnedsättning, Uppsala kommun. <https://www.uppsala.se/contentassets/c717e52af54b46b580ce89b192a0d41f/program-for-full-delaktighet-for-personer-med-funktionsnedsattning.pdf>

Nästa steg för att öka takten för att uppnå målen i Agenda 2030 [Agenda 2030 och globala målen - Regeringen.se](#) samt proposition till riksdagen om förslag på arbete med Agenda 2030 framöver.

<https://www.regeringen.se/49dc90/contentassets/378ab5cbd6b148acaecccc9413cc0e1ba/sveriges-genomforande-av-agenda-2030-prop.-201920188>

Rapport ”Tvättar händerna dubbelt så mycket som innan pandemin, och det var mycket redan innan.” Coronapandemin – hur påverkas personer med diagnoser inom OCD-spektrumet? Enkätundersökning sammanställd juni 2020.

”Rutinerna slås sönder och plötsligt står vi helt utan stöd” – En undersökning om hur Covid-19 påverkar situationen för personer med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar (NPF) och deras anhöriga. Framtagen av Riksförbundet Attention 2020-04-29. https://attention.se/wp-content/uploads/2020/05/rapport_coronakrisen_pdf-1.pdf

RSMH, Riksförbundet för social och mental hälsa. Föreningsenkät juni 2020: Situationen under Coronapandemin och efteråt.

Socialstyrelsen termbank [Socialstyrelsen - Termbank](#)

Socialtjänstlag https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/socialtjanstlag-2001453_sfs-2001-453

Styrkraft i funktionshinderpolitiken SOU 2019:23.

Tillsyn för minskad smittspridning av covid-19 – LSS-boende för vuxna. https://www.ivo.se/globalassets/dokument/publicerat/iakttagelser-i-korthet/2020/tillsyn_lss_200527.pdf

Uppsala kommuns tillgänglighetsredogörelse. <https://www.uppsala.se/lankar-i-sidfoten/tillganglighetsredogorelse/>

Neuro rapport 2020 [neurorapporten-2020.pdf](#)

Bilaga

Brukarombudets samarbetspartners och dem brukarombudet träffat

Möten och samarbeten med civilsamhället

- Autism och Aspberger förbundet
- Attention
- Balans
- Hjärnkoll
- NEURO
- Strokeföreningen
- OCD- förbundet
- NSPH (Nationell samverkan psykisk hälsa)
- Ångestsyndromsällskapet
- FUB (Föreningen för barn ungdomar och vuxna med utvecklingsstörning)
- RSMH (Riksföreningen för social och mental hälsa)
- Intresseföreningen för schizofreni
- Brukarrevisionsbyrån i Uppsala BRiU
- Funktionsrätt Uppsala kommun och deras ombudsman
- Funktionsrätt Uppsala Län och deras ombudsman
- TRIS (Tjejers rätt i samhället)
- BISAM, Region Uppsala
- BOiU, barnombudet i Uppsala
- SUF Kunskapscentrum Region Uppsala
- Svenska Kyrkans diakoni
- Bräcke diakoni, personliga ombud
- Röda Korset
- UL
- Fyrisgården
- FUB:s arvfondsprojekt "Ge makten vidare"
- Funktionsrätts arvfondsprojekt "Jag gör politik"
- FUB:s projekt "Volymen på max"
- Projektledare för delaktighet och inflytande Region Uppsala
- FOU länsnätverk för chefer till biståndshandläggare

Brukarråd

- LSS inflytandegruppen, Region Uppsala
(7 brukare, 2 brukarföreningar, närvårdkordinator, FoU samordnare)
- Uppsala kommuns Funktionsrättsråd
(10 brukarföreningar och 7 nämnder)

Samarbete - kontakter i Uppsala kommun och andra kommuner

- Elevhälsan
- Eriksbergs särskola
- Kontaktcenter Uppsala kommun
- Kommunikationsstaben Uppsala kommun
- Anhörigcenter Uppsala kommun

- Hållbarhetsavdelningen KLK
- Stadsbyggnadsförvaltningen avdelning för gata och park
- Äldreombudsmannen
- Lots på socialförvaltningen,
- Uppsala parkerings AB
- Uppsala hem
- UKK, Uppsala konsert och kongress
- Brandförsvaret
- Fyrishov
- Uppsala vatten
- Skolfastigheter
- Omsorgsnämnden
- Utbildningsnämnden
- Socialnämnden
- Kommunstyrelsen
- Tjänstepersoner i ledande och stödjande funktioner på omsorgsförvaltningen
- Tjänstepersoner i ledande och stödjande funktioner på arbetsmarknadsförvaltningen
- Tjänstepersoner i ledande och stödjande funktioner på socialförvaltningen
- Tjänstepersoner i ledande och stödjande funktioner på utbildningsförvaltningen
- Tjänstepersoner i ledande och stödjande funktioner på äldreförvaltningen.
- Göteborg Västra
- Nationellt nätverk för ombud/ombudsmän inom äldre och omsorg

fredag 2021-06-04 08:46

Utgående mail

Till: [REDACTED]
Från: Östhammar Direkt
Skickat: 2021-06-04:08:46

Bilagor: las-brukarombudets-rapport-for-2020.pdf;

VB: Fwd: Brukarombudets årsrapport 2020 [ÖK-2021-29420]

Från: Kiki [REDACTED]
Skickat: den 3 juni 2021 16:51
Till: Östhammar Direkt <osthammardirekt@osthammar.se>
Ämne: Fwd: Brukarombudets årsrapport 2020

Hej!

Den här rapporten skickas till er för att förhoppningsvis kunna finnas med i underlaget till beslut i det återremitterade ärendet om brukarombud i Östhammars kommun som grundar sig i en motion från Irmeli Bellander, lib.

Vi känner inte till hur långt det ärendet gått men årsrapporten från Uppsala kommuns brukarombud föreligger sedan ca en månad, och här är den.

Vi kan inte diarienummer eller så, men hoppas att rapporten kan hitta rätt och förhoppningsvis hjälpa till i beslutsfattandet. Vi försöker återkomma eller kanske be vårt brukarombud Jeanette Nordin om hjälp för att se till att rapporten kommer rätt. Svara gärna och tala om rapporten hittat fram, och kanske även hur långt ärendet hunnit. [REDACTED]
[REDACTED]

Vänliga hälsningar, för NSPH (Nationell Samverkan för Psykisk Hälsa), Kiki Alfredsson

----- Forwarded message -----

Från: Uppsala kommun Kontaktcenter [REDACTED]
Date: tors 3 juni 2021 kl 16:17
Subject: Brukarombudets årsrapport 2020
To: [REDACTED]

Vänliga hälsningar,

Pernilla Renqart

Kommunvägledare, Kontaktcenter

Postadress: Uppsala kommun

Kontaktcenter

753 75 Uppsala

Besöksadress: Stationsgatan 12

Telefon: 018-727 00 00

████████████████████

Kommunstyrelsen i Uppsala kommun behandlar personuppgifter för att kunna utföra sina uppdrag. [Information om dina rättigheter och hur Uppsala kommun behandlar personuppgifter.](#)

OBS:Det här e-postmeddelandet har sitt ursprung utanför kommunen. Klicka inte på länkar eller öppna bifogade filer om du inte känner igen avsändaren och vet att innehållet är säkert. Är du osäker så kontaktar du IT-support.

SVAR TILL IRMELI BELLANDER (L) GÄLLANDE INRÄTTANDE AV TJÄNST SOM ÄLDRE- OCH BRUKAROMBUD.

Socialnämnden har två gånger yttrat sig i frågan om inrättande av tjänst som äldre- och brukarombud.

Efter den av kommunfullmäktige beslutade återremissen till övriga nämnder och organisationer kvarstår nedanstående förslag till beslut:

Kommunfullmäktige antar socialnämndens första yttrande som sitt eget och avslår därmed förslaget i motionen från Irmeli Bellander.

Östhammar 2022011

Jacob Spangenberg (C)

Ordförande i kommunstyrelsen

Sektor bildning
Lisbeth Bodén

Yttrande över inrättande av tjänst som äldre- och brukarombud

Irmeli Bellander (L) har lämnat en motion med förslag om att inrätta en fristående tjänst som äldre- och brukarombud som ska bevaka intresseområdena för äldre och personer med funktionsvariationer.

Barn- och utbildningsnämnden har tagit del av motionen samt det yttrande som socialnämnden lämnat avseende denna.

Det kan vara problematiskt och svårt att driva utvecklingsfrågor för ett äldre- och brukarombud eftersom denne saknar formell befogenhet då politisk inriktning, budget och regelverk är styrande. Barn- och utbildningsnämnden anser att det i rådande budgetläge inte finns utrymme för att inrätta en tjänst som äldre- och brukarombud utifrån den beskrivning som görs i motionen.

Barn- och utbildningsnämnden anser, i likhet med vad socialnämnden skrivit i sitt yttrande, att behoven redan är tillgodosedda i den nuvarande organisationen.

Barn- och utbildningsnämnden

Dnr BUN-2020-129
KS-2020-442

§ 6. Motion angående inrättandet av tjänst som äldre och brukarombud

Beslut

Barn- och utbildningsnämnden antar yttrandet och överlämnar det till kommunstyrelsen.

Barn- och utbildningsnämnden föreslår att kommunstyrelsen avslår motionen.

Ärendebeskrivning

Irmeli Bellander (L) har lämnat en motion med förslag om att inrätta en fristående tjänst som äldre- och brukarombud som ska bevaka intresseområdena för äldre och personer med funktionsvariationer.

Kommunstyrelsens arbetsutskott beslutade vid sammanträdet 2020-11-17 att remittera motionen och svaret till barn- och utbildningsnämnden, bygg- och miljönämnden, kultur- och fritidsnämnden samt de brukarorganisationer som ingår i samverkansforumen KPR/KRF. Socialnämnden får möjlighet att komplettera sitt yttrande.

Beslutsunderlag

- Motion
- Socialnämndens yttrande
- Förslag till yttrande

Ärendets behandling

Kommunstyrelsen arbetsutskott 2020-11-17.

Dagens sammanträde

Muntlig föredragning

Sektorchef Lisbeth Bodén redovisar förslaget till yttrande.

Beslutet skickas till

Kommunstyrelsen

Kultur- och fritidsnämnden

Dnr KFN-2020-202

Dnr KS-2020-442

§ 39. Yttrande om motion om äldre- och brukarombud

Beslut

Kultur- och fritidsnämnden ställer sig bakom socialnämndens och kommunstyrelsens yttranden över motionen.

Ärendebeskrivning

Irmeli Bellander (L) yrkar i motion daterad 2020-06-03 att man i Östhammars kommun snarast inrättar en tjänst som äldre/brukarombud enligt ovan beskrivna inriktning. (Beskrivs i motionen.) Medel till tjänsten ska skapas inom kommunstyrelsens budget.

Vid behandling av svaret på motionen i fullmäktige 2020-11-10, § 136, beslutade fullmäktige att återremittera ärendet för att det skulle skickas på remiss till övriga nämnder och till brukarorganisationer.

Beslutsunderlag

Motion

Yttrande från socialnämnden

Svar från Jacob Spangenberg (C), kommunstyrelsens ordförande

Beslutet skickas till

Kommunstyrelsen

Yttrande

Datum
2020-07-10

Dnr
SN-2020-82

Sid
1 (2)

Socialförvaltningen
Oskar Johansson

Kommunstyrelsen

Yttrande över inrättande av tjänst som äldre- och brukarombud

Irmeli Bellander (L) har lämnat en motion med förslag om att inrätta en fristående tjänst som äldre- och brukarombud som ska bevaka intresseområdena för äldre och personer med funktionsvariationer.

Uppgiften att tillvarata den enskildes intressen hanteras genom möjligheten för den enskilde att i enlighet med myndigheternas serviceskyldighet få hjälp att tillvarata sina rättigheter. Som myndighet ska socialförvaltningen garantera att kontakterna blir smidiga och enkla. Denna hjälp ges idag främst av Östhammar Direkt, dit enskilda alltid kan vända sig för att få svar på frågor eller vägledning i vart de ska vända sig.

Den dialog som efterfrågas med brukarorganisationer och intresseföreningar förekommer redan idag inom förvaltningens verksamhet och representanter för ledningen träffar återkommande representanter för dessa organisationer.

Uppdraget att skapa bästa möjliga livsvillkor för de aktuella grupperna åligger ytterst socialnämnden och hur detta kan åstadkommas är subjektivt. Det som anses vara bästa möjliga livsvillkor för de aktuella grupperna får därför bestämmas politiskt och här har politiken en viktig uppgift i att väga dessa intressen mot andra intressen som också faller inom nämndens ansvarsområden. Att driva på hur frågor prioriteras bör därför främst åligga politiken. Uppdraget att se över utvecklingspotentialen åligger socialchefen. Att som externt ombud driva utvecklingsfrågor kan vara svårt om frågan ska hanteras ur ett helhetsperspektiv som beaktar politisk inriktning, budget och regelverk. Det är också ur ett ansvarsutkrävande perspektiv problematiskt att ge formell befogenhet till ombudet och avsaknad av detta riskerar det att göra ombudets möjligheter att driva förändring begränsade.

Socialförvaltningen
Oskar Johansson

Den föreslagna uppgiften att skapa sig en bild av förutsättningarna att leva i Östhammars kommun görs årligen i form av data som verksamheten och brukare rapporterar till Socialstyrelsen. Dessa data sammanställs i form av Öppna jämförelser och presenteras på hemsidan Kolada.se. Allmänheten kan där ta del av resultaten och jämföra dessa med andra kommuner. Resultaten av jämförelserna ger därutöver Östhammars kommun möjlighet att följa upp, analysera och utveckla förutsättningarna för äldre och personer med funktionsvariationer att leva i Östhammars kommun

Socialnämnden bedömer att målgruppernas behov redan är tillgodosedda genom nuvarande organisation och föreslår kommunstyrelsen att avslå motionen.

Socialnämnden

Dnr SN-2020-82

Dpl 913

§ 97. Yttrande över motion från Irmeli Bellander (L) angående inrättande av tjänst som äldre- och brukarombud

Beslut

Förslag till yttrande antas och överlämnas till kommunstyrelsen. (Bilaga 2)

Reservationer

Julia Carlström (L) reserverar sig mot beslutet.

Ärendebeskrivning

Irmeli Bellander (L) har lämnat en motion, daterad 2020-06-03, med förslag om att inrätta en fristående tjänst som äldre- och brukarombud som bevakar intresseområden för äldre och personer med funktionsvariationer.

Motionen inkom 2020-06-18 till socialnämnden.

Föreligger förslag till yttrande.

Beslutsunderlag

- Motion angående inrättande av tjänst som äldre och brukarombud

Dagens sammanträde

Muntlig föredragning

Utredare Oskar Johansson föredrar ärendet.

Beslutet skickas till

Kommunstyrelsen

Utredare Oskar Johansson

Interpellation ställd till Jacob Spangenberg om varför kommunen väljer dyra baracklösningar till skolan istället för att satsa de årliga extra miljonerna på lärare?

Varje kvadratmeter verksamhet i hyrda baracklokaler kostar i storleksordningen det dubbla mot ordinarie och stationära barnomsorgs- och skollokaler. I Östhammars kommun stänger man verksamheter med ena handen och hyr nya baracker med den andra. Vi har sedan länge hundratals med skolbaracker i vår kommun, som inte bara är sämre som skolmiljö utan även mycket dyrare. En god planering borde minska och inte öka behovet av tillfälliga lokaler så varför väljer den nuvarande majoriteten att förlägga alltmer förskole- och skolverksamhet i "tilfälliga" baracker istället för att använda de extra årliga "hyresmiljonerna" till lärare och annat värdeskapande?

Öregrund 2022 04 10

Lars O. Holmgren

Lokalpartiet BoA

Svar på interpellation från Irmeli Belander (L) gällande hårdare krav på ovaccinerad personal.

Personal inom vård och omsorg möter dem som drabbas hårdast av covid-19. Att minska risken att personal smittar våra äldre är därför en fråga om patientsäkerhet. Därmed är hög vaccinationstäckning hos personalen inom vård och omsorgsverksamhet extra viktig.

Vård och omsorg ska utföras på ett tryggt och säkert sätt. Därför uppmanar och förenklar Östhammars kommun för all vård- och omsorgspersonal att vaccinera sig mot covid-19. Det innebär bland annat att vi går ut med information och att vi låter personalen vaccinera sig på arbetstid.

I dagsläget finns inget lagstöd för arbetsgivare att kunna ställa krav på personalen att vaccinera sig. I Sverige finns ett grundlagsskydd mot påtvingade kroppsliga ingrepp, såsom vaccinering. Ett ingrepp är påtvingat om det genomförs efter hot om sanktion eller några andra former av påtryckningar. Frågan om omplacering är tyvärr inte helt enkel och här har inte lagstiftningen kunnat förutse vår nuvarande situation. Arbetsgivare kan inte heller kräva att få veta om de anställda är vaccinerade eller inte. Därför är kommunens bedömning i dagsläget att omplacering av icke vaccinerad personal, för all personal inom vård och omsorg, inte har stöd i lagen och också riskerar inge falsk trygghet utifrån dagens förutsättningar, där vi inte kan säkerställa vem som är vaccinerad eller inte. Det är heller inte säkerställt att omsorgstagaren löper mindre risk att bli smittad av nya varianter av Covid-19, även om all omsorgspersonal är vaccinerad. Covid-pass är inget vi idag kan tvinga vår personal att uppvisa. Hur covid-pass ska användas är ytterst en fråga för regeringen att ta ställning till.

När det gäller testning, används idag främst PCR-prov. Antingen tar du själv ett så kallat egen-prov eller så beställer du tid och en sjuksköterska tar provet. Det finns brister i lab- och utrustningskapacitet i dagsläget, vilket skapar ett behov av ökad förståelse för var PCR-prov gör bäst nytta. Det är inte upp till politiken i Östhammars kommun att avgöra, utan görs i samarbete med Region Uppsala och bedömningen görs av professionen.

På arbetsplatser görs ibland screening av personalen i form av snabbtest. Snabbtestning innebär en felmarginal på i storleksordningen att vart tredje positiva test, ger ett felaktigt negativt svar. Ett negativt testresultat utesluter alltså inte att man har covid-19. Det är tester som är möjliga att göra inom omsorgen i kommunen. Nyttan med det måste dock vägas mot risken för felaktiga analyser och därigenom risken för falsk trygghet och ökad smittspridning.

För att säkerställa en trygg och säker vård för våra äldre fortsätter sektor Omsorg att vara konsekventa i de hygienrutiner som finns inom verksamheterna och att fortsatt användning av skyddsutrustning är säkerställd, både när det gäller tillgång till fullgod skyddsutrustning, kunskap i hur den ska användas och förstås att den används. Personalen ska vara hemma vid egna symtom eller konstaterad covid-19 inom familjen. Vi behöver också se till att våra omsorgstagare själva är fullvaccinerade. I de fall det skulle finnas omsorgstagare som av medicinska skäl inte kan vaccinera sig, kan verksamheten göra individuella bedömningar kring smittskydd och anpassningar därefter.

Det intressanta och viktiga i interpellationen är frågan kring vilka åtgärder som Östhammars kommun vidtagit för att förhindra smitta. Sektor Omsorg kommer tydliggöra hur de arbetar med smittskydd i verksamheterna och vilka beslut och åtgärder som genomförts med anledning av pandemin samt lägga ut på kommunens hemsida inom kort.

Lisa Norén (S)

Ordförande i socialnämnden, Östhammars kommun

Interpellation ställd till kommunstyrelsens ordförande

2022 04 13

Vid KS sammanträde den 15/3 beslutade majoriteten att avstå från att yttra sig över, *Remissvar över havsbaserad vindbrukspark – Fyrskippet Offshore AB.*

Ställningstagandet är förvånande och motsägelsefullt. Centerpartiet har i klimat och miljödebatten haft mycket hög svansföring. När kommunen ges möjlighet att yttra sig över en stor vindkraftsetablering på Finngrundet ca 50 km från norra spetsen på Gräsö och direkt i anslutning till där det kommunala vetot upphör väjer majoriteten att avstå.

Östhammars kommun yttrar sig ofta i frågor rörande vattenkvalitén i våra fjärdar, runt vår kust och om miljöpåverkan för hela Östersjön. Vid behandling av remisen väljer majoriteten att inte yttra sig över påverkan av storskalig etablering av vindkraft.

Kommunen antog 2012 STRATEGI FÖR VINDBRUK. I strategin står bland annat

”Havsbaserad vindkraft är inte lämplig med hänsyn till känslig landskapsbild. Öregrundsgrepen och Gräsö ytterskärgård ska särskilt värnas gällande påverkan på landskapsbild.”

Återigen visar sittande majoritet på bristande förmåga att ta obekväma beslut, detta trots att den fastställda strategin tydligt pekar mot ett ställningstagande mot en storskalig vindkraftspark på Finngrundet.

När plakatpolitik inte är möjlig då väljer majoriteten att avstå.

Frågor till kommunstyrelsens ordförande, Jakob Spangenberg (C)

1. Anser kommunstyrelsens ordförande att Östersjöns vattenkvalité och biologiska mångfald är viktig?
2. Tänker kommunstyrelsens ordförande prioritera Östersjön framtida välmående före storskaliga vindkraftsetableringen på Finngrundet?
3. Anser kommunstyrelsens ordförande att kommunen skall följa antagen vindbruksstrategi?

Pär-Olof Olsson

Gruppledare moderaterna

Statistikrapport av ej verkställda beslut

Omsorg, Kvartal 4 2021

Innehållsförteckning

1 Statistikrapport av ej verkställda beslut	3
---	---

1 Statistikrapport av ej verkställda beslut

Socialförvaltningens förslag till beslut

Arbetsutskottet föreslår socialnämnden besluta att överlämna redovisningen till fullmäktige

Beslutsfattare/delegat: Socialnämnden

Bakgrund

Enligt 16 kap § 6 h Socialtjänstlagen (SoL) skall socialnämnden kvartalsvis lämna en statistikrapport till fullmäktige över hur många av nämndens gynnande beslut enligt 4 kap 1 § SoL som inte har verkställts inom tre månader från dagen för respektive beslut. Nämnden skall vidare ange vilka typer av bistånd dessa beslut gäller samt hur lång tid som har förflutit från dagen för respektive beslut. Samma rapporteringsskyldighet gäller för beslut som inte verkställs på nytt efter avbrott i verkställigheten. Det skall också framgå hur stor del av de ej verkställda besluten som gäller bistånd till kvinnor respektive män.

Enligt Lag om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) § 28h gäller en motsvarande rapporteringsskyldighet för beslut om insatser enligt 9 § LSS.

Beslutet skickas till

Kommunfullmäktige

LSS Beslut

Beslutsdatum/Avbrott	Beslut	Orsak till att beslutet inte verkstälts	Vidtagna åtgärder	Kön
2018-07-26	9.9§ Bostad för vuxna	Resursbrist, saknar ledig bostad	2021-08-10 tackat ja till ett boende. Inflyttning efter rustning.	Man
2019-06-26	9.9§ Bostad för vuxna	Resursbrist, saknar ledig bostad	2021-08-06 tackat ja till ett boende. Inflyttning efter rustning.	Man
2020-03-20 avbrott	9.4§ Kontaktperson	Resursbrist saknar lämplig person/uppdragstagare	Avslutad 2021-10-21. Behov av insats kvarstår ej.	Man
2020-01-22	9.6§ Korttidsvistelse	Resursbrist, saknar lämplig uppdragsfamilj	2020-02-06 kontakt med två kontaktfamiljer, tackar nej pga tidsbrist. 2020-02-27 kontakt med två kontaktfamiljer, tackar nej pga tidsbrist. 2020-03-05 kontakt med familj tackar nej pga tidsbrist. Nyprövning av behov under januari 2022.	Kvinna
2021-05-05	9.9§ Bostad för vuxna	Förhandsbesked	Förhandsbesked	Kvinna
2021-05-05	9.10§ Daglig verksamhet	Förhandsbesked	Förhandsbesked	Kvinna
2021-05-14	9.4§ Kontaktperson	Resursbrist, saknar lämplig person/uppdragstagare	Verkställd 2021-12-01.	Kvinna

2021-06-01	9.4§ Kontaktperson	Resursbrist, saknar lämplig person/uppdragstagare	Verkställd 2021- 10-18.	Kvinna
2021-06-07	9.4§ Kontaktperson	Resursbrist, saknar lämplig person/uppdragstagare	En kp är tillfrågad 2021- 09-23, inväntar svar.	Man
2021-06-08	9.9§ Bostad för vuxna	Resursbrist, saknar ledig bostad	Beviljad Daglig verksamhet LSS.	Kvinna
2021-06-08	9.4§ Kontaktperson	Resursbrist, saknar lämplig person/uppdragstagare	Avslutad 2021- 10-21. Avlutad på egen begäran.	Kvinna
2021-06-14	9.9§ Bostad för vuxna	Resursbrist, saknar ledig bostad	Beviljad daglig verksamhet LSS.	Kvinna
2021-06-22	9.4§ Kontaktperson	Resursbrist, saknar lämplig person/uppdragstagare	En kp är tillfrågad 2021- 09-23, inväntar svar.	Man
2021-06-28	9.4§ Kontaktperson	Resursbrist, saknar lämplig person/uppdragstagare	Verkställd 2021- 10-05.	Kvinna
2021-08-26	9.9§ Bostad för vuxna	Resursbrist, saknar ledig bostad	2021-10-25 Har tackat ja till lght. ska bostadsanpassas och verkställighet gällande personlig assistans ska komma igång.	Man

SoL Beslut

Beslutsdatum/Avbrott	Beslut	Orsak till att beslutet inte verkställts	Vidtagna åtgärder	Kön
2021-02-24 avbrott	Kontaktfamilj (IFO)	Resursbrist, saknar lämplig uppdragsfamilj	Ingen åtgärd vidtagen, avbrott inom stipulerad tid.	Man
2021-02-24 avbrott	Kontaktfamilj (IFO)	Resursbrist, saknar lämplig uppdragsfamilj	Ingen åtgärd vidtagen, avbrott inom stipulerad tid.	Kvinna
2021-03-01	Kontaktperson (OF)	Resursbrist, saknar lämplig person/uppdragstagare	Beviljad kvalificerad KP i väntan på kontaktperson.	Man
2021-04-28	Kontaktfamilj (IFO)	Resursbrist, saknar lämplig person/uppdragstagare	Verkställd 2021-12-23.	Man
2021-05-21	Kontaktperson (ÄO)	Resursbrist, saknar lämplig person/uppdragstagare	Avslutad 2021-11-22. Brukare flyttat till annan kommun.	Man
2021-06-02	Särskilt boende	Resursbrist, saknar ledig bostad	Erbjuden bostad 2021-10-07. Brukare har tackat ja. Lght rustas innan inflytt.	Kvinna
2021-06-04	Hemtjänst: Service, inköp och tvätt	Annat skäl	Beslut avslutat 2021-10-14. Den enskilde har själv valt att avvakta med att påbörja insatsen. Vid kontakt så vill hon fortsätta att avvakta. Avslutas i överenskommelse med enskild som får inkomma med ny ansökan.	Kvinna
2021-07-27	Särskilt liv och boende (IFO)	Resursbrist, saknar lämplig person/uppdragstagare	Avslutad 2021-12-01. Flyttat till annan kommun.	Kvinna

2021-08-03	Avlösarservice	Annat skäl	Avslutad 2021-12-29. Nyttjas ej av brukare.	Man
2021-08-20	Avlösarservice	Annat skäl	Problem med postgång som lett till brist i kommunikering av beslut. Brukare kände ej till insats. Insats kommer att nyttjas 2022.	Kvinna
2021-08-31	Särskilt liv och boende (IFO)	Resursbrist, saknar lämplig person/uppdragstagare	Avslutad 2021-12-16. Annan insats beviljad.	Man

Socialnämnden

Dnr SN-2021-18

§ 11. Statistikrapport av ej verkställda gynnande beslut fjärde kvartalet 2021

Beslut

Socialnämnden överlämnar statistikrapporten till kommunfullmäktige (bilaga 1).

Ärendebeskrivning

Enligt 16 kap § 6 h Socialtjänstlagen (SoL) ska socialnämnden kvartalsvis lämna en statistikrapport till fullmäktige över hur många av nämndens gynnande beslut enligt 4 kap 1 § SoL som inte har verkställts inom tre månader från dagen för respektive beslut. Nämnden ska vidare ange vilka typer av bistånd dessa beslut gäller och hur lång tid som har förflutit från dagen för respektive beslut. Samma rapporteringsskyldighet gäller för beslut som inte verkställs på nytt efter avbrott i verkställigheten. Det ska också framgå hur stor del av de ej verkställda besluten som gäller bistånd till kvinnor respektive män. Enligt Lag om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) § 28h gäller en motsvarande rapporteringsskyldighet för beslut om insatser enligt 9 § LSS.

Beslutsunderlag

Statistikrapport ej verkställda gynnande beslut fjärde kvartalet 2021.

Dagens sammanträde

Muntlig föredragning

Verksamhetschef Yvonne Wahlbeck, enhetschef Hatim Abu Rweileh och enhetschef Lina Häggström föredrar ärendet.

Beslut skickas till

Kommunfullmäktige

Aktuellt i slutförvarsfrågan 2022-04-26

Rapport från Slutförvarsenheten till KF

Perioden 2022-03-01 – 2022-06-14

Senaste nytt om slutförvarsansökningarna

Kärnbränsleförvaret

Den 27 januari 2022 meddelade regeringen tillåtlighet enligt miljöbalken och tillstånd enligt kärntekniklagen för SKB:s ansökan om att bygga en inkapslingsanläggning i Oskarshamns kommun och ett slutförvar för använt kärnbränsle i Forsmark. Besluten finns att läsa på **regeringens hemsida**.

I och med regeringens beslut går ärendena åter till Mark- och miljödomstolen och Strålsäkerhetsmyndigheten för fortsatt prövning. Mark- och miljödomstolen har att besluta om tillstånd enligt miljöbalken och att sätta villkor för verksamheten enligt den lagstiftningen. I den stegvisa prövningen enligt kärntekniklagen ska Strålsäkerhetsmyndigheten bland annat godkänna en ny säkerhetsredovisning innan SKB får påbörja uppförandet.

SKB har lämnat ett förslag på tidsplan för den fortsatta handläggningen till Mark- och miljödomstolen. SKB föreslår att de redovisar sina slutliga yrkanden och villkorsförslag under första halvåret 2023 och att domstolen handlägger ärendet så att förnyad huvudförhandling kan hållas om kärnbränsleförvaret under 2024. SKB:s förslag omfattar även övriga aktuella prövningar och de önskar att handläggningen av Clab fortsätter enligt tidigare tidsplan och ges prioritet framför övriga frågor.

Mark- och miljödomstolen har gett SKB anstånd med att ge in yttranden till den 30 juni 2023 och har meddelat att den i ett senare skede kommer att ta fram en tidsplan för den fortsatta handläggningen, inklusive tid för huvudförhandling.

SFR – fortsatt drift och utbyggnad

Den 22 december 2021 meddelade regeringen tillåtlighet enligt miljöbalken och tillstånd enligt kärntekniklagen för SKB:s ansökan om att bygga ut det befintliga slutförvaret för kortlivat radioaktivt avfall (SFR) i Forsmark. Besluten finns att läsa på **regeringens hemsida**.

Regeringens beslut innebär att ärendena, precis som för kärnbränsleförvaret, går tillbaka till Mark- och miljödomstolen och Strålsäkerhetsmyndigheten för fortsatt prövning. Mark- och miljödomstolen har även i denna prövning att besluta om tillstånd enligt miljöbalken och sätta villkor för verksamheten enligt den lagstiftningen. I den stegvisa prövningen enligt kärntekniklagen ska Strålsäkerhetsmyndigheten bland annat godkänna en ny säkerhetsredovisning innan SKB får påbörja utbyggnaden.

Den 31 mars lämnade SKB in nya underlag till Mark- och miljödomstolen bestående av bland annat yrkanden och förslag till villkor. Underlagen finns att läsa på **SKB:s hemsida**. Domstolen kungjorde ärendet den 6 april och bland annat Östhammars kommun har getts möjlighet att yttra sig över handlingarna senast den 15 juni.

Inför utbyggnaden av SFR har SKB även lämnat in en ansökan om att ta upp havsvatten i Forsmark för att säkra tillgången på processvatten vid anläggningen och drift. Ansökan lämnades in den 28 februari 2022. SKB har önskat samordning mellan denna ansökan och

ansökan om utbyggnad. Mer information och ansökan finns på **SKB:s hemsida**. Även denna ansökan kungjordes den 6 april med möjlighet att yttra sig över ansökan senast den 15 juni.

Övrig aktuell information

SKB begär deldom i artskyddsärendet

SKB har sökt och av länsstyrelsen beviljats dispens enligt artskyddsförordningen för åtgärder vid anläggandet av slutförvaret för använt kärnbränsle. Dispensen gäller åtgärder på bland annat groddjur och orkidéer i gölar som påverkas av byggandet av slutförvaret. Flera miljöorganisationer överklagade dispensen och målet har varit vilandeförklarat i avvaktan på regeringens beslut om slutförvaret. I och med regeringens beslut i januari har mark- och miljödomstolen beslutat att målet inte längre ska vara vilande.

SKB lämnade den 15 mars in en begäran om deldom för att fånga och flytta gölgroda och större vattensalamander till nyanlagda gölar. SKB anser att huvuddelen av de åtgärder för vilka artskyddsdispens meddelats bör prövas samordnat med den fortsatta prövningen av slutförvaret för använt kärnbränsle men att fångst/flytt bör vidtas i god tid och därför bör brytas ut för avgörande under 2022. Domstolen har gett de miljöorganisationer som överklagat dispensen möjlighet att senast den 20 april lämna synpunkter på SKB:s begäran.

NEA anordnar slutförvarskonferens i Finland

OECD:s kärnenergiorgan NEA (Nuclear Energy Agency) anordnade den 4-8 april en **internationell konferens om geologiska slutförvar**. Från Östhammars kommun deltog ledamöter från Granskningsgruppen och tjänstepersoner från Slutförvarsenheten.

Referensgruppsmöte 26 april – aktuellt läge i prövningarna

På referensgruppens möte den 26 april kommer SKB att informera om det aktuella läget i prövningarna av slutförvaret för använt kärnbränsle och utbyggnaden av SFR. Det som är mest aktuellt just nu är SFR-utbyggnaden och fokus kommer därför att vara på den prövningen, den relaterade ansökan om havsvattenuttag och hamnmålet.

Samråd om hamnen i Forsmark

SKB ansökte 2016 om utökad verksamhet vid hamnen i Forsmark bland annat för att möjliggöra transport av bergmassor från hamnen. Ansökan har varit vilandeförklarad i avvaktan på regeringens beslut.

SKB har meddelat att de har för avsikt att ändra i ansökan på ett sätt som medför att nya samråd behöver genomföras. Samråd med bland annat kommunen och länsstyrelsen planeras att hållas i början av maj. SKB har meddelat att de har för avsikt att lämna in en tilläggsansökan sommaren 2022.

Kärnavfallsrådets ordnar seminarium

Kärnavfallsrådet anordnar den 11 maj 2022 ett seminarium i Stockholm. På seminariet kommer dels rådets kunskapslägesrapport för 2022 att presenteras och dels kommer det att handla om processen framåt för slutförvaret för använt kärnbränsle.

Rapporten "Kunskapsläget på kärnavfallsområdet 2022 – Samhället, tekniken och etiken" (SOU 2022:7) till regeringen finns att läsa på **Kärnavfallsrådets hemsida**.

Prövningen av Clab

Sedan regeringen i augusti 2021 bröt ut utbyggnad av det centrala mellanlagret för använt kärnbränsle (Clab) har prövningen av denna del av SKB:s ansökan gått vidare hos Mark- och miljödomstolen och hos Strålsäkerhetsmyndigheten.

Strålsäkerhetsmyndigheten har meddelat att de har invändningar mot att SKB i sin begäran om deldom i miljöbalksprövningen aviserat ändringar som myndigheten uppfattar innebär att SKB inte längre planerar att införa det diversifierade luftkylsystem som syftade till att utgöra ett reservsystem för kylning av förvaringsbassängerna. Domstolen har gett SKB möjlighet att yttra sig över myndighetens invändningar.

Enligt domstolens tidsplan ska det hållas huvudförhandling i Oskarshamn den 24-25 maj och avgörande lämnas preliminärt i juni/juli 2022.

Bakgrundsinformation om SKB:s slutförvarsansökningar

Den 16 mars 2011 lämnade SKB in ansökan enligt miljöbalken och kärntekniklagen om att få bygga och driva ett slutförvar för använt kärnbränsle i Forsmark till Mark- och miljödomstolen i Nacka respektive Strålsäkerhetsmyndigheten.

Den 19 december 2014 lämnade SKB in ansökan enligt miljöbalken och kärntekniklagen om att bygga ut slutförvaret för låg- och medelaktivt driftavfall, SFR.

Ansökningshandlingarna finns på SKB:s hemsida. Alla handlingar i ärendena, förutom de som är belagda med sekretess som till exempel det fysiska skyddet runt anläggningen, är offentliga.

Östhammars kommuns slutförvarswebb och nyhetsbrev

På kommunens slutförvarswebb www.slutforvarforsmark.se hittar du information om de slutförvar som är eller kan bli aktuella i Östhammars kommun. På hemsidan hittar du även **webbsändningar** av Referensgruppens möten och en **dokumentbank** med bland annat kommunens yttrande i prövningarna.

På hemsidan kan du även anmäla dig till Slutförvarsenhetens nyhetsbrev.
